Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Nummer Toegang: 4.HEK

Inventaris van de collectie kaarten, prenten en boekwerken verzameld door het echtpaar Hans en Eva Kok, ca. 1350-2024

Versie: 28-07-2026

G.G.J. Boink; met een inleiding door J.D.A. Kok

Nationaal Archief, Den Haag 2024

This finding aid is written in Dutch

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief....13
Aanwijzingen voor de gebruiker....15
Openbaarheidsbeperkingen....15
Beperkingen aan het gebruik....15
Materiële beperkingen....15
Aanvraaginstructie....15
Citeerinstructie....15
Vorming, beheer en gebruik van de collectie....16
Geschiedenis van de collectievorming....16
Biografieën....16
Johannes Dirk Adriaan (Hans) Kok....16
Eva-Maria (Eva) Winter....17
De verzamelaar aan het woord....18
Kaarten verzamelen: makkelijk om aan te beginnen, moeilijk om af te leren 18
De golfbewegingen van de handel....18
Respect voor de zeelieden van vroeger....19
De wereld van boven....20
Op zoek naar focus....21
De positieve gevolgen van een jetlag....22
Verdieping en verbreding....23
Onderdelen van de verzameling....25
Een nieuw begin....27
Publicaties en voordrachten....28
Geschiedenis van het collectiebeheer....32
Voorafgaand aan overdracht....32
Materieel en intellectueel beheer....32
Gebruik van de collectie....33
Verwerving....34
Na overdracht....34
Inhoud en structuur van de collectie....36
Inhoud en thematische samenhang....36
Indeling van de inventaris....37
Opbouw....37
Ordening....38
Hoofdstructuur....38
De eigenlijke collectie....38
Westerse kaarten, prenten en boekwerken....38
Oosterse kaarten, prenten en boekwerken....40

Het verzamelaarsarchief....41
Diepere indelingssystematiek....41
Borging van de samenhang....43
Verantwoording van de bewerking....44
Inleiding....44
Beschrijvingssystematiek....46
Kaartbeschrijven in Encoded Archival Description (EAD)....46
De 'basisgegevens'....47
Inventarisnummer....47
Titel en datering....48
Titel....48
Datering....50
Aantal en uiterlijke vorm....50
Schaalaanduiding....51
Andere talen....52
De 'Nota Bene's': essentiële aanvullende data....52
Materiële karakteristiek....52
Bereik en inhoud....53
Verwante stukken....54
Locatie van originelen....54
Afgezonderde stukken....54
Verwerving....54
Bewerking....54
Ordening....55
Geschiedenis van het beheer....55
Literatuurverwijzing....55
Conventies en uitgangspunten....55
Selectie en vernietiging....56
Verwant materiaal....57
Beschikbaarheid van kopieën....57
Afgescheiden materiaal....57
Verwante archieven en collecties....57
Publicaties....59
Nawoord....60

Beschrijving van de series en bestanddelen....63
Collectie kaarten, prenten en boekwerken....63
Westerse kaarten, prenten en boekwerken....63
Atlassen en geografische werken....63
Algemeen....63
Wereldatlassen en algemene geografische werken....63
Zee-atlassen....86

Europa....91
Nederlanden....91
Grondgebied van de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden gezamenlijk....91
Noordelijke Nederlanden....97
Algemeen....97
Friesland....101
Azië....108
Afrika....108
Frontispices en geïllustreerde titelpagina's van atlassen en boekwerken....111
Drukwerk ten behoeve van de vervaardiging van globes....120
Hemelkaarten en kosmografie....123
Wereldkaarten....132
Zeekaarten en maritieme afbeeldingen....146
Meerdere oceanen....146
Stille Oceaan en Atlantische Oceaan....146
Algemeen....146
Straat Magellaan, Straat Le Maire, Vuurland en Kaap Hoorn....146
Atlantische Oceaan en Indische Oceaan....149
Indische Oceaan en Stille Oceaan....150
Noordelijke IJszee en aangrenzende zeeën....151
Algemeen....151
Witte Zee....153
Eilanden in de Noordelijke IJszee....155
Jan Mayen....155
Spitsbergen....155
Nova Zembla en Vajgatsj....156
Atlantische Oceaan en aangrenzende zeeën....157
Algemeen....157
Europese Atlantische wateren en kusten....161
Algemeen....161
Skagerrak, Kattegat en Baltische wateren....163
Noordzee....164
Algemeen....164
Noordzeekusten van het Scandinavisch Schiereiland....166
Noordzeekusten van Jutland....167
Noordzeekusten van Duitsland en Noord-Nederland....168
Zuiderzee en Hollands Waddengebied....170
Noordzeekusten van Holland, Zeeland en Vlaanderen....173
Noordzeekusten van Engeland....176
Het Kanaal....176
Algemeen....176
Delen van het Kanaal....178
Zeeslagen in het Kanaal....181
Ierse Zee en Keltische Zee....182
Golf van Biskaje....183

Iberische Atlantische kusten....184
Straat van Gibraltar....185
Middellandse Zee....186
Algemeen....186
Eilanden in de Middellandse Zee....188
Sardinië....188
Sicilië....188
Malta....189
Karpathos en Kasos....189
Corfu....190
Cyprus....190
Afrikaanse Atlantische wateren en kusten....191
Amerikaanse Atlantische wateren en kusten....193
Noord-Amerikaanse Atlantische wateren en kusten....193
Midden-Amerikaanse Atlantische wateren en kusten....194
Zuid-Amerikaanse Atlantische wateren en kusten....195
Eilanden in de Atlantische Oceaan....198
Frisland....198
Rockall....199
Azoren....199
Bermuda....199
Canarische Eilanden....200
Sint-Helena....200
Indische Oceaan en aangrenzende zeeën....201
Algemeen....201
Zuidwestelijke Indische Oceaan....201
Noordelijke Indische Oceaan....202
Algemeen....202
Golf van Aden en Rode Zee....203
Golf van Bengalen....204
Oostelijke Indische Oceaan....204
Zuid-Chinese Zee en Oostelijke Archipelzeeën....204
Algemeen....204
Straat Malakka....205
Javazee....206
Straat Sunda....209
Oostelijke Indische Archipelzeeën....210
Eilanden in de Indische Oceaan....213
Saint-Paul en Amsterdam....213
Stille Oceaan en aangrenzende zeeën....214
Algemeen....214
Noordelijke Stille Oceaan....215
Oost-Chinese Zee....215
Filippijnenzee....215
Eilanden in de noordelijke Stille Oceaan....215

Hawai'i....215
Zuidelijke Stille Oceaan....216
Rivierkaarten....219
Rivieren in West- en Centraal-Europa....219
Algemeen....219
Avon....220
Donau....220
Elbe....221
Maas....221
Rijn....222
Weser....223
Rivieren in Oost-Europa....224
Dnjepr....224
Don....224
Noordelijke Dvina....225
Wolga....225
Rivieren in Azië....225
Hooghly....225
Rivieren in Amerika....226
Sint-Laurensrivier....226
Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen....227
Meerdere continenten....227
Poolgebieden....227
Noordpoolgebied....227
Zuidpoolgebied....228
Middellandse Zeegebied en Ottomaanse Rijk....228
Kaspische Zeegebied....231
Octrooigebied van de Verenigde Oost-Indische Compagnie....235
Noordoost-Azië en Noordwest-Amerika....235
Europa....236
Gehele continent....236
Delen van Europa....239
Algemeen....239
Noord-Europa....241
Algemeen....241
IJsland....242
Noorwegen....243
Zweden....243
Denemarken....244
Sleeswijk en Holstein....245
West-Europa....247
Britse Eilanden....247
Algemeen....247
Wegenkaarten....250
Nederlanden....252

Grondgebied van de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden gezamenlijk....252
Algemeen....252
Hertogdom Brabant....258
Noordelijke Nederlanden....258
Algemeen....258
Staats-Brabant....268
Gelderland....270
Holland....270
Algemeen....270
Polders en hoogheemraadschappen in Holland....277
Steden in Holland....288
Amsterdam....288
Delft....292
Enkhuizen....292
's-Gravenhage....292
Gouda....292
Hoorn....293
Leiden....293
Rotterdam....294
Brittenburg....295
Zeeland....296
Utrecht....299
Friesland....299
Drenthe, Groningen en Oost-Friesland....300
Zuidelijke Nederlanden....301
Frankrijk....302
Centraal-Europa....304
Duitsland....304
Algemeen....304
Delen van Duitsland....307
Algemeen....307
Beieren....309
Bohemen....310
Franken....311
Moravië....312
Palts....312
Pommeren....312
Pruisen....313
Silezië....313
Thüringen....314
Steden in Duitsland....314
Berlijn....314
Frankfurt am Main....314
Hamburg....315

Keulen....316
Münster....316
Rheinberg....316
Zwitserland....317
Oost-Europa....317
Algemeen....317
Baltische landen....318
Europees gedeelte van Rusland....318
Algemeen....318
Steden in het Europees gedeelte van Rusland....322
Moskou....322
Sint-Petersburg en omgeving....322
Balkan....325
Zuid-Europa....326
Iberisch Schiereiland....326
Algemeen....326
Portugal....328
Spanje....329
Italië....330
Delen van Italië....330
Koninkrijk Napels....330
Steden in Italië....332
Azië....332
Gehele continent....332
Delen van Azië....337
Algemeen....337
Noord- en Noordoost-Azië....337
Oost-Azië....339
Algemeen....339
China....340
Korea en Japan....342
Algemeen....342
Korea....344
Japan....344
Algemeen....344
Steden in Japan....348
Nagasaki....348
Ōsaka....349
Tōkyō en Yokohama....350
Route van de hofreis van Nagasaki naar Edo....350
Zuidwest-Azië....353
Palestina....353
Perzië....356
Zuid- en Zuidoost-Azië....357
Algemeen....357

Zuid-Azië....361
Algemeen....361
India....361
Ceylon....363
Zuidoost-Azië....364
Algemeen....365
Noordelijk Zuidoost-Azië....365
Indische Archipel....366
Algemeen....366
Sumatra....369
Java....370
Algemeen....370
Steden op Java....372
Algemeen....372
Bantam....372
Batavia / Jakarta....373
Celebes....377
Molukken....377
Algemeen....378
Ambon....378
Oceanië....379
Nieuw-Guinea....379
Afrika....380
Gehele continent....380
Delen van Afrika....384
Algemeen....384
Noord-Afrika....386
West-Afrika....387
Oost-Afrika....389
Zuidelijk Afrika....389
Algemeen....389
Kaapkolonie....391
Amerika....393
Beide continenten....393
Geheel van beide continenten....393
Delen van beide continenten....397
Noord-Amerika....398
Gehele continent....398
Delen van Noord-Amerika....398
Algemeen....398
Grondgebied van de huidige Verenigde Staten van Amerika....400
Centraal-Amerika en Caribisch gebied....401
Zuid-Amerika....403
Gehele continent....403
Delen van Zuid-Amerika....406

Algemeen....406
Curaçao....406
Suriname....407
Brazilië....408
Luchtvaartcartografie en aan luchtvaart gerelateerd drukwerk....410
Heruitgaven en facsimile's van oude kaarten....411
Portretten en overige prenten....424
Portretten....424
Portretten van wiskundigen, geografen en kartografen....424
Overige portretten....427
Overige prenten....436
Algemeen....436
Navigatiemiddelen....439
Schepen en scheepsbouw....443
Curiositeiten....446
Cartografische curiosa....446
Niet-cartografische curiosa....452
Niet-geografische boekwerken....453
Oosterse kaarten, prenten en boekwerken....453
Japanse kaarten, prenten en boekwerken....453
Atlassen en geografische werken....453
Kaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen....456
Wereld....456
Japan....458
Algemeen....458
Steden in Japan....462
Edo / Tōkyō....462
Kōbe....464
Kyōto....464
Nagasaki....465
Ōsaka....465
Yokohama....466
Nederlanden....468
Prenten....468
Niet-geografische boekwerken....469
Koreaanse kaarten....469
Verzamelaarsarchief....471
Stukken betreffende het aanleggen en het gebruik van de verzameling....471
Aanschaf- en verkoopadministratie....471
Veilingcatalogi....471
Catalogi van antiquariaten....488
Documentatie bij de verzameling....493
Catalogi van tentoonstellingen waaraan objecten werden uitgeleend....494
Affiches....494
Verzamelaarsverenigingen....496

Brussels International Map Collectors' Society (BIMCC) / Brussels Map Circle.....496
International Map Collectors' Society (IMCoS).....497
Washington Map Society (WMS).....497
Literatuur over de geschiedenis van de cartografie en het verzamelen van kaarten....497
Catalogi van uitgeverijen.....497
Referentiewerken.....498
Tijdschriften en artikelen.....499
Conferentiebundels en programma's van studiedagen.....513
Tentoonstellingscatalogi.....513

Bijlagen.....515
Referenties en geraadpleegde literatuur.....515
Concordantie.....527

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:
Collectie kaarten, prenten en boekwerken verzameld door het echtpaar Hans en Eva Kok

Archiefbloknummer:
HEK

Omvang:
2325 inventarisnummer(s)

Taal van het archiefmateriaal:
De meeste stukken zijn gesteld in het Nederlands en in het Latijn. Een aantal stukken is in het Chinees, Engels, het Frans, het Grieks, het Hebreeuws, het Italiaans, het Japans, het Koreaans, het Kroatisch, het Ottomaans, het Portugees, het Russisch en het Spaans.

Soort archiefmateriaal:
Handgetekende en gedrukte kaarten en prenten, gedrukte werken en geschreven archiefmateriaal.

Archiefdienst:
Nationaal Archief

Locatie:
Den Haag

Archiefvormers:
Familie Hans en Eva Kok

Samenvatting van de inhoud van het archief:
Deze particuliere verzameling, tussen 1962 en 2020 aangelegd door de echtelieden Hans en Eva Kok, bevat land- en zeekaarten, plattegronden, atlassen, reisboeken, koperplaten en een referentiebibliotheek.
Bij het aanleggen van de collectie ging de aandacht van de verzamelaars primair uit naar navigatietechniek en het vinden van routes. De zeeroute van Amsterdam naar Batavia in de periode 1580-1800 vormt de thematische ruggengraat, met uitstapjes naar de Indische Noord (China en Japan) en het Noordpoolgebied.
De vaderlandse geschiedenis vormt een ander belangrijk thema, met name die van de Nederlandse aanwezigheid in Zuid-Afrika, Brazilië, Noord-Amerika en de Antillen; de cartografische contacten met Rusland; de walvisvaart en de scheepsroute om

Kaap Hoorn. De rol van de Lage Landen in de ontwikkeling van de cartografie komt veelvuldig aan bod met series kaarten van o.a. Ortelius, Mercator, Hondius, Van den Keere, Blaeu, Janssonius en Visscher. Kaarten van onder andere Speed, Dudley en Coronelli en verscheidene Fransen tonen de invloed van de Nederlandse kaartmakers en uitgevers op hun buitenlandse collega's en vice versa. Japanse cartografie en Japans drukwerk vormden een apart verzamelgebied.
Daarnaast legden de verzamelaars een voorkeur aan de dag voor klassieke stukken uit de historische cartografie (een aantal in facsimile), voor zeldzaam materiaal, voor kwalitatief hoogwaardige drukken en inkleuringen en voor stukken met een zekere curiositeitswaarde.
De collectie beslaat meer dan 1200 kaarten en prenten en ruim 100 boekwerken. Hieraan is een 'verzamelaarsarchief' toegevoegd, dat bestaat uit de administratie van aankopen, verkopen en bruikleengevingen, catalogi van internationaal opererende veilinghuizen en antiquariaten en ter documentatie verzamelde gegevens, referentiewerken en tijdschriften.
Het ligt in de bedoeling dat de deelcollectie luchtvaartcartografie te zijner tijd aan het NA zal worden overgedragen.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN
Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK
Reproductie van originele archiefbescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig.

Op twintigste-eeuws materiaal en de in het verzamelaarsarchief voorkomende gedrukte werken (i.e. catalogi, referentiewerken, tijdschriften en artikelen) kunnen de Auteurswet en/of enig copyright nog van kracht zijn.

MATERIËLE BEPERKINGEN
Het archief kent beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van kwetsbare of slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE
Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. Creëer een account of log in.
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op ‘Reserveer’ en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE
Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:
Nationaal Archief, Den Haag, Collectie kaarten, prenten en boekwerken verzameld door het echtpaar Hans en Eva Kok, nummer toegang 4.HEK, inventarisnummer ...

VERKORT:
NL-HaNA, Collectie Hans en Eva Kok, 4.HEK, inv.nr. ...

Vorming, beheer en gebruik van de collectie

GESCHIEDENIS VAN DE COLLECTIEVORMING

BIOGRAFIEËN

JOHANNES DIRK ADRIAAN (HANS) KOK
Hans Kok werd op 9 november 1940 geboren in een tuindersgezin dat uiteindelijk vier kinderen telde. Kok bezocht de lagere school in Harmelen, Beekbergen en Apeldoorn en doorliep vervolgens de HBS-B aan het Christelijk Lyceum te Apeldoorn, waar hij in 1957 eindexamen deed. Zijn vervolgopleiding genoot hij aan de Rijksluchtvaarschool te Ypenburg en Eelde en sloot die af met een Airline Transport License (ATPL theorie) en een Commercial Pilot's Licence (B-3 theorie en praktijk, inclusief aantekening voor de twee-motorige Beechcraft D18S). Kok kwam per 1 december 1959 als derde vlieger/navigator in dienst van de KLM. Tijdens die betrekking volgde hij onder andere de Long-Range navigatiecursus bij zijn werkgever en behaalde hij middels zelfstudie het brevet Flight Navigator Klasse 1. Hij was tot zijn pensionering vlieger op de Lockheed Constellation L-749 en Superconstellation L-1049G, L-1049H en L-1649 G/H, de Douglas DC-6, DC-7C, DC-8, DC-8-63, DC-9-15, DC-9-32 en DC-10-30, de Airbus A310 en de Boeing 747-100, 747-300 en 747-400.

In de zestiger jaren, in dienst van de KLM, was Kok onder andere gestationeerd in Tōkyō (twee maal voor drie maanden) voor vluchten op Anchorage (Alaska) en op Biak (Nederlands-Nieuw-Guinea), waar hij de laatste maanden van de Nederlandse koloniale aanwezigheid in Indonesië meemaakte; in Curaçao (3 maanden) en in Abadan voor vluchten in Perzië. In 1978 was hij voor drie maanden gestationeerd in Rio de Janeiro voor vluchten in Zuid-Amerika.

Tussen 1964 en 1976 werd Kok door de KLM diverse malen gedetacheerd als Captain en chef vlieger en als instructeur Fokker F27, Douglas DC-7C, DC-9-32, DC-8-33 en DC-8-63CF en Boeing 727 bij Alitalia/ATI te Napels, bij Südflug te Stuttgart, bij Atlantis te Frankfurt am Main en bij Hapag Lloyd Flug te Hannover. Hij werkte in deze periode tevens als Prüfungsrat für Flugnavigatoren voor het Duitse Luftfahrtbundesamt. Kok heeft namens Südflug en Atlantis nieuwe toestellen voor acceptatietests gevlogen bij Douglas in de VS.

Daarnaast werkte hij aan simulatorprojecten, als vlieginstructeur en als plaatsvervangend hoofd van het KLM Flight Crew Training Centre. Namens de KLM nam hij deel aan conferenties van de International Air Transport Association (IATA),

de International Civil Aviation Organization (ICAO) en schreef hij voor het European Space Agency (ESA) mee aan trainingsprocedures voor astronauten van het ISS Columbus.[1]

Zijn pensionering in 1996 bood Kok de mogelijkheid om zich met volle overgave op het verzamelen van atlassen en oude kaarten te storten, waarbij hij de nadruk legde op de Nederlandse cartografie van de VOC-route van Nederland naar Batavia, Ceylon en verder richting Japan. Om meer kennis over zijn verzamelgebied op te doen volgde hij de colleges Historische Cartografie die prof. dr. Günter Schilder aan de Universiteit Utrecht verzorgde. In de jaren daarna breidde Kok zijn verzameling gestaag verder uit. Daarnaast was hij bijna 20 jaar Chairman of the Executive Committee van de International Map Collectors' Society (IMCoS), gevestigd te Londen. In 2002 organiseerde hij à titre personnel in Amsterdam een driedaagse internationale conferentie voor IMCoS, waarna hij 32 van de ruim 125 deelnemers voor nog eens drie dagen meenam op een post-conference tour door heel Nederland. Kok bleef daarna nauw betrokken bij de organisatie van de vele jaarlijkse IMCoS-conferenties, die over de hele wereld werden gehouden.

Stukken uit de collectie, die vanaf de eerste uitlening de naam HEK (**H**ans en **E**va **K**ok) kreeg, vonden hun weg naar verschillende tentoonstellingen over de gehele wereld en werden zelfs aan het National Maritime Museum of Korea te Busan verkocht. Hans trad in het najaar van 2003 toe tot de redactie van het historisch cartografisch tijdschrift *Caert-Thresoor*, waar hij zich inmiddels de nestor mag noemen. Hij bouwde zijn collectie verder uit met o.a. navigatie-instrumenten, zowel maritieme als vliegtechnische. Kok schreef artikelen en gaf lezingen over historische cartografie en de geschiedenis van de navigatietechniek, droeg bij aan een aantal boeken en publiceerde met Günter Schilder twee standaardwerken. Hij breidde zijn verzameling uit met globes en luchtvaartkaarten, waaronder hij later ook cartografie ten dienste van de ruimtevaart rekende. Tevens bracht hij een aanzienlijke handbibliotheek bijeen, die zowel oude drukken (reisverslagen, geografie en navigatie) als facsimile-uitgaven en referentiewerken omvat.

EVA-MARIA (EVA) WINTER

Eva Winter werd op 1 januari 1942 in het Duitse Aschaffenburg geboren als enig kind van een Oberstudienrat wiskunde en zijn vrouw. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het gezin 'ausgebombt' en verhuisde het naar Breitbrunn am Ammersee, ten westen van München. Daar doorliep zij haar lagere school. Vervolgens verhuisde ze via Landsberg am Lech naar Rothenburg ob der Tauber, waar zij haar diploma aan de Oberschule haalde, en studeerde daarna Frans en Engels in Heidelberg. Eva werkte in

1 J.R. Kass (ed.), *Study of Columbus crew on-board tasks. ESA - ESTEC contract no. 8548/89/NL/IW*. Bremen: OHB System, 1990.

1962 als au-pair in Parijs en was daarna werkzaam bij het Max Planck Institut te Heidelberg. In 1965 volgde ze de opleiding tot stewardess bij Südflug, werkte voor die airline en vervolgens voor Condor Flugdienst en Lufthansa. In maart 1969 vertrok ze samen met Hans Kok naar Nederland, toen hij na een tijdelijk contract van Südflug bij de KLM terugkeerde. Eva en Hans trouwden in juni 1969 in Rothenburg.

Winter bleef op tijdelijke contracten voor Lufthansa vliegen en vergezelde haar echtgenoot terug naar Duitsland toen hij onder contract kwam bij Atlantis en Hapag Lloyd. Ze werkte onder andere voor veilinghuis Döbritz in Frankfurt am Main en als grondstewardess voor British Airways in Hannover. In 1976 keerde het paar definitief terug naar Nederland.

Eva nam aan bijna alle IMCoS International Conferences deel, van Alaska tot Guatemala, van Zuid-Afrika tot Nieuw-Zeeland en van Tōkyō tot Denver, en vergezelde haar echtgenoot bij de vele andere internationale bijeenkomsten die de wereld van de verzamelaars van oude kaarten kent. Samen met Hans bezocht ze ontelbare Map Fairs en veilingen. Volgens Hans heeft Eva nooit een onvertogen woord geuit over zijn verzamelwoede of de middelen en de tijd die hij in de collectie stak. In december 2020 schonken ze samen hun verzameling oude kaarten, atlassen, reisverhalen en aanverwante zaken aan het Nationaal Archief.

DE VERZAMELAAR AAN HET WOORD

Ter introductie van de collectie HEK volgt hier een bewerkte vertaling van een artikel dat Hans Kok in 2023 schreef voor het *Journal* van de International Map Collector's Society.[2]

KAARTEN VERZAMELEN: MAKKELIJK OM AAN TE BEGINNEN, MOEILIJK OM AF TE LEREN

DE GOLFBEWEGINGEN VAN DE HANDEL

De eerste oude kaart die ik kocht vond ik in 1962 in Portugal. Het was de kaart van het graafschap Holland door Willem Jansz. Blaeu, afkomstig uit een Franse editie van diens atlas *Theatrum Orbis Terrarum* van 1635-1638.[3] Tijdens de tussenlanding van een vlucht naar Zuid-Amerika zwierf ik door de straten van Lissabon, toen ik in de etalage van een winkel, drie treden boven straatniveau, een voor mij bekend kaartbeeld zag: Holland. Het was in de tijd dat antiquaren nog gewoon waren oude

2 Hans Kok, "Map Collecting, Easy to Start, Hard to Give Up. A few explanatory, sometimes philosophical notes on the Hans and Eva Kok collection (HEK)", in: *IMCoS Map Journal* no. 174 (September 2023), pp. 24-36 (zie inv.nr. 797).

3 Zie inv.nr. MC001. In het originele artikel noemt Kok abusievelijk inv.nr. MC034 als eerste aankoop.

atlassen te slopen om de kaarten los te verkopen. De kaarten van de eigen omgeving en het eigen land vonden meestal vlot aftrek, waarna de handelaar – soms jarenlang – met een restant aan kaarten van voor hem meer exotische gebieden bleef zitten.

De verbeteringen in de internationale communcatie- en transportmogelijkheden, die vanaf het midden van de twintigste eeuw opgeld deden, maakten het voor de handel lucratief om de restanten van een atlas te verkopen aan, of uit te wisselen met collega's in het buitenland. Daar waren betere prijzen te behalen, zelfs als de commissie voor de lokale handelaar in ogenschouw werd genomen. E-mail, internet en mobiele telefoon hebben sindsdien de handel aanzienlijk vereenvoudigd. Anno 2023 kunnen klanten uit de hele wereld terecht op de website van een veilinghuis of van een handelaar terwijl het transport direct tussen verkoper en koper verloopt, veelal middels verzekerde verzending.

Deze ontwikkelingen hebben erin geresulteerd dat op de markt een tekort is ontstaan aan ongeschonden vroege atlassen en reisverslagen. Tegelijkertijd is er sprake van een overvloed aan losse kaarten. De prijzen hebben zich navenant ontwikkeld. Dat heeft weer tot gevolg dat de praktijk van het slopen van atlassen en reisboeken steeds minder voorkomt: handelaren kopen tegenwoordig zelfs 'ontbrekende' kaarten op, om een atlas weer compleet te maken. Een compleet werk brengt nu weer meer op dan alle losse kaarten bij elkaar opgeteld. Met enige regelmaat krijgt de bezitter van een serieuze collectie dan ook een vraag in de trant van: "Had U niet Blaeus kaart van Japan[4] uit de *Novus Atlas Sinensis*? Zou u die niet willen verkopen of ruilen, zodat ik mijn exemplaar van die atlas voor een klant kan completeren?" Het is de golfbeweging van de geschiedenis: zaken die ooit kostbaar waren, raken een tijd lang uit de mode, om na een aantal jaren weer *en vogue* te komen. Het is een continu proces, zoals de golven van de oceaan het strand bereiken en weer wegtrekken.

RESPECT VOOR DE ZEELIEDEN VAN VROEGER

In de jaren die daarop volgden kocht ik zo nu en dan oude kaarten. Omdat de schoonheid ervan me aantrok en de geschiedenis erachter me intrigeerde. Omdat ze overduidelijke fouten bevatten, of juist verbluffend accuraat waren voor de tijd waarin ze waren ontstaan.

Als verkeersvlieger vloog ik de hele wereld over. In het begin bepaalde ik met mijn Mark IX of periscoopsextant waar mijn kist zich tijdens de vlucht precies bevond. In dichte wolken vliegend, zonder zicht en dus zonder de mogelijkheid van navigatie op zon of sterren, wist ik niet of ik voldoende opschoot, terwijl de nog af te leggen afstand, de resterende voorraad brandstof en het weer een samenspel van

4 Zie inv.nr. MC021.

beperkende factoren vormden. Het deed me denken aan de zeelieden van de zestiende en de zeventiende eeuw. Stel je voor: op volle oceaan overgeleverd te zijn aan de wind en onbekende stromingen, zonder idee van de lokale tijd of die van de thuishaven, met scheurbuik en cholera onder de bemanning, een ontoereikende voorraad voedsel die dan ook nog vol zat met ongedierte als maden, een potentiële prooi voor piraten en andere vijanden. Directe communicatie met de thuishaven of de Compagnie was onmogelijk – elke vorm van ondersteuning, militair of diplomatiek, kon je op je buik schrijven. Ik begon me af te vragen hoe ze toen hun positie bepaalden, wat voor kaarten ze gebruikten en of die enigszins betrouwbaar waren. Om kort te gaan: ik nam mijn petje af voor de zeevaarders van toen, die vergelijkbare problemen tegenkwamen als ik, maar veel minder hulpmiddelen voor de navigatie tot hun beschikking hadden.

DE WERELD VAN BOVEN

Wanneer je vanuit je vliegtuig naar de aarde kijkt zijn staatkundige grenzen niet zichtbaar. De suggestie dringt zich daar makkelijk op dat er geen bestaansreden is voor paspoorten, visa of immigratie- en emigratieprocedures. Kaarten tonen die grenzen meestal wel, zeekaarten echter niet. De zeeën zijn, zoals Hugo de Groot het in de zeventiende eeuw verwoordde, *mare liberum*: vrij voor eenieder om zich erover te begeven.[5] Het is een zinnig concept, want: hoe moet je in hemelsnaam op zee een grens aanduiden, laat staan handhaven?

Ik leerde de wind aan het oppervlak in te schatten aan de hand van de schuimkoppen op de golven die ik vanuit de lucht kon zien. Een gezwollen rivier verraadde zich door de veel omvangrijkere uitstroom van modderig water: de bruine verkleuring was kilometers uit de kust al zichtbaar, veel verder dan de vorige keer dat ik er overheen vloog. Ik leerde het land onder me te lezen, waar de restanten van meanderende rivieren zich verraadden als groene segmenten in het soms dorre landschap. Wanneer op onze route een vulkaanuitbarsting was gerapporteerd, planden we er een veilige route omheen, bovenwinds. Als het dan tijdens de vlucht wat branderig begon te ruiken en er geen problemen met airconditioning of elektrische circuits ontdekt konden worden, vlogen we er in een nog grotere boog omheen. Ik kan me herinneren dat de nadering van New Delhi zich 's winters al op 35.000 voet aankondigde door de geur van de vele tienduizenden hout- en houtskoolvuren die beneden ter verwarming en in keukens brandden. De bosbrand in Newfoundland waarover ik gelezen had, was niet te missen: je kon het goed ruiken als je te dicht in de buurt vloog. Met het verdiepen van mijn meteorologische kennis groeide het besef dat piloten en zeelieden vergelijkbare ervaringen delen, zoals het omgaan met windstoten en de effecten die de wind kan hebben op mistvorming.

5 Zie inv.nr. MB232.

OP ZOEK NAAR FOCUS

Maar terug naar het verzamelen van kaarten. Of liever: naar de overwegingen die hielpen de collectie vorm te geven. De geschiedenis lijkt vaak rustig voort te kabbelen, maar kenmerkt zich evengoed door uitbarstingen van geweld en oorlog. Door politiek en gewapende conflicten schuiven grenslijnen heen en weer, ontstaan nieuwe grenzen en verdwijnen oude. Waar kun je dat beter terugzien dan op kaarten? Veranderingen in het kaartbeeld zijn eenvoudig in perspectief te plaatsen wanneer er een datum op vermeld staat. Zonder datering van de inhoud moeten we op onderzoek uit. Vaak is de vervaardigingsdatum wel af te leiden door logisch na te denken en dat boerenverstand te combineren met kennis van de geschiedenis. Soms is diepgaander onderzoek nodig.

Kaarten kunnen in hun essentie staatkundig zijn, een bepaald thema verbeelden, een propagandistisch doel dienen, bedoeld zijn als ontwerp van fortificaties of kanaalwerken, voor de planning van een veldslag, of van het type 'hoe kom ik daar?' zijn, zoals wegen- en navigatiekaarten. Ook bestaan er kaarten van de sterrenhemel en van de oceaanbodem. Kaarten van het zee-oppervlak hebben weinig nut, maar gecombineerd met een netwerk van lengte- en breedtegraden, een schaalaanduiding en een kompasroos veranderen ze in zeekaarten, geschikt voor navigatie. Waar zijn we? Hoe kom ik van A naar B, liefst zo snel, efficiënt en veilig mogelijk? Het interesseerde me allemaal mateloos.

Ik besefte dat de reikwijdte van kaarten enorm was. Omdat ik kaarten uit verschillende invalshoeken kon benaderen, begon ik breder te verzamelen: zeekaarten, atlassen, reisverslagen, plattegronden, topografische afbeeldingen. Ik werd hebberig: ik wilde díe kaart, die andere ook, en díe ene... En nee, verkopen deed ik niet; ik was immers Verzamelaar. Ik kocht meer en meer, totdat ik eindelijk tot het besef kwam dat, als ik op deze manier door zou gaan, ik zou eindigen met een berg oud papier die niemand zou weten te waarderen – juist vanwege het gebrek aan samenhang, een tekort aan onderliggende, verbindende motieven. Het daagde me dat ik me moest beperken in mijn interesses en een rode draad moest vinden: een leidend principe dat begrijpelijk was, waarin tenminste toch enige logica herkenbaar was. Deze zoektocht naar focus stelde me echter voor een probleem. Als ik me bijvoorbeeld zou toeleggen op zeekaarten, dan sneed ik de mogelijkheid af die ene hele mooie of uitzonderlijke landkaart, of hemelkaart, of stadsplattegrond aan te kunnen schaffen. Moest ik me dan geografisch beperken en me alleen op Holland, of Nederland, of Europa richten? Ik zou kunnen zwelgen in nationale trots met een verzameling kaarten die de vaderlandse geschiedenis en de rol van de Nederlandse cartografen verbeeldden – maar wacht even: waren al die landen die ik van boven had gezien niet even trots op hun geschiedenis en hun cartografische productie?

Misschien moest ik me beperken tot wereldkaarten... Nee, die hebben een veel te kleine schaal: zonder de details is er nauwelijks sprake van enige lokale relevantie. Ik kwam er niet uit.

DE POSITIEVE GEVOLGEN VAN EEN JETLAG

Omstreeks 1965 stopte ik met het kopen van kaarten: mijn steeds drukker wordende carrière slokte al mijn aandacht op. Deze 'verzamelpauze' bood me de mogelijkheid dieper na te denken over het probleem van de ontbrekende samenhang. In 1976 keerde ik, na een serie detacheringen in het buitenland, met mijn echtgenote terug naar Nederland en een normaler arbeidspatroon. Het duurde nog tot 1981 – op een onbewaakt ogenblik stapte ik in het Tanglin Shopping Centre in Singapore de winkel van een kaartenhandelaar binnen – voordat ik weer serieus kaarten begon aan te schaffen. Al snel was het hek weer van de dam. Enkele jaren later deed Mike Sweet, oprichter-eigenaar van antiquariaat Antiques of the Orient en destijds namens Singapore National Representative voor IMCoS, me de suggestie mij aan te sluiten bij deze in Londen gevestigde International Map Colletors' Society. Iemand die zoveel tijd en middelen in het verzamelen stak als ik was het lidmaatschap volgens hem op het lijf geschreven. Ik stemde toe en werd lid, maar worstelde nog steeds met mijn zoektocht naar een overkoepelend thema voor mijn verzamelinteresses.

Ik overwoog verschillende opties, maar verwierp die ook allemaal weer: ze waren naar mijn smaak alle té beperkend. Mijn eurekamoment kwam toen ik – ook weer in Singapore – tijdens een jetlag voor de zoveelste keer mijn probleem probeerde te tackelen. Als ik me nou eens op kaarten van de gebieden langs de route van Amsterdam naar Batavia zou richten, dan zou ik mezelf de minste beperkingen opleggen. Als afbakening in de tijd koos ik de periode dat de Verenigde Oost-Indische Compagnie actief was (1602-1798/1800).[6] Dit stelde ik later bij door het begin van de Tachtigjarige Oorlog (1568) als startpunt te nemen, het eindpunt verschoof ik naar de incorporatie van Nederland in het Franse Keizerrijk onder Napoleon (1810).

Deze begrenzing in ruimte en tijd liet het toe zowel plattegronden van VOC-steden, als kaarten van Nederland, als zeekaarten van de Noordzee te verzamelen. Ik kon op papier met de VOC langs de kusten van Engeland, Schotland en Ierland varen, oversteken naar Brazilië, waar de Nederlanders de Portugezen hadden verdreven en een tijdlang een kolonie hadden gevestigd (1630-1654) en zo verder trekken naar Zuid-Afrika, waar in 1652 de Kaapkolonie, nu Kaapstad en omgeving, werd gevestigd. Vandaar lag de weg vrij naar Batavia (nu Jakarta) en zelfs verder het handelsgebied van de Compagnie in. De VOC veroverde Ceylon (nu Sri Lanka) en had een tijdlang een vestiging in Malakka. De dienaren van de Compagnie waren van 1639 tot 1853

6 De VOC werd in maart 1798 formeel opgeheven; het laatste door de Staten-Generaal aan de Compagnie verleende octrooi verliep op 31 december 1800.

de enige Europeanen aan wie het was toegestaan met Japan te handelen, waarvoor het eiland Deshima als vestigingsplaats was aangewezen. Alleen voor de gebruikelijke hofreis naar Edo mochten ze eraf. Voor de navigatie was kennis van de zuidelijke sterrenhemel onontbeerlijk, wat me de mogelijkheid bood ook hemelkaarten te verzamelen, om zo de kennisontwikkeling op dat gebied te kunnen volgen.

Hmm... was hier niet toch nog sprake van lukraak, ongericht verzamelen? Daar zou ik redelijkerwijs van beschuldigd kunnen worden, maar ik ben het daar toch niet mee eens. Juist door dit overkoepelende thema kon ik verschillende historische en cartografische aspecten bij elkaar brengen in één groot vlechtwerk – en juist dát was zo aantrekkelijk voor me. Ik vergeleek Nederlandse met contemporaine buitenlandse kaarten: dit bood me inzicht in de verspreiding en overdracht van kennis van het ene land op het andere. Hoe lang duurde het voordat Coronelli Australië op een kaart afbeeldde?[7] Aha... Intussen worden in Italië de wandkaarten van Blaeu gekopieerd! En heeft ooit een Engelsman rechten betaald voor de kopie van Waghenaers *Spieghel der Zeevaert* die in 1588 in Engeland op de markt kwam?[8]

VERDIEPING EN VERBREDING

Nederlandse zeekaarten van de Indische Archipel en de Indische Noord kregen binnen de geografische en temporele beperkingen van mijn thema voor het eerst vorm. Gouverneur-Generaal Anthonio van Diemen stuurde in 1643 Maarten Gerritsz. Vries richting Japan, om daar te onderzoeken of er inderdaad goud- en zilverlanden waren. Abel Jansz. Tasman werd er te zelfder tijd op uitgestuurd om de werkelijke omvang van het Zuidland en een eventuele doorgang naar Zuid-Amerika te onderzoeken. Hij voer richting Mauritius, van daar naar het zuiden en koos rond de 44 graden zuiderbreedte een pal oostelijke koers. Zo voer hij zonder het te weten onder Australië door en werd de eerste Europeaan die Tasmanië zag, dat hij naar zijn opdrachtgever Van Diemensland doopte. Daarna zeilde hij door naar Aotearoa, dat de naam Nieuw-Zeeland kreeg. Vervolgens koerste hij noordwaarts, om bovenlangs Nieuw-Guinea terug te keren naar Batavia. Op een tweede tocht kwam hij daar nog eens langs, ditmaal aan de zuidwestkant. De landmassa die Vries in dezelfde tijd ten noorden van Japan aandeed en het 'Compagniesland' noemde, was dat Ezo? Hokkaidō? Kamtsjatska? Of misschien zelfs Alaska? Het heeft vele decennia geduurd voordat daar duidelijkheid over kwam. De Fransman De Lapérouse probeerde er in 1787 achter te komen, maar verdween in het grote blauwe niets van de Stille Oceaan, zonder dat er ooit nog iets van hem werd vernomen.

7 Zie inv.nrs. MC152 en MC421.

8 Zie inv.nr. MC804.

Nadat de Engelsman Henry Hudson in 1609 in dienst van de VOC Manhattan aandeed, vestigden Nederlanders daar in de eerste decennia van de zeventiende eeuw een kolonie: Nieuw-Nederland. Dat werd in 1664 veroverd door de Engelsen: de aanleiding tot de Tweede Engels-Nederlandse Oorlog (1665-1667). Tijdens de daarop volgende Derde Engels-Nederlandse Oorlog (1672-1674) heroverden de Nederlanders het weer. Omdat in 1667 bij de Vrede van Breda was besloten dat beide partijen hun veroveringen van vóór juli 1667 zouden behouden, en die bepaling bij de Vrede van Westminster (1674) nogmaals werd bekrachtigd, ging Nieuw-Nederland in 1674 definitief verloren. Achteraf gezien geen best resultaat na een gewonnen oorlog.[9]

Het blijft echter onderhoudend te kunnen vertellen dat de Nederlandse taal het Engels en het Amerikaans-Engels beïnvloed heeft: 'Yankees' is een samentrekking van de voornamen Jan en Kees (en laat zich nog het best vertalen met 'boerenkinkels'); in het Engelse parlement wordt nog steeds gestemd middels Ayes en Nays – denk aan 'the Nays have it' – wat direct teruggaat op het Nederlandse Nee. De naam Nieuw-Amsterdam was geen blijvertje, maar in en rondom New York zijn nog steeds diverse Nederlandse toponiemen te vinden, zoals Brooklyn (Breukelen), Flushing (Vlissingen), Harlem (Haarlem) en Coney Island (Konijneneiland).

Na 1703 haalde de Russische Tsaar Peter de Grote Nederlanders naar Rusland voor de uitbouw van de Russische vloot, om de Kaspische Zee in kaart te brengen en voor de planning en uitvoering van een project dat tot doel had Moskou met de Zwarte Zee te verbinden. Hiertoe moest een plan gemaakt worden om de rivieren de Wolga en de Dnjepr met elkaar te verbinden. Een systeem van kanalen zou de waterscheiding tussen de stroomgebieden van beide rivieren moeten overwinnen. Toegang tot de Zwarte Zee is voor Rusland altijd een belangrijk strategisch doel geweest: het biedt naast een permanent ijsvrije haven toegang tot het Middellandse Zeegebied, en van daar tot de open oceaan – vandaag de dag zijn de Russische toegang tot de Krim en de in Sebastopol gestationeerde Zwarte Zeevloot weer een hot item. Door spanningen met Kozakken en Ottomanen, een gebrek aan know-how en een tekort aan financiële middelen kwam het er uiteindelijk pas in 1952 van, in de nadagen van Stalin. Al deze gebeurtenissen zijn vastgelegd op kaarten: historische

9 Kok refereert hier aan de mythe van een 'slechte ruil' na een succesvolle oorlog, die in de twintigste eeuw opgeld deed. Na de verovering van Suriname op Engeland in maart 1667 zouden de Nederlanders dat tegen Nieuw-Nederland geruild hebben. Het ging echter om de formalisering van de status quo van begin juli 1667. Voor de Republiek en later het Koninkrijk der Nederlanden zijn het bezit van o.a. St. Eustatius en Suriname – en met name de daaraan verbonden handel in mensen en de op slavernij gebaseerde plantage-economie – van onvergelijkbaar veel groter belang geweest dan het bezit van Nieuw-Nederland, waar pas later een van de eerste moderne metropolen zou verrijzen.

cartografie gaat over kaarten met een geschiedenis én over geschiedenis op kaarten. Ik geef het toe: de Nederlandse connectie bij dit alles vormde een prima reden mijn verzamelstrategie uit te breiden.

Vanaf 1639 waren de Nederlanders de enige Europeanen die in Japan voet aan land mochten zetten. In 1641 moest hun handelspost verplaatst worden van Hirado naar het kunstmatige eiland Deshima in de Baai van Nagasaki. De Nederlanders kwamen uit commerciële overwegingen naar Japan en waren, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Portugezen en Spanjaarden, niet geïnteresseerd in bekering van de inwoners tot het Christendom. Hierdoor verwierf de VOC het westerse monopolie op de handel met Japan, zodat ze tegelijkertijd als het ware een monopolie op kennis van de Japanse cultuur verkreeg. Omgekeerd waren de 'roodharige barbaren' voor de Japanners de enige bron van westerse kennis en cultuur, totdat in 1853-1854 de 'zwarte schepen' van de Amerikaanse commodore Matthew Perry de Japanse havens wisten open te breken voor andere westerse naties. Deze interessante periode, die in zowel Japanse als Nederlandse documenten, kaarten en prenten veelvuldig is vastgelegd, inspireerde me een aparte deelcollectie Japonica aan te leggen. Ik stelde de einddatum daarbij op zo rond 1860-1870, maar streefde geen keiharde grens na.

Ik geloof dat ik mezelf ervan overtuigde dat het optuigen van een collectie Japonica een bruikbare en logische uitbreidinig van mijn VOC-thema was. Stel je voor hoe de kleine Nederlandse gemeenschap op Deshima zich heeft moeten voelen in de jaren na de Franse inval in Nederland (1795). Afgesloten van de buitenwereld, niet wetend wiens orders gevolgd behoorden te worden. Deze situatie werd nog eens extra bemoeilijkt doordat de Engelsen in 1811 Thomas Stamford Raffles naar Java stuurden, om te voorkomen dat de Fransen het ook in de Indische Archipel voor het zeggen zouden krijgen. Deshima werd tot 1799 door de VOC in Batavia aangestuurd, waarna het in zekere zin zichzelf bestuurde: zonder Nederlandse, Engelse of Franse instructies en zonder te weten wie vriend was en wie vijand.

Vanaf 1815, na het Weens Congres, viel Deshima weer onder Nederlands gezag. Niet meer dat van de VOC, maar van een koloniale overheid die in Den Haag en Batavia zetelde. De bemoeienissen van het ministerie van Koloniën waren minder op de handel gericht dan die van de VOC. Het moderne kolonialisme, met zijn veel omvangrijker politiek-economische en nationalistische perspectief, kreeg vorm.

ONDERDELEN VAN DE VERZAMELING

De wegen die ik als verzamelaar bewandelde waren vanaf het begin spannend en inspirerend. Maar op een gegeven moment begon ik na te denken over de bestemming van de collectie. Mijn vrouw Eva en ik hebben geen kinderen en zonder verwanten die in cartografie geïnteresseerd zijn drong zich toch de vraag op wat wij

er uiteindelijk mee aan moesten. Verkopen kon, maar dat zou ons dan weer met financiële beslommeringen opzadelen. Als ik de collectie in zijn geheel zou wegschenken, zou ze intact blijven en beschikbaar komen voor onderzoek en expositie, twee bezigheden die mij altijd na aan het hart hebben gelegen. In het laatste kwartaal van 2020 namen we samen het besluit het grootste gedeelte van de verzameling aan het Nationaal Archief in Den Haag te schenken. Doorslaggevend voor deze beslissing was het beleid van het Archief, waarin het ernaar streeft de hele collectie kosteloos in de studiezaal en op internet aan het brede publiek beschikbaar te stellen, inclusief scans op hoge resolutie van alle verzamelde objecten.

De collectie is door het Nationaal Archief in verschillende onderdelen verdeeld, min of meer via de lijnen die ik zelf had gedefinieerd. Om daar een idee van te geven: het gedeelte met wereldkaarten en kaarten van continenten illustreert hoe ontdekkingsreizen en verkenningen bijdroegen aan het completeren van het beeld dat de West-Europeanen van de wereld hadden. De zeekaarten dekken het thema maritieme navigatie, zowel in de kustwateren als op volle zee. De hemelkaarten houden daar weer verband mee: ze tonen de ontwikkeling in de kennis van de kosmografie, van de sterrenbeelden en van de in omstreeks 1600 nog onbekende sterren aan de zuidelijke hemel.

Er is een gedeelte dat de Nederlandse kolonisatie van het Caribisch Gebied en van Suriname documenteert. Hetzelfde geldt voor Zuid-Afrika en Brazilië. Een gedeelte is gericht op de Nederlandse karteringen van het Noordpoolgebied, weer een ander op die van Rusland, haar grote rivieren, de Zwarte Zee en de Kaspische Zee. Van het Aralmeer bezit ik gaan kaarten: dat werd pas in het begin van de negentiende eeuw, lang na de Nederlandse bemoeienissen met de kartering van Rusland, serieus in kaart gebracht.[10] Tegenwoordig is het zo goed als opgedroogd doordat het water van de rivieren die het voedden ter irrigatie van de stroomopwaarts gelegen katoenplantages werd gebruikt.

In elk gedeelte van de collectie is de wisselwerking tussen handel en geografische kennis zichtbaar. Ook het resultaat daarvan, de verbanden tussen culturele en politieke interactie, is overal aanwezig. Daarnaast is er ook nog de sectie met titelpagina's van atlassen, om nog maar te zwijgen van de stadsplattegronden en de globegeren, die me blijven verbazen. Het papier daarvan zet tijdens het monteren door het vocht uit, waardoor de laatste geer niet meer goed passend uitkomt. Mijn bewondering voor de handigheid van de kopergraveurs is *hors concours*; het vermogen om de laatste geer op een globe passend te krijgen, zoals bijvoorbeeld bij de restauratie van globes gedaan moet worden, komt op een goede tweede plaats.

10 Zie van Gestel-van het Schip e.a. 2011, pp. 85-107.

EEN NIEUW BEGIN

Toen de vrachtwagen van het Nationaal Archief de laatste stukken had opgehaald voelde ik me toch een beetje droevig. De onderhandelingen over en het vaststellen van wat wel en wat niet naar het Archief zou gaan, de juridische en praktische organisatie van de schenking: het had ruim negen maanden geduurd. Tijd genoeg om aan het idee te wennen, zou je zeggen. Maar nu waren mijn atlassen echt weg, mijn kaarten foetsie, om van de reisboeken nog maar te zwijgen. Allemaal beschikbaar in Den Haag.

Enkele stukken bleven gelukkig achter. Het ging me te ver ook de kaarten die ter decoratie aan de muren van ons huis hingen weg te geven. Het Nationaal Archief kon mijn globes niet aannemen, omdat de Algemene Rijksarchivaris zich zei te beperken tot 'tweedimensionale zaken'. Ze bleven dus achter; ik beleef er nog dagelijks plezier aan. De navigatie-instrumenten bleven ook: de octanten en sextanten staan nog netjes in de kast.

Eva gaf me ter overweging dat er in Den Haag goed voor de verzameling gezorgd wordt. Zij heeft me altijd gesteund en klaagde nooit over het geld dat ik spendeerde aan de verzameling, of het nu om aankopen ging, om kosten die ik voor behoud en restauratie maakte, voor tentoonstellingen of voor het uitlenen van kaarten. Toch moet het haar goed gedaan hebben dat de grote metalen ladekasten het huis uitgedragen werden, al zal ze ook vermoed hebben dat er daarvan ooit wel weer eentje terug zou keren.

Ik hoop dat uit dit verslag van mijn verzamelgedrag niet de suggestie oprijst dat alleen kostbare antiquiteiten het waard zijn verzameld te worden. Er kan net zoveel genoegdoening en plezier beleefd worden aan een minder omvangrijke, een minder kostbare, of meer lokaal georiënteerde verzameling.

Tegenwoordig besteed ik een deel van mijn tijd aan luchtvaartcartografie. Luchtvaart met machines die zwaarder zijn dan de lucht bestaat inmiddels ruim langer dan een eeuw. Ik had vanwege mijn beroep al zeker vijftig jaar luchtvaartkaarten in mijn bezit; ook al waren ze gedateerd, ik vond ze te interessant om weg te gooien. Voor mijn gevoel waren ze geen deel van de collectie: ze verbleven al die jaren in een Chinese kamferkist, tot het me daagde dat ze zeldzaam waren. Weinig mensen waren op de hoogte van het bestaan van dit type kaarten, laat staan van de informatie die erop te zien is en waarom die erop staat. Ze documenteren de overgang van visuele naar radiogeleide en astronomische navigatie, de opkomst van 'approach aids', poolnavigatie zonder het gebruik van een magnetisch kompas, traagheidsnavigatie en uiteindelijk de introductie van GPS. Ik verzamel luchtvaartkaarten uit de Tweede Wereldoorlog en posters van commerciële airlines, zolang die vliegtroutes of

netwerkkaarten verbeelden. Die posters werden gemaakt voor marketingdoeleinden, maar ze tonen hoe het wereldwijde netwerk van de burgerluchtvaart zich ontwikkelde. Hieruit ontstond een inmiddels volgroeid systeem van internationaal transport, dat nauwelijks nog afhankelijk is van het weer en veiliger is dan welke ander wijze van verplaatsing dan ook. Het ziet er dus naar uit dat ik een oud probleem nieuw leven inblaas door een nieuwe collectie aan te leggen zonder te weten hoe ik die moet beëindigen. Op mijn leeftijd zou ik beter moeten weten... maar weet je wat het is, ik beleef er zoveel plezier aan!

Helaas, het verzamelen van kaarten en aanverwante zaken is als een besmettelijke ziekte waar geen remedie tegen bestaat. Ondertussen heb ik het thema luchtvaart uitgebreid met ruimtevaart. Het is verbazingwekkend hoeveel kaarten je nodig hebt als je naar de maan wilt, daar wilt landen en ook weer heelhuids thuis wilt komen. Mocht ik ooit vanwege mijn leeftijd kleiner moeten gaan wonen, dan kan ik me altijd toeleggen op het verzamelen van kaarten op postzegels, dat bespaart ruimte. Wanneer kartering en cartografie uiteindelijk volledig digitaal zijn geworden, zouden die zegels weleens de laatste kaarten kunnen zijn die in gedrukte vorm verschijnen.

Om niet in mineur te eindigen wil ik dit meegeven: laat de alomtegenwoordige digitalisering je er niet van weerhouden te verzamelen. Geniet van de jacht, van de vondst, van het bezit en van het actief behouden van oude kaarten, wat je ook kiest uit de overvloed aan mogelijkheden.

Hans Kok, september 2023

PUBLICATIES EN VOORDRACHTEN

Kok werkte mee aan verschillende boeken op het gebied van de geschiedenis van de cartografie en de navigatietechiek. Ook publiceerde hij diverse artikelen, met name over kaarten uit de collectie HEK, en schreef hij vele 'Letters from the Chairman' voor het *Journal* van de IMCoS.

Koks belangrijkste publicaties zijn:

- "Vijftien Duitse Mijlen in een Graad", in: *Kartografie en territorium*. Amersfoort: Nederlandse Vereniging voor Kartografie, 2002 (NVK publikatiereeks no. 33), pp. 59-63[11]
- *Manuscript sea charts of South East Asia & the East Indies, property of Corpus Christi College, Oxford*. London: Sotheby's, s.a. [ca. 2005] (catalogus Sotheby's)
- "Luchtvaartkaarten voor 'long-range navigation' in de periode 1940-1970", in: *Caert-Thresoor* vol. 24 (2005) no. 3, pp. 84-92

11 Zie inv.nr. 718.

- "My life is a copperplate", in: Paula van Gestel-van het Schip & Peter van der Krogt (eds.), *Mappae Antiquae. Liber amicorum Günter Schilder*. 't Goy-Houten: HES & De Graaf, 2007 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 6), pp. 22-23
- [met Günter Schilder] *Sailing for the East. History and catalogue of manuscript charts on vellum of the Dutch East India Company (VOC) 1602-1799*. Houten: HES & De Graaf, 2010 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 10)
- "Omslagkaart jaargang 2010: overzichtskaart uit de Spieghel der Zeevaert van Lucas Jansz. Waghenaer", in: *Caert-Thresoor* vol. 29 (2010) no. 1, p. 24[12]
- "Een geschiedeniscanon voor Nederland uit een Haagsche Post-bijlage van 1930", in: *Caert-Thresoor* vol. 29 no. 4 (2010), pp. 115-119[13]
- "Quo Vadis? Het verschil tussen de windroos en de kompasroos", in: *Caert-Thresoor* vol. 30 (2011) no. 1, pp 20-25[14]
- "La cartographie des routes de l'Extrême-Orient par la Compagnie néerlandaise des Indes orientales", in: Catherine Hofmann, Hélène Richard & Emmanuelle Vagnon (eds.), *L'Âge d'or des Cartes Marines. Quand l'Europe découvrait le monde*. Seuil: Bibliothèque nationale de France, 2012, pp. 228-234 (tentoonstellingscatalogus)
- "De Tweede Wereldoorlog in Nederland. Een 'beeldige' samenvatting van een moeilijke periode in kaart gebracht door de Stichting 1940-1945", in: *Caert-Thresoor* vol. 31 (2012) no. 3, pp. 85-90[15]
- "Vervalste oude kaarten uit Istanbul", in: *Caert-Thresoor* vol. 33 (2014) no. 1, pp. 13-15[16]
- "International Civil Aviation Organization", in: *The History of Cartography Volume Six: Cartography in the Twentieth Century*. Chicago/London: University of Chicago Press, 2015, vol. 1, pp. 673-677
- "Projections Used for Aeronautical Charts", in: *The History of Cartography Volume Six: Cartography in the Twentieth Century*. Chicago/London: University of Chicago Press, 2015, vol. 2, pp. 1189-1190
- "Een Duitse koperplaat uit 1922 van de rede van Batavia. Wat een swastika niet allemaal kan vertellen", in: *Caert-Thresoor* vol. 35 (2016) no. 1, pp. 26-30[17]
- "Navigatie op zee in vroeger tijden", in: Pieter Kroon (red.), *Atlas van Kaap Hoorn. Kaartbeeld van zuidelijk Zuid-Amerika 1500-1725*. Bussum: Thoth / Hoorn: Stichting 400 jaar Kaap Hoorn, 2016, pp. 43-53

12 Zie inv.nr. MC239.
13 Zie inv.nr. MC215.
14 Zie inv.nrs. MC307 en MC190.
15 In 2013 ook in het Engels verschenen als "'1940 Nederland in oorlogstijd 1945': A pictorial résumé of a difficult period charted by the Stichting 1940-1945 in Amsterdam", in: *IMCoS Journal* no. 134 (Autumn 2013), pp. 15-20.
16 Zie inv.nrs. MC233.1 t/m MC233.29.
17 Zie inv.nr. MC646.

- "Een wereldkaart met de kompasvariaties van Sir Edmund Halley door Reinier en Josua Ottens", in: *Caert-Thresoor* vol. 37 (2018) no. 4, pp. 160-164[18]
- [met Günter Schilder] *Sailing across the world's oceans. History & catalogue of Dutch charts printed on vellum 1580-1725*. Leiden: Brill, 2019 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 19)
- "What to collect? Civil aviation maps", in: *IMCoS Journal* no. 158 (September 2019), pp. 46-50
- "Een onbekende kaart van Nederland met de Fossa Drusiana. Een manuscriptkaart op perkament als stukje in de puzzel?", in: *Caert-Thresoor* vol. 38 (2019) no. 3, pp. 3-8[19]
- "Vliegen? De KLM kan het al honderd jaar!", in: *Caert-Thresoor* vol. 39 (2020) no. 3, pp. 9-20
- "Van A naar B op hoog niveau: navigatie in de lucht", in: R.T.M. Guleij, *Het grote kaartenboek. Vijf eeuwen cartografie*. Zwolle: WBooks, 2022, pp. 144-149
- "Petrus Plancius 1552-1622. Een veelzijdig man", in: *Caert-Thresoor* vol. 41 (2022) no. 4, pp. 4-7
- "De nieuwe sterren van Plancius. Astronomische navigatie en hemelglobes", in: *Caert-Thresoor* vol. 41 (2022) no. 4, pp. 26-31
- "Map Collecting, Easy to Start, Hard to Give Up. A few explanatory, sometimes philosophical notes on the Hans and Eva Kok Collection (HEK)", in: *IMCoS Journal* no. 174 (September 2023), pp. 24-36

Daarnaast organiseerde Kok conferenties en gaf hij cursussen en lezingen, waaronder:

- Lezing over het verzamelen van oude kaarten voor de 2e Study Session van de BIMCC[20] te Sint-Niklaas [februari 1999]
- Lezing over navigatie en kaartgebruik voor de 3e Study Session van de BIMCC te Brussel [december 2000]
- Lezing 'Vijftien Duitse Mijlen in een Graad' voor de NVK-werkgroep voor de Geschiedenis van de Kartografie [mei 2002][21]
- Lezing '4D instead of 2D+. Post-WWII civil aviation maps' voor de 4e Study Session van de BIMCC te Brussel [februari 2002]
- Organisatie van de drie-daagse internationale conferentie IMCoS Amsterdam 2002 (plus drie-daagse tourist trip door Nederland met 32 van de 127 deelnemers uit 37 landen) [september-oktober 2002]

18 In 2020 ook in het Engels verschenen als "Edmund Halley's World Map (1701) with compass variations. Re-issues by Reinier and Josua Ottens in Amsterdam between 1703-1745", in: *IMCoS Journal* no. 161 (June 2020), pp. 31-39. Zie inv.nrs. MC791A en MC846.

19 Zie inv.nrs. MC840.

20 BIMCC: Brussels International Map Collectors' Circle, tegenwoordig Brussels Map Circle.

21 Zie inv.nr. 718.

- Lezing 'Historische Kartografie: Kunst, Techniek, Kartografie en Geschiedenis' in de Oude Pastorie te Lisse [voorjaar 2003]
- Lezing 'Mare Nostrum. Our sea, your sea, their sea, our sea, as we saw it' voor de IMCoS-conferentie te Nicosia [oktober 2003]
- Tweedaagse cursus 'Navigation in the history of early discovery' voor Amerikaanse klanten van veilinghuis Frederik Muller te Bergum [januari 2007]
- Lezing 'Dutch maritime charts between 1550 and 1800' voor de Bucharest Map Conference te Boekarest [maart 2009]
- Voordracht bij de presentatie van *Sailing for the East* te Amsterdam [juni 2010]
- Lezing over de zeeroute naar Oost-Indië voor de IMCoS-conferentie te Londen [oktober 2010]
- E.G.R. Taylor Lecture 'Dutch maritime charts between 1550 and 1800' voor de Royal Geographical Society en het Royal Institute of Navigation te Londen [oktober 2010]
- Lezing 'Sail East, not West!' voor de Stichting Nederlands Kaap Hoorn-vaarders te Hoorn [oktober 2011]
- Lezing 'Cartografie overzee' i.h.k.v. de cursus 'Het lezen van oude kaarten: een introductie in de historische cartografie' voor het Instituut voor Permanente Vorming in de Wetenschappen aan de Universiteit Gent [april 2012]
- Lezing 'Organising hydrography and cartography for the VOC: the first one hundred years' voor de Bibliothèque national de France te Parijs [december 2012]
- Lezing '17e- en 18e-eeuwse kaarten van de VOC' voor de Vereniging Oud Hoorn te Hoorn [januari 2013]
- Lezing 'A carreira da India' namens de BIMCC voor de Europalia te Brussel [december 2013]
- Lezing 'Begin ende Voortgangh ende Eynde vande Cartographie vande Oost Indische Compagnie' te Leiden [november 2014]
- Lezing 'Man is not lost. Navigatie op zee in vroeger tijden' voor de Stichting Nederlands Kaap Hoorn-vaarders te Hoorn [juni 2015]
- Lezing 'The Dutch East India Company from Amsterdam to the Dutch East Indies' voor de IMCoS-conferentie te Capetown [oktober 2015]
- Voordracht bij de opening van en verschillende introducties op de tentoonstelling 'Kaap in Kaart' voor de Stichting Nederlands Kaap Hoorn-vaarders te Hoorn [2016]
- Rondleiding voor de BIMCC door de tentoonstelling 'De Wereld van de VOC' bij het Nationaal Archief te Den Haag [mei 2017]
- Lezing 'Beter van A(msterdam) naar B(atavia)' voor de Werkgroep Geschiedenis van de Kartografie van de Nederlandse Vereniging voor Kartografie in de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag [november 2017]
- Lezing 'Short overview of Indonesia's history: putting early cartography into

perspective' voor de BIMCC te Brussel [december 2017]
- Lezing ‘Ontwikkeling van de kaarten voor de burgerluchtvaart in de twintigste eeuw’ voor de Studiekring Historische Cartografie te Enschede [maart 2018]
- Lezing 'Glory tales and the whole world of magnetism' voor de IMCoS-conferentie te Cambridge [april 2018]
- Lezing 'Early navigation and the quest for accuracy' voor de Universiteit Trier [mei 2018]
- Lezing 'Local exploration highlights from the days of the Dutch United East India Company or VOC' voor de IMCoS-conferentie te Manilla [oktober 2018]
- Lezing 'Civil aviation maps: from verbal notes to full-fledged paper charts and digital death?' voor de IMCoS-conferentie te Brussel [oktober 2021]
- Lezing 'Is it a sea chart?' voor de Malta Map Society te Valletta [november 2022]

GESCHIEDENIS VAN HET COLLECTIEBEHEER

VOORAFGAAND AAN OVERDRACHT

MATERIEEL EN INTELLECTUEEL BEHEER

Na verwerving door de verzamelaars kregen de kaarten een objectnummer in de aanwinstenregistratie.[22] Dit objectnummer begint met **MC** ('My Charts') voor de kaarten en prenten, met **MB** ('My Books') voor gebonden werken of met **FC** ('Flight Charts') voor het aan luchtvaart gerelateerde materiaal. Deze lettercode wordt gevolgd door een driecijferige, per lettercode oplopende nummering. Het objectnummer werd met zacht potlood op of in het object geschreven – in het geval van de grotere kaarten vaak meermaals. Ingelijst gekochte stukken bleven veelal in de lijsten. Ander vlak materiaal kreeg een plek in een van de grote metalen ladekasten die bij de verzamelaars thuis in een aparte ruimte stonden, waar ook een luchtbehandelingsapparaat geplaatst was. De stukken werden initieel door Kok van een passe-partout voorzien, later verpakte hij ze per stuk in melamine hoezen. Gebonden werken werden óf in zuurvrije maatverpakking in een apart dressoir geborgen, óf in een van de vele boekenkasten geplaatst. Kok liet een aantal stukken conserveren en indien nodig restaureren.

Voor de ontsluiting van de verzameling gebruikte Kok sinds 2018 het commerciële softwarepakket voor verzamelaars Recollector. In deze database registreerde hij naast het objectnummer en de opberglocatie de volgende gegevens (voor zover bekend en van toepassing): uitgever, kaartmaker of auteur, titel, datering, afmetingen, staat, extra inhoudelijke informatie, conditie, eventuele referenties,

22 Zie inv.nr. 1.

aanschafdatum, verkoper en aanschafbedrag. Vanaf januari 2016 huurde Kok Dirk Eijkemans, student kunstgeschiedenis, in om hem te helpen zijn collectie digitaal te ontsluiten en, later, de database te vullen.

De stukken werden niet op objectnummer geordend, maar per hoofdthema. De hemelkaarten bij de hemelkaarten, de wereldkaarten bij de wereldkaarten en de zeekaarten bij de zeekaarten, etc. en als het even kon daarbinnen per kaartmaker bij elkaar (voor de zeekaarten bijvoorbeeld: eerst de Coronelli's, dan de Dudley's en zo door tot en met de Waghenaers). Kok liet zijn bezit in de loop van de tijd dupliceren: eerst fotografisch op dia's, later in batches op hoge resolutie digitaal gescand door onder andere de firma Pictura te Heiloo (later Picturae te Heerhugowaard), een van de Nederlandse pioniers in erfgoeddigitalisering. Deze scans dienden als gemakkelijk raadpleegbaar visueel overzicht en als illustratiemateriaal voor lezingen en presentaties.

Enkele stukken werden – bij hoge uitzondering – door Kok verkocht, weggeschonken of geretourneerd aan de verkoper. Zie hiervoor de paragraaf afgescheiden materiaal.

GEBRUIK VAN DE COLLECTIE

Kok bestudeerde elke nieuwe aankoop tot op het kleinste detail en kan er zodoende uitgebreid over vertellen. Zijn kennis deelde hij middels publicaties en voordrachten en door objecten in bruikleen te geven voor tentoonstellingen.

Stukken uit de collectie HEK werden uitgeleend voor de volgende tentoonstellingen:

- Museum de Zwarte Tulp te Lisse en Westfries Museum te Hoorn: tentoonstelling 'Van hier tot Tokyo' [2002][23]
- Zuiderzee Museum te Enkhuizen: tentoonstelling 'Kwartiermakers van de VOC' [2002]
- 9th European Map Fair in de Grote Kerk te Breda: tentoonstelling 'The world & its continents' [2006][24]
- Zuiderzee Museum te Enkhuizen: tentoonstelling 'Spiegel van de Zuiderzee' [2009-2010]
- Nationaal Historisch Museum te Moskou: tentoonstelling 'Russia and the Netherlands. Space of cooperation' [2013]
- National Maritime Museum of Korea te Busan: tentoonstelling 'The Way To The Unknown World' [2014]
- Museum aan de Stroom (MAS) te Antwerpen: tentoonstelling 'De wereld gespiegeld: wereldkaarten van de Middeleeuwen tot nu' [2015][25]

23 Zie inv.nr. 307.
24 Zie inv.nr. 281.
25 Zie inv.nr. 335 en Parmentier 2015.

- Westfries Museum Hoorn: tentoonstelling 'Kaap in Kaart' [2016][26]
- Limburgs Museum te Venlo en Stadsmuseum (STAM) te Gent: tentoonstelling 'Draken – kracht, pracht, zacht' [2016-2017]
- Nationaal Archief te Den Haag: tentoonstelling 'De Wereld van de VOC' [2017-2018]
- Universiteitsbibliotheek te Leuven: tentoonstelling 'Adelijk wonen. Het kasteel in Heverlee van Croÿ naar Arenberg' [2018-2019][27]
- Ayala Museum te Makati: tentoonstelling 'Insulae Indiae Orientalis' [2018][28]

VERWERVING
De collectie is middels schenking verworven. De besprekingen tussen het echtpaar Kok en het Nationaal Archief over de inhoud, vorm en mogelijkheden daarvan vonden vanaf het voorjaar van 2019 plaats. De schenkingsakte passeerde uiteindelijk op 21 december 2020 voor notaris Boon te Lisse. In de weken daaropvolgend werd de collectie naar het Nationaal Archief overgebracht. Het verzamelaarsarchief, dat niet in de schenkingsakte genoemd wordt maar nauw met de collectie samenhangt, is in de loop van de jaren 2021-2024 in delen als aanvulling ontvangen.

NA OVERDRACHT
Na ontvangst van de collectie werden de objecten geordend op formaat en op nummer. Medewerkers van de afdeling Restauratie & Conservering haalden stukken uit lijsten en passe-partouts, verwijderden vuil, plakten scheuren, vlakten vouwen, verwijderden tape en plakresten en zorgden voor de conservering en restauratie van gebonden delen en opgevouwen stukken. Vervolgens werden de stukken die nog geen formaatverpakking hadden volgens de standaardverpakkingssystematiek van het Nationaal Archief opgeborgen en geregistreerd om zo onderdeel te worden van het algemene kaarten- en tekeningenbeheer binnen het Nationaal Archief.

Tegelijkertijd werd, op basis van de door de schenkers verstrekte scans, begonnen met de beschrijving van de individuele onderdelen van de collectie. In de eindfase van de beschrijvingswerkzaamheden werden alle objecten opnieuw gedigitaliseerd. Schenkers en ontvanger spraken af dat eerst de beschrijvingen van de losbladige kaarten en prenten gepubliceerd zouden worden. De atlassen en andere gebonden werken zullen daarna aan bod komen. Momenteel, bij de eerste publicatie van deze toegang medio april 2024, is zodoende slechts een gedeelte van de MB-nummers beschreven.

26 Zie Kroon 2016.
27 Zie inv.nr. 336.
28 Zie inv.nrs. 305 en 306.

Kok ging ondertussen lustig voort met verzamelen. Hierbij introduceerde hij een nieuwe variant in de collectienummering, beginnend met **MCR** ('My Charts Remainder'). Dit ter onderscheid van de MC-nummering van de stukken die al aan het Nationaal Archief waren geschonken en de als FC genummerde luchtvaartkaarten.

Inhoud en structuur van de collectie

INHOUD EN THEMATISCHE SAMENHANG
Zoals uit de inleiding door Hans Kok al blijkt, omvat de collectie HEK veel verschillende thema's. De belangrijkste daarvan zijn:

- de zeeroute van Nederland naar Batavia en verder richting Japan
- geschiedenis van de navigatietechniek
- vaderlandse geschiedenis van de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw
- de Nederlandse vroeg-koloniale aanwezigheid buiten Europa
- de productie van in Rusland werkzame Nederlandse cartografen
- de scheepsroute om Zuid-Amerika
- geschiedenis van de cartografie en de westerse ontwikkeling van het wereldbeeld
- Japanse cartografie en drukwerk

Deze thematieken kruisen elkaar veelvuldig: in één object kunnen verschillende thema's samenkomen. De thema's kunnen zelf ook weer verschillende subthema's omvatten. Zo vallen onder 'geschiedenis van de cartografie' de grote namen uit de Nederlandse cartografie (Ortelius, Mercator, Hondius, Van den Keere, Blaeu, Janssonius, Visscher, Van Keulen, Covens & Mortier, etc.) maar ook de buitenlanders door wie zij beïnvloed werden of die zij op hun beurt hebben beïnvloed. Tegelijkertijd is hier het thema 'het veranderende wereldbeeld' aanwezig, evenals navigatie en kosmografie. Koks worsteling om tot een eenduidig verzamelbeleid te komen, dat tegelijkertijd recht deed aan zijn brede interesses, toont zich pas werkelijk wanneer je je voor de taak gesteld ziet de verzameling gestructureerd en zoveel mogelijk in context te beschrijven: er is geen sprake van één rode draad, maar van verschillende, elkaar kruisende rode draden: een netwerk. Elke invalshoek laat weer nieuwe mogelijkheden toe om individuele stukken met elkaar te verbinden.

Natuurlijk is de kaart van de noordkust van Java door Gerrit de Haan (inv.nr. MC231) te verbinden met de koperplaat van de zeekaart van de baai van Batavia die de Duitse Kriegsmarine maakte (inv.nr. MC646): het zijn beide hydrografische kaarten die hetzelfde gebied afbeelden. De wereldkaart door Münster uit 1540 (inv.nr. MC307) en de kaart die in 1933 onder de Japanse jeugd verspreid werd (inv.nr. MC863) zijn beide wereldkaarten, maar bieden een verder onvergelijkbare voorstelling. De continentenkaarten door Ortelius (inv.nrs. MC028B, MC028C, MC028D en MC028E) zijn afkomstig uit één en hetzelfde exemplaar van de vierde Latijnse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum* van 1592 dat door een handelaar uit elkaar werd gehaald, maar hebben inhoudelijk geen overlap. Met de bijbehorende wereldkaart MC028A

vormen ze qua herkomst echter wel één set; op de versozijde van de ene kaart staat zelfs een handgeschreven opmerking die over de andere gaat. Onder andere de inventarisnummers MC050A t/m E en MC640A t/m F vormen vergelijkbare sets.

Ook opeenvolgende gebeurtenissen in de vaderlandse geschiedenis zijn als verbindend element te ontdekken. Als voorbeeld: ten tijde van de Tweede Engels-Nederlandse Oorlog leidde de Slag in de Baai van Bergen, waarbij een VOC-vloot betrokken was (inv.nr. MC865C), tot de Engelse aanval op Terschelling (inv.nrs. MC430 en MC636A en B) en uiteindelijk tot de Tocht naar Chatham (inv.nrs. MC636C en MC865A), waarbij het Engelse vlaggenschip de Royal Charles (inv.nr. MC304) werd buitgemaakt.

De antieke geschiedenis van de Nederlanden is als verbindend thema ruimschoots vertegenwoordigd, met historische kaarten van Menso Alting, kaarten van de resten van de Brittenburg (waaronder het enige bekende exemplaar van Ortelius' Brittenburgkaart van 1566, inv.nr. MC709) en andere historische kaarten als de anonieme manuscriptkaart op perkament van de antieke waterlopen (inv.nr. MC840), kaart 2 in inv.nr. MB106, inv.nr. MC056 en de gedrukte versie van de Peutingerkaart (inv.nrs. MC126A t/m D).

Bijbelse geschiedenis komt aan bod in bijbelkaarten als inv.nrs. MC189 en MC332. Buiten het historische thema zijn er weer legio andere verbanden te ontdekken, zoals de verschillende kaarten van (delen van) de Nederlanden in de vorm van een leeuw (kaart 4 in inv.nr. MB106 en inv.nrs. MC071, MC186, MC216, MC909, MC988 en MC989). De soorten 'stadsplattegrond' en 'vogelvluchtaanzicht' – al dan niet verbonden aan het thema 'VOC' – bieden weer heel andere invalshoeken.

De zeekaarten door Dudley zijn de eerste waarop de lokale kompasvariatie vermeld staat, vergezeld van opmerkingen over de weers- en luchtgesteldheid. Deze thematiek keert o.a. terug op de wereldkaarten door Halley; op de Coronelli's komen veel Nederlandse toponiemen voor en op de kaarten door Herman Moll is altijd veel extra interessante informatie toegevoegd. De verschillende soorten informatie die op kaarten te vinden is vormen zodoende weer een eigen thema.

INDELING VAN DE INVENTARIS

OPBOUW

Deze inventaris kent een klassieke opbouw: hij bevat een inleidend gedeelte en een beschrijvend gedeelte, de zogenaamde inventaris-in-enge-zin (het gedeelte 'Beschrijving van de series en bestanddelen'). Het hiernavolgende heeft betrekking op dat deel van de inventaris.

ORDENING
Het is onmogelijk een indeling op te stellen die aan alle in de collectie voorkomende thema's evenveel recht doet. Daarom is gekozen voor het aanbrengen van een hoofdstructuur op basis van een wisselwerking tussen genre, documentsoort, verzamelgebied en inhoudelijke thematiek. Deze hoofdstructuur is gaandeweg in overleg met de verzamelaars tot stand gekomen.

De hoofdrubrieken die zich daartoe leenden hebben een nadere, geografische, indeling gekregen.

HOOFDSTRUCTUUR
De inventaris-in-enge-zin kent een duidelijke tweedeling: het eerste gedeelte beschrijft de collectie kaarten, prenten en boekwerken; het tweede gedeelte beschrijft het verzamelaarsarchief.

DE EIGENLIJKE COLLECTIE
De collectie is verdeeld in twee hoofdgroepen: enerzijds de westerse kaarten, prenten en boekwerken en anderzijds de oosterse kaarten, prenten en boekwerken. Op deze wijze is gewaarborgd dat de collectie Japonica als apart collectie-onderdeel herkenbaar blijft.

WESTERSE KAARTEN, PRENTEN EN BOEKWERKEN
Binnen de westerse kaarten, prenten en boekwerken zijn dertien hoofdrubrieken te onderscheiden:

- De hoofdrubriek **atlassen en geografische werken** omvat systematische, samenhangende verzamelingen van kaarten, werken over geografie, reisgidsen en reisverslagen, de laatste al dan niet met afbeeldingen en kaarten. De in deze werken voorkomende kaarten worden zoveel mogelijk individueel beschreven. Kaartboeken (tot een boek samengebonden delen van één kaart) zijn niet in deze rubriek opgenomen maar als kaart beschreven zoveel mogelijk in een van de andere hoofdrubrieken ingepast.
- De hoofdrubriek **frontispices en geïllustreerde titelpagina's van atlassen en boekwerken** bestaat uit los aangeschafte bladen. Deze werden door antiquaren veelal als slooprestant op de markt gebracht; sinds het einde van de twintigste eeuw vormen ze voor verzamelaars een apart aandachtsgebied.[29]
- De hoofdrubriek **drukwerk ten behoeve van de vervaardiging van globes**

29 Zie o.a. Shirley 2009 en Peter van der Krogt, Madelon Simons & Reinder Storm, "Atlas Tytel-Print collectie Van Loon. Een schenking voor de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam", in: *Caert-Thresoor* vol. 36 (2017) no. 1, pp. 15-21.

bevat globegeren, calottes ('poolkapjes') en papieren onderdelen voor een globestoel.

- De hoofdrubriek **hemelkaarten en kosmografie** bevat astronomische afbeeldingen, illustraties van astronomische instrumenten en historische afbeeldingen van de beoefening van de astronomie.
- De hoofdrubriek **wereldkaarten** omvat afbeeldingen van de aan de kaartmaker bekende wereld, al dan niet thematisch van aard, en historische wereldkaarten. Enkele wereldkaarten zijn meerbladig.
- De hoofdrubriek **zeekaarten en maritieme afbeeldingen** bevat kaarten die een overwegend hydrografisch karakter hebben. Zeekaarten verschaffen informatie en hulpmiddelen ten behoeve van de navigatie en plaatsbepaling op zee; er blijkt een planningsaspect uit. Het onderscheid tussen landkaarten en zeekaarten is in de vroegmoderne tijd echter niet altijd evident. Bij de indeling is steeds een afweging gemaakt op basis van het al dan niet voorkomen van elementen als kompaslijnen, meerdere wind- of kompasrozen, dieptegegevens, landopdoeningen en andere hydrografische informatie, (het ontbreken van) topografie en de wijze waarop de toponiemen op de kaart zijn weergegeven. Ook de herkomst kan bepalend zijn; in sommige gevallen is die van doorslaggevend belang. Hierbij moet opgemerkt worden dat in de eerste subrubriek 'Meerdere continenten' van de hoofdrubriek 'Landkaarten [...]' verschillende overzichtskaarten voorkomen die zo'n ambigu karakter hebben. Voor de indeling van deze rubriek is gebruik gemaakt van de *Names and Limits of Oceans and Seas* van de International Hydrographic Organization.[30] Een bijzondere subrubriek onder deze hoofdrubriek wordt gevormd door de historische afbeeldingen van zeeslagen in het Kanaal.
  Vanuit de subrubrieken, die primair op oceaan geordend zijn, wordt niet verwezen naar de wereldkaarten of de landkaarten.
- De hoofdrubriek **rivierkaarten** is opgevoerd omdat Kok gericht kaarten van rivieren verzamelde. De rivierkaarten in deze collectie zijn in feite een bijzonder soort landkaarten, waar veelal ook een stuk zee op afgebeeld is. Kaarten van het type 'Theâtre de la Guerre', die vaak naar de stroomgebieden van rivieren genoemd zijn, zijn in de hoofdrubriek 'Landkaarten [...]' ingedeeld.
- De hoofdrubriek **landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen** is de grootste en heeft de diepste subrubricering. Soms is daarbij, net als bij de zeekaarten, op het diepste niveau de zuiver geografische indeling losgelaten om specifieke sets kaarten te kunnen groeperen, zoals de Engels wegenkaarten, de kaarten van de resten van de Brittenburg en de kaarten van de route van de hofreis van Nagasaki naar Edo. Vanuit de subrubrieken, die primair op continent ingedeeld zijn, wordt niet verwezen naar de wereldkaarten of de zeekaarten.

30 Zie IHO 2002.

- De hoofdrubriek **luchtvaartcartografie en aan luchtvaart gerelateerd drukwerk** dient voorlopig slechts tot reservering van een plaats binnen de hoofdstructuur. De hierin behorende objecten zijn (nog) niet door het echtpaar Kok aan het Nationaal Archief geschonken.
- De hoofdrubriek **heruitgaven en facsimile's van oude kaarten** legt de focus op de geschiedenis van de cartografie 'in niet-originele vorm'. In deze hoofdrubriek zijn latere versies van bekende en minder bekende kaarten opgenomen. Sommige hiervan schafte Kok gericht aan, andere kwamen meer bij toeval op zijn pad. Een bijzondere serie is de als verzamelbeschrijving opgevoerde productie van dr. Zsolt Török en zijn studenten.
- De hoofdrubriek **portretten en overige prenten** vormt de enige groep niet-cartografisch materiaal, al zijn er vanzelfsprekend wel duidelijke verbanden met kaarten, kaartvervaardiging en navigatie aan te wijzen. Het gaat daarbij met name om de portretten van wiskundigen, geografen en kartografen en de set allegorische voorstellingen van de continenten door De Wit.[31] Er is een subrubriek met portretten van overige historische personen. Afbeeldingen van navigatiemiddelen en prenten van schepen en scheepsbouw zijn binnen de subrubriek 'overige prenten' apart gegroepeerd, zolang ze een algemeen karakter hebben. Prenten die aan een locatie te verbinden zijn, zijn ingedeeld bij de 'Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen'of bij de 'Zeekaarten en maritieme afbeeldingen'.
- De hoofdrubriek **curiositeiten** is verdeeld in twee subrubrieken: cartografische en niet-cartografische curiositeiten. De cartografische curiositeiten betreffen een kaart van Luilekkerland, cartografische puzzels, een serie opmerkelijke souvenirs uit Istanboel en een set voorbeelden van drukmaterialen. Het oudste stuk in de collectie, een veertiende-eeuws perkamenten blad muzieknotatie, is de enige niet-cartografische curiositeit.
- De hoofdrubriek **niet-geografische boekwerken** bevat boekwerken die niet primair met kaarten, geografie of reizen te maken hebben.

OOSTERSE KAARTEN, PRENTEN EN BOEKWERKEN

Binnen de oosterse kaarten, prenten en boekwerken is eerst een verdeling in enerzijds Japans en anderzijds Koreaans materiaal gemaakt. Het Japanse materiaal is verder onderverdeeld in vier hoofdrubrieken:

- De hoofdrubriek **atlassen en geografische werken** bevat Japanse systematische, samenhangende verzamelingen van kaarten, werken over geografie, reisgidsen en reisverslagen, de laatste al dan niet met afbeeldingen en kaarten. De in deze werken voorkomende kaarten worden zoveel mogelijk

31 Zie inv.nrs. MC338A t/m D.

individueel beschreven.
- De hoofdrubriek **kaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen** bevat Japans materiaal – waaronder een aantal facsimile's en reproducties – dat voornamelijk betrekking heeft op (delen van) Japan. Er zitten echter ook enkele wereldkaarten en een kaart van de Nederlanden bij.
- De hoofdrubriek **prenten** betreft de niet-cartografische Japanse afbeeldingen.
- De hoofdrubriek **niet-geografische boekwerken** bevat Japanse boekwerken die niet primair met kaarten, geografie of reizen te maken hebben.

Het Koreaanse materiaal betreft enkel reproducties.

HET VERZAMELAARSARCHIEF

Het verzamelaarsarchief bestaat uit twee hoofdrubrieken: enerzijds de stukken betreffende het aanleggen en het gebruik van de collectie en anderzijds de literatuur over de geschiedenis van de cartografie en het verzamelen van kaarten. De referentiewerken en een deel van de tijdschriften die daartoe behoren zijn nog niet door het echtpaar Kok aan het Nationaal Archief geschonken.

DIEPERE INDELINGSSYSTEMATIEK

De twee grootste hoofdrubrieken, te weten de zee- en landkaarten, zijn geografisch onderverdeeld. Daarbij volgt de indeling zoveel mogelijk de beweging van overzicht naar detail: het hogere niveau is altijd meeromvattend dan het lagere. De indeling is dus van lage resolutie (groot gebied, weinig detail) naar hoge resolutie (klein gebied, veel detail). Binnen de hoofdrubriek 'Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen' is bijvoorbeeld een rubriek 'Europa' opgenomen, waaronder zich een rubriek 'Delen van Europa' bevindt. Deze is weer verder onderverdeeld in rubrieken als 'West-Europa', met daarin de rubriek 'Nederlanden', waarin onder de rubriek 'Noordelijke Nederlanden' een verdere onderverdeling in provincies is te vinden. Binnen de daarin voorkomende rubriek 'Holland' vinden we een rubriek 'Steden in Holland' met daarin uiteindelijk een rubriek 'Amsterdam'. In deze indelingssystematiek is het mogelijk ook kaarten die in meerdere rubrieken tegelijkertijd vallen te plaatsen: hiertoe zijn de rubrieken 'Algemeen' opgenomen of komen aparte aggragties voor, zoals de rubrieken 'Meerdere oceanen' bij de zeekaarten en 'Meerdere continenten' bij de landkaarten. Dit werkt in feite ook door op het hoogste niveau: wereldkaarten zijn zowel land- als zeekaarten en vormen daarom een eigen hoofdrubriek. Deze redenering gaat in zekere mate ook op voor de rivierkaarten.

Eén rubriek verdient het apart vermeld te worden: de kaarten van de Kaspische Zee en omgeving. Omdat de International Hydrographic Organization (IHO) de Kaspische Zee niet als zee aanmerkt en deze kaarten veelal een breder thema hebben dan alleen de hydrografie, is ervoor gekozen de kaarten te beschrijven in een eigen rubriek 'Kaspische Zeegebied'. Deze is opgenomen onder de subrubriek 'Meerdere continenten' – de Kaspische Zee ligt immers op de grens van Europa en Azië – binnen de hoofdrubriek 'Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen'. Dit is mijns inziens de enige werkelijk discutabele keuze die ik gemaakt heb. Voor de indeling van de zeekaarten was de *Names and Limits of Oceans and Seas*[32] mijn leidraad. De Kaspische Zee mag dan het grootste meer ter wereld zijn, en het water ervan zout, het is volgens de IHO géén zee.

Binnen elke rubriek zijn de beschrijvingen op chronologische volgorde geordend. Facsimile's en reproducties van originelen zijn daarbij geordend op vervaardigingsdatum van het gefacsimileerde of gereproduceerde origineel. In het zeldzame geval dat twee objecten binnen de geografische indeling niet chronologisch te ordenen zijn, kan de verschijningsvolgorde (zie bijvoorbeeld de referenties bij de inv.nrs. MC596 en MC595) of een ander onderscheidend gegeven – in sommige gevallen is dat zoiets arbitrairs als de stuknummering – een rol spelen in de ordening op het diepste niveau.

Voor de geografische indeling is gebruik gemaakt van de (historisch) geografische gebiedsaanduidingen; niet van de staatkundige.[33] De zionistisch kaart van Eretz Yisrael uit 1917 (zie inv.nr. MC884) staat daardoor onder de rubriek 'Palestina' – waarmee dus de geografische regio bedoeld is, niet de staat. Hierbij is er expliciet voor gekozen anachronismen te mijden en de kaarten zoveel mogelijk te plaatsen in de context van de tijd waarin ze vervaardigd zijn. De kaarten van het eiland dat sinds 1972 Sri Lanka heet staan daarom onder de rubriek 'Ceylon'; kaarten van Iran, dat tot 1935 in Nederland bekend stond als Perzië, onder de rubriek 'Perzië'. Van Jakarta zijn zowel plattegronden uit de tijd van de VOC als van na de onafhankelijkheid van Indonesië aanwezig; daarom heet de betreffende rubriek 'Batavia / Jakarta'. De kaarten van Sleeswijk en Holstein uit de late zeventiende eeuw zijn wegens de ligging van beide hertogdommen op het schiereiland Jutland onder de rubriek 'Noord-Europa' geschaard, en niet onder de subrubriek 'Duitsland' van de rubriek 'Centraal-Europa'. Pas in 1815 traden Sleeswijk en Holstein toe tot de Duits Bond; de Duitse eenwording vond uiteindelijk plaats in 1871, twee eeuwen nadat deze kaarten uitgegeven werden.

32 Zie IHO 2022. De Kaspische Zee komt hier niet in voor.

33 Belangrijke hiervoor geraadpleegde naslagwerken waren de Times Atlas 2006 en Leisering 1991.

Het zij hier nogmaals benadrukt: de geografische indeling gaat in deze toegang boven de staatkundige. Soms steekt de staatkundige indeling echter toch nog de kop op, zoals bij de kaarten van het hertogdom Brabant en van het koninkrijk Napels. In dergelijke gevallen heeft een realistische benadering het gewonnen van een minutieuzer indelingsdrang die het hele bouwwerk op zijn kop zou zetten en tot een onontwarbare kluwen aan verwijzingen zou leiden. Die praktische insteek is ook zichtbaar bij de Germaniakaarten: op zeventiende-eeuwse kaarten van de Duitse landen is ook altijd Germania Inferior – de Nederlanden – afgebeeld. Deze kaarten staan niet in een rubriek 'Delen van Europa - Algemeen' ingedeeld, maar onder Delen van Europa - Centraal Europa - Duitsland'. Een begrip uit de titel is hierbij dus als leidend gegeven genomen. Het voorkomen van de Nederlanden op deze kaarten wordt bij de diepergaande beschrijving vermeld; binnen de rubriek 'Delen van Europa - West-Europa - Nederlanden' wordt direct naar de verschillende Germaniakaarten verwezen. Dergelijke afwegingen komen vaker voor, maar zijn altijd opgelost door de op de kaarten afgebeelde gebieden in de diepergaande beschrijving te benoemen en door verwijzingen op te nemen.

Ook is gepoogd rekening te houden met de indelingssystematiek van de verzamelaars. Het beste voorbeeld daarvan vormen de gereconstrueerde versie van Pieter van den Keeres atlas *Germania inferior id est, XVII Provinciarum [...]* (inv.nrs. MB106 en MC206 t/m G) en de incomplete zee-atlas *Klaer-Lichtende Noort-Star Ofte Zee-Atlas [...]* van Johannes van Loon (inv.nrs. MC454 t/m 473 en MC478). Hier spelen elementen als verzameldoel (i.e. completering) en herkomst een rol bij de indeling, waarbij in beide gevallen zelfs de hoofdindeling doorkruist wordt, doordat in beide sets een losbladige titelpagina is opgenomen. De genoemde gevallen vormen echter uitzonderingen: over het algemeen zijn kaarten die uit één en hetzelfde exemplaar van een atlas afkomstig zijn netjes over de verschillende geografische rubrieken verdeeld. De inventarinummers, de diepergaande inhoudsbeschrijvingen en de referenties kunnen gebruikt worden voor een nadere herkomstreconstructie van dat materiaal.

BORGING VAN DE SAMENHANG

Daar waar niet gegroepeerd is, is het onderlinge verband tussen verschillende objecten dus aangegeven middels directe verwijzingen of met kruisverwijzingen. Voor het gemak van de raadpleger zijn ook verwijzingen naar gelijksoortige rubrieken onder de verschillende rubriekniveaus opgenomen. Bij de westerse kaarten van Nagasaki wordt zo verwezen naar de Japanse kaarten van Nagasaki en vice versa. Uitzondering op deze regel is dat er vanuit de subrubrieken waarin kaarten van continenten of oceanen worden beschreven niet naar de hoofdrubrieken 'Atlassen en geografische werken' en 'Wereldkaarten' wordt verwezen.

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

INLEIDING

De bewerking van de collectie HEK bestond uit het beschrijven van de individuele stukken en het ordenen en in context plaatsen van de resultaten van die handeling. Hierbij is de originele objectnummering zoveel mogelijk intact gelaten, al is ten behoeve van de interne logica op enkele plaatsen van de originele nummering afgeweken. Zie hiervoor de concordantie. De stuknummering heeft zodoende geen primaire rol gehad bij de ordening van de beschrijvingen. De stukken die samen het verzamelaarsarchief vormen waren niet genummerd. In deze inventaris hebben die objecten een doorlopende, zuiver numerieke nummering gekregen, waarbij de volgorde waarin die stukken door het Nationaal Archief ontvangen werden bepalend was.

Ten tijde van de verwerving van de collectie was het de verwachting dat het samenstellen van een inventaris op basis van de door de verzamelaars zelf opgestelde registratie een relatief eenvoudige klus zou zijn, die slechts enkele weken zou vergen.[34] Niets bleek minder waar dan dat. De registratie in de verzamelaarsdatabase was in het Engels, onvolledig[35] en niet altijd correct (er kwamen zowel typ- als interpretatiefouten voor), maar wel altijd zo kort mogelijk. Kok had de belangrijkste gegevens dan misschien wel diepgaand uitgezocht, hij had die kennis slechts zeer ten dele vastgelegd: de meeste informatie zat in zijn hoofd. Digitale scans en foto's vormden voor hem de belangrijkste ingang op de collectie; de database fungeerde vooral als standlijst.

Al in de eerste weken van januari 2021, toen de volledige collectie net door het Nationaal Archief ontvangen was, bleek dat een complete herziening van de bestaande metadata noodzakelijk was om tot een eenduidige, gestandaardiseerde en samenhangende inventaris te kunnen komen. Hiertoe moest eerst een beschrijvingssystematiek geformuleerd worden. Het Nationaal Archief publiceert zijn toegangen in EAD (Encoded Archival Description), een internationale XML-standaard[36] voor het markeren van archiefinventarissen. EAD is op zijn beurt gebaseerd op de internationale standaard ISAD(G), de Algemene Internationale Norm voor

34 Dixit de toenmalig Algemene Rijksarchivaris: 'Twee weken? Dat kun je best in je eigen tijd.'

35 Bij de vervaardigingsgegevens was bijvoorbeeld alleen de achternaam genoteerd. Bij uitgevershuizen als Blaeu, Visscher en Van Keulen, waar meerdere generaties het vak van uitgever uitoefenden, leidde dat tot onnodig vage toeschrijvingen.

36 XML staat voor Extensible Markup Language.

Archivistisch Beschrijven.[37] Deze standaard voor het beschrijven van archiefmateriaal is niet ingericht voor het specifiek beschrijven van (gedrukt) kaartmateriaal, zoals al direct uit paragraaf 1.4 van de inleiding op ISDA(G) blijkt:

"Deze norm bevat algemene regels voor archivistisch beschrijven die kunnen worden toegepast ongeacht vorm of medium van het archiefmateriaal. De regels in deze norm *geven geen richtlijnen voor het beschrijven van bijzondere materialen zoals zegels, geluidsopnamen of kaarten*. Handleidingen met beschrijvingsregels voor dergelijke materialen bestaan al. Deze norm dient te worden gebruikt in combinatie met deze handleidingen om zo bijzondere materialen adequaat te kunnen beschrijven."[38]

De vindbaarheid en identificatie van gedrukt materiaal zijn gebaat bij een bibliografische benadering van de beschrijvingswerkzaamheden. Waar een archivaris gewend is unica volgens de regels van de archivistiek te ontsluiten en daarbij de rol van een document als onderdeel of resultaat van een werkproces te benadrukken – wat in het gereedschap daarvoor tot uiting komt – behoeven niet-unieke objecten als gedrukte kaarten, prenten en boekwerken een daarvan afwijkende methodiek. Omdat het Nationaal Archief in EAD-XML publiceert, moest een oplossing gevonden worden waarin zowel de inhoudelijk en materieel meest passende bibliografische, als de door de gebruikte standaard afgedwongen archivistische benadering tot hun recht zouden komen. Helaas was de onder DTNA[39] opgestelde richtlijn voor het in EAD beschrijven van kaarten en tekeningen zeer summier; deze besloeg slechts drie kantjes A4.[40] Voor een kwalitatief acceptabele beschrijving van de collectie HEK in het sinds november 2016 bij het Nationaal Archief voor de vervaardiging van EAD-XML in gebruik zijnde collectiebeheersysteem MAIS-Flexis bleek deze richtlijn te oppervlakkig en onvoldoende doordacht.

De onderhavig inventaris is het resultaat van een inductieve én een deductieve benadering van deze problematiek. Inductief omdat op voorhand vast te stellen is wat de belangrijkste onderdelen van een beschrijving zijn; deductief omdat in de

37 Zie International Council on Archives - Resources - ISAD(G). De afkorting ISAD(G) staat voor International Standard Archival Description (General).

38 International Council on Archives/Conceil International des Archives, *ISAD(G): Algemene Internationale Norm voor Archivistisch Beschrijven. Vertaling van de tweede uitgave*. Antwerpen/Leuven/Amsterdam: ICA, 2004 (ICA Standards), cursivering van mijn hand. De wat gratuite verwijzing naar 'al bestaande handleidingen' vormt voor het beschrijven van cartografische documenten in de praktijk de toegang tot een uiterst complex doolhof van verschillende naast elkaar bestaande, maar van elkaar afwijkende nationale en internationale standaarden als ISBD(CM) [1982, laatst herzien in 1999], RAD [1990, laatst herzien in 2008], MARC21 [1997, laatst herzien in 2023] en DCRM(C) [2016, opvolger van AACR2 van 2002].

39 DTNA staat voor Digitalisering Toegangen Nationaal Archief. Dit project werd in twee delen uitgevoerd (DTNA1 in 2002-2004 en DTNA2 in 2007-2010).

40 *Afspraken met betrekking tot EAD van kaarten* (interne memo Nationaal Archief d.d. 3 april 2004).

praktijk allerlei details en uitzonderingen aan de reeds geformuleerde aanpak proberen te ontsnappen. Het nadeel van deze gecombineerde werkwijze is dat ze tijdsintensief is.

BESCHRIJVINGSSYSTEMATIEK

KAARTBESCHRIJVEN IN ENCODED ARCHIVAL DESCRIPTION (EAD)

De opbouw van een beschrijving in EAD kent een vaste volgorde. Eerst komt de 'beschrijvende identificatie': de basisgegevens. Na het identificatienummer van de aanvraagbare eenheid (het zogenaamde inventarisnummer, afgekort tot 'inv.nr.') volgt een beschrijving, die weer gevolgd wordt door een datering. Daarna volgt informatie over aantal, verschijningsvorm, eventuele schaalaanduiding en een melding over de taal waarin het beschreven stuk gesteld is – indien dat niet de Nederlandse is.

Er is brede overeenstemming dat een kaartbeschrijving tenminste zeven elementen moet bevatten: titel, vervaardiger(s), datering, fysieke omvang, primair onderwerp (gebied), secundaire onderwerpen (thematiek) en schaal.[41] Hier toont zich direct waar de archivistische beschrijvingsmethodiek het meest afwijkt van de bibliografische: de beschrijving – die ik in het navolgende steeds 'titelbeschrijving' zal noemen – bestaat in de klassieke archivistiek uit een originele titel (indien die bestaat), een algemene beschrijving van de inhoud (wat ik de 'objectiverende beschrijving' noem) en een datering, gevolgd door een vermelding van het aantal en de uiterlijke vorm.[42] De verantwoordelijkheidsgegevens ('wie is verantwoordelijk voor welk deel van de inhoud of de vorm?'), die in de bibliografische beschrijving direct op de formele titel volgen, worden bij beschrijvingen van kaarten binnen ISAD(G) dus *niet* in de titelbeschrijving geplaatst. Dit zijn immers geen inhoudelijke gegevens, maar metadata bij de inhoud. Dergelijke metadata worden in ISDA(G) onder de 'Nota Bene's' geschaard, buiten de set basisgegevens. Deze 'Nota Bene's', die zich uitstekend lenen voor het opnemen van diepergaande informatie dan in de titelbeschrijving voorkomt, zijn facultatief.

De 'Nota Bene's' bevatten gegevens waarmee de stukken nader geduid en in context geplaatst kunnen worden: informatie over de materiële karakteristiek; beschrijving van het bereik en de inhoud; een verwijzing naar verwante stukken; locatiegegevens van originelen; verwijzing naar afgezonderde stukken; gegevens over de verwerving; informatie over de bewerking; gegevens over de ordening; informatie over de

41 Zie Janes 2009, p. 14. Wat betreft de schaalvermelding wordt in het navolgende een belangrijke nuancering aangebracht.

42 Zie Muller e.a. 1920, paragraaf 48, pp. 82-85.

geschiedenis van het beheer en een eventuele verwijzing naar literatuur.[43] De verantwoordelijkheidsgegevens dreigden in het nietszeggende veld 'overige beschrijvende informatie' – in volgorde de laatst op te nemen 'Nota Bene' – terecht te komen, omdat dat onder DTNA zo bepaald was. De verantwoordelijkheidsgegevens zijn echter geen 'overige informatie' maar behoren juist tot de essentiële beschrijvende metadata.[44] Met de beschrijvingssystematiek die ik in deze inventaris introduceer poog ik de in mijn ogen onvoldoende doordachte keuze uit de DTNA-richtlijn recht te zetten.

Kaartbeschrijven in EAD heeft mijns inziens één groot voordeel: de meer-niveaubenadering[45] van ISAD(G) maakt het mogelijk verschillende aggregaties van informatie in één oogopslag zichtbaar te maken. Dit werkt zowel opwaarts (verschillende losse objecten vormen samen één groter geheel, zie bijvoorbeeld de kaart van het Iberisch Schiereiland in vier bladen, inv.nrs. MC508A t/m D) als neerwaarts (één object bevat verschillende kaarten en afbeeldingen, die ook individueel beschreven zijn: zie bijvoorbeeld het katern Afrika uit Visschers atlas *Tabulae geographicae contractae* (inv.nr. MC740). Op- en neerwaartse werking kan ook gecombineerd voorkomen, zoals bij de vier bladen die samen een incompleet exemplaar van Homanns *Atlas Methodicus* vormen (zie inv.nrs. MC355A t/m D): elk van de vier in verband beschreven bladen is individueel beschreven én draagt vier als aparte entiteit beschreven afbeeldingen of kaarten.

DE 'BASISGEGEVENS'

INVENTARISNUMMER

Elk object is binnen de collectie kenbaar middels een unieke identificator: het inventarisnummer. Het inventarisnummer is herkenbaar doordat het in rood en vet vóór de beschrijving weergegeven is. Verzamelbeschrijvingen worden voorafgegaan door een combinatie van de onderliggende unieke inventarisnummers en worden in zwart en vet weergegeven. De sporadisch voorkomende verzamelbeschrijvingen van meerdere, niet-opeenvolgende inventarisnummers hebben als combinatienummer 'div.nrs.' gekregen. Apart beschreven onderdelen van één aanvraagbare eenheid, zoals kaarten in een atlas, dragen een doorlopend volgnummer tussen haakjes, bijvoorbeeld: (1). Indien die kaarten van origine genummerd zijn, is dat nummer na

43 In de navolgende paragrafen worden deze velden nader behandeld. ISAD(G) kent meer mogelijkheden dan de hier opgesomde; deze lijst geeft slechts de voor de beschrijvingen in deze toegang gebruikte velden weer.

44 Je zou zelfs kunnen stellen dat ze tot de titelbeschrijving zelf behoren. Met de verschillende rollen die bij het vervaardigen van kaarten de revue passeren zou dat naar mijn mening echter veel onevenwichtige en in sommige gevallen zelfs onleesbare beschrijvingen opleveren.

45 In hedendaags Nederlands: 'de multi-level approach'.

de doorlopende nummering en een spatie opgenomen (zie bijvoorbeeld de zeven historische kaarten in de atlas van Friesland, inv.nr. MB140, kaarten 37 t/m 43): (37) I; (38) II; (39) III; enzovoorts t/m (43) VII).

TITEL EN DATERING

TITEL

De titelbeschrijving is in principe opgebouwd uit twee delen: een formele bibliografische (gericht op de vindbaarheid van het object) en een archivistische (gericht op de ontsluiting van de inhoudelijke informatie), als volgt:

'Eerste deel [...]': tweede deel

Het eerste deel, tussen enkele aanhalingstekens, geeft de formele, bibliografische titelbeschrijving weer. Dit is de titel zoals die op het stuk zelf voorkomt. Deze is niet altijd volledig overgenomen: veel formele titels zijn in deze toegang verkort weergegeven door afbreking middels drie punten tussen teksthaken ([...]). Op kaarten komen soms meerdere titels voor. Voor deze inventaris is een veronderstelde hiërachie in die titels gevolgd: eerst komt de titel uit de belangrijkste cartouche, dan die uit een eventueel volgend cartouche, pas daarna een boven het kaartbeeld gedrukte titel. Meerdere titels in dezelfde taal (meestal voorkomend op bladen met meer dan één afbeelding) worden gescheiden door een door enkele spaties omsloten schuine streep (/). Paralleltitels in verschillende talen zijn middels een door enkele spaties omsloten is-gelijkteken (=) van elkaar gescheiden. Boven het kaartbeeld gedrukte 'extra' titels worden als 'alternatieve' titel in een van de 'Nota Bene's' opgevoerd. Indien een formele titel ontbreekt is het eerste deel van de titelbeschrijving weggelaten. Hierbij worden in groot corps gedrukte toponiemen in het kaartbeeld expliciet niet als titel beschouwd (zie bijvoorbeeld de beschrijving van inv.nr. MC267, een kaart die elders soms met de titel 'Brasil' wordt aangeduid). De grootst gedrukte toponiem is immers niet als titel bedoeld.

In afwijking van de zuiver bibliografische beschrijvingswijze is er ten behoeve van de leesbaarheid voor gekozen de daarbij gangbare diplomatieke methode van transcriberen niet te volgen. Dit betekent dat een letter u die op de kaart als een v is afgebeeld, in de beschrijving als u is opgenomen en vice versa: 'orbis terrarvm' wordt dus 'orbis terrarum' en 'wt' wordt 'uut'. Bij de i en j ligt dat subtieler: in het geval een paralleltitel aanwezig is, is een i in de Latijnse titel die wij als een j zouden lezen veelal als i gehandhaafd. Het hoofdlettergebruik van het origineel is zoveel mogelijk gevolgd, maar dan alléén voor de eerste letter van woorden. Precieze overname van kapitalen is bij het veelvuldig voorkomen van klein kapitaal immers een welhaast onmogelijk opgave. Gedrukte oude kaarten vormen nu eenmaal een typografisch

Walhalla. Daarnaast is EAD-XML nauwelijks geschikt voor het opnemen van opmaak. De moderne digitale zoekmogelijkheden hebben gelukkig geen last van dit soort variaties.

Na de formele titel volgt, na een dubbele punt, een geobjectiveerde beschrijving. Bij het opstellen hiervan is ernaar gestreefd een evenwicht te vinden tussen beknoptheid enerzijds en objectieve informatiewaarde anderzijds. Bij de wereldkaarten en de zeekaarten kan hier, indien dat van belang geacht werd, de kaartprojectie vermeld zijn. Bij zeekaarten is standaard de dekking in breedtegraden vermeld.

Als voorbeeld van het resultaat van deze beschrijvingsmethode geef ik de titelbeschrijving van inv.nr. MC035:

'Septentrionalium Terrarum descriptio [...]': kaart van het Noordpoolgebied en het noordelijk halfrond tot 60° noorderbreedte

Een belangrijke variant op deze wijze van beschrijven wordt gevormd door de kaarten met titels die in Griekse, Cyrillische, Hebreeuwse, Japanse of Koreaanse schrifttekens zijn gesteld. Deze titels zijn als extra ingang apart boven de tweeledige titelbeschrijving opgenomen. Dit om een eventueel van de westerse leesrichting afwijkend gebruik te vergemakkelijken en om vermenging van leestekens uit verschillende tekensets te voorkomen, maar toch vooral om de vindbaarheid van het object te bevorderen. Waar mogelijk is daarbij een transliteratie van die titel als formele titel toegevoegd, eventueel met een Nederlandse vertaling tussen teksthaken. Ter illustratie van deze uitgebreidere methodiek volgt hier de titelbeschrijving van inv.nr. MC424:

改正大日本備圖
'Kaisei dai Nihon bizu [Herziene kaart van Japan]': kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, verdeeld in prefecturen

De opbouw is daarbij als volgt:

Titel in kanji[46]
'Titel in kana-schrift[47] [Titel in Nederlandse vertaling]': geobjectiveerde beschrijving in het Nederlands

In het laatste deel van de titelbeschrijving zijn het primaire onderwerp (het gebied dat op de kaart is afgebeeld) en het secundarie onderwerp (het thema van de kaart) steeds duidelijk aanwezig.

46 Kanji: Japanse karakters.
47 Kana: Japans fonetisch schrift.

DATERING

De datering geeft de vervaardigingsdatum van het object weer. Dit hoeft nadrukkelijk niet de datum te zijn waarop het kaartbeeld of de afbeelding ontstond: het betreft de datum van publicatie van het onderhavige exemplaar. Facsimile's en reproducties worden daarbij dubbel gedateerd: vóór de vervaardigingsdatum van het object staat de vervaardigingsdatum van de originele afbeelding tussen teksthaken. Als voorbeeld hiervan dient inv.nr. MC719B, de *Carta da Navigare* door Girolamo Porro. Deze kaart komt voor het eerst voor in Thomaso Porcachhi's *L'Isole piu famose del Mondo* van 1572. Het exemplaar in de collectie HEK is echter afkomstig uit een in 1713 uitgegeven exemplaar van Savonarola's *Universus terrarum orbis scriptorum calamo delineatus [...]*,[48] maar is mogelijk gedrukt van de originele koperplaat. De beschrijving vermeldt dan ook als datering: '[1572] 1713'. Waar het enigszins mogelijk was is in de diepergaande beschrijving van de inhoud een opmerking over een dergelijke geschiedenis opgenomen.

Dat betekent echter niet dat bij elke kaart de vroegste datum van het voorkomen van het betreffende kaartbeeld in een toelichting vermeld staat. De gegevens die als referenties aan het einde van de beschrijvingen zijn opgenomen zijn bedoeld om de geïnteresseerden naar dergelijke informatie te loodsen. Ter illustratie: de twee exemplaren van Willem Jansz. Blaeus *Novus XVII Inferioris Germaniae Provinciarum Typus [...]* (zie inv.nrs. MC034 en MC177) zijn respectievelijk van 1640 en 1667. De eerste staat van deze kaart verscheen in 1608.[49] Dit laatste is niet bij de beschrijving vermeld, maar daar is middels de referenties wel vrij eenvoudig achter te komen.

AANTAL EN UITERLIJKE VORM

Hierna volgt per beschreven eenheid een vermelding van het aantal en de uiterlijke vorm. Voorbeelden hiervan zijn: '1 blad', '1 deel' en 'blikken trommel met 38 bladen'. Dit gegeven wordt gevolgd door een vermelding van de vervaardigingstechniek: manuscript of soort drukmethodiek en de al dan niet aanwezige inkleuring.

Dit is tevens de aangewezen plek om het formaat van de afbeelding (vergelijkbaar met wat in de fotografie de 'dagmaat' heet) te vermelden. Dat is in deze inventaris echter bewust niet gedaan. De reden hiervoor is tweeledig. Voor het fysieke beheer is niet de maat van de afbeelding van belang, maar het formaat van het blad dat de afbeelding draagt. Omdat afbeeldingen op verschillende formaten papier gedrukt kunnen worden, heeft vermelding van het formaat van een vel papier voor de bibliografische identificatie geen toegevoegde waarde. De tweede reden bestond eruit dat Kok en Eijkemans weliswaar veelvuldig het formaat van de afbeelding

48 Zie de versozijde.

49 Zie *MCN* vol. IV, no. 23.1.

noteerden, maar dit niet consequent deden. Soms werd de binnenmaat (de binnenkaderlijn) genomen, soms de buitenmaat (de buitenkaderlijn of, in het geval van voorkomende uitbouwen, de maximale afbeeldingsmaten). De verschillende beschrijvingsstandaarden zijn het ook niet eens over de te hanteren wijze van opmeten. Veelal wordt afronding op halve centimeters – en soms zelfs op hele – aanbevolen, waardoor het nut van de vermelding van het formaat van de afbeelding sowieso twijfelachtig wordt.

Hoe dit ook zij: voor een collectie van op papier en perkament gedrukte koperdiepdrukken dicht ik de afmetingen van een afbeelding geen bijzonder belang toe. De druk die in de pers toegepast moet worden voor het maken van de afdruk vervormt het vochtig gemaakte vel papier sowieso; bij het drogen vindt weer krimp plaats. Perkament 'beweegt mee' met de relatieve luchtvochtigheid. Bij houtsnedes ligt dit genuanceerder, maar in feite is het opnemen van de afmetingen van een afbeelding slechts van belang voor de beschrijving van stukken die niet gereproduceerd kunnen of mogen worden. Omdat bij het beschrijven maximale moeite is gedaan referentiegegevens op te nemen, én alle losbladige kaarten in de collectie HEK op 300 dpi op waar formaat, 1 op 1 gescand online beschikbaar zijn, is ervoor gekozen bij de beschrijvingen geen formaten te vermelden. Alle maten zijn van de digitale bestanden af te leiden.

SCHAALAANDUIDING

De concepten 'schaal' en 'oude kaarten' verhouden zich moeizamer tot elkaar dan we in de eenentwintigste eeuw gewend zijn. Pas kort na 1800 doet de numerieke verhouding als aanduiding van de resolutie van een kaart[50] zijn intrede in de cartografie. Vóór die tijd komen alleen directe verhoudingsaanduidingen van kaartobjecten (zoals lijn- of vlakelementen), schaalstokken en geschreven maataanduidingen als '15 Duitse mijl in een graad' voor. Deze zijn niet eenvoudig naar een moderne notatie om te rekenen. Daarbij komt dat geen enkele projectie van het oppervlak van een bol in het platte vlak werkelijk schaalgetrouw kan zijn. Alleen gebulte kaarten en globes lenen zich voor een getrouwe weergave van het aardoppervlak op schaal.[51]

Schaalaanduidingen zijn daarom in eerste instantie alleen overgenomen als die daadwerkelijk als verhoudingsgetal door de kaartmaker op de kaart vermeld zijn. In de geraadpleegde referentiewerken komen echter ook berekende schalen voor. In

50 Bijvoorbeeld 1:25.000; gegeneraliseerd tot 1:[schaalgetal].

51 Voor meer informatie over schaal/resolutie, projectie en oude kaarten zie o.a.: Ferjan Ormeling, "Kartografie voor kaartbeheerders", in: *Geo-Info* vol. 4 (2016), pp. 34-38; Edney 2019 (met name hoofdstuk 5 'Map Scale and Cartography's Idealized Geometry', pp. 166-227); Hydrografie 1951; Snyder 1993 en Vannieuwenhuyze e.a. 2023, pp. 102, 177 & 182.

die gevallen is de numerieke verhouding opgenomen na een toevoeging 'Schaal ca.'. Dit wil echter niet zeggen dat die berekende schaal juist is of dat het überhaupt zinnig was die berekening te maken. Een berekende schaal voor een oude kaart suggereert een perfectie in toegepaste methodes en technieken, waar over het algemeen helemaal geen sprake van was bij de commerciële kaartvervaardiging van vóór 1800, zeker als het over kaarten met een relatief kleine resolutie gaat. Natuurlijk zijn er uitzonderingen: de kaart van het Hoogheemraadschap Delfland door de gebroeders Cruquius (zie inv.nrs. MC198.1 t/m .27) is een beroemd voorbeeld van een vroege toepassing van een meetkundige schaal. Het gaat hier echter om een relatief klein gebied – de kaart heeft een hoge resolutie – en is daarnaast ook niet primair als commercieel product ontstaan.[52]

ANDERE TALEN

Indien een kaart gesteld is in een andere taal dan het Nederlands is dat hier aangegeven: het ontbreken van een taalvermelding betekent dus dat het object in het Nederlands is. Voor objecten waarop naast het Nederlands ook een andere taal voorkomt, wordt het Nederlands naast die andere ta(a)l(en) wél vermeld. De taal waarin de eventueel voorkomende tekst op de versozijde is gesteld is hier zoveel mogelijk ook opgenomen, maar wordt in ieder geval bij de referentie vermeld, bijvoorbeeld als '[verso: Spaans]'.

DE 'NOTA BENE'S': ESSENTIËLE AANVULLENDE DATA

In de onderstaande paragrafen komen de verschillende onderdelen aan bod die samen de diepergaande beschrijving vormen. Enkele bevatten essentiële informatie voor de identificatie en contextuele inbedding van het beschreven object.

MATERIËLE KARAKTERISTIEK

Hier staat bijzondere informatie over de materialiteit van het beschreven object vermeld. Het betreft een beschrijving van de onderdelen waaruit een object is samengesteld of hoe het is aangepast voor gebruik, bijvoorbeeld door het in facetten te snijden en op linnen te plakken. Tevens worden hier bijzondere materiaalsoorten vermeld.

52 Ter benadrukking van deze paragraaf acht ik deze quote van Matthew Edney op zijn plaats: *"The paradox of map scale reveals the inability even of professionals and academics to abandon their fundamental belief that maps are all properly derived from the measurement of the world, pure and simple."* (Edney 2019, p. 223).

BEREIK EN INHOUD
Dit is de belangrijkste 'Nota Bene' omdat hier de beschrijving van de inhoud van het stuk en de verantwoordelijkheden voor inhoud en vorm nader toegelicht kunnen worden. In deze inventaris is ernaar gestreefd dit zo gestructureerd mogelijk te doen.

Ten eerste is dat een technisch gedeelte, waarin de verantwoordelijkheidsgegevens vermeld worden, in volgorde van het vervaardigings- en uitgeefproces: landmeter, tekenaar en/of ontwerper, graveur en/of etser, drukker, uitgever en verkoper. Waar mogelijk zijn die verschillende rollen als zodanig vermeld. Omdat deze rollen al dan niet in één persoon gecombineerd kunnen voorkomen, en het op basis van de op het object vermelde informatie vaak niet mogelijk is de verschillende attribuanten te benoemen, is hierbij veelvuldig gebruik gemaakt van de opzettelijk vage term 'Vervaardigd door'. Waar wel duidelijkheid te verkrijgen was over de verschillende verantwoordelijkheden is dat vermeld. Na deze gegevens volgt – indien van toepassing en bekend – een vermelding van de staat,[53] gevolgd door een vermelding van de atlas of het boekwerk waaruit de kaart of prent afkomstig is. Dit eerste gedeelte wordt afgesloten met de originele kaart- of bladnummering en overige voorkomende kenmerken, zoals die bij vervaardiging of uitgave van het object aangebracht zijn.[54]

Het tweede deel van deze 'Nota Bene' omvat een inhoudelijke nadere beschrijving van of toelichting op de afbeelding en de eventuele onderdelen daarvan. In een vaste volgorde wordt daarbij eerst informatie vermeld over de hoofdafbeelding, waarbij de oriëntatie – indien die niet op het noorden is – het eerst aan bod komt. Vervolgens wordt de 'alternatieve' titel vermeld. Daarna volgen de overige aanwezige onderdelen: eerst de inzetten en bijkaarten, dan het randwerk. Titels van afbeeldingen zijn letterlijk overgenomen en aangevuld met een objectiverende beschrijving, zoals ook bij de titelbeschrijving van het geheel is toegepast. Dit alles om de vindbaarheid van 'bijfiguren' te vergroten. Bij complexere afbeeldingen kan dit een uitgebreide toelichting vormen, zoals bijvoorbeeld de beschrijvingen van inv.nrs. MC535, MC617 en MC836.

Ten behoeve van de vindbaarheid van specifieke informatie is met grote regelmaat een normalisatie van een op een object voorkomende term opgenomen. Op inv.nr. MC529 wordt bijvoorbeeld de gelatiniseerde versie van de achternaam van de

53 Met 'staat' wordt de versie van de gedrukte afbeelding bedoeld. Vooral in koper gegraveerde of geëtste afbeeldingen lenen zich voor aanpassing, correctie en actualisering, waardoor een nieuwe versie ontstaat. Zie Vannieuwenhuyze e.a. 2023, pp. 200-201.

54 De eventueel op de versozijde voorkomende bladnummering en katernsignaturen zijn opgenomen bij de referenties.

kaartmaker vermeld: Olearius. Zijn ware naam was Ölschlegel. Dergelijke gevallen zijn op deze wijze in de beschrijving vermeld: 'Vervaardigd door Adam Ölschlegel (hier als Adam Olearius)'.

VERWANTE STUKKEN
Dit veld bevat een of meerdere verwijzingen naar verwant materiaal. Dat kan een verwijzing binnen de collectie HEK, binnen de archieven en collecties in het beheer van het Nationaal Archief of naar verwante stukken in andere collecties zijn. Zo verwijst de beschrijving van inv.nr. MC373 naar een in het Nationaal Archief aanwezige eerdere staat van dezelfde afbeelding en is bij inv.nr. MC310 een verwijzing naar een variant in het bezit van het Rijksmuseum opgenomen.

LOCATIE VAN ORIGINELEN
In het geval van facsimile's, heruitgaven en prenten vervaardigd naar origineel werk kan hier een verwijzing zijn opgenomen, al dan niet met link, naar de instelling waar het origineel wordt bewaard. Zie bijvoorbeeld de inv.nrs. MC487 en MC778A.

AFGEZONDERDE STUKKEN
Sporadisch wordt in de diepergaande beschrijving melding gemaakt van een werk of bijlage dat van origine bij het beschreven object hoort of waar dit onderdeel van uitmaakte, maar dat geen deel is van de collectie HEK.

VERWERVING
Een enkele keer is een vermeldenswaardige opmerking over de verwerving van een object opgenomen. Herkomstonderzoek is mogelijk, maar daartoe dienen de aanschafadministratie, de catalogi en de documentatie uit het verzamelaarsarchief gebruikt te worden.

BEWERKING
Dit veld bevat de verantwoording van de bij het formuleren van de beschrijving gemaakte keuzes en een opsomming van de daarbij geraadpleegde bronnen.

De hier opgenomen referenties vormen korte verwijzingen naar de standaard- en referentiewerken die bij het opstellen van de beschrijvingen zijn geraadpleegd. In het overzicht van geraadpleegde referentiewerken en literatuur zijn de volledige vermeldingen van deze werken en websites te vinden. Bij de referenties is in een gestandaardiseerde notatie een korte aanduiding van de op de versozijde van het beschreven object voorkomende gedrukte informatie vermeld, bijvoorbeeld: '[verso:

Latijn G 29-30]'. Dit is te lezen als: op de achterzijde is een tekst in het Latijn gedrukt, met een katernsignatuur G en het blad is genummerd met paginanummers 29 en 30. '[verso: Nederlands 19 2v blanco]' betekent dat de tekst op de achterzijde in het Nederlands is met paginanummer 19 en dat de tweede helft van het uitgevouwen blad (het linker deel, dat, wanneer het blad gevouwen wordt, de tweede verso vormt) blanco is. Bij kaarten die losbladig uitgegeven én gebonden in atlassen kunnen voorkomen, maar geen opdruk op de versozijde hebben, staat '[verso: blanco]' vermeldt. Indien er géén opmerking over de versozijde aanwezig is, is de achterzijde van het object sowieso blanco.

In het geval een beschreven object ergens gereproduceerd is, staat dit bij desbetreffende referentie aangegeven door middel van de toevoeging '(reproductie van dit exemplaar)'.

ORDENING
In voorkomende gevallen wordt hier een verantwoording gegeven van de keuzes die gemaakt zijn bij het op volgorde zetten van de beschrijvingen.

GESCHIEDENIS VAN HET BEHEER
Dit veld bevat informatie over facsimilering of restauraties, uitgevoerd vóórdat het beschreven object aan het Nationaal Archief geschonken werd.

LITERATUURVERWIJZING
De literatuurverwijzingen zijn opgenomen als verwijzing naar achtergrondinformatie, die voor de beschrijving of contextualisering van het object relevant kan zijn.

CONVENTIES EN UITGANGSPUNTEN
Bij het opstellen van deze inventaris zijn de onderstaande conventies en uitgangspunten gevolgd:

- vindbaarheid is in de digitale omgeving afhankelijk van de mate van gedetailleerdheid van de beschrijving van de inhoud van het object
- opsommingen zijn van elkaar gescheiden door een puntkomma gevolgd door een spatie (;)
- hoewel EAD-XML de mogelijkheid biedt persoonsnamen en geografische namen te markeren én te normaliseren, is dat in deze toegang (nog) niet op die manier gedaan[55]

55 Normalisering staat en valt met het in gebruik hebben van woordsystemen als standaardtrefwoordenlijsten en thesauri. Momenteel worden die in het Nationaal Archief alleen

- alle dateringen zijn gemarkeerd en genormaliseerd
- privilegevermeldingen en opdrachten zijn hooguit als verantwoording van de bewerking overgenomen van de kaarten
- aperte fouten die op een origineel voorkomen zijn letterlijk overgenomen met direct daarachter een vermelding *[sic]*
- verwijzing naar referentiewerken en literatuur in de voetnoten en de referenties gebeurt in verkorte vorm; zie het overzicht van geraadpleegde referentiewerken en literatuur voor de volledige vermeldingen[56]
- voor uitleg van gebezigde terminologie zij verwezen naar Bos e.a. 1991, SAP 2003 en Vannieuwenhuyze e.a. 2023

SELECTIE EN VERNIETIGING

Omdat het hier om een particuliere verzameling gaat, is er geen sprake geweest van selectie of vernietiging in de zin van de Archiefwet. In feite vormde het opstellen van de nummerlijst bij de schenkingsakte de selectie. Al die stukken worden in deze inventaris beschreven. Alleen negentien gedrukte catalogi van veilinghuis Ketterer uit de jaren 2007, 2008 en 2016 die betrekking hadden op negentiende- en twintigste-eeuwse kunst – en dus geen verband hielden met de collectie HEK – zijn daadwerkelijk vernietigd.

toegepast bij het beschrijven van foto's en boeken; voor het 'overige materiaal' zijn dergelijke systemen niet in gebruik. Wel wordt er gewerkt aan Linked Open Data (LOD).

56 Hierbij moet opgemerkt worden dat het gemis van enkele referentiewerken voor het geoefende oog zichtbaar zal zijn in deze toegang. Ik doel dan met name op de nog niet verschenen delen van *Koeman's Atlantes Neerlandici* over de 'kleinere' atlassen en de zee-atlassen. Zo gauw die delen gepubliceerd zijn kunnen diverse referenties bijgewerkt worden, waarbij ongetwijfeld de inhoud van diverse beschrijvingen en dateringen bijgesteld zal moeten worden.

Verwant materiaal

BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN

Een deel van de MB-nummers en alle MC-nummers zijn in gedigitaliseerde vorm raadpleegbaar. Het verzamelaarsarchief is niet in kopievorm beschikbaar.

AFGESCHEIDEN MATERIAAL

Voor zover bekend werden nummers MC316 (fragment van een perkamenten overzeiler van de Indische Oceaan door Joan II Blaeu, 1677)[57] en MC526 (perkamenten portulaan door Giovanni Monno, 1619)[58] door Kok verkocht, respectievelijk aan antiquaar Leen Helmink[59] en aan het National Maritime Museum of Korea te Busan.

Nummers MC245 (*Carte des environs de Batavia* door Antoine François Prévost d'Exille), MC318 (ongekleurde dubbel van MC138) en MC379 (portret van Jan Hendricksz. Tim door Abraham Blooteling)[60] werden al vóór de schenking aan het Nationaal Archief aan andere partijen weggeschonken.

Nummer MC750 (*Carte des Indes et de la Chine* door Johannes Covens en Cornelis Mortier) werd wegens te slechte materiële staat geretourneerd aan de verkopende partij.

Daarnaast werden enkele als MB en MC genummerde stukken omgenummerd naar FC-nummering; deze zijn voorlopig bij de schenkers achtergebleven.

Zie ook de bijlage Concordantie.

VERWANTE ARCHIEVEN EN COLLECTIES

Vanwege het brede scala aan thema's dat de collectie HEK omvat, zijn er legio verbanden te leggen met verschillende archieven en collecties in het beheer van het Nationaal Archief. Zonder enige indruk van volledigheid te willen wekken, volgt hieronder een opsomming van de belangrijkste daarvan.

57 Zie Schilder & Kok 2010, no. 2.10; nu State Library of New South Wales, call no. SAFE/M3 990/1677/1.

58 Zie Parmentier 2015, cat. 42.

59 Helmink verkocht de kaart weer door; zie: Library Council of NSW, *2010–11 Annual Report*. Sydney: State Library of New South Wales, 2011, pp. 68-71 & 99.

60 Zie *Caert-Thresoor* vol. 40 (2021) no. 3, p. 34.

Overzicht van verwante archieven en collecties

Nummer toegang	Titel
1.01.02	Inventaris van het archief van de Staten-Generaal, (1431) 1576-1796
1.01.19	Inventaris van het archief van de Raad van State, (1574) 1581-1795 (1801)
1.01.46	Inventaris van het archief van de Admiraliteitscolleges, 1586-1795
1.02.00	Inventarissen van de archieven van Nederlandse gezanten en consuls tot 1811
1.04.01	Inventaris van de archieven van de Compagnieën op Oost-Indië, 1594-1603
1.04.02	Inventaris van het archief van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC), 1602-1795 (1811)
1.04.20	Inventaris van het archief van de Nederlandse Factorij te Canton, 1742-1826
1.04.21	Inventaris van de archieven van de Nederlandse Factorij in Japan te Hirado [1609-1641] en te Deshima, [1641-1860], 1609-1860
1.05.01.01	Inventaris van het archief van de Oude West-Indische Compagnie (Oude WIC), 1621-1674 (1711)
1.05.01.02	Inventaris van het archief van de Tweede West-Indische Compagnie (WIC), (1624) 1674-1791 (1800)
1.05.03	Inventaris van het archief van de Sociëteit van Suriname, (1650) 1682-1795 (1796)
4.AANW	Inventaris van de collectie Aanwinsten Kaarten en Tekeningen, verworven sinds 1888
4.AKF	Inventaris van de verzameling atlassen, kaartboeken en facsimile-uitgaven, 1608-2012
4.BEF	Inventaris van kaarten behorend tot het archief van de familie Berg, ca. 1575-19e eeuw
4.BMF	Inventaris van de collectie kaarten verzameld door E.H. Bergsma [levensjaren 1811-1899], 1570-ca. 1890
4.HYDRO	Kaarten en bescheiden behorend tot het archief van de Hydrografische Dienst, ca. 1750-1962

Nummer toegang	Titel
4.MCAL	Inventaris van de kaartenverzameling van het Ministerie van Marine (1642) 1813-1872
4.MIKO	Inventaris van kaarten en tekeningen behorende tot het archief van het Ministerie van Koloniën en rechtsopvolgers, (1702) 1814-1963
4.MRF	Plaatsingslijst van de prentenverzameling van C. van Marle, 18e en 19e eeuw
4.NIJF	Plaatsingslijst van de verzameling atlassen, kaarten en literatuur afkomstig van G.C.M. van Nijnatten, 1835-1987
4.TOPO	Voorlopige inventaris op het kaartenarchief van de Topografische Dienst en rechtsvoorgangers, (1590) 1814-1932 (1993)
4.VEL	Inventaris van de verzameling buitenlandse kaarten Leupe, 1584-1813 (1865)
4.VELH	Inventaris van de verzameling buitenlandse kaarten Leupe, supplement, 1621-1813 (1925)
4.VTH	Inventaris van de verzameling binnenlandse kaarten Hingman, ca. 1500-1813 (ca. 1870)
4.VTHR	Inventaris van de verzameling binnenlandse kaarten Hingman, eerste en tweede supplement, 1529-1813 (1951)
4.ZHPB4	Inventaris van het eerste gedeelte van het kaarten- en tekeningenarchief van het Provinciaal Bestuur van Zuid Holland, ook bekend als de Collectie Ernsting, (1531) 1570-1850 (1961)

PUBLICATIES

Verschillende stukken uit de collectie HEK zijn gereproduceerd in boeken en tijdschriften. Bij de individuele beschrijvingen is dat veelal bij de referenties aangegeven, door middel van de toevoeging '(reproductie van dit exemplaar)'.

Over de collectie HEK verschenen de volgende publicaties:

- Floria Benavides, "A visit to the HEK collection – a unique opportunity", in: *Maps in History* no. 65 (September 2019), pp. 27-30
- Hans Kok, "Map Collecting, Easy to Start, Hard to Give Up. A few explanatory, sometimes philosophical notes on the Hans and Eva Kok Collection (HEK)", in:

IMCoS Journal no. 174 (September 2023), pp. 24-36[61]
- Gijs Boink, "Collectie Hans en Eva Kok", in: *Caert-Thresoor* vol. 43 (2024) no. 2, pp. 29-30

De lijst met publicaties van Hans Kok is opgenomen in de paragraaf publicaties en voordrachten.

NAWOORD

Het is niet gebruikelijk dat de opsteller van een archiefinventaris in het eindproduct een woord van dank opneemt. Vanwege de lange duur van dit project en de uitzonderlijke omstandigheden waaronder het uitgevoerd werd, maak ik hier graag een uitzondering op die regel. De verwerving, conservering, ontsluiting en presentatie van een collectie als die van Hans en Eva Kok vormen een complex proces dat veel tijd, inspanning en afstemming vergt. De COVID-19-pandemie van 2020-2023 vormde daarbij een extra complicerende factor. Vanzelfsprekend zijn er veel verschillende mensen bij het werk betrokken geweest. Zonder iemand tekort te willen doen bedank ik hier in ieder geval de volgende personen voor hun inzet, betrokkenheid en steun.

Het enthousiasme van Jelle Gaemers was doorslaggevend in het vroege verwervingsproces. Caroline Willers deed belangrijk voorwerk voor de juridische inbedding van de schenking en onderzocht de mogelijkheden die de ANBI-status van het Nationaal Archief biedt. Daniel Crouch van Daniel Crouch Rare Books te Londen reisde tussen twee COVID-lockdowns naar Nederland om de collectie te taxeren. Rob ten Holder van notariskantoor Boon te Lisse wist de bureaucratische impasse waarin het verwervingsproces verzandde te doorbreken door de Belastingdienst te bewegen het dossier toch nog tijdig – al was het op het allerlaatste moment – in behandeling te nemen.

De leden van het managementteam van het Nationaal Archief lieten zich ervan overtuigen dat de verwerving van de collectie HEK daadwerkelijk de moeite van de inzet waard was. Mijn dank gaat vooral uit naar diegenen van hen die elkaar de afgelopen jaren in de functie van Hoofd Collectiebeheer, mijn direct leidinggevende, hebben opgevolgd: Julia Romijn, Martin Meijer en Annelieke Kwak. Ik heb me steeds door jullie gesteund geweten, ook al was het regelmatig – en jullie weten het: naar mijn menig veel te vaak, en al veel te lang – noodzakelijk andere werkzaamheden prioriteit te geven.

61 In bewerkte vertaling als inleiding in deze inventaris opgenomen.

Theo Scholtes en Richard Bakx zorgden voor het transport en de inhuizing van de collectie. Restauratrices Maartje Ubbels, Barbara Bovenberg, Alexandra Nederlof, Aafke Weller, Lieve Meulenbeld en Dominika Wojciechowska ontfermden zich over verschillende onderdelen van de verzameling. Charlene Mac Donald coördineerde al die werkzaamheden. Josse Fermont van de firma D/Arch nam de volledige herdigitalisering van de collectie voor zijn rekening. Ik wil hier graag mijn waardering uitspreken voor zijn vakmanschap en voor zijn flexibiliteit.

Tijdens de beschrijvende werkzaamheden heb ik een aantal mensen als klankbord kunnen gebruiken. Collega's Ron Guleij, Hanno de Vries, Henny van Schie, Jeroen van Luin, Michel Ketelaars en Max Bosschaart dank ik voor de discussies over indelings- en beschrijvingssystematiek, over de juiste toepassing van Encoded Archival Description (EAD) en over de manier waarop het samenspel tussen e-Depot, collectiebeheersysteem en website idealiter functioneert. Bibliothecaris Hans Punt dank ik voor de coulance die hij toonde toen ik voor de zoveelste keer referentiewerken mee naar huis sleepte.

Het belang van de kennis en het werk van kaarthistorici Günter Schilder en Peter van der Krogt kan ik niet genoeg benadrukken. Voor Günters belangrijkste publicatie, de negen delen *Monumenta Cartographica Neerlandica*, zal ik hem altijd dankbaar blijven. Tijdens een bezoek aan hem zette hij me weer met beide benen op de grond toen ik dreigde te verdwalen in de tegenstrijdigheden die mijn drang tot detaillering van mijn indeling opwierp. Ook wees hij me op het bestaan van enkele belangrijke referentiewerken die ik had gemist. Peter heb ik weleens gekscherend 'professor-lijstenmaker' genoemd. Ik zie nu pas in hoe ontzettend flauw dat was. Zonder het onvoorstelbaar vele werk dat hij gedurende zijn carrière heeft verricht, was een inventaris in deze vorm en met deze diepgang volstrekt onmogelijk geweest. Met name de al verschenen delen van zijn *Koemans Atlantes Neerlandici*, maar ook de 'previews' op de nog niet verschenen delen V ('kleinere' atlassen) en VII (zee-atlassen) die hij me bood, waren onmisbaar. Helaas wordt de uitvoering van dergelijk oerdegelijk basiswerk, dat voor Academia toch echt fundamenteel is, nog steeds weinig op waarde geschat.

Kjeld Duits (Tōkyō), Isis van Loosdrecht en haar medestudenten van de opleiding Russisch (universiteit Leiden) en Olesia Ignateva (Wenen) hebben me middels hun controle van de in het Japans en het Cyrillisch gestelde beschrijvingen voor een aantal omissies – en waarschijnlijk ook voor enige enormiteiten – behoed.

Aan Hans en Eva Kok ben ik de meeste dank verschuldigd. Ten eerste natuurlijk voor hun gulle schenking: het is niet niks om afstand te doen van het resultaat van een leven lang verzamelen en investeren. Maar zeker ook dank voor de immer allerhartelijkste ontvangst bij hen thuis in Lisse, voor de bereidheid mij langdurig

boeken te lenen die ik elders niet kon vinden en – niet op de laatste plaats – voor hun geduld. Het is een understatement te stellen dat het 'allemaal wat langer geduurd heeft' dan gepland. Nu de inventaris uiteindelijk zijn voltooiing nadert, voel ik mij gesterkt in de overtuiging dat een collectie die zó waardevol en zó bijzonder is, niets minder verdient dan het beste dat ik te bieden heb. Ik heb het steeds als een eer en een genoegen ervaren er voor en met jullie aan te werken. Ik hoop dat ik mijn adagium 'je doet het goed of je doet het niet' gestand heb gedaan en dat de schenking een vervolg zal krijgen in de vorm van een overdracht van de vliegkaarten en de stukken die Theo, Richard en ik eind 2020 níet meenamen, om te voorkomen dat jullie met kale wanden achterbleven.

Ook dank ik mijn lieve vrouw, die, gedurende de vijf jaar dat ik af en aan met dit project bezig ben geweest, mijn periodes van monomanie en daaruit voortvloeiende geestelijke afwezigheid moest tolereren. Om de positieve noot erin te houden appte ik haar te pas en te onpas fotootjes van de getekende en gegraveerde leeuwen die ik tegenkwam op de vele kaarten die door mijn handen gingen. Het project is klaar, dit ei is gelegd. De leeuwtjes zullen blijven komen ;-)

Ik draag deze inventaris op aan de collega's van de voormalige Kaartenafdeling die ons veel te vroeg ontvallen zijn: Eric Ooijevaar (1953-2000), Frans Hoste (1949-2005), René Haubourdin (1957-2019) en Louisa Balk (1956-2023).

Gijs Boink, april 2024

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN BESTANDDELEN

COLLECTIE KAARTEN, PRENTEN EN BOEKWERKEN

WESTERSE KAARTEN, PRENTEN EN BOEKWERKEN

ATLASSEN EN GEOGRAFISCHE WERKEN

Zie ook de Japanse atlassen en geografische werken.

ALGEMEEN

Wereldatlassen en algemene geografische werken

MB101 'Geographia Cl. Ptolemaei Alexandrini Olim a Bilibaldo Pirckheimherio translata, at nunc multis codicibus graecis collata, pluribusque in locis ad pristinam veritam redacta a Iosepho Moletio Mathemathico': editie van Ptolemaeus' *Geographia* verzorgd door Guiseppe Moleto, uitgegeven te Venetië door Vincenzo Valgrisi
1562 1 deel

Bevat 64 kaarten in koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Gebonden in een perkamenten spitselband met goudgestempelde rugtitel.
Bestaat uit twee gedeeltes met aparte paginering: de eigenlijke *Geographia* in acht boeken en een gedeelte met kaarten. Het eerste deel is gebaseerd op de vertaling van 1525 door Wilibald Pirckheimer en bevat diverse diagrammen, illustraties en initialen in houtsnede en koperdiepdruk. Het tweede deel omvat de Ptolemeïsche en 'nieuwe' kaarten, gegraveerd naar Girolamo Ruscelli (Ptolemaeus-uitgave van 1561), die zich op zijn beurt weer grotendeels op door Giacomo Gastaldi gesneden kaarten (Ptolemaeus-uitgave van 1548) baseerde. De 'nieuwe' kaarten hebben veelal een titel in het Italiaans. Alle bladen – behalve bladen 13 en 16 – dragen aan de versozijde een signatuur dat gelijk is aan het bladnummer (1 t/m 64).
Met twee indices.
Referenties: Nordenskiöld 1889, p. 26, no. 31; vgl. idem p. 25, no. 28 & p. 26, no. 30; Shirley 2004, T.PTOL-10c.

(1) 'Ptolemaei Typus': Ptolemeïsche wereldkaart (de zgn.'oikoumene')
Op de versozijde de titel: 'Universalis Orbis Descriptio, secundum Ptolmaei, observationem'.
De Indische Oceaan is volledig gesloten.
Referentie: Shirley 1987, no. 109.

(2) 'Orbis Descriptio': wereldkaart in twee halfronden (west en oost)
Op de versozijde de titel: 'Universalis Descriptionis nova Tabula'. Eerste staat.
Referenties: Nordenskiöld 1889, no. XLV (1); Shirley 1987, no. 110.

(3) 'Carta Marina Nuova Tavola': hydrografische wereldkaart

Op de versozijde de titel: 'Hydrographicae, Sive maritimae cartae nova tabula'.
Vgl. inv.nr. MC719B.
Referentie: Shirley 1987, no. 111.

(4) 'Tabula Europae I': Ptolemeïsche kaart van de Britse Eilanden
Op de versozijde de titel: 'Hyberniae Et Albionis prima Europae Tabula'.

(5) 'Anglia et Hibernia Nova': nieuwe kaart van de Britse Eilanden
Op de versozijde de titel: 'Angliae, Hyberniae, Aliarumque insularum nova Tabula'.

(6) 'Tabula Europae II': Ptolemeïsche kaart van het Iberisch Schiereiland
Op de versozijde de titel: 'Hispaniae Secunda Europae Tabula'.

(7) 'Hispania Nova Tabula': nieuwe kaart van het Iberisch Schiereiland
Op de versozijde de titel: 'Hispaniae Nova Tabula'.

(8) 'Tabula Europae III': Ptolemeïsche kaart van Frankrijk
Op de versozijde de titel: 'Gallia Tertia Europae Tabula'.

(9) 'Gallia Nova Tabula': nieuwe kaart van Frankrijk
Op de versozijde de titel: 'Galliae Nova Tabula'.

(10) 'Flandria, Brabantia, et Holandia Nuova': nieuwe kaart van de Nederlanden
Op de versozijde de titel: 'Belgicae Galliae, Sive Flandriae, Brabantiae, & Hollandiae, nova Tabula'.
Referentie: vgl. Dorigo & Franssen 2018, p. 65, ill. 46.

(11) 'Tabula Europae IIII': Ptolemeïsche kaart van West- en Centraal-Europa
Op de versozijde de titel: 'Quarta Europae Tabula'.
Met afbeeldingen van bisons, een oeros, een eland en een vogel wiens veren 's nachts schitteren.

(12) 'Tavola Nuova di Germania': nieuwe kaart van de Duitse landen
Op de versozijde de titel: 'Germaniae Nova Tabula'.

(13) 'Tabula Europae IIII': Ptolemeïsche kaart van West- en Centraal-Europa
In het Italiaans
Op de versozijde de titel: 'D'Europa, Quarta Tavola, Antica'. Deze Italiaanse versie van kaart 11 is later ingevoegd op de plek waar de originele Latijnse kaart 'Europae Tabula V' (Ptolemeïsche kaart van Dalmatië [verso: Latijn 13]) ontbreekt.
Met afbeeldingen van bisons, een oeros, een eland en een vogel wiens veren 's nachts schitteren.
[verso: Italiaans 5E].

(14) 'Tavola Nuova di Schiavonia': nieuwe kaart van Dalmatië
Op de versozijde de titel: 'Sclavoniae Nova Tabula'.

(15) 'Europae Tabula VI': Ptolemeïsche kaart van Italië en Corsica
Op de versozijde de titel: 'Sexta Europae Tabula'.

(16) 'Tavola Nuova d'Italia': nieuwe kaart van Italië en Corsica
In het Italiaans
Op de versozijde de titel: 'Italia, sesta tavola nuova d'Europa'. Deze Italiaanse versie van kaart 16 is later ingevoegd op de plek waar de originele Latijnse kaart 'Tavola Nuova D'Italia' [verso: Latijn 16] ontbreekt.
[verso: Italiaans VI F].

(17) 'Tavola Nuova di Piemonte': nieuwe kaart van Piemonte

Op de versozijde de titel: 'Tauriae Regionis, Piemonte hodie, Nona Tabula'.

(18) 'Tavola Nuova della Marca Trivigiana': nieuwe kaart van de Marca Trevigiana
Op de versozijde de titel: 'Marchiae Taruisinae Sive Venetae regionis Nova Tabula'.

(19) 'Tavola Nuova della Marca D'Ancona': nieuwe kaart van de Marca d'Ancona
Op de versozijde de titel: 'Marchiae Anconitanae, seu Piceni nova Tabula'.

(20) 'Toscana Nuova Tavola': nieuwe kaart van Toscane
Op de versozijde de titel: 'Hetruriae, Sive Tusciae Nova Tabula'.

(21) 'Europa Tabula VII': Ptolemeïsche kaart van Sardinië en Sicilië
Op de versozijde de titel: 'Europae Tabula Septima'.

(22) 'Tavola Nuova di Sardigna et di Sicilia': nieuwe kaart van Sardinië en Sicilië
Op de versozijde de titel: 'Sardiniae Et Siciliae adiacentiumque insularum nova Tabula'.

(23) 'Europae Tabula VIII': Ptolemeïsche kaart van Oost-Europa
Op de versozijde de titel: 'Octava Europae Tabula'.

(24) 'Tavola Nuova di Prussia et di Livonia': nieuwe kaart van Pruissen en Lijfland
Op de versozijde de titel: 'Prussiae, Livoniae, Et Lituaniae nova Tabula'.

(25) 'Schonladia Nuova': Ptolemeïsche kaart van Noord-Europa
Op de versozijde de titel: 'Daniae, Scholandiae, Norvegiae, Sueciae, & Filandiae *[sic]* nova Tabula'.
Referentie: Ginsberg 2006, no. 18

(26) 'Septentrionalium Partium Nova Tabula': kaart van de Noordelijke IJszee en het noordelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan
Op de versozijde de titel: 'Tabula XVII. Additarum, & xxvi secundum seriem numrorum, Continetque septentrionales partes'. Naar de kaart van Nicolò Zeno van 1558.
Referenties: Ginsberg 2006, no. 26; vgl. idem, no. 17; Litalien e.a. 2007, p. 31.
Zie: Matti Lainema & Juha Nurminen, *Ultima Thule. Artic explorations*. Helsinki: John Nurminen Foundation, 2001, pp. 98-99.

(27) 'Europae Tabula IX': Ptolemeïsche kaart van Zuidoost-Europa
Op de versozijde de titel: 'Nona Europae Tabula'.

(28) 'Polonia et Hungaria Nuova Tavola': nieuwe kaart van Zuidoost-Europa
Op de versozijde de titel: 'Poloniae, Et Ungariae Nova Tabula'.

(29) 'Tabula Europae X': Ptolemeïsche kaart van Griekenland
Op de versozijde de titel: 'Decima Et Ultima Europae Tabula'.

(30) 'Graetia Nuova Tabula': nieuwe kaart van Griekenland
Op de versozijde de titel: 'Graeciae Nova Tabula'.

(31) 'Tabula Aphricae I': Ptolemeïsche kaart van Noordwest-Afrika
Op de versozijde de titel: 'Aphricae Prima Tabula'.
Vgl. inv.nr. MC094.

(32) 'Mauritania Nuova Tavola': nieuwe kaart van West-Afrika
Op de versozijde de titel: 'Mauritaniae Nova Tabula'.

(33) 'Tabula Aphricae II': Ptolemeïsche kaart van Noord-Afrika
Op de versozijde de titel: 'Secunda Aphricae Tabula'.
Vgl. inv.nr. MC096.

(34) 'Africa Minor Nuova Tavola': nieuwe kaart van Noord-Afrika
Op de versozijde de titel: 'Aphricae Minoris nova Tabula'.

(35) 'Tabula Africae III': Ptolemeïsche kaart van Noordoost-Afrika
Op de versozijde de titel: 'Tertia Aphricae Tabula'.
Vgl. inv.nr. MC097.

(36) 'Marmarica Nuova Tavola': nieuwe kaart van Noordoost-Afrika
Op de versozijde de titel: 'Marmaricae Nova Tabula'.

(37) 'Egitto Nuova Tavola': nieuwe kaart van Egypte
Op de versozijde de titel: 'Aegypti Nova Tabula'.

(38) 'Tabula Africae IIII': Ptolemeïsche kaart van de noordelijke helft van Afrika
Op de versozijde de titel: 'Quarta Aphricae Tabula'.
Vgl. inv.nr. MC095.

(39) 'Africa Nuova Tavola': nieuwe kaart van de zuidelijke helft van Afrika
Op de versozijde de titel: 'Aphricae Antiquis incognita Tabula'.

(40) 'Tabula Asiae I': Ptolemeïsche kaart van Anatolië
Op de versozijde de titel: 'Tabula Prima Asiae'.

(41) 'Natolia Nuova Tavola': nieuwe kaart van Anatolië
Op de versozijde de titel: 'Nataliae Nova Tabula'.

(42) 'Tabula Asiae II': Ptolemeïsche kaart van Moskovië
Op de versozijde de titel: 'Secunda Asiae Tabula'.

(43) 'Moschovia Nuova Tavola': nieuwe kaart van Moskovië
Op de versozijde de titel: 'Moscoviae Nova Tabula'.
Referentie: Wladimiroff 2013, no. 2.

(44) Tabula Asiae III': Ptolemeïsche kaart van de Kaukasus
Op de versozijde de titel: 'Tertia Asiae Tabula'.

(45) 'Tabula Asiae IIII': Ptolemeïsche kaart van Zuidwest-Azië
Op de versozijde de titel: 'Quarta Asiae Tabula'.

(46) 'Soria et Terra Santa Nuova Tavola': nieuwe kaart van Cyprus, het Heilig Land en Syrië
Op de versozijde de titel: 'Syriae, Et Terrae Sanctae nova Tabula'.
Referentie: vgl. Nebenzahl 1986, no. 27.

(47) 'Tabula Asiae V': Ptolemeïsche kaart van Perzië
Op de versozijde de titel: 'Quinta Asiae Tabula'.
Referentie: Alai 2005, no. E. 28.

(48) 'Persia Nuova Tavola': nieuwe kaart van Perzië
Op de versozijde de titel: 'Persidis Nova Tabula'.

(49) 'Tabula Asiae VI': Ptolemeïsche kaart van het Arabisch Schiereiland
Op de versozijde de titel: 'Asiae Tabula Sexta'.

(50) 'Arabia Felice Nuova Tavola': nieuwe kaart van het Arabisch Schiereiland
Op de versozijde de titel: 'Arabiae Faelicis nova Tabula'.

(51) 'Tabula Asiae VII': Ptolemeïsche kaart van het westelijke gedeelte van Centraal-Azië
Op de versozijde de titel: 'Septima Asiae Tabula'.

(52) 'Tabula Asiae VIII': Ptolemeïsche kaart van oostelijke gedeelte van Centraal-Azië

Op de versozijde de titel: 'Octava Asiae Tabula'.
Vgl. inv.nr. MC679.

(53) 'Tabula Asiae IX': Ptolemeïsche kaart van Noordwest-India
Op de versozijde de titel: 'Nona Asiae Tabula'.

(54) 'Tabula Asiae X': Ptolemeïsche kaart van het Indisch subcontinent
Op de versozijde de titel: 'Decima Asiae Tabula'.
Vgl. inv.nr. MC103.

(55) 'Calecut Nuova Tavola': nieuwe kaart van het Indisch subcontinent
Op de versozijde de titel: 'Calecuti Nova Tabula'.

(56) 'Tabula Asiae XI': Ptolemeïsche kaart van Zuidoost-Azië
Op de versozijde de titel: 'Undecima Asiae Tabula'.

(57) 'India Tercera Nuova Tavola': nieuwe kaart van Zuidoost-Azië
Op de versozijde de titel: 'Indiae Taprobanae Iavae maioris minorisque & aliarum Insularum nova tabula'.

(58) 'Tabula Asiae XII': Ptolemeïsche kaart van Taprobana (Ceylon)
Op de versozijde de titel: 'Duodecima Asiae Tabula'.
Met afbeelding van een olifant.
Vgl. inv.nr. MC562.

(59) 'Tierra Nueva': nieuwe kaart van de Noord-Atlantische kust van Amerika
Op de versozijde de titel: 'Novae Galliae, Sive Laborum & Baccalaos terrae nova Tabula'.

(60) 'Nueva Hispania Tabula Nova': nieuwe kaart van het zuidelijke gedeelte van Noord-Amerika
Op de versozijde de titel: 'Novae Hispaniae nova Tabula'.
Referentie: Litalien e.a. 2007, p. 56.

(61) 'Tierra Nova': nieuwe kaart van Zuid-Amerika
Op de versozijde de titel: 'Americae Sive Peru nova Tabula'.

(62) 'Brasil Nuova Tavola': nieuwe kaart van Brazilië
Op de versozijde de titel: 'Brasil, Sive Americae partis Nova Tabula'.
Het noorden is rechts.

(63) 'Isola Cuba Nova': nieuwe kaart van Cuba
Op de versozijde de titel: 'Cubae Insulae nova Tabula'.

(64) 'Isola Spagnola Nova': nieuwe kaart van Hispaniola
Op de versozijde de titel: 'Hispanolae Insulae nova Tabula'.

MC355A-D Bladen met ingekleurde afbeeldingen voor de *Atlas Methodicus explorandis juvenum profectibus in Studio Geographico Ad Methodum Hübnerianam* van Johann Baptist Homann
1719-ca. 1735 4 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Neurenberg.
Homanns *Atlas Methodicus*, waarvan tussen 1719 en 1807 talrijke edities verschenen, geldt als een van de eerste schoolatlassen. De complete atlas bevatte naast een frontispice en een uitbeelding van vier verschillende theorieën over de samenstelling van het zonnestelsel, zeventien blinde kaarten.
Incomplete set: het blad met de laatste vier blinde kaarten ([16] Duitse Rijk; [17] Polen; [18] noordelijke gedeelte van Zuidoost-Europa en [19] Rusland) ontbreekt.

Afgaande op de inhoud – de resultaten van de eerste reis van Vitus Bering (1725-1730) ontbreken op de kaarten – zijn deze bladen van vóór ca. 1735.
Referenties: Heinz 2002, Atl method kl; Shirley 2004, T.HOM-2a.

MC355A Eerste blad

(1) Frontispice
Rechtsboven genummerd: 1.
Referentie: Heinz 2002, Atl method kl 1 S-Tit.

(2) Illustraties van vier verschillende theorieën over de samenstelling van het zonnestelsel: [1] 'Systema Ptolomaicum': volgens Ptolemaeus; [2] 'Systema Copernicanum': volgens Copernicus; [3] 'Systema Tychonicum': volgens Brahe en [4] 'Systema Cartesianum': volgens Descartes
Onder de i in 'Copernicanum' is een U zichtbaar, wat mogelijk op een tweede of latere staat duidt.
Rechtsboven genummerd: 2.
Referentie: Heinz 2002, Atl method kl 2 Astro.

(3) Blinde wereldkaart in twee halfronden (west en oost) in stereografische projectie
Rechtsboven genummerd: 3.
Met het Noordpoolgebied en het noordelijk halfrond tot 60° noorderbreedte en het Zuidpoolgebied en het zuidelijk halfrond tot 60° zuiderbreedte.
Referentie: Heinz 2002, Atl method kl 3 W.

MC355B Tweede blad

(4) Blinde kaart van Europa
Rechtsboven genummerd: 4.
Referentie: Heinz 2002, Atl method kl 4 Eu.

(5) Blinde kaart van Azië
Rechtsboven genummerd: 5.
Referentie: Heinz 2002, Atl method kl 5 As.

(6) Blinde kaart van Afrika
Rechtsboven genummerd: 6.
Referentie: Heinz 2002, Atl method kl 6 Af.

(7) Blinde kaart van Noord- en Zuid-Amerika
Rechtsboven genummerd: 7.
Referentie: Heinz 2002, Atl method kl 7 Am.

MC355C Derde blad

(8) Blinde kaart van het Iberisch Schiereiland
Rechtsboven genummerd: 8.
Referentie: Heinz 2002, Atl method kl 8 Ib.

(9) Blinde kaart van Frankrijk
Rechtsboven genummerd: 9.
Referentie: Heinz 2002, Atl method kl 9 Fr.

(10) Blinde kaart van de Britse Eilanden
Rechtsboven genummerd: 10.
Referentie: Heinz 2002, Atl method kl 10 Br.

(11) Blinde kaart van de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden (Zeventien Provinciën)

Rechtsboven genummerd: 11.
Referenties: Heinz 2002, Atl method kl 11 NL; Spikmans 2024, vol. II, no. 231.

MC355D Vierde blad

(12) Blinde kaart van Zwitserland
Rechtsboven genummerd: 12.
Referentie: Heinz 2002, Atl method kl 12 Helve.

(13) Blinde kaart van Italië
Rechtsboven genummerd: 13.
Referentie: Heinz 2002, Atl method kl 13 It.

(14) Blinde kaart van Denemarken
Rechtsboven genummerd: 14.
Referentie: Heinz 2002, Atl method kl 14 Sk.

(15) Blinde kaart van Skandinavië
Rechtsboven genummerd: 15.
Referentie: Heinz 2002, Atl method kl 15 Sk.

MB142 'Plastischer Schul-Atlas über alle Theile der Erde [...]': losbladige schoolatlas met reliëfkaarten
1879 1 portefeuille met 25 bladen
Chromolithografie
In het Duits
Bladen 1, 3 en 6 zijn niet in reliëf; de overige bladen wel. Die reliëfkaarten zijn gedrukt volgens een procedé dat bekend staat als 'geomontografie', een drukmethode waarbij chromolithografie gecombineerd wordt met reliëfdruk (blinddruk). De techniek werd ontwikkeld door de gebroeders Bauerkeller, die er in 1839 patent voor aanvroegen – dat overigens niet werd verleend, omdat het om een combinatie van al bekende technieken gaat. Geomontografie wordt voornamelijk toegepast voor de productie van leermiddelen voor blinden.
Vervaardigd door G. Woldermann; uitgegeven te Leipzig door P. Eckerlein.
Vermoedelijk een vierde editie. Volgens gegevens op de individuele bladen zijn bladen 4 en 6 uitgegeven te Weimar door A. Cats & Co. en bladen 10, 15 en 17 t/m 21 gedrukt te Reudnitz-Leipzig door Max Gast. Niet alle kaarten zijn genummerd; niet alle kaarten hebben een schaalvermelding.
Voor de beschrijvingen zijn de titels die op de individuele bladen voorkomen overgenomen.

(1) 'Inhalt der Ausgabe D': titelblad annex inhoudsopgave
De titels op deze inhoudsopgave wijken enigszins af van de titels op de bladen zelf.

(2) 'Europa': natuurkundige kaart van Europa
Schaal 1:21.500.000

(3) 'Europa': staatkundige kaart van Europa
Schaal 1:21.500.000
Rechtsboven genummerd: D No. 2.

(4) 'Europaeisches Russland': natuurkundige kaart van het Europese gedeelte van Rusland
Rechtsboven genummerd: D. No. 3.

(5) 'Deutschland': natuurkundige kaart van Duitsland

Reliëf door Vortimer.

(6) 'Deutschland Politische Uebersicht': staatkundige kaart van Duitsland
Rechtsboven genummerd: D. No. 5.

(7) 'Westdeutsches Mittelgebirge': natuurkundige kaart van het Westduitse middelgebergte
Schaal 1:2.200.000
Naar een reliëf door Vortimer.

(8) 'Ostdeutsches Mittelgebirge': natuurkundige kaart van het Oostduitse middelgebergte
Schaal 1:2.200.000
Naar een reliëf door Vortimer.

(9) 'Die Alpen': natuurkundige kaart van het Alpengebied
Rechtsboven genummerd: D. No. 8.

(10) 'Niederlande und Belgien': natuurkundige kaart van Nederland, België en Luxemburg
Rechtsboven genummerd: D No. 9.

(11) 'Die Schweiz': natuurkundige kaart van Zwitserland
Rechtsboven genummerd: D. No. 10.
Met hoogteprofiel van de Zwitserse bergen.

(12) 'Oesterreich-Ungarn': natuurkundige kaart van Oostenrijk-Hongarije
Rechtsboven genummerd: D. No. 11.

(13) 'Frankreich': natuurkundige kaart van Frankrijk
Schaal 1:4.700.000
Rechtsboven genummerd: D. No. 12.
Met inzet: natuurkundige kaart van Corsica.

(14) 'Grossbritannien': natuurkundige kaart van de Britse Eilanden
Rechtsboven genummerd: D. No. 13.

(15) 'Skandinavien': natuurkundige kaart van Skandinavië
Rechtsboven genummerd: D. No. 14

(16) 'Dänemark': natuurkundige kaart van Denemarken
Rechtsboven genummerd: D. No. 15.
Met inzetten: [1] 'Island': natuurkundige kaart van IJsland en [2] 'Die Far-oer': natuurkundige kaart van de Faeröer.

(17) 'Spanien und Portugal': natuurkundige kaart van het Iberisch Schiereiland
Rechtsboven genummerd: D. No. 16.

(18) 'Italien': natuurkundige kaart van Italië
Rechtsboven genummerd: D. No. 17.

(19) 'Griechenland und die Länder der Balkan-Halbinsel': natuurkundige kaart van het oostelijke gedeelte van Zuid-Europa
Rechtsboven genummerd: D. No. 18.
Het kaartbeeld toont tevens het westelijke gedeelte van de Zwarte Zee en Klein-Azië.

(20) 'Asien': natuurkundige kaart van Azië
Rechtsboven genummerd: D. No. 19.

(21) 'Palästina': natuurkundige kaart van Palestina
Rechtsboven genummerd: D. No. 20.

(22) 'Afrika': natuurkundige kaart van Afrika
Rechtsboven genummerd: D. No. 21.

(23) 'Nord-Amerika': natuurkundige kaart van Noord-Amerika
Ongenummerd.
Naar een reliëf door Vortimer.

(24) 'Süd-Amerika': natuurkundige kaart van Zuid-Amerika
Schaal 1:37.100.000
Ongenummerd.
Naar een reliëf door Vortimer.

(25) 'Australien': natuurkundige kaart van Australië en Nieuw-Zeeland
Ongenummerd.
Naar een reliëf door Vortimer.

MB207 Атлас Мира

'Atlas Mira [Atlas van de Wereld]': Sovjet-Russische wereldatlas

1967 1 deel

Meerkleuren offset
In het Russisch
Vervaardigd door een redactie onder leiding van A.N. Baranov, V.N. Lysjuk en I. Šurov. Tweede druk (de eerste druk is van 1954), in 1967 te Moskou uitgegeven door het Hoofddirectoraat voor Geodesie en Cartografie onder de Raad van Ministers van de USSR. Aan de binnenzijde van het voorste plat is een bon ingeplakt die recht gaf op een gratis index van geografische namen behorend bij de atlas; deze index is niet aanwezig. Op het schutblad en het titelblad gestempeld: 'Bibliothek' en genummerd A17 49146, waardoorheen een stempel 'Ungültig' is gezet. Op het frontispice, gewijd aan de vijftigste verjaardag van de Grote Socialistische Oktoberrevolutie, een portret van Lenin. Op het titelblad is een strookje papier ingeplakt met de getypte tekst 'Atlas mira. 2. Auflage'. Met inliggend los legendablad.
De atlas is ingedeeld in acht secties: [I] wereldkaarten, [II] kaarten van de Sovjetunie, [III] kaarten van Europa, [IV] kaarten van Azië, [V] kaarten van Afrika, [VI] kaarten van Noord-Amerika, [VII] kaarten van Zuid-Amerika en [VIII] kaarten van Australië, van de oceanen en van de poolgebieden. Elk bifolium begint met de bladzijdenummers en de titels van de op het blad gedrukte kaarten; binnen de secties II t/m VII gaan die gegevens steeds vergezeld van een indexkaartje voor de betreffende kaarten en inzetten. In totaal bevat de atlas – uitgezonderd de 77 indexkaartjes – 219 kaarten en 44 inzetten.
Behalve daar waar expliciet een ander thema wordt vermeld, hebben alle kaarten een gecombineerd natuurkundig en staatkundig karakter. De naamgeving van de kaarten, die hoofdzakelijk staatkundig is, is in de beschrijving gehandhaafd. Opvallend is dat vooral bij kaarten van gebieden in het Midden-Oosten bij die naamgeving juist geografische aanduidingen zijn gebruikt.

I Карты мира: Wereldkaarten

(1) 1-2 Физическая карта мира: natuurkundige wereldkaart in twee halfronden (west en oost)
Schaal 1:50.000.000

(2) 3 Северное и южное полушария: wereldkaart in twee halfronden (noord en zuid)
Schaal 1:100.000.000

(3) 4-5 Политическая карта мира: staatkundige wereldkaart
Schaal 1:50.000.000
Met scheepsverbindingen.

(4) 6 Карта поясного времени: wereldkaart ingedeeld in tijdzones
Schaal 1:100.000.000

II CCCP: Unie van Socialistische Sovjetrepublieken (USSR)

(5) 7-8 Союз Советских Социалистических Республик, физическая карта: natuurkundige kaart van de Sovjetunie
Schaal 1:15.000.000

(6) 9 Пути сообщения СССР: Sovjetunie – verkeersverbindingen
Schaal 1:20.000.000

(7) 10-11 Союз Советских Социалистических Республик, политико-административная карта: staatkundige kaart van de Sovjetunie
Schaal 1:15.000.000

(8) 12 Российская Советская Федеративная Социалистическая Республика, политико-административная карта: staatkundige kaart van de Russische Socialistische Federatieve Sovjetrepubliek
Schaal 1:18.000.000

(9) 13-14 Европейская часть СССР: kaart van het Europese deel van de Sovjetunie
Schaal 1:7.500.000
Met inzet: kaart van Franz Jozefland en Nova Zembla

(10-11) 15 Москва / Ленинград: twee kaarten op één blad

(10) Москва: stadskaart van Moskou
Schaal 1:250.000

(11) Ленинград: stadskaart van Leningrad (Sint-Petersburg)
Schaal 1:250.000

(12) 16-17 Север европейской части РСФСР: kaart van het noordelijke deel van het Europese gedeelte van de Russische Socialistische Federatieve Sovjetrepubliek
Schaal 1:3.000.000

(13) 18 Белорусская ССР, Литовская ССР, Латвийская ССР, Эстонская ССР и Калининградская область РСФСР: kaart van de Wit-Russische, Litouwse, Letse en Estische Socialistische Sovjetrepublieken en de regio Kaliningrad van de Russische Socialistische Federatieve Sovjetrepubliek
Schaal 1:3.000.000

(14) 19-20 Центр европейской части РСФСР: kaart van het centrale deel van het Europese gedeelte van de Russische Socialistische Federatieve Sovjetrepubliek
Schaal 1:3.000.000

(15) 21 Украинская ССР и Молдавская ССР: kaart van de Oekraïense en de Moldavische Socialistische Sovjetrepublieken
Schaal 1:3.000.000

(16) 22-23 Юг европейской части РСФСР, Грузинская ССР, Азербайджанская ССР, Армянская ССР: kaart van het zuidelijke deel van het Europese gedeelte van de Russische Socialistische Federatieve Sovjetrepubliek en de Georgische, Azerbeidzjaanse en Armeense Socialistische Sovjetrepublieken
Schaal 1:3.000.000

(17) 24 Урал: kaart van de Oeral
Schaal 1:3.000.000

(18) 25-26 Казахская ССР и союзные республики средней Азии: kaart van de Kazachse Socialistische Sovjetrepubliek en Sovjetrepublieken in Centraal-Azië
Schaal 1:5.000.000

(19) 27 Северный Казахстан: kaart van noordelijk Kazachstan
Schaal 1:3.000.000

(20) 28-29 Узбекская ССР и Туркменская ССР: kaart van de Oesbeekse en Turkmeense Socialistische Sovjetrepublieken
Schaal 1:3.000.000

(21) 30 Киргизская ССР и Таджикская ССР: kaart van de Kirgisische en Tadzjiekse Socialistische Sovjetrepublieken
Schaal 1:3.000.000

(22) 31-32 Западная Сибирь: kaart van West-Siberië
Schaal 1:5.000.000

(23) 33 Алтай и Кузбасс: kaart van Altai en Koezbass
Schaal 1:3.000.000

(24) 34-35 Средняя Сибирь: kaart van Midden-Siberië
Schaal 1:5.000.000

(25) 36 Приенисейский юг: kaart van het zuidelijke stroomgebied van de Jenisej
Schaal 1:3.000.000

(26) 37-38 Прибайкалье и Забайкалье: kaart van de regio's Baikal en Transbaikal
Schaal 1:3.000.000

(27) 39 Центр и юг Якутии: kaart van Centraal- en Zuid-Jakoetië
Schaal 1:3.000.000

(28) 40-41 Северо-восток РСФСР: kaart van het noordoosten van de Russische Socialistische Federatieve Sovjetrepubliek
Schaal 1:5.000.000

(29) 42 Камчатка: kaart van Kamtsjatka
Schaal 1:3.000.000

(30) 43-44 Юг Дальнего Востока: kaart van het zuidoostelijke gedeelte van de Russische Socialistische Federatieve Sovjetrepubliek
Schaal 1:3.000.000

(31) 45 Курильские острова: kaart van de Koerillen
Schaal 1:3.000.000

III Западная Европа: West-Europa
In deze atlas staat 'West-Europa' gelijk aan Europa minus het Europese gedeelte van de Sovjetunie.

(32) 46-47 Европа, физическая карта: natuurkundige kaart van Europa
Schaal 1:10.000.000

(33) 48 Пути сообщения западной Европы: West-Europa – verkeersverbindingen
Schaal 1:12.500.000

(34) 49-50 Западная Европа, политическая карта: staatkundige kaart van West-Europa
Schaal 1:7.500.000

(35-36) 51 Исландиа / Дания: twee kaarten op één blad

(35) Исландия: kaart van IJsland
Schaal 1:2.500.000

(36) Дания: kaart van Denemarken
Schaal 1:1.250.000
Met inzet: Борнгольм: kaart van Bornholm (schaal 1:1.250.000).

(37) 52-53 Финляндия и скандинавские страны (север): kaart van Finland en Noord-Skandinavië
Schaal 1:2.500.000

(38-42) 54 Шпицберген / Осло / Стокгольм / Копенгаген / Хельсинки: vijf kaarten op één blad

(38) Шпицберген: kaart van Spitsbergen
Schaal 1:2.500.000

(39) Осло: stadskaart van Oslo
Schaal 1:250.000

(40) Стокгольм: stadskaart van Stockholm
Schaal 1:250.000

(41) Копенгаген: stadskaart van Kopenhagen
Schaal 1:250.000

(42) Хельсинки: stadskaart van Helsinki
Schaal 1:250.000

(43) 55-56 Скандинавские страны (юг): kaart van Zuid-Skandinavië
Schaal 1:2.500.000

(44) 57 Скандинавские страны, политическая карта: staatkundige kaart van Skandinavië
Schaal 1:5.000.000

(45) 58-59 Великобритания и Ирландия: kaart van Groot-Brittannië en Ierland
Schaal 1:2.500.000
Met inzet: Глазго: stadskaart van Glasgow (schaal 1:250.000).

(46) 60 Район Лондона: stadskaart van Londen en omgeving
Schaal 1:250.000

(47) 61-62 Англия и Уэльс: kaart van Engeland en Wales
Schaal 1:1.250.000

(48) 63 Северо-западная и средняя Англия: kaart van Noordwest- en Midden-Engeland
Schaal 1:500.000

(49-50) 64-65 Франция / Юго-восточное побережье Франции: twee kaarten op één blad

- **(49)** Франция: kaart van Frankrijk
  Schaal 1:2.500.000
- **(50)** Юго-восточное побережье Франции: kaart van de zuidoostkust van Frankrijk
  Schaal 1:750.000

(51-52) 66 Париж / Лотарингия и Саар: twee kaarten op één blad

- **(51)** Париж: stadskaart van Parijs
  Schaal 1:250.000
- **(52)** Лотарингия и Саар: kaart van Lotharingen en het Saarland
  Schaal 1:500.000

(53) 67-68 Северо-восточная Франция, Бельгия, Люксембург: kaart van Noordoost-Frankrijk, België en Luxemburg
Schaal 1:1.250.000
Met inzet: Брюссель: stadskaart van Brussel (schaal 1:250.000).

(54-55) 69 Север Франции и юго-западная Бельгия / Нидерланды: twee kaarten op één blad

- **(54)** Север Франции и юго-западная Бельгия: kaart van Noord-Frankrijk en Zuidwest-België
  Schaal 1:500.000
- **(55)** Нидерланды: kaart van Nederland
  Schaal 1:1.250.000
  Met inzet: Амстердам: stadskaart van Amsterdam (schaal 1:250.000).

(56) 70-71 Испания и Португалия: kaart van Spanje en Portugal
Schaal 1:2.500.000

(57-61) 72 Мадрид / Барселона / Лиссабон / Гибралтарский пролив / Азорские острова: vijf kaarten op één blad

- **(57)** Мадрид: stadskaart van Madrid
  Schaal 1:250.000
- **(58)** Барселона: stadskaart van Barcelona
  Schaal 1:250.000
- **(59)** Лиссабон: stadskaart van Lissabon
  Schaal 1:250.000
- **(60)** Гибралтарский пролив: kaart van de Straat van Gibraltar
  Schaal 1:500.000
- **(61)** Азорские острова: kaart van de Azoren
  Schaal 1:2.500.000

(62) 73-74 Италия: kaart van Italië
Schaal 1:2.500.000

(63-64) 75 Рим / Неаполь: twee kaarten op één blad

(63) Рим: kaart van Rome en omgeving
Schaal 1:250.000

(64) Неаполь: kaart van Napels en omgeving
Schaal 1:250.000

(65) 76-77 Северная Италия: kaart van Noord-Italië
Schaal 1:1.250.000
Met twee inzetten: [1] Милан: stadskaart van Milaan (schaal 1:250.000) en [2] Венеция: stadskaart van Venetië (schaal 1:250.000).

(66-68) 78 Швейцария / Центральная Швейцария / Женева: drie kaarten op één blad

(66) Швейцария: kaart van Zwitserland
Schaal 1:1.250.000

(67) Центральная Швейцария: kaart van Centraal-Zwitserland
Schaal 1:250.000

(68) Женева: stadskaart van Geneve
Schaal 1:250.000

(69) 79-80 Центральная Европа: kaart van Centraal-Europa
Schaal 1:2.500.000

(70) 81 Австрия: kaart van Oostenrijk
Schaal 1:1.500.000
Met inzet: Вена: stadskaart van Wenen (schaal 1:250.000).

(71) 82-83 Федеративная Республика Германии: kaart van de Bondsrepubliek Duitsland (BRD)
Schaal 1:1.250.000
Met twee inzetten: [1] Гамбург: Hamburg (schaal 1:250.000) en [2] Мюнхен: München (schaal 1:250.000).

(72) 84 Северный Рейн-Вестфалия: kaart van Noordrijn-Westfalen
Schaal 1:250.000

(73) 85 Германская Демократическая Республика: kaart van de Duitse Democratische Republiek (DDR)
Schaal 1:1.250.000

(74-75) 86 Берлин / Округа Лейпциг, Дрезден, Карл-Маркс-Штадт: twee kaarten op één blad

(74) Берлин: stadskaart van Berlijn
Schaal 1:250.000

(75) Округа Лейпциг, Дрезден, Карл-Маркс-Штадт: kaart van de districten Leipzig, Dresden en Karl-Marx-Stadt
Schaal 1:500.000

(76) 87-88 Польша: kaart van Polen
Schaal 1:1.500.000

Met inzet: Варшава: stadskaart van Warschau (schaal 1:250.000).

(77) 89 Чехословакия: kaart van Tsjechoslowakije in twee segmenten
Schaal 1:1.500.000
Met inzet: Прага: stadskaart van Praag (schaal 1:250.000).

(78) 90-91 Придунайские страны: kaart van de Donaulanden
Schaal 1:2.500.000

(79) 92 Венгрия: kaart van Hongarije
Schaal 1:1.250.000
Met inzet: Будапешт: stadskaart van Boedapest (schaal 1:250.000).

(80) 93-94 Румыния: kaart van Roemenië
Schaal 1:1.250.000
Met inzet: Бухарест: stadskaart van Boekarest (schaal 1:250.000).

(81) 95 Болгария: kaart Bulgarije
Schaal 1:1.250.000
Met inzet: София: stadskaart van Sofia (schaal 1:250.000).

(82) 96-97 Югославия: kaart van Joegoslavië
Schaal 1:1.500.000
Met inzet: Белград: stadskaart van Belgrado (schaal 1:250.000).

(83) 98 Албания: kaart van Albanië
Schaal 1:1.250.000

(84) 99-100 Балканский полуостров и Эгейское море: kaart van het Balkanschiereiland en de Egeïsche Zee
Schaal 1:2.500.000
Met inzet: Афины-Пирей: stadskaart van Athene en Piraeus (schaal 1:250.000).

(85) 101 Средиземное море: kaart van de Middellandse Zee
Schaal 1:10.000.000

IV Азия: Azië

(86) 102-103 Азия, физическая карта: natuurkundige kaart van Azië
Schaal 1:25.000.000

(87) 104 Пути сообщения зарубежной Азии: Azië (buiten de USSR) – verkeersverbindingen
Schaal 1:30.000.000

(88) 105-106 Азия, политическая карта: staatkundige kaart van Azië
Schaal 1:25.000.000

(89) 107 Китай, политическая карта: staatkundige kaart van China
Schaal 1:15.000.000
Met twee inzetten: [1] Пекин: stadskaart van Peking (schaal 1:250.000) en [2] о-ва Наньша: Spratly-eilanden (schaal 1:15.000.000).

(90) 108-109 Китай. Монгольская Народная Республика, Корея: kaart van China, de Volksrepubliek Mongolië en Korea
Schaal 1:10.000.000

(91-92) 110 Тайвань / Район Шанхая и Нанкина: twee kaarten op één blad

(91) Тайвань: kaart van Taiwan
Schaal 1:2.500.000

(92) Район Шанхая и Нанкина: kaart van Shanghai en de regio Nanking
Schaal 1:1.250.000

(93) 111-112 Монгольская Народная Республика и северный Китай: kaart van de Volksrepubliek Mongolië en Noord-China
Schaal 1:5.000.000

(94) 113 Великая китайская равнина: kaart van de Yangtzevlakte
Schaal 1:2.500.000

(95) 114-115 Северо-восточный Китай: kaart van Noordoost-China in twee segmenten
Schaal 1:3.000.000

(96) 116 Юг северо-восточного Китая: kaart van het zuidelijke gedeelte van Noordoost-China
Schaal 1:1.500.000

(97) 117-118 Blad 117-118: 'Центральный и южный Китай': kaart van Centraal- en Zuid-China
Schaal 1:5.000.000

(98) 119 Район нижней Янцзы: kaart van de benedenloop van de Yangtze
Schaal 1:2.500.000

(99) 120-121 Западный Китай: kaart van West-China
Schaal 1:5.000.000

(100) 122 Корея: kaart van Korea
Schaal 1:2.500.000

(101) 123-124 Япония: kaart van Japan in twee segmenten
Schaal 1:2.500.000

(102-103) 125 Токио и Иокогама / Кобе и Осака: twee kaarten op één blad

(102) Токио и Иокогама: kaart van Tōkyō en Yokohama
Schaal 1:250.000

(103) Кобе и Осака: kaart van Kōbe en Ōsaka
Schaal 1:250.000

(104) 126 Острова Рюкю: kaart van de Ryukyu-eilanden
Schaal 1:2.500.000
Met inzet: Остров Окинава: kaart van Okinawa (schaal 1:1.000.000).

(105) 127 Филиппины: kaart van de Filippijnen
Schaal 1:5.000.000

(106) 128-129 Индонезия: kaart van Indonesië
Schaal 1:7.500.000

(107) 130 Ява: kaart van Java
Schaal 1:2.500.000
Met inzet: Джакарта: stadskaart van Jakarta (schaal 1:250.000).

(108) 131-132 Индокитай: kaart van Indochina
Schaal 1:5.000.000

(109-110) 133 Демократическая Республика Вьетнам / Сингапур: twee kaarten op één blad

- **(109)** Демократическая Республика Вьетнам: kaart van de Democratische Republiek Vietnam
  Schaal 1:2.500.000
- **(110)** Сингапур: kaart van Singapore
  Schaal 1:250.000

(111) 134-135 Индия, Пакистан, Цейлон, Непал, политическая карта: staatkundige kaart van India, Pakistan, Ceylon en Nepal
Schaal 1:7.500.000

(112-114) 136 Пенджаб / Калькутта / Бомбей: drie kaarten op één blad

- **(112)** Пенджаб: kaart van Punjab
  Schaal 1:2.500.000
- **(113)** Калькутта: stadskaart van Calcutta
  Schaal 1:250.000
- **(114)** Бомбей: kaart van Bombay
  Schaal 1:250.000

(115) 137-138 Северная Индия, Непал, Восточный Пакистан: kaart van Noord-India, Nepal en Oost-Pakistan
Schaal 1:5.000.000

(116) 139 Долина верхнего Ганга: kaart van de bovenloop van de Ganges
Schaal 1:2.500.000
Met inzet: Дели: stadskaart van Delhi (schaal 1:250.000).

(117-118) 140-141 Южная Индия и Цейлон / Бирма: twee kaarten op één blad

- **(117)** Южная Индия и Цейлон: kaart van Zuid-India en Ceylon
  Schaal 1:5.000.000
- **(118)** Бирма: kaart van Birma
  Schaal 1:5.000.000

(119) 142 Долина нижнего Ганга: kaart van de benedenloop van de Ganges
Schaal 1:2.500.000

(120) 143-144 Иран, Афганистан, Западный Пакистан: kaart van Iran, Afghanistan en West-Pakistan
Schaal 1:5.000.000

(121) 145 Северо-западный и северный Иран: kaart van Noordwest- en Noord-Iran
Schaal 1:2.500.000
Met inzet: Тегеран: stadskaart van Teheran (schaal 1:250.000).

(122) 146-147 Турция: kaart van Turkije
Schaal 1:2.500.000
Met inzet: Анкара: stadskaart van Ankara (schaal 1:250.000).

(123-124) 148 Дарданеллы / Босфор: twee kaarten op één blad
(123) Дарданеллы: kaart van de Dardanellen
Schaal 1:500.000
(124) Босфор: kaart van de Bosporus
Schaal 1:250.000

(125) 149-150 Страны восточного Средиземноморья и Ирак: kaart van het Midden-Oosten en Irak
Schaal 1:2.500.000
Met inzet: Багдад: stadskaart van Bagdad (schaal 1:250.000).

(126) 151 Палестина и Ливан: kaart van Palestina en Libanon
Schaal 1:1.250.000
Met inzet: Бейрут: stadskaart van Beiroet (schaal 1:250.000).

(127) 152-153 Аравийский полуостров: kaart van het Arabisch Schiereiland
Schaal 1:5.000.000
Met inzet: Острова Бахрейн: kaart van de Bahrein-archipel (schaal 1:1.000.000).

(128) 154 Ближний и средний Восток, политическая карта: staatkundige kaart van het Nabije en Midden-Oosten
Schaal 1:12.500.000

V Африка: Afrika

(129) 155-156 Африка, физическая карта: natuurkundige kaart van Afrika
Schaal 1:20.000.000

(130) 157 Пути сообщения Африки: Afrika – verkeersverbindingen
Schaal 1:30.000.000

(131) 158-159 Африка, политическая карта: staatkundige kaart van Afrika
Schaal 1:20.000.000

(132) 160 Объединённая Арабская Республика: kaart van de Verenigde Arabische Republiek (Egypte)
Schaal 1:3.750.000
Met inzet: Каир: stadskaart van Caïro (schaal 1:250.000).

(133) 161-162 Северо-восточная Африка: kaart van Noordoost-Afrika
Schaal 1:7.500.000

(134) 163 Дельта Нила и Суэцкий канал: kaart van de Nijldelta en het Suezkanaal
Schaal 1:750.000
Met inzet: Александрия: stadskaart van Alexandrië (schaal 1:250.000).

(135) 164-165 Северо-западная Африка: kaart van Noordwest-Afrika
Schaal 1:3.750.000
Met twee inzetten: [1] Тунис: stadskaart van Tunis (schaal 1:250.000) en [2] Алжир: stadskaart van Algiers (schaal 1:250.000).

(136) 166 Юг западной Африки: kaart van het zuidelijke gedeelte van West-Afrika
Schaal 1:3.750.000

(137) 167-168 Западная Африка: kaart van West-Afrika
Schaal 1:7.500.000

(138) 169 Того, Дагомея, Нигерия: kaart van Togo, Dahomey en Nigeria
Schaal 1:3.750.000

(139) 170 Экваториальная Африка: kaart van equatoriaal Afrika
Schaal 1:7.500.000

(140) 172 Рудный район центральной Африки: kaart van de grondstoffenrijke gebieden van Centraal-Afrika
Schaal 1:2.500.000

(141) 173-174 Южная Африка: Zuidelijk Afrika
Schaal 1:7.500.000

(142) 175 Южно-Африканская Республика (Район Витватерсранд-Высокий Велд): kaart van de regio Witwatersrand-Hoëveld in de Republiek Zuid-Afrika
Schaal 1:1.250.000
Met inzet: Кейптаун: stadskaart van Kaapstad en omgeving (schaal 1:500.000).

VI Северная Америка: Noord-Amerika

(143) 176-177 Северная Америка, физическая карта: natuurkundige kaart van Noord-Amerika
Schaal 1:20.000.000

(144) 178 Пути сообщения Северной Америки: Noord-Amerika – verkeersverbindingen
Schaal 1:25.000.000

(145) 179-180 Северная Америка, политическая карта: staatkundige kaart van Noord-Amerika
Schaal 1:20.000.000

(146) 181 Гаити, Доминиканская Республика, Ямайка, О. Пуэрто-Рико, Малые Антильские острова, Тринидад и Тобаго: kaart van Haïti, de Dominicaanse Republiek, Jamaica, Puerto Rico , de Kleine Antillen, Trinidad en Tobago
Schaal 1:3.750.000

Met twee inzetten: [1] Ямайка: kaart van Jamaica (schaal 1:3.750.000) en [2] Панамский канал: kaart van het Panamakanaal (schaal 1:500.000).

(147) 182-183 Аляска: kaart van Alaska
Schaal 1:5.000.000

(148) 184 Алеутские острова: kaart van de Aleoeten
Schaal 1:5.000.000

(149) 185-186 Северная Канада и Гренландия: kaart van Noord-Canada en Groenland
Schaal 1:7.500.000

(150) 187 Канада, политическая карта: staatkundige kaart van Canada
Schaal 1:15.000.000

(151) 188-189 Восточная Канада: kaart van Oost-Canada
Schaal 1:5.000.000
Met inzet: Монреаль: stadskaart van Montreal (schaal 1:250.000).

(152) 190 Юг Онтарио: kaart van Zuid-Ontario
Schaal 1:1.250.000

(153) 191-192 Западная Канада: kaart van West-Canada
Schaal 1:5.000.000

(154-158) 193 Лос-Анджелес / Сан-Франциско, Окленд / Филадельфия / Бостон / Чикаго: vijf kaarten op één blad

- **(154)** Лос-Анджелес: stadskaart van Los Angeles
  Schaal 1:250.000
- **(155)** Сан-Франциско, Окленд: stadskaart van San Francisco en Oakland
  Schaal 1:250.000
- **(156)** Филадельфия: stadskaart van Philadelphia
  Schaal 1:250.000
- **(157)** Бостон: stadskaart van Boston
  Schaal 1:250.000
- **(158)** Чикаго: stadskaart van Chicago
  Schaal 1:250.000

(159) 194-195 Соединённые Штаты Америки: kaart van de Verenigde Staten van Amerika
Schaal 1:10.000.000

(160) 196 Нью-Йорк: stadskaart van New York
Schaal 1:250.000
Met inzet: Вашингтон: stadskaart van Washington (schaal 1:250.000).

(161) 197-198 Северо-восток США: kaart van het noordoostelijke gedeelte van de Verenigde Staten van Amerika
Schaal 1:2.500.000

(162) 199 Новая Англия: kaart van New England
Schaal 1:1.250.000

(163) 200-201 Северо-восточный центр США: kaart van het noordoostelijke deel van het centrale gedeelte van de Verenigde Staten van Amerika
Schaal 1:2.500.000

(164) 202 Западная Пенсильвания и Огайо: kaart van West-Pennsylvania en Ohio
Schaal 1:1.250.000

(165) 203-204 Юго-восток США: kaart van het zuidoostelijke gedeelte van de Verenigde Staten van Amerika
Schaal 1:2.500.000

(166) 205 Среднеатлантический район США: kaart van de Mid-Atlantische Verenigde Staten van Amerika
Schaal 1:1.250.000

(167) 206-207 Центральная часть юга США: kaart van het zuidelijke deel van het centrale gedeelte van de Verenigde Staten van Amerika
Schaal 1:2.500.000

(168) 208 Иллинойс: kaart van Illinois
Schaal 1:1.250.000

(169) 209-210 Запад США: kaart van het westelijke gedeelte van de Verenigde Staten van Amerika
Schaal 1:5.000.000

(170) 211 Калифорния: kaart van Californië
Schaal 1:2.500.000

(171) 212-213 Мексика: kaart van Mexico
Schaal 1:5.000.000
Met inzet: п-ов Юкатан: kaart van het schiereiland Yucatán (schaal 1:5.000.000).

(172) 214 Центральная Мексика: kaart van Centraal-Mexico
Schaal 1:2.500.000
Met inzet: Мехико: stadskaart van Mexico-Stad (schaal 1:250.000).

(173) 215-216 Центральная Америка и Вест-Индия: kaart van Centraal-Amerika en het Caribisch Gebied
Schaal 1:7.500.000
Met inzet: Бермудские острова: kaart van Bermuda (schaal 1:500.000).

(174) 217 Куба: kaart van Cuba
Schaal 1:2.500.000
Met inzet: Гавана: stadskaart van Havana (schaal 1:250.000).

VII Южная Америка: Zuid-Amerika

(175) 218-219 Южная Америка, физическая карта: natuurkundige kaart van Zuid-Amerika
Schaal 1:20.000.000

(176) 220 Пути сообщения Южной Америки: Zuid-Amerika – verkeersverbindingen
Schaal 1:25.000.000

(177) 221-222 Южная Америка, политическая карта: staatkundige kaart van Zuid-Amerika
Schaal 1:20.000.000

(178-181) 223 Буэнос-Айрес / Острова Галапагос (Архипелаг Колон) / Фолклендские (Мальвинские) острова / Огненная Земля и Магелланов пролив: vier kaarten op één blad

(178) Буэнос-Айрес: stadskaart van Buenos Aires
Schaal 1:250.000

(179) Острова Галапагос (Архипелаг Колон): kaart van de Galapagos-eilanden (Archipiélago de Colón)
Schaal 1:2.500.000

(180) Фолклендские (Мальвинские) острова: kaart van de Falkland-eilanden (Islas Malvinas)
Schaal 1:2.500.000

(181) Огненная Земля и Магелланов пролив: Vuurland en Straat Magellaan
Schaal 1:3.750.000

(182) 224-225 Южная Америка (северо-запад): kaart van het noordwestelijke gedeelte van Zuid-Amerika
Schaal 1:7.500.000

(183) 226 Венесуэла (северная часть): kaart van Noord-Venezuela
Schaal 1:3.750.000

(184) 227-228 Южная Америка (восток): kaart van het oostelijke gedeelte van Zuid-Amerika
Schaal 1:7.500.000

(185-187) 229 Юго-восток Бразилии / Район Сан-Паулу / Рио-де-Жанейро: drie kaarten op één blad

(185) Юго-восток Бразилии: kaart van Zuidoost-Brazilië
Schaal 1:3.750.000

(186) Район Сан-Паулу: kaart van São Paulo en omgeving
Schaal 1:500.000

(187) Рио-де-Жанейро: stadskaart van Rio de Janeiro
Schaal 1:250.000

(188) 230-231 Южная Америка (юг): kaart van het zuidelijke gedeelte van Zuid-Amerika
Schaal 1:7.500.000

(189-190) 232 Среднее Чили / Центральная Аргентина (Пампа): twee kaarten op één blad

(189) Среднее Чили': kaart van Centraal-Chili
Schaal 1:3.750.000

(190) Центральная Аргентина (Пампа): kaart van Centraal-Argentinië (Pampa)
Schaal 1:3.750.000

VIII Австралия, Океаны, Полярные страны: Australië, de oceanen en de poolgebieden

(191) 233-234 Австралия и Океания, физическая карта: natuurkundige kaart van Australië en Oceanië
Schaal 1:20.000.000

(192) 235 Новая Гвинея и Соломоновы острова: kaart van Nieuw-Guinea en de Solomon-eilanden
Schaal 1:7.500.000

(193) 236-237 Австралия и Океания, политическая карта: staatkundige kaart van Australië en Oceanië
Schaal 1:20.000.000

(194-196) 238 Новая Зеландия / Новая Каледония / Острова Фиджи: drie kaarten op één blad

(194) Новая Зеландия: kaart van Nieuw-Zeeland
Schaal 1:5.000.000

(195) Новая Каледония: kaart van Nieuw-Caledonië
Schaal 1:5.000.000

(196) Острова Фиджи: kaart van de Fiji-eilanden
Schaal 1:5.000.000

(197) 239-240 Австралия: kaart van Australië
Schaal 1:7.500.000

(198) 241 Юго-восточная Австралия: kaart van Zuidoost-Australië
Schaal 1:3.750.000
Met inzet: Остров Тасмания: kaart van Tasmanië (schaal 1:3.750.000).

(199) 242-243 Тихий и Индийский океаны: kaart van de Stille en Indische Oceanen
Schaal 1:40.000.000

(200-205) 244 Острова Тихого и Индийского океанов: eilanden in de Stille en Indische Oceanen: zeven kaarten op één blad

(200) Гавайские острова: kaart van Hawai'i
Schaal 1:2.500.000

(201) Пёрл-Харбор - Гонолулу: kaart van Pearl Harbor en Honolulu
Schaal 1:250.000

(202) Остров Таити и остров Мурea: kaart van Tahiti en Moorea
Schaal 1:1.000.000

(203) Самоа: kaart van Samoa
Schaal 1:2.500.000
Met inzet: Остров Тутуила: kaart van Tutuila (schaal 1:1.000.000).

(204) Остров Гуам: kaart van Guam
Schaal 1:1.000.000

(205) Коморские острова: kaart van de Comoren
Schaal 1:2.500.000

(206) Маскаренские острова: kaart van de Mascarenen
Schaal 1:2.500.000
Met inzet: kaart van Rodrigues.

(207) 245-246 Атлантический океан: kaart van de Atlantische Oceaan
Schaal 1:40.000.000

(208-216) 247 Острова Атлантического океана: eilanden in de Atlantische Oceaan: negen kaarten op één blad

(208) Остров Ян-Майен: kaart van Jan Mayen
Schaal 1:2.500.000

(209) Фарерские острова: kaart van de Faeröer
Schaal 1:2.500.000

(210) Острова Мадейра: kaart van Madeira
Schaal 1:2.500.000

(211) Канарские острова: kaart van de Canarische Eilanden
Schaal 1:2.500.000

(212) Острова Зелёного Мыса: kaart van de Kaapverdische Eilanden
Schaal 1:2.500.000

(213) Остров Фернандо-По: kaart van Fernando Pó
Schaal 1:2.500.000

(214) Острова Принсипи, Сан-Томе и Аннобон: kaart van Principe, São Tomé en Annobón
Schaal 1:2.500.000

(215) Остров Вознесения: kaart van Ascension
Schaal 1:1.000.000

(216) Остров Святой Елены: kaart van Sint-Helena
Schaal 1:1.000.000

(217) 248 Арктика: kaart van het Noordpoolgebied
Schaal 1:20.000.000

(218) 249 Антарктика: kaart van het Zuidpoolgebied
Schaal 1:40.000.000

(219) 250 Антарктида: kaart van Antarctica
Schaal 1:20.000.000

Zee-atlassen

MC454-473, MC478

Set van eenentwintig bladen afkomstig uit de editie van 1668 van de zee-atlas *Klaer-Lichtende Noort-Star Ofte Zee-Atlas [...]* van Johannes van Loon

1668 21 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd

Uitgegeven te Amsterdam door Johannes Janssonius van Waesberge en Johannes van Loon en te Middelburg door Willem Goeree.

Vgl. 4.VEL inv.nr. M (editie van 1666).

Al deze bladen zijn uit één en dezelfde atlas afkomstig. Kok kocht de twintig bladen MC454 t/m MC473 als één set; drie maanden later verwierf hij alsnog blad MC478 van dezelfde handelaar, die deze kaart in eerste instantie niet wilde verkopen. Een volledige atlas bevat zevenenveertig kaarten.

Referenties: *AN* vol. IV, Loon 7B; *STCN* 123600685.

MC471 Frontispice Met letterzetsel

Met linksonder een portret van Pedro de Medina ten voeten uit; rechtsonder een portret van Edward Wright ten voeten uit. Het gedrukte jaartal 1667 is met pen gewijzigd in 1668.

Referenties: Schilder & Kok 2019, ill. 3.40 (reproductie van dit exemplaar); vgl. Shirley 2009, no. 57; Walsmit e.a. 2009, afb. 6.3.25.

MC473 'Pas-caarte om Achter Yrlandt om te zeylen, van Hitlandt tot aan Heyssant. Niewlyckx uytgegeven': kaart van de noordoostelijke Atlantische Oceaan, die Ierse Zee, de Keltische Zee en het westelijke gedeelte van het Kanaal, van 61°30' tot 48°20' noorderbreedte

Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: 3.

Het noorden is rechts.

Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 1, no. 3 & Loon 5, no. 5.

MC478 'Pascaerte Vande Noort zee, Vertonende van Cales tot Dronten, en tusschen Doeveren en Hitlandt, al de gelegentheyt van havens bayen en revieren, alles op syn behoorlycke cours, veerheyt en brete, mede wat diepte, droogte, en anckergront men op ider plaets heeft. Nieulyckx int licht gebracht': kaart van de Noordzee, het Skagerrak, het Kattegat en de Sont, van 64°10' tot 50°40' noorderbreedte

Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Tweede staat. Rechtsonder genummerd: 4.

Het noorden is rechts. Met vier inzetten: [1] kaart van het eiland Walcheren en de kust van Vlaanderen (het noorden is links); [2] kaart van de kust van Holland van Loosduinen tot Goeree (het noorden is linksonder); [3] kaart van de monding van de Eems (het noorden is linksonder) en [4] kaart van de waddeneilanden van Schiermonnikoog tot Texel (het noorden is linksonder).

Referenties: vgl. *AN* vol. IV, Loon 5, no. 6; Ginsberg 2012, no. A.14; Walsmit e.a. 2009, no. W2.

MC468 'Pascaarte vande Zuyder-Zee, Texel, ende Vlie-stroom, alsmede het Amelander-gat': kaart van het westelijk waddengebied en de Zuiderzee
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Eerste staat.
Rechtsonder genummerd: 6.
Het noorden is linksboven.
Referenties: vgl. *AN* vol. IV, Loon 1, no. 6 & Loon 5, no. 12; Walsmit e.a. 2009, no. Z19.1.

MC469 'Pas-caerte van Texel tot aende Hoofden, begrypende in sich de Zee-custen van Vries-land, Holland, Zeeland, Flaenderen en de Oost-cust van Engeland, Als mede hoemen uut alle havens en gaten, als 't Vlie, Texel, de Maes, Goeresche gat, 't Veergat en alle Zeeusche gaten, en de Rivier van Londen de Hoofden sal beseylen; oock hoe men de selvige gaten bequamelyk uytter zee sal aen doen. Nieuwelyx beschreven': kaart van het zuidelijke gedeelte van de Noordzee met het westelijke gedeelte van de Waddenzee en de Zuiderzee, van 53°28' tot 51°50' noorderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Tweede staat.
Rechtsonder genummerd: 7.
Referenties: vgl. *AN* vol. IV, Loon 1, no. 7 & Loon 5, no. 13; Walsmit e.a. 2009, ill. 6.3.37.

MC472 'Pascaerte van Engeland, Schotlant, Yerlant en een gedeelte van Franckryk, alles op syn behoorlycke cours, veerheyt en breete geleyt, mede wat diepte, droogte en ancker gront men op ider plaets heeft, int licht gebracht': kaart van de noordoostelijke Atlantische Oceaan, de Ierse Zee, de Keltische Zee en het Kanaal, van 60°10' tot 48°20' noorderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: 8.
Het noorden is rechts. Met vier inzetten: [1] kaart van de monding van de Seine (het noorden is linksonder); [2] kaart van de kust van Cornwall, van Lizard tot Plymouth (het noorden is rechtsboven); [3] kaart van het Isle of Wight en [4] kaart van de rivier de Theems van het Isle of Sheppey tot de stad Londen (het noorden is onder).
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 1, no. 8 & Loon 5, no. 14.

MC466 'Pascaerte vande Canael; tusschen Engelandt en Vranckryck': kaart van het Kanaal en het westelijke gedeelte van de Keltische Zee, van 52°20' tot 48° noorderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: 9.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 5, no. 15.

MC461 'Pas-caerte vant in comen vande Canael hoemen die sal aen doen, als men uyt de West comt': kaart van de Keltische Zee, van 52°30' tot 42°30' noorderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: 10.
Het noorden is links.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 5, no. 16.

MC470 'Zee custen van Hispangien als Granada, Andaluzia, Algarve, Portugael, Galissien en Biscajen; met een gedeelte van Vranckryck streckende van Heysant tot de Straet van Gibralter. de Bocht van Vranckryck ingecort': kaart van de Golf van Biskaje, de Atlantische kust van het Iberisch Schiereiland, de Straat van Gibraltar en het westelijke gedeelte van de Alboránzee, van 48°30' tot 34°50' noorderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: XI.
Het noorden is rechts. De Franse kust is aanmerkelijk verkort weergegeven.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 5, no. 18.

MC467 'Pascaerte van Hispania als Granada, Andaluzia, Portugael, Galissia, Biscaia en een gedeelt van Franckryck, alles op syn behoorlycke cours, veerheyt en brete, mede wat diepte, droogte en ancker gront men op ider plaets heeft, Nieulyx int licht gebragt': kaart van de Golf van Biskaje, de Atlantische kust van het Iberisch Schiereiland, de Straat van Gibraltar en het westelijke gedeelte van de Alboránzee, van 48°40' tot 34°50' noorderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: 11.
Het noorden is links. Met drie inzetten: [1] kaart van de monding van de Gironde (het noorden is linksboven): [2] kaart van de baai van Cádiz (het noorden is linksboven) en [3] kaart van de mondingen van de Taag bij Lissabon en de Sado bij Setúbal (het noorden is linksboven).
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 7B, no. 18.

MC460 'Pascaerte vande Bocht van Vranckryck, Biscayen, en Galissen, tusschen Heysant en C. de Finisterre': kaart van de Golf van Biskaje, van 48°44' tot 42°48' noorderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: 12.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 1, no. 12 & Loon 5, no. 17.

MC464 'Pascaarte van Portugal, Van C. de Finisterre tot aen C. de S. Vincente': kaart van de Atlantische kust van het Iberisch Schiereiland, van 43°50' tot 36°40' noorderbreedte

Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon en Johannes Janssonius van Waesberge. Rechtsonder genummerd: 12¼.
Het noorden is links.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 5, no. 21.

MC465 'Pascaerte van Andalusia, Algarve, Condaet en Fez, van C. S. Vincente tot C. Cantin': kaart van de noordoostelijke Atlantische Oceaan ter hoogte van de Straat van Gibraltar, van 37°40' tot 32°20' noorderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon en Johannes Janssonius van Waesberge. Rechtsonder genummerd: 12½.
Het noorden is links.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 5, no. 22.

MC454 'Pas-caerte van Barbaria, Gualata, Arguyn en Geneheo, van C. Vincent tot C. Verde': kaart van de noordoostelijke Atlantische Oceaan tussen het Iberisch Schiereiland en de monding van de rivier de Gambia, inclusief de Azoren, de Canarische en de Kaapverdische Eilanden, van 40°30' tot 12° noorderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: 15.
Het noorden is links.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 1, no. 15 & Loon 5, no. 25.

MC463 'Pascaerte van Marocca, Zanhaga, Gualata en Arguyn van C. Cantin tot C. Blanco': kaart van de noordwestelijke Atlantische kust van Afrika, met de Canarische Eilanden, van 33° tot 20°30' noorderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon en Johannes Janssonius van Waesberge. Rechtsonder genummerd: 15½.
Het noorden is links.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 5, no. 26.

MC462 'Pas-caerte vande Canarische Eylanden': kaart van de Canarische Eilanden, van 34° tot 25°40' noorderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: 16.
Het noorden is links.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 1, no. 16 & Loon 5, no. 27.

MC455 'Pascaerte vande Vlaemsche Eylanden': kaart van de Azoren, van 41°35' tot 35°20' noorderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: 17.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 1, no. 17 & Loon 5, no. 28.

MC459 'Pascaert van Rio Gambia Als mede 't Vaerwater tusschen de Cabo Verde en Brazil': kaart van het midden van de Atlantische Oceaan met de Kaapverdische Eilanden en de kusten van West-Afrika en Brazilië, van 16°50'

noorderbreedte tot 8°40' zuiderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: 19.
Het noorden is rechts.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 5, no. 30.

MC457 'Pascaarte van Africa, van C. Verde, tot Cabo d Bona Esperanca': kaart van het oostelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan en de Golf van Guinea van Kaap Verde tot voorbij Kaap de Goede Hoop, van 15° noorderbreedte tot 41° zuiderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: 20.
Het noorden is links.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 1, no. 20 & Loon 5, no. 31.

MC458 'Pascaerte van Guinea, tusschen C. Verde en C. Negro': kaart van het oostelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan en de Golf van Guinea van Kaap Verde tot Kaap Negro, van 17°40' noorderbreedte tot 18° zuiderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: 21.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 1, no. 21 & Loon 5, no. 32.

MC456 'Pascaarte van Angola en Cimbebas, van R. Zaire tot C. de Bona Esperanca': kaart van het zuidoostelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan tussen de monding van de rivier de Kongo tot voorbij Kaap de Goede Hoop, van 6°40' noorderbreedte tot 41°20' zuiderbreedte
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: 22.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Loon 5, no. 22.

EUROPA

Nederlanden

Grondgebied van de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden gezamenlijk

MB106, MC206-G
'Petri Kaerii Germania inferior id est, XVII Provinciarum ejus Novae et exactae Tabulae Geographicae, cum Luculentis Singularum descriptionibus additis à Petro Montano': gereconstrueerde atlas van de Zeventien Provinciën van Pieter van den Keere
1617-1622 1 kaft, 1 deel en 7 bladen
In het Latijn
Gegraveerd en uitgegeven te Amsterdam door Pieter van den Keere, met beschrijvingen door Petrus Montanus.

Kok kocht eerst het boekblok van een atlas uit 1617 (MB106). Later verwierf hij separaat de ontbrekende gegraveerde titelpagina (MC260) met enkele andere losse bladen, deels uit de editie van 1622 (MC260A t/m F). Weer later volgde de losse kaft (MC260G).
Referenties: *KAN* vol. III, atlassen nos. 364:01 en 364:02; *MCN* vol. VIII, hst. XXII.

MC260G Eenvoudige kartonnen kaft
Afkomstig van een ander exemplaar van dezelfde atlas.
Op de rug met pen: 'Petri Kaerii Germania'.

MB106, MC260-C

Gereconstrueerde versie van de eerste editie, 1617
1 deel en 4 bladen

In het geval op de kaarten een datering voorkomt is die in de beschrijving opgenomen.
Referenties: *KAN* vol. III, atlas no. 364:01; *STCN* 85257780X.

MC260 'Petri Kaerii Germania inferior id est, XVII Provinciarum [...]': gegraveerde titelpagina, 1617, 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Met links- en rechtsboven de twee volgens Van den Keere belangrijkste uitvindingen: "Het Vinden vande boeck Druckerije" en "Het Vinden vant Compas".
Referenties: *KAN* vol. III, pp. 622-623, zonder nummer variant a; Kroon 2016, p. 46 (reproductie van detail van dit exemplaar); *MCN* vol. VII, p. 415, ill. 15.55; Roegiers & van der Herten 1994, afb. 7; Schilder & Kok 2019, ill. 3.2 (reproductie van detail van dit exemplaar); Shirley 2009, no. 36.

MC260A Bifolium met op het eerste blad een opdracht aan aartshertogen Albrecht en Isabella en op het tweede blad een gedicht door Daniel Heinsius in het Grieks en een gedicht door Petrus Bertius
Op de versozijde van het tweede blad de 'Index Tabularum'.

MC260B Blad met inleiding door Petrus Monutanus
Op de versozijde een elegie door Petrus Scriverius, gedateerd 1616.

MB106 'Petri Kaerii Germania inferior id est, XVII Provinciuarum [...]', 1 deel
Koperdiepdruk, houtsnede en letterzetsel, ongekleurd
Incompleet exemplaar: de gegraveerde titelpagina, de opdracht, de inleiding en het blad met de epiloog en het colofon ontbreken. Bevat 25 kaarten en vijf historieprenten. Het boekomslag is niet origineel.

Dit exemplaar heeft in plaats van een opdracht aan de Staten-Generaal een opdracht aan aartshertogen Albrecht en Isabella. Op de kaarten 1, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 16, 17, 18, 22, 23 en 24 staan inwoners afgebeeld in de voor het betreffende gebied typerende klederdracht.

(1) 'Belgii Veteris Typus [...]': historische kaart van het grondgebied der Nederlanden
Schaal ca. 1:1.410.000
Referenties: van der Heijden 1998, vol. I, no. 82 eerste staat; *KAN* vol. III, no. 3000H:364A; Spikmans 2024, vol. II, no. 369 (2e staat 2).

(2) Blad met een historische kaart van de Nederlanden ('Belgii Veterus Typus [...]') en vijf afbeeldingen van het dagelijkse leven van Germanen
Schaal ca. 1:3.700.000
Referenties: van der Heijden 1998, vol. I, no. 83; *KAN* vol. III, no. 3000H:364B; Spikmans 2024, vol. II, no. 370 (1e staat 1).

(3) 'Novus XII inferioris Germaniae provinciarum Typus [...]': kaart van de Zeventien Provinciën, 1617
Schaal ca. 1:870.000
Het noorden is rechts.
Referenties: van der Heijden 1998, vol. I, no. 84; *KAN* vol. III, no. 3000:364A; Spikmans 2024, vol. I, no. 73 (1e staat).

(4) 'Leo Belgicus': kaart van de Zeventien Provinciën in de vorm van een leeuw
Schaal ca. 1:1.410.000
Tweede staat. De originele gravure (eerste staat) is van de hand van Hendrik Florisz. van Langren.
Zie ook inv.nr. MC186.
Referenties: Bracke & Leenders 2015, no. 37; van Delft & Storm 2019, no. 25; van der Heijden 1990 no. 4.2; van der Heijden 1998, vol. I, no. 81 tweede staat; *KAN* vol. III, no. 3000:364B; De Maeyer e.a. 2021, no. 25; *MCN* vol. VIII, Appendix 3, no. 36.1; Spikmans 2024, vol. I, no. 46 (2e staat 2).

(5) 'Brabantia Ducatus': kaart van het hertogdom Brabant
Schaal ca. 1:450.000

Derde staat; de eerste staat is van ca. 1600, ook van de hand van Van den Keere.
Het noorden is links. Met inzet: 'Machliniae urbis Dominium': kaart van de heerlijkheid Mechelen, en drie vogelvluchtaanzichten: [1] 'Mechelen'; [2] 'Antwerpen' en [3] 'Toff van Brussel': het hof te Brussel.
Referenties: Dorigo & Franssen 2018, no. 26.3; *KAN* vol. III, no. 3100:364; *MCN* vol. VIII, p. 390, ill. 22.12b & Appendix 3, no. 6.3.

(6) 'Geldria et Transysulania': kaart van Gelderland, Overijssel en het graafschap Zutphen
Referenties: Blonk & van der Krogt 2021, no. 31a; *KAN* vol. III, no. 3700:364.

(7) 'Limburgensis Ducatus nova descriptio Auctore Aegidio Martini': kaart van het hertogdom Limburg door Aegidius Martini, 1616
Met inzet: 'Limborch': vogelvluchtaanzicht van Limbourg.
Referenties: vgl. Bracke & Leenders 2015, no. 34; *KAN* vol. III, no. 3170:364.

(8) 'Lutzenburgensis ducatus veriss. descript. Iacobo Surhonio Monta. Auct.': kaart van het hertogdom Luxemburg door Jean de Surhon, 1617
Met inzet: 'Luxenburgum': vogelvluchtaanzicht van de stad Luxemburg.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 3380:364: *MCN* vol. VIII, Appendix 3, no. 35.1.

(9) 'Flandriae Comitatus Typus': kaart van het graafschap Vlaanderen, 1608
Met inzet: 'Gandanum': vogelvluchtaanzicht van Gent.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 3200:364; *MCN* vol. VIII, p. 392, ill. 22.13b & Appendix 3, no. 15.3.

(10) 'Flandriae pars orientalior': kaart van het oostelijke gedeelte van Vlaanderen
Het noorden is linksonder.
De titel is overgenomen van de versozijde.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 3205:364.

(11) 'Artesia Descriptio. Johanne Surhonio Montensi auctore': kaart van Artesië door Jean de Surhon
Met inzet: 'Atrebatum': vogelvluchtaanzicht van Arras.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 3300:364.

(12) 'Nobilis Hannoniae Com. Descriptio. Auctore Iacobo Surhonio Montano': kaart van Henegouwen door Jean de Surhon, 1616
Met inzetten: [1] 'Mons': vogelvluchtaanzicht van Mons en [2] 'Valenchiennes': vogelvluchtaanzicht van Valenciennes.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 3320:364; *MCN* vol. VIII, Appendix 3, no. 34.1.

(13) 'Hollandia': kaart van Holland, met Utrecht en Friesland, 1617
Schaal ca. 1:470.000
Eerste staat.
Het noorden is rechts.
Referenties: Blonk & Blonk 2000, no. 39.1; *KAN* vol. III, no. 3400:364.

(14) 'Agri Zypani Nova Descript.': kaart van de ingepolderde Zijpe, 1617
Het noorden is rechtsboven.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 3580:364.

(15) 'Agri Biemstrani Descriptio': kaart van de ingepolderde Beemster, 1617
Het noorden is rechtsboven.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 3566:364.

(16) 'Zelandiae comitatus': kaart van het graafschap Zeeland
Schaal ca. 1:300.000
Derde staat.
Met inzet: 'Middelburgum': vogelvluchtaanzicht van Middelburg.
De titel is overgenomen van de versozijde.
Referenties: Blonk & Blonk 2009, no. 18.3a; *KAN* vol. III, no. 3600:364; *MCN* vol. VIII, p. 393, ill. 22.14b & Appendix 3, no. 39.2.

(17) 'Namurcum Comitatus. Joes Surhon descr.': Kaart van het graafschap Namen door Jean de Surhon, 1617
Met inzet: 'Namurcum': vogelvluchtaanzicht van de stad Namen.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 3340:364.

(18) 'Comitatus Zutphania': kaart van het graafschap Zutphen, 1617
Met inzet: 'Zutphania': vogelvluchtaanzicht van Zutphen.
Referenties: Blonk & van der Krogt 2021, no. Z5 eerste staat; *KAN* vol. III, no. 3713:364.

(19) 'Marchionatus Sacri Romani Imperii': kaart van het markgraafschap Antwerpen, 1617
Met inzet: 'Antverpia': vogelvluchtaanzicht van de stad Antwerpen.
Zie inv.nr. MC159.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 3115:364.

(20) 'Nova descriptio orientalis et occidentalis frisiae [...] = nieuwe beschrijvinge van oost en west vrieslant [...]': kaart van Friesland, Groningen en een gedeelte van Oost-Friesland door David Fabricius, 1617
Schaal ca. 1:400.000
Het noorden is rechtsboven.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 3900:364; *MCN* vol. VIII, p. 389, ill. 22.11b & Appendix 3, no. 38.1; de Rijke 2006, no. 24.2; Vredenberg-Alink 1974, no. I B 32.

(21) 'Typus Frisiae Orientalis à Dullarto sinu, atque amasi ostio ad Jada [...]': kaart van Oost-Friesland, van de Eems tot de Jadeboezem, door Ubbo Emmius
Met inzet: 'Embden': plattegrond in vogelvlucht van Emden.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 2310:364; *MCN* vol. VII, no. 15.9 vierde staat & ill. 15.64; *MCN* vol. VIII, Appendix 3, no. 37.2.

(22) 'Mechlinia': kaart van de heerlijkheid Mechelen, 1617
Het noorden is rechts. Met inzet: 'Mechlinia': vogelvluchtaanzicht van de stad Mechelen.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 3160:364.

(23) 'Ultraiectum Dominium': kaart van de provincie Utrecht, 1616
Met inzet: 'Traiectum': vogelvluchtaanzicht van de stad Utrecht.

Referenties: *KAN* vol. III, no. 3660:364; *MCN* vol. VIII, Appendix 3, no. 33.1.

(24) 'Ditio Transisulana': kaart van Overijssel
Het noorden is rechts. Met inzet: 'Deventer': vogelvluchtaanzicht van Deventer.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 3800:364.

(25) 'Groninga Dominium': kaart van de provincie Groningen, 1617
Met inzet: 'Groninga': vogelvluchtaanzicht van de stad Goningen.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 3950:364; Vredenberg-Alink 1974, no. III A 2.

MC260C Blad met epiloog en colofon, 1617, 1 blad
Houtsnede en letterzetsel

MC260D-F Losse bladen uit de tweede editie, 1622
3 bladen
In het Latijn
Referenties: *KAN* vol. III, atlas no. 364:02; *STCN* 852536410.

MC260D Titelpagina Letterzetsel

MC260E Opdracht aan de Staten-Generaal, gedateerd 1617 Houtsnede en letterzetsel

MC260F Voorwoord door Petrus Montanus Houtsnede en letterzetsel
Op de versozijde een elegie door Petrus Scriverius, gedateerd 1616 en een gedicht in het Grieks door Daniel Heinsius.

Noordelijke Nederlanden

Algemeen

MC843 'Atlas van Nederland': losbladige wegenatlas van Nederland
1921-1930 blikken trommel met 38 bladen
Chromolithografie
Alle bladen, behalve de bladwijzer, zijn in twee segmenten gesneden en op linnen geplakt. De titel, de schaalstok en de legenda zijn steeds op de achterkant geplakt. Vervaardigd en uitgegeven door de Algemeene Nederlandsche Wielrijdersbond (ANWB), Toeristenbond voor Nederland.
Referentie: vgl. *AN* vol. VI, ANWB A6 t/m A8.
Zie: Reinder Storm, "De Bondsatlas. Atlas van Nederland van de ANWB", in: *Caert-Thresoor* vol. 41 (2022) no. 1, pp. 4-9.

(1) 'Bladwijzer van den Atlas van Nederland van den A.N.W.B. Toeristenbond voor Nederland'
Schaal 1:1.400.000

Herzien 1928.

(2) 'Verklaring der Teekens en Kleuren van den Atlas Van Nederland op de schaal van 1:200 000'

(3) Blad 1: Vlieland
Schaal 1:200.000
Herzien 1922.

(4) Blad 2: Harlingen
Schaal 1:200.000
Herzien 1921.

(5) Blad 3: Leeuwarden
Schaal 1:200.000
Herzien 1926.

(6) Blad 4: Groningen
Schaal 1:200.000
Herzien 1925.

(7) Blad 5: Delfzijl
Schaal 1:200.000
Herzien 1927.

(8) Blad 6: Den Helder
Schaal 1:200.000
Herzien 1926.

(9) Blad 7: Stavoren
Schaal 1:200.000
Herzien 1927.

(10) Blad 8: Heerenveen
Schaal 1:200.000
Herzien 1927.

(11) Blad 9: Assen
Schaal 1:200.000
Herzien 1927.

(12) Blad 10: Stadskanaal
Schaal 1:200.000
Herzien 1928.

(13) Blad 11: Amsterdam
Schaal 1:200.000
Herzien 1928.

(14) Blad 12: Hoorn
Schaal 1:200.000
Herzien 1927.

(15) Blad 13: Zwolle
Schaal 1:200.000
Herzien 1928.

(16) Blad 14: Meppel
Schaal 1:200.000
Herzien 1928.

(17) Blad 15: Ootmarsum
Schaal 1:200.000
Herzien 1926.

(18) Blad 16: 's-Gravenhage
Schaal 1:200.000
Herzien 1933.
Met inzet: 'Haagsche Bosch': kaart van het Haagse Bos (schaal 1:25.000).

(19) Blad 17: Leiden
Schaal 1:200.000
Herzien 1929.

(20) Blad 18: Utrecht
Schaal 1:200.000
Herzien 1929.

(21) Blad 19: Arnhem
Schaal 1:200.000
Herzien 1928.

(22) Blad 20: Zutphen
Schaal 1:200.000
Herzien 1928.

(23) Blad 21: Enschede
Schaal 1:200.000
Herzien 1927.

(24) Blad 22: Burgh
Schaal 1:200.000
Herzien 1925.
Met inzet: 'Domburg, Oranjezon en omgeving': kaart van de noordkust van Walcheren (schaal 1:50.000).

(25) Blad 23: Brielle
Schaal 1:200.000
Herzien 1928.

(26) Blad 24: Dordrecht
Schaal 1:200.000
Herzien 1928.

(27) Blad 25: 's-Hertogenbosch
Schaal 1:200.000
Herzien 1929.

(28) Blad 26: Nijmegen
Schaal 1:200.000
Herzien 1928.

(29) Blad 27: Aalten
Schaal 1:200.000
Herzien 1930.

(30) Blad 28: Het Woud
Schaal 1:200.000
Herzien 1930.

(31) Blad 29: Middelburg
Schaal 1:200.000
Herzien 1928.

(32) Blad 30: Bergen op Zoom
Schaal 1:200.000
Herzien 1930.

(33) Blad 31: Chaam
Schaal 1:200.000
Herzien 1925.

(34) Blad 32: Eindhoven
Schaal 1:200.000
Herzien 1927.

(35) Blad 33: Helmond
Schaal 1:200.000
Herzien 1928.

(36) Blad 34: Venlo
Schaal 1:200.000
Herzien 1926.

(37) Blad 35: Maastricht
Schaal 1:200.000
Herzien 1928.

(38) Blad 36: Herzogenrath
Schaal 1:200.000
Herzien 1926.

MB161 'Sleeswijk's Zak-Atlas van Nederland voor Wandelaars, Wielrijders en Automobilisten': toeristische wegenatlas van Nederland
ca. 1933 1 deel

Chromolithografie
Gedrukt te Den Haag door J. Smulders & Co.; uitgegeven te Bussum door J.A. Sleeswijk. Zakformaat wegenatlas met één overzichtskaart en elf provinciekaarten in kleur, alle in vieren gevouwen (kaarten 10 en 11 in zessen). Op de versozijden van de provinciekaarten naast een nummering en een titel steeds een aantal ongekleurde stadsplattegronden van de belangrijkste steden in de betreffende provincie.
Referentie: *AN* vol. VI, Slee C4.

(1) 'Nederland': wegenkaart van Nederland

(2) 'Noord-Holland': wegenkaart van de provincie Noord-Holland
Schaal 1:400.000
Op de versozijde genummerd: 1.
Met vier inzetten: [1] kaart van Vlieland; [2] kaart van Terschelling; [3] kaart van Texel en [4] kaart van Urk. Op de verzozijde stadplattegronden van de steden Amsterdam (schaal 1:80.000), Haarlem (schaal 1:36.500) en Hilversum (schaal 1:40.000).

(3) 'Zuid-Holland': wegenkaart van de provincie Zuid-Holland
Schaal 1:400.000
Op de versozijde genummerd: 2.
Op de versozijde stadsplattegronden van de steden Rotterdam (schaal 1:60.000), 's-Gravenhage (schaal 1:80.000) en Leiden (schaal 1:33.000).

(4) 'Utrecht': wegenkaart van de provincie Utrecht
Schaal 1:400.000
Op de versozijde genummerd: 3.
Op de versozijde stadsplattegronden van de steden Utrecht (schaal 1:30.000), Amersfoort (schaal 1: 25.000) en Baarn (schaal 1:30.000).

(5) 'Zeeland': wegenkaart van de provincie Zeeland
Schaal 1:400.000

Op de versozijde genummerd: 4.
Op de versozijde stadsplattegronden van de steden Middelburg (schaal 1:20.000), Vlissingen (schaal 1:30.000) en Zierikzee (schaal 1:15.000).

(6) 'Friesland': wegenkaart van de provincie Friesland
Schaal 1:400.000
Op de versozijde genummerd: 5.
Op de versozijde stadsplattegronden van de steden Leeuwarden (schaal 1:25.000), Sneek (schaal 1:20.000) en Franeker (schaal 1:9.000).

(7) 'Groningen': wegenkaart van de provincie Groningen
Schaal 1:400.000
Op de versozijde genummerd: 6.
Op de versozijde een stadsplattegrond van de stad Groningen (schaal 1:34.000).

(8) 'Drente': wegenkaart van de provincie Drenthe
Schaal 1:400.000
Op de versozijde genummerd: 7.
Op de versozijde stadsplattegronden van de steden Assen (schaal 1:25.000), Meppel (schaal 1:12.500) en Steenwijk (schaal 1:12.500).

(9) 'Overijsel': wegenkaart van de provincie Overijssel
Schaal 1:400.000
Op de versozijde genummerd: 8.
Op de versozijde stadsplattegronden van de steden Zwolle (schaal 1:25.000), Deventer (schaal 1:25.000) en Enschede (schaal 1:20.000).

(10) 'Gelderland': wegenkaart van de provincie Gelderland
Schaal 1:400.000
Op de versozijde genummerd: 9.
Op de versozijde stadsplattegronden van de steden Zutphen (hier als Zutfen; schaal 1:30.000), Nijmegen (schaal 1:25.000), Tiel (schaal 1:20.000), Apeldoorn (schaal 1:65.000) en Arnhem (schaal 1:33.000).

(11) 'Noord-Brabant': wegenkaart van de provincie Noord-Brabant
Schaal 1:400.000
Op de versozijde genummerd: 10.
Op de versozijde stadsplattegronden van de steden 's-Hertogenbosch (schaal 1:25.000), Tilburg (schaal 1:45.000), Breda (schaal 1:30.000), Bergen op Zoom (schaal 1:22.000) en Eindhoven (schaal 1:20.000).

(12) 'Limburg': wegenkaart van de provincie Limburg
Schaal 1:400.000
Op de versozijde genummerd: 11.
Op de versozijde stadsplattegronden van de steden Maastricht (schaal 1:30.000), Roermond (schaal 1:17.500) en Venlo (schaal 1:20.000).

Friesland

MB140 'Uitbeelding der Heerlijkheit Friesland; zoo in 't algemeen, als in haare XXX bijzondere Grietenijen; door Dr. Bern. Schotanus à Sterringa. Nu niewelijks met bijgevoegde Aangrenzingen, en veel vermeerderingen; nevens d'afteekening van Oud Friesland, in VII verscheidene landkaarten; door den heere Menso Alting; en de vertalinge der oude

namen': atlas van Friesland
1718 1 deel

Bevat 43 koperdiepdrukken, handgekleurd, deels met letterzetsel
In goudgestempelde sierband. De afbeeldingen en kaarten zijn met goud gehoogd.
Tweede, vermeerderde editie, uitgegeven door François Halma. Kaarten (5) t/m (36) zijn vervaardigd door Bernardus Schotanus à Sterringa en gegraveerd door Johannes Coeymans en tenminste ten dele geëtsts door Jan en Caspar Luyken; kaarten (37) t/m (43) – genummerd I t/m VII – zijn vervaardigd door Menso Alting en gegraveerd te Amsterdam door Gerrit de Broen.
Bevat vier paginagrote afbeeldingen en negenendertig kaarten. Aan de binnenkant van het voorplat een ex libris van mr. F.C. Koch te Rotterdam; achterin een negentiende-eeuwse index in manuscript. De kaarten van Friesland door Schotanus zijn links- of rechtsboven – en veelal ook op de versozijde – met pen doorlopend genummerd. Deze nummering is met potlood deels voortgezet op de versozijden van de historische kaarten door Alting. Kaarten (36) t/m (43) worden links en rechts geflankeerd door een Nederlandse paralleltitel en een lijst met vertalingen in het Nederlands van Latijnse geografische namen.
Referenties: *AN* vol. III, Schot 2; de Rijke 2006, p. 282; Shirley 2004, T.HALM-2a; *STCN* 298561905; Werner 2013, pp. 337-387 (hieraan de beschrijvingen ontleend).
Dit exemplaar werd in 2015 door uitgeverij Asia Maior/Atlas Maior in een oplage van 125 genummerde exemplaren gefacsimileerd.
Zie: Jan Willem van Waning, "Schotanus' Friesche Atlas als politieke stellingname", in: *Caert-Thresoor* vol. 27 (2008) no. 3, pp. 97-103.

(1) Frontispice
Vervaardigd door Johannes Hilarides en G. van der Haven; in 1717 gegraveerd en geëtst door Jacob Folkema
Referentie: Werner 2013, no. VII:2.

(2) Wapen van Willem Karel Hendrik Friso (1711-1751), stadhouder van Friesland tussen 1731 en 1751
Willem Karel Hendrik Friso's vader, Johan Willem Friso van Nassau-Dietz (1687-1711), die hetzelfde wapen voerde, stierf zeven weken voordat zijn zoon geboren werd. In de atlas volgt na dit wapen een opdracht door François Halma aan de toen nog minderjarige Willem Karel Hendrik Friso (beter bekend als Willem IV van Oranje-Nassau) en de overige Friese bestuurders.
Referentie: Werner 2013, no. VII:4.

(3) Wapen van Friesland
Referentie: Werner 2013, no. VII:3.

(4) 'Wapenen der Vier Leden van Friesland, En daar nevens die van de Ed. Mog. Gedeputeerde Staten in den Jaare 1718, etc.': wapenkaart met de wapens van de leden van de Staten van Friesland in het jaar 1718
Referentie: Werner 2013, no. VII:6.

(5) 'Frisiae Dominium vernaculè Friesland, Verdeeld in de Hoofd-deelen van Oostergoo Westergoo en Sevenwolden Als ook der XI Steden. Zynde noch onderscheiden de XXX Grietenijen': overzichtskaart van Friesland, gedateerd 1718
Schaal ca. 1:130.000

Naar de nieuwste afmetingen getekend en uitgegeven te Leeuwarden door François Halma. Derde staat.
Met afbeelding: 'Steenen Man, bij Harlingen, op de zeedijk' en inzet: 'Kaart van de Friesse Eilanden Met de Omleggende Zee-Plaaten enz.': kaart van de Waddeneilanden Vlieland, de Griend, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog.
Referenties: de Rijke 2006, no. 58.3; Werner 2013, no. VII:15.

(6) 'Leeuwerdera Deel De Eerste Grietenije van Ooster goo Benevens de Jurisdictie der Stad Leeuwerden. Wesentlijk Afgebeelt [...] Door B. Schotanus a Sterringa. MDCXXCV': kaart van Leeuwarderadeel, gedateerd 1685 en 1718
Schaal ca. 1:35.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:22.

(7) 'Ferwerderadeel De Tweede Grietenije van Ooster goo Weesentlyk Vertoont Door B. Schotanus à Sterringa [...] Ao. Ch. MDC LXXXII': kaart van Ferweradeel, gedateerd 1682 en 1718
Schaal ca. 1:32.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:23.

(8) 'Donger Deel West Zyde der Pasens, De Derde Grietenije van Ooster Goo [...] Afgemeeten en Uytgegeven door B Schotanus a Sterringa': kaart van Dongeradeel ten westen van Paesens, gedateerd 1718
Schaal ca. 1:30.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:24.

(9) 'Donger Deel Oost Zyde der Pasens, De vierde Grietenije van Ooster Goo Afgemeeten en op't Papier gebracht door B. Schotanus à Sterringa MDXC en XCI [...], Ao. Ch. MDCXCIII': kaart van Dongeradeel ten oosten van Paesens, gedateerd 1690-1693 en 1718
Schaal ca. 1:30.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:25.

(10) 'Kollumer Land En het Nieuw Kruys Land de Vijfde Gritenije van Ooster Goo [...] Ao. Ch. MDC XXCIX. Weesentlyk Vertoont Door Bernardus Schotanus à Sterringa': kaart van Kollumerland en Nieuwkruisland, gedateerd 1689 en 1718
Schaal ca. 1:34.500
Referentie: Werner 2013, no. VII:26.

(11) 'Achtker spelen De Sesde Grietenije van Ooster- Goo. Afgemeeten en op't Papier Gebracht Door B. Schotanus à Sterringa [...], MDCXXCIIX, [...] Anno Christi MDCXCIV': kaart van Achtkarspelen, gedateerd 1688-1694 en 1718
Schaal ca. 1:33.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:27.

(12) 'Dantuma-Deel De Zevende Grietenije van Ooster-Goo Weesentlyk vertoont door B Schotanus à Sterringa [...]': kaart van Dantumadeel, gedateerd 1718
Schaal ca. 1:33.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:28.

(13) 'Tjietjerkstera Deel De Achtste Grietenije van Ooster-Goo. Afgemeeten door B. Schotanus à Sterringa [...] Ao. Ch. MDCXCIV': kaart van Tietjerkstradeel, gedateerd 1694 en 1718
Schaal ca. 1:43.500
Referentie: Werner 2013, no. VII:29.

(14) 'Smallingerland de Negende Grietenije van Oostergo Wesentlyk afgebeeldt door B. Schotanus à Sterringa [...] MDCCII': kaart van Smallingerland, gedateerd 1702 en 1718
Schaal ca. 1:38.750
Referentie: Werner 2013, no. VII:30.

(15) 'Idaardera deel De Tiende Grietenije van Ooster Goo Gemaakt en Uytgegeven [...] Door B. Schotanus à Sterringa Ao. MDCXCIV': kaart van Idaarderadeel, gedateerd 1694 en 1718
Schaal ca. 1:27.250
Referentie: Werner 2013, no. VII:31.

(16) 'Rauwerderhem, De Elfde Grietenije van Ooster Goo Weesentlyk vertoont en Afgemeeten Door Bernhardus Schotanus à Sterringa [...] Anno Christi MDCXXCIV': kaart van Rauwederhem, gedateerd 1684 en 1718
Schaal ca. 1:27.250
Referentie: Werner 2013, no. VII:32.

(17) 'Menalduma Deel Wesentlyk Vertoont Door B. Schotanus à Sterringa [...] deese Grietenije Zynde d' eerste van Wester Goo [...] MDCXCII': kaart van Manaldumadeel, gedateerd 1692 en 1718
Schaal ca. 1:30.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:33.

(18) 'De Grietenije van Franeker Deel de Tweede van Wester Goo Benevens de Jurisdictie der Stad Franeker, Weesentlyk Vertoont door B. Schotanus à Sterringa MDCXCIII [...]': kaart van Franekeradeel, gedateerd 1693 en 1718
Schaal ca. 1:30.000
Met afbeelding: 'Academia Frisiaca Quae est Franequerae': afbeelding van Pallas Athene als verbeelding van de universiteit van Franeker.
Referentie: Werner 2013, no. VII:34.

(19) 'De Grietenije van Barra Deel Mitsgaders De Jurisdictie der Stad Harlingen. Wesentlyk Vertoont door B. Schotanus à Sterringa. [...] deese Grietenije de Derde van Wester Goo [...]': kaart van Barradeel, gedateerd 1718
Schaal ca. 1:30.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:35.

(20) 'Baardera Deel De Vierde Grietenije van Wester goo, Afgemeeten en Wesentlyk Vertoont Door Bernhardus Schotanus à Sterringa [...] Ao. Ch. MDCXXCVII': kaart van Baarderadeel, gedateerd 1687 en 1718
Schaal ca. 1:34.500
Referentie: Werner 2013, no. VII:36.

(21) 'Hennaardera deel De Vyfde Grietenije van Wester goo. Naukeurig Afgemeeten en Uytgebeelt door Bernhardus Schotanus à Sterringa [...] Ao. Ch MDCXXCVII': kaart van Hennaarderadeel, gedateerd 1687 en 1718
Schaal ca. 1:30.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:37.

(22) 'Wonzeradeel De Seste Grietenije van Wester goo Benevens de Jurisdictie Der Stad Bolswerd Naukeurig Vertoont [...] Door B. Schotanus à Sterringa': kaart van Wonseradeel, gedateerd 1718
Schaal ca. 1:35.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:38.

(23) 'Wijmbritsera Deel De Zevende Grietenije van Wester Goo Benevens de Jurisdictien der Steeden Sneek en Ielst Afgemeeten Door B Schotanus à Sterringa MDCXXCVII en IIX [...]': kaart van Wymbritseradeel, gedateerd 1687-1688 en 1718
Schaal ca. 1:33.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:39.

(24) 'Hemelumer Oude Vaart en de Noort Woude, De Achtste Grietenije van Wester Goo. Benevens de Jurisdictien der Steden Staveren, Workum, en Hindelopen. Gezamentlyk Genoemd, De Suid Hoek. Wesentlijk vertoont door B. Schotanus à Sterringa Nu vermeerdert en verbetert uitgegeeven [...]': kaart van de Zuidhoek of Hemelumer Oldephaert en Noordwolde, gedateerd 1718
Schaal ca. 1:37.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:40.

(25) 'Het Bild De Negende en Laatste Grietenije van Wester goo Zynde Het Vrye Jacht Velt van syn hoogheyd Prins Henrik Casimir van Nassau etc. Erf-Stadhouder van Friesland etc. Weesentlyk afgebeelt en vertoont [...] Door B. Schotanus à Sterringa Ao. CH MDCXCIV': kaart van Het Bildt, gedateerd 1694 en 1718
Schaal ca. 1:29.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:41.

(26) 'Utingera Deel D'Eerste Grietenije van de Zevenwolden. Uytgegeven [...] Door B Schotanus a Sterringa MDCXCIII': kaart van Utingeradeel, gedateerd 1693 en 1718
Schaal ca. 1:27.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:42.

(27) 'De Grietenije van Aengwerden De Tweede van de Zevenwolden. Weesentlyk vertoont Door B. Schotanus a Sterringa [...] Ao. Ch. MDCXXCVII': kaart van Aengwirden, gedateerd 1697 en 1718
Schaal ca. 1:29.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:43.

(28) 'Donia Werstal De Derde Grietenije van de Zevenwolden [...] Weesentlijk Afgebeelt door B. S. à Sterringa': kaart van Doniawerstal, gedateerd 1718
Schaal ca. 1:34.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:44.

(29) 'Haskerland de Vierde Grietenije van de Zevenwolden Afgemeeten en Weesentlyk Afgebeelt Door B Schotanus à Sterringa 1685 [...]': kaart van Haskerland, gedateerd 1685 en 1718
Schaal ca. 1:27.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:45.

(30) 'Schooterlandt De Vijfde Grietenije van de Sevenwolden. Weesentlyk Vertoont [...] Door B. Schotanus à Sterringa': kaart van Schoterland, gedateerd 1718
Schaal ca. 1:36.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:46.

(31) 'Lemsterland De Seste Grietenije der Zevenwolden Afgemeeten en vertoont [...] Door B Schotanus a Sterringa': kaart van Lemsterland, gedateerd 1718
Schaal ca. 1:35.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:47.

(32) 'Gaasterland De Zevende Grietenije van de Zevenwolden Mitsgaders de Jurisdictie der Stadt Slooten. Afgemeeten en vertoont door B Schotanus a Sterringa [...] MDCXC en XCI': kaart van Gaasterland, gedateerd 1690-1691 en 1718
Schaal ca. 1:36.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:48.

(33) 'Opsterlandt De Achtste Grietenije van de Zevenwolden, Weesentlyk vertoont [...] MDCXCIII': kaart van Opsterland, gedateerd 1693 en 1718
Schaal ca. 1:37.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:49.

(34) 'Stellingwerf Oost-eynde De Negende Grietenije van de Sevenwolden. Weesentlyk afgebeelt [...] Ao. Ch. MDCLXXXV. Door Bernhardus Schotanus à Sterringa': kaart van Ooststellingwerf, gedateerd 1685 en 1718
Schaal ca. 1:43.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:50.

(35) 'Stellingwerf West Einde, De Tiende en Laaste Grietenije van de Zevenwolden, Weesentlyk Vertoont [...] Door B. Schotanus à Sterringa': kaart van Weststellingwerf, gedateerd 1718
Schaal ca. 1:38.000
Referentie: Werner 2013, no. VII:51.

(36) 'Typus Frisiae Veteris inter Rheni medium ostium et Amisiam Itemque Insulae Batavorum, ut fuerunt habitu terrarum et cultu, cum hic Romani, et postea Franci, rerum potirentur. Disponente Bernhardo Schotano à Sterringa = Afbeeldinge van Oud Friesland, Tusschen den Middelsten Mond van den Rijn, en de Eems, Van gelijken van de waarden der Betuwers, Zoo als die van gestalte zijn geweest, en van bewooninge. Als hier de OudRoomsche, en naaderhand de Francken, de macht hadden. Opgesteld door Bernardus Schotanus à Sterringa': historische kaart van Friesland tussen de Rijn en de Eems (noordelijke Nederlanden boven de grote rivieren) in de Romeinse en Frankische tijd
Schaal ca. 1:680.000

Met inzet: 'Briette Kroed': afbeelding van waterzuring (Rumex hydrolapathum).
Referentie: Werner 2013, no. VII:7.

(37) I 'Descriptio veteris Agri Batavi et Frisii, omnisque regionis quae hodie est in dicione VII Foederatorum cis et ultra Rhenum. Auctore Mensone Alting = Afteekeninge van den Ouden Boodem van Bataavijen, en van Friesland. Mits, van de geheele Lantstreek, die heeden is onder het gebiet der VII Ver-eenigde Staaten. Binnen en over den Rijn. Door Menso Alting': historische kaart van het land van de Bataven en de Friezen (noordelijke Nederlanden)
Schaal ca. 1:900.000
Vgl. inv.nr. MC209B.
Referenties: van Delft & Storm 2019, no. 1; vgl. van der Heijden & Blonk 2005, no. 45; Werner 2013, no. VII:8.

(38) II 'Descriptio Agri Frisii Antiqui Aliorumque trans Rhenum qui hodie sunt in dicione VII Foederatorum Auctore Mensone Alting = Afbeeldinge van Frieslands Boodem Bij Ouds En van Andere over den Rijn: die heeden zijn onder het gebiet der VII Ver-eenigde Staaten. Door Menso Alting': historische kaart van Friesland en omringende gebieden (noordelijke Nederlanden boven de grote rivieren)
Schaal ca. 1:550.000
Vgl. inv.nr. MC209G.
Referenties: vgl. van der Heijden & Blonk 2005, no. 47; Werner 2013, no. VII:9.

(39) III 'Summaria Descriptio Fresiae Universae cum latissimè patuit nomen Post emigrationem Francorum; Saxonumque accessionem. Auctore Mensone Alting = Algemeene Afteekeninge van Geheel Friesland; Als die naam op het wijtste uitgestrekt was. Naa het Verhuizen der Francken, En der Saksen Aankomste. Door Menso Alting': historische kaart van Friesland (noordelijke Nederlanden) na de grote volksverhuizing
Schaal ca. 1:1.100.000
Gergraveerd te Amsterdam door Gerrit van Broen (hier als Gerard de Broen).
Vgl. inv.nr. MC209E.
Referentie: Werner 2013, no. VII:10.

(40) IIII 'Descriptio Frisiae sub Francorum reditum quà hodie VII Foederator est. Auctore Mensone Alting = Afteekeninge van Friesland. Ontrent de Weederkomste der Francken: voor zoo verre het heeden onder de VII Ver-eenigde Staaten is. Door Menso Alting': historische kaart van Friesland (noordelijke Nederlanden) in de vroege middeleeuwen
Schaal ca. 1:800.000
Gegraveerd te Amsterdam door Gerrit van Broen (hier als Ger. de Broen).
Referentie: Werner 2013, no. VII:11.

(41) V 'Descriptio Frisiae Liberae inter Kinnemum et Amisiam sub Francorum reditum usque ad eluviones seculi XIII. Auctore Mensone Alting = Afteekeninge van het Vrije Friesland, Tusschen de Kinnen en de Eems, Ontrent der Francken weederkomste; tot aan de overwateringen van

de XIIIde Eeuwe, door Menso Alting': historische kaart van Friesland tussen Kennemerland en de Eems (West-Friesland, Friesland en Groningen) in de periode tussen de vroege middeleeuwen en de overstromingen van de 13e eeuw
Schaal ca. 1:750.000
Gegraveerd te Amsterdam door Gerrit van Broen (hier als Ger. de Broen).
Referentie: Werner 2013, no. VII:12.

(42) VI 'Pars I Frisiae Liberae quae Westfresia Post eluviones seculi XIII. Auctore Menso Alting = Het I deel van Het Frije Friesland Welke Westfriesland is, Naa de overwaateringen van de XIIIde Eeuwe. Door Menso Alting': historische kaart van West-Friesland na de overstromingen van de 13e eeuw
Schaal ca. 1:350.000
Gegraveerd te Amsterdam door Gerrit van Broen (hier als Ger. de Broen).
Vgl. inv.nr. MC209H.
Referentie: Werner 2013, no. VII:13.

(43) VII 'Pars II et III Frisiae Liberae à Flevo in Lavicam, quae Ostfresia, atque hinc in Amisiam, quae Groningana, cum Transvechtana Dicione Episcopatus Trajectini Post eluviones seculi XIII. Auctore Mensone Alting = Het II en III Deel van het Frije Friesland Van 't Flie tot aan de Lauwers, Ook, Welke is Oostfriesland tot aan de Eems. Groningerland Met het Overvechtsche, gehoorig onder het Bischdom van Uitrecht. Naa de overstroomingen van de XIIIde Eeuwe. Door Menso Alting': historische kaart van Friesland, Groningen en een deel van Drenthe na de overstromingen van de 13e eeuw
Schaal ca. 1:800.000
Gegraveerd te Amsterdam door Gerrit van Broen (hier als Ger. de Broen).
Referentie: Werner 2013, no. VII:14.

AZIË

717 *Excursiegids voor Oud-Batavia*: historische stadsgids voor Jakarta
1947 1 katern
Uitgegeven te Bandung door A.C. Nix & Co.
Met vier historische stadsplattegronden: 1 'Schets van de eerste vestiging aan de monding van de Tjiliwoeng (1618)': plattegrond van Jacatra in 1618; 2 'Batavia in 1628': plattegrond van Batavia in 1628; 3 'Batavia in 1632': plattegrond van Batavia in 1632 en 4 'Oud Batavia 1770 gedrukt 1780': plattegrond van Batavia in 1770.

AFRIKA

MC740 'Africae Nova Descriptio': gedeelte betreffende Afrika uit de atlas *Tabulae geographicae contractae* van Claes Jansz. Visscher
1649 21 bijeen gebonden bladen

Koperdiepdruk, ongekleurd
Gegraveerd door Pieter van den Keere en Benjamin Wright; uitgegeven te Amsterdam door Claes Jansz. Visscher.
Een complete zakatlas *Tabulae geographicae contractae* omvat de katernen a t/m h; katern g (dit gedeelte) heeft betrekking op Afrika. Veel van de gravures in deze atlas – uitgezonderd die van de hand van Wright – verschenen voor het eerst, in eerste staat, in Barent Langenes' *Caert-Thresoor*, in 1598 uitgegeven te Middelburg. Onderhavige afbeeldingen zijn alle tweede of latere staat.
Referenties: *KAN* vol. III, atlas 341:54; *MCN* vol. VII, pp. 457-461 & 484-488; Simon 1958, no. 215.

(1) Frontispice 'Africae Nova Descriptio'
Middenonder genummerd: g.

(2) 'Africa': kaart van Afrika
Rechtsonder genummerd: g.1.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 8600:341.

(3) 'Aegyptus': kaart van Egypte
Rechtsonder genummerd: g.2.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 8650:341.

(4) 'Mare Rubrum': kaart van de Rode Zee
Rechtsonder genummerd: g.3.
Het noorden is rechts.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 0510:341.

(5) 'Abissinorum Imperium': kaart van Noordoost-Afrika en het Arabisch Schiereiland
Rechtsonder genummerd: g.4.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 8720:341.

(6) 'Africae Pars meridionalior': kaart van het zuidelijke gedeelte van Afrika, met het westelijk gedeelte van Madagaskar
Rechtsonder genummerd: g.5.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 8800:341.

(7) 'Insulae & Ars Mosambique': kaart van de Baai van Mozambique
Gegraveerd door Pieter van den Keere. Rechtsonder genummerd: g.6.
Het noorden is rechts.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 8830:341; vgl. *MCN* vol. VII, p. 459, ill. 16.4.

(8) 'Baixos de Judia': afbeelding van de schipbreuk van de Portugese kraak Santiago op het atol Bassas da India in het Kanaal van Mozambique op 19 augustus 1585
Gegraveerd door Pieter van den Keere. Rechtsonder genummerd: g.7.
Referenties: *KAN* vol. III, no. Judia:341; *MCN* vol. VII, p. 116, ill. 15.4.

(9) 'I.S. Laurentii': kaart van Madagaskar
Gegraveerd door Benjamin Wright. Rechtsonder genummerd: g.8.
Het noorden is links.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 8900:341B; *MCN* vol. VII, p. 116, ill. 15.4.

(10) 'Ins. cijgnaea Lusit. a nostris Maurity noimine *[sic]* indigitata [...]': vogelvluchtaanzicht van de baai Warwijckhaven op Mauritius
Gegraveerd door Benjamin Wright. Rechtsonder genummerd: g.9.
De vijf schepen die op 18 september 1598 onder het bevel van vice-admiraal Wijbrant van Warwijck Mauritius aandeden zijn afgebeeld. De

illustratie komt ook voor als inzet op de door Wright gegraveerde overzichtskaart van de Tweede Scheepvaart (1598-1600), die in 1600 door Cornelis Claesz. werd uitgegeven.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 8920:341(Wright); *MCN* vol. VII, p. 487, no. 25; vgl. *MCN* vol. VII, p. 270, ill. 11.65 & p. 274, ill. 11.72.

(11) 'Congi Regni Christiani in Africa nova descriptio': kaart van Congo
Rechtsonder genummerd: g.10.
De kaart is vervaardigd naar de door Jodocus Hondius gegraveerde kaart op de titelpagina van Filippo Pigafetta's *De beschryvinghe vant groot ende vermaert Coninckrijck van Congo [...]*, in 1596 uitgegeven door Cornelis Claesz. Die kaart is op zijn beurt weer gebaseerd op de inzetkaart op Ortelius' kaart van Marokko (zie inv.nr. MC081).
Referenties: vgl. Bodenstein 2017, nos. 15 & 20; *KAN* vol. III, no. 8755:341; vgl. *MCN* vol. VII, p. 188, ill. 9.4.

(12) 'Sancta Helena': kaart van het eiland Sint Helena
Gegraveerd door Benjamin Wright. Rechtsonder genummerd: g.11.
Met twee inzetten: [1] profiel van de westzijde en [2] profiel van de noordzijde van het eiland.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 8960:341B.

(13) 'Ins. S.ti Thomae': kaart van het eiland São Tomé
Rechtsonder genummerd: g.12.
Met twee inzetten: [1] 'Facies Insulae Annobon [...]': landopdoening van het eiland Annobón en [2] 'Facies Ins. Principis [...]': landopdoening van het eiland Principe.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 8950:341.

(14) 'Isola del Principe': afbeelding van de ontmoeting tussen Nederlanders en Portugezen op het eiland Principe, d.d. 11 december 1598
Rechtsonder genummerd: g.13.
De prent is gebaseerd op een gravure van Baptista van Doetecum in het reisverslag over de reis om de wereld (1598-1601) van Olivier van Noort, zoals die voorkomt in de eerste gedrukte uitgave van dat journaal (in 1602 uitgegeven door Cornelis Claesz.) en later in Commelins *Begin ende voortgangh [...]*.
Referenties: *KAN* vol. III, no. Principe:341(Wright); *MCN* vol. VII, p. 487, no. 26.
Zie: Isaac Commelin, *Begin ende voortgangh, van de Vereenighde Nederlantsche Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie [...]*. Amsterdam: Johannes Janssonius, 1646, en J.W. IJzerman, *De reis om de wereld door Olivier van Noort 1598-1601*. 's-Gravenhage: Nijhoff, 1926. 2 dln. (Werken uitgegeven door de Linschoten-Vereeniging XXVII & XXVIII).

(15) 'Guinea': kaart van Opper-Guinee
Rechtsonder genummerd: g.14.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 8700:341.

(16) 'Insulae Capitis Viridis': kaart van de Kaapverdische Eilanden en de westkust van Afrika
Rechtsonder genummerd: g.15.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 8980:341.

(17) 'Insulae Canariae ol. Fortunatae': kaart van de Canarische Eilanden

Rechtsonder genummerd: g.16.
Het noorden is links. Met inzet: 'Portus Canariae': kaart van de haven van Las Palmas (het noorden is rechts).
Referentie: *KAN* vol. III, no. 8970:341A.

(18) 'Insulae Canariae, cum urbe Allagoena [...]': vogelvluchtaanzicht van de stad en haven van Las Palmas op Gran Canaria ten tijde van de Nederlandse aanval onder bevel van Pieter van der Does, 26 juni 1599
Gegraveerd door Benjamin Wright. Rechtsonder genummerd: g.17.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 8970:341(Wright); *MCN* vol. VII, p. 487, no. 27.
Vgl. de prent 'Het inne-nemen vande Eylanden van Canarien', in: Jan Jansz. Orlers en Henrick van Haestens *Den Nassauschen Lauren-crans [...]*, Leiden: 1610.

(19) 'Barbaria': kaart van Noord-Afrika
Rechtsonder genummerd: g.18.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 8610:341.

(20) 'Carthaginensis sinus': kaart van de baai van Tunis
Rechtsonder genummerd: g.19.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 8630:341.

(21) 'Tercera': kaart van het eiland Terceira in de Azoren
Gegraveerd door Pieter van den Keere. Rechtsonder genummerd: g.20.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 6355:341; vgl. *MCN* vol. VII, p. 459, ill. 16.5.

FRONTISPICES EN GEÏLLUSTREERDE TITELPAGINA'S VAN ATLASSEN EN BOEKWERKEN

Zie ook inv.nrs. MB115.1, MB115.40, MB115.52, MC260 en MC471.

MC878 Titelpagina van een Latijnse editie van het eerste deel van de zesdelige stedenatlas *Civitates Orbis Terrarum* van Georg Braun en Frans Hogenberg
1576-1577 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
De datering is gebaseerd op die van het privilege op de versozijde (24 augsutus 1576).
Referenties: *KAN* vol. IV, p. 62, no. 41:1 & p. 64 (niet beschreven variant); Shirley 2009, no. 11.

MC873 Titelpagina van de eerste editie van de atlas *Tabulae geographicae Cl: Ptolemaei ad mentem autores restitutae & emendate* van Gerard Mercator
1578 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Referenties: *KAN* vol. I, p. 557, no. 1:51.1, komt voor in atlas 1:501; Shirley 2009, no. 14.

MC723 'Germania Geographicis Tabulis Illustrata': titelpagina van het tweede gedeelte van de tweede editie van de atlas *Speculum Orbis Terrae* van

Gerard en Cornelis de Jode
1593 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Antwerpen.
Met kaartje van Germania, inclusief de Nederlanden.
Referentie: *KAN* vol. III, pp. 263-264, no. 32:2B, komt voor in atlas 32:02.

MC588 Titelpagina van de eerste editie van de historische atlas *Parergon Sive Veteris Geographiae Aliquot Tabulae* van Abraham Ortelius
1603-1608 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Eerste staat.
Referenties: van den Broecke e.a. 1998, pp. 143-157 & 165-169; van den Broecke 2011, no. 178(4); *KAN* vol. III, p. 119, no. 31:2D.1, komt voor in atlas 31:053; Shirley 2009, no. 22A.

MC480 '*Belgii inferioris Geograpicae tabulae*': titelpagina van het gedeelte betreffende de Nederlanden van een niet nader te bepalen editie van de atlas *Gerardi Mercatoris Atlas sive Cosmographicae Meditationes de Fabrica Mundi et Frabricati Figura* van Jodocus Hondius, Jodocus Hondius jr. of Henricus Hondius
1606-1633 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Tweede staat.
Referenties: *KAN* vol. I, p. 528, no. 1:02.2, komt voor in atlassen 1:101-1:114 en 1:311.1; vgl. *MCN* vol. VIII, p. 384, ill. 22.3.

MC329 Titelpagina van vierde editie van de atlas *Gerardi Mercatoris Atlas sive Cosmographicae Meditationes de Fabrica Mundi et Frabricati Figura* van Jodocus Hondius
1611 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Amsterdam.
Referenties: *KAN* vol. I, p. 534, no. 1:10.5, komt voor in atlas 1:103A; vgl. Roegiers & van der Herten 1994, afb. 14; Shirley 2009, no. 27.

MC568 Titelpagina van de eerste editie van *The History of Great Britaine* van John Speed
1611 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels

Gedrukt te Londen. Dezelfde koperplaat werd – met een gewijzigde titel – gebruikt voor Speeds atlas *The Theatre of the empire of Great Britaine: Presenting an exact geography of the Kingdomes of England, Scotland, Ireland, and the Iles adioyning* (gedateerd 1611, in 1612 uitgegeven te Londen).
Vgl. inv.nr. MC587.
Referenties: vgl. *MCN* vol. VII, ill. 16.36; vgl. Shirley 2009, no. 32.

MC538 'Gerardi Mercatoris et J. Hondii Atlas ou representation du monde universel': titelpagina van het eerste deel van de tweedelige Franse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas* van Henricus Hondius
1633 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Uitgegeven te Amsterdam. Eerste staat.
Referenties: *KAN* vol. I, p. 538, no. 1:31.1, komt voor in atlas 1:311.1; Shirley 2009, no. 44.

MC278A Titelpagina, zoals die tussen 1640 en 1672 voorkomt in verscheidene edities van de atlassen *Theatrum Orbis Terrarum* en *Atlas Maior* van Joan Blaeu
1640-1672 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Het titelpaneel en de plint zijn leeg.
Referentie: *KAN* vol. II, p. 472, no. 2:22B, komt voor in de atlassen 2:201.3, 2:211.3, 2:221.4, 2:231.2, 2:601, 2:611, 2:621, 2:631 en 2:641.2.

MC724C 'Atlas Novus, Sive Theatrum Orbis Terrarum: in quo Germaniae Superioris [...]': titelpagina van het tweede gedeelte van het eerste deel van de driedelige Latijnse editie van de *Atlas Novus* van Johannes Janssonius, gedateerd 1644
1644-1645 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Latijn
Met goud gehoogd.
Uitgegeven te Amsterdam.
Referentie: *KAN* vol. I, p. 549, no. 1:43B, komt voor in atlas 1:402.1G; Shirley 2009, no. 47B.

MC724D 'Atlas Novus Sive Theatrum Orbis Terrarum: In quo Galliae et Hispaniae [...]': titelpagina van het tweede gedeelte van het tweede deel van driedelige Latijnse editie van de *Atlas Novus* van Johannes Janssonius, gedateerd 1644
1644-1645 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Latijn

Met goud gehoogd.
Uitgegeven te Amsterdam.
Referentie: *KAN* vol. I, p. 546, no. 1:42B.1, komt voor in atlas 1:402.2G.

MC580 'Novus Atlas, Das ist, Welt-Beschreibung mit schönen newen Land-Taffeln. Dritten Theils Ander Stuck [...]': titelpagina van het tweede gedeelte van het derde deel van de driedelige Duitse editie van de *Novus Atlas* van Johannes Janssonius, gedateerd 1644
1644-1645 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Duits
Met goud gehoogd.
Uitgegeven te Amsterdam.
Referentie: *KAN* vol. I, p. 548, no. 1:43A, komt voor in atlas 1:424.3H.

MC893 'Le Theatre Du Monde Ou Nouvel Atlas Contenant Les Chartes et Descriptions De tous les Païs de la terre': titelpagina van het eerste deel van de vijf- en zesdelige Franse edities van de atlas *Theatrum Orbis Terrarum* van Joan Blaeu, gedateerd 1647
1645-1650 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Met goud gehoogd.
Uitgegeven te Amsterdam.
Referenties: *KAN* vol. II, p. 469, no. 2:01, komt voor in atlas 2:213.1J; Shirley 2009, no. 46.

MC278B 'Atlas, Das ist: Welt-Beschreibung, mit schonen newen Land-Taffeln [...]': titelpagina van het tweede gedeelte van het derde deel van de vierdelige Duitse editie van de *Novus Atlas* van Johannes Janssonius, gedateerd 1647
1647-1649 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Duits
Uitgegeven te Amsterdam.
Referenties: *KAN* vol. I, p. 549, no. 1:43B, komt voor in atlas 1:425J; Shirley 2009, no. 47B.

MC587 'Guil. et Joannis Blaeu Theatrum Orbis Terrarum, sive Atlas Novus. Pars Quarta': titelpagina van de Latijnse editie van de atlas van Engeland *Theatrum Orbis Terrarum sive Atlas Novus Pars Quarta* van Joan Blaeu
1648 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Latijn
Met goud gehoogd.

Uitgegeven te Amsterdam.
Vgl. inv.nr. MC568.
Referenties: *KAN* vol. II, p. 474, no. 2:24, komt voor in atlas 2:302Ka; Shirley 2009, no. 46A.

MC376 'Theatrum Orbis Terrarum, Sive Atlas Novus; in quo Tabulae et Descriptiones omnium Regionum': titelpagina van het eerste deel van de vijf- en zesdelige Latijnse edities van de atlas *Theatrum Orbis Terrarum* van Joan Blaeu, gedateerd 1645
1649-1655 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Latijn
Bifolium, met op de tweede pagina de gedrukte titel 'Theatrum Orbis Terrarum, sive Novus Atlas'. Met goud gehoogd.
Uitgegeven te Amsterdam.
Referenties: *KAN* vol. II, p. 469, no. 2:01, komt voor in atlas 2.203.1HM; Shirley 2009, no. 46.

MC724B 'Atlas Novus Sive Theatrum Orbis Terrarum: in quo Germaniae Superioris [...]': titelpagina van het tweede gedeelte van het eerste deel van de vijfdelige Latijnse editie van de *Atlas Novus* van Johannes Janssonius
1649-1656 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Amsterdam.
Referenties: *KAN* vol. I, p. 542, no. 1:41B, komt voor in atlas 1:404.1L/S (ongedateerde variant); Shirley 2009, no. 48.

MC880 'Atlas Novus Sive Theatrum Orbis Terrarum: In Quo Galliae, Helvetiae [...]': titelpagina van het tweede deel van de vijf- en zesdelige Latijnse edities van de *Atlas Novus* van Johannes Janssonius
1650-1662 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven in Amsterdam.
Referentie: *KAN* vol. I, p. 547, no. 1:42B.2, komt voor in atlassen 1:404.2P/S en 1:405.2U.

MC724A 'Johannis Janssonii Novus Atlas, Sive Theatrum Orbis Terrarum: In quo Tabulae & Descriptiones [...]': titelpagina van het eerste deel van de vijfdelige Latijnse editie van de *Atlas Novus* van Johannes Janssonius, gedateerd 1652
1652-1656 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn

Gegraveerd door Daniel van den Bremden; uitgegeven te Amsterdam.
Met in pen de inscriptie 'Rudolphus S:R:Imp: Thesaur: haered: Comes à Sintzendorff' (waarschijnlijk Rudolf II von Sinzendorf [1636-1677]).
Referenties: *KAN* vol. I, p. 541, no. 1:41A, komt voor in atlas 1:404.1L/S (gedateerd 'Anno MDCLII'); Shirley 2009, no. 50.

MC624 'Guil. et Joannis Blaeu Theatrum Orbis Terrarum, sive Atlas Novus': titelpagina van het tweede gedeelte van het eerste deel van de vijf- en zesdelige Latijnse edities van de atlas *Theatrum Orbis Terrarum* van Joan Blaeu
1655 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Latijn
Met goud gehoogd.
Uitgegeven te Amsterdam.
Referentie: *KAN* vol. II, p. 470, no. 2:21B, komt voor in atlas 2:203.1LR.

MC278C 'Geographia Blauiana': frontispice zoals die voorkomt in het eerste deel van de elfdelige Latijnse editie van de *Atlas Maior* van Joan Blaeu
1662 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Latijn
Bifolium, met op de tweede pagina de gedrukte titel 'Geographia, quae est Cosmographiae Blauianae Pars Prima, qua Orbis terrae tabulis ante oculos ponitur, et descriptionibus illustratur' en het impressum van Joan Blaeu met het jaartal MCCLXII (1662). Afkomstig uit het eerste deel van de Latijnse edite van Blaeus *Atlas Maior*. Met pen genummerd: A 1 - 11.
Referenties: van Delft & Storm 2019, no. 38; *KAN* vol. II, p. 478, no. 2:31, komt voor in atlas 2:601.1; Kok 2006, no. 26; Shirley 2009, no. 52.

MC182B 'Belgique Confederée, qui est le X livre de l'Europe': titelpagina van het tweede gedeelte van het vierde deel van de twaalfdelige Franse editie van de *Atlas Maior* van Joan Blaeu
1663-1667 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Frans
Met goud gehoogd.
Referenties: *KAN* vol. II, p. 369, no. 43:02, komt voor in atlassen 2:611.4 en 2:612.4; Shirley 2009, no. 49.

MC743A-B Bedrukte en onbedrukte variant van de titelpagina van het eerste deel van de zeeatlas *Specchio del Mare nel quale si descrivono tutti li porti, spiaggie, baye, isole, scogli, e seccagni del Mediterraneo* van Francesco Maria Levanto
1664 2 bladen
In het Italiaans

Uitgegeven te Genua door Gerolamo Marino en Benedetto Celle. Naar Pieter Goos' *Derde deel der Nieuwe Groote Zee-Spiegel, Inhoudende het Straets-Boeck* van 1662.
Alleen het 'Prima Parte' van de *Specchio del Mare* werd uitgegeven.
Vgl. inv.nr. MC524.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Goos 44A & 44B; vgl. Sumira 2014, no. 19.

MC743A Volledig gedrukt exemplaar Koperdiepdruk met letterzetsel, ongekleurd

MC743B Variant met titel in manuscript: 'Inghilterra' Koperdiepdruk, ongekleurd

MC524 Frontspice uit de eerste editie van *De Zee-Atlas, Ofte Water-Weereld* van Pieter Goos
1666 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
Uitgegeven te Amsterdam.
Vgl. inv.nrs. MC743A en MC743B.
Referenties: *AN* vol. IV, Goos 1B; Walsmit e.a. 2009, afb. 6.3.23.

MC625 'Germani Inferior, Sivè XVII Provinciarum Geographicae': titelblad van een latere editie van de atlas *Germani Inferior, Sivè XVII Provinciarum Geographicae = Kaert-Boeck van de XVII Nederlandtsche Provincien* van Nicolaes II Visscher
1677-1690 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Ontworpen en gegraveerd door Gerard de Lairesse.
Referenties: *AN* vol. III, Vis 10; Shirley 2009, no. 60.

MC328 Titelpagina van de *Atlas Nouveau. Contenant Toutes les Parties du Monde* van Alexis-Hubert Jaillot
1692-1708 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Met goud gehoogd.
Uitgegeven te Amsterdam door Pieter Mortier, naar de *Atlas Nouveau* van Nicolas Sanson en Alexis-Hubert Jaillot van 1681-1689.
Referenties: *AN* vol. III, Mor 1; van Egmond 2009, pp. 107-111; van der Krogt 1985, no. 88; Pastoureau 1984, Jaillot I F & fig. 77.

MC725 Frontispice uit de eerste editie van de zeeatlas *Le Neptune François* van Alexis-Hubert Jaillot en Pieter Mortier
1693 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Jan van Vianen.

Referenties: *AN* vol. IV, M. Mor 1; Shirley 2009, no. 70.

MC732 Frontsipice uit de atlas *Voorne. Caart-Boeck van alle de Dorpen, en Polders gelegen Inden Lande van Oost, ende West Voorne, Mitsgaders Over Flacqueê [...]*
1701 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door Romeyn de Hooghe.
Referenties: Donkersloot-de Vrij 1981, no. 247; Shirley 2009, no. 73.

MC641 Frontispice uit de *Atlas Maior* van Frederick de Wit
ca. 1705-ca. 1725 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Met plakresten op de naam 'F.ci de Wit', wat erop wijst dat er een label met een andere uitgeversnaam overheen geplakt heeft gezeten.
Ontworpen en gegraveerd door Laurens Scherm.
Referentie: Carhart 2016, pp. 55-56, 94-95 & 141.

MC377A-D Frontispices, titelpagina en losse pagina uit de zevendelige *Atlas Historique* van Henri Abraham en Zacharias Chatelain
1720-1737 4 bladen
In het Frans
De *Atlas Historique* werd tussen 1719 en 1737 in verschillende edities uitgegeven. Deze bladen zijn afkomstig uit banden uitgegeven door Zacharias Chatelain.
Referentie: *AN* vol. II, Cha 1-7.

MC377A 'Atlas Historique Tom 2 seconde partie ou Tome III': frontispice uit het tweede gedeelte van het tweede deel, ook wel derde deel, 1720-1737Koperdiepdruk, ongekleurd
Ontworpen door Romeyn de Hooghe; gegraveerd door Pieter Sluyter.
Latere staat met gewijzigde deelnummering, voor de tweede (1720) of derde editie (1737).
Referentie: vgl. Shirley 2009, no. 75A.

MC377B Frontispice uit de tweede editie van het vijfde deel van de *Atlas Historique*, gedateerd 1719, 1732Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door Bernard Picart.
Met anoniem vers.
Referentie: Shirley 2009, no. 76A

MC377C Titelpagina van de tweede editie van het vijfde deel van de *Atlas Historique*, 1732Letterzetsel, in twee kleuren

MC377D Opdracht aan prins Eugenius Frans van Savoye, 1732Koperdiepdruk met letterzetsel, ongekleurd
Met afbeelding van het wapenschild van prins Eugenius (gegraveerd door Bernard Picart, gedateerd 1719).

MC559 Frontispice uit de *Atlas Novus / Atlas François* van Pieter Mortier
1721-ca. 1790 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Frans
Vervaardigd door Romeyn de Hooghe; uitgegeven te Amsterdam door Johannes Covens en Cornelis Mortier naar de *Atlas Français* van Alexis-Hubert Jaillot uit 1695.
Referenties: vgl. *AN* vol. II, C&M 5 & ill. 13; van Egmond 2009, pp. 117-120; vgl. Shirley 2009, no. 72.

MC668 Titelblad van de zesbladige kaart *Grand Theatre de la Guerre sur les Frontieres de France & d'Allemagne, ou Carte Nouvelle du Cours du Rhin et des Païs Circonvoisins [...]* van Guillaume Delisle
1735-1742 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes Covens en Cornelis Mortier.
Met onder de titel een afbeelding 'Siege de Philipsbourg': beleg van Philippsburg (1734); rondom negen grotere en vier kleinere vestingplans, met de klok mee van linksonder: [1] 'Brisach': Breisach am Rhein; [2] 'New Brisach': Neuf Brisach; [3] 'Fort Louis': Fort-Louis; [4] 'Landau': Landau; [5] 'Coblentz': Koblenz; [6] 'Rhinfels': Rheinfels; [7] 'Strasbourg': Straatsburg; [8] 'Heidelberg': Heidelberg; [9] 'Mayence': Mainz; [10] 'Manheim': Mannheim; [11] 'Hailbron': Heilbronn; [12] 'Huningue': Huningue; [13] 'Fribourg': Freiburg;
Zie inv.nr. MC671.
Referentie: vgl. *DRHMC*, list no. 4638.048.

MC569A-B Frontispices uit de driedelige *Nuovo Atlante Geografico Universale* van Giovanni Maria Cassini
1792-1801 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Italiaans
Gedrukt te Rome door de Calcografia Camerale.

MC569A 'Tom. I', 1792
Ontworpen door Stefano Tofanelli; gegraveerd door Allesandro Mochetti.
Referentie: Shirley 2009, no. 91.

MC569B 'Tom. III', 1801
Vervaardigd door Demetrio Dragon. Het deelnummer is gewijzigd van III naar II door de laatste I weg te raderen; het opengevallen gedeelte is middels arcering met pen opgevuld.
Referentie: vgl. Shirley 2009, no. 91 en 91A.

MC934B Titelpagina van het derde deel van de dertiendelige *Reize rondom de Waereld, door James Cook*, beschreven door John Hawkesworth, vertaald door Jan David Pasteur en uitgegeven te Leiden, Amsterdam en 's-

Gravenhage door Honkoop, Allart en Van Cleef
1798 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Getekend door Jacob Buys; gegraveerd door Reinier Vinkeles.

DRUKWERK TEN BEHOEVE VAN DE VERVAARDIGING VAN GLOBES
Zie ook inv.nrs. MC973 en MC974.

MC918A-B Geïllustreerde horizonring met zestien windstreken, meridiaanring in zes delen en een uurring, voor een onbekende aardglobe
16e eeuw 2 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits
De binnendiameter van de horizonring meet ca. 16,5 cm.
MC918A Eerste exemplaar
MC918B Tweede exemplaar

div.nrs. Globegeren en calottes voor Vincenzo Coronelli's aardglobe van 108 cm doorsnede
1690-1697 6 bladen
Koperdiepdruk
In het Italiaans
Vervaardigd in door Vincenzo Coronelli. De bladen komen voor in verschillende delen van Coronelli's atlasproject *Atlante Veneto* (1690-1697).
Geografische namen deels ook in het Nederlands en het Latijn. Met het traject van de reis van het Franse gezantschap naar Siam en terug onder Jean de Fontaney (1685-1686).
Zie ook inv.nr. MC985.
Referenties: Muris & Saarmann 1961, pp. 167-173; Shirley 1987, no. 537; Sumira 2014, no. 19.
MC319 Calotte voor de Noordpool, 1690-1691 Ongekleurd
Afkomstig uit het eerste deel van Coronelli's *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1690-1691.
Tot 70° noorderbreedte.
Referenties: Kok 2006, no. 12 [verso: blanco]; Shirley 2004, T.CORO-7a, no. 17.
MC346 West-Europa en het noordelijke gedeelte van West-Afrika, 1696-1697 Ongekleurd
Afkomstig uit Coronelli's *Isolario*, het tweede deel van de *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1696-1697.
Van 20° tot 70° noorderbreedte en van 0° tot 30° oosterlengte ten opzichte van de meridiaan van Tenerife.
[verso: blanco].
MC213 West-Europa en West-Afrika, 1696-1697 Ongekleurd

Afkomstig uit Coronelli's *Isolario*, het tweede deel van de *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1696-1697.
Van 0° tot 50° noorderbreedte en van 0° tot 30° oosterlengte ten opzichte van de meridiaan van Tenerife.
[verso: blanco].

MC450 Zuidelijke Atlantische Oceaan, 1696-1697 Ongekleurd
Afkomstig uit Coronelli's *Isolario*, het tweede deel van de *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1696-1697.
Van 0° tot 50° zuiderbreedte en van 0° tot 30° oosterlengte ten opzichte van de meridiaan van Tenerife.
[verso: blanco].

MC345 Oost-Europa en de Levant, 1696-1697 Ongekleurd
Afkomstig uit Vincenzo Coronelli's *Isolario*, het tweede deel van de *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1696-1697.
Van 20° tot 70° noorderbreedte en van 60° tot 90° oosterlengte ten opzichte van de meridiaan van Tenerife.
Referenties: Kok 2006, no. 13 [verso: Italiaans 294]; Shirley 2004, T.CORO-13a, no. 124.

MC138 Calotte voor de Zuidpool, 1690-1691 Handgekleurd
Afkomstig uit het eerste deel van Coronelli's *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1690-1691.
Tot 70° zuiderbreedte.
Referenties: Kok 2006, no. 11 [verso: blanco]; Shirley 2004, T.CORO-7a, no. 18.

MC254 'Globus Terrestris juxta recentissimas observation. et navigationes peritissimor. Geograph. accuratissime delineatus [...]': blad met zes globegeren voor een aardglobe
ca. 1715 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd en uitgegeven te Augsburg door Matthäus Seutter. Eén blad uit een uitgave van in totaal drie bladen.
Betreft het westelijk halfrond van 180° tot 360° ten opzichte van de meridiaan van Tenerife. Met citaat van Seneca op de eerste geer; op de derde geer de cartouche.
Referenties: Kok 2006, no. 14; Muris & Saarmann 1961, pp. 197-198.

MC140A-141E Globegeren en bijbehorend drukwerk voor Giovanni Maria Cassini's aard- en hemelglobes
1790-1792 11 bladen
Uitgegeven door Giovanni Maria Cassini, o.a. in diens driedelige *Nuovo Atlante Geografico Universale* (1792-1801).
Referenties: Muris & Saarmann 1961, pp. 216-217; Sumira 2014, no. 40.
Zie: Vladimiro Valerio, "Giovanni Maria Cassini's globe gores – A study of text and images", in: *Globe Studies* no. 51/52 (2005), pp. 73-84.

MC140A-E 'Globo Terrestre Delineato Sulle Ultime Osservazioni Con i

Viaggi e nuove scoperte del Cap. Cook Inglese [...]': aardglobe, 1790

5 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Italiaans
Gegraveerd door Giovanni Maria Cassini; gedrukt te Rome door de Calcografia Camerale.
Met de trajecten van de drie reizen van James Cook (1768-1780).

MC140A Geren 1, 2 en 3
Van 0° tot 90° ten opzichte van de meridiaan van Tenerife.

MC140B Geren 4, 5 en 6
Van 90° tot 180° ten opzichte van de meridiaan van Tenerife.

MC140C Geren 7, 8 en 9
Van 180° tot 270° ten opzichte van de meridiaan van Tenerife.

MC140D Geren 10, 11 en 12
Van 270° tot 360° ten opzichte van de meridiaan van Tenerife.
Op geer 12 de cartouche.

MC140E Calottes voor de Noord- en Zuidpool en horizonring in vier delen

MC141A-E 'Globo Celeste Calcolato per il corrente anno sulle Osservazioni de' Sigg. Flamsteed, e de la Caille [...]': hemelglobe, 1792

5 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Italiaans
Gegraveerd door Giovanni Maria Cassini; gedrukt te Rome door de Calcografia Camerale.

MC141A Geren 1, 2 en 3
van 0° tot 90° op de hemelevenaar, met de sterrenbeelden vissen, ram en stier.

MC141B Geren 4, 5 en 6
Van 90° tot 180° op de hemelevenaar, met de sterrenbeelden tweelingen. kreeft en leeuw.

MC141C Geren 7, 8 en 9
van 180° tot 270° op de hemelevenaar, met de sterrenbeelden maagd, weegschaal en schorpioen.
Op geer 8 de cartouche.

MC141D Geren 10, 11 en 12
Van 270° tot 360° op de hemelevenaar, met de sterrenbeelden boogschutter, steenbok en waterman.

MC141E Calottes voor de noordelijke en zuidelijke

hemelpool, meridiaanring in vier delen, windroos en uurring met wijzer

MC140F Vijf schematische afbeeldingen betreffende de constructie van een polyederprojectie t.b.v. de vervaardiging van een aardglobe, ca. 1790, 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Gegraveerd door Giovanni Maria Cassini.

HEMELKAARTEN EN KOSMOGRAFIE

div.nrs. Verzameling bladen uit Andreas Cellarius' *Harmonia Macrocosmia seu Atlas Coelestis*
1660-1708 14 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Het betreft bladen uit de eerste en tweede druk (in 1660-1661 uitgegeven door Johannes Janssonius) en uit de derde druk (in 1708 uitgegeven door Gerard Valk en Pieter Schenk).
Referenties: van Gent 2006; *KAN* vol. I, atlassen 1:801 en 1:802; Shirley 2004, C.CELL-1a t/m 1c.
De beschrijvingen volgen de originele volgorde van de *Harmonia Macrocosmia*.
Zie: Rob H. van Gent, "De hemelatlas van Andreas Cellarius. Het meesterwerk van een vergeten Hollandse kosmograaf", in: *Caert-Thresoor* vol. 19 (2000) no. 1, pp. 9-25.

MC180 'Planisphaerium Ptolemaicum, Sive Machina Orbium Mundi Ex Hypothesi Ptolemaica In Plano Disposita': weergave van het Ptolemeïsch wereldbeeld in het platte vlak, 1660-1661
Rechtsonder genummerd: 1.
Referenties: van Gent 2006, tabula 1; *KAN* vol. I, no. HM01:1 [verso: blanco].

MC179 'Scenographia Systematis Mundani Ptolemaici': ruimtelijke voorstelling van het Ptolemeïsch wereldbeeld, met in het centrum een afbeelding van het oostelijke aardhalfrond, 1660-1661
Rechtsonder genummerd: 2.
Referenties: van Gent 2006, tabula 2; *KAN* vol. I, no. HM02:1 [verso: blanco]; Kok 2006, no. 22; Parmentier 2015, cat. 21 & p. 64.

MC219 'Planisphaerium Copernicanum Sive Systema Universi Totius Creati Ex Hypothesi Copernicana In Plano Exhibitum': weergave van het Copernicaanse wereldbeeld in het platte vlak, 1708
Met goud gehoogd.
Tweede staat. Rechtsonder genummerd: 4.
Referenties: van Delft & Storm 2019, no. 36; van Gent 2006, tabula 4; *KAN* vol. I, no. HM04:1 [verso: blanco]; Kok 2006, no. 23.

MC448 'Scenographia Systematis Copernicani': ruimtelijke

weergave van het Copernicaanse wereldbeeld, waarbij de aarde viermaal (bij het begin van elk der astronomische seizoenen) wordt afgebeeld, 1660-1661
Rechtsonder genummerd: 5.
Referenties: van Gent 2006, tabula 5; *KAN* vol. I, no. HM05:1 [verso: blanco].

MC162 'Planisphaerium Braheum, Sive Structura Mundi Totius Ex Hypothesi Tychonis Brahei In Plano Delineata': weergave van het wereldbeeld volgens Tycho Brahe in het platte vlak, 1660-1661
Referenties: van Gent 2006, tabula 6; *KAN* vol. I, no. HM06:1 [verso: blanco].

MC257 'Scenographia Compagis Mundanae Brahea': ruimtelijke weergave van het Tychonisch wereldbeeld met in het centrum een weergave van het oostelijke aardhalfrond, 1708
Tweede staat. Rechtsonder genummerd: 7.
Referenties: van Gent 2006, tabula 7; *KAN* vol. I, no. HM07:1 [verso: blanco].

MC786 'Planisphaerium Arateum Sive Compages Orbium Mundanorum Ex Hypothesi Aratea In Plano Expressa': voorstelling van het Ptolemeïsch wereldbeeld naar een gravure van 1600, 1660-1661
Rechtsonder genummerd: 8.
De afbeelding is door Cellarius overgenomen van een gravure door Jacob II de Gheyn in Hugo de Groots *Syntagma Arateorum [...]* uit 1600, die op zijn beurt weer teruggaat op een originele tekening in de *Leidse Aratea* van ca. 816 (Universitaire Bibliotheken Leiden, standnummer MS Vossianus Lat. Q. 79 (VLQ 79), fol. 93v). De afbeelding werd ten onrechte door De Groot – en vervolgens door Cellarius – aan Aratus van Soloi toegeschreven.
Referenties: van Gent 2006, tabula 8; *KAN* vol. I, no. HM08:1 [verso: blanco].
Zie: Ronald Breugelmans (red.), *Goed gezien. Tien eeuwen wetenschap in handschrift en druk*. Leiden: Universiteitsbibliotheek/Universitaire Pers Leiden, 1987.

MC793 'Corporum Coelestium Magnitudines': weergave van de absolute diameters van de aarde, de maan, de zon, de planeten en de vaste sterren volgens het Ptolemeïsch wereldbeeld, 1660-1661
Gegraveerd door Johannes van Loon. Rechtsonder genummerd: 10.
Referenties: van Gent 2006, tabula 10; *KAN* vol. I, no. HM10:1 [verso: blanco].

MC378 'Theoria Lunae, Eius Motum Per Eccentricum Et Epicyclum Demonstrans': diagram ter illustratie van de schijnbare

beweging van de maan om de aarde volgens de leer der excentrische cirkels en epicykels, 1660-1661
Gegraveerd door Johannes van Loon.
Linksonder een diagram van de nieuwe en volle maan in apogeum en perigeum; rechtsonder een diagram van de maan in eerste en laatste kwartier in apogeum en perigeum.
Referenties: van Gent 2006, tabula 18; *KAN* vol. I, no. HM18:1 [verso: blanco].

MC236 'Typus Selenographicus Lunae Phases Et Aspectus Varios Ad Umbrans': diagram ter illustratie van de schijngestalten van de maan, 1708
Gegraveerd door Johannes van Loon. Tweede staat. Rechtsonder genummerd: 19.
Linksonder een diagram 'Nomina phasium et aspectuum lunae' met de namen van 36 maanfasen; rechtsonder een diagram 'Phases lunae respectu solis et oculi' met 12 maanfasen, met gecombineerde belichting door de zon en zichtpunt vanaf de aarde.
Referenties: van Gent 2006, tabula 19; *KAN* vol. I, no. HM19:1 [verso: blanco].

MC079 'Coeli Stellati Christiani Haemisphaerium Prius': kaart van de sterrenhemel gecentreerd op de noordwaartse equinox (lentepunt), met Christelijke sterrenbeelden, 1708
Met goud gehoogd.
Tweede staat. Rechtsonder genummerd: 22.
Links- en rechtsonder diagrammen van de noordelijke, respectievelijk de zuidelijke hemelpool.
Referenties: van Gent 2006, tabula 22 *KAN* vol. I, no. HM22:1 [verso: blanco].

MC080 'Coeli Stellati Christiani Haemisphaerium Posterius': kaart van de sterrenhemel gecentreerd op de zuidwaartse equinox (herfstpunt), met Christelijke sterrenbeelden, 1708
Met goud gehoogd.
Tweede staat. Rechtsonder genummerd: 23.
Links- en rechtsonder diagrammen van de zuidelijke, respectievelijk de noordelijke hemelpool.
Referenties: van Gent 2006, tabula 23; *KAN* vol. I, no. HM23:1 [verso: blanco].

MC109 'Haemisphaerium Stellatum Boreale Antiquum': kaart van de noordelijke sterrenhemel, met klassieke sterrenbeelden, 1708
Tweede staat. Rechtsonder genummerd: 24.
Referenties: van Gent 2006, tabula 24; *KAN* vol. I, no. HM24:1 [verso: blanco].

MC110 'Haemisphaerium Stellatum Australe, Antiquum': kaart van de zuidelijke sterrenhemel, met klassieke sterrenbeelden, 1708

Tweede staat. Rechtsonder genummerd: 27.
Referenties: van Gent 2006, tabula 27; *KAN* vol. I, no. HM27:1 [verso: blanco].

MC853 Fragment betreffende de Uraniënborg, het astronomisch observatorium van Tycho Brahe op het Deense eiland Hven, afkomstig uit het eerste deel van de eerste Nederlandse editie van de *Atlas Maior* van Joan Blaeu
1664 15 aaneen gebonden bladen

Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
Willem Jansz. Blaeu, Joan Blaeus vader, studeerde in de winter van 1595-1596 astronomie en wiskunde bij Tycho Brahe op het eilad Hven. In de Uraniënborg was tevens een drukkerij aanwezig.
Referentie: *KAN* vol. II, atlas 2:621 [Denemarken bladen P t/m 2F].
Zie: Kees Zandvliet, *De wereld van de familie Blaeu*. Zutphen: Walburg Pers, 2023, pp. 20-26.

(1) 'Insula Hvaena, sive Venusia [...]': kaart van het eiland Hven
Referentie: *KAN* vol. II, no. 1515:2 [verso: Nederlands P 17 2v blanco].

(2) 'Arcis Uraniburgi [...]': vogelvluchtaanzicht van het kasteel Uraniënborg
Zie inv.nr. MC429.
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 1:2 [verso: Nederlands Q 18 2v blanco].

(3) 'Ortographia praecipuae Domus Arcis Uraniburgi [...]': aanzicht van het grote huis in de Uraniënborg, met doorsnede van de kelders
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 2:2 [verso: Nederlands R 19].

(4) 'Ichnographia Praecipuae Domus Arcis Uranburgi [...]': plattegrond van het grote huis in de Uraniënborg
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 3:2 [verso: Nederlands S 20 2v blanco].

(5) 'Sextans Astronomicus Prout Altitudinibus inservit': afbeelding van het astronomisch sextant van Tycho Brahe
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 4:2 [verso: Nederlands T 21].

(6) 'Armillae Aequatoriae': afbeelding van een armillairsfeer
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 5:2 [verso: Nederlands V 23].

(7) Twee afbeelding van parallactische instrumenten op één blad
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 6:2 [Nederlands V 23].

(a) 'Instrumentum Parralaticum, sive Regulae Ptolemaicae Nic. Copernici': het instrument dat door Copenicus zou zijn nagelaten

(b) 'Instrumentum Parallaticum Tychonis Brahe': het verbeterde instrument van Tycho Brahe

(8) 'Armillae Aequatoriae': afbeelding van een equatoriaal armillairsfeer
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 7:2 [verso: Nederlands Y 27].

(9) 'Effigies Tychonis Brahe O.F. Aedificii Et Instrumentorum Astronomicorum Structoris [...]': afbeelding van Tycho Brahe op 40-jarige leeftijd, lesgevend en omringd door studenten en astronomische instrumenten, waaronder het Tychonisch of grote muurkwadrant
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 8:2 [Nederlands Y 27].

(10) 'Stellaeburgum sive Observatorium Subterraneum [...]': vogelvluchtaanzicht van het bovengrondse gedeelte van het observatorium Sterrenburg
Uitgegeven te Amsterdam door Joan Blaeu.
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 9:2 [verso: Nederlands 2A 31-32].

(11) 'Gront van Starrenburg': plattegrond van het observatorium Sterrenburg
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 10:2 [verso: Nederlands 2B 33].

(12) 'Armillae Aequatoriae Maximae Sesquialtero Constantes Circulo': afbeelding van het grote equatoriaal ringinstrument van Tycho Brahe
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 11:2 [Nederlands 2B 33].

(13) 'Sextans Astronomicus Trigonicus Pro Distantiis Rimandis': afbeelding van het astronomisch sextant van Tycho Brahe
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 12:2 [Nederlands 2C 37].

(14) 'Quadrans Magnus Chalibeus [...]': afbeelding van het grote stalen kwadrant van Tycho Brahe
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 13:2 [verso: Nederlands 2D 41-44].

(15) 'Quadrans Volubilis Azimuthalis': afbeelding van het beweegbaar azimutaal kwadrant van Tycho Brahe
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 14:2 [verso: Nederlands 2E 45-48].

MC747 'Planisfero Del Globo Celeste Arctico Antarctico': hemelkaart in twee halfronden, met sterrenbeelden
1687 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Italiaans
Gegraveerd te Rome door Vincenzo Mariotti; gedrukt te Rome door Giovanni Giacomo de Rossi.
Met beschrijving van de hemelglobe door Francesco Brunacci en afbeeldingen van de zon (met zonnevlekken), de maan en de planeten Saturnus, Jupiter, Mercurius, Mars en Venus.

MC399 'Stellatum Planisphaerium. Boreale. Australe': hemelkaart in twee halfronden, met sterrenbeelden
1688 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Louis Vlasblom (hier als Ludvico Vlasblom). Tweede staat, uitgegeven te Amsterdam door Johannes I van Keulen (hier als Ioannes van Keulen).
Met afbeeldingen van het Ptolemeïsche en het Copernicaanse wereldbeeld.
Referentie: *AN* vol. IV, p. 390, no. 90*.

MC547 'Cassiopeia': afbeelding van het sterrenbeeld Cassiopeia
1690 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn

Afkomstig uit Johannes Hevelius' hemelatlas *Prodromus Astronomiae, Firmamentum Sobiescianum, sive Uranographia*, in 1690 uitgegeven door Johann Zacharias Stolle.
Linksonder genummerd: Fig. N.
Referentie: Shirley 2004, C.HEV-2a, no. 14.

MC851 Afbeelding van een van de twee reuzenglobes van Coronelli voor Lodewijk XIV, gedateerd 1689
1690-1691 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd en uitgegeven te Venetië door Vincenzo Coronelli. Afkomstig uit het eerste deel van diens *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1690-1691.
De prent toont leden van de Franse adel voor een enorme wereldbol gemonteerd op een barokke globestoel. De details van de globe zijn niet afgebeeld; in plaats daarvan wordt deze schematisch weergegeven met lijnen die de ecliptica, de evenaar, de keerkringen en poolcirkels aangeven. Met opdrachten aan Lodewijk XIV en kardinaal César d'Estrées. D'Estrées, Frankrijks ambassadeur te Rome, liet Coronelli een reuzenglobepaar (hemel- en aardglobe) met een diameter van 385 centimeter vervaardigen, om die vervolgens in 1683 cadeau te doen aan de Franse koning. Deze 'Globes de Marly' (zo genoemd naar hun verblijfplaats tussen 1703 en 1717, het Chateau de Marly) zijn tegenwoordig deel van de collectie van de Bibliothèque national de France, waar ze sinds 2005 tentoongesteld worden in de Hall des Globes van de Site François-Mitterand te Parijs.
Referentie: Sumira 2014, pp. 24-25

MC356 'Onderwysing van't Gebruyk des Hemels Pleyn Plani Cælestis Waar op de Starren des Hemels na't oogh in't Plat gestelt zyn Tot nut en vermaak van alle Liefhebbers der Wiskonsten': kaart van de noordelijke sterrenhemel, met sterrenbeelden
1708-1709 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Claes Jansz. Voogt; uitgegeven te Amsterdam door Johannes II van Keulen.
Met legenda's in het Nederlands, Frans en Engels en zes navigatie-opgaven. De bijbehorende volvelle ontbreekt.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 370, no. 272; van Keulen e.a. 1989, tussen pp. 64-65.

MC098-101 'Globi Coelestis In Sex Tabulas Planas Redacti Descriptio': hemelkaart in zes bladen, met sterrenbeelden
1718 4 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Incomplete set: blad 2 (van 45° tot 315° op de hemelevenaar, gecentreerd op de noordwaartse equinox), blad 3 (van 135° tot 45° op de hemelevenaar) en twee ongenummerde beschrijvende bladen ('Globi Coelestis In Sex Tabulas Planas Redacti Descriptio' en 'Continatio Desriptionis Globi Coelesis In Sex Tabulas Planas Redacti') ontbreken. De zes bladen komen voor in Johann David Köhlers *Bequemer Schul- und*

Reisen-Atlas Aller zu Erlernung der Alten, Mittlern und Neuen Geographie dienlichen Universal- und Particular-Charten, in 1719 uitgegeven door Christoph Weigel, en zijn hergravures naar de tweede staat (1693) van Ignace-Gaston Pardies' *Globi Coelestis In Sex Tabulas Planas Redacti Descriptio* uit 1674.
Referentie: Shirley 2004, T.WEIG-1a, nos. 81 t/m 86.

MC101 Blad 1: gedeelte van de sterrenhemel, gecentreerd op de noordelijke hemelpool
Links- en rechtsonder genummerd: 1.

MC099 Blad 4: gedeelte van de sterrenhemel, gecentreerd op de zuidwaartse equinox (herfstpunt)
Links- en rechtsonder genummerd: 4.
Van 225° tot 135° op de hemelevenaar. Met de sterrenbeelden weegschaal, maagd en leeuw.

MC100 Blad 5: gedeelte van de sterrenhemel
Links- en rechtsonder genummerd: 5.
Van 315° tot 225° op de hemelevenaar. Met de sterrenbeelden steenbok, boogschutter en schorpioen.

MC098 Blad 6: gedeelte van de sterrenhemel, gecentreerd op de zuidelijke hemelpool
Links- en rechtsonder genummerd: 6.
Met legenda.

MC916 'Planisphaerium Coeleste Secundam Restitunionem Hevelianam Et Hallejanam': hemelkaart in twee halfronden, herzien naar Hevelius en Halley, met sterrenbeelden
ca. 1725 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Gegraveerd en geëtst door Melchior Rein naar Georg Christoph Eimmarts 'Planispaerium Caeleste', die voor het eerst in 1707 werd uitgegeven door Johann Baptist Homann.
De Melkweg is opzettelijk niet gekleurd. Met afbeeldingen van de scheiding tussen licht en duisternis; allegorische voorstelling van de schepper, de zon, de maan en de vijf planeten Jupiter, Mars, Mercurius, Venus en Saturnus; twee maal de fasen van de maan; het wereldbeeld volgens achtereenvolgens Tycho Brahe, Copernicus en Ptolemaeus en een schema van de omloop van de aarde om de zon volgens Lansberg.

MC158 'La Sphere Artificielle ou Armiliary Oblique': afbeelding van een armillairsfeer, gedateerd 1716
ca. 1730 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Gergaveerd door P. Starck; uitgegeven te Parijs door Nicolas de Fer. Waarschijnlijk afkomstig uit De Fers *Atlas ou recüeil des cartes géografiques [...]* van ca. 1730.
Omringd door verschillende cosmologische afbeeldingen, waaronder het wereldbeeld

volgens Ptolemaeus, Copernicus, Brahe en Descartes; een afbeelding van de zon volgens Kircher en afbeeldingen van de maan, Mercurius, Venus, Mars, Jupiter en Saturnus volgens Cassini.
Referentie: Pastoureau 1984, Fer II C & p. 186 no. 3.

MC207 Blad met vier ingekleurde afbeeldingen voor een werk over geografie
ca. 1730 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Anonieme gravure. Andere staat (de signaturen zijn anders) van de koperplaat die gebruikt werd voor het eerste deel van Abraham du Bois' *La Geographie Moderne, Naturelle, Historique & Politique, dans une Methode Nouvelle & Aisée [...]*, in 1729 uitgegeven door Pieter van der Aa.
Referentie: Kok 2006, no. 15.

(1) 'Le Globe Celeste': afbeelding van een hemelglobe
(2) 'Globe Terestre': afbeelding van een aardglobe
Rechtsonder genummerd: 4.a.
(3) 'Quadran de Mer': afbeelding van een zeekompas met tweeëndertig kompasstreken en acht windstreken
(4) 'La Sphere Artificielle': afbeelding van een armillairsfeer
Rechtsonder genummerd: 4.b.

MC441A-F 'Globi Coelestis in Tabulas planas redacti Pars I-VI in qua Longitudines Stellarum fixarum ad annum Christi completum 1730 tam Arithmetice quam Geometrice exhibentur': hemelkaart in zes bladen, met sterrenbeelden
1742 6 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Johann Gabriel Doppelmayr; uitgegeven te Neurenberg door Johann Baptist Homann. Waarschijnlijk afkomstig uit Doppelmayrs *Atlas Novus Coelestis in quo Mundus Spectabilis* van 1742.
Elk blad met uitgebreide legenda van de afgebeelde sterren, met lengte- en breedtegraden. De zes afbeeldingen vormen samen een kubusvormige hemelglobe.
Referentie: Shirley 2004, C.DOP-1c, nos. 20 t/m 25.

MC441A 'Globi Coelestis in Tabulas planas redacti Pars I': eerste blad
Gecentreerd op de noordelijke hemelpool.
Referentie: Heinz 2002, Astro 19.

MC441B 'Globi Coelestis in Tabulas planas redacti Pars II': tweede blad
Van 45° tot 315° op de hemelevenaar, gecentreerd op de noordwaartse equinox (lentepunt). Met de sterrenbeelden ram, vissen, waterman en (ten dele) steenbok.
Referentie: Heinz 2002, Astro 20.

MC441C 'Globi Coelestis in Tabulas planas redacti Pars III': derde blad

Van 135° tot 45° op de hemelevenaar. Met de sterrenbeelden kreeft, tweelingen en stier.
Referentie: Heinz 2002, Astro 21.

MC441D 'Globi Coelestis in Tabulas planas redacti Pars IV': vierde blad
Van 225° tot 135° op de hemelevenaar, gecentreerd op de zuidwaartse equinox (herfstpunt). Met de sterrenbeelden (ten dele) weegschaal, maagd en leeuw.
Referentie: Heinz 2002, Astro 22.

MC441E 'Globi Coelestis in Tabulas planas redacti Pars V': vijfde blad
Van 315° tot 225° op de hemelevenaar. Met de sterrenbeelden (ten dele) steenbok, boogschutter, schorpioen en (ten dele) weegschaal.
Referentie: Heinz 2002, Astro 23.

MC441F 'Globi Coelestis in Tabulas planas redacti Pars VI': zesde blad
Gecentreerd op de zuidelijke hemelpool.
Referentie: Heinz 2002, Astro 24

MC605 'Europa Eclipsata d. XXV. Jul. A. MDCCXXXXVIII': kaart van Europa met het eclipspad van de zonsverduistering van 25 juli 1748
1747 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits en het Frans
Vervaardigd door Georg Moritz Lowiz; gegraveerd door Sebastian Dorn; uitgegeven te Neurenberg door de erven Homann. Het betreft het tweede blad ('Vorstellung der Sonnen- oder Erd Finsternis den 25 Jul. 1748. Zweytes Blatt = Representation de l'Éclipse du Soleil, qui arrivera le 25 Iull. 1748. Deuxiëme Feuille') van een van origine tweebladige uitgave.
Met verklarende tekst en vier afbeeldingen van het traject van de maan voor de zon, zoals dat respectievelijk te zien zou zijn te Berlijn, Neurenberg, Sint-Petersburg en Rome.
Referentie: Heinz 2002, Astro 32.

MC639A 'Novissium Astronomiae, Geographiae, Ac Gnomicae Compendium Theoreticum aeque practicum, unacum figuris, earum explicatione et usu, in unius mappae geographicae philyram Collectum. Ao. 1749': prent met diagrammen en instructies voor geografische, astronomische en gnomonische metingen, mogelijk voor het maken van een papieren astrolabium
1749 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Gegraveerd en uitgegeven te Augsburg door Tobias Conrad Lotter.
Met uitgebreide toelichting op het gebruik van de afgebeelde instrumenten.
Zie: Jim Bennett, "Practical Geometry and Operative Knowledge", in: *Configurations* 6 (1998), pp. 195–222.

MC950 'Overzichtskaart van de Maan': kaart van naar de aarde gerichte zijde van de maan
1909 1 blad
Chromolithografie
Afkomstig uit het elfde deel van de derde, geheel om- en bijgewerkte druk van de *Winkler Prins' Geïllustreerde Encyclopaedie*, uitgegeven tussen 1905 en 1912.
Het zuiden is boven. Met vier detailafbeeldingen van kraters op het maanoppervlak (Gutenberg; Guericke, Parry, Bonpland en Fra Mauro; Julius Caesar; Plato). Op de versozijde een in vier quadranten verdeelde, per quadrant genummerde '*Lijst van maankraters en -bergen*' met 366 toponiemen.

MC951 'Maan': blad met twee foto's van de wassende en de afnemende maan
1909 1 blad
Lithografie
Fotomechanische reproducties van opnames door Maurice Loewy en Pierre Henri Puiseux, respectievelijk van 5 april 1900 (wassende maan) en 12 september 1903 (afnemende maan). Afkomstig uit het elfde deel van de derde, geheel om- en bijgewerkte druk van de *Winkler Prins' Geïllustreerde Encyclopaedie*, uitgegeven tussen 1905 en 1912.
Beide foto's hebben het zuiden boven.

WERELDKAARTEN

Zie ook de rubrieken Atlassen en geografische werken, Heruitgaven en facsimile's van oude kaarten en Curiositeiten.
Zie ook de Japanse wereldkaarten.

MC307 'Typus Orbis A Ptol. Descriptus': Ptolmeïsche wereldkaart (de zgn.'oikoumene')
1540 1 blad
Houtgravure met letterzetsel, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Sebastian Münster. Eerste staat, afkomstig uit de eerste editie van diens Ptolemaeus-uitgave *Geographia Universalis*, in 1540 uitgegeven door Heinrich Petri.
De Indische Oceaan wordt in het zuiden begrensd door een 'Terra incognita'. Op de versozijde in een handgekleurde houtsnede met letterzetsel de met illustraties omlijste titel 'Descriptio Orbis Generalis, ut a Ptolemaeo situs euis secundum longum & latum est deprehensus'.
Referenties: Kok 2006, no. 6; Shirley 1987, no. 76 [verso: Latijn 2 2v blanco].

MC189 'Benedict. Arias Montanus Sacrae Geographiae Tabulam [...]': religieus-historische wereldkaart in twee halfronden (west en oost), gedateerd 1571
1572 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd

In het Latijn en het Hebreeuws
Vervaardigd door Benito Arias Montanus. Eerste staat, afkomstig uit het achtste deel van diens *Biblia Sacra* van 1572, met op de versozijde de tekst 'Orbis Tabula. Ben. Aria Montano. Auctore.'
Met legenda's voor de afstammelingen van Japheth, Sem en Cham, de drie zonen van Noach. De namen van de vier windrichtingen ook in het Grieks.
Referenties: Kok 2006, no. 4; Poortman & Augusteijn 1995, p. 74, no. 14.1; Schilder 1976, map 20; Shirley 1987, no. 125.

MC688 'Orbis Terrarum Typus, De Integro Multis In Locis Emendatus [...] = Beschrijvinghe der geheeler werelt, van nieus in velen plaetsen verbetert [...]': wereldkaart in twee halfronden (west en oost)
1590-1621 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:80.000.000
In het Latijn
De inkleuring is vermoedelijk niet eigentijds.
Vervaardigd door Petrus Plancius; gegraveerd door Baptista van Doetecum. Tweede staat, afkomstig uit een niet nader te identificeren Nederlandse uitgave van de Bijbel. Met zuidelijk continent ('Magallanica Terra Australis'). Met afbeeldingen van een armillairsfeer en een kompasroos.
Referenties: Parmentier 2015, cat. 64 & p. 83; Poortman & Augusteijn 1995, p. 101, no. 18 & p. 129, no. 21.1; Schilder 1976, map 16; Shirley 1987, no. 177.

MC028A 'Typus Orbis Terrarum': wereldkaart, gedateerd 1587
1592 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:80.000.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Eerste staat, afkomstig uit de vierde Latijnse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1592 uitgegeven door de Officina Plantiniana. Met zuidelijk continent ('Terra Australis Nondum Cognita'). Met citaten van Cicero en Seneca.
Op de versozijde een manuscriptaantekening in het Spaans over de kaart van Europa uit dezelfde atlas (zie inv.nr. MC028B).
Referenties: van den Broecke e.a. 1998, pp. 171-184; van den Broecke 2011, no. 3 (1592L1); *KAN* vol. III, no. 0001:31C [verso: Latijn 1 2v blanco]; Kok 2006, no. 47; Parmentier 2015, cat. 39 & p. 59; vgl. Schilder 1976, map 12; Shirley 1987, no. 122.

MC022 'Aevi Veteris, Typus Geographicus': ovale projectie van de aardglobe, verdeeld in klimaatzones, met daarin opgenomen een historische kaart van de in de antieke tijd bekende wereld (de zgn.'oikoumene'), gedateerd 1590
1592 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:90.000.000
In het Latijn

Vervaardigd door Abraham Ortelius; uitgegeven te Antwerpen. Eerste staat, afkomstig uit de vierde Latijnse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1592 uitgegeven door de Officina Plantiniana.
Met in de hoeken kaarten van de vier werelddelen Europa, Azië, Amerika en Afrika.
Referenties: van den Broecke 2011, no. 186 (1592L1); *KAN* vol. III, no. 0800H:31 [verso: Latijn 1 2v blanco]; Kok 2006, no. 7; Shirley 1987, no. 176.

MC451 'Totius Orbis Cogniti Universalis Descriptio [...]': wereldkaart in equidistante cilindrische projectie, gedateerd 31 oktober 1589
1593 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Cornelis de Jode; uitgegeven door Gerard de Jode. Afkomstig uit diens *Speculum Orbis Terrae* van 1593.
Met zuidelijk continent ('Terra Australis'). Met in de bovenhoeken kaarten van het westelijk en het oostelijk halfrond.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 0001:32B [verso: Latijn A 1]; Nordenskiöld 1889, no. XLVIII; Shirley 1987, no. 165.

MC118 'Hemispherium Ab Aequinoctiali Linea, Ad Circulum Poli Arctici / Hemispherium Ab Aequinoctiali Linea, Ad Circulum Poli Antarctici': wereldkaart in twee halfronden (noord en zuid)
1593 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Cornelis de Jode. Afkomstig uit de *Speculum Orbis Terrae*, in 1593 uitgegeven door Gerard de Jode.
Met zuidelijk continent ('Ter. Australis incognita').
Referenties: *KAN* vol. III, no. 0001:32C [verso: blanco]; Kok 2006, no. 1; vgl. De Maeyer e.a. 2021, no. 75; vgl. *MCN* vol. III, ill. 3.187; Schilder 1976, map 14; Shirley 1987, no. 184.

MC354 'Totius Orbis Cogniti Universalis Descriptio': wereldkaart in twee halfronden (west en oost)
1605 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Johannes van Doetecum jr. Afkomstig uit het derde deel van Paulus Merula's *Cosmographiae Generalis Libri Tres [...]*, in 1605 uitgegeven door François van Ravelingen en Cornelis Claesz.
Met zuidelijk continent ('Terra Australis Magallanica'). Met in de hoeken kaartjes van IJsland, Japan, de zuidpunt van India met Ceylon en een aanzicht van Sint-Helena; tussen de halfronden hemelkaarten van de noordelijke en zuidelijke sterrenhemels, een armillairsfeer en een kompasroos.
Referenties: Kok 2006, no. 5; *MCN* vol. VII, p. 462, ill. 16.12 & pp. 467-468; Shirley 1987, no. 254.

MC050A 'Orbis Terrae Compendiosa Descriptio [...]': wereldkaart in twee halfronden (west en oost), gedateerd 1587
1613-1630 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd te Duisburg door Rumold Mercator. Latere druk, afkomstig uit de vierde, vijfde of tiende editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, uitgegeven door Jodocus Hondius jr. en Henricus Hondius.
Met zuidelijk continent ('Terra Australis'). Met afbeeldingen van een armillairsfeer en een kompasroos. De inkleuring van dit exemplaar is niet eigentijds.
Referenties: *KAN* vol. I, no. 0001:1A [verso: Latijn G 29-30]; Kok 2006, no. 32; vgl. De Maeyer e.a. 2021, no. 20; Nordenskiöld 1889, no. XLVII; Schilder 1976, map 11; Shirley 1987, no. 157.

MC527 'Nova Totius Terrarum Orbis Geographica Ac Hydrographica Tabula [...]': wereldkaart in twee halfronden (west en oost), gedateerd 1630
1633-1642 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Henricus Hondius. Eerste staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen Duitse editie van de Mercator-Hondiusatlas *Atlas* (1633 of 1636) of van de *Atlas Novus* (1638 of 1640-1642) van Johannes Janssonius en/of Henricus Hondius
Met zuidelijk continent ('Terra Australis incognita'). Met allegorische voorstellingen van de vier elementen en Azië, Amerika en Afrika die hun producten aan Europa aanbieden; een hemelglobe; de zon en de maan en de portretten van Julius Caesar, Claudius Ptolemaeus, Gerard Mercator en Jodocus Hondius.
Referenties: *KAN* vol. I, no. 0001:1C.1 [verso: Duits A 1-4]; *MCN* vol. VI, p. 110, ill. 3; Schilder 1976, map 39; Shirley 1987, no. 336.

MC119 'Nova Totius Terrarum Orbis Geographica Ac Hydrographica Tabula [...]': wereldkaart in mercatorprojectie, met decoratieve randen
1643-1650 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd en uitgegeven door Willem Jansz. Blaeu; gegraveerd door Josua van den Ende. Vierde staat, afkomstig uit het eerste deel van de tweede of derde Franse editie van Blaeus *Theatrum Orbis Terrarum*, uitgegeven tussen 1643 en 1650.
Met zuidelijk continent ('Magallanica'). Met twee inzetten: [1] het Noordpoolgebied tot 50° noorderbreedte en [2] het Zuidpoolgebied tot 50° zuiderbreedte. In de randen allegorische voorstellingen van de maan, de zon en de vijf planeten [boven]; de vier elementen [links]; de vier seizoenen [rechts] en de zeven wereldwonderen [onder].
Referenties: *KAN* vol. II, no. 0001:2A [verso: Frans A 1]; Kok 2006, no. 27; *MCN* vol. IV, no. 10.5 & vol. VI, map 1.4; Shirley 1987, no. 255 4e staat.

MC344 'Nova Totius Terrarum Orbis Geographica Ac Hydrographica Tabula [...]':

wereldkaart in mercatorprojectie, met decoratieve randen
1652 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven door Claes Jansz. Visscher. Zevende staat.
Met zuidelijk continent ('Magallanica sive Terra Australis Incognita'). Met twee inzetten: [1] het Noordpoolgebied tot 50° noorderbreedte en [2] het Zuidpoolgebied tot 50° zuiderbreedte. In de hoeken allegorische voorstellingen van Europa, Azië, Afrika en Amerika; boven en onder ruiterportretten van twaalf Romeinse Keizers; links en rechts acht aanzichten van de steden Rome, Amsterdam, Jeruzalem, Tunis, Mexico-Stad, Havana, Pernambuco en Baía de Todos-os-Santos en zes afbeeldingen van de klederdracht van Europeanen, Aziaten, Afrikanen en Amerikanen.
Referenties: *AN* vol. III, p. 176, no. 1*; Kok 2006, no. 2; *MCN* vol. VI, map 8.7; Parmentier 2015, cat. 78 (dit exemplaar); Shirley 1987, no. 350; Simon 1958, no. 201.

MC063 'Orbis Vetus Cum origine magnarum in eo Gentium a filiis et nepotibus Noe': religieus-historische kaart van het oostelijk halfrond (de 'Oude Wereld'), gedateerd 1651
1652 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Gegraveerd te Husum door Christian Lorentzen (hier als Christian Rothgiesser). Afkomstig uit Johann Mejer en Caspar Dankwerths *Newe Landesbeschreibung der zweij Herzogthümer Schleswich und Holstein* van 1652.
Met zuidelijk continent ('Terra Australis veteribus Prosus Incognita'). Met aanduiding van de verdeling van de oude wereld onder de afstammelingen van Japheth, Sem en Cham, de drie zonen van Noach.
Referenties: Kok 2006, no. 3; Shirley 1987, no. 388.
Zie: Cornelis Koeman, *Joan Blaeu and his Grand Atlas*. Amsterdam: Theatrum Orbis Terrarum, 1970, pp. 58-59.

MC719A Wereldkaart in twee halfronden (west en oost) met de route van de reis rond de wereld van Willem Cornelisz. Schouten en Jacob le Maire van 1617-1619
1655 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Gegraveerd door Matthäus Merian. Latere staat, afkomstig uit de tweede Duitse editie van Johann Ludwig Gottfrieds *Historia Antipodum, oder Newe Welt* van 1655 (De Bry's *Grands Voyages* deel XI). Deze staat is smaller en de namen in de randen van de vier portretten zijn opnieuw gegraveerd.
Boven de kaart staan Ferdinand Magellaan en Willem Cornelisz. Schouten afgebeeld, geflankeerd door portretten van Francis Drake, Thomas Cavendish, Olivier van Noort en Joris van Spilbergen.
Referenties: Crawford 1884, p. 199; vgl. idem, plate 19; vgl. Kroon 2016, p. 120; vgl. *MCN* vol. VIII, p. 371, ill. 21.45; vgl. Schilder & Kok 2019, ill. 5.104; vgl. Shirley 1987, nos. 297, 298, 299, 303, 373, 374 en 404.

MC875A-B 'Carte de L'Amerique [...] / Carte Nouvelle de L'Europe Asie & Afrique [...]': wereldkaart in twee halfronden
1661 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd te Parijs door Melchior Tavernier. Tweede staat.
Referenties: vgl. Burden 1996-2007 vol. I, no. 255; vgl. Shirley 1987, no. 349.

MC875A 'Carte de L'Amerique Nouvellement dressee suivant les Nouvelles descouvertes [...]': kaart van het westelijk halfrond
Met allegorische voorstelling van Amerika. In de rand in het Frans de namen van de richtingen van het kompas en in het Latijn, Grieks en Italiaans de namen van de windstreken.

MC875B 'Carte Nouvelle de L'Europe, Asie & Afrique Nouvellement dressee [...]': kaart van het oostelijk halfrond
Met allegorische voorstellingen van Afrika, Europa en Azië. In de rand rekenkundige tabellen aangaande de lengte van een graad, het hoogste aantal uren daglicht op verschillende breedtes en de indeling van de wereld in klimaatzones volgens antieke en moderne methoden.

MC502 'Nova Et Accuratissima Totius Terrarum Orbis Tabula [...]': wereldkaart in twee halfronden (west en oost)
1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit het eerste deel van de Latijnse editie van diens *Atlas Maior* van 1662.
Met portretten van Ptolemaeus en Copernicus en allegorische voorstellingen van de vijf planeten, zon en maan [boven] en de vier seizoenen [onder].
Referenties: *KAN* vol. II, no. 0001:2B [verso: Latijn g i-ii]; Shirley 1987, no. 428.

MC719C 'Carta Hydrographica oder Algemeine Welt und Commercien Carte [...]': wereldkaart in mercatorprojectie
1704 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits
Uitgegeven te Augsburg door Gabriel Bodenehr. Afkomstig uit diens *Atlas Curieux oder Neuer und Compendieuser Atlas* (uitgaven bekend vanaf 1704). Rechtsboven genummerd: 4.
Met zuidelijk continent ('Laender des Süd Pols'). Met trajecten voor uitgaande reizen van Europa naar West- en Oost-Indië en de respectievelijke retourreizen.
Referentie: *DRHMC*, list no. 11170.009.

MC289 'Planisphere Terrestre, Suivant les nouvelles Observations des Astronomes [...] = Planispherium Terrestre, Secundum recentiores Astronomorum Observationes [...]': wereldkaart in equidistante

azimutale projectie, gecentreerd op de noordpool
1707-1713 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans en het Latijn
Vervaardigd door Jan Goeree naar de *Planisphere* van Jacques Cassini van 1696; gravure door Gilliam van der Gouwen; uitgegeven te Leiden door Pieter van der Aa. Met allegorische voorstellingen van de vier jaargetijden. De plaatsen waarvan de lengtegraad middels de waarneming van de manen van Jupiter is vastgesteld, zijn aangegeven met een asterisk.
Referenties: *AN* vol. I, AA 6 no. 1; *KAN* vol. IV-A, no. 01:03 [verso: blanco]; Kok 2006, no. 41; Schilder & Kok 2010, ills. 12.12a-b (reproductie van details van dit exemplaar).

MC091 'Plan de l'Histoire universelle, où l'on voit les quatre Monarchies du Monde, et tous les Anciens Etats aussi bien que ceux qui subsistent aujourdhuy': historische kaart van het oostelijk halfrond
1708 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Henri Abraham Chatelain. Afkomstig uit het eerste deel van diens zevendelige *Atlas Historique*. Rechtsboven genummerd: No. 4.
Met inzet: westelijk halfrond. Met afbeeldingen van de zeven wereldwonderen en uitgebreide tabellen van historische rijken en heersers.

MC874 'Orbis Terrarum Nova Et Accuratissima Tabula [...]': wereldkaart in twee halfronden (west en oost)
ca. 1710 1 blad
Koperdiepdruk
In het Latijn
In 1666 vervaardigd door Johannes van Loon. Latere staat, uitgegeven te Amsterdam door Pieter Schenk en Gerard Valk, naar de tweede staat van Johannes Janssonius van Waesberghe en Moses Pitt uit 1680.
Met kustlijn van een zuidelijk continent. Met allegorische voorstellingen van de vier elementen en het wapen van en opdracht aan de Engelse koning Karel II (1630-1685).
Referenties: vgl. *KAN* vol. I, no. 0001:1D [verso: blanco]; vgl. Shirley 1987, no. 439.

MC291 'Nova Orbis Terraquei Tabula Accuratissime Delineata = Mappe-Monde Ou Description Generale Du Globe Terrestre Et Aquatique': werelkaart in twee halfronden (west en oost)
1713-1728 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Frans
Uitgegeven te Leiden door Pieter van der Aa. Afkomstig uit diens *Le Nouveau Theatre du Monde, ou la Geographie Royale* van 1713 of uit diens *Galérie Agréable du Monde* van 1728. Rechtsonder met pen genummerd: 1*.
Met zuidelijk continent ('Magellanicum'). Met allegorische voorstellingen van de vier elementen [boven] en de continenten Amerika, Afrika, Europa en Azië [onder].

Referenties: *AN* vol. I, AA 6 no. 2; *KAN* vol. IV-A, no. 01:04 [verso: blanco]; Kok 2006, no. 42.

MC452-453, MC474

Wereldkaart in twee halfronden in azimutale projectie (noord en zuid)
1714-ca. 1730 3 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Guillaume Delisle.
Referentie: van Egmond 2009, p. 74 & pp. 122-125.

MC453 'Hemisphere Sepentrional pour voir plus distinctement les Terres Arctiques': noordelijk halfrond, ca. 1730
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes Covens en Cornelis Mortier naar het origineel van Guillaume Delisle van 1714.

MC452, MC474

'Hemisphere Meridional pour voir plus destinctement les Terres Australes': zuidelijk halfrond
Met verschillende trajecten ingetekend (Magellaan [1519-1521], Mendaña de Neiro [1568 en 1595], De Queirós [1605-1606], Schouten en Le Maire [1615-1617], Tasman [1642], Dampier [1700], Halley [1700] en het Franse schip Saint Louis [1708]).

MC474 Eerste exemplaar, 1714
Uitgegeven te Parijs door Guillaume Deslile.
Het gebied tussen de westkust van Australië, de westkust van Nieuw-Zeeland, de thuisroute van Tasman en de noordkust van Nieuw-Guinea is door de afzetter als één continent ingekleurd.

MC452 Tweede exemplaar, ca. 1730
Latere staat, uitgegeven te Amsterdam door Johannes Covens en Cornelis Mortier naar het origineel van Guillaume Delisle van 1714.

MC382, MC500

'A New & Correct Map of the Whole World Shewing ye Situation of its Principal Parts [...]': wereldkaart in mercatorprojectie, gedateerd 1719
1719-ca. 1740 2 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Vervaardigd en uitgegeven door Herman Moll; getekend door Louis Cheron; gegraveerd door Elisha Kirkall. Komt voor in Molls *The World described; or, a New and Correct Set of Maps*.
Met twee inzetkaartjes: [1] wereldkaart met de variatie van het kompas zoals gemeten in de periode 1709-1710; [2] kaart van het Noordpoolgebied tot 50° noorderbreedte.
Op de hoofdkaart zijn de trajecten van de belangrijkste expedities op zoek naar een

noordwestelijke (Hudson [1610-1611] en James [1631-1632]) en een noordoostelijke passage (Pet en Jackman [1580] en Barentsz. [1596-1597]) weergegeven; in de oceanen door middel van pijltjes de overheersende windrichtingen.
Referenties: Crowley 2016, appendix no. II; vgl. *DRHMC*, list no. 9729.000 (II); Shirley 2004, T.MOLL-4b, no. 2.
Zie: Alex Zukas, "Cartography and Narrative in the Maps of Herman Moll's *The World Described*", in: *XVII-XVIII* vol. 78 *Cartes et cartographies dans le monde anglophone aux XVIIe et XVIIIe siècles = Maps and Mapping in the English-Speaking World in the 17th and 18th Centuries* (2021) [online publicatie].

MC382 Eerste exemplaar, 1719
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Eerste staat. Zonder de bovenrand (titelcartouche en het gedeelte boven 59° noorderbreedte).

MC500 Tweede exemplaar, ca. 1740
Samengesteld uit vier aaneen gemonteerde vellen papier.
Derde staat. Gedrukt voor John en Thomas Bowles.

MC640A 'Mappe-Monde, Suivant les Nouvelles Observations de Messrs. de l'Academie Royale des Sciences, etc. Augmentées de Nouveau': wereldkaart in twee halfronden (west en oost)
ca. 1720 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
De trompe-l'oeil sierrand is van een aparte plaat gedrukt.
Uitgegeven te Leiden door Pieter van der Aa. Rechtsonder met pen genummerd: 2.
Met in de hoeken allegorische voorstellingen van de continenten Amerika, Europa, Azië en Afrika. Op de kaart zijn verschillende routes ingetekend (Magellaan [1519-1521], Gaetan [1542], Mendaña de Neiro [1568], Van Noort [1598-1601], Schouten en Le Maire [1615-1617], Tasman [1642], Chevalier de Chaumont [1685] en 'un scavant pilote Anglois').

MC791A-B, MC846
'Nova & Accuratissima totius terrarum Orbis Tabula Nautica Variationum Magneticarum Index [...]': wereldkaart in mercatorprojectie met kompasvariaties, gedateerd 1700, met bijlage
ca. 1726-1745 3 bladen
Vervaardigd door Edmund Halley; uitgegeven te Amsterdam door Reinier en Josua Ottens.
Referenties: *AN* vol. III, p. 87, no. 15; Parmentier 2015, cat. 88 & pp. 110-111; Shirley 1987, p. XIV.
Zie: Hans Kok, "Een wereldkaart met de kompasvariaties van Sir Edmund Halley door Reinier en Josua Ottens", in: *Caert-Thresoor* vol. 37 (2018) no. 4, pp. 160-164.

MC791A-B Eerste exemplaar, met verklarende tekst, ca. 1726-ca. 1735
2 bladen

MC791A WereldkaartKoperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn, het Frans en het Nederlands

Samengesteld uit drie aaneen gemonteerde vellen papier.
Derde staat.
Met trajecten van de uitgaande en retourreizen van VOC-schepen.
Referentie: Schilder & Kok 2019, ill. 3.21 (reproductie van dit exemplaar).

MC791B 'Aanwyzer ofte Beschryving en Gebruyk van een Nieuwe en Nette Zeekaart van de geheele Waereld, toonende de Verandering van 't Kompas': verklarende tekst door Edmund Halley, ca. 1726-1735 Letterzetsel

MC846 Tweede exemplaar, 1745 Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn, het Frans en het Nederlands
Samengesteld uit drie aaneen gemonteerde vellen papier.
Zesde staat, zoals die voorkomt in Ottens *Atlas van Zeevaart en Koophandel door de Geheele Wereldt* van 1745.
Met arcering en aanduiding van de overheersende winden en stromingen middels pijlen.

MC623 'Scientia terrarum et Coelorum: Or, The Heavens and Earth Astronomically and Geographically Delineated and Display'd. Containing the most Curious & Useful Particulars in the Solar, Starry & Mundane Systems, faithfully Enumerated, & Delineated according to the latest Discoveries [...]': wereldkaart in twee halfronden (west en oost), met uitvoerige beschrijvingen, tabellen en astronomische afbeeldingen
1780-1781 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Samengesteld uit vier aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Samuel Dunn; gedrukt voor Robert Sayer en John Bennett, 'as the act directs June 15th, 1780' [linksonder] en 'as the act directs 1st June 1781' [rechtsboven].
Deze kaart komt voor in verschillende edities van Thomas Kitchins *A General Atlas, describing the whole universe*.
De wereldkaart is volgens de inscriptie in de kaders van de halfronden gebaseerd op het werk van Jean Baptiste Bourguignon d'Anville, aangevuld 'with the New Discoveries and Several Additions'. Op de wereldkaart zijn de trajecten weergegeven van de reizen van Bouvet de Lozier (1738-1739), Anson (1742-1744), De Bougainville (1766-1769), Cook (1768-1780), De Sainte-Allouarn (1772) en Phipps (1773). Met ten zuidoosten van Nieuw-Zeeland de antipoden van Londen. Rondom de twee halfronden komt een weelde aan teksten, schematische voorstellingen, afbeeldingen, tabellen en bijkaartjes voor, waaronder: kaart van het zonnestelsel; kaart van de noordelijke en zuidelijke sterrenhemels met sterrenbeelden; twee schema's voor uitleg van het analemma; wereldkaartje in mercatorprojectie met loxodromen; kaart van de maan volgens Giovanni Battista Riccioli en een schematische uitleg van de seizoenen. Dit exemplaar bevat aanvullingen in manuscript in het noorden van Noord-Amerika.

MC397A-B 'Generalkarte saemmtlicher Entdeckungen auf den drei grossen Weltreisen des Kapit. Jakob Cook [...]': wereldkaart in mercatorprojectie in twee bladen, met daarop aangegeven de trajecten van de drie reizen van James Cook

1789 2 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Gegraveerd door Hiero Benedicti; uitgegeven te Wenen door Franz Anton Schraembl naar het origineel *A General Chart Exhibiting the Discoveries made by Captn. James Cook in this and his two preceeding Voyages* van lt. Henry Roberts van 1784.
De trajecten zijn gekleurd: de eerste reis (Endeavour, 1768-1771) in blauw; de tweede reis (Resolution, 1772-1775) in geel en de derde reis (Resolution, 1776-1780) in rood.

MC397A Linker blad
Rechtsboven genummerd: No. 106 A.
Van 330° tot 150° ten opzichte van de meridiaan van Greenwich.

MC397B Rechter blad
Rechtsboven genummerd: No. 106 B.
Van 150° tot 330° ten opzichte van de meridiaan van Greenwich. Met op 180° lengte en 51° zuiderbreedte een aanduiding van de 'Gegenfüssler von London'.

MC817-818 'Die Obere oder Nördliche Halbkugel der Erde [...] / Die Untere oder Südliche Halbkugel der Erde [...]': wereldkaart in twee halfronden in stereografische projectie

1800 2 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Gegraveerd door Hieronymus Benedicti; verbeterde uitgaven uit 1800 door Philipp Joseph Schalbacher naar de originelen van Johann Anton Ecker uit 1794; uitgegeven te Wenen.
De nul-meridiaan is de meridiaan van Wenen.

MC817 'Die Obere oder Nördliche Halbkugel der Erde auf den Horizont von Wien Stereographisch entworfen von J.A. Ecker, aufs neue verbessert herausgegeben von P.J. Schalbacher': kaart van het westelijke halfrond vanuit het noorden gezien
Rechtsboven genummerd: No. 3.
Gecentreerd op Wenen.

MC818 'Die Untere oder Südliche Halbkugel der Erde auf den Horizont von Wien Stereographisch entworfen von J.A. Ecker, aufs neue verbessert herausgegeben von P.J. Schalbacher': kaart van het oostelijke halfrond vanuit het zuiden gezien
Rechtsboven genummerd: No. 4.
Gecentreerd op de 'Gegenfüsser *[sic]* von Wien'.

MC402A-E Set thematische wereldkaarten in mercatorprojectie inzake het aardmagnetisch veld, afkomstig uit het vierde deel (*Atlas des Erdmagnetismus*) van de derde uitgave van *Berghaus' Physikalischer Atlas*
1892 5 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
In atlasvorm uitgegeven in 1892 door Hermann Berghaus voor Justus Perthes.

MC402A 'Linien Gleicher Deklination (Isogonen) für 1885.o.', gedateerd 1889
Vervaardigd in 1887 door Georg Neumayer; uitgegeven in 1889. Rechtsboven genummerd: IV. Abt. Erdmagnetismus No. I / Berghaus' Physikal. Atlas No. 39.
Met drie bijkaarten: [1] 'Säkular-Änderung der Magnetischen Deklination für die Epoche um 1870-1890'; [2] 'Linien gleicher Declination 1885.o. in den Polar-Gebieten'; [3] 'Tägliche Variation der magnetischen Deklination'.

MC402B 'Die Magnetischen Meridian-Kurven Und Gleichgewichts-Linien (V/R) in C.G.S. für 1885.o.', gedateerd 1889
Vervaardigd in 1888 door Georg Neumayer; uitgegeven in 1889. Rechtsboven genummerd: IV. Abt. Erdmagnetismus No. II / Berghaus' Physikal. Atlas No. 40.
Met drie bijkaarten: [1] 'Linien gleicher magnetischer Total-Intensität (Isodynamen) in C.G.S. für 1885.o.'; [2] 'Linien gleicher magnetischer Total-Intensität (Isodynamen) in C.G.S. für 1885.o, in den Polar-Gebieten'; [3] 'Karte der gleichen Werthe des Magnetischen Potentials V/R nach Gauss und Weber (Magnetische Gleichgewichts-Linien für 1830)'.

MC402C 'Linien Gleicher Magnetischer Inklination (Isoklinen) für 1885.o.', gedateerd 1888
Vervaardigd in 1887 door Georg Neumayer; uitgegeven in 1888. Rechtsboven genummerd: IV. Abt. Erdmagnetismus No. III / Berghaus' Physikal. Atlas No. 41.
Met drie bijkaarten: [1] 'Linien gleicher Inklination (Isoklinen) für 1700 mit Isoklinen für 1600'; [2] 'Isoklinen für 1885.o in den Polar-Gebieten'; [3] 'Linien gleicher Inklination (Isoklinen) für 1780. (nach Chr. Hansteen)'. Bijkaarten 1 en 3 zijn historische kaarten.

MC402D 'Linien Gleicher Magnetischer Horizontal-Intensität für 1885.o. in Elektricher Einheit (C.G.S.)', gedateerd 1889
Vervaardigd in 1888 door Georg Neumayer; uitgegeven in 1889. Rechtsboven genummerd: IV. Abt. Erdmagnetismus No. IV / Berghaus' Physikal. Atlas No. 42.
Met drie bijkaarten: [1] 'Linien gleicher Total-Intensität (Isodynamen) n. Sabine (aus allen Beobachtungen bis 1838 und in willkürlicher Einheit)'; [2] 'Linien gleicher magnetischer Horizontal-Intensität für 1885,o in den Polar-Gebieten'; [3] 'Linien gleicher Total-Intensität (Isodynamen) n. Sabine für die Epoche 1840-1845'. Bijkaarten 1 en 3 zijn historische kaarten.

MC402E 'Änderung der Magnetischen Deklination im Zeitraum von 1600-1858': vier historische kaarten op één blad, gedateerd 1888

Vervaardigd in 1887 door Georg Neumayer; uitgegeven in 1888.
Rechtsboven genummerd: IV. Abt. Erdmagnetismus No. V / Berghaus' Physikal. Atlas No. 43.

(1) 'Karte der Linien gleicher Deklination (Isogonen) (nach der Karte von Chr. Hansteen) für 1600'
(2) 'Karte der Linien gleicher Deklination (Isogonen) (nach der Karte von Edmund Halley) für 1700'
(3) 'Karte der Linien gleicher Deklination (Isogonen) (nach der Karte von Chr. Hansteen) für 1800'
(4) 'Karte der Linien gleicher Deklination (Isogonen) (nach der Karte der Britischen Admiralität) für 1858'

MC617 'Bacon's New Chart of The World Mercator's Projection. By G.W. Bacon F.R.G.S.': staatkundige wereldkaart in mercatorprojectie
ca. 1908 1 blad

Chromolithografie
In het Engels
Wandkaart, gemonteerd op linnen. Verkleurd onder invloed van zonlicht. Uit conserveringsoverwegingen zijn de stokken verwijderd.
Vervaardigd en uitgegeven te Manchester door George Washington Bacon & Co. Ltd.
Tweede of latere staat (in het historisch overzicht van de belangrijkste geografische ontdekkingen zijn twee vermeldingen [1906 en 1907] toegevoegd).
De Britse koloniale bezittingen in rood. In de oceanen zijn de belangrijkste stromingen en scheepsverbindingen en de datumgrens aangegeven. Met bijkaart: wereldkaart in elliptische projectie, met aanduiding van de bevolkingsdichtheid. Omringd door 22 inzetkaarten: Noordpoolgebied tot 70° noorderbreedte en Zuidpoolgebied tot 60° zuiderbreedte, beide met trajecten van diverse poolreizen ingetekend; de Britse eilanden; Panama; de zone van het het Panamakanaal; het Suezkanaal; de Straat van Gibraltar; vijftien havensteden (San Francisco, Auckland, Adelaide, Hong-Kong, Hamburg, Wellington, Bombay [Mumbai], Tokyo, Calcutta [Kolkata], Buenos Aires, Singapore, New York, Cape Town [Kaapstad], Melbourne en Sydney) en een 'Universal Time Chart'. Boven de kaart 46 vlaggen. In en onder het kaartbeeld tabellen en statistieken: inwoneraantallen van de belangrijkste landen; de belangrijkste Britse stoomschipverbindingen; overzicht van de landen van het Britse Empire (met regeringsvorm, oppervlakte en inwoneraantallen); index-gazetteer van de belangrijkste steden (met inwoneraantallen en afstand tot Londen); alfabetisch overzicht van landen (met regeringsvorm, oppervlakte en inwoneraantallen); historisch overzicht van de belangrijkste geografische ontdekkingen en gebeurtenissen en een geografische beschrijving van de aarde.

MC964 'Royal Geographical Society History of Exploration 1830-1980': natuurkundige wereldkaart in Bartholomew 'The Times'-projectie, met de routes van expedities die tussen 1830 en 1980 door personen verbonden aan de Engelse Royal Geographical Society (RGS) zijn

ondernomen
1980 1 blad
Meerkleuren offset
Schaal op 45° noorder- en zuiderbreedte: 1:34.500.000
In het Engels
Samengesteld door E.J. Hatch, J. Humpston en P. Hewitt-Taylor; gedrukt door John Bartholomew & Son Ltd,; uitgegeven door de Royal Geographical Society ter ere van haar 150-jarige bestaan.
Met twee bijkaarten: [1] kaart van het Noordpoolgebied en [2] kaart van Antarctica, beide op schaal 1:40.000.000. In de hoofdkaart en de bijkaarten zijn de routes van een groot aantal expedities en ontdekkingsreizen weergegeven en benoemd. Rondom de kaart portretten van Robert E. Peary, Wally W. Herbert, Fridtjof Nansen, Kate Marsden, Freya Stark, Edmund Hillary & Tenzing Norkay, Chris Bonington, Henry Stanley, David Livingstone, John E. Speke, George W. Hayward, Wilfred Thesiger, Capt. R.F. Scott, Ernest H. Shackleton, Vivian Fuchs, Harold Tilman, Percy Fawcett en John Palliser; tevens afbeeldingen van Noordpooltochten van de HMS Alert en de Pandora, een foto van sherpa's bij de Mount Everest, afbeeldingen van Kyirong (Nepal), Victoria Falls, de grotten van Mulu op Serawak, Noord-Australië, een foto van de Endurance in het ijs, afbeeldingen van Mount Erebus, Zuid-Amerikaans regenwoud, Machu Picchu en een afbeelding van een ontmoeting tussen Capt. George Back en 'the Esquimaux of the Great Fish River'. Linksonder in het kaartbeeld een korte introductie door John Hunt, president van de Royal Geographic Society, met portretfoto.
ISBN 0 7028 0370 7.

MC965 'Rand McNally Cosmopolitan Series - World': staatkundige wereldkaart in mercatorprojectie, gecentreerd op de Verenigde Staten
1992-1996 1 blad
Meerkleuren offset
In het Engels
Vervaardigd en uitgegeven door Rand McNally & Company. In de cartouche genummerd: A-510000-215-14-17-16-30AP.

MC966 'Upside Down World Map': staatkundige wereldkaart in mercatorprojectie met het zuiden boven
1998 1 blad
Meerkleuren offset
In het Engels
Ontworpen te Brisbane door Imprint Graphic Design; uitgegeven te Brisbane door Hema Maps Pty ltd. 5th edition.
ISBN 1-875610-87-1.

MC967 'Gregory's Down Under Map of the World': twee wereldkaarten in Robinsonprojectie met het zuiden boven op één blad (aan weerszijden)
2006 1 blad
Meerkleuren offset
Schaal op de evenaar: 1:36.000.000
In het Engels

Uitgegeven door Universal Publishers Pty Ltd. Map 161; 6th edition.
ISBN 0-7319-1977-7.

(1) Natuurkundige wereldkaart met het zuiden boven
Rectozijde.

(2) Staatkundige wereldkaart met het zuiden boven
Versozijde.

ZEEKAARTEN EN MARITIEME AFBEELDINGEN

Zie ook de rubriek Heruitgaven en facsimile's van oude kaarten.

MEERDERE OCEANEN

Stille Oceaan en Atlantische Oceaan

Algemeen

MC167 'Delineatio omnium orarum totius Australis partis Americae, dictae Peruvianae [...] = Afbeeldinghe van alle de Zee-custen des gheheelen Zuyderschen deels van America, genaempt Peruviana [...]': kaart van Zuid-Amerika en het Caribisch gebied, van 33° noorderbreedte tot 61° zuiderbreedte
1596-1644 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Getekend en gegraveerd door Arnold Florisz. van Langren (hier als Arnoldus Florentius à Langren). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Jan Huygen van Linschotens *Itinerario*.
Het noorden is rechts. Met zuidelijk continent ('Terra del Fuego').
Referenties: Elkhadem e.a. 1992, no. 41; Kroon 2016, no. 21 (reproductie van dit exemplaar); Kok 2006, no. 60; *MCN* vol. VII, pp. 226-228, facs. 24 & ill. 10.43; Schilder 2017, VII.3.5 & ill. 7.27 (reproductie van dit exemplaar).

Straat Magellaan, Straat Le Maire, Vuurland en Kaap Hoorn

Zie ook inv.nrs. MC351, MC627C en MC627D.

MC202 'Exquisita & magno aliquot mensium periculo lustrata etiam retecta Freti Magellanici Facies = Eijgentlicke afbeeldinghe der Magellanischer Strate die nu met veel gevaers ettelijcke Maenden doorsien, van nieus ondeckt is': kaart van Straat Magellaan, van 50° tot 55° zuiderbreedte
1619 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn, het Nederlands en het Frans

Tweede staat, afkomstig uit de vierde Franse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, in 1619 uitgegeven door Jodocus Hondius jr.
Het noorden is onder. Met inzet: aanzicht van drie eilanden, op 50 mijl van de Atlantische toegang tot de Straat Magellaan.
Referenties: *KAN* vol. I, no. 9950:1A.2 [verso: Frans 8G 377-378]; Kroon 2016, no. 25; vgl. *MCN* vol. VII, ill. 16.28 & vol. VIII, ill. 9.49; vgl. Schilder 2017, ill. 10.124.

MC716A 'Freti Magellanici ac novi Freti vulgo Le Maire exactissima delineatio': kaart van Straat Magellaan, Straat Le Maire, Vuurland en Kaap Hoorn, van 51°30' tot 57°45' zuiderbreedte
1630 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, ongekleurd
In het Latijn en het Frans
Gegraveerd door Pieter van den Keere (hier als Petrus Kaerius). Afkomstig uit de Franse editie van de *Atlas Minor Gerardi Mercatoris*, in 1630 uitgegeven door Johannes Janssonius.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 9950:352.1 [verso: Frans 4M 641(942)]; Kroon 2016, no. 45.

MC442 'Freti Magellanici ac novi Freti vulgó Le Maire exactissima delineatio': kaart van de Straat Magellaan, Straat Le Maire, Vuurland en Kaap Hoorn, van 51°30' tot 57°55' zuiderbreedte
1630 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Dirk Grijp (hier als DGrijp); uitgegeven door Willem Jansz. Blaeu (hier als Guiljelmus Blaeuw). Derde staat, afkomstig uit Blaeus *Atlantis Appendix* van 1630.
Rechtsboven met pen genummerd: 44.
Referenties: *KAN* vol. II, no. 9950:2A.2 [verso: blanco]; Kroon 2016, no. 46.

MC481 'Freti Magellanici ac novi Freti vulgo Le Maire exactissima delineatio': kaart van Straat Magellaan, Straat Le Maire, Vuurland en Kaap Hoorn, van 51°15' tot 75°55' zuiderbreedte
1630-1631 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Nederlands
Afkomstig uit de eerste of de tweede editie van de *Appendix* op de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, in 1630 uitgegeven door Johannes Janssonius en in 1631 door Henricus Hondius.
Referenties: *KAN* vol. I, no. 9950:1B [verso: blanco]; Kroon 2016, no. 47.

MC475 'Tabula Magellanica, quam Tierrae del fuego, cum celeberrimis fretis a F. Magellano et I. Le Maire detectis novissima et accuratissima descriptio exhibitur': kaart van Straat Magellaan, Straat Le Maire, Vuurland en Kaap Hoorn, van 51°10' tot 58°20' zuiderbreedte
1635 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Willem Jansz. Blaeu (hier als Guiljelmus Blaeu).
Referenties: Elkhadem e.a. 1992, no. 58; *KAN* vol. II, no. 9950:2B [verso: blanco]; Kroon 2016, no. 49 (reproductie van dit exemplaar).

MC716B 'Freti Magellanici et Freti Marii Delineatio': kaart van Straat Magellaan, Straat Le Maire, Vuurland en Kaap Hoorn, van ca. 51°30' tot ca. 57°30' zuiderbreedte
1643 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, ongekleurd
In het Latijn
Afkomstig uit Claude Barthélemy Morisots *Orbis Maritimi Sive Rerum In Mari Et Littoribus Gestarum Generalis Historia* van 1643.
[verso: Latijn 4H 611-612].

MC610 'Tabula Magellanica, Qua Tierrae Del Fuego, Cum celeberrimis fretis a F. Magellano et I. Le Maire detectis Noviss. et seccuratissim descript. exhibetur': kaart van Straat Magellaan, Straat Le Maire, Vuurland en Kaap Hoorn, van 51°10' tot 58°20' zuiderbreedte
1671 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Nederlands
Afkomstig uit Arnoldus Montanus' *Die Nieuwe en Onbekende Weereld: of Beschryving van America en 't Zuid-land*, in 1671 uitgegeven door Jacob van Meurs, of uit de Engelse editie daarvan, in hetzelfde jaar uitgegeven door John Ogilby.
Referenties: Kroon 2016, no. 61 (reproductie van dit exemplaar); Shirley 2004, T.OGIL-2a, no. 32.

MC279 'Tractus Australior Americae Meridionalis, a Rio de la Plata per Fretum Magellanicum ad Toraltum = Nieuwe Perfecte Pascaert van 't Suyderlyckste deel van Suyt America van Rio de la Plata door de straet Magellaen tot Toral': kaart van de kusten van het zuidelijke gedeelte van Zuid-Amerika, van 29°20' tot 59°40' zuiderbreedte
ca. 1675 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:7.000.000
In het Latijn en het Nederlands
Met goud gehoogd.
Geëtst door Romein de Hooghe; uitgegeven door Frederick de Wit. Eerste staat, zoals die voorkomt in De Wits *Orbis Maritimus ofte Zee Atlas* van ca. 1675.
De inkleuring komt sterk overeen met die van inv.nr. MC163.
Referenties: *AN* vol. IV, M. Wit 1, no. 27; Carhart 2016, no. C32; Kroon 2016, no. 62 (reproductie van dit exemplaar) & p. 53.

MC528 'Tabula Magellanica, Qua Tierra Del Fuego, Cum celeberrimis fretis a F. Magellano et I. Le Maire detectis Novissima et accuratissima descriptio exhibetur': kaart van Straat Magellaan, Straat Le Maire, Vuurland en Kaap Hoorn, van 51°10' tot 58°30' zuiderbreedte
1709 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Johannes Janssonius; uitgegeven te Amsterdam door Pieter Schenk & Gerard Valk. Derde staat.
Referenties: vgl. *KAN* vol. I, no. 9950:1C.2 [verso: blanco]; Kroon 2016, no. 51 (reproductie van dit exemplaar).

Atlantische Oceaan en Indische Oceaan

MC232 'Descriptio Hydrograrhica *[sic]* accommodata ad Batavorum navagationem in Javam insulam Indiae Orientalis [...] = Eygentliche und Ausfuhrliche Mappa de Orientallischen Indien darinen auch mit puntten angezeichnet di hin und wider um Reisse der Hollander nach der Inseln Java [...]': kaart van het westelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan en de Indische Oceaan, van 53° noorderbreedte tot ca. 38° zuiderbreedte
1616 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn en het Duits
Vervaardigd door Willem Lodewijcksz. Afkomstig uit de tweede Duitse editie van het *Tertia Pars Indiae Orientalis [...]* (De Bry's *Petits Voyages* deel III) van 1616.
Met zuidelijk continent ('Terra Australis Incognita'). Met het traject van de Eerste Schipvaart (1595-1597), van Amsterdam naar Java en terug.
Referenties: Crawford 1884, p. 68, no. 7 (4); Kok 2006, no. 24; *MCN* vol. VII, pp. 258-264 & ill. 11.56; vgl. Schilder 2017, ill. 11.85.

MC659 'Carta seconda Generale d'Affrica': kaart van de kusten van zuidelijk Afrika en van Madagaskar, van 8° tot 42° zuiderbreedte
1646-1661 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd door Robert Dudley; gegraveerd door Antonio Francesco Lucini. Afkomstig uit de eerste of tweede editie van Dudleys *Dell'Arcano del Mare*, in 1646-1647 en 1661 uitgegeven in Florence.
Met inzet: kaart van de kust van Noordoost-Afrika, van 12° noorderbreedte tot 8° zuiderbreedte.
Referentie: Shirley 2004, M.DUD-1a, no. 6.

MC152 'Route Maritime De Brest à Siam, et de Siam à Brest, faite en 1685, et 1686, selon les remarques des six Peres Jesuites, envoïez par le Roy de

France en qualité de ses Mathematiciens dans les Indes, et la Chine [...]': kaart van het westelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan en de Indische Oceaan, van 50° noorderbreedte tot 40° zuiderbreedte
1687 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Vincenzo Coronelli; gegraveerd door Herman van Loon; uitgegeven te Parijs door Jean-Baptiste Nolin.
Met vijf inzetten: [1] 'Elevation du Fort et Mont Table au Cap de Bonne Esperançe': profiel van de Tafelberg; [2] 'Plan du fort et Mont Table au Cap de Bonne Esperançe': kaart van de Tafelbaai; [3] 'Siam': plattegrond van Ayutthaya; [4] 'Louvo': plattegrond van Lopburi; [5] 'Batavia': plattegrond van Jakarta. Met het traject van de reis van het Franse gezantschap onder Jean de Fontaney naar Siam en terug (1685-1686). De route van de thuisreis loopt links buiten het kader van de kaart.

MC827 'Carte des variations de la boussole et des vents généraux que l'on trouve dans les mers les plus frequentées [...]': kaart van de Atlantische en de Indische Oceanen in mercatorprojectie, met daarin aangegeven de kompasafwijking en de moessons, van 71° noorderbreedte tot 55° zuiderbreedte
1765 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Jacques-Nicolas Bellin. Van deze kaart bestaat een variant met rechtsboven 'No. 5' en rechtsonder het beeldmerk van het Franse Depot de la Marine; die beide elementen ontbreken op dit exemplaar.
De kaart bestrijkt het gebied van 135° oosterlengte tot 140° westerlengte ten opzichte van de meridiaan van Parijs en van 72° noorderbreedte tot 56° zuiderbreedte.

MC600 'L'Agulhas. Begraafplaas van Skepe 1673-1972': geïllustreerde wrakkenkaart van het gebied rondom Kaap Agulhas
ca. 2005 1 blad
Meerkleuren offset
In het Afrikaans
Getekend door 'J.v.J.'. Vermoedelijk vervaardigd als advertentiemateriaal voor Marine Dynamics Ultimate Shark Experiance! *[sic]*.
Links en rechts van het kaartbeeld een index annex chronologische lijst van 120 schepen die tussen 1673 en 1972 bij Kaap Agulhas vergingen.

Indische Oceaan en Stille Oceaan

MC242 'Exacta & accurata deliniatio cum orarum maritimarum tùm etiam locorum terrestrium quae in regionibus China, Cauchinchina, Camboja sive Champa, Syao, Amalacca, Arracan & Pegu, unà cum omnium vicinarum insularum descriptione ut sunt Samatra, Java utraque, Timora, Moluccae, Philippinae, Luconia & de Lequeos dictae; nec non insulae

Japan & Corea, reliquaeque omnes adjacentes, ubi etiam adnotavimus scopulos, brevia, omniaque vadosa loca, & siquae alia à quibus periculum navigantibus: Quemadmodum singula hoc aevo à Lusitanis navium gubernatoribus comperta, indigetata, & in tabulas relata fuere: E quorum recentibus ac emendatis tabulis perquàm studiosè haec describi exprimique curavimus; in eorum hominum commodum quibus ista usui voluptatique esse consueverunt = Waarachtige uutworpinghe ofte afbeeldinge van alle die custen ende landen van China, Cauchinchina, Camboja, Sijao, Malacca Arracan ende Pegu: Mitsgaders alle die bijleggende Eijlanden groote ende cleinen, Mit noch die Clippen, Riffen, Sanden, Droochten ende Ondiepten: alles uut de alder correckste Pas ende Lees-caarten getrocken die de Portugaloissche stuijrluijden huijdendaechs gebruijcken': kaart van Oost- en Zuidoost-Azië, van 40° noorderbreedte tot 20° zuiderbreedte

1596-1644 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Nederlands
Getekend door Arnold Florisz. van Langren (hier als Arnoldus F. à Langren); gegraveerd in 1595 door Hendrik Florisz. van Langren (hier als Henricus F. ab Langren). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Jan Huygen van Linschotens *Itinerario*.
Het noorden is links. Het kaartbeeld toont China, Korea als een eiland, Japan, Zuidoost-Azië, de Filipijnen en de Indische Archipel.
Referenties: *MCN* vol. VII, hst. X & ill. 10.40; Schilder 1976, map 18; Schilder & Kok 2010, ill. 1.22 (reproductie van dit exemplaar); Schilder 2017, hst. VII & ills. 7.25 & 7.26 (reproducties van dit exemplaar).

MC253 'Orientaliora Indiarum Orientalium cum Insulis Adjacentibus à Promontorio C. Comorin ad Iapan = Pascaert van t'Ooster gedeelte van Oost Indien van C. Comorin tot Japan': kaart van het oostelijke gedeelte van de Indische Oceaan en het aangenzende gedeelte van de Stille Oceaan, van 40° noorderbreedte tot 43° zuiderbreedte

1689-1690 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:18.000.000
In het Latijn en het Nederlands
Vervaardigd door Frederick de Wit. Derde staat.
Het noorden is links.
Referenties: vgl. *AN* vol. IV, M. Wit 1, no. 20 & M. Wit 2, no. 19; Carhart 2016, no. C25.

NOORDELIJKE IJSZEE EN AANGRENZENDE ZEEËN

Algemeen

Zie ook inv.nr. MC986

MC302 'Beschrijvinge der Zee Custen van Mezin hem streckende tot het lant van Pitsora dat Eyland Calgoyo mitsgaders die principale riviere ende havenen van Ruslant [...] = Description des Costes marines de Russie, commencant depuis le pays de Pechora [...]': kaart van de kust van Rusland aan het oostelijke gedeelte van de Witte Zee en het westelijke gedeelte van de Barentszzee
1592-1601 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:1.000.000
In het Nederlandse en het Frans
Vervaardigd te Enkhuizen door Lucas Jansz. Waghenaer (hier als Lucas Janss Wagenaer). Eerste staat, afkomstig uit een van de eerste vier edities van diens *Thresoor der Zeevaert [...]* van 1592, 1596, 1598 of 1601. Linksonder genummerd: 101.
Het noorden is linksonder.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 505, no. 101 [13A] & Wag 16 t/m Wag 19; vgl. *MCN* vol. VII, pp. 62-71.

MC440 'Tabula Portuum Occidentalium Norwegiae et Spizbergi': kaart van het Europese gedeelte van de Noordelijke IJszee, met de westkust van Noorwegen, Jan Mayen en Spitsbergen, van 87° tot 60°40' noorderbreedte
1641 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:6.000.000
In het Latijn en het Duits
Kopie door Matthäus Merian naar een kaart door Willem Jansz. Blaeu van 1623; afkomstig uit Merians uitgave van Johannes Angelius von Werdenhagens *De rebus publicis Hanseaticis tractatus [...]* van 1641.
Het noorden is rechtsboven. Het kaartbeeld toont tevens het noordelijke gedeelte van de Noordzee.
Referenties: vgl. *AN* vol. IV, M. Bl 28, no. 42; Ginsberg 2012, no. 2E:1; vgl. *MCN* vol. IV, no. 47.

MC205 'Finmarchiae et Laplandiae Maritima = Nieuwe Pascaert vande kusten Finmarcken en Lapland Streckende van Dronten tot Archangel': kaart van de kusten Noord-Skandinavië, van 73° tot 63° 50' noorderbreedte
1680-1682 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:2.000.000
In het Latijn en het Nederlands
Met goud gehoogd.
Geëtst door Romein de Hooghe; uitgegeven door Frederick de Wit. Tweede staat.
Rechtsboven genummerd: 7.
Vgl. inv.nr. MC269. De inkleuring komt sterk overeen met die van inv.nr. MC163.

Referenties: vgl. *AN* vol. IV, M. Wit 1, no. 9; Carhart 2016, no. C13; Ginsberg 2012, no. 7A:2.

MC273 'Russiae Novae Zemlae Maritimae': kaart van de kusten van Rusland tussen de Witte Zee en Straat Joegor, van 74° tot 62° noorderbreedte
1715 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:2.500.000
In het Latijn
Geëtst door Romein de Hooghe; uitgegeven door Louis Renard. Derde staat, afkomstig uit de *Atlas de la Navigation et du Commerce qui se fait dans toutes les parties du Monde [...]*, in 1715 uitgegeven door Louis Renard. Rechtsboven genummerd: Fol. 4.
Het kaartbeeld is in deze derde staat grotendeels opnieuw gegraveerd. In de cartouche een afbeelding van de overwintering op Nova Zembla met op de achtergond het Behouden Huis.
Referenties: *AN* vol. IV, Ren 1, no. 4; Carhart 2016, no. C14.

MC269 'Finmarchiae et Laplandiae Maritima = Nieuwe Pascaert vande kusten Finmarcken en Lapland Streckende van Dronten tot Archangel': kaart van de kusten van Noord-Skandinavië, van 74° 45' tot 63° noorderbreedte
1715-1739 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn en het Nederlands
Geëtst door Romein de Hooghe. Vierde staat, afkomstig uit de *Atlas de la Navigation et du Commerce qui se fait dans toutes les parties du Monde [...]*, in 1715 uitgegeven door Louis Renard, of uit de heruitgave daarvan van 1739 door Reinier en Josua Ottens. Rechtsboven genummerd: Fol. 5.
Het kaartbeeld is in deze vierde staat volledig opnieuw gegraveerd.
Vgl. inv.nr. MC205.
Referenties: *AN* vol. IV, Ren 1 & Ren 2, no. 5; Carhart 2016, no. C13.

Witte Zee

MC712A 'Pascaarte vande Witte-Zee begrypende de custen van Laplandt, van Warsiga tot aen Kandalox en de cust van Corelia tot aen de Riviere Dwina': kaart van het westelijke gedeelte van de Witte Zee
1650 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:900.000
Anonieme gravure naar de kaart door Antony Jacobsz. van 1644. Afkomstig uit het eerste deel van Pieter Goos' *De Lichtende Columne ofte Zee-Spiegel [...]* van 1650.
Rechtsonder genummerd: 23.
Het noorden is linksboven.
Referentie: *AN* vol. IV, Goos 17, no. 23; vgl. idem, Jac 14, no. 23.

MC712B 'Caerte van Archangel ofte de Rivier de Dvina, soo wel van't Nieuwe als 't Oude diep': kaart van de Dvina-baai met de delta van de rivier de Noordelijke Dvina tot aan de stad Archangelsk
1650 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1: 175.000
Anonieme gravure naar de kaart door Antony Jacobsz. van 1644. Afkomstig uit het eerste deel van Pieter Goos' *De Lichtende Columne ofte Zee-Spiegel [...]* van 1650.
Rechtsonder genummerd: XXIII.
Het noorden is linksonder.
Referentie: *AN* vol. IV, Goos 17, no. 24; vgl. idem, Jac 14, no. 24.

MC578 'Pascaarte Van de Mont van de Witte Zee, tot aende Rivier Dwina al Archangel toe': kaart van het oostelijke gedeelte van de Witte Zee, van 67°40' tot 64°30' noorderbreedte
ca. 1717 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:600.000
Anonieme gravure, waarschijnlijk uitgegeven door Johannes Loots. Latere staat van een kaart die voorkomt in het eerste deel van Jacob Robijns *Nieuwe Groote Zee-Spiegel* van 1688. Rechtsonder genummerd: 22.
Het noorden is rechts. Met twee inzetten: [1] 'De Eylanden van Lombascho na 't leven ontworpen': kaart van de Golf van Lumbovka (het noorden is rechts) en [2] 'Swetenoes met de Eylandekens daer ontrent gelegen nae 't leven ontworpen': kaart van Kaap Svyatoy Nos met de monding van de rivier de Yokanga (het noorden is onder).
Referentie: *AN* vol. IV, Goos 17, no. 22; vgl. idem, Jac 14, no. 22; vgl. idem, Rob 14, no. 35.

MC577 'Caerte van Archangel om't Nieuwe-diep op en of te Zeylen': kaart in twee segmenten van de oostelijke monding van de Noordelijke Dvina tussen de Witte Zee en Archangelsk
ca. 1717 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes Loots. Latere staat van een kaart die voorkomt in het eerste deel van Jacob Robijns *Nieuwe Groote Zee-Spiegel* van 1688.
Rechtsonder genummerd: XXIII.
Het noorden is linksonder.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, Rob 14, no. 37.
Zie: V.E. Bulatov, E.G. Gorokhova & L.L. Savchenkova (eds.), *Russia and the Netherlands. The space of interaction. 16th - first third of the 19th century*. Moscow: Kuchkovo Pole, 2013, p. 220.

Eilanden in de Noordelijke IJszee

Jan Mayen

Zie ook MC440.

MC744 'Insulae Iohannis Mayen Cum universo situ Sinuum et Promontoriorum. Nova descriptio': kaart van Jan Mayen, van 71°24' tot 70°58' noorderbreedte
1650-1657 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Johannes Janssonius. Afkomstig uit het vijfde deel van de Duitse (1650) of Franse (1650-1657) editie van diens *Atlas Novus*.
Referenties: Ginsberg 2009, no. JAN 4; *KAN* vol. I, no. 1265:1 [verso: blanco].

MC663 'Insula quae à Ioanne Mayen nomen sortita est': kaart van Jan Mayen, van 71°26' tot 70°57'30" noorderbreedte
na 1672 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit het eerste deel van de Spaanse editie van diens *Atlas Maior* van na 1672.
Referenties: Ginsberg 2009, no. BLA 7; *KAN* vol. II, no. 1265:2 [verso: Spaans K 33-34]; vgl. Schilder 2017, ill. 16.8.

MC734 'Isola Di Mayen, Scoperta l'Anno 1614': kaart van Jan Mayen, van ca. 71°22' tot ca. 70°59' noorderbreedte
1692 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans
Kwart van een blad met van origine vier kaarten.
Vervaardigd door Vincenzo Coronelli. Afkomstig uit diens *Corso Geographico Universale [...]* van 1692
Zie ook inv.nr. MC051.

Spitsbergen

Zie ook MC440.

MC735 Kaart van Spitsbergen (hier als Greneland), van ca. 80°30' tot ca. 74°30' noorderbreedte
1626 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Engels

Vervaardigd door Thomas Edge. Afkomstig uit het derde deel van Samuel Purchas' *Hakluytus Posthumus or Purchas His Pilgrimes [...]*, in 1625 uitgegeven door Henry Featherstone. Linksboven genummerd: 472; rechtsboven: 473.
Omlijst met elf illustraties waarop een walvis, een walrus, de walvisvaart inclusief het verwerken van de gevangen walvissen en de jacht op walrussen en ijsberen is afgebeeld.
Referenties: van Duzer 2013, pp. 117-118; Ginsberg 2009, p. 27 ill. 2 & n. 9; *MCN* vol. IX, ill. 11.23; Parker & Ruderman 2022, pp. 78-79; Schilder & Kok 2019, ill. 4.79 (reproductie van dit exemplaar).

MC552 'Spitsberga': kaart van Spitsbergen, van ca. 81°20' tot 76° noorderbreedte
1659 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Joan Blaeu. Proefstaat, zonder de decoratieve elementen (schepen, kompasroos en walvisvaart), afkomstig uit de Spaanse editie van Blaeus *Atlas Novus* van 1659.
Referenties: Ginsberg 2009, no. BLA 8.0; *KAN* vol. II, no. 1260:2 [verso: Spaans L 35-36].

MC553 'Spitzberga': kaart van Spitsbergen, van 80°40' tot 76° noorderbreedte
ca. 1690 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Amsterdam door Gerad Valk en Pieter Schenk.
Referentie: Ginsberg 2009, no. VS 5.

Nova Zembla en Vajgatsj

MC922 'Ins. Vaygats': kaart van Straat Joegor, op ca. 70° noorderbreedte
1609 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Hoogstwaarschijnlijk gegraveerd door Pieter van den Keere. Tweede staat, afkomstig uit Jacobus Viverius' *Hand-Boeck of Cort Begrijp der Caerten ende beschryvinghen van alle Landen des Werelds*, in 1609 uitgegeven door Cornelis Claesz.
Straat Joegor, gelegen tussen het eiland Vajgatsj en het schiereiland Joegor, is ook bekend geweest onder de namen Straat van Pet, Straat Nassau en Straat Vajgatsj.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 1274:341 [3B4r 757, verso: Nederlands 758]; vgl. *MCN* vol. VII, ill. 16.7 & pp. 163-172.

MC305 'Carta particolare della costa di nuova Zembla': kaart van de noordelijke kusten van Nova Zembla in mercatorprojectie, van 77°10' tot 72°20' noorderbreedte
1646-1661 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans

Vervaardigd door Robert Dudley; gegraveerd door Antonio Francesco Lucini. Afkomstig uit de eerste of tweede editie van Dudleys *Dell'Arcano del Mare*, in 1646-1647 en 1661 uitgegeven in Florence. Genummerd in de cartouche: di Europa Carta XXXXVIII.
Met afbeelding van het Behouden Huis.
Referentie: Shirley 2004, M.DUD-1a, no. 67.

MC742 'Nova Zemla': kaart van de kust van Nova Zembla en het noorden van Rusland, van ca. 79° tot 68° noorderbreedte
1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit het eerste deel van de Latijnse editie van diens *Atlas Maior* van 1662.
Met afbeelding van het Behouden Huis. Op de versozijde in de tekst de illustratie 'Figura animalis Walrus dicti, & pulli ejus': afbeelding van een walrus met jong, naar het leven getekend door Hessel Gerritsz.
Referenties: *KAN* vol. II, no. 1270:2 [verso: Latijn I 25-26]; *MCN* vol. IX, ill. 5.11; Schilder 2017, ill. 16.3b; vgl. Schilder & Kok 2019, ill. 4.77b.

MC579 'Fretum Nassovium Vulgo De Straet Nassou': kaart van Straat Joegor
1662 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit het eerste deel van de Latijnse editie van diens *Atlas Maior* van 1662.
Straat Joegor, gelegen tussen het eiland Vajgatsj en het schiereiland Joegor, is ook bekend geweest onder de namen Straat van Pet, Straat Nassau en Straat Vajgatsj.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 1272:2 [verso: Latijn L 31-34].

ATLANTISCHE OCEAAN EN AANGRENZENDE ZEEËN

Zie ook inv.nrs. MC454 t/m MC473, MC478 en MC987.
Voor kaarten van de Kaspische Zee zie de rubriek Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen - Meerdere continenten - Kaspische Zeegebied.

Algemeen

MC792 'Mar Di Aethiopia Vulgo Oceanus Aethiopicus': kaart van het zuidelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan in mercatorprojectie, van 11° noorderbreedte tot 62° zuiderbreedte
1650 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Johannes Janssonius.
Met de gedachte kustlijn van een zuidelijk continent ('Terra Australis Incognita'). In beide bovenhoeken met pen genummerd: 104.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 0102:1 [verso: blanco].

MC265 'Paskaert waer in de graden der breedde over weder zyden vande middellyn wassende soo vergrooten, dat die geproportioneert syn tegen hunne nevenstaende graden der lengde. Vertonende (behalven Europaes zuydelyckste) een gedeelte van de custen van Africa en America [...]': kaart van de noordelijke en middelste gedeelten van de Atlantische Oceaan in mercatorprojectie, van 53° noorderbreedte tot 17° zuiderbreedte

1680-1699 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes I van Keulen (hier als Joannes van Keulen).
Eerste staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Groote Nieuwe Vermeerdere Zee-Atlas ofte Water-Werelt [...]*, uitgegeven tussen 1680 en 1699.
Het noorden is rechts. Met Duitse mijlenschaal langs de meridaan.
Referentie: *AN* vol. IV, p. 372, no. 23; vgl. idem, Keu 1 t/m Keu 23.

MC380 'West-Indische Paskaert waer in de graden der breedde over wederzijden vande middellijn wassende so vergrooten [...]': kaart van de Atlantische Oceaan in mercatorprojectie, van 36° noorderbreedte tot 37° zuiderbreedte

ca. 1680-ca. 1709 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier. Het bovenste deel van de kaart (boven 37° noorderbreedte) ontbreekt.
Gedrukt te Amsterdam door Pieter Goos; uitgegeven door Johannes van Keulen.
Vierde, vijfde of zesde staat.
Met Duitse mijlenschaal langs de meridaan. Met inzet: kaart van het zuidelijkste gedeelte van Zuid-Amerika (van ca. 35° tot 58° zuiderbreedte).
Referenties: vgl. Kroon 2016, no. 52 & p. 49 (reproductie van detail van dit exemplaar); Parker & Ruderman 2022, pp. 64-65; Schilder & Kok 2019, Van Keulen 3.

MC263 'Pascaarte vande Zee custen van Guinea, en Brasilia; Van Cabo de Verde, tot C. de bona Esperança: en van R. de Amazones tot Rio de la Plata, alles op wassende graaden gestelt': kaart van het zuidelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan in mercatorprojectie, van 15°45' noorderbreedte tot 45°20' zuiderbreedte

1681-1709 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
Met goud gehoogd.
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes I van Keulen (hier als Joannes van Keulen).
Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Groote Nieuwe Vermeerdere Zee-Atlas ofte Water-Werelt [...]* of van het vijfde deel van diens *Nieuwe Groote Ligtende Zee-Fakkel [...]*.
Met Duitse mijlenschaal langs de meridaan.
Referentie: *AN* vol. IV, p. 382, no. 26; vgl. idem, Keu 3A & 123A.

MC333 'Mare Del Nord': kaart van de noordelijke Atlantische kusten, van 70° noorderbreedte tot 11° zuiderbreedte
1694 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd door Vincenzo Coronelli. Afkomstig uit de tweede editie van het eerste deel van diens *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1694.
Het kaartbeeld toont tevens de Golf van Mexico, De Caribische Zee en een klein deel van de Pacifische kusten van Midden- en Zuid-Amerika.
Referentie: Shirley 2004, T.CORO-7a, no. 20.

MC859 'Ocean Atlantique ou Mer du Nord, Ou sont Exactement observée le Route d'Europe aux Indes Occidentales, et des Indes Occidentales en Europe. Dressé sur les Relations les plus Nouvelles': kaart van het noordelijke gedeelte van Atlantische Oceaan, van 56° noorderbreedte tot 6° zuiderbreedte
1700 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Uitgegeven te Amsterdam door Pieter Mortier (hier als Pierre Mortier). Komt voor in diens *Suite du Neptune François [...]* van 1700.
Het kaartbeeld toont tevens de Golf van Mexico, de Caribische Zee en de Pacifische kusten van Midden- en het noorden van Zuid-Amerika. Met het traject van de scheepsroute van Europa naar West-Indië en vice versa.
Referenties: *AN* vol. IV, M. Mor 7, no. 28; Schilder & Kok 2019, ills. 3.9a-b (reproductie van details van dit exemplaar).

MC108 'Nieuwe Paskaert vande Gheheele Westersche Scheep-Vaert Op Nieus uyt Ondervindinghe van Schrandre Stierlieden Naaukeurigh Geteeckent en samen gebracht': kaart van het noordoostelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan tussen Schotland en de rivier de Gambia, van 60° tot 11°30' noorderbreedte
1704-1715 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:9.000.000
Uitgegeven door Johannes I van Keulen (hier als Ioannes van Keulen). Tweede staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Groote Nieuwe Vermeerdere Zee-Atlas ofte Water-Werelt [...]* of van het tweede deel van diens *Nieuwe Groote Ligtende Zee-Fakkel [...]*. Rechtsonder genummerd: 1.
Het noorden is links.
Referentie: *AN* vol. IV, p. 394, no. 64*; vgl. idem, Keu 28 & Keu 64.

MC268 'Nieuwe, Wassende Grade Paskaart. Vertoonde, t Westelijkste deel der zee Kusten, van Europa Strekkende van Hitland, of IJsland. tot voorbij t'

Naauw van de Straat. waar in ook vervangen sijn, d'Canarise en Vlaamse Eijlanden Seer Dienstig voor die geene die agter Irlant om Zeijlen': kaart van het noordoostelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan in mercatorprojectie, tussen IJslant en de Canarische Eilanden, van 64° tot 32° noorderbreedte
1734 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd en uitgegeven te Amsterdam door Gerard van Keulen, naar een kaart door Johannes van Keulen. Tweede staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van het tweede deel van diens *Nieuwe Groote Ligtende Zee-Fakkel [...]*.
Het noorden is rechts. Met 'Wassende Duytsche Myl Schaal'.
Vgl. inv.nr. MC365.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 379, no. 202; vgl. idem, Keu 71.; de Vries e.a. 2005, p. 169, no. 71.

MC365 'Nieuwe Wassende Pas-Caart van de Westelykste Zee Custen van Europa Strekkende van Hitland, Fero en Ysland, achter Yrland om, tot voorby het naauw van de Straat = Nouvelle Carte Reduite des Costes Occidentales De L'Europe Depuis les Iles de Hitland, Fero & Islande, en passant à l'Ouest de l'Irlande jusques aux Açores & Canaries, comme aussi jusques par de la le Detroit de Gibraltar': kaart van het noordoostelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan in mercatorprojectie, tussen IJslant en de Canarische Eilanden, van 64° tot 32° noorderbreedte
1757-1778 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Nederlands en het Frans
Samengesteld uit vier aaneen gemonteerde vellen papier.
Uitgegeven te Amsterdam door de firma Johannes van Keulen en zonen (hier als Joannes van Keulen en Zoonen). Naar het westen uitgebreide hergravure ('derde staat') van de kaart van 1734.
Het noorden is rechts. Met 'Wassende Duytsche Myl Schaal' en 'Wassende Fransche Myl Schaal'. Het kaartbeeld toont rechtsboven de zuidpunt van Groenland.
Vgl. inv.nr. MC268.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 379, no. 442; Schilder & Kok 2010, ill. 11.9b (reproductie van een detail van dit exemplaar); Schilder & Kok 2019, ill. 3.18 (reproductie van details van dit exemplaar); de Vries e.a. 2005, p. 169, no. 73.3.

MC953 'Dampfschiffahrts-verbindungen des Weltverkehrs im Atlantischen Ocean': kaart van de Atlantische Oceaan in mercatorprojectie, van 75° noorderbreedte tot 42° zuiderbreedte, met stoomvaartverbindingen
November 1900 1 blad
Chromolithografie
Schaal op de evenaar: 1: 58.000.000
In het Duits

Vervaardigd en uitgegeven te Leipzig door F.A. Brockhaus' Geographisch-artistische Anstalt. Afkomstig uit de veertiende oplage van diens *Konversations-Lexicon*, die tussen 1892 en 1920 in tenminste vier verschillende edities werd uitgegeven.
Op de kaart zijn in verschillende kleuren de routes van Britse, Duitse, Franse, Nederlandse, Belgische, Spaanse, Portugese, Oostenrijks-Hongaarse, Italiaanse, Deense, Amerikaanse en Chileense stoomvaartverbindingen aangegeven.

Europese Atlantische wateren en kusten

Algemeen

MC239 'Universae Europae maritimae eiusque navigationis descriptio = Generale Paschaerte van Europa, soe verre die Zeecusten ende Navigatien streckende zijn': kaart van het noordoostelijke Atlantische Oceaan en aangrenzende zeeën, met de kusten van Europa en Noordwest-Afrika van 71° to 29° noorderbreedte, gedateerd 1583
1585-1588 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Nederlands en het Latijn
Vervaardigd door Lucas Jansz. Waghenaer (hier als Lucas Iansz Wagenaer van Enchuusen); gegraveerd door Johannes van Doetecum (hier als Ioannes à Doetecum). Derde staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Waghenaers *Spieghel der Zeevaerdt [...]*, uitgegeven tussen 1585 en 1588 door François van Raphelingen.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 472, no. 1A [verso: Latijn 1 2v blanco]; vgl. idem Wag 4A-4B & Wag 5A-5B; Ginsberg 2012, no. 1A:6; *MCN* vol. VII, pp. 47-57; Parker & Ruderman 2022, pp. 30-31; Schilder 2017, hst. II; idem II.3.1 (3e staat) & ill. 2.47; idem ills. 2.52a-2.53a (reproductie van details van dit exemplaar); Schilder & Kok 2019, ills. 3.23a & 3.24a (reproductie van details van dit exemplaar).
Zie: Hans Kok, "Omslagkaart jaargang 2010: Overzichtskaart uit de Spieghel der Zeevaert van Lucas Jansz. Waghenaer", in: *Caert-Thresoor* vol. 29 (2010) no. 1, p. 24.

MC662 'Paskaarte om Achter Yrlandt om te Zeijlen van Hitlant tot aan Heijssant': kaart van het noordoostelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan, de Keltische Zee en het westelijke gedeelte van het Kanaal, van 61°30' tot 48°20' noorderbreedte, gedateerd 1666
1666-1667 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:2.700.000
Uitgegeven te Amsterdam door Pieter Goos. Afkomstig uit een vroege editie van diens *Zee-Atlas, Ofte Water-Weereld [...]*.
Referentie: *AN* vol. IV, Goos 1A t/m Goos 4A; vgl. idem, Goos 1B, no. 14.

MC065 'Pas-Caart vant Canaal Vertoonende in 't Gheheel Engelandt, Schotlandt, Yrlandt, en een gedeelte van Vrancrijck. Op nieus oversien en verbetert. 1669': kaart van de kusten van de Britse Eilanden en van Bretagne en

Normandië, van 59°20' tot 48°20' noorderbreedte, gedateerd 1669
1669-1675 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:2.250.000
Met goud gehoogd.
Gegraveerd door Gerard Coeck; uitgegeven te Amsterdam door Pieter Goos. Latere staat van Goos' kaart van 1665, zoals die tussen 1669 en 1675 voorkomt in verschillende edities van diens *Zee-Atlas, ofte Water-Weereld [...]*.
Het noorden is rechts. Met in de rechterbovenhoek een kompasroos voor het magnetische noorden.
Referentie: *AN* vol. IV, Goos 5A t/m Goos 13; vgl. idem, Goos 1B, no. 12.

MC262 'Pascaart vande Canaal, Engeland, Schotland en Yrland, Synde van veel fouten verbetert door veel Ervaerne Stierlieden': kaart van de noordoostelijke Atlantische Oceaan, de Ierse Zee, de Keltische Zee en het Kanaal, van 61°40' tot 48°20' noorderbreedte
1680-1684 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:2.500.000
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes I van Keulen (hier als Joannes van Keulen). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Groote Nieuwe Vermeerdere Zee-Atlas ofte Water-Werelt [...]*, uitgegeven tussen 1680 en 1684.
Het noorden is rechts.
Referentie: *AN* vol. IV, p. 374, no. 14; vgl. idem, Keu 1 t/m Keu 10.

MC617A 'English Channel and Western Approaches': hydrografische kaart van de Keltische Zee en het Kanaal
1936-1964 1 blad
Zinkografie, gekleurd
Schaal 1:768.600
In het Engels
Samengesteld uit verkenningen uitgevoerd door de British Admiralty en uit Franse zeekaarten tot 1936, met aanvullingen en correcties tot 1960. Vanaf 11 september 1936 uitgegeven te Londen door de British Admiralty. Met large corrections (new editions) van 16 juli 1937 t/m 3 maart 1961 en small corrections van 1961-1174 t/m 1963-2561; zinkografie van augustus 1962. Linksboven en rechtsonder genummerd: 1598; rechtsboven genummerd: 246.63.
Het betreft Admirality Chart no. 1598. Op de versozijde het nummer 1598 en de titel 'English Channel and Western Approaches' en drie stempels: [1] 'Amsterdams Nautisch en Weerkundig Instituut bijgewerkt t/m B.a.Z. 439-64'; [2] 'Amsterdam Nautical and Meteorological Institute corrected to N.M. 270-64' en [3] 'Raad voor de Scheepvaart Amsterdam'.
Blijkens het derde stempel op de versozijde is de kaart afkomstig uit het archief van de Raad voor de Scheepvaart. Zie ook toegang 2.16.58.

Skagerrak, Kattegat en Baltische wateren

MC281 'Zee Custe van Sweeden, ontrent de Westerwijck, ende tgatt vann Stockholm, beginnende van Kalmar tot den Wigsteen en Rookoe gelegen bynnen tgatt van Stockholm alsoe hem tlandt daer verthoont = Orae maritimae regni Sueciae circa Westervicum Ostia Stockolmiae, incipientes a Colmaria, ad Wigsteen et Rokoe, accurata descriptio': kaart van de Zuidoost-Zweedse kust tussen Kalmar en het Dantziger Gatt, gedateerd 1583
1585-1588 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Nederlands en het Latijn
Vervaardigd door Lucas Jansz. Waghenaer (hier als Lucas Iansz Wagenaer); gegraveerd door Johannes van Doetecum (hier als Ioannes à Doetecum). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Waghenaers *Spieghel der Zeevaerdt [...]*, uitgegeven tussen 1585 en 1588 door François van Raphelingen. Linksonder genummerd: 34.
Het noorden is rechtsboven.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 475, no. 34c [verso: Nederlands 34]; vgl. idem Wag 4A-B; *MCN* vol. VII, pp. 47-57; Schilder & Kok 2010, ill. 12.5a (reproductie van een detail van dit exemplaar); Schilder 2017, hst. II; vgl. idem Appendix A, Chart II-X.

MC804 'The Carde of the sea coastes of the land of Prusya with all the havens and rivers from Memel unto Heel': kaart van de Baltische kust van Pruissen tussen de Koerlandlagune en Hela
1588 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Engels
Gegraveerd door Jodocus Hondius. Afkomstig uit de eerste Engelse editie van *The Mariners Mirrour [...]* (een roofdruk van Waghenaers *Spieghel der Zeevaerdt [...]*), uitgegeven in 1588.
Het noorden is linksonder. Met twee kustprofielen.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 500, no. XVI [verso: Engels XVI 2v blanco]; vgl. idem Wag 13; *MCN* vol. VII, pp. 47-57; *MCN* vol. VIII, pp.25-32; Schilder 2017, hst. II; vgl. idem Appendix A, Chart II-XV.

MC303 'Beschrijvinghe van Noord ende Suid Iuitlandt, Holsten, Fuinen, ende Zeelant in Dennemarcken Insgelijcx vande Belt, Melversondt, met meer ander Inwijcken, Canalen, Sonden, ende verscheijden Eijlanden, Reven ende Sanden op dese stroomen ghelegen, Voorts hoe de selve moeten gheschuwet sijn = Description de Iuttie Septentrionale, et Australe, Holste, Fuijne, et Zeelande, en Dennemarche, et ausij du Belde, et Melversonde, avecq plusieurs Aultres golfes, sondes, et caneaulx, marines et plusieurs Isles, sablons langues ou poinctes sablonneuses,

des dicttes eanes et Rivieres ensemble les moijens de les eviter': kaart van het westelijke gedeelte van Oostzee, de Lillebaelt, de Storebaelt, de Sont, het Kattegat en een gedeelte van het Skagerrak
1596-1601 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:850.000
In het Nederlands en het Frans
Vervaardigd door Lucas Jansz. Waghenaer. Latere staat, afkomstig uit een tweede of latere editie van diens *Thresoor der Zeevaert [...]*, uitgegeven tussen 1596 en 1601 door Cornelis Claesz. Linksonder genummerd: 18; tegen de bovenste kaderlijn, rechts van het midden ondersteboven genummerd: 148.
Het noorden is rechts.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 505, no. 21A; vgl. idem Wag 16 t/m Wag 19; *MCN* vol. VII, pp. 62-71; Schilder 2017, hst. II; vgl. idem Appendix B, Chart 21.

MC798A 'Zeecaarte van't Noorder deel van de Belt': kaart van het Kattegat
1623-1666 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:450.000
Vervaardigd door Willem Jansz. Blaeu. Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Zeespiegel [...]*, uitgegeven tussen 1623 en 1666. Rechtsonder genummerd: 15.
Het noorden is rechtsboven.
Referentie: *AN* vol. IV, M. Bl 28 t/m M. Bl 52, no. 15.

MC798C 'Pascaarte van't Zuijderdeel vande Belt': kaart van het zuidelijke gedeelte van het Kattegat, de Lillebaelt, de Storebaelt en het westelijke gedeelte van de Oostzee
1623-1666 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:500.000
Vervaardigd door Willem Jansz. Blaeu. Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Zeespiegel [...]*, uitgegeven tussen 1623 en 1666. Rechtsonder genummerd: 16.
Het noorden is rechtsboven.
Referentie: *AN* vol. IV, M. Bl 28 t/m M. Bl 52, no. 16.

Noordzee

Algemeen

MC443 'Pascaart vande Noort-Zee [...] = Tabula Hydrographica Oceani Borealis [...]': kaart van de Noordzee, van 64°10' tot 50°45' noorderbreedte
1650 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd

Vervaardigd te Amsterdam door Johannes Janssonius. Afkomstig uit het vijfde deel van de Duitse editie van diens *Novus Atlas* van 1650.
Het noorden is rechts. Het kaartbeeld toont tevens het Skagerrak, het Kattegat, de Sont, de beide Belten en het westelijke gedeelte van de Oostzee.
Referentie: Ginsberg 2012, no. 5A:2; vgl. idem, no. 4A:13; *KAN* vol. I, no. 0200:1 [verso: Duits 2T 133-134].

MC584 'Pascaert van Texel, Tot aen Bergen als mede de Belt, Schager-rack, Hitlant en de cust van Engeland, synde vande miswysing en veel fouten verbetert door Ervaren Stuerlieden': kaart van de Noordzee, van 60°30' tot 52°40' noorderbreedte
1681-1684 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.800.000
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes I van Keulen (hier als Joannes van Keulen). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Groote Nieuwe Vermeerdere Zee-Atlas ofte Water-Werelt [...]*, uitgegeven tussen 1681 en 1684.
Het kaartbeeld toont tevens het Skagerrak, het Kattegat, de Sont en de beide Belten.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 392, no. 4; vgl. idem, Keu 3A t/m Keu 10; Ginsberg 2012, no. 8B:3.

MC638, MC771
'Nieuwe Paskaart van Texel tot Aande Hoofden Begrijpende in zich de Zee-kusten van Vriesland, Holland, Zeeland, Vlaenderen, Als mede een Gedeelte van de Oost-kust van Engeland': kaart van het zuidelijke gedeelte van de Noordzee, van 53°39' tot 50°48' noorderbreedte
1704-1709 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Gerard van Keulen; uitgegeven te Amsterdam door Johannes I van Keulen (hier als Iohannes van Keulen). Afkomstig uit de editie van diens *Groote Nieuwe Vermeerdere Zee-Atlas ofte Water-Werelt [...]* van 1709.
Met twee inzetten: [1] 'Paskaartje vande Rivier van Londen': kaart van de rivier de Theems, van Londen tot het Isle of Sheppey (het noorden is rechts) en [2] 'Paskaartje vande Rivier de Maas Streckende vande Stadt Dordrecht tot in Zee': kaart van de rivier de Maas, van Dordrecht tot in zee.
Referentie: *AN* vol. IV, p. 392, no. 196; vgl. idem, Keu 28; de Vries e.a. 2005, p. 198, no. 114.

MC771 Eerste exemplaar
Rechtsonder niet genummerd.

MC638 Tweede exemplaar
Rechtsonder genummerd: 2.

MC811 'Pascaert vande Noort-Zee om achter Yrland en Schotland om te seylen = Mare Germanicum ac Tractus Maritimus retro Hiberniam et Scotiam': kaart van de Noordzee, de Ierse Zee, de Keltische Zee en het aan Ierland grenzende gedeelte van de Atlantische Oceaan, van 63° tot 49°

noorderbreedte
ca. 1740 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Nederlands en het Latijn
Uitgegeven door Reinier en Josua Ottens.
Het kaartbeeld toont tevens het Skagerrak, het Kattegat, de Sont en de beide Belten.
Referentie: vgl. Ginsberg 2012, no. 7A:4.

MC521 'Fishing chart North Sea': hydrografische kaart van de Noordzee, ten behoeve van de visserij
1951-1954 1 blad
Chromolithografie
In het Engels
Gemonteerd op linnen. De kaart is te eniger tijd op stokken gemonteerd geweest.
Uitgegeven te Saint Ives door Imray, Laurie, Norie & Wilson Ltd.; bijgewerkt met correcties van 9 oktober 1953 en 1 mei, 12 juli en 18 november 1954 (linksonder).
Rechtsonder genummerd: 70B. Op de versozijde een etiket '70 Fishermans Chart of the North Sea'.
Met zes inzetten: [1] 'Tidal streams': 12 kaartjes van de getijdestromingen in de Noordzee met als referentie hoogwater te Dover; [2] 'IJmuiden Haven (Ymuiden) Entrance to North Sea Canal': hydrografische kaart van de haven van IJmuiden; [3] 'Aberdeen': hydrografische kaart van de haven van Aberdeen; [4] 'Entrance to River Tyne': hydrografische kaart van de monding van de rivier de Tyne; [5] 'Ostende Roads': hydrografische kaart van de rede en haven van Oostende en [6] 'River Humber to Hull': hydrografische kaart van de monding van de rivier de Humber. Daarnaast drie kustprofielen (van May Island, Flamborough Head en Cromer, alle drie met vuurtorens) en dertien afbeeldingen van vuurtorens (van Bell Rock, Longstone, Farne Island, Flamborough, Orfordness, Haisborough, North Foreland, Spurn Point old tower, Spurn, Amrun High, Rothe Kliff, Hornum Odde en Norderney).

Noordzeekusten van het Scandinavisch Schiereiland
Zie ook inv.nr. MC440.

MC777 'De zee Kuste vant Landt te Noortoosten sorterende onder Norweghen ende eendeels onder Sweden alsoe tlandt aldaer in zijn gedaente is, van Distelberch tot Waersberghe = Orae maritimae regionis Borrhapelioticae ditionibus tum Norvegiae, tum Sueciae subditae, a Distelberga ad Waesbergam accuratissima descriptio': kaart van een gedeelte van het Skagerrak en het Kattegat met de West-Zweedse kust tussen Hvedholm en Varberg, gedateerd 1583
1585-1588 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Nederlands en het Latijn
Vervaardigd door Lucas Jansz. Waghenaer (hier als Lucam Ioannis Aurigarium Enchusianum); gegraveerd door Johannes van Doetecum (hier als Ioannes à Doetecum). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Waghenaers *Spieghel*

der Zeevaerdt [...], uitgegeven tussen 1585 en 1588 door François van Raphelingen. Linksonder genummerd: 31.
Het noorden is linksboven. Boven het kaartbeeld een kustprofiel.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 475, no. 31c [verso: Latijn 12 2v blanco]; vgl. idem Wag 4A-B; Ginsberg 2012, no. 1A:3; *MCN* vol. VII, pp. 47-57; Schilder 2017, hst. II; vgl. idem Appendix A, Chart II-VII.

MC914 'Die zee Custe van Noorweghen tusschen der Noess ende Mardou, soe tzelfde Landt aldaer in zijn wesen ende ghedaente is = Orae maritimae Norvegiae inter Noessium et Mardouium diligentissima descriptio': kaart van de zuidelijke kust van Noorwegen, tussen Lindesnes en Merdøy
1586 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Nederlands en het Latijn
Met goud gehoogd.
Vervaardigd door Lucas Jansz. Waghenaer; gegraveerd door Johannes van Doetecum (hier als Ioannes à Doetecum). Afkomstig uit de tweede of derde Latijnse editie van Waghenaers *Spieghel der Zeevaerdt [...]*, in 1586 uitgegeven door François van Raphelingen.
Het noorden is rechtsboven. Met vijf kustprofielen.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 474, no. 29b [verso: Latijn VI 2v blanco]; vgl. idem Wag 5A-B; Ginsberg 2012, no. 1A:1; *MCN* vol. VII, pp. 47-57; Schilder 2017, hst. II; vgl. idem Appendix A, Chart II-V.

Noordzeekusten van Jutland

MC805 'Situs Iuttiae una cum ostijs aquarum alitudinibus et vadis omnium eius insularum = De gelegentheijt van Iutlandt, mits gaders de gaeten, diepten, ende ondiepten, van alle de Iutsche Eijlanden, van Boevenberghen tot dat Eijlandt Silt': kaart van de Deense Noordzeekust tussen Bøvlingsbjerg en het eiland Sylt
1586-1591 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Nederlands en het Latijn
Vervaardigd door Lucas Jansz. Waghenaer (hier als Lucas Iansz Waghenaer van Enchuijsen); gegraveerd door Johannes van Doetecum (hier als Ioannes à Doetecum). Afkomstig uit een niet nader te bepalen Latijnse editie van Waghenaers *Spieghel der Zeevaerdt [...]*, uitgegeven tussen 1586 en 1591 door François van Raphelingen, Cornelis Claesz. en Jean Bellère. Linksonder genummerd: 44. Met drie kustprofielen. Het betreft een variant met de letters A, B en C voor de Nederlandse beschrijvingen van de kustprofielen.
Het noorden is linksboven.
Referenties: vgl. *AN* vol. IV, p. 476, nos. 44c & 44d [verso: Latijn 44]; vgl. idem Wag 5A-B & Wag 9A-B; *MCN* vol. VII, pp. 47-57; Schilder 2017, hst. II; vgl. idem Appendix A, Chart II-XIX.

MC476 'Beschryvinghe vande Westcusten van Iuthlant, Holsten, Eyderlandt, mitsgaders de Elve, ende meer ander Rivieren ende stroomen mits oock de Juthsche eylanden, alsomen de hedens daegs is beseylende op haer lieder winden, mercken ende streken = Description de la coste Occidentale de Iuitie, Holsace, Eyderlande, et des fleuves d'Eyder, Heevre, et Albe, et plusieurs autres fleuves et rivieres; ensemble les Isles de Iuitie, et la maniere de les naviger, par leur vents; marcques et routes': kaart van het oostelijke gedeelte van de Noordzee, met de kusten van gedeeltes van Jylland, Holstein, Eiderstedt, Ditmarschen, Land Handeln, Butjadingen, Jeverland en Ostfriesland en de daarvoor liggende eilanden
1602-1609 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:900.000
In het Nederlands en het Frans
Vervaardigd door Lucas Jansz. Waghenaer. Latere staat, afkomstig uit een vierde of latere editie van diens *Thresoor der Zeevaert [...]*, uitgegeven tussen 1596 en 1601 door Cornelis Claesz. Linksonder genummerd: 24; tegen de linker kaderlijn genummerd: 27. Het noorden is links.
Referenties: vgl. *AN* vol. IV, p. 505, no. 22B; vgl. idem Wag 20 t/m Wag 24; *MCN* vol. VII, pp. 62-71; Schilder 2017, hst. II; vgl. idem Appendix B, Chart 22.

MC798B 'Afbeeldinghe der Zeecusten van Jutland tusschen Schagen en Refhorn': kaart van de aan het Skagerrak en de Noordzee gelegen kust van Noord-Jutland
1623-1666 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:650.000
Vervaardigd door Willem Jansz. Blaeu. Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Zeespiegel [...]*, uitgegeven tussen 1623 en 1666. Rechtsonder genummerd: 9. Het noorden is linksonder.
Referentie: *AN* vol. IV, M. Bl 28 t/m M. Bl 52, no. 9.

Noordzeekusten van Duitsland en Noord-Nederland

MC824 'Nieuwe Beschrijvinghe van alle de Eylanden ende Gaten der Zee, die gheleghen zijn langs de custen van Vrieslandt Groeningerlandt Embderlandt etc. van Vlielandt af tot de Elve toe [...] = Description de toutes les Isles et Ports de mer gisant au long des costes de Frise, Groeningerlandt Emderlandt etc. de Vlielande jusques a la Riviere l'Albe [...]': kaart van de Noordzeekust van Friesland, Groningen en Oost-Friesland met de Waddenzee, tussen Vlieland en de monding van de rivier de Elbe, gedateerd 1607

1608-1630 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:500.000
In het Nederlands en het Frans
Vervaardigd Willem Jansz. Blaeu (hier als Willem Iansz). Tweede staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Licht der Zee-vaert [...]*, uitgegeven tussen 1608 en 1630. Rechtsonder genummerd: 20, daaronder: L.
Het noorden is linksonder.
Referentie: *AN* vol. IV, M. Bl 1 t/m M. Bl 7 & M. Bl 11 t/m M. Bl 14, no. 20.

MC628 'Pascaert vant Wadt ende de Zeegaten tusschen der Schelling ende de Hever. Nieulijckx uijtgegeven': kaart van de Noordzeekust van Friesland, Groningen en Oost-Friesland met de Waddenzee, tussen Terschelling en Husum, gedateerd 1656
1656-1660 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd en uitgegeven te Amsterdam door Louis Vlasblom. Afkomstig uit een van de tussen 1656 en 1660 door Vlasblom uitgegeven zeemansgidsen.
Het noorden is linksonder.
Referentie: *AN* vol. IV, Vl 2, no. 6; idem, Vl 4A-B, no. 2; idem, Vl 6.

MC726 'Helgelandia Anno 1649 / Helgelandt in annis Christi 800, 1300 & 1649': twee kaarten op één blad
1663 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Johann Mejer; gegraveerd door Matthias en Nicolaus Petersen. Tweede staat, afkomstig uit het eerste deel van de Franse editie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1663.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 1690:2.2 [verso: Frans t xxxviii-lv].

(1) 'Helgelandia Anno 1649': kaart van Helgoland in het jaar 1649, 1663

(2) 'Helgelandt in annis Christi 800, 1300 & 1649': historische kaart van Helgoland in de jaren 800, 1300 en 1649
Met weergave van de afkalving van het eiland.

MC519 'Carte des Entrées du Suyder-Zee et de l'Embs avec les Isles, bancs et Costes Comprises entre la Hollande et la Frise Orientale': hydrografische kaart in twee segmenten van de Noordzeekust van Friesland, Groningen en Oost-Friesland, tussen Bergen aan Zee en Baltrum en de Zuiderzee, van 53°58' tot 52°4'
1693 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:265.000
In het Frans

Uitgegeven door Pieter Mortier. Eerste staat, afkomstig uit de Nederlandse editie van diens *Le Neptune François ou Atlas Nouveau des Cartes Marines [...]* van 1693.
Het noorden is onder. Met het tweede segment 'Suite de la Carte du Suyder-Zee depuis l'Isle d'Urck Jusques à Amsterdam' (het noorden is onder) als inzet.
Referenties: *AN* vol. IV, M. Mor 3, no. 6; Pastoureau 1984, Neptune Français Ba, no. 6; Walsmit e.a. 2009, no. W5.

Zuiderzee en Hollands Waddengebied

Zie ook inv.nr. MC519.

MC825 'Caarte vande Zuyder-Zee, en van de vermaerde Stromen ende Gaten van't Vlie ende Texel [...] = Description de la Zuyder-Zee, et des tresrenommez fleuves du Texel et Vlie [...]': kaart van de Zuiderzee en het westelijke gedeelte van de Waddenzee
1608-1630 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:290.000
In het Nederlands en het Frans
Vervaardigd Willem Jansz. Blaeu. Tweede staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Licht der Zee-vaert [...]*, uitgegeven tussen 1608 en 1630. Rechtsonder genummerd: 1, daaronder; A; linksboven genummerd: A.
Het noorden is linksboven.
Referenties: *AN* vol. IV, M. Bl 1 t/m M. Bl 7 & M. Bl 11 t/m M. Bl 14, no. 1; Walsmit e.a. 2009, no. Z5.

MC826 'Caarte Vande Reede ende Haven van Medenblick, hoemen die (comende zoo vant Wieringer als Vriessche vlac) beseijlen moghen, tot dienst ende nut voor alle Zeevarende luijden perfectelijck gemeten afgepeijlt ende beschreven, uijt speciale last vande E.H. Burgemeesteren ende Regeerders der voorschreven stat Medenblick. Anno 1614': kaart van het noordwestelijke gedeelte van de Zuiderzee, met Wieringen, Medemblik en Enkhuizen, gedateerd 1614
1618-1630 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:70.000
Vervaardigd Willem Jansz. Blaeu. Afkomstig uit een niet nader te bepalen Nederlandse editie van diens *Licht der Zee-vaert [...]* van 1618 of 1630.
Het noorden is rechtsonder. De linker cartouche is leeg.
Referenties: *AN* vol. IV, M. Bl 5 & M. Bl 7; vgl. idem, M. Bl 6; Walsmit e.a. 2009, no. Dm1.

MC515, MC516

Twee kaarten van de Zuiderzee en de Waddenzee door Louis Vlasblom
1656-1660 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd

Vervaardigd door Louis Vlasblom. Afkomstig uit een van de tussen 1656 en 1660 door Vlasblom uitgegeven zeemansgidsen. Op de versozijde het etiket van de verzameling van de Duke of York met daaronder het collectienummer.
Afkomstig uit de kaartencollectie van Frederick Augustus, Duke of York and Albany, die in juli 1827 door Sotheby's te Londen werd geveild. Aan het einde van de veilingcatalogus van Yorks boekenbezit is een advertentie met deze tekst opgenomen: "Mr. Sotheby begs to state, that Catalogues of the subsequent Parts will be ready for delivery prior to the conclusion of the present Sale. Magnificent Maps and Charts. The most extensive and invaluable Selection of Maps and Charts, the Property of His Royal Highness The Duke Of York, Deceased. Including a Grand Classical Arrangement of “Chartae Geographicae”; or a Collection of Maps and Charts in reference to Ancient and Modern Geography, contained in Eighty-six Atlas Book-Boxes, 2 feet high by 16 inches wide, uniformly bound and lettered with the Contents."
Zie: J.B. Harley & Gwyn Walters, "English map collecting 1790-1840. A pilot survey of the evidence in Sotheby sales catalogues", in: *Imago Mundi* vol. 30 (1978), pp. 31-55 (aldaar pp. 41-42 & 55) en Samuel Sotheby, *Catalogue of the extensive and valuable library of his royal highness the Duke of York, deceased, removed from his royal highness's late residence, South Audley Street. Which, by order of the executors, will be sold by auction*. London: Sotheby, 1827.

MC516 'Vlie stroom in 't Texel': kaart van de monding van de Zuiderzee en het westelijke gedeelte van de Waddenzee
Schaal ca. 1:235.000
Op de versozijde onder het etiket van de verzameling van de Duke of York genummerd: Vol. 69. No 84.
Het noorden is linksboven.
Referenties: *AN* vol. IV, Vl 1, no. 6; idem, Vl 4A-B, no. 8b; idem, Vl 6; Walsmit e.a. 2009, no. MV4.

MC515 'Paskaart vande Zuyder-zee Nieulicx Uijtgegeven': kaart van het westelijke gedeelte van de Zuiderzee, van Amsterdam tot voorbij het Val van Urk
Schaal ca. 1:310.000
Op de versozijde onder het etiket van de verzameling van de Duke of York genummerd: Vol. 69. No 87.
Het noorden is linksboven.
Referenties: *AN* vol. IV, Vl 1, no. 7; idem, Vl 4A-B, no. 2; idem, Vl 6; Walsmit e.a. 2009, no. Z15.

MC430 'A Representation of the English Royall Navy under the Command of his H Prince Rupert and the Duke of Albemarle riding before the Vly at the burning of above 150 Dutch vessels and the Towne of Skelling which Service was performed under the conduct of Sr Robert Holmes 9° & 10° August 1666': nieuwsprent van het op 19 en 20 augustus 1666 verbranden van de Nederlandse vloot en het dorp West-Terschelling door de Engelsen (Holmes's Bonfire) ten tijde van de Tweede Engels-Nederlandse Oorlog (4 mrt 1665-31 jul 1667)
1666 1 blad

Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Engels
Geëtst door Wenceslaus Hollar.
Vgl. inv.nrs. MC636A en MC636B.
Omdat de Groot-Brittannië pas in 1752 overging op de Gregoriaanse kalender loopt de Engelse datering van Holmes's Bonfire (9 en 10 augustus) uit de pas met de continentale (19 en 20 augustus).
Zie: Anne Doedens & Jan Houter, *1666. De ramp van Vlieland en Terschelling*. Franeker: Van Wijnen, 2013.

MC612 'Pascaarte vande Zuyder-Zee, Texel, ende Vlie-stroom, als mede 't Amelander-gat': kaart van de Zuiderzee en het westelijke gedeelte van de Waddenzee, gedateerd 1666
1666-1683 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:230.000
Met goud gehoogd.
Vervaardigd en uitgegeven te Amsterdam door Pieter Goos. Derde staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Goos' atlassen *Zee-Atlas, Ofte Water-Weereld [...]* en *Nieuwe Groote Zee-Spiegel [...]*, uitgegeven tussen 1666 en 1683.
Gezien de inkleuring is deze kaart uit dezelfde atlas afkomstig als inv.nrs. MC613, MC614 en MC615.
Referenties: *AN* vol. IV, Goos 1A t/m Goos 32; vgl. idem, Goos 1B, no. 5; Walsmit 2009, no. Z16.

MC423 'Nieuwe Pas-Kaart van Texel en den Horst': kaart van het Marsdiep, het Landsdiep en het Spanjaardsgat, met de zandplaten de Horst en de Noorder- en Zuiderhaaks, van 53°4'30" tot 52°53' noorderbreedte
1782-1802 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:40.000
Uitgegeven te Amsterdam door de firma Johannes van Keulen en zonen (hier als Joannes van Keulen en Zoonen). Derde staat, afkomstig uit de editie van diens *Nieuwe Groote Ligtende Zee-Fakkel [...]* van 1782 of later.
Het noorden is rechts. Met gedetailleerde betonning.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 392, no. 324*; vgl. idem, Keu 141; vgl. de Vries e.a. 2005, p. 202, no. 170; Walsmit e.a. 2009, no. M10.

MC629 'Der Vlie-Strom': kaart van het Vlie
ca. 1800 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Vervaardigd door Franz Johann Joseph von Reilly. Afkomstig uit het tweede deel, derde afdeling, van diens *Schauplatz der fünf Theile der Welt [...]*, uitgegeven tussen 1789 en 1806. In de cartouche genummerd: Nro: 675.
De cartouche is een kwartslag tegen de klok gedraaid weergegeven.

Noordzeekusten van Holland, Zeeland en Vlaanderen

MC823 'Pascaarte van Hollandt Zeelandt ende Vlaenderen, van Texel af tot deur de Hoofden [...] = Carte marine de Hollande, Zeelande et Flandres, de Texel iusques au Pas de Calais [...]': kaart van de noordzeekust van Holland, Zeeland en Vlaanderen, van Texel tot het Nauw van Calais, tussen 53°25' en 51°19' noorderbreedte

1608-1630 1 blad

Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:600.000
In het Nederlands en het Frans
Vervaardigd Willem Jansz. Blaeu (hier als Willem Iansz). Tweede staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Licht der Zee-vaert [...]*, uitgegeven tussen 1608 en 1630. Rechtsonder genummerd: 2, daaronder: B.
Het noorden is linksonder. Volgens Hans Kok afkomstig uit een editie van het *Licht der Zee-vaert [...]* van 1618 of later, die bij veilinghuis Ketterer verkocht werd.
Referentie: *AN* vol. IV, M. Bl 1 t/m M. Bl 7 & M. Bl 11 t/m M. Bl 14, no. 2.

MC836 'Abbildung was massen das Schiff Hollandia, Utrecht, und die jacht das Posthorn *[sic]* auff ihrer heimfahrt nach Holland mit den Duinkirchern gestritten': afbeelding van de WIC-schepen Hollandia, Utrecht en Eenhoorn in gevecht met Duinkerker kapers voor de Vlaamse kust, ter hoogte van Grevelingen (Gravelines) en Duinkerken (Dunkerque) (november 1628)

1629-1649 1 blad

Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits
Helft van een blad met van origine twee afbeeldingen.
Anonieme gravure. De afbeelding is in spiegelbeeld (de steden liggen verkeerd om en de oostwijzer op de kompasroos wijst naar het westen), hetgeen een kopie suggereert. Het noorden is rechtsonder. Volgens Muller speelt de afgebeelde gebeurtenis zich af in juni 1628. De schepen waren onderdeel van de vloot onder commando van Pieter Pietersz. Heyn, die tussen 27 november 1628 en 10 januari 1629 in groepjes met de buit van de veroverde zilvervloot in Nederland terugkeerde. L'Honoré Naber & Wright (1928, pp. CXXVIII-CXXIX) melden dat tijdens de thuisreis de Hollandia en de Eenhoorn waarschijnlijk apart van elkaar met de Duinkerker kapers slaags waren geweest (2e helft van november 1628). De Eenhoorn werd door de Utrecht ontzet. Van een jacht 'Posthoorn' wordt geen melding gemaakt, wel van de jachten Postpaard en Eenhoorn. Hier moet de Eenhoorn bedoeld zijn (l'Honoré Naber & Wright 1928, p. CXXVIII, noot 6; l'Honoré Naber 1932, pp. 56-57).
Zie Rijksmuseum standnummer RP-P-OB-81.174 voor een compleet exemplaar.
Referentie: Muller 1863-1882 vol. IV, no. 1587A.
Zie: S.P. l'Honoré Naber & I.A. Wright, *Piet Heyn en de zilvervloot. Bescheiden uit Nederlandsche en Spaansche archieven bijeenverzameld en uitgegeven*. Utrecht: Kemink & zoon, 1928 (Werken uitgegeven door het Historisch Genootschap gevestigd te Utrecht,

derde serie no. 53) en S.P. l'Honoré Naber (uitg.), *Joannes de Laet. Iaerlyck Verhael van de Verrichtingen der Geoctroyeerde West-Indische Compagnie in derthien Boecken. Tweede deel. Boek IV-VII (1627-1630)*. 's-Gravenhage: Martinus Nijhoff, 1932 (Werken uitgegeven door de Linschoten-Vereeniging XXXV).

MC613 'Cust van Hollant tusschen de Maes ende Texel': kaart van het zuidelijke gedeelte van de Noordzee met de kust van Holland en de Breeveertien, van Texel tot Voorne

1666-1683 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:225.000
Met goud gehoogd.
Vervaardigd door Pieter Goos. Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Goos' atlassen *Zee-Atlas, Ofte Water-Weereld [...]* en *Nieuwe Groote Zee-Spiegel [...]*, uitgegeven tussen 1666 en 1683.
Het noorden is linksonder.
Gezien de inkleuring is deze kaart uit dezelfde atlas afkomstig als inv.nrs. MC612, MC614 en MC615.
Referentie: *AN* vol. IV, Goos 1A t/m Goos 32; vgl. idem, Goos 1B, no. 7 & Goos 17, no. 37.

MC614 'De Texel Stroom [...] / Caarte van de Mase [...]': twee kaarten op één blad

1666-1683 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
Met goud gehoogd.
Uitgegeven door Pieter Goos. Vijfde staat van de kaart door Anthony Jacobsz. Lootsman van ca. 1644, afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Goos' atlassen *Zee-Atlas, Ofte Water-Weereld [...]* en *Nieuwe Groote Zee-Spiegel [...]*, uitgegeven tussen 1666 en 1683.
Gezien de inkleuring is deze kaart uit dezelfde atlas afkomstig als inv.nrs. MC612, MC613 en MC615.
Referenties: *AN* vol. IV, Goos 1A t/m Goos 32; vgl. idem, Goos 1B, no. 8 & Goos 17, no. 38; Walsmit 2009, no. M5.5.

(1) 'De Texel Stroom met de gaten vant Marsdiep': kaart van het westelijke gedeelte van de Zuiderzee en de Waddenzee, tussen Enkhuizen en Eierland
Schaal ca. 1:200.000
Het noorden is linksonder. Met inzet: 'Caarte vande Reede end Haven van Medenblick [...]': kaart van de westkust van de Zuiderzee tussen Enkhuizen en het eiland Wieringen (het noorden is linksonder).
Referentie: Kroon 2016, p. 47 (reproductie van dit exemplaar).

(2) 'Caarte van de Mase; ende het Goereesche gat': kaart van het zuidelijke gedeelte van de Noordzee met de monding van de rivier de Maas en het Goereese Gat
Schaal ca. 1:125.000
Het noorden is linksonder.

MC615 'De Cust van Zeelandt, Begrypende in sich de gaten, als vande Wielingen, ter Veere, Ziericzee, Brouwershaven, Goeree, en de Maes': kaart van het zuidelijke gedeelte van de Noordzee met de Zuid-Hollandse en Zeeuwse rivermondingen
1666-1683 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:175.000
Met goud gehoogd.
Vervaardigd door Pieter Goos. Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Goos' atlassen *Zee-Atlas, Ofte Water-Weereld [...]* en *Nieuwe Groote Zee-Spiegel [...]*, uitgegeven tussen 1666 en 1683.
Gezien de inkleuring is deze kaart uit dezelfde atlas afkomstig als inv.nrs. MC612, MC613 en MC614.
Referentie: *AN* vol. IV, Goos 1A t/m Goos 32; vgl. idem, Goos 1B, no. 9 & Goos 17, no. 39.

MC557 'Paskaert Van de Zeeusche en Vlaemsche Kusten, tonende alle drooghten, diepten, en ondiepten, tusschen 't eylandt Schouwen en de Hoofden, curieuselyck beschreven door Dirck Davidsz.': kaart van het zuidelijke gedeelte van de Noordzee, van het eiland Schouwen tot juist voorbij het Nauw van Calais
1666-1683 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:190.000
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Dirck Davidsz.; uitgegeven door Pieter Goos. Afkomstig uit en niet nader te bepalen editie van Goos' *Zee-Atlas, Ofte Water-Weereld [...]*, uitgegeven tussen 1666 en 1683.
Referentie: *AN* vol. IV, Goos 1A t/m Goos 16; vgl. idem, Goos 1B, no. 10.

MC801A-B 'Paskaerte, van het inkoomen van de Maes, Tot aen 't Eylandt Roosenburgh [...] / Pascaert Van het Eylandt Roosenburg door de Oude en Nieuwe Maes tot aen Dordrecht [...]': kaart van de Rijn-Maasmonding in twee bladen
1680-1695 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes I van Keulen (hier als Joannes van Keulen). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Groote Nieuwe Vermeerderde Zee-Atlas ofte Water-Werelt*, uitgegeven tussen 1680 en 1695, of uit een niet nader te bepalen editie van het tweede deel van diens *Nieuwe Groote Lichtende Zee-Fackel*, uitgegeven vanaf 1682.
Het noorden is linksboven.
Referentie: *AN* vol. IV, Keu 2 t/m Keu 20B & Keu 57B t/m Keu 64.

MC801A 'Paskaerte, van het inkoomen van de Maes, Tot aen 't Eylandt Roosenburgh als mede 't Inkoomen van't

Goereesche gat, tot aen Oude Hoornsluys, met hunne Droogte en Diepte': westelijke blad
Latere staat (onder het impressum in de cartouche schemert een uitgeklopte versie door). Rechtsonder genummerd: 6.
Referentie: *AN* vol. IV, p. 383, no. 66 [verso: blanco].

MC801B 'Pascaert Van het Eylandt Roosenburg door de Oude en Nieuwe Maes tot aen Dordrecht en van daer door de Kill tot aen Oudehoornsluys. Met hunne Diepten en Drooghten seer Naeuwkeurigh opgestelt': oostelijke blad
Rechtsonder genummerd: 7.
Referentie: *AN* vol. IV, p. 390, no. 67 [verso: blanco].

Noordzeekusten van Engeland

MC858 'Ware afbeeldinge der Zeecusten van Engelant gelegen tusschen Doveren ende Iarmuijen [...] = Vraije pourtaicture des costes marines de Angleterre entre Douvres et Jarmout [...]': kaart van de Noordzeekust van Zuidoost-Engeland, tussen Dover en Great Yarmouth
1608-1630 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:500.000
In het Nederlands en het Frans
Vervaardigd Willem Jansz. Blaeu. Tweede staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Licht der Zee-vaert [...]*, uitgegeven tussen 1608 en 1630. Rechtsonder genummerd: 41, daaronder: V.
Het noorden is rechts. Met inzet: 'Afbeeldinghe van de vermaerde Riviere van Londen de Teemse geneamt [...] = Portraict de la fameuse Riviere de Londres nommee la Teemse [...]': kaart van de rivier de Theems, van het Isle of Sheppey tot de stad Londen (het noorden is onder).
Referentie: *AN* vol. IV, M. Bl 1 t/m M. Bl 7 & M. Bl 11 t/m M. Bl 14, no. 41.

MC581 'A Chart of the Downs with the Flats of the North and South Forelands From the Observations of Joseph Ross, a Pilot belonging to Trinity House': hydrografische kaart van de Goodwin Sands en de oostkust van Kent
1779 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Engels
Vervaardigd door Joseph Ross; gedrukt te Londen voor R. Sayer & J. Bennett, 'as the Act directs 20.th Oct.r 1779'.

Het Kanaal

Algemeen
Zie ook inv.nr. MC617A.

MC488 'Portus Canalis Intra Angliam et Galliam existentis': kaart van het Kanaal
1641 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Kopie door Matthäus Merian naar een kaart door Willem Jansz. Blaeu van 1623; afkomstig uit Merians uitgave van Johannes Angelius von Werdenhagens *De rebus publicis Hanseaticis tractatus [...]* van 1641.
Het kaartbeeld toont tevens een gedeelte van de Keltische Zee.
Referentie: vgl. *AN* vol. IV, M. Bl 28, no. 65.

MC661, MC665
'Novissima et Accuratissima Canalis inter Angliae et Galliae Tabula cum Omnibus Suis Portibus, Arenis et Profundis': kaart van het Kanaal, van 52°16' tot 47°52' noorderbreedte
1696-ca. 1705 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Het kaartbeeld toont tevens een deel van de Keltische Zee en het noordelijke gedeelte van de Golf van Biscaje.
Zie: Gyuri Danku & Zoltán Sumegny, "The Danckerts Atlas. The production and chronology of its maps", in: *Imago Mundi* vol. 59:1 (2007), pp. 43–77 (aldaar p. 72: Appendix, nos. 16 & 17).

MC661 Eerste staat, 1696-1698
Uitgegeven te Amsterdam door Justus I Danckerts (hier als Iustinum Danckerum).

MC665 Tweede staat, ca. 1705
Uitgegeven te Amsterdam door Theodorus I Danckerts (hier als Theodorum Danckerum).

MC503 'A New and Correct Draught of the Channell between England and France Shewing the Sands Shoals depth of Water and Anchorage on the Said Coasts with the Setting of the Tydes and the time of High Water as observed by Cap.t Edm: Halley by his Maj:ties Comm.d in the Year 1701': hydrografische kaart van het Kanaal
ca. 1704 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Uitgegeven door John Thornton. Afkomstig uit diens *Atlas Maritimus* van ca. 1704.
Met vijf inzetten: [1] 'Scilly Islands': hydrografische kaart van de Scilly-eilanden; [2] 'Plymouth': hydrografische kaart van Plymouth Sound; [3] hydrografische kaart van de Solent en het Isle of Wight; [4] 'St. Malo': hydrografische kaart van de monding van de rivier de Rance en de Franse kust rond Saint Malo en [5] hydrografische kaart van de monding van de Theems, van de stad Londen tot in de Noordzee.
Referentie: Shirley 2004, M.THOR-1c, no. 7.

Delen van het Kanaal

MC113 'See Carte von Enghellandes end, nemlich vor Sorlinges bis Pleymüden, wie sich all da die Land zeigen = Zee Caerte van Engelants Eijndt, Alsoe hem tselfde Landt verthoont beginnende van Sorlinges tot Pleijmondt = Finis Angliae orae maritimae descriptio, et facies; a Sorlingis ad Plemoutham': kaart van de kust van Cornwal tussen de Isles of Scilly en Plymouth, gedateerd 158*[sic]*

1589 1 blad

Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Nederlands, het Latijn en het Duits
Vervaardig door Lucas Jansz. Waghenaer (hier als Lucas Iansz Wagenaer). Afkomstig de eerste Duitse editie van Waghenaers *Spieghel der Zeevaerdt [...]*, in 1589 uitgegeven door Cornelis Claesz. Linksonder genummerd: 20. Met zeven kustprofielen.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 474, no. 20d [verso: Duits 20]; vgl. idem Wag 6; *MCN* vol. VII, pp. 47-57; Schilder 2017, hst. II; vgl. idem Appendix A, Chart I-20.

MC806 Kaart van de kust van Devon, van Newton Ferrers tot Exmouth

1693 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Gegraveerd door J. Harris; vervaardigd door Greenville Collins (hier als Capt. Greenvile Collins) voor diens *Great Britain's Coasting Pilot* van 1693. Linksboven genummerd: 14; rechtsonder genummerd: 2.
Het noorden is rechts. Met inzet: afbeelding van de landing van Willem III in Torbay op 15 november 1688 (volgens de in Engeland destijds gebruikelijke Juliaans kalender 5 november 1688).
Referentie: Shirley 2004, M.COL-1a, no. 6.

MC327, MC761-764

Set kaarten van gedeeltes van het Kanaal, afkomstig uit Pieter Mortiers *Atlas Maritime*

1693 5 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
De kaarten zijn samengesteld, gegraveerd en geëtst door Romein de Hooghe.
De volledige titel van de *Atlas Maritime* luidt: *Cartes Marines a l'Usage des Armées Du Roy de la Grande Bretagne. Faites sur les Memoires les plus nouveaux, des plus experts Ingenieurs & Pilotes, & enrichies des porfils [sic] des plus fameux Ports de Mer & villes Maritimes de l'Europe*.
Referentie: *AN* vol. IV, M.Mor 5.

MC763-764 'Carte Nouvelle des Costes de Hollande, Zéelande, Flandre, Picardie & Normandie, depuis la Brille jusques à Dieppe, avec une Partie des costes d'Angleterre, depuis

l'embouchure de la Tamise, et les Isles Voisines jusques à Bevesier, ou l'on Voit tous les Ports de Mer, Bancs de Sable & Rochers, a L'usage des Armées de sa Majesté Britannique': kaart van het Nauw van Calais met het zuidelijke gedeelte van de Noordzee en het oostelijke gedeelte van het Kanaal, van 51°50' tot 49°50' noorderbreedte

Schaal ca. 1:400.000

Vervaardigd door Romein de Hooghe (hier als Romain de Hooge); uitgegeven te Amsterdam door Pieter Mortier (hier als Pierre Mortier). Eerste staat.

Met twee inzetten: [1] 'Risbanc et Port de Calais': vogelvluchtaanzicht van de haven van Calais en [2] 'Port et Forts de Dunquerque': vogelvluchtaanzicht van de rede van Duinkerken.

Referenties: *AN* vol. IV, M.Mor 5, no.1; Bracke & Leenders 2015, no. 51; van Egmond 2009, no. 1.

MC763 Eerste exemplaar

Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.

MC764 Tweede exemplaar

Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.

MC327 'Carte Maritime des Environs de Dieppe depuis Pont Asselane jusques au Havre de Grace': kaart van de Franse Kanaalkust tussen de monding van de rivier de Seine en Pont Asselane, van 50°40' tot 48°40' noorderbreedte

Schaal ca. 1:400.000

Vervaardigd door Romein de Hooghe (hier als R. de Hooge); uitgegeven te Amsterdam door Pieter Mortier (hier als P. Mortier). Eerste staat.

Met twee inzetten: [1] 'Diepe': vogelvluchtaanzicht van Dieppe en [2] 'Rouen': vogelvluchtaanzicht van Rouen.

Referenties: *AN* vol. IV, M.Mor 5, no.2; van Egmond 2009, no. 2.

MC762 'Carte Nouvelle des Costes de Normandie et de Bretagne depuis le Havre de Grace jusques à Morlaix, où l'on voit les Isles Voisines, Ports de Mer, Bancs de Sable, Rochers etc. à l'usage des Armées du Roy de la Grande Bretagne': kaart van de Franse Kanaalkust tussen Morlaix en Cap Fagnet, inclusief de Kanaaleilanden, van 50°10' tot 48°10' noorderbreedte

Schaal ca. 1:420.000

Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.

Vervaardigd door Romein de Hooghe (hier als Romain de Hooge); uitgegeven te Amsterdam door Pieter Mortier (hier als Pierre Mortier). Eerste staat.

Met zes inzetten: [1] 'Granville': vogelvluchtaanzicht van Granville; [2]

'Mont St. Michel': aanzicht van de Mont-Saint-Michel; [3] vogelvluchtaanzicht van de Pointe de Barfleur; [4] 'Honfleur': vestingplan van Honfleur met de bebouwing in vogelvluchtperspectief; [5] 'Cherbourg': vestingplan van Cherbourg met de bebouwing in vogelvluchtperspectief en [6] 'Havre de Grace et le Chasteau Hable Neuf': vestingplan van Le Havre met de bebouwing in vogelvluchtperspectief.
Referenties: *AN* vol. IV, M.Mor 5, no.4; van Egmond 2009, no. 3.

MC761 'Carte Maritime de L'Angleterre depuis les Sorlingues jusques à Portland, où l'on voit les Costes et Ports de Mer, Bancs de Sable, Embouchures de Rivieres & à l'Usage des Armées du Roy de la Grande Bretagne': kaart van de Engelse Kanaalkust tussen de Isles of Scilly en Portland, van 51°30' tot 49°30' noorderbreedte

Schaal ca. 1:420.000
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Romein de Hooghe (hier als Romain de Hooge); uitgegeven te Amsterdam door Pieter Mortier (hier als Pierre Mortier).
Eerste staat.
Met vier inzetten: [1] 'Veue du Bout d'Angleterre de l'Isle de Loup ou Gulff': profiel van het uiterste westen van Cornwall vanaf Wolf Rock; [2] 'Veue de Valmue Milpol et Truro devant le Ch. Pendennis': vogelvuchtaanzicht van Fallmouth met Pendennis Castle, Penpol en Truro; [3] kaart van de Isles of Scilly en [4] 'Veue de Portland': vogelvluchtaanzicht van Portland.
Referenties: *AN* vol. IV, M.Mor 5, no.8; van Egmond 2009, no. 8.

MC810 'Nieuwe en zeer Naaukeurige Paskaart van Het Eyland Wigt Met het Inkoomen en Uytzylen Beoosten en Bewesten, als mede de Reede van Portsmouth met alle de Dieptens en Gronden gelegen in't Canaal aan de Kust van Engelandt = New et Very Large Zea Map of the Isle of Wigt en Large Form': kaart van het eiland Wight en de omliggende gedeelten van het Kanaal en de Engelse Kust, van Kingston tot Middleton-on-Sea, van 50°51' tot 50°24' noorderbreedte

1734 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal 1:140.000
In het Nederlands en het Engels
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes II van Keulen (hier als Ioannes van Keulen).
Eerste staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van het eerste deel van diens *Nieuwe Groote Ligtende Zee-Fakkel [...]*.
Referentie: *AN* vol. IV, p. 394, no. 289; vgl. idem Keu 45 & Keu 56.

Zeeslagen in het Kanaal

MC686 'Classis Hispanica Celeberrima quae anno celeberrimo M.D.LXXXVIII. inter Galliam Britanniamque venit & perijt': afbeelding van een van de confrontaties tussen de Spaanse Armada en de Engelse vloot in het Kanaal in 1588
1610 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Afkomstig uit *Den Nassauschen Lauren-crans [...]*, in 1610 uitgegeven door Jan Jansz. Orlers en Henrick van Haestens.
Vgl. inv.nrs. MC902A-D.

MC865B 'Zee-Slagh Tusschen de Hr. Michiel de Ruiter en den Hr. Georg Ascue By Plymuyden op den 26 Augusti 1652': afbeelding van de Slag bij Plymouth, ten tijde van de Eerste Engels-Nederlandse Oorlog
1687 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Geëtst door Bastiaen Stopendael. Afkomstig uit Gerard Brandts *Het leven en bedryf van den heere Michiel de Ruiter [...]*, in 1687 uitgegeven door Pieter en Joan II Blaeu.
Rechtsboven genummerd: Pag. 27.
Referentie: Muller 1863-1882 vol. I, no. 2053.

MC902A-D Vier bladen uit John Pines *The Tapestry Hangings of the House of Lords: representing the several engagements between the English and Spanish Fleets in the ever memorable Year MDLXXXVIII, With the Portraits of the Lord High-Admiral, and the other Noble Commanders, taken from the Life. To which are added, from a Book entitled, Expeditionis Hispanorum in Angliam vera Desciptio, A.D. 1588, done, as is supposed, for the said Tapestry to be work'd after ten Charts of the Sea-Coasts of England, And a General One of England, Scotland, Ireland, France, Holland, &c. Shewing the Places of Action between the two Fleets; Ornamented with Medals struck upon that Occasion, and other suitable Devices. Also an Historical Account of each Day's Action, Collected from the most Authentic Manuscripts and Writers*
1739 4 bladen
Koperdiepdruk, in twee kleuren gedrukt
In het Engels
De sierranden zijn in zwart, de eigenlijke afbeeldingen in blauw gedrukt, van afzonderlijke koperplaten.
Gegraveerd en uitgegeven op 24 juni 1739 te Londen door John Pine, naar tekeningen door Clement Lemprière.
Lemprière maakte de afbeeldingen naar de wandtapijten (de zgn. 'Armada Tapestries') die in 1591 in opdracht van de opperbevelhebber van de Engelse vloot tegen de Spaanse Armada Charles Howard in het atelier van François Spierincx te Delft werden

vervaardigd. Deze waren gebaseerd op afbeeldingen door Hendrick Cornelisz. Vroom, deels naar kaarten door Robert Adams. De wandtapijten hingen sinds 1651 in het House of Lords maar gingen bij de brand van 16 oktober 1834 (het zgn. 'Burning of Parliament') verloren.
Voor een volledige set zie Rijksmuseum standnummer RP-P-1987-34. Het Engelse National Museum of the Royal Navy verwierf in 2020 tien manuscriptkaarten uit 1588-1589 over de Spaanse Armada ('Armada Maps', aanwinstennummers NMRN 2020/43/1 t/m 2020/43/10). Vgl. inv.nr. MC686.
De dateringen zijn overgenomen van de beschrijvingen door het Rijksmuseum. Deze volgen de tot 1752 in Groot-Brittannië gebruikelijke Juliaanse kalender, die tien dagen achterliep op de op het continent gebruikelijke Gregoriaanse kalender.

MC902A Plaat VI: de Engelse en Spaanse vloten in het Kanaal in de buurt van het Isle of Portland en Weymouth, 23-24 juli 1588 (2-3 augustus 1588)
Rechtsboven genummerd: VI.
Met 22 portretten van bevelhebbers van de Engelse vloot.

MC902B Plaat VII: de Engelse en Spaanse vloten in het Kanaal bij het Isle of Wight, 25-26 juli 1588 (4-5 augustus 1588)
Rechtsboven genummerd: VII.
Met acht portretten van bevelhebbers van de Engelse vloot.

MC902C Plaat VIII: de Engelse en Spaanse vloten in het Kanaal bij het Isle of Wight, 26-27 juli 1588 (5-6 augustus 1588)
Rechtsboven genummerd: VIII.
Met 22 portretten van bevelhebbers van de Engelse vloot.

MC902D Plaat X: de Engelse en Spaanse vloten in het Kanaal tussen Dover en Calais, 29-31 juli 1588 (8-10 augustus 1588)
Rechtsboven genummerd: X.
Met 22 portretten van bevelhebbers van de Engelse vloot.

Ierse Zee en Keltische Zee

MC936 'Description du tresrenommé Canal ou fort de Brustou, & vraye representation des costes du Païs de Wales, compassé aux lieuës, vents & proportionnale estenduë d'iceux = Canalis celebris vel navigationis à Bristovio, atque totius situs inter Galliam Belgicam et Britanniam accurata delineatio, eiusdemque terrae verus vultus cum suis miliaribus, ventis ac ascendentibus = Beschrijvinghe, van de vermaerde Canael, ofte foert van Bristow, de gansse gelegentheijt tusschen Walsslandt, ende Engelandt, alsoe hem de selffde landen verthoonen, op haer mijlen, winden ende streckinghe': kaart van het Kanaal van Bristol
1590-1605 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Nederlands, het Latijn en het Frans

Vervaardigd door Lucas Jansz. Waghenaer; gegraveerd door Johannes van Doetecum (hier als Ioannes à Dotecum). Afkomstig uit een niet nader te bepalen Franse editie van Waghenaers *Spieghel der Zeevaerdt [...]*, uitgegeven tussen 1590 en 1605 door Jean Bellère en Cornelis Claesz. Linksonder genummerd: XIX.
Met kustprofiel.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 473, no. XIX* [verso: Frans *XIX]; vgl. idem Wag 8A-B & Wag 11A-C; *MCN* vol. VII, pp. 47-57; Schilder 2017, hst. II.

MC809 Kaart van Carrickfergus Bay of Belfast Lough
1693 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Vervaardigd door Greenville Collins (hier als Capt. G. Collins) voor diens *Great Britain's Coasting Pilot* van 1693. Linksboven genummerd: 32.
Met inzet: 'A Prospect of Carreck-Fergus. Being the Place where King William landed in ireland': aanzicht van Carrickfergus, met de aankomst in Ierland van Willem III 24 juni 1690 (volgens de in Engeland destijds gebruikelijke Juliaans kalender 14 juni 1690).
Referentie: Shirley 2004, M.COL-1a, no. 23.

MC807 Kaart van het Kanaal van Bristol en de monding van de rivier de Severn
1693 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Vervaardigd door Greenville Collins voor diens *Great Britain's Coasting Pilot* van 1693.
Met inzet: afbeelding van enige schepen van de Engelse vloot voor Shirehampton, waar Willem III de nacht van 16 op 17 september 1690 (volgens de in Engeland destijds gebruikelijke Juliaans kalender 6 op 7 september 1690) in Kings Weston House verbleef.
Referentie: Shirley 2004, M.COL-1a, no. 14.

MC808 Kaart van het Isle of Man, van tot 54°28' tot 53°56' noorderbreedte
1693 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Gegraveerd door Herman Moll; vervaardigd door Greenville Collins (hier als Capt. G. Collins) voor diens *Great Britain's Coasting Pilot* van 1693. Linksboven genummerd: 31.
Het noorden is rechts. Met inzet: 'Peel Castel': aanzicht van Peel Castle.
Referentie: Shirley 2004, M.COL-1a, no. 22.

Golf van Biskaje

MC058 'De Zee Custe, met de Eijlanden van Bretaignen, tusschenn Blavet en Picqueliers = Ora maritmae una cum insulis Britanniae, inter Blavetum et Piquelirium': kaart van het noordelijke gedeelte van de Golf van Biskaje, met een gedeelte van de zuidkust van Bretagne tussen Blavet en het Île du Pilier, gedateerd 1583

1585-1588 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Nederlands en het Latijn
Vervaardigd door Lucas Jansz. Waghenaer (hier als Lucas Ioannes Aurigarius); gegraveerd door Johannes van Doetecum (hier als Ioannes à Doetinchem). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Waghenaers *Spieghel der Zeevaerdt [...]*, uitgegeven tussen 1585 en 1588 door François van Raphelingen. Linksonder genummerd: 45.
Het noorden is linksboven. Met vier kustprofielen.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 472, no. 8c [verso: Nederlands 8]; vgl. idem Wag 4A-B; *MCN* vol. VII, pp. 47-57; Schilder 2017, hst. II; vgl. idem Appendix A, Chart I-8.

MC730 'Die Caerte vande Zeekusten van biscaien, Zeer quade havens voer groote schepen tusschen Rio de Sella en Aviles = Biscaiae descriptio littoralis: portus magnis incommodissimos navibus, inter fluvium Sellam et Avilam continens': kaart van een gedeelte van de zuidelijke Golf van Biskaje met de Noord-Spaanse kust tussen Ribadesella en Avilés
1586 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Nederlands en het Latijn
Vervaardigd door Lucas Jansz. Waghenaer (hier als Lucas Ioannes Aurigarius); gegraveerd door Johannes van Doetecum (hier als Ioannes à Doetecum). Afkomstig uit de derde Latijnse editie van Waghenaers *Spieghel der Zeevaerdt [...]*, in 1586 uitgegeven door François van Raphelingen.
Het noorden is onder. Boven het kaartbeeld een kustprofiel.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 473, no. 12b [verso: Latijn 12 2v blanco]; vgl. idem Wag 5A-5B; *MCN* vol. VII, pp. 47-57; Parker & Ruderman 2022, pp. 32-33; Schilder 2017, hst. II; vgl. idem Appendix A, Chart I-12.

MC314 'Paskaart van de Garomne, of Rivier van Bordeaux': kaart in twee segmenten van de Gironde
1682-1695 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes van Keulen. Eerste staat, zoals die tussen 1682 en 1695 voorkomt in verschillende edities van Van Keulens *Groote Nieuwe Vermeerderde Zee-Atlas ofte Water-Werelt*.
Met peilingen. Met inzet: 'Plan de la Ville de Bourdeaux': vestingplan van Bordeaux.
Referentie: *AN* vol. IV, p. 380, no. 82.

Iberische Atlantische kusten

MC280 'Zee Custen van Andaluzien ghemaeckt naet wesen ende ghedaente, met zijn Rivieren ende Havenen': kaart van een gedeelte van de Atlantische kust van Andalusië, van de Rio Tinto tot de Straat van Gibraltar, gedateerd 158*[sic]*
1584 1 blad

Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door Lucas Jansz. Waghenaer (hier als Lucas Iansz Wagenaer van Enchuijsen); gegraveerd door Johannes van Doetecum (hier als Ioannes à Doetecum). Afkomstig uit de eerste Nederlandse editie van het eerste deel van Waghenaers *Spieghel der Zeevaerdt [...]*, in 1584 uitgegeven door de Officina Plantiniana.
Het noorden is linksboven. Met twee kustprofielen: [1] de Rots van Gibraltar en [2] de Sierra Nevada.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 473, no. 19a [verso: Nederlands 19 2v blanco]; vgl. idem Wag 1B; *MCN* vol. VII, pp. 47-57; Schilder 2017, hst. II; vgl. idem Appendix A, Chart I-19.

MC033 'Vive delineation de la Coste Marine de Portugal, entre Camino & Montego, avec tout ses havres, guez & profondeurs = Die Zee Caerte van Portugal; tusschen Camino en Montego, alsoe dat landt all daer in sijn ghedaente is, met alle sijne haeven enn ondiepten, met groeter naersticheijt en vliedt ghecorrigeert = Ora maritima Portugalliae inter Caminum et Montegum, quemadmodum Regio illa in sua stat figura cum omnibus suis portubus, atque vadis': kaart van een gedeelte van de Atlantische kust van Portugal tussen Caminho en Cabo Mondego
1590-1605 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Nederlands, het Latijn en het Frans
Vervaardigd door Lucas Jansz. Waghenaer (hier als Luca Ioannis Aurigario); gegraveerd door Johannes van Doetecum (hier als Ioannes á Doetecum). Afkomstig uit een niet nader te bepalen Franse editie van Waghenaers *Spieghel der Zeevaerdt [...]*, uitgegeven tussen 1590 en 1605 door Jean Bellère en Cornelis Claesz. Linksonder genummerd: 16.
Het noorden is links. Boven het kaartbeeld een kustprofiel.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 473, no. 16d [verso: Frans 16]; vgl. idem Wag 8A-8B & Wag 11A-C; *MCN* vol. VII, pp. 47-57; Schilder 2017, hst. II; vgl. idem Appendix A, Chart I-16.

Straat van Gibraltar

MC310 'Wharhafftige Abbildung des wunderbahrlichen, Schiffstreits, zwischen der Armada des Königs von Hispanien und etzlichen Kriegsschiffen der Herrn Staden, unterm Commando des Admirals Jacob Heilskirchen von Amsterdam: geschehen auf der Rede von Gibraltar, den 25 Aprilis im Jhar *[sic]* 1607': afbeelding van de Zeeslag bij Gibraltar van 25 april 1607 tussen Nederlandse en Spaanse schepen
1607 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits
Samengesteld uit drie aaneen gemonteerde vellen papier. De Duitse titel is op een apart stuk papier over het origineel geplakt.
Partiële afdruk (het bovenste gedeelte werd afgedekt) van de nieuwsprent gegraveerd door Claes Jansz. Visscher (naar een tekening door David Vinckboons) en uitgegeven door Willem Jansz. Blaeu. Afkomstig uit de *Meteranus novus, Das ist: Warhafftige Beschreibung aller denckwürdigsten Geschichten, so sonderlich in den Niderlanden [...]*, in

1633 uitgegeven door Willem Jansz. Blaeu.
Met inzet: kaart van de Straat van Gibraltar. De *Meteranus novus* was een aangevulde heruitgave door Blaeu van de Duitse vertaling van Emanuel van Meterens *Historie der Nederlandscher ende Haerder Na-buren Oorlogen en geschiedenissen tot den Jare 1612*, die in 1627-1630 in drie delen door Johannes Janssonius was uitgegeven. Blaeu voegde fijntjes op zijn titelblad deze opmerking toe: "Vor diesem zwar von Jann Janssonio in Hochteutscher Spraach aber sehr mangelhafft und uncorrect außgegeben".
Zie voor een volledig exemplaar, met de hier ontbrekende afbeeldingen van de slag en de daarin gesneuvelde admiraal Jacob van Heemskerck: Rijksmuseum standnummer RP-P-OB-77.989.
Referenties: vgl. *MCN* vol. IV, p. 17, ill. 1.14; Muller 1863-1882 vol. I, no. 1241; Simon 1958, no. 220.

MC337 'Afbeeldinge der Zeecusten, tusschen de C. de S. Vincente ende de Strate van Gibraltar: als een deel van Algarve, de groote Condaat, ende de custen van Andalusien [...] = Poutraicture des costes marines entre C. de S. Vincente et l'estroict de Gibraltar, comme une partie d'Algaver, la grande Condade, et les costes d'Andaluzie [...]': kaart van de Atlantische kust van Portugal, de Golf van Cádiz en de Straat van Gibraltar, van ca. 37°34' tot ca. 35°50' noorderbreedte
1608-1630 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:750.000
In het Nederlands en het Frans
Vervaardigd Willem Jansz. Blaeu. Eerste staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen Nederlandse editie van diens *Licht der Zee-vaert [...]*, uitgegeven tussen 1608 en 1630.
Rechtsonder genummerd: 11.
Het noorden is linksboven.
Referentie: *AN* vol. IV, M. Bl 1 t/m M. Bl 7, no. 11.

MC407 'Nieuwe Paskaart van t Naauw van de Straat': kaart van de Straat van Gibraltar
1726 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Hendrik Lynslager; uitgegeven te Amsterdam door Andries en Hendrik de Leth.
Het noorden is links. Met pijltjes zijn de gelijktijdige getijdenstromingen aangegeven.

Middellandse Zee

Algemeen

MC115-116 Kaart van de Middellandse Zee in twee bladen
1689-1690 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Nederlands

Geëtst door Romein de Hooghe; uitgegeven door Frederick de Wit.

MC116 'Occidentalior Tractus Maris Mediterranei = Wester gedeelte van de Middelandse Zee': kaart van het westelijke gedeelte van de Middellandse Zee
Gedrukt te Amsterdam door Frederick de Wit. Derde staat.
Rechtsboven genummerd: 12, met pen gewijzigd in 146.
Referenties: vgl. *AN* vol. IV, M. Wit 1, no. 14 & M. Wit 2, no. 13; Carhart 2016, no. C19.

MC115 'Orientalior districtus Maris Mediterranei = 't Ooster gedeelte van de Middelandse Zee': kaart van het westelijke gedeelte van de Middellandse Zee
Gedrukt te Amsterdam door Frederick de Wit. Derde staat.
Rechtsboven genummerd: 14, met pen gewijzigd in 147.
Referenties: vgl. *AN* vol. IV, M. Wit 1, no. 15 & M. Wit 2, no.14; Carhart 2016, no. C20.

MC718 'Nieuwe Pas-Caart van de Zeekusten van Provence. Tusschen Bouc en Caap Taillar = Nouvelle Carte Marine des Côtes Maritimes de Provence. Entre Bouc et Cap Taillar': kaart van de de kust van de Provence, tussen Fos-sur-Mer en Saint-Tropez, van 43°35' tot 42°5' noorderbreedte
ca. 1776 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:325.000
In het Nederlands en het Frans
Uitgegeven te Amsterdam door de firma Johannes van Keulen en zonen (hier als Joannes van Keulen en Zoonen = Jean van Keulen et Fils). Rechtsonder genummerd: 8. Met drie kustprofielen. De linker kompasroos met aanduiding van het magnetische noorden.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 400, no. 565; van der Krogt 1985, no. 1371; De Vries e.a. 2005, p. 178, no. 150.

MC714-714A 'Dalmatiën, Montenegro - Castellastua-Dulcigno': hydrografische kaart van een gedeelte van de Montenegrijnse kust, tussen Petrovac en Ulcinj, van 42°15'12" tot 41°51'48" noorderbreedte
1892-1914 1 koperplaat en 1 blad
Schaal 1:30.000
In het Duits
Opgenomen in 1870 onder leiding van de kaiserliche und königliche Fregattenkapitän Ludwig Tobias Jakob von Oesterreicher, revisie-opnames vonden plaats in 1885 en 1899; getekend door Wutzel von Wutzelburg; gegraveerd aan Abteilung V van het k.u.k. Militärgeographische Institut te Wenen onder leiding van J. Kiss; uitgegeven in mei 1892 door het Hydrographisches Amt der k.u.k. Kriegsmarine. Kleine Berichtigungen X-01; Grosse Berichtigungen Apr. 1914. Linksboven genummerd: XII e-4 Adriatisches Meer Ostküste; rechtsboven: Spezialkarte, Blatt 25; rechtsonder: No. 6348.
Met inzet: 'Hafen Dulcigno': hydrografische kaart van de haven van Ulcinj (schaal

1:4.000) en drie profielen: [1] 'Leuchthaus von Spitze Volovica': vuurtoren van Volujica; [2] 'Ansicht von Dulcigna (Ulcinj)': profiel van Ulcinj en [3] 'Rhede von Antivari': profiel van Bar. Het betreft blad 6348 van de Oostenrijks-Hongaarse hydrografische kaartenset.

MC714 Bijgewerkte gravure, 1 koperplaat

MC714A Moderne afdruk van inv.nr. MC714, 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd

Eilanden in de Middellandse Zee

Sardinië

MC721 'Komst der verbonde Krygsmagten voor 't Eilant Sardinie, het dwingen van Kagliar. en het onderbrengen van het gansche eilant voor Koning Karel': historische kaart van beschietingen op Cagliari en de inname van Sardinië door de gecombineerde Engels-Nederlandse vloot onder admiraal John Leake tijde van de Spaanse Successieoorlog (1701-1713)
1711-1727 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In rode inkt gedrukt.
Uitgegeven te Amsterdam door Pieter I Schenk. Komt voor als zesde afbeelding (rechtsmidden) op het negende blad van diens *Theatrum Bellicum, incipiens a Carolo II. Hispaniarum Rege ad Carolum III. [...]*, in verschillende edities uitgegeven tussen 1707 en 1727.
De beschrijving ook in het Frans.
Vgl. inv.nr. MC897.
Referentie: Muller 1863-1882 vol. II, no. 3031b.IX.6.

Sicilië

MC871 'Insula sive Regnum Siciliae Urbibus praecipuis exornatum et novissime editum per F. de Wit': kaart van het eiland Sicilië
1682-1686 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Gedrukt te Amsterdam door Frederick de Wit. Tweede staat. Rechtsboven genummerd: 24.
Het noorden is linksboven. Met inzet en vier bijkaarten: [1] 'Messina': vogelvluchtaanzicht van Messina; [2] 'Milazzo': vestingplan van Milazzo; [3] 'Palermo': plattegrond van Palermo; [4] 'Catania': vogelvluchtaanzicht van Catánia met op de achtergrond de Etna en [5] 'Trapano': vogelvluchtaanzicht van Trapani.
Referentie: Carhart 2016, no. 44.2.

Malta

MC657 'L'Isle De Malthe Et celles de Goze et de Comino [...]': kaart van Malta
1722 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd en uitgegeven te Parijs door Nicolas de Fer.
Het noorden is rechtsonder. Met 65 wapenschilden van de grootmeesters van de Maltezer Orde, van 1118 tot 1722.
Referentie: Pastoureau 1984, p. 187, no. 82.

MC114 'Carte Et plan de L'isle de Malthe Et des Villes et forts avec les nouvelles fortiffications ainsy quelle sont a present': kaart van Malta, met de zuidelijke kusten van Sardinië en Sicilië en de Noordafrikaanse kust tussen Tunis en Tripoli
1723 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Uitgegeven te Parijs door Guillaume Danet (schoonzoon van Nicolas de Fer). Kopie naar *Insula Malta accuratissime Delineata [...]* van Frederick de Wit van ca. 1671-ca.1680. Het noorden is linksboven. Met inzet: vestingplan van Valetta (het noorden is rechtsonder).
Referenties: vgl. Carhart 2016, no. 46; vgl. van Gestel-van het Schip & van der Krogt 2007, p. 134, fig. 15; Pastoureau 1984, p. 189, no. 123; vgl. idem Fer I E.

MC543 'Plan du Port de Malte': schetsmatig vestingplan van Valetta
1764 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Uitgegeven door Joseph Roux. Afkomstig uit diens *Recueil Des Principaux Plans Des Ports Et Rades De La Mer Méditerranée [...]* van 1764. Rechtsboven genummerd: Pl 56.
Het noorden is rechtsonder.

Karpathos en Kasos

MC910A 'Mediterranean Archipelago - The Islands of Scarpanto and Kaso The ancient Carpathos and Kassos': hydrografische kaart van Karpathos en Kasos, van 35°56' tot 35°19' noorderbreedte
1861-1978 1 blad
Zinkografie, ongekleurd, met manuscriptaantekeningen
In het Engels en het Nederlands
In 1850-1859 verkend door Thomas Graves & Thomas Spratt; gegraveerd door J. & C. Walker; vanaf 1861 uitgegeven te Londen door de British Admiralty. Met small corrections van februari 1882 t/m 29 juli 1941 en large corrections van juni 1872; zinkografie van 1935. Rechtsonder genummerd: 2824. Op de versozijde een gedrukt

etiket '2824 Grecian Archipelago - Islands of Scarpanto and Kaso' en met potlood de aantekening 'Deze kaart is slechts verpakking'.
Met inzet: 'Tristoma': hydrografische kaart van de baai van Tristomo, in 1859 verkend door John Drew en een profiel 'Entrance of Tristoma': aanzicht van de toegang tot de baai van Tristomo. Het betreft het exemplaar van Admirality Chart no. 2824 dat als leggerblad L2824 bij de Nederlandse Hydrografische Dienst in gebruik was; met in manuscript een staat van wijzigingen in het Nederlands (nos. 1 t/m 18b, 1947-1978).

Corfu

MC895 'Corfu Ville dela Republique de Venise Dans la Dalmatie': vestingplan van de stad Kerkyra, met enige bebouwing en de voorgrond in vogelvluchtperspectief
1704-1725 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans en het Italiaans
Uitgegeven te Amsterdam door Pieter Mortier. Afkomstig uit het eerste deel van diens heruitgave van Joan Blaeus *Theatrum civitatum et admirandorum Italiae* van 1704-1705 of uit de wederheruitgave daarvan door Rutgert Alberts van 1724-1725. Rechtsboven genummerd: LVI.
Het noorden is linksboven.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 2049 [Kerkyra:43] [verso: blanco].

MC738 'Nieuwe en seer Naaukeurige kaart van t Eylant Corfu of Corcyra met alle desselfs gelegentheden met de Vaste Kust van Griekenland daer overgeleegen, Als mede de Stad Corfu in syn platte grond ende Sterktens en Kasteelen: soo als die sig Langs de Zeekant vertoonen': kaart van Corfu
1734 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:140.000
Uitgegeven te Amsterdam door Gerard van Keulen. Komt voor in het derde deel van Johannes II van Keulens *Nieuwe Groote Lichtende Zeefakkel [...]* van 1734.
Het noorden is rechtsboven. Met inzet: 'De Stad en Kasteel van Korfu': plattegrond van de stad Kerkyra met de bebouwing in vogelvluchtperspectief; boven het kaartbeeld twee aanzichten: [1] 'De Stadt Korfu eertyts Korcyra, in 't Verschiet': aanzicht van de stad Kerkyra vanuit zee en [2] 'De haven van Cassiope': aanzicht van Kassiopi vanuit zee.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 377, no. 315 & vgl. idem Keu 95; vgl. de Vries e.a. 2005, no. 255 & appendix 5, no. 155.

Cyprus

Zie ook inv.nr. MC993.

MC054 'Cypri Insulae Nova Descript.': kaart van het eiland Cyprus, gedateerd 1573

1592 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:570.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius; gegraveerd door Johannes van Doetecum (hier als Ioannes à Duetecum). Derde staat, afkomstig uit de vierde Latijnse editie van Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1592 uitgegeven door de Officina Plantiniana.
Met inzet: 'Lemnos Insulae descriptionem ex Petri Bellonii [...]': kaart van het eiland Lemnos, naar een beschrijving van Pierre Bellon.
Referenties: van den Broecke 2011, no. 149 (1592L85); *KAN* vol. III, no. 8130:31B [verso: Latijn 85 2v blanco].

Afrikaanse Atlantische wateren en kusten

MC078 'Typus orarum maritimarum Guineae, Manicongo, & Angôlae ultra promontorium Bonae spei [...] = Afbeeldinghe der custen des landts Guinea, Manicongo, ende Angôla, ende voorts tot voorby de C. de boa esperança [...]': kaart van het zuidoostelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan, van 8° noorderbreedte tot 35° zuiderbreedte
1596-1644 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Nederlands
Getekend en gegraveerd door Arnold Florisz. van Langren (hier als Arnoldus F. à Langren). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Jan Huygen van Linschotens *Itinerario*.
Met twee inzetten: [1] 'Ascension': profiel van het eiland Ascension vanuit het noordoosten en [2] 'S. Helena': profiel van het eiland Sint-Helena vanuit het noordwesten.
Referenties: *MCN* vol. VII, hst. X & ill. 10.31; Schilder & Kok 2010, ill. 1.21 (reproductie van dit exemplaar); Schilder 2017, hst. VII & ill. 7.19 (reproductie van dit exemplaar); Tooley 1969, p. 67.

MC731 Atlantische kust van Noordwest-Afrika en de daarvoor liggende eilanden: vijf kaarten op één blad
1633-1668 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Nederlands en het Frans
Vervaardigd door Jacob Aertsz. Colom. Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Vyerighe Colom [...]*, uitgegeven tussen 1632 en 1668. Rechtsonder genummerd: 41.
Referentie: *AN* vol. IV, p. 120; vgl. idem, J. Col 7, no. 42 & J. Col 29, no. 50.

(1) 'De Cust van Barbarijen van Out Mamora Tot Capo Blanco': kaart van de noordwestelijke Atlantische kust van Afrika, van Tanger tot Cap Blanc
Het noorden is linksonder.

(2) 'De Cust van Barbarijen van Capo Blanco Tot Capo de Geer = Les Costes de Barbarije depuis viel Mamora jusques a Cabo de Geer': kaart van de noordwestelijke Atlantische kust van Afrika, tussen Cap Blanc en Agadir

Het noorden is links.

(3) 'De Reede van Punte del Gada int eijlandt S. Michiels': kaart van de rede van Ponta Delgada op het eiland São Miguel (Azoren)
Met inzet: kaart van de zuidpunt van het eiland Faial (Azoren).

(4) 'De Reede voor de Stadt Angra int eijlandt Torcera': vogelvluchtaanzicht van Angra op het eiland Terceira (Azoren)
Vgl. inv.nr. MC084.

(5) 'De Eijlanden Madera en Porto Santo': kaart van de eilanden Madeira en Porto Santo
Het noorden is rechtsboven.

MC644 'Pas-kaarte van de Zuyd-west-kust van Africa; van Cabo Negro tot beoosten Cabo de Bona Esperança [...]': kaart van het zuidelijke gedeelte van de Atlantische oceaan en het uiterste westen van de Indische Oceaan, tussen Cabo Negro in Angola tot de Mosselbaai, van 15°40' tot 36° zuiderbreedte
1666-1683 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:3.000.000
Vervaardigd en uitgegeven te Amsterdam door Pieter Goos. Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Goos' *Zee-Atlas, Ofte Water-Weereld [...]*, uitgegeven tussen 1666 en 1683.
Het noorden is links. Het kaartbeeld toont tevens een klein stuk van het westelijke gedeelte van de Indische oceaan, van Kaap Agulhas tot de Mosselbaai. Met twee inzetten: [1] kaart van de kust van de Kaapkolonie, van de Sint-Helenabaai tot de Valsbaai (het noorden is links; het Dasseneiland en het Robbeneiland zijn ook aangeduid als "Elizabeth Eyl." en "Eyl. Cornelia") en [2] kaart van de Vleesbaai (het noorden is links).
Referenties: *AN* vol. IV, Goos 1A t/m Goos 16; vgl. idem, Goos 1B, no. 24; Parker & Ruderman 2022, pp. 50-51.

MC261 'Pas caert vande Custen van Angola Van Rio de Zaire tot C. Negro alles op zyn ware Coers en verheyt geleyt': kaart van de kust van Angola, tussen de monding van de rivier de Congo en Cabo Negro, van 5°30' tot 16°15' zuiderbreedte
1708-1715 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.200.000
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes van Keulen (hier als Joannes van Keulen). Tweede staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Groote Nieuwe Vermeerdere Zee-Atlas ofte Water-Werelt [...]* of van het vijfde deel van diens *Nieuwe Groote Ligtende Zee-Fakkel [...]*.
Het noorden is links.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 371, no. 145*; idem, Keu 28 & Keu 123A; vgl. de Vries e.a. 2005, p. 209, no. 264.

MC819 'Paskaart van't Zuydelykste gedeelte van Africa, vertoonende de Saldanha Bay de Bay de Goede Hoop en de Bay Falso: met desselfs Dieptens Droogtens en Anker gronden': kaart van de Atlantische kusten van de Kaapkolonie tussen de Saldanhabaai en Kaap Hangklip, van 32° tot 35°9' zuiderbreedte
1726-1734 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:270.000
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes II van Keulen (hier als Ioannes van Keulen). Het noorden is links. In tegenstelling tot wat de titel van deze kaart stelt, betreft het een combinatie van een zee- en een landkaart, met uitgebreide informatie in het binnenland, waaronder de namen van grondeigenaren. Op de achtergrond van de cartouche een aanzicht van Kaapstad met de Duivelsberg, de Tafelberg en de Leeuwenberg.
Referentie: de Vries e.a. 2005, p. 185, no. 206; vgl. idem, no. 529.
Zie: Elri Liebenberg, "De Paskaart van ’t Zuydelykste Gedeelte van Africa van Van Keulen", in: *Caert-Thresoor* vol. 37 (2018) no. 2, pp. 57-70.

MC905 'Carte Reduite d'une partie des Costes Occidentales et Meridionales de l'Afrique Depuis Cabo Frio ou Cap Froid par les 19 Degrés de Latitude Merid.le jusqu'a la Baye S. Blaise': kaart van de zuidwestkust van Zuidelijk Afrika, van 17°40' tot 38° zuiderbreedte, gedateerd 1754
1754 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
De kompaslijnen zijn van een aparte koperplaat gedrukt, in groene inkt.
Vervaardigd en uitgegeven te Parijs door Jacques-Nicolas Bellin. Een latere staat komt voor in het tweede deel van diens *L'Hydrographie Françoise [...]* van 1765.
Met drie profielen: [1] 'Vue du Cap de Bonne esperance': aanzicht van de Tafelbaai vanuit het noorden, met de Duivelsberg, de Tafelberg en de Leeuwenberg; [2] 'Vue du Cap Falso, du Cap des Eguilles et des Terres qui sont entre deux': profiel van de Zuidafrikaanse kust tussen de Valsbaai en Kaap Agulhas en [3] 'Autre Vue du Cap Falso et du Cap des Eguilles': alternatief profiel van de Zuidafrikaanse kust tussen de Valsbaai en Kaap Agulhas. Het kaartbeeld toont tevens een klein gedeelte van de Indische Oceaan, van Kaap Agulhas tot de Mosselbaai.

Amerikaanse Atlantische wateren en kusten

Noord-Amerikaanse Atlantische wateren en kusten

MC386 'Pascaarte van de Noorder Zee Custen van America, vande west-hoeck van Ysland door de Straet Davis en Hudson, tot aen Terra Neuf': kaart van het noordwestelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan, van 81°30'

tot 43° noorderbreedte
1680-1699 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:9.000.000
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes I van Keulen (hier als Joannes van Keulen). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Groote Nieuwe Vermeerdere Zee-Atlas ofte Water-Werelt [...]*, uitgegeven tussen 1680 en 1694 of van het vierde deel van diens *Nieuwe Groote Ligtende Zee-Fakkel [...]*.
Het kaartbeeld toont tevens de zuidelijke helft van Groenland en het uiterste westen van IJsland.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 371, no. 10; vgl. idem Keu 1 t/m Keu 19 & Keu 119A; Parker & Ruderman 2022, pp. 58-59; de Vries e.a. 2005, p. 207, no. 236.

MC626 'The Coast of West Florida and Louisiana': hydrografische kaart van het noordelijke gedeelte van de Golf van Mexico, ter hoogte van de Mississippidelta, van 30°35' tot 25° noorderbreedte
1794 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Vervaardigd door Thomas Jefferys; uitgegeven te Londen door Laurie & Whittle. 'as the Act directs 12.th May, 1794'. Komt voor in Jefferys *The West-India Atlas: or, A Compendious Description of the West-Indies [...]* van 1775. Rechtsboven genummerd: D.F.3; op de versozijde met pen: 10.
Het kaartbeeld toont een gedeelte van de kust van hedendaags Louisiana, Mississippi, Alabama en Florida. Met de zeeroute van de Spaanse zilverschepen, van Vera Cruz naar Havana.

Midden-Amerikaanse Atlantische wateren en kusten

MC549 'Abbildung, Weelcher Gestalt die Spanische Silberflotta von dem Holländischen General, Peter Peters Hayn, an der Insul Cuba, in de Baya Matanca Anno 1628 erobert worden': vogelvluchtaanzicht van het veroveren van de Spaanse Zilvervloot door Nederlandse schepen onder Pieter Pietersz. Heyn in de baai van Matanzas op Cuba (9 september 1628)
1630 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, ongekleurd
In het Duits
Anonieme kopie naar de nieuwsprent door Claes Jansz. Visscher van 1628; gedrukt door David Aubrey en uitgegeven door Matthäus Merian.
Met inzet: 'Das Eylandt Cuba mit deroselben gelegenheit': kaartje van Cuba en Jamaica (het noorden is onder) en twee portretten: [1] 'Pieter Pieters Hayn Generael': portret van Pieter Pietersz. Heyn en [2] 'Hendrick Cornelisz. Lonq Admirael': portret van Hendrick Cornelisz. Lonck.

Referenties: vgl. *GAWIC* vol. I, p. 14; Guleij 2022, p. 256; vgl. *MCN* vol. IX, p. 503, ill. 13.66.a; Muller 1863-1882 vol. IV, no. 1594C(b); vgl. Schilder & Kok 2019, ill. 5.60; vgl. Simon 1958, no. 266; vgl. Storms 2022, no. 14.

MC264 'Pascaerte van Westindien begrypende in zich de Vaste kusten en Eylanden, alles op syn waere lengte en breete op wassende graden gelegt': kaart van het westelijke gedeelte van de Atlantische oceaan tussen Cape Cod en de monding van de rivier de Orinoco in mercatorprojectie, met de Golf van Mexico en de Caribische Zee, van 41°45' tot 5° noorderbreedte
1680-1694 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Met goud gehoogd.
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes I van Keulen. Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Groote Nieuwe Vermeerdere Zee-Atlas ofte Water-Werelt [...]*, uitgegeven tussen 1680 en 1694.
Met inzet: 'Het Canael Tusschen Havana aen Cuba ende de Tortugas en Martyres aen Cabo de la Florida in Groot besteck': kaart van de Straat Florida met de noordwestkust van het eiland Cuba.
Referentie: *AN* vol. IV, p. 394, no. 24; vgl. idem, Keu 1 t/m Keu 19.

MC658 'Nieuwe en Zeer Naaukeurige Paskaart van de Kusten van West Indien Strekkende van Rio Oronoque tot Beneede Cartagena, met alle de Caribische Eylanden als ook Porto Rico en de Zuyd Kust van Espaniola, Met alle desselfs Dieptens, Droogtens, en Anker-gronden, in 't Ligt Gegeven door den Kundige en Wel-Ervarene Capt. Iean Bertrand': kaart van het oostelijke gedeelte van de Caribische Zee, met Hispaniola, Puerto Rico, de Bovenwindse en de Benedenwindse Eilanden, van 19° tot 8° noorderbreedte
1728 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:2.000.000
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Jean Bertrand: uitgegeven te Amsterdam door Johannes van Keulen (hier als Ioannes van Keulen). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van het vierde deel van diens *Nieuwe Groote Ligtende Zee-Fakkel [...]*.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 394, no. 249; vgl. idem, Keu 113A-B; de Vries e.a. 2005, p. 207, no. 244.

Zuid-Amerikaanse Atlantische wateren en kusten
Zie ook inv.nrs. MC311 en MC485A.

MC554 'Accuratissima Brasiliae Tabula': geïllustreerde kaart van de kust van Brazilië, van de evenaar tot 28°30' zuiderbreedte
1638-1642 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Duits
Vervaardigd door Henricus Hondius. Afkomstig uit het tweede deel van de eerste of tweede Duitse editie van de *Atlas Novus*, tussen 1638 en 1642 uitgegeven door Johannes Janssonius. Op de versozijde met pen genummerd: 115.
Het noorden is rechts. Met twee inzetten: [1] 'Baya de todos os Sanctos': kaart van Baía de Todos-os-Santos (het noorden is links) en [2] 'Villa d'Olinda de Pernambuco': kaart van Olinda (Recife).
Referentie: *KAN* vol. I, no. 9850:1.1 [verso: Duits 3K].

MC388 'Brasilia Generis Nobilitate armorum et litterarum [...]': kaart van de kust van Brazilië, van 8° noorderbreedte tot 37° zuiderbreedte
1663 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Frans
Uitgegeven door Joan Blaeu (hier als Johannes Blaeu). Afkomstig uit het twaalfde deel van de Franse editie van diens *Atlas Maior* van 1663.
Het noorden is rechts.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 9850:2B [verso: Frans 4A 225-226].

MC550 'Sinus Omnium Sanctorum': kaart van Baía de Todos-os-Santos
1663 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Frans
Vervaardigd door Georg Marcgraf en Frans Post; uitgegeven door Joan Blaeu. Afkomstig uit de Franse editie van Blaeus *Atlas Maior* van 1663. De kaart komt in eerste staat voor in Blaeus uitgave van Caspar Barleaus' *Rerum Per Octennium in Brasilia Et alibi nuper gestarum Sub Praefectura Illustrissimi Comitis J. Mauritii, Nassoviae [...]* van 1647. Rechtsonder genummerd: no. 31.
Met inzet: 'Civitas S. Salvatoris': plattegrond van Salvador.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 9855:2.2 [verso: Frans 4K 257-258].

MC163 'Littora Brasilae = Pascaert van Brasil': kaart van de kust van Brazilië, van de evenaar tot 36° zuiderbreedte
ca. 1675 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:8.000.000
In het Latijn en het Nederlands
Met goud gehoogd.
Geëtst door Romein de Hooghe; uitgegeven door Frederick de Wit. Eerste staat, zoals die voorkomt in De Wits *Orbis Maritimus ofte Zee Atlas* van ca. 1675. Linksboven genummerd: 21.
Volgens een laat twintigste-eeuwse notitie in potlood is deze kaart afgezet (ingekleurd) door Dirk Jansz. van Santen.
Vgl. qua inkleuring inv.nrs. MC205 en MC279.
Referenties: *AN* vol. IV, M. Wit 1, no. 26; Carhart 2016, no. C31.

Zie: Truusje Goedings, *'Afsetters en meester-afsetters'. De kunst van het kleuren 1480-1720*. s.l. [Nijmegen]: Vantilt, s.a. [2015], pp. 111-150.

MC756 'Pas-kaart van de Zee kusten van Veneçuela met de Byleggende Eylanden': kaart van de kust van Venezuela en de daarvoor liggende eilanden, van de eilandengroep Los Testigos tot het schiereiland van Guajira, van 16°40' tot 9°30' noorderbreedte

1684-1715 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.800.000
Vervaardigd door Claas Jansz. Voogt; uitgegeven te Amsterdam door Johannes I van Keulen. Eerste staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Van Keulens *Groote Nieuwe Vermeerdere Zee-Atlas ofte Water-Werelt [...]* of van het vierde deel van diens *Nieuwe Groote Ligtende Zee-Fakkel [...]*. Linksonder genummerd: 8.
Het noorden is onder. Met twee inzetten: [1] 'de Reede van Tortuga in't Groodt': gecombineerde kaart en profiel van Isla la Tortuga (het noorden is onder) en [2] 't Eyland Quiraçao in't Groodt': kaart van Curaçao (het noorden is onder).
Referenties: *AN* vol. IV, p. 393, no. 123; vgl. idem, Keu 20A & Keu 109; de Vries e.a. 2005, p. 205, no. 220.

MC627A-D Set van vier bladen met elk twee afbeeldingen betreffende het Atlantische deel van de reis om de wereld door George Anson (1740-1744)

1749 4 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd
De bladen zijn ingelijst geweest; alle vier zijn onder invloed van zonlicht binnen het passepartout verkleurd.
Afkomstig uit de tweede druk van Richard Walters *Reize Rondsom de Werreld, Gedaan in de Jaaren 1740 Tot 1744, Door Den Heere George Anson [...]*, in 1749 uitgegeven door Isaak Tirion.
Vgl. inv.nr. MC751.

MC627A Twee afbeelingen van Ilha de Santa Catarina op één blad

In het Frans en het Nederlands
Vervaardigd door Frans de Bakker. Linksboven genummerd: No. 1.

(1) 'Vue de la Côte du N.E. de l'Isle de Ste Catharine sur la Côte du Bresil = Gezigt van de N.O. zyde van 't Eiland Ste. Katharina aan de kust van Brazil'

(2) 'Vue de l'Entrée Septentrionale du Port de Ste. Catharine = Gezigt van het Noordelyk inkomen van de Haven van Ste. Katharina'

MC627B Twee afbeelingen van Puerto San Julián op één blad

Linksboven genummerd: No. 3.

(1) 'Gezigt van het Land van Patagonia een weinig ten Noorden van de Haven van St. Juliaan'

(2) 'Gezigt van de Baay van St. Juliaan, de Woudsberg strekkende W.Z.W. ½ Z. en de Haven of Mond der Rivier Z.W. op een afstand van 10 Eng. Mylen'

MC627C Twee afbeelingen van Straat Magellaan, Vuurland en Straat Le Maire op één blad
Linksboven genummerd: No. 6.
(1) 'Kaap Sint Maria aan 't begin van de Straat Magellaan'
(2) 'Een gedeelte der N.O. Zyde van Tierra Del Fuego aan het inkomen van de Straat Le Maire'

MC627D Twee afbeelingen van Straat Le Maire op één blad
Linksboven genummerd: No. 7.
(1) 'De Straat Le Maire tusschen Tierra Del Fuego en Staaten Land'
(2) 'De Westzyde van 't Staaten Eiland'

MC963 'South Atlantic Ocean - Wester Portion: hydrografische kaart van het zuidwestelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan in mercatorprojectie, van 10° noorderbreedte tot 57°30' zuiderbreedte
1981 1 blad
Meerkleuren offset
Schaal op 36° zuiderbreedte: 1:7.500.000
In het Engels
Samengesteld uit 'the latest information in the Hydrographic Department 1976', met aanvullingen en correcties tot 1981. Vanaf 7 maart 1969 uitgegeven te Londen door de British Admiralty; nieuwe edities 24 september 1976 en 31 juli 1981. Met small corrections 1982-682 t/m 1982-2766. Linksboven en rechtsonder genummerd: 2444. Het betreft Admirality Chart no. 2444. Op de versozijde 'Printed August 1981'; het nummer 2444; de titel 'South Atlantic Ocean - Western Portion'; 'Folio No.' waarbij met pen een 4 is bijgeschreven en een stempel 'Observatorium Rotterdam nr. 1955.1981'.

Eilanden in de Atlantische Oceaan

Frisland

MC051 'Frislanda, Scoperta Da Nicolò Zeno Patritio Veneto Creduta favolosa, ó nel Mare Sommersa[...]': kaart van het eiland Frisland en de zuidpunt van Groenland, van ca. 65° tot ca. 59° noorderbreedte, gebaseerd op de geschriften van Nicolo Zeno
1692 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Italiaans
Kwart van een blad met van origine vier kaarten.
Vervaardigd door Vincenzo Coronelli. Afkomstig uit diens *Corso Geographico Universale [...]* van 1692.
Het spookeiland Frisland komt in de zeventiende eeuw veelvuldig op zeekaarten voor. Vgl. inv.nr. MC035; zie ook inv.nr. MC734.
Referentie: Parmentier 2015, cat. 81 & p. 132 (reproductie van dit exemplaar)
Zie: Donald S. Johnson, *Phantom islands of the Atlantic. The legends of seven islands that never were*. New York: Walker & Co, 1996 (rev. ed.), pp. 44-62.

Rockall

MC633 'The highest part of Rockall Bank': kaart van het hoogste gedeelte van het Rockallplateau, van 57°41'30" tot 57°32'30" noorderbreedte
1975 1 blad
Meerkleuren offset
Schaal 1:50.000
In het Engels
Samengesteld en uitgegeven door The Royal Geographical Society.
Met twee bijkaarten: [1] 'N.E. Atlantic Ocean': kaart van de noordoostelijk Atlantische Oceaan en [2] 'Rockall Island': hoogtekaart van Rockall.
Kok kocht deze kaart vanwege het belang van Rockall in de vliegtuignavigatie.
Zie G.S. Holland & R.A. Gardiner, "The first map of Rockall", in: *The Geographical Journal* vol. 141, part 1 (March 1975), pp. 94-98.

Azoren

MC084 'Angrae Urbis Tercerae que insularum quas Azores vocant [...] Auctor, Ioannes Hugonius A. linschoten a.o.1595 = Affbeeldinge vande Stat Angra, met het Slot op het Eijlant Tercer, welcke alle de Eijlanden onderworpen zijn, diemen Azores ofte de Vlaemsche Eijlanden noemt [...] door Jan Huijgen van Linschoten. a.o 1595': vogelvluchtaanzicht van Angra op Terceira, gedateerd 1595
1596-1644 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn, het Portugees en het Nederlands
Getekend door Jan Huygen van Linschoten; gegraveerd door Baptista van Doetecum (hier als Baptista à Doetechum). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Jan Huygen van Linschotens *Itinerario*. Rechtsonder genummerd: 150 en 151.
Het noorden is rechtsboven. Boven het kaartbeeld een alternatieve titel in het Portugees: 'A cidade de Angra na ilha de Iesu Xpo da Tercera. que esta em 39 graos'.
Deze afbeelding werd veelvuldig nagevolgd op latere Nederlandse zeekaarten.
Vgl. inv.nr. MC731, kaart 4.
Referenties: *MCN* vol. VII, hst. X & ill. 10.4; Schilder 2017, hst. VII & ill. 7.4 (reproductie van dit exemplaar).

Bermuda

MC016 'Mappa Aestivarum Insularum, alias Barmudas dictarum, ad Ostia Mexicani aestuarii [...]': gecombineerde zee- en kadastrale kaart van Bermuda
1633 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Verschillende schalen

In het Frans
Vervaardigd te Amsterdam door Henricus Hondius, naar de Bermudakaart van Richard Norwood en John Speed van 1622-1626. Eerste staat, afkomstig uit het tweede deel van de eerste Franse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, in 1633 uitgegeven door Henricus Hondius.
Het noorden is rechtsboven. Het onderliggende kaartbeeld (de zeekaart) toont Bermuda en omliggende kusten op kleine schaal. In de zee is vervolgens Bermuda, met verkaveling, op grotere schaal afgebeeld.
Zie ook inv.nr. MC746 kaart 15.
Referenties: vgl. Elkhadem e.a. 1992, no. 46; *KAN* vol. I, no. 9660:1.1 [verso: Frans 8Q 705-708].

Canarische Eilanden

MC664 'Pascaarte vande Eijlanden van Canarien, vertoonende de rechte gelegentheijt der Custen ende Reeden vandien [...] = Carte marine des Isles de Canarie, representant au vif la vraije situation des costes et rades sicelles [...]': kaart van de Canarische Eilanden, van 30° tot 27°34' noorderbreedte
1608-1630 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:1.100.000
In het Nederlands en het Frans
Vervaardigd Willem Jansz. Blaeu. Vermoedelijk tweede staat, afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van diens *Licht der Zee-vaert [...]*, uitgegeven tussen 1608 en 1630. Rechtsonder genummerd: 14, daaronder vermoedelijk: H.
Referentie: *AN* vol. IV, M. Bl 1 t/m M. Bl 7 & M. Bl 11 t/m M. Bl 14, no. 14.

Sint-Helena

Zie ook inv.nrs. MC078, MC354, MC632 en MC740 kaart 12.

MC147 'Vera effigies et delineatio Insulae Sanctae Helenae [...] = Waerachtighe affbeeldinghe ende gedaente vant Eylant Sancta Helena [...]': drie in één afbeelding gecombineerde profielen van Sint-Helena, respectievelijk gezien vanuit het noordoosten, vanuit het noorden en vanuit het noordwesten
1596-1644 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Nederlands
Gegraveerd door Baptista van Doetecum (hier als Baptista á Doetechum). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Jan Huygen van Linschotens *Itinerario*.
Rechtsonder genummerd: 140 en 141.
Referenties: *MCN* vol. VII, hst. X & ill 10.33; Parker & Ruderman 2022, pp. 40-41; Schilder 2017, hst. VII & ills. 7.6 & 7.21 (reproducties van dit exemplaar).

INDISCHE OCEAAN EN AANGRENZENDE ZEEËN

Algemeen

Zie ook inv.nrs. MC349 en MC390.

MC494 'Mar di India': kaart van de Indische Oceaan, van 40° noorderbreedte tot 49° zuiderbreedte
1650-ca. 1680 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Johannes Janssonius. Afkomstig uit het vijfde deel van de Duitse editie van diens *Novus Atlas* van 1650.
Referenties: *KAN* vol. I, no. 0500:1 [Duits Y 69-70]; Parker & Ruderman 2022, pp. 48-49; Schilder 1976, map 45.

Zuidwestelijke Indische Oceaan

Zie ook inv.nr. MC997.

MC077 'Delineatio Orarum maritimarum, Terrae vulgo indigetatae Terro do Nadal, item Sofalae, Mozambicae, & Melindae [...] = Affbeeldinghe der custen des landst genaept Terra do Natal, Item van alle de custen van Çoffala, Mozambique, Melinde [...]': kaart van het westelijke gedeelte van de Indische Oceaan, van 8° noorderbreedte tot 35° zuiderbreedte
1596-1644 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn, het Portugees en het Nederlands
Getekend en gegraveerd door Arnold Florisz. van Langren (hier als Arnoldus F. à Langren). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Jan Huygen van Linschotens *Itinerario*.
Hat kaartbeeld toont de Indische Oceaan tussen de zuidelijkste punt van Afrika en Ceylon.
Referenties: *MCN* vol. VII, hst. X & ill. 10.36; Parker & Ruderman 2022, pp. 36-39; Schilder 2017, hst. VII & ill. 7.22 (reproductie van dit exemplaar); Tooley 1969, p. 67.

MC870A 'Bay Algoa': hydrografische kaart van Algoa Bay
1753 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door Johannes II van Keulen. Afkomstig uit het zesde deel van diens *Nieuwe Groote Lichtende Zee-Fakkel [...]* van 1753. Linksonder genummerd: 6.
Het is niet zeker of op de kaart daadwerkelijk de Algoabaai is afgebeeld: de verschillende baaien aan de Zuid-Afrikaanse kust werden door cartografen nogal eens verkeerd benoemd. Vergelijking met o.a. 4.TOPO inv.nrs. 15.2A, 15.3, 15.6 en 15.18 bevestigt de indruk dat het hier om de huidige Algoa Bay (destijds o.a. Swartkopsrivierbaai en Baai de la Goa), en niet de Plettenbergbaai, gaat.
Referentie: *AN* vol. IV, Keu 135A-C.

Zie: Roger Stewart, "A rare set of charts by Alexander Dalrymple, 1744. Innovative engraving and three southern African bays", in: *IMCoS Map Journal* no. 175 (2023), pp. 19-28.

MC870B 'Pas-caart van de Baay de Lagoa gelegen op de Cust van de Cafres tusschen 25 en 26 gr. Zuider Breedte': hydrografische kaart van de Maputobaai
1753 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd te Amsterdam door Johannes II van Keulen. Afkomstig uit het zesde deel van diens *Nieuwe Groote Lichtende Zee-Fakkel [...]* van 1753. Linksonder genummerd: 7.
Referentie: *AN* vol. IV, Keu 135A-C.

Noordelijke Indische Oceaan

Algemeen

MC049 'Deliniantur in hoc tabula, Orae maritimae Abexiae, freti Mecani, al. Maris Rubri; Arabiae, Ormi, Persiae [...] = Afbeeldinge der custen van Abex, der engte van Mecha, anders ghenaempt de Rode Zee, Item de custen van Arabien, Ormus, Persen [...]': kaart van het noordelijke gedeelte van de Indische Oceaan, van de evenaar tot 43° noorderbreedte
1596-1644 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Nederlands
Gegraveerd door Hendrik Florisz. van Langren (hier als Henricus F. ab Langren). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Jan Huygen van Linschotens *Itinerario*.
Het kaartbeeld toont het oostelijke gedeelte van de Middellandse Zee, de Hoorn van Afrika, het Arabisch Schiereiland, Perzië en het Indisch subcontinent met Ceylon.
Referenties: Alai 2005, no. E. 76; *MCN* vol. VII, hst. X & ill. 10.37; Schilder 2017, hst. VII & ill. 7.23 (reproductie van dit exemplaar).

MC074 'Erythraei Sive Rubri Maris Periplus [...]': historische kaart van het noordelijke gedeelte van de Indische Oceaan, van ca. 30° noorderbreedte tot ca. 15° zuiderbreedte, gedateerd 1597
1609-1612 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:25.000.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Eerste staat, afkomstig uit een van de door Jan Baptist Vrients (1609) en de Officina Plantiniana (1612) uitgegeven edities van Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum*.
Met inzet: 'Ulyssis Errores [...]': kaart van de omzwervingen van Odysseus, en twee

bijkaarten: [1] 'Annonis Periplus': kaart van de reis van Hanno (Carthaags magistraat uit de vijfde eeuw BCE) en [2] kaartje van het Noordpoolgebied tot ca. 60° noorderbreedte. Op de versozijde een afbeelding van de twee zijden van een zilveren munt met Mercurius en Odysseus.
Referenties: van den Broecke 2011, no. 224 (1609L/1612Lxxxvj); *KAN* vol. III, no. 0500H:31.1 [verso: Latijn xxxvj].

Golf van Aden en Rode Zee

MC770 'Carte Particuliere de la Mer Rouge &c. Levée Par Ordre des Roys de Portugal sous qui on en a Fait la Decouverte': kaart van de noordoostkust van Afrika, de Rode Zee en de zuidwestkust van het Arabisch Schiereiland, van 35°20' noorderbreedte tot 11°15' zuiderbreedte
1700 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:7.000.000
In het Frans
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Uitgegeven te Amsterdam door Pieter Mortier (hier als Pierre Mortier). Afkomstig uit diens *Suite du Neptune François [...]* van 1700. Rechtsonder genummerd: 25.
Het noorden is rechts. Met drie inzetten: [1] 'Fortification de Monbasa ou Monbaca': plattegrond van het fort te Mombassa; [2] 'Isla de Zacatora': kaart van het eiland Socotra en [3] 'l'Isle de Monbassa ou Monbaca': kaart van Mombassa Island.
Referentie: *AN* vol. IV, M. Mor 7, no. 19.

MC713, MC733
'Indischer Ozean - Golf von Aden - Ansteuerung von Aden': hydrografische kaart van het noordelijke gedeelte van de Golf van Aden, van 13°2' tot 12°38' noorderbreedte
1909-1953 1 koperplaat en 1 blad
Schaal 1:75.000
In het Duits
Rechtsboven en linksonder genummerd: Nr. 326; linksonder: Klasse III.
Met inzet: 'Aden Reede': hydrografische kaart van de rede van Aden, van 12°48'54" tot 12°46'30" noorderbreedte (schaal 1:10.000); indicator voor de inzet en drie profielen: A 'Flint Insel. Quarantäne-Anstalt': profiel van het quarantaine-eiland Flint Island; B 'Aden. Signalstation bei der Einfahrt zum Binnenhafen': profiel van de signaalmast aan de binnenhaven van Aden en [C] profiel van Djebel Hassan en het Schiereiland Aden.
Het betreft blad 326 van de Duitse hydrografische kaartenset.

MC713 Bijgewerkte gravure, 1909-1953, 1 koperplaat
1. Ausgabe: Dezember 1909; Neue Ausgabe: 1926 VI, 1931 VII, 1953 XI.

MC733 Afdruk, 1942 Koperdiepdruk, ongekleurd
Gegraveerd te Berlijn door F. Müllhaupt; gedrukt te Berlijn door Dietrich Reimer (Andrews & Steiner); vanaf 1909 XII te Berlijn uitgegeven door het Oberkommando der Kriegsmarine. 1. Ausgabe: Dezember 1909; Neue Ausgabe: 1926 VI, 1931 VII; Kleine

Berichtigungen: 1938 29 I t/m 31 XII 1941.
Met Reichsadler en swastika. Op de versozijde enkele stempels: 'Grp. 5 Fortführungsblatt 326' en '31.7.53-3.1.54'.

Golf van Bengalen

MC609 'Sinus Gangeticus; Vulgo Golfo De Bengala Nova descriptio': kaart van de Golf van Bengalen, van 25°30' tot 4°40 noorderbreedte
1650-ca. 1680 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Johannes Janssonius.
Het noorden is rechts.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 0530:1 [verso: blanco].

MC285 'Baay van Tricoen male': kaart van de Baai van Trincomalee
1726 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door François Valentijn. Afkomstig uit het vijfde deel, eerste stuk, van Valentijns *Oud ende Nieuw Oost-Indiën [...]* van 1726. Rechtsboven genummerd: No. 13. N.A.N.
Het noorden is rechtsonder.

Oostelijke Indische Oceaan

MC276 'Carta particolare del mare d'India sino allo stretto di Sunda fra I'Isole di Sumatra è di Iava magg.re con altre Isolette è scog. scop.to d'Inglesi': kaart van het oostelijke deel van de Indische oceaan, van de evenaar tot 25° zuiderbreedte
1646-1661 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd door Robert Dudley; gegraveerd door Antonio Francesco Lucini. Afkomstig uit de eerste of tweede editie van Dudleys *Dell'Arcano del Mare*, in 1646-1647 en 1661 uitgegeven in Florence. In de cartouche genummerd: d'Asia Carta III.
Referentie: Shirley 2004, M.DUD-1a, no. 93.

Zuid-Chinese Zee en Oostelijke Archipelzeeën

Algemeen

Zie ook inv.nrs. MC994 en MC995.

MC313 'Nova Tabula Insularum Javae, Sumatrae, Borneonis et aliarum Mallacam [...] = Neuwe und Eijgentliche Furbildung, der Inseln, Java, Sumatra, Borneo, bis gen Malaca, mit alen umligenden kleinen Inseln [...]': kaart van de Javazee met de omliggende straten en zeeën, van 7°40'

noorderbreedte tot 8°20 zuiderbreedte
1599-1628 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Willem Lodewijcksz. (hier als G.M.A.L.). Afkomstig uit een van de twee Latijnse edities (1599 en 1628) of uit de tweede Duitse editie (1613) van het *II. Pars Indiae Orientalis [...]* (De Bry's *Petits Voyages* deel II).
Vgl. inv.nr. MC995.
Referenties: Crawford 1884, p. 64, no. 7 (2) & p. 166, no. 7 (2); *MCN* vol. VII, pp. 264-269 & ill. 11.61.
Zie: Günter Schilder & Marco van Egmond, "Maritime Cartography in the Low Countries during the Renaissance", in: *HoC* vol. 3, pp. 1410-1411.

MC910E 'South China Sea - Kepulauan Natuna': hydrografische kaart van de Natuna-eilanden in mercatorprojectie, van 4°55' tot 2°55' noorderbreedte
1993 1 blad
Meerkleuren offset
Schaal 1:200.000 op 5°00' noorderbreedte
In het Engels
Samengesteld uit Nederlandse hydrografische opnemingen uit 1905-1907 met latere correcties uit Indonesische hydrografische kaarten tot 1991. Vanaf 5 augustus 1909 uitgegeven te Londen door de British Admiralty. Met large corrections (new editions) van 12 januari 1968 en 4 juni 1993. Gegraveerd in 1967; fotomechanisch gereproduceerd in 1977 (CBX.1977), 1983 (Positive 1983), 1988 (AST 1988) en mei 1993 (A.5-93). Linksboven en rechtsonder genummerd: 1348. Op de versozijde het nummer 1348, de titel 'Kepulauan Natuna' en 'Printed June 1993'; daarnaast met potlood 'BA 1348'.
Het betreft Admirality Chart no. 1348.

Straat Malakka

MC040 'Le Détroit de Malacca, Dressé sur les memoires des plus Savans Voyageurs modernes': kaart van Straat Malakka, van ca. 7° noorderbreedte tot ca. 2° zuiderbreedte
1714 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Uitgegeven te Leiden door Pieter van der Aa. Afkomstig uit diens *Nouvel Atlas, très-exact et fort commode pour toutes sortes de personnes, Contenant les Principales Cartes Géographiques [...]* van 1714.
Het noorden is rechtsboven.

MC869 'Vaarwaters en Ankerplaatsen op de Oostkust van Sumatra': gravure voor de hydrografische verzamelkaart van een gedeelte van de noordoostkust van Sumatra (negen kaarten op één blad)

1924-1937 1 koperplaat

Verschillende schalen
Gegraveerd door 'v.d. Ent. Hoogenkamp'; uitgegeven te 's-Gravenhage in augustus 1924 door het Ministerie van Marine, Afdeling Hydrografie. Hernieuwde uitgave januari 1929. Bijgewerkt tot IX-1937.
Het betreft blad 230 van de Nederlandse Oost-Indische hydrografische kaartenset.
Voor van deze koperplaat gedrukte kaarten zie 4.HYDRO122 inv.nrs. 10.115 (augustus 1924) en 10.116 (januari 1929).

1 'Lingga Archipel - Rede Penoeba'
Schaal 1:25.000
Opgenomen in 1916 door het gouvernementsstoomschip 'Glatik'.

2 'Batoe Bara Rivier'
Schaal 1:25.000
Opgenomen in 1915 door de havenmeester te Pangkalan Brandan.

3 'Padang- en Pagoerawan Rivier'
Schaal 1:40.000
Opgenomen in 1915 door de slibzuiger 'Java'; kustlijn en rivieren volgens de topografische kaart van 1917.

4 'Djara'
Schaal 1:25.000
Opgenomen in 1892 door Harer Majesteits opnemingsvaartuig 'Melvill van Carnbee'.

5 'Padang'
Schaal 1:25.000
Opgenomen in 1916 door Harer Majesteits opnemingsvaartuig 'Van Gogh'.

6 'Berhala'
Schaal 1:25.000
Opgenomen in 1916 door Harer Majesteits opnemingsvaartuig 'Van Gogh'.

7 'Salahnama'
Schaal 1:25.000
Opgenomen in 1891 door Harer Majesteits opnemingsvaartuig 'Melvill van Carnbee'.

8 'N W Groep der Aroeah Eilanden'
Schaal 1:25.000
Opgenomen in 1916 door Harer Majesteits opnemingsvaartuig 'Van Gogh'.
Met profiel van de westelijke Aroeah-eilanden vanuit het oosten.

9 'Tamiang Rivier en Soengai Ijoe'
Schaal 1:50.000
Samengesteld in 1913, verbeterd in 1928.

Javazee

MC132 'XXXI. Nefaria Obtruncatio quorundam in navi Hollandia dicta, à Javanensibus instituta': afbeelding van het schip Hollandia en het gevecht voor Sedajoe

1601-1629 1 blad

Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Johannes en Baptista van Doetecum. Afkomstig uit de eerste of tweede Latijnse editie van de *Tertia Pars Indiae Orientalis [...]* (De Bry's *Petits Voyages* deel III) van 1601 en 1629. Na de titel genummerd: 25.
De afbeelding hoort bij het verslag van de zgn. Eerste Schipvaart onder Pieter Keyser en Cornelis de Houtman. Het 'gevecht voor Sedajoe' vond plaats op 5 december 1596.
Referentie: Crawford 1884, p. 168, no. 7; van Groesen 2012, p. 518.
Zie: J.C. Mollema, *De Eerste Schipvaart der Hollanders naar Oost-indië 1595-1597*. 's-Gravenhage: Martinus Nijhoff, 1936 (2e druk), pp. 303-306.

MC321, MC387

'Insulae Iavae Cum parte insularum Borneo Sumatrae, et circumjacentium insularum novissima delineatio': kaart Java en Madura 2°20' tot 10°45' zuiderbreedte

1659-ca. 1690 2 bladen

Koperdiepdruk
In het Latijn
Het kaartbeeld toont tevens het zuidoostelijke gedeelte van Sumatra, Banka, het zuidwestelijke gedeelte van Borneo en het westelijke gedeelte van Bali.

MC321 Eerste exemplaar, 1659 Ongekleurd
Vervaardigd door Johannes Janssonius. Afkomstig uit het vijfde deel van de vijfde Latijnse editie van diens *Atlas Novus* van 1657-1662.
Referenties: *KAN* vol. I, no. 8510:1 [verso: Latijn 2L 97-98]; vgl. Storms 2022, no. 20.

MC387 Tweede exemplaar, ca. 1690 Handgekleurd
Uitgegeven te Amsterdam door Pieter Schenk en Gerard Valk. Latere staat van de kaart door Johannes Janssonius.
Referentie: vgl. *KAN* vol. I, no. 8510:1 [verso: blanco].

MC401A-B, MC406

Twee kaarten van Java, afkomstig uit Samuel Thorntons *The English Pilot. The Third Book [...]*

1711 3 bladen

In het Engels
Uitgegeven te Londen door Samuel Thornton. Een kaart van het middelste deel van Java is nooit door Thornton uitgegeven.

MC406 'A New and Correct Chart of Part of the Island of Java From the West End to Batavia with the Streights of Sunda': kaart van Straat Sunda en het westelijke gedeelte van Java, van 5°12' tot 7°30' zuiderbreedte Koperdiepdruk, handgekleurd
Referentie: Shirley 2004, M.THOR-3b; vgl. idem, M.THOR-3a, no. 29.

MC401A-B Kaart van het zuidoostelijke gedeelte van de Javazee met de oostkusten van Madura en Java en Straat Bali, met

omslagvel

MC401A 'A Large Draught of the East End of Java and Madura Shewing the Streights of Bally': kaart van het zuidoostelijke gedeelte van de Javazee met de oostkusten van Madura en Java en Straat Bali, van 6°32' tot 8°45' zuiderbreedte
Koperdiepdruk, handgekleurd
Het noorden is rechts. Met in het uiterste noordoosten enige aanvullingen in pen ('Two Brothers' en 'Wharehouse Island').
Referentie: Shirley 2004, M.THOR-3b; vgl. idem, M.THOR-3a, no. 30.

MC401B Eigentijds omslagvel bij de kaart, met navigatie-aanwijzingen in potlood

MC249 'De Reede en Stadt Batavia, is geleegen aan de Noord kust van 't Eyland Groot Java inde Oost Indische Zee': kaart van de rede van Batavia (Baai van Jakarta)
1728 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:50.000
Vervaardigd en uitgegeven te Amsterdam door Gerard van Keulen.
Met inzet: plattegrond van Batavia en omgeving.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 373, no. 269; idem, Keu 124E, no. 269; Brommer 1992, no. BAT K32; vgl. de Vries e.a. 2005, no. 568.1.

MC231 Kaart van de noordkust van Java, tussen Batavia en Rembang
1747-1769 1 blad
Manuscript, gekleurd
Vervaardigd door Gerrit de Haan.
Het noorden is onder.
Vgl. 4.VELH inv.nr. 156.1.24.
Referentie: vgl. *GAVOC* vol. II, p. 53.
Zie: Ron Guleij, "In de kaart gekeken. Gerrit de Haan, baas-kaartenmaker van de VOC in Batavia", in: *Groniek* vol. 213 (2016), pp. 417-425.

MC410 Hydrografische kaart van de noordwestkust van Java, van het eiland Sangiang (Dwars in de Weg) in de Straat Sunda tot net voorbij de Baai van Jakarta
1757-1779 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1: 180.000
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Gegraveerd door 'J.v.J.'; vermoedelijk uitgegeven door Gerard Hulst van Keulen.

Van deze kaart bestaat een variant, samengesteld uit twee losse kaarten met beide een eigen schaalstok.
Referenties: van Keulen e.a. 1989, pp. 37-40; de Vries e.a. 2005, p. 188, nos. 223 & 224.

MC646 'Ostindische Archipel - Nordküste von Java - Ansteuerung von Batavia': gravure voor de hydrografische kaart van de Baai van Jakarta, van 5°47'30" tot 6°8' zuiderbreedte, gedateerd 1922
1922-1941 1 koperplaat
Schaal 1:60.000 (op 5°58' zuiderbreedte)
In het Duits
Getekend te Berlijn door de Hydro-Kartographische Anstalt Richard Enderich; gegraveerd door Giesecke & Devriendt; gedrukt te Berlijn door Dietrich Reimer (Andrews & Steiner); vanaf 1922 I te Berlijn uitgegeven door het Oberkommando der Kriegsmarine. Neue Ausgabe 1925 X, met Kleine Berichtigungen 1941 25 IX en 31 XII.
Rechtsboven en linksonder genummerd: Nr. 912; linksonder: Klasse IV.
Met inzet: 'Hafen von Tandjoeng Priok': hydrografische kaart van de haven van Tanjung Priok (schaal 1: 25.000). Het betreft blad 912 van de Duitse hydrografische kaartenset.
Met Reichsadler en swastika.
Zie: Hans Kok, "Een Duitse koperplaat uit 1922 van de rede van Batavia. Wat een swastika niet allemaal kan vertellen", in: *Caert-Thresoor* vol. 35 (2016) no. 1, pp. 26-30.

Straat Sunda

MC134 Vier profielen van kusten aan de Straat Sunda op één blad
1711 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Anonieme ets, afkomstig uit Cornelis de Bruijns *Cornelis de Bruins reizen over Moskovië door Persië en Indië [...]* van 1711.

(1) 'De Straet Sunda'
Rechtsboven genummerd: 193.

(2) 'De Eylanden Dwars in den wegh, Selebese, en 't vaste Lant'
Rechtsboven genummerd: 194.

(3) 'De hoek van Bantam, de Kust Java en brabants hoedtie'
Rechtsboven genummerd: 195.

(4) ''t lange Eylant. De Blaeuwen bergh. Den inham en hoek van Bantam'
Rechtsboven genummerd: 196.

MC358 'De Straat Sunda, in de Oost-Indische Zee tussen de Eylanden Sumatra en Java': kaart van Straat Sunda, van 5°28' tot 6°46' zuiderbreedte
1728 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:300.000
Vervaardigd te Amsterdam door Gerard van Keulen.
Met inzet: 'de Reede van Bantem': kaart van de rede van Bantam.
Referenties: *AN* vol. IV, p. 392, no. 266; idem, Keu 124E, no. 266; vgl. de Vries e.a. 2005, no. 566.

MC815 'Carte du Détroit de la Sonde, depuis la Pointe de Winerou jusques à l'Isle du Nord': hydrografische kaart van de Straat Sunda met de zuidwestkust van Java, van 5°24' tot 8° zuiderbreedte
1745 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Jean-Baptiste-Nicolas-Denis d'Après de Mannevillette. Afkomstig uit diens *Le Neptune Oriental [...]* van 1745. Rechtsonder genummerd: 43.
Met inzet: 'Plan de la Baye de l'isle de Mew ou Cantaye, sur la Côte occidentale de Java': kaart van Pulau Peucang.

Oostelijke Indische Archipelzeeën

MC910N 'Kai-Eilanden': hydrografische kaart van de Kei-eilanden (oostelijke Bandazee), van 4°55' tot 6°15' zuiderbreedte
1950 1 blad
Zinkografie, ongekleurd
Schaal 1:200.000
Opgenomen door de Hydrografische Dienst in 1927-1930 Uitgegeven in juni 1933 door het Ministerie van Defensie, Afdeling Hydrografie; bijgewerkt tot B.a.Z. no. 289-1950. Rechtsonder genummerd: 162. Met drie opgeplakte mededelingen en waarschuwingen. Met stempel aangaande het auteursrecht en stempel van het Ministerie van Marine, Afd. Hydrografie van 14 november 1950.
Hoofdkaart met inzet (1) en vier bijkaarten (2-5). Het betreft blad 162 van de Nederlandse Oost-Indische hydrografische kaartenset.

1 'Noehoe Tjoet - Reede Wedoear'
Schaal 1:25.000
Inzet op de hoofdkaart.

2 'Noehoe Tjoet - Reede Fer'
Schaal 1:25.000

3 'Noehoe Tjoet - Hoh Baai en Laboean Daboe'
Schaal 1:25.000

4 'Noehoe Tjoet - Baai van Elat'
Schaal 1:50.000

5 'Kai Doelah - Vaarwaters naar Toeal'
Schaal 1:50.000

MC910L 'Eilanden in de Banda-Zee': twee hydrografische kaarten op één blad (noordoostelijke Bandazee)
1951 1 blad
Zinkografie, ongekleurd
Opgenomen door de Hydrografische Dienst in 1928 en 1929. Uitgegeven in oktober 1932 door het Ministerie van Defensie, Afdeling Hydrografie; bijgewerkt tot B.a.Z. no. 59-1951. Rechtsonder genummerd: 189. Met drie opgeplakte mededelingen en

waarschuwingen. Met stempel aangaande het auteursrecht en stempel van het Ministerie van Marine, Afd. Hydrografie van 8 maart 1951.
Het betreft blad 189 van de Nederlandse Oost-Indische hydrografische kaartenset.

(1) 'Banda-Eilanden', van 4°11' tot 4°40' zuiderbreedte
'Schaal 1:100.000
Met inzet: 'Reede Naira': kaart van de Rede van Banda Neira (schaal 1:25.000).

(2) 'Watoebela-Eilanden', van 4°14' tot 5°12' zuiderbreedte
Schaal 1:200.000

MC910M 'Moluksche Archipel (Noordblad)': hydrografische kaart van de Zee van Halmahera, de Seramzee en gedeeltes van de Bandazee, de Molukse Zee en het aangrenzende gedeelte van de Stille Oceaan, van 3° tot 4°10' zuiderbreedte
1953 1 blad
Zinkografie, ongekleurd
Schaal 1:1.000.000
Opgenomen door de Hydrografische Dienst. Uitgegeven in december 1931 door het Ministerie van Marine, Afdeling Hydrografie; bijgewerkt t/m B.a.Z. no. IV-53. Rechtsonder genummerd: 145. Op een opgeplakte strook een gedrukte opmerking over het auteursrecht.
Met inzet: indexkaartje voor de bladen die het gebied van de hoofdkaart beslaan (schaal 1:7.500.000). Het betreft blad 145 van de Nederlandse Oost-Indische hydrografische kaartenset.

MC910H 'Ned Nieuw Guinea en Aangrenzende Eilanden': hydrografische kaart van een deel van de Molukken en Irian Jaya, met een gedeelte van de Stille Oceaan, de Zee van Halamhera, de oostelijke gedeelten van de Seramzee en de Bandazee, de Aroezee en de Arafoerazee tot aan de Torresstraat, van 3°10' tot 11°20' zuiderbreedte
1959 1 blad
Meerkleuren offset
Schaal 1:2.000.000
Samengesteld in 1955 volgens Nederlandse opnemingen , aangevuld met NNGPM-(Nederlandsch Nieuw-Guinea Petroleum Maatschappij) en Britse gegevens. Uitgegeven in maart 1956 door het Ministerie van Defensie, Afdeling Hydrografie; bijgewerkt tot B.a.Z. no. 249-1959. Rechtsonder genummerd: 3501 (de 3 is gestempeld, de 501 gedrukt). Onder de titel twee opgeplakte stroken met een waarschuwing en een mededeling. Met stempel van het Hydrografisch Bureau te 's-Gravenhage van 23 oktober 1959. Op de versozijde een opgeplakte strook met gedrukt het nummer 3501 en de titel 'Ned Nieuw Guinea'.
Het betreft blad 3501 van de Nederlandse Oost-Indische hydrografische kaartenset.

MC910K 'Westkust Ned Nieuw Guinea - Radja Ampat Eilanden - Zuidblad (Misool)': hydrografische kaart van het eiland Misool en het omliggende gebied (Seramzee) in mercatorprojectie, van 1°16' tot 2°26'

zuiderbreedte
1962 1 blad
Meerkleuren offset
Schaal 1:200.000 op 1°51'15" zuiderbreedte
Opgenomen door de Hydrografische Dienst in 1913 en 1920-1926. Uitgegeven in oktober 1961 door de Chef der Hydrografie; bijgewerkt t/m B.a.Z. no. VII-1962. Rechtsonder genummerd: 3246. Op de versozijde het nummer 3246 en de titel 'Radja Ampat Eilanden Zuidblad (Misool)'; met pen 'Hr. Wernink kleine druk VII 1962'.
Het betreft blad 3246 van de Nederlandse Oost-Indische hydrografische kaartenset.

MC910F 'Eastern Archipelago - Plans Of Anchorages Between Borneo & New Guinea': tien hydrografische kaarten van ankerplaatsen tussen Kalimantan en Nieuw Guinea op één blad
1974 1 blad
Zinkografie, ongekleurd
In het Engels
Samengesteld uit informatie overgenomen uit verschillende Nederlandse hydrografische kaarten uit de periode 1883-1931. Vanaf 8 maart 1866 uitgegeven te Londen door de British Admiralty. Met large corrections (new editions) van augustus 1883 t/m 22 april 1932 en small corrections van 1 juni 1936 t/m 1955-1073. Gegraveerd in 1866; zinkografie van februari 1962. Rechtsonder genummerd: 911. Op de versozijde het nummer 911, de titel 'Anchorages Between Borneo And New Guinea' en 'Printed August 1974'.
Naast de tien beschreven kaarten bevat het blad vijf kaders zonder kaartbeeld. Het betreft Admirality Chart no. 911.

(1) 'Serang or Ceram I. - Bula Bay'
Schaal 1:50.000
Overgenomen van de Nederlandse hydrografische kaart van 1931.

(2) 'Serang or Ceram I. - Tehoru Road'
Schaal 1:25.000
Overgenomen van de Nederlandse hydrografische kaart van 1931.

(3) 'Buru I.-Kayeli B. - Namlea Road'
Schaal 1:10.000
Overgenomen van de Nederlandse hydrografische kaart van 1930.

(4) 'Buru I.-East Coast - Kayeli Bay'
Schaal 1:200.000
Overgenomen van de Nederlandse hydrografische kaart van 1930.

(5) 'Serang or Ceram I. - Kaibobo Road'
Schaal 1:30.000
Overgenomen van de Nederlandse hydrografische kaart van 1883.

(6) 'Saparua I. - Saparua Bay'
Schaal 1:50.000
Overgenomen van de Nederlandse hydrografische kaart van 1930.

(7) 'Nusa Laut - Nalahia bay'
Schaal 1:50.000
Overgenomen van de Nederlandse hydrografische kaart van 1883.

(8) 'Ceram I. - Kisa Laut Road'
Schaal 1:50.000

Overgenomen van de Nederlandse hydrografische kaart van 1931.

(9) 'Serang or Ceram I. - Kawa Anchorage'
Schaal 1:15.200
Overgenomen van de Nederlandse hydrografische kaart van 1894.

(10) 'Serang or Ceram I. - Asaudi Road'
Schaal 1:75.000
Overgenomen van de Nederlandse hydrografische kaart van 1930.

MC910B 'Indonesia - Halmahera And The Adjacent Islands': hydrografische kaart van Halmahera en de omliggende eilanden in mercatorprojectie, van 2°49' tot 0°28' noorderbreedte
1980 1 blad
Meerkleuren offset
Schaal 1:500.000 op de evenaar
In het Engels
Samengesteld uit Nederlandse hydrografische kaarten van 1926 en Indonesische hydrografische kaarten tot 1954, met aanvullingen en correcties tot 1980. Vanaf 14 november 1932 uitgegeven te Londen door de British Admiralty. Met large corrections (new editions) van 2 mei 1980. Gegraveerd in 1932; fotomechanisch gereproduceerd in 1977 (CBX.1977), 1979 (Positive 1979) en maart 1980 (A.3-80). Linksboven en rechtsonder genummerd: 2788. Op de versozijde het nummer 2788, de titel 'Halmahera And Adjacent Islands' en 'Printed May 1980'.
Het betreft het exemplaar van Admirality Chart no. 2788 dat vanaf 10 juni 1980 als leggerblad L2788 bij de Nederlandse Hydrografische Dienst in gebruik was.

Eilanden in de Indische Oceaan

Saint-Paul en Amsterdam

MC246 'Isle d'Amsterdam / Isle St. Paul': twee aanzichten op één blad
1753-1761 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
Anonieme gravure. Afkomstig uit het zeventiende deel van Antoine François Prévost d'Exilles' *Histoire générale des voyages, ou nouvelle collection des toutes les relations de voyages par mer et par terre [...]* van 1761 (supplement bij het elfde deel van 1753). Linksonder genummerd: Suppl. au Tome XI. No. 22. Rechtsonder een onleesbaar bibliotheekstempel in het Cyrillisch.
De eilanden Saint-Paul en Amsterdam waren voor de navigatie op Oost-Indië van groot belang.
Vgl. 1.04.02 inv.nr. 1110 fol. 534.
Referentie: vgl. *GAVOC* vol. V, p. 416.

(1) 'Isle d'Amsterdam' aanzicht van het eiland Amsterdam vanuit het zuiden

(2) 'Isle St. Paul': aanzicht van het eiland Saint-Paul vanuit het noorden

STILLE OCEAAN EN AANGRENZENDE ZEEËN

Algemeen

MC047 'Maris Pacifici, (quod vulgò Mar del Zur) [...]': kaart van de Stille Oceaan en aangrenzende zeeën van 60° noorderbreedte tot 60° zuiderbreedte, gedateerd 1589
1590-1595 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Scaal ca. 1:40.000.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Eerste staat, afkomstig uit het *Additamentum IV [...]* op diens *Theatrum Orbis Terrarum* van 1590 of uit de vierde of vijfde Latijnse editie van het *Theatrum Orbis Terrarum* van 1592 en 1595, alle drie uitgegeven door de Officina Plantiniana.
Met de gedachte kustlijn van een zuidelijk continent ('Terra Australis, sive Magellanica, nondum detecta').
Referenties: van den Broecke 2011, no. 12 (tekst als 1595L6, maar zonder bladnummer); Burden 1996-2007 vol. I, no. 74; Elkhadem e.a. 1992, no. 8; *KAN* vol. III, no. 0600:31 [verso: Latijn 2v blanco].

MC689 'Mar del Zur Hispanis Mare Pacificum': kaart van de Stille Oceaan in mercatorprojectie, van 49° noorderbreedte tot 60° zuiderbreedte
1650-ca. 1680 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Johannes Janssonius. Eerste staat.
Met een reeks eilanden tussen Straat Magellaan en Nieuw-Guinea.
Referenties: Burden 1996-2007 vol. I, no. 292; *KAN* vol. I, no. 0600:1 [verso: blanco].

MC774, MC904
'Mare Del Sud, detto altrimenti Mare Pacifico [...]': kaart van de Stille Oceaan, van 49° noorderbreedte tot 60° zuiderbreedte
1690-1691 2 bladen
Koperdiepdruk
In het Italiaans
Vervaardigd door Vincenzo Coronelli. Afkomstig uit het eerste deel van diens *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1690-1691.
Met het traject van de reis van Schouten en Le Maire (1615-1617), aanduiding van de antipoden van Venetië en de gedachte kust van een zuidelijk continent.
Referenties: Burden 2007, no. 680; Shirley 2004, T.CORO-7a, no. 19.
MC904 Eerste exemplaar Handgekleurd
MC774 Tweede exemplaar Ongekleurd

Noordelijke Stille Oceaan

Zie ook inv.nrs. MC574 en MC678.

Oost-Chinese Zee

MC003 'Karte von der Bay von Hocsieu und den Einfahrten in den Fluß Chang in der Provinz Fokyen; aus den Hollaendischen Manuscripten': kaart van de baai van Fuzhou en de monding van de rivier de Min Jiang, van 26°20' tot 25°51' noorderbreedte
1750 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Vervaardigd door Jacques-Nicolas Bellin. Afkomstig uit het zesde deel van de Duitse editie van Antoine François Prévost d'Exilles' *Histoire générale des voyages, ou nouvelle collection des toutes les relations de voyages par mer et par terre [...]*, in 1750 te Leipzig uitgegeven door Arkstee & Merkus. Rechtsboven genummerd: No. 3.

Filippijnenzee

MC751 'Carte du Canal des Iles Philippines Par lequel passe le Galion de Manille, et les Iles Voisines de ce Canal = Kaart van het Kanaal in de Filippynsche Eilanden waar door het Galjoen van Manilla passeert te gelyk met de naastgelegen Eilanden': kaart van het noordelijke gedeelte van de Filippijnen, van 19° tot 10° noorderbreedte
1749 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans en het Nederlands
Afkomstig uit de tweede druk van Richard Walters *Reize Rondsom de Werreld, Gedaan in de Jaaren 1740 Tot 1744, Door Den Heere George Anson [...]*, in 1749 uitgegeven door Isaak Tirion. Rechtsonder gesigneerd: H. Linksboven genummerd: No. 20.
Op de kaart staat de koers van de Galéon de Manila, de jaarlijkse Spaans vloot die vanuit Nieuw-Spanje naar de Spaanse bezittingen in Oost-Azië voer, aangegeven. Op 20 juni 1743 overmeesterde George Anson met zijn schip de Centurion de Nuestra Señora de la Covadonga.
Vgl. inv.nrs. MC627A-D.
Referentie: vgl. Parker & Ruderman 2022, pp. 104-105.

Eilanden in de noordelijke Stille Oceaan

Hawai'i

MC934A 'Dood van J. Cook': afbeelding van de dood van James Cook in Kealakekua Bay op het eiland Hawai'i (14 februari 1779)
1798 1 blad

Koperdiepdruk, ongekleurd
Anonieme kopie naar een gravure door Francesco Bartolozzi en William Byrne, die weer een kopie is naar het schilderij door John Webber van ca. 1782. Afkomstig uit de platenatlas behorende bij de dertien delen *Reize rondom de Waereld, door James Cook*, beschreven door John Hawkesworth, vertaald door Jan David Pasteur en uitgegeven te Leiden, Amsterdam en 's-Gravenhage door Honkoop, Allart en Van Cleef. Rechtsboven genummerd: Pl. CXIX**.
Het schilderij van Webber is thans in de State Library of New South Wales te Sydney (standnummer DG 26).

Zuidelijke Stille Oceaan

MC351 Kaart van het zuidelijke gedeelte van de Stille Oceaan, van ca. 2° noorderbreedte tot ca. 58° zuiderbreedte, met het traject van de route van de reis van Willem Cornelisz. Schouten en Jacob le Maire (1615-1617)
1619 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Anonieme gravure, afkomstig uit de *Oost ende West-Indische Spiegel Der 2 leste Navigatien ghedaen inden Jaeren 1614 15 16 17 ende 18 daer in vertoont woort in wat gestalt Joris van Speilbergen door de Magellanes de werelt rontom geseylt heeft [...] Met de Australische navigatien, van Jacob le Maire [...]*, in 1619 uitgegeven door Nicolaes van Geelkercken. Rechtsboven genummerd: No. 23.
Met twee inzetten: [1] kaart van de route boven Nieuw-Guinea langs naar de Molukken en [2] kaart van de route door de Straat Le Maire en om Kaap Hoorn.
Referentie: *MCN* vol. III, ill. 3.179.

MC230 'Carta particolare dell' mare è Isole scoperte dal Capit.no Iacomo Maier Olandese bel 1617 con parte della nouva Guinea': kaart van het zuidwestelijke gedeelte van de Stille Oceaan, van de evenaar tot 18° zuiderbreedte
1646-1661 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd door Robert Dudley; gegraveerd door Antonio Francesco Lucini. Afkomstig uit de eerste of tweede editie van Dudleys *Dell'Arcano del Mare*, in 1646-1647 en 1661 uitgegeven in Florence. In de cartouche genummerd: D'Asia Carta XX.
Met vermelding van de in 1617 door Jacob le Maire (hier als Iacomo Maier) ontdekte eilanden.
Referentie: Shirley 2004, M.DUD-1a, no. 110.

MC398 'Carta particolare del mare del Sur che Cominicia con l'Isole di Salamone è finiscie con la costa di Lima nel' Peru': kaart van het zuidoostelijke gedeelte van de Stille Oceaan, van ca. 14° tot 37° zuiderbreedte
1646-1661 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans

Vervaardigd door Robert Dudley; gegraveerd door Antonio Francesco Lucini. Afkomstig uit de eerste of tweede editie van Dudleys *Dell'Arcano del Mare*, in 1646-1647 en 1661 uitgegeven in Florence. In de cartouche genummerd: Asia Carta XXIII.
Referentie: Shirley 2004, M.DUD-1a, no. 113.

MC910C 'Pacific Ocean - Papua Or New Guinea Sheet 8 Louisiade Archipelago Bramble Haven to Rossel Island': hydrografische kaart van Vanatinai, Rossel en de omliggende eilanden van de Louisiade-archipel (Papoea-Nieuw-Guinea), van 10°34' tot 12°10' zuiderbreedte
1944 1 blad

Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Engels
Samengesteld uit opnemingen door captain Owen Stanley uit 1850 en de bemanning van de HMS Dart uit 1887-1888, met aanvullingen en correcties tot 1944. Vanaf 24 mei 1852 uitgegeven te Londen door de British Admiralty. Met large corrections van juni 1885 t/m februari 1906 en small corrections van oktober 1884 t/m 1944 no. 1802. Gegraveerd door J.&C. Walker. Rechtsonder genummerd: 2124; rechtsboven: 270.46. Op de versozijde het nummer 2124 gestempeld en een getypt etiket met de titel '2124, Louisiade archipelago - Bramble haven to Rossel island'; daarnaast met potlood 'BA 2124' en met rood potlood 'New Guinea Sheet 8'.
Boven het kaartbeeld een alternatieve titel: 'Louisiade Archipelago'. Het betreft Admirality Chart no. 2124.

MC910D 'South Pacific Ocean Papua - C. Vogel to C. Nelson With The D'Entrecasteaux Is.': hydrografische kaart van de Salomonzee in mercatorprojectie, met de oostkust van Papoea-Nieuw-Guinea en de D'Entrecasteaux-eilanden, van 8°12' tot 9°55' zuiderbreedte
1957 1 blad

Zinkografie, ongekleurd, met manuscriptaantekeningen
Schaal 1:300.000 op 8°30' zuiderbreedte
In het Engels
Samengesteld uit opnemingen door de bemanning van de HMS Basilisk uit 1874, de HMS Dart uit 1885 en de SS Merrie England uit 1894 en uit Australische hydrografische en topografische kaarten tot 1944, met aanvullingen en correcties tot 1949. Vanaf 27 december 1957 uitgegeven te Londen door de British Admiralty. Gegraveerd in 1957; zinkografie van 1957. Linksboven en rechtsonder genummerd: 2055; rechtsboven genummerd: 9.58. Op de verzozijde het nummer 2055 en de titel 'Cape Vogel to Cape Nelson With The D'Entrecasteaux Island', een stempel 'Vervallen', met rode pen '17/2/58 - 3/6/75' en met blauw potlood 'L2055'.
Met drie profielen: [1] 'Urasi I.'; [2] 'Tuboa I. Wawiwa I.'en [3] Fergusson I.' en een opgeplakt correctieblad voor Collingwood Bay. Het betreft het exemplaar van Admirality Chart no. 2055 dat tussen 17 februari 1958 en 3 juni 1975 als leggerblad L2055 bij de Nederlandse Hydrografische Dienst in gebruik was.

MC910J 'Noordkust Ned Nieuw Guinea - Japen tot de Grens': hydrografische kaart van de noordkust van Nederlands-Nieuw-Guinea, van het eiland

Japen tot de grens met het Territorium Papoea en Nieuw-Guinea, van 0°50' tot 2°50' zuiderbreedte
1959 1 blad
Meerkleuren offset
Schaal 1:500.000
Opgenomen door de Hydrografische Dienst tussen 1922 en 1931. Uitgegeven in juni 1934 door het Ministerie van Defensie, Afdeling Hydrografie; hernieuwde uitgave november 1959. Rechtsonder genummerd: 3400. Met stempel van het Hydrografisch Bureau te 's-Gravenhage van 31 december 1959. Op de versozijde het nummer 3400 en de titel 'Japen tot de Grens'.
Met inzet: indexkaartje voor de bladen die het gebied van de hoofdkaart beslaan (schaal 1:5.000.000). Het betreft blad 3400 van de Nederlandse Oost-Indische hydrografische kaartenset.

MC910I 'Vaarwaters en Ankerplaatsen Noordkust Ned Nieuw Guinea. Blad I. Geelvinkbaai': tweeëntwintig kaarten van vaarwaters en ankerplaatsen gelegen aan de Geelvinkbaai in mercatorprojectie op één blad
1962 1 blad
Meerkleuren offset
Opgenomen door harer majesteits opnemingsvaartuigen Sumbawa (1917) en Tydeman (1920-1924). Uitgegeven in november 1960 door de Chef der Hydrografie; bijgewerkt t/m B.a.Z. no. II-'62. Rechtsonder genummerd: 3680. Op de versozijde het nummer 3680 en de titel 'Vaarwaters en Ankerplaatsen Geelvinkbaai'; met pen 'Hr. Wernink kleine druk II 1962'.
Het betreft blad 3680 van de Nederlandse Oost-Indische hydrografische kaartenset.

1 'Eiland Roon'
Schaal 1:100.000 op 2°23' zuiderbreedte
2 'Zuidkust Japen - Ambai Eilanden'
Schaal 1:100.000 op 1°55'30" zuiderbreedte
3 'Rarewarai Baai'
Schaal 1:50.000 op 3°2'24" zuiderbreedte
4 'Baai van Oransbari'
Schaal 1:20.000 op 1°21'12" zuiderbreedte
5 'Zuidgedeelte van Straat Roemberpon'
Schaal 1:50.000 op 1°54'36" zuiderbreedte
6 'Zuidkust Japen - Vaarwaters nabij Ansoes'
Schaal 1:75.000 op 1°48'18" zuiderbreedte
7 'Vaarwater nabij de Kwatisoré Baai'
Schaal 1:75.000 op 3°13'12" zuiderbreedte
8 'Zuidkust Japen - Soemberbaba Baai'
Schaal 1:50.000 op 1°50'30" zuiderbreedte
9 'Zuidkust Japen - Jaimaria Baai'
Schaal 1:50.000 op 1°41'30" zuiderbreedte
10 'Zuidkust Japen - Seroei Baai'
Schaal 1:50.000 op 1°54'24" zuiderbreedte
11 'Kimi Baai'
Schaal 1:15.000 op 3°14'6" zuiderbreedte

12 'Telok Watiriraro'
Schaal 1:25.000 op 2°31' zuiderbreedte
13 'Baaien op de Noordkust Mios Noem'
Schaal 1:50.000 op 1°29'36" zuiderbreedte
14 'Zuidkust Japen - Randowaja Baai'
Schaal 1:50.000 op 1°53' zuiderbreedte
15 'Rede Windessi'
Schaal 1:25.000 op 2°24'54" zuiderbreedte
16 'Noordkust Japen - Baaien van Pom en Serewen'
Schaal 1:50.000 op 1°37'18" zuiderbreedte
17 'Telok Korio'
Schaal 1:25.000 op 2°35' zuiderbreedte
18 'Noemfoor - Telok Roemboi'
Schaal 1:50.000 op 1°5'42" zuiderbreedte
19 'Zuidkust Japen - Wooi Baai'
Schaal 1:50.000 op 1°40'36" zuiderbreedte
20 'Rede Miei'
Schaal 1:25.000 op 2°44' zuiderbreedte
Afgedregd in 1954.
21 'Mawi Baai'
Schaal 1:50.000 op 1°38'54" zuiderbreedte
Afgedregd in 1953.
22 'Rede Sjeri'
Schaal 1:10.000 op 1°38'24" zuiderbreedte
Afgedregd in 1953.

RIVIERKAARTEN

RIVIEREN IN WEST- EN CENTRAAL-EUROPA

Zie ook de rubriek Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen - Europa - Delen van Europa - Algemeen.

Algemeen

MC199 'Rhenus Fluviorum Europae celeberrimus, cum Mosa, Mosella, et reliquis, in illum se exonerantibus fluminibus': kaart van het stroomgebied van de rivieren de Rijn, de Maas en de Moezel
1653-1666 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Spaans
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier. De inkleuring is waarschijnlijk niet eigentijds.
Vervaardigd door Johannes Janssonius. Afkomstig uit het eerste deel van de Spaanse editie van diens *Atlas Novus* van 1653-1666.
Het noorden is rechts.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 1120:1B.1 [verso: Spaans 2T 39-40].

Avon

MC757 'The River Avon From the Severn to the Citty of Bristoll Surveyed by G. Collins': kaart van de benedenloop van de rivier de Avon
1693 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Greenville Collins (hier als Capt. Greenvile Collins) voor diens *Great Britain's Coasting Pilot* van 1693.
Het noorden is rechtsonder. Met aanduiding van de plaats waar Willem III op 16 september 1690 (volgens de in Engeland destijds gebruikelijke Juliaans kalender 6 september 1690) na de Ierse campagne aan land ging en in de cartouche een afbeelding van een schip tijdens de passage van de Avon Gorge.
Referentie: Shirley 2004, M.COLL-1c, no. 18.

Donau

MC833 'Exactissima Tabula, qua tam Danubii Fluvii Pars Inferior, a Urbe usq ad ejus ostia, et minores in eum influentes Fluvii, quam Regiones adjacentes [...]': kaart van de benedenloop van de rivier de Donau, van Belgrado tot de Zwarte Zee
1683-1696 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:2.000.000
In het Latijn
Vervaardigd te Amsterdam door Nicolaes II Visscher.
Dit is het derde blad van een kaart van de loop van de Donau in drie bladen ([...] Pars Superior [...], [...] Pars Media [...] en [...] Pars Inferior [...]).
Referentie: vgl. *AN* vol. III, p. 180, nos. 138-140*.

MC438 'Danubius, Fluvius Europae Maximus, A Fontibus Ad Ostia, Cum omnibus Flumnibus ab utroque latere, in illum defluentibus': kaart van de rivier de Donau
ca. 1685 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Amsterdam door Nicolaes II Visscher, naar een in 1635 door Willem Jansz. en Joan Blaeu uitgegeven kaart.
De datering is gebaseerd op de vermelding van het privilege; Nicolaes II Visscher kreeg op 7 maart 1682 van de Staten-Generaal voor 15 jaar octrooi op het drukken en verkopen van kaarten en prenten.
Referentie: vgl. *KAN* vol. I, no. 1110:1B.1; vgl. *KAN* vol. II, no. 1110:2B.

Elbe

Zie ook inv.nr. MC848.

MC212 'Nobilis Fluvius Albis maximam curam, ex variis famosique Autoribus collectus [...]': kaart in twee segmentenvan de monding van de rivier de Elbe, van Geesthaacht tot de Noordzee
1657 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Claes Jansz. Visscher (hier als Nicolao Johannide Piscatore), naar een in 1628 door Willem Jansz. Blaeu uitgegeven kaart van Christian Möller; uitgegeven door Nicolaes I Visscher.
Het noorden is onder. Het tweede segment met inzet: 'Emporium Hamburgum': profiel van de stad Hamburg. Omdat Claes Jansz. Visscher op 19 juni 1652 overleed, is het jaartal 1657 in de cartouche waarschijnlijk een latere aanpassing door Nicolaes I Visscher.
Referenties: *AN* vol. III, p. 178, no. 88; vgl. *KAN* vol. I, no. 2070:1A.1; vgl. *KAN* vol. II, no. 2070:2; vgl. *MCN* vol. IV, no. 60.1 & ill. 2.49.

MC776 'Eine Accurate Charte von der Elbe-Strohm sampt der Keyserlichen Reichs Freystadt Hamburg und dessen zugehörigen Landern [...]': kaart in twee segmenten van de benedenloop van de rivier de Elbe, van Geesthaacht tot de Noordzee
ca. 1700-1710 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Vervaardigd door Johann Himmerich; gegraveerd en gedrukt te Amsterdam door Pieter II Schenk. Het noorden is onder.

Maas

MC802 'Afbeeldinge van de Maes van de stadt Rotterdam tot in zee, met de aengelege steden, en plaetsen, sanden, Drooghten en Coersen, soo als die Tegen woordigh bevaren wert [...]': kaart van de monding van de rivier de Maas, van Rotterdam tot de Noordzee
1665 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Samengesteld uit vier aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Jacob Quack (hier als Quacq).
Het noorden is linksboven.
Referenties: vgl. Donkersloot-de Vrij 1981, no. 769b; Werner 2013, no. III:11-13.

Rijn

MC680 'Nova Totius Rheni Descriptio [...]': kaart in twee segmenten van de rivier de Rijn
1636 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd en uitgegeven te Antwerpen door Peter Verbiest (hier als Petrum Verbist).
Eerste staat, met leeg gelaten cartouche rechtsboven.
Het noorden is rechts.

MC796 'Totius Fluminis Rheni Novissima Descriptio': kaart van de rivier de Rijn, met decoratieve randen
1656-1693 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits en het Latijn
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Gegraveerd en uitgegeven te Neurenberg door Jacob von Sandrart.
Het noorden is rechtsonder. Met twintig afbeeldingen: [1] 'Ursprung dess hinder- u. vordern Rheins': vogelvluchtaanzicht van de loop van de Achter- en de Voor-Rijn; [2] 'Schaffhausen': vogelvluchtaanzicht van Schaffhausen; [3] 'Rheinfelden': vogelvluchtaanzicht van Rheinfelden; [4] 'Brysach': vogelvluchtaanzicht van Breisach am Rhein; [5] 'Philipsburg Olim Uttenheim': vogelvluchtaanzicht van Philippsburg; [6] 'Speyer': vogelvluchtaanzicht van Speyer; [7] 'Maintz': vogelvluchtaanzicht van Mainz; [8] 'Bonn': vogelvluchtaanzicht van Bonn; [9] 'Bacharach': vogelvluchtaanzicht van Bacharach; [10] 'Wesel': vestingplan van Wesel; [11] 'Costantz': vogelvluchtaanzicht van Konstanz; [12] 'Der Fall des Rheins im Lauffen': vogelvluchtaanzicht van de Rheinfall bij Schaffhausen; [13] 'Basel': vogelvluchtaanzicht van Bazel; [14] 'Strasburg': vogelvluchtaanzicht van Strasbourg met op de voorgrond de citadel; [15] 'Mannheim': vestingplan van Mannheim met de citadel Friedrichsburg; [16] 'Wormbs': vogelvluchtaanzicht van Worms; [17] 'Coblentz': vogelvluchtaanzicht van Koblenz; [18] 'Cöllen': vogelvluchtaanzicht van Keulen; [19] 'Rheinberg': vestingplan in vogelvlucht van Rheinberg en [20] 'Schenckenschanz': vogelvluchtaanzicht van de Schenkenschans.

MC917 'Nieuwelijx gegraavene Doorvaart bij Panderen, Getrokken Van de Waal in den Rijn; Zijnde in de over Betuwe in Gelderland': kaart van het Pannerdensch kanaal, tussen de Waal en de Nederrijn
1725 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Anonieme gravure. Afkomstig uit het eerste deel van François Halma en Mattheus Brouërius van Nidecks *Tooneel der Vereenigde Nederlanden, En Onderhorige Landschappen [...]*, in 1725 uitgegeven door Hendrik Halma. Rechtsboven genummerd: I. Deel. Fol: 138.
Referentie: Blonk & van der Krogt 2021, afb. 6.21.

MC797 'Le Cours de la Rivier du Rhein depuis sa Source jusques a son Embouchûre [...]': kaart van de rivier de Rijn
1735 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Gegraveerd te Milaan door Marc'Antonio Dal Re.
Boven het kaartbeeld een verkorte titel: 'Le Cours de la Rivier du Rhein'. Met veertien afbeeldingen: [1] 'Strasbourg': vestingplan van Strasbourg; [2] 'Le Fort Louis': vestingplan van Fort-Louis; [3] 'Brisach': vestingplan van Breisach am Rhein; [4] 'Huningue': vestingplan van Huningue; [5] 'Basle': vestingplan van Bazel; [6] 'Bonne': vestingplan van Bonn; [7] 'Rheinfels': vestingplan van Rheinfels; [8] 'Philisbourg': vestingplan van Philippsburg; [9] 'Le fort de Schenck': vestingplan van de Schenkenschans; [10] 'Rhinberg': vestingplan van Rheinberg; [11] 'Coblentz': vestingplan van Koblenz; [12] 'Manehim': vestingplan van Mannheim; [13] 'Mayence': vestingplan van Mainz en [14] 'F. de Kell': vestingplan van het fort De Kell.

MC866 'Corso del Reno': kaart van de loop van de rivier de Rijn
eerste helft 18e eeuw 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Italiaans
De kaart en de sierrand zijn van twee verschillende koperplaten gedrukt.
Anonieme gravure. Afkomstig uit een onbekend werk. Rechtsboven met de hand genummerd: 134 (verbetering van 133).
Het noorden is links. Met opdracht aan historicus Pietro Garzoni (1645-1735).

Weser

MC854A-C 'Nobilis Saxoniae Fl. Visurgis cum Terris adjacentib. Ab Inclyta Brema, ad ostium maris': kaart in vier segmenten van de benedenloop van de rivier de Weser, van Bremen tot de Noordzee
1675-ca. 1680 3 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Johannes van Loon, uitgegeven door Johannes Janssonius of de erven Janssonius.
Het noorden is rechtsonder. De gehele kaart bestaat uit vier segmenten die samen afgedrukt werden op twee bladen. De segmenten dienden uitgeknipt en gerecombineerd te worden.
Kok verwierf een set van drie bladen die niet bij elkaar horen.

MC854A Segmenten 3 en 4 (onderste deel van de gehele kaart)
Eerste staat.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 2080:1A [verso: blanco].

MC854B Segmenten 1 en 2 (bovenste deel van de gehele kaart)
Tweede staat (met gradennetwerk). Het tweede segment is ondersteboven.

Referentie: *KAN* vol. I, no. 2080:1B [verso: blanco].

MC854C Segmenten 1 en 3 (linker deel van de gehele kaart)
De segmenten zijn uit de originele bladen geknipt en aaneen gemonteerd.
Beide delen tweede staat (met gradennetwerk).
Referentie: *KAN* vol. I, nos. 2080:1A [verso: blanco] en 2080:1B [verso: blanco].

RIVIEREN IN OOST-EUROPA

Dnjepr

MC240 '[...] tractum Boristenis [...]': kaart in twee segmenten van de benedenloop van de rivier de Dnjepr, van Tsjerkasy tot de Zwarte Zee
1635 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Gegraveerd door Hessel Gerritsz. Deze kaart komt het eerst voor als het rechter gedeelte van de wandkaart van Litouwen van Hessel Gerritsz. en Willem Jansz. Blaeu uit 1613. Vanaf 1631 wordt deze kaart van de Dnjepr in verschillende atlassen van de firma Blaeu opgenomen. Dit exemplaar is afkomstig uit het eerste deel van de Duitse editie van Willem Jansz. Blaeus *Atlas Novus* van 1635.
Op de versozijde de titel 'Das hertzogthumb Litthaw, Samogeten, schwartz Reussen und Volhinia'.
Referenties: *KAN* vol. II, no. 1730/II:2A [verso: Duits N 14]; *MCN* vol IV, no. 29.5; *MCN* vol IX, pp. 195-218 & ill. 7.15.

Don

Zie ook inv.nr. MC594.

MC511 'Nieuwe zeer Accurate, en Naauwkeurige Caart vande Rivier den Don of Tanais, Met aanwijzinge van alle des Selfs Dieptens, Droogtens etc. afgemeeten in 't Jaar 1699 [...]': kaart van de rivier de Don, van Voronezh tot de Zee van Azov
ca. 1700 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd en uitgegeven te Amsterdam door Reinier en Josua Ottens.
Het noorden is rechtsboven. Met vier inzetten: [1] 'Grondt en voor Gevel van zyn Groot Czaarse Majestyten Magazyn op Taganrock aen de Zee Zyde': aanzicht en plattegrond van het magazijn te Taganrog; [2] 'Nieuwe Kaart van den oorspronk en loop van den Don tot Woronitz [...]': kaart van de loop van de Don van de oorsprong tot Voronezh, met de weg tussen Moskou en Voronezh; [3] 'Aftekening van zyn Czaerze Mayesteyts Haven by Tagenrock': vestingplan van Taganrog (het noorden is linksonder); [4] 'Nieuwe Kaart verbeeldende de Doorgraving uit de Riv. Ilafla tot in de Kamisinka [...]

om door de zelve uit de Riv. den Don met schepen te komen in de Riv. de Wolga, en zoo voorts tot in de Caspische Zee': kaart van het geprojecteerde kanaal tussen de Ilovlja en de Wolga (het noorden is rechtsboven).
Referentie: vgl. Guleij 2022, p. 117.

Noordelijke Dvina

MC558 'Dwinae Fluvii nova descriptio. Sumptibus Janssonio Waesbergiorum, et Mosis Pitt': kaart in drie segmenten van de rivier de Noordelijke Dvina
1680-1683 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Met goud gehoogd.
Tweede staat, afkomstig uit *The English Atlas*, in 1680-1683 uitgegeven door Moses Pitt, met co-uitgevers Johannes Janssonius van Waesbergen en Steven Swart. Rechtsboven genummerd: IX.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 1820:1.2 [verso: blanco].

Wolga

MC320 'Nova & Accurata Wolgae Fluminis, olim Rha dicti [...]': kaart in drie segmenten van het oostelijke gedeelte van de rivier de Wolga, van Nizjni Novgorod tot de Kaspische Zee
1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Adam Ölschläger (hier als Adamo Oleario). Afkomstig uit het tweede deel van de Latijnse editie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1662.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 1825:2 [verso: Latijn O 37 2v blanco].

RIVIEREN IN AZIË

Hooghly

MC621, MC711
'Partie du Gange ou sont les etablissements du commerce des Nations de l'Europe dans les Indes Orientales': kaart van de rivier de Hooghly, met de Europese factorijen aldaar
1725-1726 2 bladen
In het Frans
Vervaardigd naar de herinneringen en observaties van Jacques-André Cobbé, gezant van de Oostendse Compagnie.
Het noorden is rechts.
Referentie: vgl. De Maeyer e.a. 2021, no. 42.

Zie: Floris Prims, *De Oorlog van Mijnheer Cobbé. Geschiedenis van de reis van luitenant-generaal Cobbé, van zijn onderhandelingen met den Nabab en van zijn oorlog tegen de Mooren, 1722-1724*. Antwerpen: Leeslust, 1927 en Albert Sauvenier, "L'éphémère colonie Austro-Belge du Bengale", in: *Revue du Nord*, nr. 206 (1970), pp. 331-338.

MC711 Eerste exemplaar, 1725 Manuscript, gekleurd
Vervaardigd te Antwerpen door Pierre-Philippe Ricquier.
De datering is gebaseerd op een tweede manuscriptexemplaar door Ricquier bij de Koninklijke Bibliotheek te Brussel (plaatsingscode XVI Inde spéc. Gange - 1725 - Cobbé - Manuscrits - IV 11.228), dat het jaartal 1725 draagt.

MC621 Tweede exemplaar, 1726 Koperdiepdruk, ongekleurd
Uitgegeven te Brussel door Eugène-Henri Fricx.

RIVIEREN IN AMERIKA

Sint-Laurensrivier

MC911 'An Exact Chart of the River St. Laurence, from Fort Frontenac to the Islands of Anticosti shewing the Soundings, Rocks, Shoals & with Views of the Lands and all neccesary Instructions for navigating that River to Quebec': kaart in twee segmenten van de Sint-Laurensrivier
1775 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Thomas Jefferys; gedrukt te Londen voor Robert Sayer, 'as the Act directs, 25 May 1775'. Komt tussen 1775 en 1783 voor in Thomas Jefferys' *The American Atlas [...]* en tussen 1780 en 1794 in Thomas Kitchins *A General Atlas [...]*.
De hoofdkaart is verdeeld in twee segmenten; het tweede segment 'A Continuation of the River from Quebec to Lake Ontaria' is gekopieerd naar een kaart door Jean Baptiste Bourgignon d'Anville van 1755. Met vijf inzetten: [1] 'The Seven Islands': hydrografische kaart van de Sept-Îles; [2] 'St. Nicholas or English Harbour': hydrografische kaart van de Grand baie Saint-Nicolas; [3] 'A View of the Lands from Cape Torment to the Butt': profiel van de noordkust van de rivier ter hoogte van Cap-Tourmente, gezien vanaf de passage vóór de noordelijke tak van de Sint-Laurensrivier bij het Île d'Orléans; [4] 'The Traverse or Passage from Cape Torment into the South Channel of Orleans Island': hydrografische kaart van de passage vanaf Cap-Tourmente naar het zuidelijke kanaal van de Sint-Laurensrivier bij het Île d'Orléans en [5] 'The Road of Tadousac': hydrografische kaart van de rede van Tadoussac. Met in het noorden van New Brunswick (hier als Nova Scotia) een profiel 'The mountains of our Lady or Notre Dame'.

LANDKAARTEN, PLATTEGRONDEN EN TOPOGRAFISCHE AFBEELDINGEN

MEERDERE CONTINENTEN

Poolgebieden

Zie ook de rubriek Wereldkaarten.

Noordpoolgebied

MC035 'Septentrionalium Terrarum descriptio [...]': kaart van het Noordpoolgebied en het noordelijk halfrond tot 60° noorderbreedte
1613-1630 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Gerard Mercator. Tweede staat, afkomstig uit de vierde, vijfde of tiende Latijnse editie van de Mercator-Hondiusatlas *Atlas*.
Met vermelding van het Behouden Huis op Nova Zembla. Met drie bijkaartjes: [1] 'Frislant insula': het eiland Frisland; [2] 'Farre insulae': de Faeröer en [3] 'Scetland insulae': de Shetlandeilanden.
Zie ook inv.nr. MC051.
Referenties: Burden 1996-2007 vol. I, no. 88; Ginsberg 2006, no. 33; *KAN* vol. I, no. 0020:1A variant b [verso: Latijn N 41-42]; Kok 2006, no. 10; Parmentier 2015, cat. 61 (dit exemplaar).

MC017 'Poli Arctici, Et Circumiacentium Terrarum Descriptio Novissima [...]': kaart van het Noordpoolgebied en het noordelijk halfrond tot 50° noorderbreedte
1638 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Henricus Hondius. Afkomstig uit het eerste deel van de eerste Latijnse editie van de *Atlas Novus*, in 1638 uitgegeven te Amsterdam door Johannes Janssonius en Henricus Hondius.
Rondom afbeeldingen van walvisvangst en de jacht op walrussen.
Referenties: Burden 1996-2007 vol. I, no. 246; vgl. Carhart 2016, no. P1; *KAN* vol. I, no. 0020:1B [verso: Latijn C]; Kok 2006, no. 9; Parmentier 2015, cat. 60 (dit exemplaar).

MC573 'Regiones Sub Polo Artico [...]': kaart van het Noordpoolgebied en het noordelijk halfrond tot 65° noorderbreedte
1669 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn

Vervaardigd door Willem Jansz. Blaeu. Tweede staat (met opdracht aan Willem Backer door Joan Blaeu), afkomstig uit het eerste deel van de Duitse editie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1669.
Met gekromde loxodromen en kompasrozen rondom de pool. Noord-Amerika is tot 50° noorderbreedte afgebeeld.
Referenties: *KAN* vol. II, no. 0020:2.2 [verso: Duits B2 2]; Parmentier 2015, cat. 59 (dit exemplaar); Schilder & Kok 2019, ill. 3.17 (reproductie van detail van dit exemplaar).

Zuidpoolgebied

MC052 'Polus Antarcticus [...]': kaart van het Zuidpoolgebied en het zuidelijk halfrond tot 20° zuiderbreedte
1641-1650 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven door Johannes Janssonius. Tweede staat.
Met delen van de de gedachte kustlijn van een zuidelijk continent ('Terra Australis Incognita'). Rondom etnografische afbeeldingen.
Referenties: *KAN* vol. I, no. 0030:1.2 [verso: blanco]; Kok 2006, no. 8; Schilder 1976, map 44; vgl. Vannieuwenhuyze e.a. 2023, p. 201.

Middellandse Zeegebied en Ottomaanse Rijk

MC332 'Geographische beschryvinge, van de Wandeling Der Apostelen ende de Reysen Pauli; Mitsgaders de Landen ende Rycken daer sij het Evangelium eerst hebben vercondicht': religieus-historische kaart van het oostelijke Middellandse Zeebekken, met decoratieve randen
1649 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door Claes Jansz. Visscher. Rechtsonder genummerd: 5.
Boven en onder het kaartbeeld negen afbeeldingen met zesentwintig scenes uit het leven van de apostel Paulus. In het kaartbeeld met pen een aantekening (deels in het Grieks) en diverse onderstepingen. Op de versozijde een uitgebreide tekst onder de titel 'Verklaringhe over de Geographische af-beeldinge der Landtschappen, by den Apostelen ende hare afgesonden Broederen bevaren en doorwandelt.'
Referenties: Nebenzahl 1986, no. 47; Poortman & Augusteijn 1995, no. 89; vgl. idem, nos. 111 & 123.

MC352 'Description Geographique des Voyages de St. Paul, et des autres Apostres; avec celle des Païs & Royaumes ou ils ont preseché l'Evangile': religieus-historische kaart van het oostelijke Middellandse Zeebekken, met decoratieve randen
1663 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Met goud gehoogd.

vervaardigd door Nicolaes Berchem en Jan de Visser.
Met boven en onder het kaartbeeld acht afbeeldingen ter illustratie van de *Handelingen der Apostelen*.
Referentie: Poortman & Augusteijn 1995, no. 128.

MC290 'Magni Turcarum Domini Imperium in Europa, Asia, et Africa; tam in Proprias, Tributarias, ac Clientelares Regiones [...]': kaart van het Ottomaanse Rijk
1684-1702 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Getekend door Philip Tideman; gegraveerd door Gilliam van der Gouwen; uitgegeven te Amsterdam door Nicolaes II Visscher. Tweede staat (met ruitennet). Links- en rechtsboven met pen genummerd: 48.
Vgl. inv.nr. MC374.
Referentie: *AN* vol. III, p. 184, no. 242*.

MC693 'Scutari / Serraglio di Constantinopoli': vogelvluchtaanzicht van het westelijke gedeelte van de Bosporus vanuit het oosten, met Scutari (nu Üsküdar) en het Serail van Constantinopel (nu Istanboel)
1698 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Anonieme ets, afkomstig uit Cornelis de Bruijns *Reizen van Cornelis de Bruyn, Door de vermaardste Deelen van Klein Asia [...]* van 1698. Rechtsboven genummerd: 23.

MC341 'De Beschryvinge van de Reysen Pauli en van de Andere Apostelen Met des Selfs Landen en Koningryke daar het Evangelium Gepredikt hebben': religieus-historische kaart van het oostelijke Middellandse Zeebekken, met decoratieve randen
ca. 1702 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Uitgegeven door Jacob Lindenberg.
Met boven en onder het kaartbeeld acht afbeeldingen ter illustratie van de *Handelingen der Apostelen*. Op de versozijde een uitgebreide tekst onder de titel 'Verklaaringen Over de Geographische afbeeldinge der Landschappen, by den Apostelen en hare afgezonden Broederen bevaren en doorwandelt.'
Referentie: Poortman & Augusteijn 1995, no. 158.

MC374 'Magni Turcarum Domini Imperium in Europa, Asia, et Africa; tam in Proprias, Tributarias, ac Clientelares Regiones [...]': kaart van het Ottomaanse Rijk
1711-1775 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn

Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Getekend door Philip Tideman; gegraveerd door Gilliam van der Gouwen; uitgegeven door Pieter II Schenk naar de kaart uitgegeven door door Nicolaes II Visscher.
Vgl. inv.nr. MC290.
De datering is afgeleid van de periode dat Pieter II Schenk actief was als uitgever.

MC483A-B 'The Turkish Empire in Europe, Asia and Africa, Divided into all its Governments, together with other Territories that are Tributary to it, as also the Dominions of the Emperor of Marocco. According to the Newest and most Exact Observations': kaart van het Ottomaanse Rijk
ca. 1714 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Vervaardigd door Herman Moll; gedrukt voor Herman Moll, John Bowles, Thomas Bowles en door John King. Latere staat, zoals die voorkomt in Molls *The World described; or, a New and Correct Set of Maps*.
Alle inzetten zijn gekopieerd naar afbeeldingen uit Cornelis de Bruijns *Reizen van Cornelis de Bruyn, Door de vermaardste Deelen van Klein Asia [...]* van 1698.
De datering is gebaseerd op de opdracht op het tweede blad: Thomas Vernon (1666-1726) was in 1713-1714 lid van de Engelse Council of Trade and Plantations.
Referenties: Crowley 2016, appendix no. XXVI; Shirley 2004, T.MOLL-4a, no. 19.

MC483A Westelijke blad
Met vijf inzetten: [1] vogelvluchtaanzicht van Constantinopel vanuit het oosten; [2] 'A draught of the City of Jerusalem as it is now, taken from the South-East by Corneille le Bruyn': aanzicht van de stad Jeruzalem vanuit het zuidoosten; [3] 'The Church of the Holy Sepulcre &c.': aanzicht van de Heilig Grafkerk; [4] 'The Inside of the flat Cupolo and the Appearance of the outside of the Holy Sepulcre': afbeelding van het interieur van de Heilig Grafkerk en [5] 'The Inside of the Holy Sepulcre [...]': afbeelding van het interieur van het Heilig Graf.

MC483B Oostelijke blad
Met inzet: 'Smirna': aanzicht van Smyrna (nu Izmir) vanuit zee.

MC834 'Regnum Persicum Imperium Turcicum in Asia Russorum Provinciae ad Mare Caspium aliaeque regiones finitimae, item Ponti Euxini, Maris Caspii, ac Sinus Persici [...]': kaart van de Ottomaanse en Perzische Rijken
ca. 1735 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Uitgegeven te Amsterdam door Reinier en Josua Ottens.

MC938 'The Mediterranean': geïllustreerde historische kaart van de geallieerde oorlogsinspanningen in het Middellandse Zeegebied, inclusief de invasies van Sicilië en Zuid-Italië van juli en september 1943

1944 1 blad
Chromolithografie
In het Engels
NavWarMap No. 1 uit een serie van zes Navy War Maps, die als 'Training Aids' werden vervaardigd door de US Navy Bureau of Naval Personnel. Gedrukt door het US Government Printing Office (1944-O-566403); verspreid door de Educational Service Section, Bureau of Naval Personnel, Navy Department te Washington D.C. Linksonder genummerd: Nav Pers 100020.
Met geïllustreerde statistieken en drie bijkaarten: [1] schetsmatige weergave van het westelijk halfrond met aanduiding van het gebied dat de kaart beslaat; [2] 'The Mediterranean - ancient cradle of sea power - today the scene of triphibious operations': schematisch kaartje van het Middellandse Zeegebied met aanduiding van verschillende historische mogendheden en de plaatsen waar de Verenigde Staten tussen 1801 en 1923 eerder expedities en operaties uitvoerden; [3] kaartje van Europa met aanduiding van het door de veroveringen vergrote bereik van geallieerde bommenwerpers.
Zie: Philip Curtis & Jakob Søndergård Pedersen, *War Map. Pictorial Conflict Maps 1900-1950*. London: The Map House, 2016, pp. 184-187.

MC868 'Lands of the Bible today with descriptive notes': religieus-historische kaart van het oostelijke Middellandse Zeebekken en het Midden-Oosten, in kegelprojectie
1967 1 blad
Meerkleuren offset
Schaal: 1:2.851.200 (45 miles to the inch)
In het Engels
Samengesteld en getekend door de Cartographic Division van de National Geographic Society voor het decembernummer 1967 van *The National Geographic Magazine*; gedrukt te Baltimore, Md. door A. Hoen & Co. Werd ook losbladig verkocht.
Met uitgebreide annotatie en vijf inzetten: A. 'Holy land today': kaart van Zuid-Libanon, West-Syrië, de noordelijke helft van Israël en Noordwest-Jordanië (schaal 1:790.000); B. 'Walled city of Jerusalem': kaart van de ommuurde stad van Jeruzalem (schaal 1:21.000); C. 'Traditional route of the Exodus': kaart van de uittocht uit Egypte en de omzwervingen van de Israëlieten (schaal 1:5.800.000); D. 'St. Paul's four great journeys': kaart van de vier grote reizen van de apostel Paulus (schaal 1:15.000.000) en E. 'The crusades': kaart met de routes van de eerste t/m de zevende kruistocht (schaal 1:15.000.000).

Kaspische Zeegebied

Zie ook de rubriek Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen - Azië - Delen van Azië - Zuidwest-Azië - Perzië.

MC551 'Paskaert vande Caspise Zee': kaart van de Kaspische Zee
ca. 1670 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd

Uitgegeven te Amsterdam door Joan Blaeu (hier als Joannes Blaeu), naar de kaart van de Kaspische Zee door Cornelis Kluytting van 1665.
Het noorden is links. De bijschriften ook in het Cyrillisch.
Referenties: vgl. Alai 2010, No. E. 226; vgl. van Gestel-van het Schip e.a. 2011, no. 33:005.
Zie: Igor Wladimiroff, "Bloopers in de Nederlandse kartografie van Rusland", in: *Caert-Thresoor* vol. 30 (2011) no. 3, pp. 69-77.

MC616 'Nova et accuratissima Maris Caspii hactenus maximam partem nobis ac Regionum adjacentium Delineat [...]': kaart van de Kaspische Zee en het omliggende gebied
1707-1731 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Augsburg door Matthäus Seutter.
Het noorden is links.

MC512 'Geographica nova ex Oriente gratiosissima, duabus tabulis specialissimis contenta, quarum una Mare Caspium altera Kamtzadaliam seu Terram Jedso curiosè exhibent': twee kaarten op één blad
1715-1720 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Vervaardigd te Neurenberg door Johann Baptist Homann. Komt voor in het tweede deel van diens *Atlas Selectus* van na 1715.
Referenties: Alai 2010, no. E. 236; Walter 1994, no. 120.
(1) 'Das Caspische Meer [...]': kaart van de Kaspische Zee
(2) 'Das Land Kamtzadalie sonst Jedso [...]': kaart van Kamtsjatska of Jeso

MC758 'Nieuwe Caart van de Caspische Zee, met alle desselfs Riviere, Eylanden en Dieptens; na de laaste Observatien gelegt en verbeeterd, diergelyke voor deese nooit in't ligt geweest': kaart van de Kaspische Zee
1722 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:2.000.000
De kaart en de begeleidende acht bijkaarten zijn van twee verschillende koperplaten gedrukt.
Uitgegeven te Amsterdam door Gerard van Keulen.
Het noorden is links. Boven en onder het kaartbeeld drie profielen: [1] 'De Stadt Astrakan': profiel van de stad Astrachan; [2] 't' Gebergte Samgael': profiel van de kust achter het eiland Chechen vanuit zee en [3] 'de Stadt en Berg Derbent': profiel van de stad Derbent vanuit zee. Naast het kaartbeeld onder de verzameltitel 'Afteekening van 8 Voorname Havens aen de West kust van de Caspische Zee' acht bijkaarten: No. 1 'de Reede van Abscharon': kaart van de rede van Abseron (het noorden is rechts); No. 2 'Zalif Bakinskaia of Golf de Baka': kaart van de Golf van Bakoe; No. 3 'de Noorder

inkomst van de Rivier Koura': kaart van de monding van de rivier de Koera (het noorden is rechts); No. 4 ''t inkoomen van de Rivier Astare': kaart van de monding van de rivier de Astarachay (het noorden is rechts); No. 5 'de Golf van Sinsilen': kaart van de lagune van Anzali (het noorden is onder); No. 6 'Oustié Rekié Krudosel of het Inkoomen vande Rivier Krudosel': kaart van de monding van de rivier de Langarud (het noorden is onder); No. 7 't Inkoomen van de Rivier Krudosel': kaart van de monding van de rivier de Langarud (het noorden is rechtsonder) en No. 8 'de Golf van Astrabat alwaer Persien eyndigt': kaart van de Golf van Gorgan (het noorden is onder).
De datering is afgeleid van het uitgebreider exemplaar in twee bladen in 4.VEL inv.nrs. 93A-93B.
Referenties: vgl. *AN* vol. IV, p. 376, no. 316; vgl. de Vries e.a. 2005, no. 298 & appendix 5, no. 159.

MC541 'Provinciarum Persicarum Kilaniae nempe Chirvaniae Dagestaniae aliarumque vicinarum regionum partium [...]': kaart van de Russische en Perziche gebieden ten westen en zuidwesten van de Kaspische Zee
1728 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
SChaal ca. 1:2.000.000
In het Latijn en het Duits
Uitgegeven te Neurenberg door de erven Homann; vervaardigd naar o.a. gegevens van Adam Ölschlegel (hier als Adami Olearii). Linksonder genummerd: R.A.S. 1728.
Met inzet: 'Prospect der Rusischen Stadt und Vestung Tercki': vogelvluchtaanzicht van de Russische vesting Tersky aan de rivier de Tyumenka.
Referentie: Alai 2010, No. E. 156.

MC531 'Carte Marine de la Mer Caspiene levée Suivant les ordres de S.M. Czarienne, par Mr. Carl Vanverden en 1719, 1720 et 1721 [...]': kaart van de Kaspische Zee, gedateerd 1723
1723-1784 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Karel van Verden (hier als Carl Vanverden); op de meridiaan van Parijs gesteld door Guillaume Delisle; gekopieerd naar diens uitgave van 1723 en uitgegeven te Amsterdam door Reinier Ottens (bovenste blad) en de weduwe van Josua Ottens (Johanna de Lindt) (onderste blad).
Met twaalf inzetten, van boven tegen de klok in: [1] 'Ville de Tercki': vogelvluchtaanzicht van de stad Terki met fortificatie; [2] 'Embouchure Septentrionale de la Riviere de Koura': kaart van de monding van de rivier de Koera; [3] 'Embouchure de la Riviere d'Astara': kaart van de monding van de rivier de Astarachay; [4] 'Embouchure de la Riviere de Sebdoura': kaart van de monding van de rivier de Sefīd-Rūd; [5] 'Embouchure de la Riviere de Kroudosel': kaart van de monding van de rivier de Langarud; [6] 'Veué de la Ville d'Astracan': profiel van de stad Astrachan ; [7] 'Plans et Veué de la Ville de Derbent': vogelvluchtaanzicht van de stad Derbent; [8] 'Golfe d'Astrabat': kaart van de Golf van Gorgan; [9] 'Golfe de Sinsilen': kaart van de lagune

van Anzali; [10] 'Veué de la Ville de Derbent aux Coté du Mer': profiel van de stad Derbent vanaf zee; [11] 'Golfe de Baka': kaart van de Golf van Bakoe en [12] 'Rade d'Abscharon': kaart van de rede van Abseron.
Vgl. inv.nr. MC650.
Johanna de Lindt, weduwe van Josua Ottens, dreef na haar mans overlijden in 1765 tot 1784 de uitgeverij.
Referenties: Alai 2010, No. E. 233; van Gestel-van het Schip e.a. 2011, ill. 54.

MC820 'Nova Mares Caspii et Regionis Usbeck Cum Provincijs adjacentibus ver Delineatio [...] Per A. Maas': kaart van de Kaspische Zee, Oezbekistan en het noorden van Perzië
1735 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:4.100.000
In het Latijn
Vervaardigd door Johann Peter van Ghelen (hier als Iohannem Petrum van Ghelen) naar een kaart door Abraham Maas; uitgegeven door de erven Homann.
Referentie: Alai 2010, No. E. 238.

MC650 'Kaert van de Kaspische Zee volgens bevel van den Czaer gemaekt door Karel van Verden in de jaren 1719, 1720 en 1721 [...]': kaart van de Kaspische Zee, gedateerd 1742
1744 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Karel van Verden; naar een reductie door Guillaume Delisle; uitgegeven te Utrecht door Johannes Broedelet. Afkomstig uit het eerste deel van Johan Friedrich Reitz' *Oude en Nieuwe Staat van't Russische of Moskovische Keizeryk [...]* van 1744. Linksboven genummerd: I Deel, Pag. 45.
Vgl. inv.nr. MC531.
Referenties: vgl. Alai 2010, No. E. 233; van Gestel-van het Schip e.a. 2011, no. 33:013.

MC556 'Deutliche Karte von der Caspische See, nach den Beobachtungen des Hauptmanns John Ellton Verfertigers des Eltons-Quadranten, und Thomas Woodroofe Schiffers auf dem britannischen Schiffe die Kaiserinn von Rußland, welcher diese See drey Jahre lang befahren; und diese Karte davon dem Hrn Jonas Hanway in J. 1745 zu St. Petersburg überrichet hat': kaart van de Kaspische Zee
1754 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits
Vervaardigd door John Elton en Thomas Woodrose. Afkomstig uit het eerste deel van de Duitse editie van Jonas Hanway's *Historical Account of British Trade over the Caspian Sea, with a Journal of Travels, [...]*, in 1754 uitgegeven door Georg Christian Grund en Adam Heinrich Holle. Rechtsboven genummerd: T.I.p.110.
Het noorden is rechts.

Referenties: Alai 2010, No. E. 240; Referentie: vgl. van Gestel-van het Schip e.a. 2011, no. 33:014.

Octrooigebied van de Verenigde Oost-Indische Compagnie

MC390 'Nova Tabula India Orientalis': overzichtskaart van het octrooigebied van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC)
ca. 1660 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Uitgegeven te Amsterdam door Hugo Allard (hier als Hugo Allardt).

MC349 'Tabula Indiae Orientales et Regnorum Adjacentium': overzichtskaart van het octrooigebied van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC)
1724 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Uitgegeven door Johannes van Braam en Gerard Onder de Linden. Afkomstig uit het eerste deel van François Valentijns *Oud en Nieuw Oost-Indiën [...]* van 1724. Linksboven genummerd: No. 1.A.
Door de kompaslijnen heeft de kaart het uiterlijk van een zeekaart, maar navigatie is niet het thema.

Noordoost-Azië en Noordwest-Amerika

Zie ook inv.nr. MC512 kaart 2.

MC678 'Carte des Nouvelles Decouvertes au Nord de la Mer du Sud, Tant à l'Est de la Sibérie et du Kamtchatka, Qu'à l'Ouest de la Nouvelle France': kaart van Russische, Franse en Spaanse explorations in het noordelijke gedeelte van de Stille Oceaan
1776 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:20.000.000
In het Frans
Vervaardigd te Venetië door François Santini, naar de kaart vervaardigd door Joseph Nicholas Delisle en in 1750 uitgegeven te Parijs door Guillaume Delisle en Philippe Buache.
De lengte is zowel volgens de meridiaan van Parijs als volgens die van Ferro aangegeven. Met de trajecten van verschillende reizen in dit gebied (van Russische schepen 'depuis longtems', De Frondat met het schip Saint Antoine in 1709, Vitus Bering in 1728, van Russen in 1731-1732, Aleksej Tsjirikov en Joseph Nicholas Delisle in 1741 en van een Spaans galjoen in 1743). Met in het westen van Noord-Amerika de zgn. 'Sea of the West'. In de linker- en rechterbovenhoek twee etnografische afbeeldingen: [1] 'habitant du Kamtchatka': afbeelding van een inwoner van Kamtsjatka en [2] 'Sauvage du NO. de la Louïsiane': afbeelding van een inwoner van Frans-Amerika.

Referenties: vgl. van Gestel-van het Schip e.a. 2011, no. 16:001; Litalien e.a. 2007, p. 172.

MC574 'Nouvelle Carte des Decouvertes faites par des Vaisseaux Russiens Aux Côtes inconnues de l'Amerique Septentrionale Avec les Pais adiacents. Dressée sur des memoires authentiques de ceux qui ont asisté a ces decouvertes, et sur d'autres Connoissances': kaart van Russische, Franse en Japanse exploratie in het noordelijke gedeelte van de van de Stille Oceaan
1784 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd te Sint-Petersburg door de Russische Keizerlijke Academie van Wetenschappen (Akademiya nauk). Latere staat (hergravure) van de kaarten door Gerhard Friedrich Müller en Ivan Truskott van 1754-1758 (er bestaan exemplaren met de jaartallen 1754, 1758 en 1773). Rechtsboven genummerd: P.I. no. 53. IIIme.
Met de trajecten van verschillende reizen in dit gebied (drie Russische schepen in 1648, Vitus Bering in 1728, Vitus Bering en Aleksej Tsjirikov in 1741 en luitenant Syndo in 1764-1767).
Referentie: vgl. van Gestel-van het Schip e.a. 2011, no. 16:002.

EUROPA

Gehele continent
Zie ook inv.nr. MC605.

MC028B 'Europae': kaart van Europa
1592 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:15.000.000
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Afkomstig uit de vierde Latijnse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum* van 1592.
Op de versozijde van inv.nr. MC028A staat een manuscriptaantekening in het Spaans over deze kaart.
Referenties: van den Broecke 2011, no. 5 (1592L2); *KAN* vol. III, no. 1000:31B [verso: Latijn 2]; Kok 2006, no. 48.

MC061 'Europa Prima Pars Terrae Forma Virginis': kaart van Europa in de vorm van een koningin
1595 1 blad
Houtsnede met letterzetsel, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Heinrich Bünting. Afkomstig uit de Zweedse editie van diens *Itinerarium Sacrae Scripturae* van 1595.
Referenties: van der Heijden 1992, ill. 42A [verso: Zweeds]; Kok 2006, no. 21; Parmentier 2015, cat. 26 (dit exemplaar); vgl. Storms 2022, no. 8.

Zie: Henk van der Heijden, "Heinrich Bünting's Itinerarium Sacrae Scripturae, 1581: a chapter in the geography of the Bible", in: *Quaerendo* vol. 28 no. 1 (1998). pp. 49-71.

MC195 'Nova Europae Descriptio [...]': kaart van Europa
1607-1608 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd en uitgegeven te Amsterdam door Jodocus Hondius. Afkomstig uit de tweede Latijnse editie van de Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, in 1607-1608 uitgegeven door Jodocus Hondius en Cornelis Claesz.
Referenties: *KAN* vol. I, no. 1000:1B [verso: Frans F 33 2v blanco]; Kok 2006, no. 37.

MC037, MC050B
'Europa, ad magnae Europae Gerardi Mercatoris P. imitationem [...]': kaart van Europa
1613-1633 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd te Duisburg door Rumold Mercator. Afkomstig uit de vierde, vijfde of tiende Latijnse editie van de Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, tussen 1613 en 1630 uitgegeven door Jodocus Hondius jr. en Henricus Hondius.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 1000:1A [verso: Latijn H 31-32 (beide exemplaren)].

MC037 Eerste exemplaar

MC050B Tweede exemplaar
De inkleuring van dit exemplaar is niet eigentijds.
Referentie: Kok 2006, no. 33.

MC143 'Europa recens descripta [...]': kaart van Europa, met decoratieve randen
1643-1650 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Willem Jansz. Blaeu. Vijfde staat, afkomstig uit het eerste deel van de tweede of derde Franse editie van Joan Blaeus *Theatrum Orbis Terrarum*, tussen 1643 en 1650 uitgegeven.
Met profielen, vogelvluchtkaarten en plattegronden van Amsterdam, Praag, Constantinopel, Venetië, Rome, Parijs, Londen, Toledo en Lissabon [boven] en afbeeldingen van de klederdracht van Engelsen, Fransen, Nederlanders ('Belgi'), Castillianen, Venetianen [links] en Duitsers, Hongaren, Bohemers, Polen en Grieken [rechts].
Referenties: *KAN* vol. II, no. 1000:2 [verso: Frans D 5]; Kok 2006, no. 28; *MCN* vol. IV, no. 34.5; vgl. *MCN* vol. VI, map 26.3.

MC639B 'Poliometria Germaniae Ac Finitimorum Quorundam Locorum Europae = Curiosers Stätt-Zeiger der vornemsten ort in Teutschland, auch einige der berühmtisten Stätt in Europa wie weit solche von einander entlegen': afstandstabel voor Europese (voornamelijk Duitse) steden

ca. 1700 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Duits
Gegraveerd door Johann Baptist Homann; uitgegeven te Neurenberg door David Funck.
De datering is gebaseerd op het feit dat Homann als graveur in dienst was bij Funck voordat hij in 1702 zijn eigen uitgeverij oprichtte.

MC383 'Historische en Geographische Tafel, om te leren een kort begrip Vande Landen en Staaten in Europa, haar grootheyd, besitting, en alles dat tot onderricht der Liefhebbers van de Landbeschryvinge dienen kan': bestuurlijk-geografisch overzicht van Europa
1704 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Samengesteld, gedrukt en uitgegeven te Utrecht door Caspar Specht.
Vgl. inv.nr. MC216.

MC292 'Europa in praecipuas partes distributa, ad observationes academiae regiae scientiarum, et exquisitissimas tabulas [...] = L'Europe Selon les nouvelles Observations de Mess.rs de l'Academie des Sciences, etc. [...]': kaart van Europa
1713-1728 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Jan Goeree; gegraveerd door Jacobus Baptist. Afkomstig uit Pieter van der Aas *Le Nouveau Theatre du Monde, ou la Geographie Royale* van 1713 of uit diens *Galérie Agréable du Monde* van 1728. Rechtsonder met pen genummerd: 2a.
Referenties: *AN* vol. I, Aa 6 no. 3; *KAN* vol. IV-A, no. 01:07 [verso: blanco]; Kok 2006, no. 43.

MC640E 'L'Europe, Suivant les Nouvelles Observations de Mess.rs de l'Academie Royale des Sciences, etc. [...]': kaart van Europa
1713-1728 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
De trompe-l'oeil sierrand is van een aparte plaat gedrukt.
Afkomstig uit Pieter van der Aas *Le Nouveau Theatre du Monde, ou la Geographie Royale* van 1713 of uit diens *Galérie Agréable du Monde* van 1728. Rechtsonder met pen genummerd: 9.
Referenties: *AN* vol. I, Aa 7 no. 5; *KAN* vol. IV-A, no. 01:08 [verso: blanco].

MC705B 'Europa Religionis Christianae Morum et Pacis ac Belli Artium Cultu Omnium Terrarum Orbis Partium praesentiss. [...]': kaart van Europa
ca. 1725 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd

In het Latijn
Vervaardigd en uitgegeven te Augsburg door Matthäus Seutter, o.a. in diens *Atlas Novus sive Tabulae Geographica*.

MC775 'To Her most Sacred Majesty Carolina Queen of Great Britain, France & Ireland. This Map of Europe According to the Newest and most Exact Observations [...]': kaart van Europa, gedateerd 1708
1727-1737 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd en uitgegeven door Herman Moll; gedrukt voor John en Thomas Bowles.
Komt voor in Molls *The World described; or, a New and Correct Set of Maps*.
Met inzet: 'A New Draught of ye Artificiall Channel, and other great works [...]': kaartje van het kanaal tussen de Wolga en de Don. Op de hoofdkaart staan de lengtegraden ten opzicht van de meridiaan van Ferro [boven] en ten opzichte van de meridiaan van Londen [onder] aangegeven; boven de cartouche een portret van Caroline von Brandenburg-Ansbach.
De datering is gebaseerd op de periode dat Caroline von Brandenburg-Ansbach, aan wie de kaart is opgedragen, koningin van Groot-Britannië was. Referenties: vgl. Crowley 2016, appendix no. III; vgl. *DRHMC*, list no. 9729.000 (III); Shirley 2004, T.MOLL-4c, no. 2; vgl. idem T.MOLL-4a, no. 2.

Delen van Europa

Algemeen

MC259 'Fossa Sanctae Mariae, quae et Eugeniana dicitur Vulgo De Nieuwe Grift': kaart van de de Fossa Eugenia of Nieuwe Grift, het geprojecteerde kanaal ter verbinding van de rivieren de Maas en de Rijn tussen Venlo en Rheinberg, gedateerd 1627
1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven door Willem Jansz. Blaeu. Afkomstig uit het vierde deel van de Latijnse editie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1662.
Het noorden is rechtsboven.
Referenties: *KAN* vol. II, no. 3790:2.2 variant b [verso: Latijn 3P 153-154]; *MCN* vol. IV, no. 57.2.

MC669 'Pour la Carte du Rhein': bijblad bij een kaart van het oorlogstoneel in het stroomgebied van de rivier de Rijn, met vijf vestingplans van daaraan gelegen steden
1692-1693 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans

Uitgegeven te Amsterdam door Pieter Mortier. Komt voor in de tweede Nederlandse editie van Alexis-Hubert Jaillots *Atlas Nouveau [...]*, in 1692 uitgegeven door Pieter Mortier en Marc en Jean Henry Huguetan.
De vestingplans zijn grotendeels gekopieerd naar gravures uit Sébastien de Pontault de Beaulieus *Plans, profils et vûes de camps, places, sièges et batailles, Servant à l'Histoire de Louis XIV*.
Vgl. inv.nr. MC666.
Referenties: Pastoureau 1984, Jaillot I D, p. 249 & vóór no. 22; vgl. Pastoureau 1984, Beaulieu XI Aa.

(1) 'Plan de Strasbourg': vestingplan van Straatsburg, gedateerd 1693
Het noorden is onder.
Referentie: Pastoureau 1984, p. 252, no. 226.

(2) 'Plan de la Ville de Brisach': vestingplan van Breisach am Rhein
Het noorden is rechtsboven.
Referentie: Pastoureau 1984, p. 252, no. 227.

(3) 'Plan de la Ville et Citadelle de Nuiss': vestingplan van Neuss
Het noorden is rechts.
Referentie: Pastoureau 1984, p. 253, no. 228.

(4) 'Plan de la Ville de Guermsheim': vestingplan van Germersheim
Het noorden is rechts.
Referentie: Pastoureau 1984, p. 253, no. 229.

(5) 'Plan de la Ville de Kaiserswert': vestingplan van Kaiserswerth
Het noorden is linksonder.
Referentie: Pastoureau 1984, p. 253, no. 230.

MC666 'Téâtre de la Guerre sur le Rhein, Moessele, Mayn, & le Necker, sur les memoires du sr. Sanson': nieuwskaart van het oorlogstoneel in het stroomgebied van de rivieren de Rijn, de Moezel, de Main en de Neckar
1696-1721 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Eerste staat, uitgegeven te Amsterdam door Pieter Mortier, naar een kaart van Guillaume Sanson van 1695.
Vgl. inv.nr. MC669.
Referenties: van Egmond 2009, no. 11.1; vgl. Pastoureau 1984, Jaillot 1 E, p. 256, no. 304.

MC715 'Der grausame Sturm und Wasserfluth so die Einwohner des gantzen Nordhollands See- und beyden Frießlanden der Graffschaft Oldenburg, Herrschaft Gröningen, Hertzogthum Bremen und Hollstein etc. den 24. und 25. December 1717 in der Christnacht, betroffe hat': nieuwsprent van de Kerstvloed van 24 op 25 december 1717
1718 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits

Anonieme gravure uit een vooralsnog onbekende publicatie.
De Kerstvloed was het gevolg van een noordwesterstorm, die het kustgebied van Nederland, Duitsland en Denemarken trof. De afbeelding is niet naar het leven getekend maar toont een gecompileerde weergave van gebeurtenissen en locaties.
Zie: Jan Buisman, *Duizend jaar weer, wind en water in de Lage Landen. Deel 5: 1675-1750*. Franeker: Van Wijnen, 2006, pp. 441-454.

MC671 'Theatrum Belli ad Rhenum Superior [...]': overzichtskaart van het oorlogstoneel in het gebied van de bovenstroom van de rivier de Rijn
1734 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door de erven Homann.
Met negen vestingplans: [1] 'Landau': Landau in der Pfalz; [2] 'Strasburg': Straatsburg; [3] 'Neu Breisach': Neuf-Brisach; [4] 'Fort Louis': Fort-Louis; [5] 'Hunningen': Huningue; [6] 'Manheim': Mannheim; [7] 'Philippsburg': Philippsbourg; [8] 'Alt-Breisach': Breisach am Rhein en [9] 'Freiburg': Freiburg.
Zie inv.nr. MC668.
Referentie: Heinz 2002, ORh 3.

MC670 'Martis Area et Alea per Tractum Rheni, Mosellae ac Mosae [...]': overzichtskaart van het oorlogstoneel in het stroomgebied van de rivieren de Rijn, de Moezel en de Maas
ca. 1740 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het latijn
Vervaardigd en uitgegeven te Augsburg door Matthäus Seutter.
Met tweede titel: 'Trium fluvior. Rheni, Mosae ac Mosellae compendiosa designatio, [...]' en inzet: 'Ut Tractum totius Rheni ab origine usque ad Ostia [...]': kaart van de oorsprong van de Rijn.

Noord-Europa

Algemeen

MC799 Kaart van Noord-Europa, van 85° tot 56° noorderbreedte
1567 1 blad
Houtsnede, ongekleurd
In het latijn
Vervaardigd door Olaus Magnus; houtsnede door Thomas Weber (hier als THW).
Afkomstig uit diens *Historia Olai Magni gothi archiepiscopi Upsalensis De gentium septentrionalium variis conditionibus statibusúe [...]*, in 1567 uitgegeven door Heinrich Petri.
Het kaartbeeld toont IJsland, Scandinavië, het Balticum, Noordwest-Rusland, het noorden van Schotland en Denemarken.
Referenties: Ginsberg 2006, no. 23; Nordenskiöld pp. 60-61; vgl. Storms 2022, no. 4.

MC014 'Septentrionalium Regionum Descrip.': overzichtskaart van Noordwest-Europa, van 85° tot 50° noorderbreedte
1588 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:10.000.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Vijfde staat, afkomstig uit de eerste Spaanse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1588 uitgegeven door Christoffel Plantijn. Het kaartbeeld toont Newfoundland, Groenland, IJsland, het eiland Frisland, Scandinavië, het Balticum, Noordwest-Rusland, de Britse eilanden, Denemarken en Noordwest-Europa. Bij de parallellen zijn met inkt de breedtegraden bijgeschreven.
Referenties: van den Broecke e.a. 1998, pp. 303-317; van den Broecke 2011, no. 160 (1588S90); Burden 1996-2007 vol. I, no. 40; Ginsberg 2006, no. 24; *KAN* vol. III, no. 1200:31 [verso: Spaans 90 2v blanco]; Parmentier 2015, cat. 27 & p. 57 (reproductie van dit exemplaar).

MC395 'A New Map of Denmark and Sweden. According to the Newest and most Exact Observations': kaart van Scandinavië, het Balticum en een gedeelte van Noordwest-Rusland
1715-1754 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Vervaardigd en uitgegeven door Herman Moll; gedrukt voor Herman Moll, John en Thomas Bowles en Philip Overton. Komt voor in Molls *The World described; or, a New and Correct Set of Maps*.
Met inzet: 'The North Part of Norway, Lapland and Greenland': kaart van Spitsbergen en het uiterste noorden van Scandinavië en vijf etnografische afbeeldingen van de levenswijze van de Sami (hier als 'Laplanders'). De afbeeldingen zijn gekopieerd naar afbeeldingen in het vierde deel van Henri Chatelains *Atlas Historique ou nouvelle introduction a l'Histoire, à la Chronologie & à la Geographie Ancienne & Moderne* van 1714. De kaarten voor Molls *The World described [...]* zijn tussen 1709 en 1720 los gedrukt en tussen 1715 en 1754 uitgegeven in verschillende edities van de atlas.
Referenties: Crowley 2016, appendix no. XIV; Shirley 2004, T.MOLL-4a, no. 8.

IJsland

Zie ook inv.nr. MC439.

MC075 'Islandia': kaart van IJsland, gedateerd 1585
1603 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1: 1.700.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Afkomstig uit de Latijnse editie van Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1603 uitgegeven door Jan Baptist Vrients.
Op de versozijde o.a. een legenda (A t/m Q) bij de op de kaart afgebeelde zeemonsters.

Referenties: van den Broecke 2011, no. 161 (1603L106); van Duzer 2013, pp. 108-111; *KAN* vol. III, no. 1250:31 [verso: Latijn 106]; Parmentier 2015, cat. 24 & p. 35 (reproductie van dit exemplaar).

MC055 'Tabula Islandiae Auctore Georgio Carolo Flandro': kaart van IJsland
1634 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Joris Carolus. Afkomstig uit de Nederlandse editie van de Mercator-Hondiusatlas *Atlas Ofte Afbeeldinghe vande gantsche Weerldt [...]*, in 1634 uitgegeven door Johannes Janssonius en Henricus Hondius.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 1250:1B.1 [verso: Nederlands D 7-8]; vgl. Schilder 2017, ills. 16.23 & 16.24.

Noorwegen

MC517 'Finmarchia': kaart van de Finnmark
1667 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit het eerste deel van de Duitse editie van diens *Atlas Maior* van 1667.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 1340:2 [verso: blanco].

MC865C 'd'Stadt Bergen, in Noorwegen': afbeelding van de Slag in de Baai van Bergen, ten tijde van de Tweede Engels-Nederlandse Oorlog
1775 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Anonieme ets naar een origineel van Coenraet Decker uit 1676, afkomstig uit Wouter Schoutens *Reistogt naar en door Oostïndiën [...]'*, vierde druk, in 1775 uitgegeven door wed. J.J. van Poolsum e.a. Rechtsboven genummerd: XLVII.
De prent toont de overval van 12 augustus 1665 door Engelse schepen op een Nederlandse retourvloot in de baai van Bergen.
Referentie: vgl. Muller 1863-1882 vol. I, no. 2220.

Zweden

MC282 'Gothia Auctore Andrea Baraeo Sueco': kaart van Götaland
1659-na 1672 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Met goud gehoogd.
Vervaardigd door Anders Bure. Afkomstig uit een Spaanse editie van Joan Blaeus *Atlas Novus* (1659) of *Atlas Maior* (1659-na 1672).
Referentie: *KAN* vol. II, no. 1420:2.2 [verso: Spaans N 17].

Denemarken

Zie ook de rubriek Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen - Europa - Centraal-Europa - Duitsland - Algemeen.

MC498 'Danorum Marca, vel Cimbricum, aut Daniae Regnum [...]': kaart van Denemarken en het westelijke gedeelte van Götaland, gedateerd 1585
1590 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Marcus Jordan. Eerste staat, afkomstig uit het vierde deel van de eerste Duitse editie van Georg Braun en Frans Hogenbergs stedenboek *Civitates Orbis Terrarum*: *Contrafactur und Beschreibung von den vornembsten Stetten der Welt, Liber quartus*, in 1590 gedrukt te Keulen door Bertram Büchholz en uitgegeven door Frans Hogenberg.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 4986 [1500:41.1-2 eerste staat] [verso: Duits 25].

MC429 'Arcis Uraniburgi [...]': vogelvluchtaanzicht van het kasteel Uraniënborg op het eiland Hven
1659-1672 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardig door Joan Blaeu. Afkomstig uit een Spaanse editie van diens *Atlas Novus* (1659) of *Atlas Maior* (1672).
Zie inv.nr. MC853 kaart 2.
Referentie: *KAN* vol. II, no. P-Brahe# 1:2 9 [verso: Spaans Y 29].

MC585 'Insularum Danicarum ut Zee-Landiae, Fioniae, Langelandiae, Lalandiae, Falstriae, Fembriae, Monae aliarumq; in Mari Balthico [...]': kaart van de Deense eilanden Seeland, Funen, Langeland, Lolland, Falster, Femern en Møn, gelegen tussen het Skagerrak en de Oostzee
ca. 1682-1686 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd te Amsterdam door Frederick Wit. Eerste staat.
Referentie: Carhart 2016, no. 85.1.

MC932 'Obsidium Haffniense Ao. 1658 / Typus Haffniae Regni Daniae Metropolis et Sedis Regiae [...]': afbeelding van het beleg van Kopenhagen door Zweedse troepen in augustus 1658, ten tijde van de Zweeds-Nederlandse Oorlog van 1658-1660
1696-1697 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Samengesteld uit drie aaneen gemonteerde vellen papier.

Geëtst door Jean le Pautre naar een afbeelding door Eric Jönsson Dahlbergh. Afkomstig uit Samuel von Pufendorfs *De Rebus a Carolo Gustavo Sveciae Rege Gestis*, in 1696 uitgegeven door Christoph Riegel, of de Duitse edite van 1697 daarvan. Elk van de drie bladen is rechtsonder genummerd: N. 86.

Sleeswijk en Holstein

Zie ook de rubriek Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen - Europa - Centraal-Europa - Duitsland - Algemeen.

MC698A 'Wagria que est Pars Orientalis Holsatiae': kaart van Wagrië
1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Met goud gehoogd.
Vervaardigd door Johann Mejer; gegraveerd door Matthias en Nicolaus Petersen. Tweede staat, afkomstig uit het derde deel van de Latijnse editie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1662.
Met twee inzetten: [1] 'Grundtriss Oldenburg, anno 1651': plattegrond van Oldenburg in 1651 en [2] 'Grundriss Oldenburg, Anno 1320': historische plattegrond van Oldenburg in 1320.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 1670:2.2 [verso: Latijn 4B 169-170].

MC698B 'Wagriae Pars Septentrionalis cum praefectura Cismar et Oldenburgh': kaart van het noordelijke gedeelte van Wagrië
1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Met goud gehoogd.
Vervaardigd door Johann Mejer; gegraveerd door Christian Lorentzen (hier als Christian Lorensen, Rodtgiesser). Tweede staat, afkomstig uit het derde deel van de Latijnse editie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1662.
Met vijf inzetkaartjes: [1] 'Grundriss Von Lutkenborg': plattegrond van Lütjenburg; [2] 'Grundriss Von Hillignhaven Anno 1649': plattegrond van Heiligenhagen; [3] 'Grundtriss Vom Flecken Preetze': plattegrond van Preetz; [4] 'Grundtriss d. Statt Undt d. Schlosses Plöen': plattegrond van Plön en [5] 'Grundtriss der Newstadt': plattegrond van Neustadt.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 1671:2.2 [verso: Latijn 4C 2 173-174].

MC698C 'Pars Meridionalis Wagriae cum partes Stormariae [...]': kaart van het zuidelijke gedeelte van Wagrië
1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Johann Mejer; gegraveerd door Christian Lorentzen (hier als Christian Lorensen, Rothgiesser). Tweede staat, afkomstig uit het derde deel van de Latijnse editie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1662.
Met vier inzetten: [1] 'Grundriss der stadt Und d Schloss Eutÿn anno 1648': plattegrond

van Eutin; [2] 'Grundris der stadt & schloss Segeberg anno 1648': plattegrond van Segeberg; [3] 'Segeberg / Ieschhagn': profiel van Bad Segeberg en [4] 'Grundriss Traümünde'': plattegrond van Travemünde.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 1672:2.2 [verso: Latijn 4D 175].

MC518 'Nova & Accurata Ducatuum Slesvici et Holsatiae Tabula': kaart van de hertogdommen Sleeswijk en Holstein
1664 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Johann Mejer (hier als Iohannes Mejerus); gegraveerd te Husum door Matthias en Nicolaus Peters; uitgegeven door Joan Blaeu. Tweede staat, afkomstig uit het tweede deel van de Nederlandse editie van diens *Atlas Maior* van 1664.
Omlijst door achttien stadsplattegonden: [1] 'Rÿpen': Ribe; [2] 'Sleswieg': Schleswig; [3] 'Flensborg': Flensburg; [4] 'Harderschleben': Haderslev; [5] 'Husum': Husum; [6] 'Tondern': Tønder; [7] 'Sonderborg': Sønderborg; [8] 'Apenrade': Aabenraa; [9] 'Eckernförde': Eckernförde; [10] 'Tonning': Tönning; [11] 'Hamburg': Hamburg; [12] 'Kiel': Kiel; [13] 'Rendssborg': Rendsburg; [14] 'Itzehoa': Itzehoe; [15] 'Oldesloh': Bad Oldesloe; [16] 'Krempe': Krempe; [17] 'Gluckstadt': Glückstadt en [18] 'Plöen': Plön.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 1600:2.2 [verso: Nederlands M 14a].

MC087 'Slesvicensis Ducatus incolis Das Herzogtum Schleswieg [...]': kaart van het hertogdom Sleeswijk
ca. 1683-ca. 1689 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd te Amsterdam door Nicolaes II Visscher. Komt voor in diens *Atlas Minor Sive Geographia Compendosia*.
Referentie: *AN* vol. III, Vis 11 & Vis 12; idem p. 184 no. 230.

MC086 'Holsatiae Ducatus, vernaculè Das Herzogtum Holstein [...]': kaart van het hertogdom Holstein
ca. 1683-ca. 1689 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd te Amsterdam door Nicolaes II Visscher. Komt voor in diens *Atlas Minor Sive Geographia Compendosia*.
Referentie: *AN* vol. III, Vis 11 & Vis 12; idem p. 182 no. 179.

West-Europa

Britse Eilanden

Algemeen

MC499 'Britannicarum Insularum Vetus Descriptio': historische kaart van de Britse Eilanden ten tijde van de Romeinse aanwezigheid, gedateerd 1590
1592 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.700.000
In het Latijn
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Afkomstig uit de vierde Latijnse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1592 uitgegeven door de Officina Plantiniana.
Referenties: van den Broecke 2011, no. 190 (1592L2) & no. 191 (1592L3); *KAN* vol. III, no. 5000H/1:31A [verso: Latijn 2] & no. 5000H/2:31A [verso: Latijn 3].

MC694 'Magnae Britanniae et Hiberniae Tabula': kaart van de Britse Eilanden, met decoratieve randen
ca. 1625 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Amsterdam door Jodocus Hondius. Eerste staat.
Met inzet: 'Orcades Insulae': kaart van de Orkneyeilanden en de noordkust van Scholtand. In de bovenhoeken portretten van koning James I en zijn zoon prins Charles; middenboven en onderaan vier wapenschilden (van Groot-Brittanië, Schotland, Engeland en Ierland); links en rechts tien afbeeldingen van de klederdracht van de inwoners van de eilanden (Engelse edelen; Schotse edelen; Ierse edelen; ordekleding van leden van de Orde van de Kousenband; Ierse boeren; Engelse burgers; Schotse burgers; Ierse burgers; Engelse boeren en Ierse plattelandbewoners; boven en onder twaalf topografische afbeeldingen: [1] 'Newcastle': plattegrond van Newcastle; [2] 'Cambridge': plattegrond van Cambridge; [3] 'London': vogelvluchtaanzicht van Londen vanuit het zuiden; [4] 'Edynburg': aanzicht van Edinburgh vanuit het noorden; [5] 'Canterbury': plattegrond van Canterbury; [6] 'Yorke': plattegrond van York; [7] 'Oxford': plattegrond van Oxford; [8] 'Galwaye': plattegrond van Galway; [9] 'Dubline': plattegrond van Dublin; [10] 'Norwiche': plattegrond van Norwich; [11] 'Bristow': plattegrond van Bristol en [12] 'Chester': plattegrond van Chester. Het kaartbeeld toont tevens de kusten van Holland, Zeeland en Vlaanderen.
Referenties: *MCN* vol. IV, pp. 318-328 & ill. 3.233 [verso: blanco]; vgl. idem, no. 62.1; *MCN* vol. VI, map 86.1.

MC530A Anglesey, Man en Wight: drie kaarten van Britse eilanden op één blad

1646-1659 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Johannes Janssonius. Afkomstig uit het vierde deel van een van de Latijnse edities van diens *Atlas Novus*, uitgegeven tussen 1646 en 1659.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 5700:1B [verso: Latijn 6E 349-350].

(1) 'Mona *[sic]* Insula Vulgo Anglesey': kaart van Anglesey
(2) 'Mona Insula: Vulgo The Isle Of Man': kaart van het eiland Man
Het noorden is rechts.
(3) 'Vectis Insula Anglice The Isle Of Wight': kaart van het eiland Wight

MC530B Holy Island, Guernsey, Lindisfarne en Jersey: vier kaarten van Britse eilanden op één blad
1646-1659 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes Janssonius. Afkomstig uit het vierde deel van een van de Latijnse edities van diens *Atlas Novus*, uitgegeven tussen 1646 en 1659.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 5700:1C [verso: Latijn 6H 359-360].

(1) 'Holy Island': kaart van Holy Island
(2) 'Garnsey': kaart van Guernsey
(3) 'Farne': kaart van Lindisfarne
Het noorden is rechtsboven.
(4) 'Iarsey': kaart van Jersey

MC012 'Britannia prout divisa fuit temporibus Anglo-Saxonum, praesertim durante illorum Heptarchia': historische kaart van Groot-Brittannië ten tijde van de Angelsaksische Heptarchie, met decoratieve randen
1647-1649 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Vervaardigd door Johannes Janssonius. Afkomstig uit het vierde deel van de Duitse editie van diens *Atlas Novus* van 1647-1649.
Geflankeerd door historische afbeeldingen van Angelsaksische koningen: [links] [1] Kent - Hengist 456; [2] South Saxon - Ella 478; [3] West Saxon - Cherdik 519; [4] East Saxon - Erkenswin 527; [5] Northumberland - Ida 528; [6] East Angle - Uffa 546; [7] Mercian - Creda 575; [rechts] [8] Kent - Ethelbert 595; [9] East Saxon - Sebert 604; [10] East Angle - Erpenwald 624; [11] Northumberland - Edwin 627; [12] West Saxon - Kengils 635; [13] Mercia - Peada 650 en [14] South Saxon - Ethelwolfe 662.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 5000H:1B [verso: Duits V 73-74]

MC416 'Rutlandia Comitatus. Rutland Shire': kaart van Rutland
1648-1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit het vierde deel van een Nederlandse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum*, uitgegeven tussen 1648 en 1662.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 5325:2 [verso: Nederlands 4E 229-230].

MC636C 'Afbeeldingh van de Stadt en Revier van Rochester, Chetham, etc. [...] Waer in klaer Vertoont wert de Victorieuse Uytwerckingh van de Oorlochs vloot [...] voorgevallen op den 19, 20, 21, 22, en 23 Iunii Ao. 1667 / Het Eylandt Shepey en 't Fort Shirenasse verovert ende geplondert op den 20 en 21 Juny 1667': nieuwsprent van de Slag bij de Medway, ten tijde van de Tweede Engels-Nederlandse Oorlog
1667 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
Geëtst door Romeyn de Hooghe naar een tekening van Willem Schellinks; uitgegeven door Nicolaes I Visscher.
Blad met twee afbeeldingen: [boven] aanzicht van Rochester, Chatham en brandende schepen op de Medway vanuit het zuidwesten; [onder] afbeelding van de gevechten bij het fort Sheerness op het Isle of Sheppey. Met uitgebreide legenda.
Zie inv.nr. MC865A.
Referentie: Muller 1863-1882 vol. I, no. 2256.

MC092 'Anglesey Antiently called Mona. Described 1610': kaart van het eiland Anglesey, gedateerd 1610
1676 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Gegraveerd door Jodocus Hondius; uitgegeven door John Speed; gedrukt voor Thomas Basselt en Richard Chiswell. Komt voor in Speeds *The Theatre of the Empire of Great Britaine [...]* van 1612 en de diverse heruitgaven daarvan. Dit exemplaar is hoogstwaarschijnlijk afkomstig uit de heruitgave van 1676 door Thomas Bassett and Richard Chiswell.
Met inzet: 'Beaumaris': plattegrond van Beaumaris.
[verso: Engels 3U 125-126].

MC865A 'Afbeelding van de Stad en Revier van Rochester, Chattam Waar in vertoont wert de Victorieuse uytwerckinge van 's Landts oorloghs vloot onder 't Beleyt vanden Hr. Admirael Michiel de Ruiter, op den 19, 20, 21, 22 en 23 Iuny Ao. 1667': afbeelding van de Slag bij de Medway, ten tijde van de Tweede Engels-Nederlandse Oorlog
1687 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
Geëtst door Bastiaen Stopendael naar de prent door Romeyn de Hooghe (zie inv.nr. MC636C). Afkomstig uit Gerard Brandts *Het leven en bedryf van den heere Michiel de Ruiter [...]*, in 1687 uitgegeven door Pieter en Joan II Blaeu. Rechtsboven genummerd: Pag. 574.
Met uitgebreide legenda.
Referentie: Muller 1863-1882 vol. I, no. 2258.

Wegenkaarten

De wegenkaarten staan ook bekend als 'strip maps'.

div.nrs. Wegenkaarten afkomstig uit de eerste en tweede uitgave van John Ogilby's wegenatlas *Britannia*
1675-1698 3 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal 1:63.360
In het Engels
De oriëntatie verschilt per segment, zoals door de kompasrozen en noordwijzers aangegeven.
Referentie: Delano-Smith & Kain 1999, pp. 168-172.

MC582.1 Fragment van de wegenkaart voor de route van Londen naar Berwick: Newsome tot Northallerton, 1698
Vervaardigd door John Ogilby; fragment van blad 8, afkomstig uit de heruitgave van 1698 van diens *Britannia*.
Referentie: Shirley 2004, T.OGIL-4d; vgl. idem, T.OGIL-4a, no. 8.

MC170 'The Road from London to Holy-head [...]': wegenkaart in zes segmenten voor een gedeelte van de route van Londen naar Holyhead: Londen tot Towcester, 1675
Vervaardigd door John Ogilby; blad 21, afkomstig uit diens *Britannia* van 1675.
Referentie: Shirley 2004, T.OGIL-4a, no. 21.

MC064 'The Roads from York to Whitby and Scarborough in Yorkshire': wegenkaart in zeven segmenten voor de route van York naar Scarborough, 1698
Vervaardigd door John Ogilby; blad 100, afkomstig uit de heruitgave van 1698 van diens *Britannia*. Linksonder genummerd: 100.
Referentie: Shirley 2004, T.OGIL-4d; vgl. idem T.OGIL-4a, no. 100.

MC582.2-.4 Wegenkaarten afkomstig uit John Owen and Emanuel Bowens wegenatlas *Britannia Depicta or Ogilby Improv'd*
1720-1764 3 bladen
Koperdiepdruk, deels handgekleurd
In het Engels
De oriëntatie verschilt per segment, zoals door de kompasrozen en noordwijzers aangegeven.
De wegenatlas *Britannia Depicta or Ogilby Improv'd* kende tussen 1720 en 1764 diverse edities. In de catalogus van de British Library komen exemplaren uit 1720,1724,1731,1751,1753,1759 en 1764 voor. Aan de bladen is niet te zien uit welke editie ze afkomstig zijn.
Referentie: Delano-Smith & Kain 1999, p. 172.

MC582.2 Blad met pagina's 91/92: Darlaston Bridge tot voorbij Franley Stocks in drie segmenten / Warrington tot Garstang in vier segmenten

Met de wapenschilden van Newcastle under Line en Wigan.
Referentie: Shirley 2004, T.BOW-1a, no. 90.

MC582.3 Blad met pagina's 113/114: High Barnet tot Yerford in drie segmenten / Tamesford tot Oakham in vier segmenten
Referentie: Shirley 2004, T.BOW-1a, no. 112.

MC582.4 Blad met pagina's 175/176: Balla tot Holywell in drie segmenten / eerste pagina voor de 'Road from Exeter to Barnstable, Continued to Ilfarcomb'
Met het wapenschild van Exeter.
Referentie: Shirley 2004, T.BOW-1a, no. 171.

MC582.5-.9 Wegenkaarten afkomstig uit George Taylor and Andrew Skinners wegenatlas voor Ierland *Maps of the Roads of Ireland Surveyed 1777*
1778-1783 5 bladen
Koperdiepdruk, deels handgekleurd
In het Engels
Gegraveerd door Garnet Terry.
De oriëntatie verschilt per segment, zoals door de kompasrozen en noordwijzers aangegeven.
De wegenatlas *Maps of the Roads of Ireland Surveyed 1777* kende twee edities, uitgegeven in respectievelijk 1778 en 1783. Aan de bladen is niet te zien uit welke editie ze afkomstig zijn.

MC582.5-.6 Blad met pagina's 77/78: 'Road from Dublin to Castlebar & Newport by Athlone' in twee segmenten / 'From Dublin' in twee segmenten
Referentie: Shirley 2004, T.TAYL-3a, no. 77-79.

MC582.5 Eerste exemplaar

MC582.6 Tweede exemplaar

MC582.7 Blad met pagina's 197/198: 'From Birr to Loughrea' in twee segmenten / 'Road from Philipstown to Naas by Kildare And Thro the Curragh' in twee segmenten
Referentie: Shirley 2004, T.TAYL-3a, nos. 197 & 198.

MC582.8 Blad met pagina's 201/202: 'From Limerick to Galway' in twee segmenten / 'From Limerick to Ennis continued from Six-mile-Bridge' in twee segmenten
Referentie: Shirley 2004, T.TAYL-3a, nos. 201 & 202.

MC582.9 Blad met pagina's 217/218: 'By Headford and by Shrule' in twee segmenten / 'From Castlebar to Galway' in twee segmenten
Referentie: Shirley 2004, T.TAYL-3a, nos. 217 & 218.

MC582.10 Blad met kaarten 105 t/m 108 afkomstig uit het eerste deel van Daniel Patersons tweedelige wegenatlas *Paterson's British itinerary being a new and accurate delineation and description of the direct, and principal cross*

roads of Great Britain: van Farnham tot Oxford in twee segmenten / van Oxford tot Frogmill in twee segmenten
1796 1 blad
Koperdiepdruk, deels handgekleurd
In het Engels
De oriëntatie verschilt per segment, zoals door de kompasrozen en noordwijzers aangegeven. In de cartouches staat het gebruik van een Hollandse cirkel en een pedometer afgebeeld.
Referenties: Delano-Smith & Kain 1999, p. 172; Shirley 2004, T.PAT-1c; vgl. idem T.PAT-1a, no. 103-118.

MC582.11 Blad met kaarten 19 en 20 afkomstig uit Edward Moggs *Survey of the high roads of England and Wales part the first comprising the counties of Kent, Surrey, Sussex [...]*: gedeelte 'London to Dover', van Charlton Park tot Dover in twee segmenten
1814-1822 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal 1:63.360
In het Engels
Het noorden is linksonder.
Edward Moggs wegenatlas *Survey of the high roads of England and Wales [...]* kende ten minste drie edities, uitgegeven in 1814, 1817 en 1822. Aan het blad is niet te zien uit welke editie het afkomstig is.

Nederlanden
Zie ook de rubriek Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen - Europa - Centraal-Europa - Duitsland - Algemeen en inv.nr. MC306.

Grondgebied van de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden gezamenlijk

Algemeen
zie ook inv.nr. MC988 en MC989.

MC024 'Descriptio Germaniae Inferioris': kaart van de Zeventien Provinciën
1595 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.000.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius; gegraveerd door Frans Hogenberg. Tweede staat, afkomstig uit de Latijnse editie van Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum* van 1595.
Het noorden is rechtsboven.
Referenties: Bracke & Leenders 2015, no. 32; van den Broecke e.a. 1998, pp. 271-283; van den Broecke 2011, no. 58 (1595L34); van Delft & Storm 2019, no. 17; van der Heijden 1998, vol. I, no. 14; *KAN* vol. III, no. 3000:31A [verso: Latijn 34 2v blanco]; De Maeyer e.a. 2021, no. 21; Spikmans 2024, vol. I, no. 11 (2e staat 2a); Roegiers & van der Herten 1994, afb. 13.

MC546 'Belgium Seu Germania Inferior': kaart van de Zeventien Provinciën
1597 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:3.000.000
In het Latijn
Mogelijk gegraveerd door Matthias Quad. Afkomstig uit Giovanni Antonio Magini's editie van Ptolemaeus' *Geographiae universae tum veteris, tum novae [...]*, in 1597 uitgegeven door Petrus Keschedt.
Het noorden is rechts.
Referenties: van der Heijden 1998, vol. I, no. 45; Meurer 1988, MAG 1, no. 35; Nordenskiöld 1889, p. 28, no. 38; Spikmans 2024, vol. I, no. 38 (1e staat 1).

MC056 'Belgii Veteris Typus': historische kaart van het grondgebied der Zeventien Provinciën in de Romeinse tijd, gedateerd 1594
1601 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.400.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Afkomstig uit de Latijnse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1601 uitgegeven door Jan Moretus.
Referenties: van den Broecke e.a. 1998, pp. 283-288; van den Broecke 2011, no. 198 (1601Lxiij); van der Heijden 1998, vol. I, no. 42; *KAN* vol. III, no. 3000H:31B [verso: Latijn xiij (in pen gewijzigd in xiiii) 2v blanco]; De Maeyer e.a. 2021, no. 1; Spikmans 2024, vol. II, no. 363 (1e staat 2a).

MC136 'Inferioris Germaniae Provinciarum Nova Descriptio': kaart van de Zeventien Provinciën, gedateerd 1606
1608-1612 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.000.000
In het Italiaans
Vervaardigd door Abraham Ortelius; uitgegeven te Antwerpen door Johan Baptist Vrients. Tweede staat, afkomstig uit een Italiaanse editie van Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum* van 1608 of 1612.
Het noorden is rechts. Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg.
Referenties: vgl. Bracke & Leenders 2015, no. 35; van den Broecke 2011, no. 59 2e staat (1608/1612I41); van der Heijden 1998, vol. I, no. 32.2; *KAN* vol. III, no. 3000:31B [verso: Italiaans 41 2v blanco]; Spikmans 2024, vol. I, no. 24 (2e staat 2).

MC186 'Leo Belgicus': kaart van de Zeventien Provinciën in de vorm van een leeuw
1617 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.930.000
In het Latijn

Met goud gehoogd.
Tweede staat, afkomstig uit de eerste editie van Pieter van den Keeres *Petri Kaerii Germania inferior id est, XVII Provinciarum ejus Novae et exactae Tabulae Geographicae [...]*, uitgegeven te Amsterdam in 1617. De originele gravure (eerste staat) is van de hand van Hendrik Florisz. van Langren.
Zie ook inv.nr. MB106 kaart 4.
Referenties: Bracke & Leenders 2015, no. 37; van Delft & Storm 2019, no. 25; van der Heijden 1990 no. 4.2; van der Heijden 1998, vol. I, no. 81 tweede staat; *KAN* vol. III, no. 3000:364B [verso: Latijn G 19 2v blanco]; De Maeyer e.a. 2021, no. 25; *MCN* vol. VIII, Appendix 3, no. 36.1; Spikmans 2024, vol. I, no. 46 (2e staat 2).

MC435 'Nova Germaniae Inferioris Descriptio [...]': kaart van de Zeventien Provinciën
1618 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.930.000
In het Frans
Getekend door Petrus Bertius; gegraveerd door Nicolaas van Geelkercken (hier als Nicolao Geilkerckio). Afkomstig uit *L'Histoire des Pays-Bas D'Emanuel de Meteren [...]*, in 1618 uitgegeven door Hillebrandt Jacobsz. Wou. De kaart komt in 1614 voor het eerst voor in de Nederlandse editie van dit werk.
Het noorden is rechts. Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg.
Referenties: van der Heijden 1998, vol. I, no. 73; Spikmans 2024, vol. I, no. 68 (1e staat 4a).

MC176 'XVII Provinciarum Inferioris Germaniae [...] Nova et accurata descriptio': kaart van de Zeventien Provinciën met de aangrenzende Duitse landen
ca. 1620 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.250.000
In het Latijn
Gegraveerd door Abraham Goos; uitgegeven door Claes Jansz. Visscher. Ongedateerd exemplaar, mogelijk een proefstaat.
Het noorden is rechts. Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg.
Referenties: vgl. *AN* vol. III, p. 177, no. 33; vgl. van der Heijden 1988, vol. I, no. 86; Spikmans 2024, vol. I, no. 75 (1e staat).

MC589 'Novius XVII Inferioris Germaniae Provinciarum Typus [...] Auctore Petro Kaerio': kaart van de Zeventien Provinciën, gedateerd 1614
1624-1648 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.600.000
In het Latijn

Vervaardigd door Pieter van den Keere; gegraveerd door Abraham Goos; uitgegeven te Amsterdam door Johannes Janssonius. Afkomstig uit een van de vijf verschillende edities van Lodovico Guicciardini's *Descrittione di tutti i Paesi Bassi* die Janssonius tussen 1624 en 1648 uitgaf.
Het noorden is rechtsboven. Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg.
Referenties: Deys e.a. 2001, Nederlanden-8; van der Heijden 1988, vol. I, no. 72 variant b; Spikmans 2024, vol. I, no. 67 (1e staat 2a).

MC034, MC177

'Novus XVII Inferioris Germaniae Provinciarum Typus de integro multis in locis emendatus à Guliel. Blaeu': kaart van de Zeventien Provinciën
1640-1667 2 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:930.000
Gegraveerd door Josua van den Ende; gedrukt te Amsterdam door Willem Jansz. Blaeu.
Derde staat, met 'Willem Blaeu' in de tweede cartouche.
Het noorden is rechtsboven. Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg.
Referenties: van der Heijden 1988, vol. I, no. 64 3e staat; *MCN* vol. IV, no. 23.3 & vol. VI, no. 52.3; vgl. Roegiers & van der Herten 1994, afb. 20.

MC034 Eerste exemplaar, 1640

In het Latijn
Referenties: *KAN* vol. II, no. 3000:2.2 [verso: blanco]; Spikmans 2024, vol. I, no. 59 (4e staat 1).

MC177 Tweede exemplaar, 1667

In het Frans
Afkomstig uit het vierde deel van de Franse edtitie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1667.
Referenties: *KAN* vol. II, no. 3000:2.2 [verso: Frans A1]; Spikmans 2024, vol. I, no. 59 (5e staat 2).

MC178 'Les Dix-Sept Provinces des Pays-Bas distinguées suivant qu'elles sont possedées à present [...]': kaart van de Zeventien Provinciën
1692 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:780.000
In het Frans
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Guillaume Sanson; gegraveerd door Louis Cordier; uitgegeven te Parijs door Alexis-Hubert Jaillot.
Boven het kaartbeeld een uitgebreidere titel: 'Les Pays-Bas divisés en Dix-Sept Provinces sçavoir Les Duchés de Brabant , Limbourg, Luxembourg, Gueldre, [...]'.
Referenties: van der Heijden 1998, vol. II, no. 189 eerste staat; vgl. idem, no. 140; Spikmans 2024, vol. II, no. 176 (1e staat).

MC216 'Tafel vande XVII Nederlandze Provincien, Vertonende der zelver verdeling, grootte van Landen en Steden, Mits-gaders haar regering, zo Politiq als Kerk-lyk en veel andere merkweerdige zaken [...]': bestuurlijk-

geografisch overzicht van de Zeventien Provinciën, gedateerd 1705
1707-1718 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Samengesteld, gedrukt en uitgegeven te Utrecht door Caspar Specht. Tweede staat. Linksboven een kaartje 'De XVII Provincien': kaart van het grondgebied van de Zeventien Provinciën in de vorm van een leeuw (schaal ca. 1:2.900.000). Rechtsboven een afstandstabel. Rechtsonder de organisatorische indelingen van de Oost-Indische en West-Indische Compagnieën.
Vgl. inv.nr. MC383.
Referenties: van den Broecke e.a. 1998, pp. 288-290; vgl. van der Heijden 1998, vol. II, no. 228 tweede staat; Spikmans 2024, vol. II, no. 205 (1e staat); vgl. Werner 2013, no. VI:3.

MC368 'Les Provinces des Pays-Bas Catholiques ou A Most Exact Map of Flandres or ye Austrian Netherlands &c. [...]': kaart van de Nederlanden ten zuiden van de grote rivieren
ca. 1715-ca. 1750 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans en het Engels
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Herman Moll naar de topografische kaart van de Zuidelijke Nederlanden in 24 bladen door Eugène-Henri Fricx van 1703-1712. Vervaardigd en uitgegeven te Londen door Herman Moll; gedrukt voor Herman Moll, John en Thomas Bowles en John King. Komt voor in Molls *The World described; or, a New and Correct Set of Maps*.
Met inzetten: [1] 'Plan de toutes sortes d'ouvrages dont on se sert dans les Fortifications, Avec la maniere des Attaques = A Plan of all manner of works used in Fortification, with the method of an Attack': vestingplan van een imaginaire plaats, met weergave van aanvalmethodes; [2] 'Carte des Grands Chemins de Paris a Valenciene, Cambray, Arras, &c. avec la distance de differents Lieux en Lieues = A Map of the Roads from Paris to Valencien, Cambray, Arras, &c. and ye distance in Leagues': kaart van de wegen ten noorden van Parijs en [3] 'La Partie Meridionale de Luxembourgh est continuée icy = The South part of Luxembourgh is continued here': op de hoofdkaart aansluitende kaart van het zuidelijke gedeelte van Luxemburg.
De kaarten voor Molls *The World described [...]* zijn tussen 1709 en 1720 los gedrukt en tussen 1715 en 1754 uitgegeven in verschillende edities van de atlas.
Referenties: Crowley 2016, appendix no. XXII; vgl. De Maeyer e.a. 2021, no. 40; Shirley 2004, T.MOLL-4a, no. 9; vgl. Werner 2013, pp. 415-430 e.v.

MC422 'Algemeene Kaart der Vereenigde Nederlanden [...]': kaart van de Zeventien Provinciën
1730 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:1.000.000
Uitgegeven te Amsterdam door Zacherias Chatelain. Tweede staat, afkomstig uit het eerste deel van diens uitgave van J. le Clercs *Geschiedenissen der Vereenigde Nederlanden [...]* van 1730. Rechtsboven genummerd: Pag: 1.

Referenties: van der Heijden 1998, vol. II, no. 253 tweede staat; Spikmans 2024, vol. II, no. 236 (2e staat).

MC393 'XVII. Provinciae Belgii sive Germaniae Inferioris [...]': kaart van de Zeventien Provinciën
ca. 1735 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.250.000
In het Latijn
Getekend door Gottfried Rogg; uitgegeven te Augsburg door Matthäus Seutter.
Tweede staat.
Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg.
De datering is gebaseerd op het feit dat Karl VI Seutter in 1731 tot keizerlijk geograaf benoemde.
Referenties: van der Heijden 1998, vol. II, no. 252 tweede staat; Spikmans 2024, vol. II, no. 234 (3e staat).

MC903A-B 'A New Map of the Netherlands or Low Countries, with the South part of the provinces of Holland, Utrecht, & Gelders and the whole of Zeeland': kaart van de Nederlanden ten zuiden van de grote rivieren
1794 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Samengesteld uit vier deels aaneen gemonteerde vellen papier.
Op 12 mei 1794 uitgegeven te Londen door Robert Laurie en James Whittle.

MC903A Bladen 1 en 2
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Met inzet: aanzicht van het beleg van Valenciennes (13 juni-28 juli 1793) door Britse en Oostenrijkse troepen.

MC903B Bladen 3 en 4
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.

MC935 'Netherlands': speelkaart (harten twee) met als achtergrond een kaart van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden
1827-1839 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Afkomstig uit een set geografische speelkaarten, in de periode 1827-1839 te Londen onder verschillende titels uitgegeven, o.a. in 1827 door Charles Hodges als *New geographical cards* en in 1839 door William en Henry Rock als *Court Game of Geography*.
Referentie: Seville e.a. 2023, p. 22.

MC069 'Belgium and Holland, late the Km. of the Netherlands': kaart van het voormalige Verenigd Koninkrijk der Nederlanden
ca. 1870 1 blad
Lithografie, handgekleurd

In het Engels
Uitgegeven te Londen door James II Wyld. Latere staat met aanduiding van de geplande inpoldering van het Haarlemmermeer; vermoedelijk afkomstig uit een van de door Wyld uitgegeven atlassen.
De datering is gebaseerd op de afgebeelde spoorlijnen.
Zie: Guus Veenendaal, *Spoorwegen in Nederland van 1834 tot nu*. Amsterdam: Boom, 2008 (2e druk).

Hertogdom Brabant

MC943 'Brabantiae Ducatus cum adjacentibus provinciis': kaart van het hertogdom Brabant
ca. 1702 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:280.000
In het Frans
Gegraveerd door Gilliam van Gouwen; uitgegeven te Amsterdam door Nicolaes II Visscher. Vierde staat.
Referenties: vgl. *AN* vol. III, p. 179, nos. 115, 115* & 115**; Dorigo & Franssen 2018, no. 66.4.

Noordelijke Nederlanden

Algemeen
Zie ook inv.nr. MC990.

MC840 Historische kaart van de loop van de grote rivieren door de Noordelijke Nederlanden
1592 1 blad
Manuscript, gekleurd
In het Nederlands en het Latijn
Op perkament.
Op de kaart komen antieke (Romeinse) en eigentijdse topografische aanduidingen voor.
Zie: Hans Kok, "Een onbekende kaart van Nederland met de Fossa Drusiana. Een manuscriptkaart op perkament als stukje in de puzzel?", in: *Caert-Thresoor* vol. 38 (2019) no. 3, pp. 3-8.

MC408 Historische kaart van de scheepsbewegingen ten tijde van de Slag op het Slaak (12 en 13 september 1631) tussen een Spaanse vloot en Nederlandse oorlogsbodems
1633 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits

Vervaardigd door Wenceslaus Hollar voor het tweede deel (jaren 1629-1633) van Matthäus Merians *Theatrum Europaeum* (daarin in de afbeeldingenlijst vermeld als 'Spanische Flota von Holändern geschlagen').
Het kaartbeeld toont het kustgebied van Brabant, Zeeland en Vlaanderen tussen Klundert, Duiveland en Hulst. Het noorden is links. Rechtsboven als inzet een afbeelding 'Figurliche Vorstellung der Navigal Schlacht, so sich Zwischen Bergen op Soom und Wilmstatt, zwischen der Königlichen Spanischen Flott, und den Hollandischen Kriegs Schiffen zugetragen, den 13. Septembris Anno 1631'. Het geheel is een kopie naar de nieuwskaart 'Pas-caert vande ghelegentheyt vande Schans te Santvliet [...]', in 1631 uitgegeven door Claes Jansz. Visscher.
Zie ook inv.nr. MC637.
Referenties: vgl. Muller 1863-1882 vol. I, no. 1671; G. Parthey, *Wenzel Hollar. Beschreibendes Verzeichniss seiner Kupferstiche*. Berlin: Verlag der Nicolaischen Bundhandlung, 1853, no. 683; vgl. Simon 1958, no. 271.

MC637 'Pas-Caert vande ghelegentheyt vande Schans te Santvliet; Vertoonende de verdroncken overwaterde landen, nieuw aengewassen gorsingen, ende de kreeken oft killen in ende door de selve tusschen Bergen op Zoom en Antwerpen. Van nieus Verbetert door Claes Janss Visscher': situatiekaart van de fortificaties aan de Ooster- en Westerschelde tussen Bergen op Zoom, Antwerpen en Hulst
ca. 1640 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:100.000
Uitgegeven door Claes Jansz. Visscher.
Zie ook inv.nr. MC408.
Referenties: *AN* vol. III, p. 178, no. 63; vgl. Muller 1863-1882 vol. I, no. 1821; vgl. Simon 1958, no. 271.

MC392 'Foederatae Belgicae Tabula In multis locis emendata et in lucem edita à H. Allardt': kaart van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden
ca. 1665-1684 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:700.000
Vervaardigd en uitgegeven te Amsterdam door Hugo Allard, naar een kaart van Joan Blaeu uit 1662 of de daarvan afgeleide kaart van Frederick de Wit van ca. 1665.
Met inzet: kaart van het zuidelijke gedeelte van Limburg, van Stevensweert tot voorbij Maastricht.
Referenties: vgl. van Delft & Storm 2019, no. 35; vgl. van der Heijden & Blonk 2005, nos. 12 & 13.

MC896 'Carte des Provinces Unies des Pays Bas conues soubs le nom de Hollande et pays circonvoisins ou l'on voit ce qu'elles ont possedé depuis leur Union a Utrecht l'an 1579 jusques à l'année 1672 que la France a reduit en partie à son obeissance': kaart van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden

ca. 1675 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Afdruk van twee koperplaten op één blad.
Vervaardigd te Parijs door een niet nader aangeduid lid van de familie Jollain (waarschijnlijk Gérard I). Tweede staat, naar de eerste staat van Jacques Lagniet. Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg. Met vier bijkaarten: [1] 'Partie d'Amerique': kaart van Nieuw-Nederland; [2] kaart van Zuidoost-Azië; [3] kaart van de kust van West-Afrika en [4] kaart van de kust van Brazilië. Op het andere bekende exemplaar (British Library, standnummer Maps CC.5.c.4) is de volgorde van de platen omgewisseld.
Referentie: Burden 2023, no. 434a.

MC702A-F 'Belgium Foederatum emendatè auctum te *[sic]* novissimè editum Per Joannum De Ram': kaart van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden
1689-1693 6 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:300.000
Gedrukt te Amsterdam door Johannes de Ram.
Het noorden is rechtsboven.
Referenties: van der Heijden 1998, vol. II, no. 177; van der Heijden & Blonk 2005, no. 33; *MCN* vol. I, hst. II, no. 14.

MC702A Blad 1
MC702B Blad 2
Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg.
MC702C Blad 3
MC702D Blad 4
MC702E Blad 5
MC702F Blad 6
Met portretten van stadhouder Willem III en Mary Stuart.

MC411 'Foederatum Belgium nec non Ducatus Bremensis ac etiam Pars Fluminis Albis Peraccurate correcta auctore Carolo Allard': kaart van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, met de aangrenzende Duitse landen
na 1708-ca. 1740 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:800.000
Vervaardigd door Carel Allard.
Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg.
Referenties: van der Heijden & Blonk 2005, no. 28 vierde staat; *KAN* vol. IV-A, no. 17:01.1 [verso: blanco]; vgl. Werner 2013, no. IV:1.

MC760.1-.41 'Comitatus Hollandiae et Dominii Ultraiectini tabula / Carte Nouvelle de la Comté de Hollande et de la Seigneurie d'Utrecht [...]': wandkaart van

de provincies Holland en Utrecht
1721-1726 40 bladen met foedraal
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:60.000
In het Latijn en het Frans
Vijfde editie van de kaart *'T Graefschap Holland, Nieulyx Uytgegeven* door Jacob Aertsz. Colom uit 1639, die in 1681 in derde editie werd uitgegeven door Frederick de Wit. Deze vijfde editie, met leeg schild in de titelcartouche op blad 31, werd na 1720 uitgegeven te Amsterdam door Johannes Covens & Cornelis Mortier. Elk blad draagt links- en/of rechtsonder het bladnummer. Op de versozijde is met pen een alternatieve bladnummering aangebracht, waarbij de kaart van rechts naar links verdeeld is in tien kolommen (aangeduid met de letters A t/m K) en vervolgens de bladen per kolom van boven naar beneden een doorlopend volgnummer kregen (A1 t/m A4; B5 t/m B8; etc. t/m K40).
Bij het drukken werden steeds twee koperplaten naast elkaar gelijktijdig op één vel afgedrukt. Na inkleuring werd elk vel versneden tot een linker- en een rechterblad; hiervan getuigt blad 17, dat uiterst rechts een deel van de drukmoet, de inkleuring en het in de plaat gegraveerde nummer van blad 18 bevat.
Referenties: Blonk & Blonk 2000, no. 53.5; Werner 2013, nos. II:12-31.

MC760.1 Blad 1
Linksonder genummerd: 1; op de versozijde met pen genummerd: K37.

MC760.2 Blad 2
Links- en rechtsonder genummerd: 2; op de versozijde met pen genummerd: I33.

MC760.3 Blad 3
Rechtsonder genummerd: 3; op de versozijde met pen genummerd: H29.

MC760.4 Blad 4
Links- en rechtsonder genummerd: 4; op de versozijde met pen genummerd: G25.

MC760.5 Blad 5
Links- en rechtsonder genummerd: 5; op de versozijde met pen genummerd: F21.

MC760.6 Blad 6
Rechtsonder genummerd: 6; op de versozijde met pen genummerd: E17.

MC760.7 Blad 7
Rechtsonder genummerd: 7; op de versozijde met pen genummerd: D13.

MC760.8 Blad 8
Links- en rechtsonder genummerd: 8; op de versozijde met pen genummerd: C9.

MC760.9 Blad 9
Links- en rechtsonder genummerd: 9; op de versozijde met pen genummerd: B5.

MC760.10 Blad 10

Links- en rechtsonder genummerd: 10; op de versozijde met pen genummerd: A1.

MC760.11 Blad 11
Links- en rechtsonder genummerd: 11; op de versozijde met pen genummerd: K38.

MC760.12 Blad 12
Rechtsonder genummerd: 12; op de versozijde met pen genummerd: I34.

MC760.13 Blad 13
Rechtsonder genummerd: 13; op de versozijde met pen genummerd: H30.

MC760.14 Blad 14
Rechtsonder genummerd: 14; op de versozijde met pen genummerd: G26.

MC760.15 Blad 15
Links- en rechtsonder genummerd: 15; op de versozijde met pen genummerd: F22.

MC760.16 Blad 16
Rechtsonder genummerd: 16; op de versozijde met pen genummerd: E18.

MC760.17 Blad 17
Rechtsonder genummerd: 17; op de versozijde met pen genummerd: D14.

MC760.18 Blad 18
Links- en rechtsonder genummerd: 18 (het linker nummer is door versnijding van het drukvel op blad 17 terecht gekomen); op de versozijde met pen genummerd: C10.

MC760.19 Blad 19
Links- en rechtsonder genummerd: 19; op de versozijde met pen genummerd: B6.

MC760.20 Blad 20
Rechtsonder genummerd: 20; op de versozijde met pen genummerd: A2.

MC760.21 Blad 21
Rechtsonder genummerd: 21; op de versozijde met pen genummerd: K39.

MC760.22 Blad 22
Links- en rechtsonder genummerd: 22; op de versozijde met pen genummerd: I35.

MC760.23 Blad 23
Links- en rechtsonder genummerd: 23; op de versozijde met pen genummerd: H31.

MC760.24 Blad 24
Links- en rechtsonder genummerd: 24; op de versozijde met pen genummerd: G27.

MC760.25 Blad 25

Links- en rechtsonder genummerd: 25; op de versozijde met pen genummerd: F23.

MC760.26 Blad 26
Rechtsonder genummerd: 26; op de versozijde met pen genummerd: E19.

MC760.27 Blad 27
Links- en rechtsonder genummerd: 27; op de versozijde met pen genummerd: D15.

MC760.28 Blad 28
Rechtsonder genummerd: 28; op de versozijde met pen genummerd: C11.

MC760.29 Blad 29
Rechtsonder genummerd: 29; op de versozijde met pen genummerd: B7.

MC760.30 Blad 30
Rechtsonder genummerd: 30; op de versozijde met pen genummerd: A3.

MC760.31 Blad 31
Rechtsonder genummerd: 31; op de versozijde met pen genummerd: K40.

MC760.32 Blad 32
Links- en rechtsonder genummerd: 32; op de versozijde met pen genummerd: I36.

MC760.33 Blad 33
Rechtsonder genummerd: 33; op de versozijde met pen genummerd: H32.

MC760.34 Blad 34
Rechtsonder genummerd: 34; op de versozijde met pen genummerd: G28.

MC760.35 Blad 35
Rechtsonder genummerd: 35; op de versozijde met pen genummerd: F24.

MC760.36 Blad 36
Rechtsonder genummerd: 36; op de versozijde met pen genummerd: E20.

MC760.37 Blad 37
Rechtsonder genummerd: 37; op de versozijde met pen genummerd: D16.

MC760.38 Blad 38
Rechtsonder genummerd: 38; op de versozijde met pen genummerd: C12.

MC760.39 Blad 39
Rechtsonder genummerd: 39; op de versozijde met pen genummerd: B8.

MC760.40 Blad 40

Rechtsonder genummerd: 40; op de versozijde met pen genummerd: A4.

MC760.41 Eigentijds foedraal
Met opschriften in het Duits: "F.M. 40 Charten von der Provinz Holland und Utrecht / F.M. Holland 40 Blätter".

MC209A-H Historische kaarten van (delen van) het grondgebied der Noordelijke Nederlanden door Menso Alting
1725 8 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
De gegraveerde nummers rechtsboven zijn bij alle kaarten weggeradeerd om ze ouder te laten lijken.
De inv.nrs. MC209A, MC209B, MC209C, MC209D en MC209G werden in 1697 in eerste staat gepubliceerd in Menso Altings *Descriptio, secundum antiquos, agri Batavi & Frisii una cum conterminis [...]*, uitgegeven door Heinrich Wetstein; de inv.nrs. MC209B, MC209E, MC209G en MC209H in 1718 (omlijst door begeleidende tekst) in Bernardus Schotanus à Sterringa's *Uitbeelding der heerlijkheit Friesland [...]*, uitgegeven door François Halma. De nummering verraadt echter dat de bladen alle uit het eerste en tweede deel van François Halma en Mattheus Brouërius van Nidecks *Tooneel der Vereenigde Nederlanden, En Onderhorige Landschappen [...]* stammen, in 1725 uitgegeven door Hendrik Halma.
Kok kocht deze bladen als fragment op de boekenmarkt te Amsterdam; de handelaar scheurde ze onder zijn ogen uit de band.

MC209A 'Summaria Descriptio Germaniae Inferioris Antiquae cis & ultra Rhenum cum omni Germanorum possesione in Belgica Inferiore. Recens emendatis vel assertis variorum locorum incongruis aut ignoratis positionibus. Auctore Mensone Alting': historische kaart van Germania Trans Rhenana Inferior en Germania Cis Rhenana Inferior
Schaal ca. 1:2.000.000
Vervaardigd door Menso Alting. Tweede staat van de kaart van 1697.
Van origine rechtsboven genummerd: I. Deel. pag. 1. b.
Referentie: van der Heijden 1998, vol. II, no. 203 tweede staat.

MC209B 'Descriptio veteris Agri Batavi et Frisii, omnisque regionis quae hodie est in dicione VII. Foederatorum cis et ultra Rhenum. Auctore Mensone Alting': historische kaart van het grondgebied van de Noordelijke Nederlanden ten tijde van de Batavieren
Schaal ca. 1:900.000
Vervaardigd door Menso Alting. Latere staat van de kaart van 1697. Van origine rechtsboven genummerd: I. Deel. pag. 1. c.
In inv.nr. MB140 is dit historische kaart I.
Referenties: vgl. van Delft & Storm 2019, no. 1; vgl. van der Heijden & Blonk 2005, no. 45; vgl. Werner 2013, no. VII:8.

MC209C 'Descriptio Agri Batavi Aliorumque, qui hodie eis Rhenum in

dicione VII. Foederatorum. Auctore Mensone Alting': historische kaart van het grondgebied van het zuidelijke gedeelte van de Noordelijke Nederlanden
Vervaardigd door Menso Alting. Latere staat van de kaart van 1697. Van origine rechtsboven genummerd: I. Deel. pag. 113.
Referentie: vgl. van der Heijden & Blonk 2005, no. 46

MC209D 'Descriptio Batavorum Insulae et Continentis. Auctore Mensone Alting': historische kaart van het stroomgebied van de rivieren de Rijn, de Waal, de Maas en de Schelde
Schaal ca. 1:800.000
Vervaardigd door Menso Alting. Latere staat van de kaart van 1697. Van origine rechtsboven genummerd: Pag. 114 . I. Deel.
Referentie: vgl. Werner 2013, no. VII:11.

MC209E 'Summaria Descriptio Fresiae Universae; cum latissimè patuit nomen Post emigrationem Francorum; Saxonumque accessionem. Autore Mensone Alting': historische kaart van het grondgebied van de Noordelijke Nederlanden na de volksverhuizingen der Franken en Saxen
Schaal ca. 1:1.100.000
Vervaardigd door Menso Alting; gegraveerd te Amsterdam door Gerrit de Broen. Van origine rechtsboven genummerd: I. Deel. pag. 333.
In inv.nr. MB140 is dit historische kaart III.
Referentie: vgl. Werner 2013, no. VII:10.

MC209F 'Descriptio Frisiae Haereditariae inter Scaldim et Kinnemum sub Carolinis. Auctore Mensone Alting': historische kaart van het westelijke gedeelte van de Noordelijke Nederlanden ten tijde van de Karolingen
Vervaardigd door Menso Alting; gegraveerd te Amsterdam door Gerrit de Broen. Van origine rechtsboven genummerd: I. Deel pag. 335.
Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg.

MC209G 'Descriptio Agri Frisii Antiqui Aliorumque trans Rhenum qui hodie sunt in dicione VII. Foederatorum Auctore Mensone Alting': historische kaart van het noordelijke gedeelte van het grondgebied van de Noordelijke Nederlanden
Schaal ca. 1:550.000
Vervaardigd door Menso Alting. Latere staat van de kaart van 1697. Van origine rechtsboven genummerd: II. Deel. pag. 1. b.
In inv.nr. MB140 is dit historische kaart II.
Referenties: vgl. van der Heijden & Blonk 2005, no. 47; vgl. Werner 2013, no. VII:9.

MC209H 'Pars I. Frisiae Liberae quae Westfresia Post eluviones seculi XIII. Auctore Mensone Alting': historische kaart van het grondgebied van Noord-Holland en West-Friesland na de overstromingen van de dertiende eeuw
Schaal ca. 1:350.000

Vervaardigd door Menso Alting; gegraveerd te Amsterdam door Gerrit de Broen. Van origine rechtsboven genummerd: II. Deel. pag. 308.
In inv.nr. MB140 is dit historische kaart VI.
Referentie: vgl. Werner 2013, no. VII:13.

MC197 'Belgii Pars Septentrionalis commun nomine Vulgo Hollandia nuncupata Continens Statum Potentissimae Batavorum Reipublicae seu Provincias VII Foederatas': kaart van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden
na 1729-ca. 1740 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:640.000
In het Latijn
Vervaardigd te Neurenberg door Johann Baptist Homann. Vijfde staat.
Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg. Met drie inzetten: [1] 'Batavorum Coloniae Occidental. Indiis Septentrionalis Americae implantatae': kaart van Nieuw-Nederland (met inzetje: 'Niew Amsterdam': aanzicht van Nieuw Amsterdam); [2] India Orientalis Batavorum Commerciis, Potentia & Coloniis celeberrima': kaart van Oost- en Zuidoost-Azië (met inzetje: 'Batavia': aanzicht van Batavia) en [3] aansluitende kaart van het zuidelijke gedeelte van Limburg, van Stevensweert tot voorbij Maastricht.
Referenties: vgl. van Delft & Storm 2019, no. 35; van der Heijden & Blonk 2005, no. 58 vijfde staat variant D; Heinz 2002, NL 11.

MC005 'Nuova Carta delle Provincie Unite [...]': kaart van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden
1740 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:960.000
In het Italiaans
Vervaardigd te Amsterdam door Isaak Tirion; uitgegeven te Venetië door Giambattista Albrizzi in een Italiaanse editie van Tirions *Tegenwoordige Staat der Nederlanden* of van diens *Nieuwe Hand-Atlas [...]*.
Referentie: van der Heijden & Blonk 2005, no. 78.

MC925 'Nieuwe kaart der Bataafse Republiek Verdeeld in Departementen en Ringen, Volgens de Acte van Staatsregeling voor het Bataafsche Volk': kaart van de bestuurlijke indeling van de Bataafse Republiek
1798 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:975.000
Gegraveerd door Cornelis van Baarsel; uitgegeven te Amsterdam door Johannes Allard.
De departementen zijn genoemd naar de belangrijkste rivieren.
Referenties: van der Heijden 2000, no. 26; van der Krogt 1985, nos. 1806 & 1816; Werner 2013, no. IX:14.

MC926 'Nieuwe Algemeene Kaart der Bataafsche Republiek verdeeld in VIII

departementen Volgens de Acte van Staatsregeling voor het Bataafsche Volk': kaart van de bestuurlijke indeling van de Bataafse Republiek
1798 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.300.000
Gegraveerd door Cornelis van Baarsel; uitgegeven te Amsterdam door Mortier, Covens & Zoon.
De departementen zijn genoemd naar de belangrijkste rivieren.
Referenties: van Egmond 2009, no. 81; van der Heijden 2000, no. 4; van der Krogt 1985, nos. 1808 & 1815 (II); Muller 1863-1882 vol. III, no. 5497.

MC927 Set van elf fietskaarten van de Nederlandse provincies
1929 1 mapje met 11 bladen
Chromolithografie
Ontworpen door Marinus Adrianus II Koekkoek, gedrukt te Amsterdam door de NV Drukkerij Senefelder, uitgegeven door Burgers E.N.R. (Eerste Nederlandsche Rijwielfabriek) te Deventer, ter ere van het 60-jarige bestaan van die fabriek in 1929.
Op de voorzijde van elke dubbelgevouwen kaart staat steeds het wapen van de betreffende provincie afgebeeld; op het mapje het Nederlandse wapen.

(1) 'Friesland': fietskaart van de provincie Friesland
(2) 'Groningen': fietskaart van de provincie Groningen
(3) 'Drenthe': fietskaart van de provincie Drenthe
(4) 'Overijssel': fietskaart van de provincie Overijssel
(5) 'N-Holland': fietskaart van de provincie Noord-Holland
(6) 'Z-Holland': fietskaart van de provincie Zuid-Holland
(7) 'Utrecht': fietskaart van de provincie Utrecht
(8) 'Gelderland': fietskaart van de provincie Gelderland
(9) 'Zeeland': fietskaart van de provincie Zeeland
(10) 'N-Brabant': fietskaart van de provincie Noord-Brabant
(11) 'Limburg': fietskaart van de provincie Limburg

MC215 'Nederland de bakermat van roemruchte gebeurlijkheden in verleden en heden': geïllustreerde kaart van Nederland
1930 1 blad
Chromolithografie
Vervaardigd door Ton van Tast (pseudoniem van Anton van der Valk); gedrukt door L. van Leer & Co te Amsterdam; uitgegeven als bijlage bij het Kerstnummer van de *Haagsche Post* (25 december 1930 no. 895).
Uitgebreid geïllustreerde komische kaart met veel historische en destijds actuele thematiek. Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg. Rechtsboven een afbeelding 'Nova Zembla'; linksonder 'Onze West' en rechtsonder 'Onze Oost'.
Referentie: van Delft & Storm 2019, no. 93.
Zie: Jos Hilkhuijsen, "Daverende dingen in het Stadsarchief. Het legaat van de humoristisch tekenaar en schilder Ton van Tast (1884-1975)", in: *Historisch Jaarboek Delft 2023*, pp. 91-108 en Hans Kok, "Een geschiedeniscanon voor Nederland uit een Haagsche Post-bijlage van 1930", in: *Caert-Thresoor* vol. 29 (2010) no. 4, pp. 115-119.

MC522 'Kaart der Nederlandsche Spoorwegen en Tramwegen': thematische kaart van Nederland
ca. 1935 1 blad
Chromolithografie
Uitgegeven te Utrecht door de NV Nederlandsche Spoorwegen. Linksboven in pen 'J.C. Duivenvoorden II'.
Op de kaart zijn trein- en tramwegen met enkel en dubbel spoor en bootverbindingen afgebeeld. Met zeven schematische overzichten 'der onderlinge ligging van personenstations' te Amsterdam, Baarn, Enschede, Groningen, Den Haag, Rotterdam en Zwolle.
De datering is gebaseerd op het voorkomen van een busverbinding over de Afsluitdijk en de afgebeelde spoorlijnen.
Zie: Guus Veenendaal, *Spoorwegen in Nederland van 1834 tot nu*. Amsterdam: Boom, 2008 (2e druk).

MC526 'Afsluiting en gedeeltelijke droogmaking van de Zuiderzee': overzichtskaart van de stand van zaken van de afsluiting en inpoldering van de Zuiderzee tot IJsselmeer en IJsselmeerpolders
1959 1 blad
Chromolithografie
Schaal 1:200.000
Vervaardigd door het Cartografisch Instituut Bootsma te Den Haag; uitgegeven door de Stichting School en Bedrijf en de firma A.A.J. Lintel te Den Haag. Eerste druk; bijlage bij *Nederland Nu* no. 4 (1959).
De Wieringermeerpolder, de Afsluitdijk, de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland staan als voltooid afgebeeld; Zuidelijk Flevoland en de Markerwaard als geprojecteerde polders.

MC561 'Stem maar Kabouter Lijst 18': verkiezingsaffiche van de Kabouterpartij ten behoeve van de Tweede Kamerverkiezingen van 1971 in de vorm van een geïllustreerde kaart van Nederland
1971 1 blad
Chromolithografie
Ontworpen door André van Lier / GTA Design Partners; uitgegeven te Den Haag door Kabouter Pers.
Zie: Coen Tasman, *Louter Kabouter. Kroniek van een beweging 1969-1974*. Amsterdam: Babylon/De Geus, 1996.
Dit exemplaar is gereproduceerd in: Hans Kok, "De Tweede Wereldoorlog in Nederland. Een ‘beeldige’ samenvatting van een moeilijke periode in kaart gebracht door de Stichting 1940-1945", in: *Caert-Thresoor*, vol. 31 (2012) no. 3, pp. 85-90.

Staats-Brabant

MC924 'Kaerte van Bergen op Zoom, Steenbergen ende de nieuwe fortificatien gemaeckt tot bevrijdinge van 't Landt van Ter Tolen in t jaar 1628':

nieuwskaart van de nieuw aangelegde verdedigingswerken in de linie van Bergen op Zoom naar Steenbergen en langs de rivieren de Eendracht (hier als 'Vos-meer') en de Schelde
1628 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd, met letterzetsel
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Gedrukt en uitgegeven te Amsterdam door Claes Jansz. Visscher.
Het noorden is links. Met verklarende tekst 'Perfecte en seer verbeterde afteyckeninghe van alle de Wercken en Wateringhen tusschen Berghen op Zoom, Steenberghen ende het Vos-meer'.
Referenties: Muller 1863-18821, vol. I no. 1585 & vol. IV no. 1599a; Simon 1958, no. 265.

MC779 'Quarta pars Brabantiae cujus caput Sylvaducis. Willebordus vander Burght describ.': kaart van het kwartier van 's-Hertogenbosch
1634 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:155.000
In het Duits
Vervaardigd door Willebordus van der Burght; uitgegeven door Willem Jansz. Blaeu.
Proefstaat, afkomstig uit het eerste deel van de eerste Duitse editie van Blaeus *Novus Atlas* van 1634-1635.
Referenties: Dorigo & Franssen 2018, no. Kw1-4.1; *KAN* vol. II, no. 3113:2 variant a [verso: Duits O].

MC921 'Tabula Bergarum ad Zomam Stenbergae et novorum ibi operum [...]': situatiekaart van de inundaties en vestingwerken van de linie van Bergen op Zoom naar Steenbergen
1640 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Franciscus van Schoten; uitgegeven door Willem Jansz. Blaeu.
Afkomstig uit het eerste deel van de eerste Latijnse editie van Willem Jansz. en Joan Blaeus *Theatrum Orbis Terrarum* van 1640.
Het noorden is linksonder. Met inzet: 'Castra Pinsii': vestingplan van het fort Pinssen.
Referenties: *KAN* vol. II, no. 3122:2 [verso: Latijn L 12]; *MCN* vol. IV, no. 59.2.

MC514 'Breda Obsessa Et Expugnata a Celsissimo Friderico Henrico [...]': historische kaart van het beleg van Breda door Frederik Hendrik in 1637
1652 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Frans
Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit de het eerste deel van de derde Latijnse editie van diens *Novum ac magnum theatrum urbium Belgicae* van 1652.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 606 [Breda{S1637}:43] [verso: Latijn f].

Gelderland

MC643 'Nieuwe Perfecte Kaerte van D'Ysel-Stroom met een gedeelte van De Veluwe, waer in Curieus naer de mate vertoont wert den inval van Graef Hendrick van den Berg met sijn by-hebbende Spaensche en Keysersche Krygs-macht mitsgaders haer Quartieren Schansen en de Leger-plaetsen inden jare 1629': nieuwskaart van de inval van graaf Hendrik van den Bergh in de Veluwe
1629 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Gedrukt te Amsterdam door Claes Jansz. Visscher.
Het noorden is rechtsboven. De kaart heeft als bovenschrift 'Den Ysel-stroom van Arnhem tot beneden Deventer met een gedeelte van de Veluwe'. Met twee inzetten: [1] ''t Quartier van Graeff Hendrick van den Berch', getekend en gemeten door C.F. van Berckenrode; [2] ''t Quartier van Dulcken gewesen Gouverneur van Grol'.
Referenties: Blonk & van der Krogt 2021, afb. 5.3; Muller 1863-1882 vol. I, no. 1639; Simon 1958, ongenummerde beschrijving tussen nos. 268 en 269.

MC434 'Culemburgum': plattegrond van Culemborg met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
1652 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit het eerste deel van de eerste Nederlandse editie van diens *Novum ac magnum theatrum urbium belgicae [...]*, uitgegeven te Amsterdam in 1652.
Het noorden is rechts.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 976 [Culemborg:43.1-3] [verso: Nederlands N 2v blanco].

Holland

Algemeen

MC068 'Holand': kaart van de provincie Holland en de aangrenzende gebieden
ca. 1558 1 blad
Houtsnede met letterzetsel, handgekleurd
Schaal ca. 1:900.000
In het Duits
Fragment van een van origine groter blad; de tekst onder de kaart is grotendeels weggesneden.
Vervaardigd door Sebastian Münster. Afkomstig uit een niet nader te bepalen Duitse editie van diens *Cosmographia*. Rechtsboven het paginanummer: dccxxxv.
Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg.
Referentie: Blonk & Blonk 2000, no. 2 (niet beschreven variant) [verso: Duits dccxxxvi; kadertekst variant 1558 D].

Mogelijk nader te dateren middels Karl Heinz Burmeister, *Sebastian Münster eine Bibliographie*. Wiesbaden: Guido Pressler, 1964.

MC586 'Nova et Castigatior Comitatus Hollandiae Descriptio': kaart van het graafschap Holland en de aangrenzende gebieden
1573 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:400.000
In het Latijn
Gegraveerd door Johannes en Lucas van Doetecum (hier als Ioannes à Duetecum Lucas à Duetecum) naar een kaart van Michele Tramezini. Eerste staat, uitgegeven te Antwerpen door Gerard de Jode, zoals die voorkomt in diens *Speculum Orbis Terrarum* van 1578.
Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg.
Zie ook inv.nr. MC894.
Volgens Blonk is deze kaart niet naar Tramezini maar naar Jacob van Deventer; Schilder (*MCN* vol. I) betoogt dat deze eerste staat, zonder privilege en met blanco versozijde, van 1573 is.
Referenties: Blonk & Blonk 2000, no. 14.1; vgl. idem, nos. 1 & 3; *KAN* vol. III, no. 3400:32A variant a [verso: blanco]; *MCN* vol. I, p. 5.

MC894 'Hollandia': kaart van de provincie Holland en de aangrenzende gebieden
1596 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1: 700.000
In het Latijn
Verkleinde kopie naar een kaart van Michele Tramezini, gegraveerd door Henricus Nagel. Afkomstig uit Mathias Quads *Europae Totius Terrarum Orbis [...]*, in 1596 uitgegeven door Joan Bussemacher.
Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg. Rondom de kaart en op de versozijde zijn in pen uitgebreide aantekeningen, inclusief bronvermeldingen, in het Latijn aangebracht over de geschiedenis van Holland.
Zie inv.nr. MC586.
Referenties: Blonk & Blonk 2000, no. 21d [verso: Latijn 35]; vgl. idem, no. 14; Meurer 1988, QUA 5, no. 36.

MC160 'Comitatus Hollandia': kaart van het graafschap Holland en de aangrenzende gebieden, met decoratieve randen
1633 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:450.000
In het Latijn
Gegraveerd door Abraham Goos; uitgegeven door Claes Jansz. Visscher (hier als Nicolao Iohannis Visscher). Tweede staat.
Het noorden is rechts. Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg. Omlijst door zeventien aanzichten van Amsterdam, Enkhuizen, Dordrecht, Delft, Gouda,

Schoonhoven, Alkmaar, Monnickendam, Haarlem, Leiden, Gorinchem, Brielle, Edam, Geertruidenberg, Rotterdam, het Hof van Holland te Den Haag en Hoorn en acht afbeeldingen: Hollandse edelen, zeilwagen, zeilende ijsschuit, handelaren of burgers, Zuidhollandse boeren, de burcht van Leiden, de Brittenburg en Noordhollandse boeren.
Referenties: Blonk & Blonk 2000, no. 44.2; *MCN* vol. IV, pp. 241-253; *MCN* vol. VI, map 73.2; Simon 1958, no. 193.

MC001 'Hollandia Comitatus': kaart van het graafschap Holland en de aangrenzende gebieden
1635-1638 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:550.000
In het Frans
Gegraveerd door Josua van den Ende; uitgegeven te Amsterdam door Willem Jansz. Blaeu. Tweede staat, afkomstig uit het eerste deel van de eerste of tweede Franse editie van Willem Jansz. en Joan Blaeus *Theatrum Orbis Terrarum*.
Het noorden is rechts. Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg. Met 32 wapenschilden van Hollandse steden.
Referenties: Blonk & Blonk 2000, no. 33.2c; *KAN* vol. II, no. 3400:2A [verso: Frans 4P]; *MCN* vol. IV, no. 24.2 & vol. VI, map 70.2; vgl. Simon 1958, no. 175.

MC144 'Hollandia': kaart van de provincie Holland en de aangrenzende gebieden, met decoratieve randen
1640 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:500.000
In het Latijn
Derde staat, gedrukt en uitgegeven te Amsterdam door Hugo Allard. De eerste staat werd in 1604 vervaardigd door Willem Jansz. Blaeu.
Het noorden is rechts. Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg. Omlijst door elf aanzichten: Amsterdam, Dordrecht, het Hof van Holland te Den Haag, Leiden, Rotterdam, Enkhuizen, Gouda, Delft, Haarlem, Alkmaar en Hoorn en 34 wapenschilden van Hollandse steden.
Referenties: Blonk & Blonk 2000, no. 30.3; *MCN* vol. IV, pp. 153-162 & vol. VI, map 68.3; Schilder & Kok 2019, ill. 1.4 (reproductie van dit exemplaar).

MC909 't' Graefschap Hollandt / Comitatus Hollandiae denuo formâ Leonis curiosè editus a Nicolao Iohannis Visscher': kaart van het graafschap Holland in de vorm van een leeuw, met decoratieve randen
1648 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:580.000
In het Latijn
Vervaardigd door Claes Jansz. Visscher. Derde staat.
Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg. Boven de kaart twee gecombineerde illustraties: Zuidhollandse boeren, zeilende ijsschuit en Hollandse

edelen; handelaren of burgers, zeilwagen en Noordhollandse boeren; links en rechts twaalf aanzichten: Dordrecht, Delft, Amsterdam, Rotterdam, Alkmaar, Enkhuizen, Haarlem, Leiden, Gouda, Brielle, Hoorn en het Hof van Holland te Den Haag; onder de kaart 32 wapenschilden van Hollandse steden. De eerste staat van deze kaart werd in 1622, na het aflopen van het Twaalfjarig Bestand, uitgegeven.
Referenties: Blonk & Blonk 2000, no. 41.3; van der Heijden 1990, no. 23.3; *MCN* vol. IV, pp. 241-253; *MCN* vol. VI, no. 72.3; vgl. Roegiers & van der Herten 1994, afb. 79; Simon 1958, no. 194.

MC653 'Schagen / Clundert / Beverwyck / Arx Britannica': blad met vier kaartjes van plaatsen in de voormalige provincie Holland
1652 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit het eerste deel van de eerste Nederlandse editie van diens *Novum ac magnum theatrum urbium belgicae [...]* van 1652. De eerste drie kaarten komen voor het eerst voor in Marcus Zuerius Boxhorns *Theatrum Sive Hollandiae Comitatus et Urbium Nova Descriptio*, in 1632 uitgegeven door Henricus Hondius.
[verso: Nederlands ij 2F].

(1) 'Schagen': plattegrond van Schagen
Het noorden is onder. Met inzet: 'Schager Slodt': vogelvluchtaanzicht van het slot te Schagen.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 3895 [Schagen:43].

(2) 'Clundert': plattegrond van de vesting Klundert
Het noorden is linksboven.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 2066 [Klundert:43].

(3) 'Beverwyck': plattegrond van Beverwijk
Het noorden is rechtsboven.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 491 [Beverwijk:43].

(4) 'Arx Britannica': vogelvluchtaanzicht van het strand en de duinen bij Katwijk aan Zee met plattegrond van de fundamenten van de Brittenburg
Zie ook de rubriek Brittenburg.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 652 [Brittenburg:43].

MC121 'Hollandia Comitatus': kaart van het graafschap Holland en de aangrenzende gebieden
1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:345.000
In het Latijn
Met goud gehoogd.
Vervaardigd door Willem Jansz. Blaeu. Tweede staat, afkomstig uit het vierde deel van de Latijnse editie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1662.
Het noorden is rechtsboven. Met inzet: 'Insulae Texel Vlieland et der Schelling': kaart van de Waddeneilanden Texel, Eierland, Vlieland en Terschelling.
Referenties: Blonk & Blonk 2000, no. 49.2; *KAN* vol. II, no. 3400:2B variant b [verso: Latijn I 19-20].

MC703 'Kaerte van alle de Sanden, Gorsingen, Slicken, Waerden ende Kreecken, gelegen tusschen Huysduynen, Wieringen, Wieringerwaerdt, Zyp ende Kalands-ooge, genaemt het Koe-Gras In de welcke [...] de Polder van Le Maire alhier afgebeelt': kaart de Kop van Noord-Holland tussen de Zijpe, de Wieringerwaard, Texel en de Zuiderzee
1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Met goud gehoogd.
Vervaardigd door Claes Jansz. Visscher. Tweede of latere staat zonder impressum, afkomstig uit het vierde deel van de Latijnse editie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1662.
Het noorden is rechtsonder.
Referenties: *AN* vol. III, p. 177, no. 44; *KAN* vol. II, no. 3585:51.2 [verso: Latijn X2 52,b 2v blanco] & p. 339, no. 51; Simon 1958, no. 206.

MC636A-B 'Brand Stigting der Engelse op 't Eyland West Ter Schelling in den Jaare 1666 den 20 Augustus': nieuwsprent van het verbranden van het dorp West-Terschelling door de Engelsen ten tijde van de Tweede Engels-Nederlandse Oorlog, met facsimile
1666-1989 2 bladen
Toegeschreven aan Harmen de Mayer.
Blad met twee afbeeldingen: [boven] de landing van de Engelse troepen onder kapitein Robert Holmes; [onder] het brandende dorp West-Terschelling.
Vgl. inv.nr. MC430.
Terschelling behoorde tot 1942 tot de provincie (Noord-)Holland.
Zie: Anne Doedens & Jan Houter, *1666. De ramp van Vlieland en Terschelling*. Franeker: Van Wijnen, 2013.

MC636A Origineel, 1666 Koperdiepdruk, handgekleurd
Grote delen van de hoeken links- en rechtsonder ontbreken.
Referentie: Muller 1863-1882 vol. I, no. 2245.

MC636B Facsimile, 1989 Meerkleuren offset
Behoort bij de brochure *Gedachtenisse van d'Engelsche Furie op de Vliestroom en der Schelling* (Sneek: drukkerij Muurling, 1989), uitgegeven ter gelegenheid van Tersailing 1989. Die brochure is een heruitgave van een deel van het ooggetuigenverslag *Gedachtenisse van d'Engelsche furie op de Vliestroom, En der Schellingh. Met eenige stichtelicke bedenckingen over deselve* van de Oostvlielandse dominee Frans Ezausz. den Heussen, dat in 1667 werd uitgegeven door Abraham van den Burgh.
Met extra titel: 'Het verbranden van het dorp West-Terschelling door de Engelsen 20 augustus 1666 (Jan de Mayer)'.
De genoemde brochure is geen deel van de collectie HEK.

MC359 'Comitatus Hollandiae Tabula Denuo in lucem edita': kaart van het graafschap Holland en de aangrenzende gebieden

1690-1705 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:300.000
Vervaardigd en gedrukt te Amsterdam door Carel Allard. Derde staat.
Het noorden is rechtsboven. Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg. Met inzet: 'Kaarte vand' resterende Hollandse Eylande': kaart van Texel, Eierland en Terschelling. Bovenin het kaartbeeld twee tabellen: 'Kerkelyke Verdeeling van Holland / Kerkelyke Verdeeling van het Sticht Utrecht'.
Referenties: Blonk & Blonk 2000, no. 68.3; *KAN* vol. IV-A, no. 17:04 [verso: blanco]; Werner 2013, no. IV:2.

MC681 'Tabula Comitatus Hollandiae cum ipsius Confiniis, Dominii nimirum Ultraiectini nec non Geldriae et Frisiae [...]': kaart van het graafschap Holland en de aangrenzende gebieden
1733 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:300.000
In het Latijn
Vervaardigd te Neurenberg door de erven Homann. Eerste staat.
Met aanduiding van de locatie van de Brittenburg.
Referenties: Blonk & Blonk 2000, no. 82.1; Heinz 2002, NL 12.

MC484A-B 'Caarte van Den Nieuw vermaakte Zee-dyk be Oosten Muyden [...]': kaart van de vernieuwde zeedijk ten oosten van Muiden
1737 2 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:11.000
Vervaardigd door Jacob van Hoorn; gegraveerd en uitgegeven door Hendrik de Leth.
Met drie profielen van de zeedijk.
Referenties: Donkersloot-de Vrij 1995, no. 38; Werner 2013, no. IV:86.
MC484A Westelijk gedeelte
MC484B Oostelijk gedeelte

MC235 'Concept, Sluyzen en doorgravingen, om daar door te verkrygen een Meerder Loozing voor Rhynlands Boezem water, uyt den Rhyn tot in de Noord Zee, omtrent Katwyk': blad met dertien kaarten, aanzichten en grafieken betreffende het aanpassen van de monding van de Rijn bij Katwijk en de waterhuishouding in Rijnland
1740 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Melchior Bolstra.
De afbeeldingen zijn, van links naar rechts en van boven naar beneden: [1] 'Concept Sluyzen 1629'; [2] 'De Sluys van vooren te zien'; [3] 'Concept Doorsnyding en Sluyzen 1740'; [4] 'De Sluys van vooren te zien'; [5] 'Gemiddelde maandelyke Vloeden en Ebben soo in de Noord Zee als het Ye met de Hoogte van Rhynlands boezem water'; [6] 'Concept, Doorgraving en Sluys van den jaare 1570'; [7] 'Gemiddelde maandelyke

Vloeden en Ebben, de drie Jaare gemiddeld in 12 Maanden'; [8] grafiek van het dagelijkse normale getij in de Noordzee; [9] 'Wyze van het Vallen en het Ryzen van het Ye'; [10] 'Het Plan van de Plattegrond der geprojecteerden Sluys 1570'; [11] 'Beschouwing van de Oppervlakte van Rhynland, met dat van de onbepolderde en bepolderde landen, beyde in hooge, middelbaare en laage'; [12] 'Ordinaire gemiddelde Vloeden en Ebben van het Ye en de Noord Zee' en [13] 'De geprojecteerde Sluys van den Jaare 1570, van vooren te zien'.
Zie ook inv.nr. MB110 kaart 14.
Referentie: Renkema e.a. 2023, p. 285, no. 202II.

MC071 'Het Graafschap Hollandt': kaart van het graafschap Holland in de vorm van een leeuw
1761 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.450.000
Vervaardigd te Amsterdam door Bernardus Mourik. Eerste staat.
Een ingekleurd exemplaar van de tweede staat (zonder jaartal) komt in opgevouwen vorm voor in het *Naamregister van de respective regeeringe der steeden in de vergadering van haar ed.groot.mog. geen sessie hebbende alsmede van de collegien der bailjuw-, dykgraaf-, hoogheemraadschappen enz. [...]*, in 1781 uitgegeven door Bernardus Mourik, zie bibliotheek NA OV19 (1781).
Referenties: Blonk & Blonk 2000, no. 92.1; van der Heijden 1990, no. 26.1; vgl. Roegiers & van der Herten 1994, afb. 37.

MC250 'Carte Itinéraire d'Amsterdam à Haarlem et Leiden': routekaart voor de reis van Amsterdam naar Leiden, via Haarlem
1822 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
Vervaardigd door 'I.B.D.B. del.'. Afkomstig uit Evert Maaskamps *Atlas Portatif pour les Voyageurs en Hollande: ou Recueil de vingt Cartes itinéraires [...]* van 1822. Rechtsboven genummerd: Pl. IX.
Het noorden is linksboven. Het kaartbeeld toont de wegen en (trek)vaarten rondom het Haarlemmermeer.
Referentie: vgl. *AN* vol. II, Maa2.
Zie: Marloes Wellenberg & Ad van der Zee (samenst.), *Atlas van de trekvaarten in Zuid-Holland*. Bussum: Thoth, 2021.

MC841A-C 'Terreinkaarten voor Schaatsenrijders': toeristische kaarten voor schaatstochten in de provincieZuid-Holland
1894 2 bladen met foedraal
Chromolithografie
Schaal 1:100.000
De kaarten en het foedraal zijn wegens de materiële staat los van elkaar geborgen.
Lithografie door J. Lobatto Rz. te 's-Gravenhage; aldaar uitgegeven door Hendrik Smits vanwege de Zuid-Hollandsche IJsvereeniging.
Incomplete set: plaat III (Leiden-Haarlem-Amsterdam) ontbreekt.

MC841A Plaat I: Leiden-'s Gravenhage-Westland-Rotterdam. Terreinkaart voor schaatsenrijders

MC841B Plaat II: Leiden-Woerden-Gouda-Rotterdam. Terreinkaart voor schaatsenrijders

MC841C Bijbehorend foedraal

Polders en hoogheemraadschappen in Holland

MC164 'Zype, Beemster, Purmer, Wormer ende andere uyt ghemalen Meyren van Holland': blad met vijf kaarten van ingepolderde meren in Noord-Holland
1634 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Gegraveerd door Pieter van den Keere (hier als Petrus Kaerius); uitgegeven te Amsterdam door Henricus Hondius. Tweede staat, afkomstig uit de Nederlandse editie van de Mercator-Hondiusatlas *Atlas* van 1634, uitgegeven door Johannes Janssonius of Henricus Hondius.
De titel is overgenomen van de versozijde.
Referenties: vgl. van Delft & Storm 2019, no. 24; *KAN* vol. I, no. 3560:1.1 [verso: Nederlands 5F 209-210]; Renkema e.a. 2023, no. 1001.2; Schilder & Kok 2019, ill. 3.3 (reproductie van dit exemplaar).

(1) 'De Zype': kaart van de ingepolderde Zijpe
Schaal ca. 1:80.000
Het noorden is rechtsboven.

(2) 'Beemster': kaart van de ingepolderde Beemster
Schaal ca. 1:50.000
Het noorden is rechtsboven.

(3) 'De Purmer. Gemeten ende getekent door Mr. Lucas Jansen Sinck Anno 1622': kaart van de ingepolderde Purmer
Schaal ca. 1:50.000
Vervaardigd door Lucas Jansz. Sinck.
Het noorden is rechtsonder.

(4) 'De Wormer': kaart van de ingepolderde Wormer
Schaal ca. 1:50.000
Het noorden is rechtsonder.

(5) 'Caerte van Waterland Vertonende de gelegentheyt der Meeren onlangs bedykt als Buyckslooter Broecker en Belmer meer met de naest gelegen Steden': kaart van Waterland met de ingepoldere Broeker-, Belmer- en Buikslotermeren
Schaal ca. 1:75.000
Het noorden is linksboven.

MC417A-F 'Afbeelding van de Zyp [...]': kaart van de ingepolderde Zijpe
ca. 1665 6 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:10.000

Vervaardigd door Jan Dirksz. Zoutman; gegraveerd door Reinier van Persijn.
Het noorden is rechtsboven.
Referenties: Donkersloot-de Vrij 1981, nr. 98; Renkema e.a. 2023, no. 115.1; vgl. Werner 2013, no. V:39-45.

MC417A Blad 1
MC417B Blad 2
MC417C Blad 3
MC417D Blad 4
MC417E Blad 5
MC417F Blad 6

MC590A-D ''T Hoogh-Heemraetschap Vande Uyterwaterende Sluysen In Kennemerlant ende West-Frieslant': kaart van het Hoogheemraadschap van de Uitwaterende Sluizen
1682-1683 4 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:60.000
Tweede uitgave. Vervaardigd door Johannes Dou; gegraveerd door Koenraet Decker en Abraham Deur; gedrukt en uitgegeven te Amsterdam door Ottilia du Mongh.
Referenties: Donkersloot de Vrij 1981, no. 751; Renkema e.a. 2023, no. 102.2; vgl. Storms 2022, no. 52; vgl. Werner 2013, nos. V18 & V19-22.

MC590A Blad 1
MC590B Blad 2
MC590C Blad 3
MC590D Blad 4

MC684 'De Purmer Bedyckt Inde Jaare M.D.C.XVIII.': kaart van de in 1618 ingepolderde Purmer
1683 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:12.500
Samengesteld uit vier aaneen gemonteerde stukken papier, hoewel deze kaart op twee bladen werd gedrukt.
Vervaardigd door Johannes Leupenius naar een kaart van Lucas Jansz. Sinck (hier als Zinck) van 1622.
Het noorden is rechtsboven. Met twintigste-eeuwse handgeschreven aanvullingen en legenda in pen.
Referenties: vgl. Donkersloot-de Vrij 1981, no. 147; Renkema e.a. 2023, no. 185; Werner 2013, no. V:80-81.

MC862 'Beemster Landts Kaarte, Aenwysende de Hoogte vande Ringhdyck [...]': kaart van de ingepolderde Beemster
1698 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:39.000

Vervaardigd door Johannes de Broen.
Het noorden is rechtsboven.
Referenties: vgl. Guleij 2022, pp. 14-19; Renkema e.a. 2023, no. 172.

MC274 'Afbeeldinge van zeker Concept tot bedykinge van de Haarlemmer, Leydse en andere byleggende Meeren. Uitgevonden door Jacob Bartelsz Veeris': plankaart voor de inpoldering van het Haarlemmermeer
ca. 1706 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:55.000
Ontworpen door Jacob Bartelsz. Veris; gegraveerd door Daniël van Breen. Derde staat, uitgegeven door Nicolaes II Visscher.
Het noorden is rechts. De kaart is gebaseerd op de gravure van Willem van der Laech uit 1641 van het plan van Jacob Veris, die weer teruggaat op Veris' manuscriptkaart op perkament van 1640 die tegenwoordig bewaard wordt in de Collectie Bodel Nijenhuis van de Universitaire Bibliotheken Leiden (standnummer COLLBN 054-01-001).
Referenties: *AN* vol. III, p. 181, no. 169; Renkema e.a. 2023, no. 211.3; vgl. Storms 2022, no. 17; vgl. Werner 2013, no. IV:65 en IV:66.

MC198.1-.27, MC780
Kaart van het Hoogheemraadschap van Delfland
1712-1750
Vervaardigd door Nicolaas en Jacobus Cruquius.

MC198.1-.27 'T Hooge Heemraedschap van Delflant met alle de Steden, Dorpen, Ambachten, Litmaten, Polders, Blocken, Gehugten, Buerten, Hofsteden, Woningen, Boomgaerden, Tuynen Velden Sluyzen, Vaerten, Vlieten, Stranden, Duynen, Dycken Wegen, Kaden Molens Bruggen, Meeren, Dobbens, Wateringen etc. daer in Gelegen op Voetmaet In Kaert Gebracht A:o MDCCXII': kaart van het hoogheemraadschap Delfland, 1712
27 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal 1:10.000
Vervaardigd door Nicolaas en Jacobus Cruquius; gegraveerd en geëtst door Luggert van Anse, Joannes en Jacobus Deur, Thomas Doesburgh, Arnoldus Houbraken en Pieter Sluyter.
Het noorden is rechtsboven.
Referenties: van Delft & Storm 2019, no. 47; Donkersloot-de Vrij 1981, no. 806; Renkema e.a. 2023, no. 302; Shirley 2004, T.-KRU-1a; Werner 2013, no. III:29-55.

MC198.1 Blad 1: 'Delflants eerste stuk; gaende van den Hoek van Hollant en de Maes tot het Noorlant en de Nieuwe Maesdyk, en van de Noortzee tot aen Staeldynen begrypende een deel van 't

Noorlant van de Capittel Duynen en van de Nieulantse Polder met desselfs buytenlanden en gorzen &c. Zynde het eerste blat van Zand Ambacht'

MC198.2 Blad 2: 'Delflants tweede stuk van het Noorlant en de Nieuwe Maesdyk tot de Noort Polaense Steech en de Poeldyk en van de Noort Zee tot aen 't Opstal en de Poeldyk begrypende de stat sGravenzande, de dorpen Monster en Derheyde, de Poeldyk, een deel van de Capittel, en Westduynen, van 't Noorlant, sGravenzande-Binnen, de Poel-Polder de Poel, Geest &c. Zynde het tweede blat van Zand-Ambacht, en het eerste blat van Monster Ambacht van Naeldwyk, en van 't Quartier achter den Dyk'

MC198.3 Blad 3: 'Delflants derde stuk; van de Noort Polaense Steech en Poeldyk, tot aen Klooters Wagenslach en de Ley Wegh, en van de Noort Zee tot aen de Poeldyk en Hoogh Werf begrypende het dorp Loosduynen, de Poeldyk, West en Oost-Mae-Polder, een deel van de West Duynen, van Dyk, Tuythofs en West-Escampse Poldlr *[sic]* Zynde het tweede blat van Monster Ambacht; en het eerste blat van Seg Broek en West Escamp'

MC198.4 Blad 4: 'Delflants vierde stuk; van Klooters Wagenslach en de Ley Wegh tot aen d'Oostduynen en Waelsdorp, en van de Noort Zee tot Hoogh Werf en 's Gravenhage | begrypende het dorp Schevelinge, Eyckenduynen, het Mientje en het Kleyne Veentje, met een deel van de Westduynen. en 't Benoorden Hout, Zynde het tweede blat van Seg-Broek, en het eerste blat van Haeg-Ambacht en Oost Escamp'

MC198.5 Blad 5: 'Delflants vyfde stuk; van het Scheyt tusschen de Oost en West Duynen tot het Scheyt van 't Oost Gemeene Duyn, en van de Noort Zee, tot aen Klingendael en de Noorderklingen begrypende de Oost Duynen,

Waelsdorp en de Waterkeering tusschen Delflant en Rhynlant door Duyn Zynde het tweede blat van Haeg Ambacht en het eerste blat van Zuydwyk'

MC198.6 Blad 6: 'Delflants zesde stuk; van de Maes tot de Nieuwe Maesdyk; en van de Huyzinge op Staelduynen tot over de Korte Kruyswegh in de Oranje Polder begrypende Staelduynen, het Zuyder Gors, de Korte en Lange Bonnen, een deel van d'Oranje en Nieulantse Polder &c Zynde het derde blat van Zand Ambacht en het eerste blat van d'Oranje Polder'

MC198.7 Blad 7: 'Delflants zevende stuk; van de Nieuwe Maesdyk, tot aen de Poeldyk en de Broek Kade, en van 't Opstal ende Poeldyk tot aen 't voetpad in 't ZuytHondertlant, ende Zweth begrypende het dorp Naeldwyk, Hontsholredyk; de Vliet en Nieuwe Broek-Polder met een deel van de Hoof, de Oudelier en Groeneveltse-Polder. Zynde het vierde blat van Zand Ambacht, het tweede van Naeldwyk en 't Quartier achter den Dyk, en het eerste blat van 't Hondertlant, Lier, Wateringe en Wout Harnas'

MC198.8 Blad 8: 'Delflants achtste stuk; van de Poeldyk en Broek Kade tot de Ley Wegh en Schape Weys Molen Sloot, en van de Poeldyk en Hoogh Werf tot aen de Zweth en Vliet Wegh begrypende het dorp Watering de Wip en Oudebroekpolder, een deel van Dyk, 't Uythof, West Escamp, Oost Escamp, Oud en Nieuw Wateringervelt, Schapewey, en Hoekpolder Zynde het derde blat van Monster en 't Quartier Achterdendyk, het tweede van Wateringe van Westescamp en Oostescamp, en het eerste blat van Ryswyk'

MC198.9 Blad 9: 'Delflants negende stuk; van de Ley Wegh en Schape Weys Molen Sloot tot aen Werve Laen en Voorburch, en van Hoogh Werf en 's Gravenhage tot de Vliet Wegh en de Vliet begrypende 's Gravenhage met de dorpen

Ryswyk en Voorburch, de Zuster en Noortpolder, een deel van Oostescamp, Schapewey, Benoordenhout, Veen en Binkhorstpolder Zynde het derde blat van Haeg-Ambacht, en Oost Escamp, het tweede van Ryswyk, en het eerste blat van Voorburch'

MC198.10 Blad 10: 'Delflants tiende stuk; van Werve Laen en Voorburch tot over de hoeven Zyt Windt of lantscheydinge. en van Klingendael en de Noorder Klingen tot Voorburch en desselfs Oostbuert begrypende het dorp Voorburch een deel van de Benoordenhout, Veen en Binkhorstpolder Zynde het vierde blat van Haegambacht, het tweede van Voorburch en Zuydwyk en het eerste blat van Wassenaer en Veur'

MC198.11 Blad 11: 'Delflants elfde stuk; van de Maes tot aen de hoekwoning by de Nolwegh, en aen Maeslant, en van den Afrol aen de Korte Kruyswegh in d'Oranje Polder; tot aen Maes Sluys en Maeslant begrypende 't Noort Nieuwelant, een deel van 't Hondertland d'Oranje, Oude Camps en Dyk-Polder Zynde het tweede blat van d'Oranje Polder en 't Hondertlant en 't eerste blat van 't ambacht van Maeslant'

MC198.12 Blad 12: 'Delflants twaelfde stuk; van de hoek woning by de Nolwegh, en van Maeslant tot aen de Hoogeheul en Schipluyder koorn molen, en van 't voet pat in t Z: Honderlant en de Zweth, tot aen Maeslant, en de vogel kooy in Duyf Polder, begrypende het dorp De Lier, de Kralinger en Dorp Polder, met een deel van de Hoof, Oude Lier, Groenevelt, Hodenpyl, Oude Camps, Dyk, Commandeur, Duyf en Zouteveense Polder. Zynde het derde blat van 't Hondertlant, het tweede van Maeslant, Lier en Wout Harnasch, en het eerste blat van Schipluyde, Dorp en Hodenpyl'

MC198.13 Blad 13: 'Delflants dertiende stuk; van de Hooge Heul, en Schipluyder koorn molen, tot

aen Schaepen Wey's Molen Sloot, en de stat Delft, en van de Zweth en Vliet Wegh, tot Kenenburch en Delft, begrypende een deel der stat Delft, de dorpen Schipluy en 't Wout, de Harnas, Wout en Hodenpylse Polder, een deel van de Oude Broek, Oud en Nieu Watering Velt, Hoek, Plaspoel, Zouteveen, Voordyxhoorn, Krackeel, Papsou en Kerkpolder Zynde het derde blat van Wateringe, Ryswyk en Woutharnasch, het tweede van Schipluyde, en Hodenpyl, en het eerste van Hof van Delft, Vryenban, Delftpoortlant en St. Maertensrecht'

MC198.14 Blad 14: 'Delflants veertiende stuk; van de SchapeWey's Molensloot en de stat Delft tot Voorburch en 't huys te Nieuwe Veen, en van de Vliet Wegh en Vliet, tot de stat Delft en d'Achterbuert van Nootdorp, begrypende de stat Delft, de dorpen Voorburch en Nootdorp, de Oudebroek, Nieuwebroek en Vryenbansepolder met een deel van Plaspoel, Tedingerbroek, Rieslant en Nootdorpse Polder. Zynde het vierde blat van Ryswyk, het derde van Voorburch, het tweede van Vryenban en Delfpoortlant, en het eerste van Tedingerbroek, Bieslant, Nootdorp, Hooge en Nieuweveen'

MC198.15 Blad 15: 'Delflants vyftiende stuk: van Voorburch en 't huys te Nieuwe Veen tot over de Hoeven, Zyt Windt, of lantscheydinge, en van Voorburch en desselfs Oostbuert, tot aen de 's Graven Wegh, begrypende de dorpen Voorburch en den Leytsendam, 't kleyne Plaspoelse Poldertje, een deel van Tedingerbroek Polder, en van de Polder van Nootdorp, Hooge-, en Nieuweveen. Zynde het vierde blat van Voorburch, het tweede van Tedingerbroek, Nieuwe en Hoogeveen en Veur, en het eerste blat van Stompwyk en Soetermeer'

MC198.16 Blad 16: 'Delflants sestiende stuk: van de Maes

en het Scheur, tot aen Maeslant en de Groene Wegh, en van Maes Sluys en Maeslant, tot aen de Groote Lucht aen de Maes Dyk, en de Groene Wegh, begrypende de dorpen Maes Sluys en Maeslant, de Sluys en Taenschuers Polder, met een deel van Dyk, Commandeur en Foppenpolder, Aelkeet-Binnen en Buyten, 't Eylant Roosenburch, Blanckenburch en de Ruyge Plaet &c. Zynde het derde blat van 't ambacht van Maeslant, en het eerste blat van 't ambacht van Vlaerdinge'

MC198.17 Blad 17: 'Delflants zeventiende stuk: van Maeslant en de Groene Wegh, tot aen Byster Velt en Vry Lust, en van Maeslant en de vogel kooy in Duyf Polder, tot de Groene Wegh, en Drien Huyzen, begrypende het dorp Maeslant, Zouteveen, een deel van Commandeur, Duyf, Zouteveen, Holierhoek, Broek Aelkeet Buyten en Foppen Polder met de Vliet Landen. Zynde het vierde blat van Maeslant, het tweede blat van Vlaerdinge en Dorp Ambacht en het eerste blat van Zouteveen en Spaelant'

MC198.18 Blad 18: 'Delflants achtiende stuk: van Byster Velt en Vry Lust, tot de stat Delft en Koeckoeksheul aen 't Zuyd Ende van Delfgaeu; en van Kenenburch, en Delft, tot over de Vlaerdinger Woutwegh en Koeckoeksheul, begrypende de Zuytbuert buyten Delft, de Schie, een deel van de Kerk Polder, Papsou, Zouteveen, Holierhoek, Noortketel, Delfgaeuse Wip en Zuyt met de Ackersdykse Polder. Zynde het derde blat van Vlaerdinge, Schipluyde, Dorp, Hodenpyl, Vryenban en Delftpoortlant, het tweede van Zouteveen, Spaelant, Hof van Delft, en St. Maertensrecht, en 't eerste van Abtsrecht, Ketel, Ruyven, Vrouwenrecht, en Pynacker'

MC198.19 Blad 19: 'Delflants negentiende stuk: van Delft en Koeckoeksheul, tot aen Brassers Hof, en 't Windaes op de Strik Kade, en van Delft en de Nootdorpse Achterbuert, tot de

Koeckoeksheul en de Hoogh. begrypende het dorp Pynacker, en Delfgau, met desselfs Noort Polder, een deel van de Bieslantse Wip, Zuyt, Nootdorpse, Pynackerse en Berckelse Polder. Zynde het vierde blat van Vryenban en Delftpoortlant, het derde van Hof van Delft, het tweede van Bieslant, Nootdorp, Hoogeveen, Abtsrecht, Ruyven en Pynacker, en het eerste blat van Berckel'

MC198.20 Blad 20: 'Delflants twintichste stuk van Brassers Hof, en 't Windaes op de Strik Kade, tot over de lantscheydinge, en van de 's Graven Wegh tot over de Strik Kade en Pissen Kade | begrypende Keulen en Catwyk, met een deel van de Polder van Nootdorp, Hoogeveen en Niwueveen, Pynackerse en Berckelse Polder. Zynde het derde blat van Hoogeveen en Pynacker, het tweede blat van Berckel en Soetermeer, en het eerste blat van Segwaert'

MC198.21 Blad 21: 'Delflants eenentwintichste stuk: van het Scheur en de Maes, tot aen de Groene Wegh en de Zuytbuertse Afrol, en van de Groote Lucht, en de Groene Wegh tot aen de Maes. begrypende de Kleyne Vetten Oord, een deel van de Jonge en Groote Vetten Oord, Aelkeet Binnen, en Aelkeet Buyten, 't Eylant Roosenburch, Blanckenburch en de Ruyge Plaet. Zynde het vyfde blat van 't ambacht van Maeslant, en het vierde blat van 't ambacht van Vlaerdinge'

MC198.22 Blad 22: 'Delflants tweeëntwintichste stuk: van de Groene Wegh, en de Maes, tot de Harre Wegh en Toren Dyk, en van de Groene Wegh en Drieënhuyzen, tot de Maes Schiedam, en Schielant, begrypende de steden Schiedam, en Vlaerding, het dorp Ketel, de Babbers en Harg Polder, een deel van de Groote Vetten Oord, van West Abts, Holierhoek, Noortketel, en Nieuwelantse Polder. Zynde het vyfde blat van Vlaerdinge, het derde van Zouteveen en

Spaelant het Tweede van Ketel, en het eerste blat van Babbers Polder en het Nieuwelant'

MC198.23 Blad 23: 'Delflants drieeëntwintichste stuk: van de Harre Wegh en Toren Dyk, tot aen de Koeckoeksheul en den Tempel, en van de Vlaerdinger Woutwegh en Koeckoeksheul tot aen Schielant, Overschie, en Doen Kade. begrypende het dorp Overschie, de Oostabts en Schieveense Polder, een deel van West Abts, Holierhoek, Noortketel, Ackersdyk, en Berckelse Polder Zynde het zesde blat van Vlaerdinge, het vierde van Spaelant, en Hof van Delft, het derde van Ketel, het tweede van Vrouwenrecht, en het eerste van Rondenrys en Overschie'

MC198.24 Blad 24: 'Delflants vierentwintichste stuk: van de Koeckoeksheul, en den Tempel, tot de Strik Kade en Swemkoop, en van de Koeckoeksheul en de Hoogh tot over de lantscheydinge, begrypende het dorp Berckel, een deel van de Berckelse, Pynackerse, Ackersdykse en Delfgaeuse Zuyt Polder. Zynde het vyfde blat van Hof van Delft, het vierde van Pynacker, het derde van Berckel en Ruyven, en het tweede blat van Rodenrys'

MC198.25 Blad 25: 'Delflants vyfentwintichste stuk: van de Strik Kade, en Swemkoop, tot aen de Breën Acker, en van de Strik Kade en Pissen Kade tot over de lantscheydinge, begrypende een deel van de Berckelse Polder. Zynde het vierde blat van 't ambacht van Berckel, en het tweede van Segwaert.'

MC198.26 Blad 26: eerste blad van de titelstrook, in drie segmenten

MC198.27 Blad 27: tweede blad van de titelstrook, in twee segmenten

Met het wapen van Delfland.

MC780 'T Hooge Heemraedschap van Delflant': overzichtskaart bij de kaart van Delfland in 25 bladen, 1750, 1 blad

Koperdiepdruk op zijde, ongekleurd

Schaal ca. 1:45.000

Vervaardigd door Nicolaas en Jacobus Cruquius; gegraveerd en geëtst door Luggert van Anse, Joannes en Jacobus Deur, Thomas Doesburgh en Pieter Sluyter.
Het noorden is rechtsboven. Gegeneraliseerde versie van de overzichtskaart van Delfland van 1712.
Referenties: vgl. Donkersloot-de Vrij 1981, no. 806; Renkema e.a. 2023, no. 304; Werner 2013, no. III:28.

MB110 'Atlas van Rhynland': kaartboek met drie kaarten betreffende Rijnland
1746 1 band

In goudgestempelde sierband.
Referentie: Renkema e.a. 2023, no. 202.3 (uitgegeven als atlas).

(1-12) ''T Hooge Heemraedschap van Rhynland': kaart van het hoogheemraadschap Rijnland, 1746, 12 bladen
koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:28.500
Met goud gehoogd.
Vervaardigd door Jan Jansz. Dou en Steven van Broeckhuysen. Derde staat, met wijzigingen door Melchior Bolstra.

(13) 'Afbeeldinge van Rhynlands Waterstaat ten Opzigte van 't Vergrooten der Haarlemmer of Leydse Meer [...]': afkalvingskaart van het Haarlemmermeer, 1740, 1 blad
koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:40.000
Met goud gehoogd.
Vervaardigd door Melchior Bolstra.
Het kaartbeeld toont de oostelijke kustlijn van het Haarlemmermeer voor de jaren 1510, 1591, 1610, 1647, 1687 en 1740.
Referentie: Renkema e.a. 2023, no. 215.

(14) 'Concept, Sluyzen en doorgravingen, om daar door te verkrygen een Meerder Loozing voor Rhynlands Boezem water, uyt den Rhyn tot in de Noord Zee, omtrent Katwyk': blad met dertien kaarten, aanzichten en grafieken betreffende het aanpassen van de monding van de Rijn bij Katwijk en de waterhuishouding in Rijnland, 1740, 1 blad
koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Melchior Bolstra.
De afbeeldingen zijn, van links naar rechts en van boven naar beneden: [1] 'Concept Sluyzen 1629'; [2] 'De Sluys van vooren te zien'; [3] 'Concept Doorsnyding en Sluyzen 1740'; [4] 'De Sluys van vooren te zien'; [5] 'Gemiddelde maandelyke Vloeden en Ebben soo in de Noord Zee als het Ye met de Hoogte van Rhynlands boezem water'; [6] 'Concept, Doorgraving en Sluys van den jaare 1570'; [7] 'Gemiddelde maandelyke Vloeden en Ebben, de drie Jaare gemiddeld in 12 Maanden'; [8] grafiek van het dagelijkse normale getij in de Noordzee; [9] 'Wyze van het Vallen en het Ryzen van het Ye'; [10] 'Het Plan van de Plattegrond der geprojecteerden Sluys 1570'; [11] 'Beschouwing van de Oppervlakte van Rhynland, met dat van de onbepolderde en bepolderde landen, beyde in hooge, middelbaare en laage'; [12]

'Ordinaire gemiddelde Vloeden en Ebben van het Ye en de Noord Zee' en [13] 'De geprojecteerde Sluys van den Jaare 1570, van vooren te zien'.
Zie ook inv.nr. MC235.

MC505A-C Set van drie plankaarten betreffende de inpoldering van het Haarlemmermeer
1 oktober 1843 3 bladen
Lithografie, handgekleurd
Elk blad is in zestien facetten gesneden en op linnen geplakt.
Vervaardigd door Bayly en Huart; lithografie door Huart te 's-Gravenhage. Eerste staat; behoort bij het eerste deel van Daniël Gevers van Endegeests *Over de droogmaking van het Haarlemmer-meer*, in 1843 uitgegeven door Samuel en Johannes Luchtmans.
Referentie: Renkema e.a. 2023, no. 226.1.

MC505A 'Kaart I. Het Hoogheemraadschap van Rijnland en het Haarlemmermeer met de werken tot Droogmaking'
Schaal 1:100.000
Onder de kaart twee 'Doorsneden van de Ringvaart, Droogmakerij's Dijk en Polderkade, voor de Droogmaking van het Haarlemmer Meer' (schaal 1:200).

MC505B 'Kaart II. Het Stoomgemaal te Spaarndam'
Schaal 1:2.000
Met een aanzicht en drie profielen van het stoomgemaal Boezemgemaal Spaarndam (schaal 1:200).

MC505C 'Kaart III. Het Stoomwerktuig de Leeghwater bij de Kaag'
Schaal 1:2.000
Met een aanzicht en drie profielen van het stoomgemaal De Leeghwater (schaal 1:200).

Steden in Holland

Amsterdam

MC888 'Amstelodamum In quo aedes sacrae, Curia, Hospitalia, cum vicis & Burchvallis amniumque interfluentium alveis, accuratè omnia delineantur, additis extensionis novae limitibus = Puntlycke Vertoninge ende Afbeeldinghe der wel geleghen ende wijt vermaerde Coop Stadt Amsterdam soo deselve is geweest tot in 't Jaer 1612 ende daer nae is begonnen te Vergrooten met Swaerder Wallen meerder Bolwerken seer wyde Vesten ofte Graften': plattegrond van Amsterdam met de nog onbebouwde derde uitleg
1614 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:8.750

Vervaardigd door Jodocus Hondius. Derde staat, afkomstig uit Johannes Isaac Pontanus' *Historische Beschrijvinghe der seer wijt beroemde Coop-stadt Amsterdam* uit 1614. Rechtsboven genummerd: Fol. 268.
Het noorden is rechtsonder. Met aanduiding van de vierde uitleg.
Referentie: Hameleers 2013 vol. I, no. 15 3e uitgave.

MC122 'Amstelodami Celeberrimi Hollandiae Emporii Delineatio Nova': plattegrond van Amsterdam met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
1649 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:7.100
In het Latijn
Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit het eerste deel van de eerste of tweede Latijnse editie van diens *Novum ac magnum theatrum urbium Belgicae* van 1649.
Het noorden is rechtsonder. Met projectie van de vierde uitleg.
Referenties: Hameleers 2013 vol. I, no. 29 3e uitgave; *KAN* vol. IV, no. 110
[Amsterdam:43] [verso: Latijn zonder signatuur, zonder paginering].

MC000 'Oost-Indis Zee Magazijn = Arçenal des Indes Orientalis': aanzicht vanuit het zuidwesten op het Oost-Indisch Zeemagazijn op Oostenburg te Amsterdam
1682 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardig door Jan Veenhuysen (hier als I.V.). Derde staat, afkomstig uit Hieronymus Sweerts, Jan Bouman en Aart Oossaans *Alle de Voornaamste Gebouwen der wijtvermaarde koopstad Amsterdam [...] = Tous Les Principaux Batimens de la Fameuse Ville D'Amsterdam [...]* van 1682. Rechtsboven genummerd: 53.

MC507 's'Lants Zee-magazyn en Scheeps Timmer-werf': aanzicht vanuit het noordwesten op de scheepstimmerwerf en 's Lands Zeemagazijn van de Admiraliteit van Amsterdam op Kattenburg
1693-1726 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door Joseph Mulder. Vermoedelijk een latere staat. Afkomstig uit Caspar Commelins *Beschryvinge van Amsterdam [...]*, van 1693 (eerste druk, bij fol. 728) of 1726 (tweede druk, bij fol. 728).

MC165 Ontwikkeling van de stad Amsterdam tussen 1342 en 1612: vier afbeeldingen met vijf historische kaarten op één blad
1721-ca. 1750 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Uitgegeven door Johannes Covens en Cornelis Mortier, naar kaarten van Nicolaes I Visscher uit 1662-1664.

Covens en Mortier verkregen de koperplaten van Visscher in 1720-1721.
Referenties: vgl. van Delft & Storm 2019, p. 157; van Egmond 2009, p. 556; vgl. Hameleers 2013 vol. I, nos. 69a-d en 70a-d.
Zie: Jaap Abrahamse, *De grote uitleg van Amsterdam. Stadsontwikkeling in de zeventiende eeuw*. Bussum: Thoth, 2010 (proefschrift Universiteit van Amsterdam).

(1) 'Amsteldam soo het selve is omhaynt geweest met houte Vesten en Toorens inden Iaere 1400': historisch vogelvluchtaanzicht van Amsterdam in het jaar 1400
Schaal ca. 1:15.000
Rechtsonder genummerd: a.
Het noorden is rechtsonder. Met inzet: 'Amsteldam inden jaere 1342': historisch vogelvluchtaanzicht van Amsterdam in het jaar 1342 (het noorden rechtsonder).
Referenties: Hameleers 2013 vol. I, no. 46a 2e uitgave; vgl. *KAN* vol. IV, no. 132 [Amsterdam{H1400}:51.1-3]; vgl. *KAN* vol. IV-A, no. 17:06; Werner 2013, no. IV:74a.

(2) 'Amsteldam ten tweede mael vergroot is eerst met steene Mueren omvangen inden jaere 1482': historisch vogelvluchtaanzicht van Amsterdam na de eerste uitleg
Schaal ca. 1:6.300
Rechtsonder genummerd: b.
Het noorden is rechtsonder. Met aanduiding van de tweede uitleg.
Referenties: Hameleers 2013 vol. I, no. 46b 2e uitgave; vgl. *KAN* vol. IV, no. 133 [Amsterdam{H1482}:51.1-3]; vgl. *KAN* vol. IV-A, no. 17:07; Werner 2013, no. IV:74b.

(3) 'Amsteldam ten vierde mael vergroot is versterckt met Aerde wallen en Bolwercken inden jaere 1585': historische plattegrond van Amsterdam na de tweede uitleg, met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
Schaal ca. 1:4.500
Rechtsonder genummerd: c.
Het noorden is rechtsonder.
Referenties: Hameleers 2013 vol. I, no. 46c 2e uitgave; vgl. *KAN* vol. IV, no. 134 [Amsterdam{H1585}:51.1-3]; vgl. *KAN* vol. IV-A, no. 17:08; Werner 2013, no. IV:74c.

(4) 'Amsteldam ten vijffde mael vergroot soo veel als sich vertoont westwaert buyten de Heerengraft, Anno 1612': historische plattegrond van Amsterdam na de derde uitleg, met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
Schaal ca. 1:22.000
Rechtsonder genummerd: d.
Het noorden is rechtsonder.
Referenties: Hameleers 2013 vol. I, no. 46d 2e uitgave; vgl. *KAN* vol. IV, no. 135 [Amsterdam{H1612}:51.1-3]; vgl. *KAN* vol. IV-A, no. 17:09; Werner 2013, no. IV:74d.

MC506 ''t Oost Indisch Magazyn, en Scheeps-timmer-werf': aanzicht van de scheepstimmerwerf van de Verenigde Oost-Indische Compagnie vanuit het noordoosten, met daarachter het Oost-Indisch Zeemagazijn op

Oostenburg te Amsterdam
1726 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door Vervaardigd door Joseph Mulder. Tweede staat, afkomstig uit de tweede druk van Caspar Commelins *Beschryvinge van Amsterdam [...]* van 1726 (bij fol. 734).
Referentie: vgl. Schilder & Kok 2019, ill. 1.16.

MC891 'Amsterdam die Weltberümte Haupt- und Handel Statt in Holland so wohl im Prospect als Grund-Riß': plattegrond van Amsterdam
1731-1740 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:7.250
In het Duits
Vervaardigd en uitgegeven te Augsburg door Matthäus Seutter. Tweede staat.
Het noorden is rechtsonder. Met profiel van de stad gezien vanaf het IJ.
Referentie: Hameleers 2013 vol. I, no. 111 2e uitgave.

MC214 'Afbeelding van een Schip, leggende voor de scheeps timmerwerf van d'Oostindise Compagnie op Oostenburg; 't welk den 14 Mey 1690 snamiddags omtrent ½3 uuren schielyk in vollen brandt raakte [...]': afbeelding van een op eerste Pinksterdag 1690 deels verbrand, maar juist geblust, in aanbouw zijnd schip op de scheepstimmerwerf van de VOC op Oostenburg te Amsterdam
1735 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Anonieme kopie van een in 1690 door Laurens Scherm naar een tekening van Jan van der Heyden vervaardigde gravure. Afkomstig uit de tweede druk van Jan van der Heyden en Jan van der Heyden de Jonge's *Beschryving Der nieuwlyks uitgevonden en geoctrojeerde Slang-Brand-Spuiten, en Haare wyze van Brand-Blussen, tegenwoordig binnen Amsterdam in gebruik zijnde [...]* van 1735.
Op de achtergrond het Oost-Indisch Zeemagazijn. De beschrijving ook in het Frans.
Referentie: Muller 1863-1882 vol. I, no. 2301.19b.

MC330 'Verklaring van de Stad Amsterdam, Haven, IJ-stroom en derzelver Environs; voorgesteld in Het Panorama [...]': verklarende prent voor de bezoekers van het zogenoemde *Panorama vanaf de Haringpakkerstoren*, met uitgebreide legenda
1818 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Ontworpen en samengesteld door Evert Maaskamp.
Het noorden is links. Het *Panorama vanaf de Haringpakkerstoren* (aan de huidige Prins Hendrikkade), in 1817 vervaardigd door Cornelis de Kruijf en Wijbrand Schaap, was in 1818 op het Leidseplein te bezoeken.

Zie: Ester Wouthuysen, "Schetsen op de Haringpakkerstoren. Panorama uit 1817 teruggevonden", in: *Ons Amsterdam*, jrg. 56 (2004) no. 1, pp. 32-33.

Delft

MC404 'Delfi Batavorum vernacule Delft': plattegrond van Delft met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
1657-1682 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Johannes Janssonius. De kaart komt voor het eerst voor in het tweede deel van Janssonius' *Theatrum urbium celebriorum totius Belgii* van 1657, maar heeft daar op de versozijde het signatuur G. Dit exemplaar is waarschijnlijk afkomstig uit het eerste deel van het *Tooneel der vermaarste koop-steden*, in 1682 uitgegeven door de erven Johannes Janssonius van Waesbergen.
Het noorden is linksboven.
Rferentie: *KAN* vol. IV, no. 1017 [Delft:42] [verso: blanco].

Enkhuizen

MC228 'Die Stadt Enchuijsen = la Ville d'Enchuse située en la Comté d'Hollande comme elle se comporte a present': plattegrond van Enkhuizen met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
1606 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Georg Braun en Frans Hogenberg. Latere staat van de kaart door Lucas Jansz. Waghenaer uit 1577, afkomstig uit de vijfde Latijnse editie van het derde deel van Braun en Hogenbergs *Civitates Orbis Terrarum*, in 1606 uitgegeven door Petrus von Brachel.
Het noorden is rechts.
Referenties: *KAN* vol. IV, no. 1241 [Enkhuizen:41] [verso: Latijn 30 2v blanco]; vgl. Schilder 2017, ill. 2.7.

's-Gravenhage

MC412 'Platte Grond van 's Graven-Hage zoo als het zelve zig vertoont in het jaar 1729': plattegrond van 's-Gravenhage met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
1729 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Gerrit van Giessen; uitgegeven door Reinier Boitet.

Gouda

MC782 'Gouda': plattegrond van Gouda met de bebouwing in vogelvluchtperspectief

1690 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Deze kaart, de tweede staat, komt voor het eerst voor in het tweede deel van Johannes Janssonius' *Theatrum urbium celebriorum totius Belgii* van 1657, maar heeft daar op de versozijde het signatuur N. Dit exemplaar is afkomstig uit het tweede deel van Gregorio Leti's *Teatro Begico*, in 1690 uitgegeven door Willem de Jonge. De eerste staat, uit 1588, is van Georg Braun en Frans Hogenberg.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 1588 [Gouda:41B.2].

Hoorn

MC405 'Horna vulgo Hoorn'; plattegrond van Hoorn met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
1690 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door Johannes Janssonius. Eerste staat. De kaart komt voor het eerst voor in het tweede deel van Janssonius' *Theatrum urbium celebriorum totius Belgii* van 1657, maar heeft daar op de versozijde het signatuur V. Dit exemplaar is – gezien de vouwen en de deels afgeknipte rechterrand – waarschijnlijk afkomstig uit het tweede deel van Gregorio Leti's *Teatro Begico*, in 1690 uitgegeven door Willem de Jonge.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 1823 [Hoorn:42.1] [verso: blanco].

Leiden

MC224 Profiel in twee segmenten van de stad Leiden vanuit het zuiden
ca. 1680-1720 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Anonieme (volgens Hans Kok uitgegeven door Pieter van der Aa), licht verkleinde kopie naar het profiel van Leiden in drie bladen van Christiaan Hagen van 1670, waarschijnlijk gegraveerd door Thomas Doesburgh.
Zie ook 4.ZHPB4 inv.nrs. inv.nrs. 192.1-.16 (de 'grote Hagen' van 1670) en inv.nrs. 191.1-.3 (de 'kleine Hagen' van 1675).
Zie: E. Pelinck, "De kaart van Hagen", in: *Leids Jaarboekje* 1954, pp. 113-127.

MC783 'Plan dela Ville Academique et marchande de Leyden en Hollande [...]': plattegrond van Leiden met de kerken en de vestingwerken in vogelvluchtperspectief
ca. 1735 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd en uitgegeven te Augsburg door Matthäus Seutter, o.a. in diens *Atlas Novus sive Tabulae Geographica*.
Onder de kaart een profiel van de stad vanuit het zuiden.
De datering is gebaseerd op het feit dat Karl VI Seutter in 1731 tot keizerlijk geograaf benoemde.

Rotterdam

MC593 'Rotterdam': plattegrond van Rotterdam met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
1646 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:4.500
Gegraveerd door Matthäus Merian. Kaart 78 uit Johann Ludwig Gottfrieds *Neuwe Archontologia cosmica, das ist Beschreibung aller Kayserthumben, Königreichen und Rebublicken der gantzen Welt* van 1646.
Het noorden is rechtsboven.

MC137 'Rotterdam': plattegrond van Rotterdam met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
1690 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:4.500
De kaart komt voor het eerst voor in het tweede deel van Johannes Janssonius' *Theatrum urbium celebriorum totius Belgii* van 1657, maar heeft daar op de versozijde het signatuur Q. Dit exemplaar is afkomstig uit het tweede deel van Gregorio Leti's *Teatro Begico*, in 1690 uitgegeven door Willem de Jonge.
Het noorden is rechtsboven.
Referenties: Gordijn 1990, no. 8; *KAN* vol. IV, no. 3774 [Rotterdam:42.1] [verso: blanco].

MC748 'Tabula Rotterodami Novissima': plattegrond van Rotterdam met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
1695-1710 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:4.700
Uitgegeven te Amsterdam door Carel Allard. Latere staat, naar de eerste staat die ca. 1689 werd uitgegeven door Adriaen Schoonebeek. Mogelijk afkomstig uit Frederick de Wits *Theatrum ichnographicum omnium urbium et praecipuorum oppidrum Belgicarum XVII provinciarum*, uitgegeven tussen 1700 en 1710. Middenonder met pen genummerd: S2.
Het noorden is rechtsboven.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 3781 [Rotterdam:49A-A] [verso: blanco]

MC784 'Roterodami Delineatio Ichnographica et Scenographica operam': plattegrond van Rotterdam
ca. 1765 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:4.700
Vervaardigd te Augsburg door Matthäus Seutter; uitgegeven te Augsburg door Tobias Conrad Lotter. Latere staat.
Het noorden is rechtsboven. Met profiel 'Roterodami': profiel van Rotterdam gezien vanaf de Maas.

De datering is gebaseerd op het voorkomen van het uitgeversadres van Lotter, die in 1762 een deel van de Seutter-uitgaven overnam.
Referentie: Gordijn 1990, no. 12.

Brittenburg

De locatie van de Brittenburg, vlak voor de kust bij Katwijk aan Zee, staat op veel van de kaarten van de (Noordelijke) Nederlanden en Holland vermeld; zie aldaar. Zie ook inv.nr. MC653 kaart 4.

MC709 'Ruinarum Arcis Britannicae Apud Batavos Typus': vogelvluchtaanzicht van het strand en de duinen bij Katwijk aan Zee met plattegrond van de fundamenten van de Brittenburg en afbeeldingen van de daar in de jaren 1520, 1552 en 1562 gedane archeologische vondsten
1566 1 blad

Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius.
Het noorden is rechtsonder.
Zie: Eric Ketelaar, "Ortelius' Brittenburg", in: *Caert Thresoor* vol. 34 (2015) no. 3, pp. 145-148.

MC886 'Ruinarum Arcis Britannicae apud Batavos Typus': vogelvluchtaanzicht van het strand en de duinen bij Katwijk aan Zee met plattegrond van de fundamenten van de Brittenburg en afbeeldingen van de daar in de jaren 1520, 1552 en 1562 gedane archeologische vondsten
1612-1648 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Tweede staat, afkomstig uit een van de Latijnse edities van van Lodovico Guicciardini's *Descrittione di tutti i Paesi Bassi*, in 1612 en 1613 uitgegeven door Willem Jansz. Blaeu, of uit een van de Latijnse of Nederlandse edities van datzelfde werk, in 1624, 1625 en 1648 uitgegeven door Johannes Janssonius. Rechtsonder genummerd: 56.
Het noorden is linksonder (de kompasroos op de kaart is foutief). Teksten, afbeeldingen en kompasroos zijn gekopieerd van de kaart door Abraham Ortelius.
Zie inv.nr. MC709.
Referenties: vgl. van Delft & Storm 2019, no. 2; Deys e.a. 2001, no. Brittenburg-2.2.

MC166 '[...] de caerte van de fondamenten van dat huijs van Britten [...]': vogelvluchtaanzicht van het strand en de duinen bij Katwijk aan Zee met plattegrond van de fundamenten van de Brittenburg en afbeeldingen van de daar in de jaren 1520, 1552, 1562, 1571 en 1588 gedane archeologische vondsten
1631 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
Uitgegeven door Claes Jansz. Visscher.
Het noorden is linksonder.

Referentie: *AN* vol. III, p. 176, no. 20.

MC652, MC700

'Afbeelding der Grondtvesten van het Huis te Britten: Nevens d'omleggende Landtstreeken en Dorpen, ook de Stadt Leiden, en den Loop van den Rhijn bij Katwijk in zee, Naar eene oude Schilderije, thans in 't Huis van den Hoog. Ed. Heere van Katwijk. Hier worden bij vertoont d'aaloude Roomsche Gedenkstukken, van tijdt tot tijdt uit den grondt en de puinhoopen opgedolven': vogelvluchaanzicht van het strand en de duinen bij Katwijk aan Zee en de steden in het achterland, met plattegrond van de fundamenten van de Brittenburg en afbeeldingen van de daar in de jaren 1520, 1562, 1566, 1571 en 1573 gedane archeologische vondsten

1725 2 bladen

Koperdiepdruk, ongekleurd

Getekend en gegraveerd door François van Bleyswijck. Afkomstig uit het eerste deel van François Halma en Mattheus Brouërius van Nidecks *Tooneel der Vereenigde Nederlanden, En Onderhorige Landschappen [...]*, in 1725 uitgegeven door Hendrik Halma. Rechtsboven genummerd: 1 deel.fol. 172.

Het noorden is linksonder.

MC652 Eerste exemplaar

MC700 Tweede exemplaar

MC864 'Landkaart der Romeynsche weegen ontrent de uytwateringen des Ryns ter wederzyde van 't Hof van Agrippina, of het thans genaamde Huys te Britte: de Vuurboet van Keyzer Caligula, midsgaders de afbeelding der in het zelfve gevondene zeldsaamheden': historische kaart van de monding van de Rijn met daarin aangegeven de plattegrond van de fundamenten van de Brittenburg en reconstructie van de Romeinse wegen die daarheen leidden

1734 1 blad

Koperdiepdruk, ongekleurd

Afkomstig uit het eerste deel van gerard van Loons *Aloude Hollandsche Histori der Keyzeren, Koningen, Hertogen en Graaven [...]*, in 1734 uitgegeven door Pieter de Hondt. Linksboven genummerd: I. Deel fol 174; rechtsboven: I. Deel fol 175.

De titelcartouche en de cartouche met de schaalaanduiding zijn omlijst met afbeeldingen van de bij de Brittenburg gedane archeologische vondsten.

Zeeland

MC331 'Caerte van de rechte ghelegentheijt van de Zeecusten Beghinnende boven Blanckenberghe tot Berghen op Zoom met de steden landen polders ende wateren': kaart van de Scheldedelta, tussen Walcheren, Voorne, Blankenberge en Zandvliet

ca. 1621 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier. Gedoubleerd op linnen.
Vervaardigd door Jacques Horenbault. Eerste staat.
Op de versozijde: 'Oude belangrijke Kaert. Zeekusten van Blankenberghe tot Bergen op Zoom. Ao. 1625.'
De datering is gebaseerd op de laatst gedateerde inpoldering op de kaart (1620 in het Land van Saeftinghe, onderaan het rechter blad).
Referentie: vgl. Bracke & Leenders 2015, no. 38.
Het blad is ooit gerestaureerd en geretoucheerd.

MC489, MC520

'Rammekens of Zee-burg': kaart van fort Rammekens in vogelvluchtperspectief
1649-1710 2 bladen
In het Latijn
Vervaardigd door Joan Blaeu. Eerste staat.

MC520 Eerste exemplaar, 1649-1710 Koperdiepdruk, handgekleurd
Afkomstig uit het eerste deel van de eerste of tweede latijnse editie van Blaeus *Novum ac magnum theatrum urbium Belgicae* van 1649 of uit een van de Latijnse edites van Frederick de Wits *Theatrum ichnographicum omnium urbium et praecipuorum oppidrum Belgicarum XVII provinciarum*, uitgegeven tussen 1698 en 1710.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 1419 1e staat [verso: Latijn zonder signatuur, zonder paginering].

MC489 Tweede exemplaar, 1652 Koperdiepdruk, ongekleurd
Afkomstig uit het eerste deel van de derde Latijnse editie van Blaeus *Novum ac magnum theatrum urbium Belgicae* van 1652.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 1419 1e staat [verso: Latijn iij H].

MC185 'Walachria, Zelandiae Cisscaldinae Insula Occidentalis': kaart van het eiland Walcheren
1663 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit het vierde deel van de Franse editie van diens *Atlas Maior* van 1663.
Referenties: Blonk & Blonk 2010, no. 43A; *KAN* vol. II, no. 3610:2 [verso: Frans 2H 73-74].

MC183 'Utraque Bevelandia, & Wolfersdyck, Insulae Orientaliores Zelandia Cisscaldinae; Vernacule, De Oostelycke Eylanden van Bewester-scheld': kaart van de eilanden Noord- en Zuid-Beveland en Wolphaartsdijk
1663 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans

Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit het vierde deel van de Franse editie van diens *Atlas Maior* van 1663.
Referenties: Blonk & Blonk 2010, no. 43B; *KAN* vol. II, no. 3620:2 [verso: Frans 2K 77-78].

MC184 'Zelandia Pars Transscaldinae Vulgo Beooster-Scheld': kaart van het eiland Schouwen en de omliggende eilanden
1663 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit het vierde deel van de Franse editie van diens *Atlas Maior* van 1663.
Referenties: Blonk & Blonk 2010, no. 43C; *KAN* vol. II, no. 3640:2 [verso: Frans 2L 79-80].

MC486 'Middelburgum': plattegrond van Middelburg, met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
ca. 1700-1728 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Uitgegeven te Amsterdam door Frederick de Wit. De eerste staat van deze kaart komt voor het eerst voor in het tweede deel van Johannes Janssonius' *Theatrum urbium celebriorum totius Belgii* van 1657. Dit exemplaar, de derde staat, is waarschijnlijk afkomstig uit het de tweede editie van De Wits *Theatrum ichnographicum omnium urbium [...] Belgicarum XVII Provinciarum* van ca. 1700-1710, maar kan ook stammen uit het twintigste deel (Tome Premier de Zeelande) van Pieter van der Aas *Galérie agréable du monde* van 1728.
Referenties: *KAN* vol. IV, no. 2739 [Middelburg:42.3] [verso: blanco] & vol. IV-A, no. 20:07.

MC571A-B Kaart van de provincie Zeeland met de omliggende gebieden
1748 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:118.000
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes Covens & Cornelis Mortier.
Referenties: Blonk & Blonk 2010, no. 69; van Egmond 2009, pp. 121-122.

MC571A 'Carte Particuliere de la plus grande Partie de l'Isle de Walcheren / Carte Particuliere d'une Partie de la Hollande, de la Zelande et du Brabant Hollandois [...]': noordelijke helft, 1748
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Gegraveerd door Johannes Condet.

MC571B 'Carte particuliere de la partie Occidentale du Flandre Hollandois &c. [...] / Carte particuliere de la partie Orientale du Flandre Hollandois le pais de Waas et le Marquisat du St. Empire [...]': zuidelijke helft
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.

Naar twee bladen van de topografische kaart van de Zuidelijke Nederlanden in 24 bladen door Eugène-Henri Fricx van 1703-1712. De individuele bladen zijn rechtsonder genummerd, respectievelijk 3 en 4.

Utrecht

MC803 'Utrech': profiel van de stad Utrecht
ca. 1673 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Frans
Uitgegeven door Claude, François of Gérard Jollain. Middenonder genummerd: 32. Met inzet: 'Plan d'Utrech': plattegrond van de stad Utrecht. Deze plattegrond is in spiegelbeeld gedrukt, met het noorden rechts en het oosten boven. De Franse tekst onder het profiel sluit af met 'Le Roy [i.e. Louis XIV] y fit son entréé le 5 Juilet 1672'.
Zie: M. Donkersloot-de Vrij, "Nogmaals Jollain", in: *Caert-Thresoor* vol. 2 (1983) no. 3, pp. 40-41.

MC790A-B 'Utrecht Le Grand Départ': vogelvluchtaanzicht vanuit het westzuidwesten op de Domtoren en het centrum van de stad Utrecht ten tijde van de start van de Tour de France van 2015 aldaar
2015 1 blad en 1 ansichtkaart
Vervaardigd door Stefan Bleekrode.
Met bijbehorende herinnering aan de presentatie van de litho.

MC790A Litho 'Utrecht Le Grand Départ', 2015, 1 blad
Lithografie, ongekleurd
Vervaardigd door Stefan Bleekrode, gedrukt door Gertjan Forrer.
Linksonder gesigneerd en rechtsonder met potlood genummerd: 129-150.

MC790B Herinnering aan de presentatie van de litho 'Utrecht Le Grand Départ' als onderdeel van Bleekrodes solo-expositie 'Vive le vélo' bij galerie en kunstmakelaardij Frank Welkenhuysen te Utrecht, 2015, 1 ansichtkaart
Offset, ongekleurd

Friesland

Zie ook inv.nr. MB140.

MC343 'Nieuwe Kaart van Friesland Behoorende tot het Vaderlandsch Woordenboek van Jacobus Kok': kaart van Friesland, gedateerd 1782
1782-1787 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:250.000
Gegraveerd in 1781 te Amsterdam door Abraham van Krevelt. Afkomstig uit het zesde deel van de tweede druk van Jacobus Koks 35-delige *Vaderlandsch woordenboek*, in 1787 uitgegeven door Johannes Allart.
Referentie: de Rijke 2006, no. 72.

Drenthe, Groningen en Oost-Friesland

MC885 'Erobrung der Vösten Statt und Schlosses Coevorden, wie solche vorher von dem Bischoff von Münster eingenommen, aber bald hernacher von den Holländern wiederumb erobert worden ist. Anno 1672 den 30 xbris stil. Novi': historische kaart van de herovering van de vesting Coevorden door de Staatse troepen, gedateerd 30 december 1672
1682-1707 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Afkomstig uit het elfde deel van Johann Philipp Abelinus en Mattäus Merians *Theatrum Europaeum [...]*, in 1682 (eerste editie) en 1707 (2e editie) uitgegeven door de erven Merian.
Het noorden is linksboven. Omlijst door vijf afbeeldingen: [1] 'Die Neuwe oder Lang-Acker Schantz': plattegrond van Nieuweschans of Langakkerschans; [2] 'Belägerung und Erobrung der Neuen Schantz': vogelvluchtaanzicht van de belegering en verovering van Nieuweschans; [3] situatiekaart van het gebied tussen Meppel, Groningen, Coevorden en Bourtange (het noorden is rechtsonder); [4] 'Die alte Schantz': plattegrond van Oudeschans en [5] 'Boner Schantz Mitt ihrer steinnern Redut': vogelvluchtaanzicht van de Booneschans.
Zie: Studiecommissie van de Stichting Menno van Coehoorn, *Atlas van historische verdedigingswerken in Nederland. Groningen, Friesland, Drenthe*. Utrecht: Matrijs, 2013.

MC360 'Dominii Groningae nec non maximae partis Drentiae Novissima Delineatio, per Carolum Allard': kaart van de provincie Groningen, met een gedeelte van Drenthe
1697 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd en uitgegeven te Amsterdam door Carel Allard. Mogelijk afkomstig uit diens *Atlas Minor* van 1697.
Met inzet: 'Caert vande Groeninger Eylande ende Watte': kaart van de monding van de Eems met de waddeneilanden Bosch, Rottum, Borkum, Juist, Buijsen en Band.
Referentie: Vredenberg-Alink 1974, no. IV A 28.

MC683A-B 'Neue geographische Special Karte von dem Fürstenthum Ostfries- und Harrlingerlande Ingleichen den Herrschafften Jever und Kniphausen als dem ietzigem XI.tem Departement, des Konigreichs Holland [...]': kaart van Oostfriesland als elfde departement van het Koninkrijk Holland
1804 2 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:120.000
In het Duits
Opgenomen en bewerkt in de jaren 1798-1802 door kapitein W. Kamp en de luitenants H. Bunnik en W. van der Linden; gegraveerd in 1804 te Berlijn door Carl Jättnig; gedrukt te Amsterdam door Mortier, Covens & Zoon.

Referentie: van Egmond 2009, no. 96.
Zie: Cornelis Koeman, *Geschiedenis van de kartografie van Nederland. Zes eeuwen land- en zeekaarten en stadsplattegronden*. Alphen aan den Rijn: Canaletto, 1983, p. 185.

MC683A Westelijk gedeelte
MC683B Oostelijk gedeelte

Zuidelijke Nederlanden

MC906 Historische kaart van de vruchteloze Nederlandse aanval van 17 mei 1605 onder graaf Ernst van Nassau tegen de Spaanse troepen onder Ambrogio Spinola op de Schelde ten westen van Antwerpen
1609 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Italiaans
Figura XV uit Pompeo Giustiniani's *Delle guerre di Fiandra libri VI*, in 1609 uitgegeven door Joachim Trognèse.
Het noorden is rechtsonder.
Referentie: vgl. Muller 1863-1882 vol. I, no. 1220.

MC695 'Ostenda': historische plattegrond in vogelvluchtperspectief van een fase van het beleg van Oostende (25 juli 1601-20 september 1604)
1618 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Georg Braun en Frans Hogenberg. Afkomstig uit de tweede Latijnse editie van het zesde deel van hun *Civitates Orbis Terrarum*, in 1618 uitgegeven door Anton Hierat sr.
Het noorden is recht.
De datering van het beleg van Oostende is overgenomen van de versozijde.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 3167 [Oostende:41] [verso: Latijn 11 2v blanco].

MC161 'Bruxella': plattegrond van Brussel met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
1652 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit het tweede deel van de derde Latijnse editie van diens *Novum Ac Magnum Theatrum Urbium Belgicae [...]* van 1652.
Het noorden is linksonder.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 672 [Brussel:43] [verso: Latijn B].

MC175 'Afbeelding van de Linien of Retrenchementen door den Koning van Vranckryk Louis de XIV in de jaren 1692en 93 doen maken, van de Reviere de Lisse (omtrent Menen) [...] = Representation des Lignes ou Retranchements faites par les ordres de Louis XIV Roy de France

pendant les Annèes 1692 et 93, depuis la Riviere du Lisse (pres Menin) [...]': nieuwskaart in twee segmenten van de in 1692-1693 door de Fransen aangelegde retranchementen aan de rivier de Leie nabij Menen
1694-1702 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Nederlands en het Frans
Met goud gehoogd.
Getekend door Charles Desbordes; uitgegeven te Amsterdam door Nicolaes II Visscher.
Het noorden is rechtsboven.

MC159 'Marchionatus Sacri Romani Imperii': kaart van het markgraafschap en de stad Antwerpen, met decoratieve randen
ca. 1725 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
In 1650-1652 vervaardigd door Claes Jansz. Visscher (hier als Nicolaus Janssenius Piscator) naar de gelijknamige kaart door Pieter van den Keere. Latere staat, uitgegeven door Pieter II Schenk.
Het noorden is links. Met inzet: kaart van de monding van de Schelde (het noorden is links). De hoofdkaart is omlijst met dertien afbeeldingen: [1] 'Templum D. Viriginis Mariae [...]': Onze-Lieve-Vrouwenkathedraal; [2] profiel van Antwerpen uit het westen; [3] 'Domus Senatoria Antwerpiensis': stadhuis van Antwerpen; [4] 'St. Michiels Kercke'; [5] 'Mariae Poort'; [6] 'Kerk der Augustinen'; [7] 'Kercke der Jesuiten'; [8] 'St. Joris Poort'; [9] 'Kerck der Carmeliten'; [10] 'Bursa / De Beurse Gesticht Anno 1531'; [11] profiel van Antwerpen uit het noorden; [12] profiel van Antwerpen uit het zuiden en [13] 'Domus Hansae Teutonicae': het Hanzekantoor.
Zie inv.nr. MB106 kaart 19.
Referenties: vgl. *AN* vol. III, p. 176, no. 4; Bracke & Leenders 2015, no. 44; vgl. Simon 1958, no. 198.

MC968 'Flandriae contemporanea et accuratissima descriptio geografica, praesens vestustis tabulis assimilans = Hedendaags Vlaanderen, met geografische precisie, maar gebaseerd op de oude meesters': gehistoriseerde kaart van Vlaanderen
2008 1 blad
Meerkleuren offset
In het Latijn en het Nederlands
Vervaardigd naar kaarten van Gerard Mercator, Abraham Ortelius en andere kartografen; uitgegeven te Gent door Aquaterra NV.
Referentie: Bracke & Leenders 2015, no. 99.

Frankrijk

MC027 'Galliae Regni Potentiss: Nova Descriptio, Ioanne Ioliveto. Auctore': kaart van Frankrijk
1592 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:3.9000.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius naar een kaart van Jean Jolivet. Tweede staat, afkomstig uit vierde Latijnse editie van Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum*, uitgegeven door de Officina Plantiniana.
Referenties: van den Broecke 2011, no. 34 (1592L21 [525 copies]); *KAN* vol. III, no. 4000:31A [verso: Latijn 21].

MC348 'Gallia. Geographica Galliae descriptio [...]': kaart van Frankrijk en de aangrenzende gedeeltes van de omliggende landen
1608-1612 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:3.900.000
In het Italiaans
Vervaardigd door Jan Baptist Vrients. Eerste staat, afkomstig uit een van de Italiaanse edities van Abraham Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum*.
Het kaartbeeld toont tevens de zuidelijke helft van Engeland, de Nederlanden, het westelijke gedeelte van Zwitserland, het noorden van Italië en het noordoosten van Spanje.
Referenties: van den Broecke 2011, no. 36 (1608/1612I24); *KAN* vol. III, no. 4000:31C [verso: Italiaans 24 2v blanco].

MC596 'Ager Parisiensis Vulgo L'Isle De France [...]': kaart van het Pays de France, het centrum van het île-de-France
1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Met goud gehoogd.
Uitgegeven te Amsterdam door Willem Jansz. Blaeu naar kaarten van François de la Guillotière en Pierre Pithou. Afkomstig uit het zevende deel van de Latijnse editie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1662.
Het kaartbeeld toont de het gebied tussen de rivieren de Nonette, de Oise, de Seine en de Marne. Op de versozijde afbeeldingen van beide zijden van tien Frankische munten.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 4300:2A [verso: Latijn G 19-20].

MC595 'Gastinois et Hurepois': kaart van de Gastinais en de Hurepoix, het zuidelijke gedeelte van het Île-de-France
1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Met goud gehoogd.
Uitgegeven te Amsterdam door Willem Jansz. Blaeu. Afkomstig uit het zevende deel van de Latijnse editie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1662.
Het kaartbeeld toont het gebied tussen de rivieren de Seine en de Loire. Op de versozijde een afbeelding van beide zijden van een Frankische munt.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 4330:2.2 [verso: Latijn K 29-30].

MC897 'Den 24 Iuly 1710, heeft de Geall. Vloot onder den Adm: Norris met 1500 a 1600 man een landing op de kust van Languedoc gedaen, veroverde den 25 Cetta den 26 Agde [...]': historische kaart van de landing van de gecombineerde Engels-Nederlandse vloot onder admiraal John Norris op de kust van de Languedoc bij Agde en Sète ten tijde van de Spaanse Successieoorlog
1711-1727 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In rode inkt gedrukt.
Uitgegeven te Amsterdam door Pieter I Schenk. Komt voor als derde afbeelding (rechtsboven) op het elfde blad van diens *Theatrum Bellicum, incipiens a Carolo II. Hispaniarum Rege ad Carolum III. [...]*, in verschillende edities uitgegeven tussen 1707 en 1727.
De beschrijving ook in het Frans.
Vgl. inv.nr. MC721.
Referentie: Muller 1863-1882 vol. II, no. 3031b.XI.3.

MC210 'Projection Géo-Spherique ou Plan Trigonographique de la France Contenant Tous les Lieux devenus célébres dans l'Astronomie Par le grand nombre d'Observations Célestes qu'y ont été faites depuis l'établissement de l'Académie R. des Sciences et tous ceux dont la Longitude et la Latitude se concluent des Opérations géométriques, entreprises dès le commencement de ce Siècle par ordre de Sa Majesté T.C. pour déterminer la figure de la Terre [...]': kaart van Frankrijk in equidistante projectie, met administratieve indeling
1763 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Giovanni Antonio Rizzi-Zannoni; uitgegeven door Louis-Charles Desnos. Komt voor in Denos' *Atlas de France: divisée en ses gouvernemens militaires et en ses généralités, subdivisée en toutes ses provinces et petits pays &c. [...]* van 1768.
Met aanduiding van de meridianen van Parijs en van Genua. In de legenda is aangegeven hoe de lengte- en breedtbepaling van de verschillende plaatsen tot stand is gekomen (schatting, triangulatie, geometrie of astronomische waarneming).
Linksonder op het kompas in de cartouche 'Le Charpentier ut fe. 1762'; daaronder een onleesbaar signatuur 'Crois...'.

Centraal-Europa

Duitsland

Algemeen
Zie ook inv.nr. MC723.

MC535 'Germaniae Nova ac accurata descriptio': kaart van de Duitse landen en de omringende gebieden, met decoratieve randen, gedateerd 1630
1630-1642 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Amsterdam door Everard Cloppenburgh (hier als Everardus Cloppenburghius). Tweede staat van de Germaniakaart van Jodocus Hondius jr. van 1625, die op zijn beurt weer een directe kopie is naar een kaart van Claes Jansz. Visscher van 1621. Mogelijk afkomstig uit Cornelis Danckaerts *Historis oft Waerachtig Verhael vanden Gantschen toestant van Oorlooge [...] in Duytschlandt [...]* van 1642.
Het kaartbeeld toont naast de landen van het Heilig Roomse Rijk de Nederlanden, Sleeswijk en Holstein, Polen, Zwitserland, Noord-Italië, Hongarije en het noorden van de Balkan. Midden boven het kaartbeeld de Duitse adelaar met de extra titel 'Germania', geflankeerd door portretten van de Duitse keizer en de zeven keurvorsten, met hun wapenschilden; links en rechts zes gekostumeerde figuren en acht stadsprofielen: [1] 'Prag': Praag; [2] 'Spier': Speyer; [3] 'Neurenberg': Neurenberg; [4] 'Basel': Bazel; [5] 'Coln': Keulen; [6] 'Wien'; Wenen; [7] 'Regenspurg': Regensburg en [8] 'Ulm': Ulm, met aan beide zijden elk vierentwintig wapenschilden. Onder de kaart tien stadsprofielen: [9] 'Francfurt': Frankfurt am Main; [10] 'Augspurg': Augsburg; [11] 'Mentz'; Mainz; [12] 'Leibzich': Leipzig; [13] 'Straesburg': Straatsburg; [14] 'Lubek': Lübeck; [15] 'Heidelberg': Heidelberg; [16] 'Brunswyck': Braunschweig; [17] 'Trier': Trier en [18] 'Hamburg': Hamburg, met daaronder veertig wapenschilden, waarvan er 13 leeg gelaten zijn.
Referenties: vgl. Carhart 2016, no. P16; *MCN* vol. VI, nos. 36.1 (Visscher), 37.1 (Hondius) & 37.2 (Cloppenburgh).

MC428 'Nova Totius Germaniae Descriptio': kaart van de Duitse landen en de omringende gebieden
1643-1650 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:3.300.000
In het Frans
Vervaardigd door Willem Jansz. Blaeu. Derde staat, afkomstig uit het eerste deel van de tweede of derde Franse editie van Joan Blaeus *Theatrum Orbis Terrarum*, uitgegeven tussen 1643 en 1650.
Het kaartbeeld toont naast de landen van het Heilig Roomse Rijk de Nederlanden, Sleeswijk en Holstein, Polen, Zwitserland, Noord-Italië, Hongarije en het noorden van de Balkan.
Referenties: *KAN* vol. II, no. 2000:2B.2 [verso: Frans A 1]; *MCN* vol IV, no. 26.3 & vol VI, no. 32.3.

MC384 'Totius Germaniae Accuratissima Tabula': wandkaart van de Duitse landen en de omringende gebieden
1660 24 bladen in een omslag
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn

Wandkaart van in origine twaalf bladen, versneden tot vierentwintig bladen.
Tweede editie, uitgegeven te Amsterdam door Nicolaes I Visscher. De kaart gaat terug op de wandkaart van Germania in twaalf bladen van Rumold Mercator van 1590, die tussen 1604 en 1654 in verschillende versies opnieuw werd uitgegeven door achtereenvolgens Cornelis Claesz., Henricus Hondius, Claes Jansz. Visscher en Nicolaes I Visscher. Dit exemplaar heeft op blad 24 het impressum van Claes Jansz. Visscher ('Gedruckt bij Claes Ianss Visscher'), maar draagt in de cartouche op blad 19 de naam van diens zoon Nicolaes en het jaartal 1660.
Het kaartbeeld wordt in het noordwesten begrensd door de Noordzee (met in het westen het uiterste zuidoosten van Engeland en in het noorden het Skagerrak), in het noordoosten de Golf van Riga, in het zuidwesten de noordoostelijke grens van Frankrijk en in het zuidoosten de bovenloop van de Donau tot iets voorbij Belgrado. De individuele bladen zijn op de versozijden genummerd en aan de randen voorzien van de nummers van de aangrenzende bladen. Tevens zijn de belangrijkste geografische namen die op elk blad voorkomen, steeds op de versozijde op min of meer de juiste positie overgenomen, bij wijze van 'omgekeerde blinde kaart'. In het originele omslag is een alfabetische index op deze geografische namen opgenomen, die naar de bladnummers verwijst.
Referentie: *MCN* vol. VIII, pp. 473-496 (p. 480 noot 3 vermeldt dit exemplaar) & ill. 27.10.

MC831 'Nova Germaniae & Accurata delineatio': kaart van de Duitse landen en de omringende gebieden
1661 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Uitgegeven te Antwerpen door Pieter II Verbiest (hier als Petrum Verbist). Derde of vierde staat.
Het kaartbeeld toont naast de landen van het Heilig Roomse Rijk de Nederlanden, Denemarken, het zuiden van Zweden, Polen, Zwitserland, Noord-Italië, Hongarije en het noorden van de Balkan.
Referentie: P.H. Meurer, *Corpus der älteren Germania-Karten: ein annotierter Katalog der gedruckten Gesamtkarten des deutschen Raumes von den Anfängen bis um 1650*. Alphen aan den Rijn: Canaletto, 2001 (2. vols), no. 8.9.1.d.

MC937A, MC937C
Set kaarten aangaande de naoorlogse verdeling van Duitsland en Berlijn in bezettingszones
1945-1946 2 bladen
Chromolithografie
Zie ook inv.nr. MC937B.

MC937A 'Germany: Map of the Occupation Areas = Karte der Besatzungs-Zonen': kaart van de verdeling van Duitsland in bezettingszones, 1945
In het Engels en het Duits

Vervaardigd door Atlanta Map. Ontwerp en distributie (met goedkeuring van de militaire regering) door Atlanta-Service te Frankfurt am Main en Heidel-Verlag te Stuttgart.
Het kaartbeeld toont de Duitse grenzen van 1937 en 1945, de verdeling van Duitsland in de vier bezettingszones en de gebieden die aan Polen en Rusland werden afgestaan.

MC937C 'Deutschland mit Besatzungszonen und Postleitgebieten': twee kaarten op één blad, 1946
In het Duits
Vervaardigd door G. Boden; gedrukt te Berlijn door Libertas-Druck; uitgegeven te Berlijn door E. Scheswig. Rechtsonder genummerd: Gen.-nr. 312-46.

(1) Kaart van Duitsland, verdeeld in vier bezettingzones
Schaal 1:4.150.000
Met tabel 'Postgebühren' en legenda voor de 'Postleitgebiete'.

(2) 'Berlin mit den Sektoren': kaart van Berlijn, verdeeld in vier bezettingzones
Schaal 1:330.000

Delen van Duitsland

Algemeen

MC536, MC697

'Tabula Electoratus Brandenburgici, Mecklenburgi, et maximae partis Pommeramiae, ex varijs, samosissimisque Auctoribus summu studio concinnatta': kaart van Brandenburg, Mecklenburg en Pommeren
1630 2 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Samengesteld door Claes Jansz. Visscher (hier als N.I. Piscatore); gegraveerd door Abraham Goos. Eerste staat.
Met vier stadsaanzichten: [1] 'Stetinum in Pomerania = Stettin': Szczecin; [2] 'Stralsunda in Pomerania = Stralsund': Stralsund; [3] 'Rostochium in Mecklenburgo = Rostock': Rostock en [4] 'Francofurtum ad Oderam, in Brandenburgo = Francfurt': Frankfurt aan de Oder.
Referenties: vgl. *AN* vol. III, p. 180, nos. 118 & 118*; Simon 1958, no. 191.

MC536 Eerste exemplaar, 1 blad
[verso: blanco].

MC697 Tweede exemplaar, 1 blad
Met aantekening in manuscript aangaande de Slag bij Wittstock van 1636. Rechtsboven met pen genummerd: 44.
[verso: Latijn S3].

MC385 Tot reisatlas verpakte set van vierenvijftig kaarten van gebieden in het huidige oostelijke Duitsland

ca. 1760 27 tot harmonica gevouwen bladen karton

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
De kaarten zijn steeds per twee op de voor- en achterzijde van een tot harmonica gevouwen stuk karton geplakt, die per drie in een foedraal verpakt zijn. De negen foedralen hebben elk een etiket met aanduiding van de zes kaarten die er in verpakt zijn. Deze foedralen zijn samen verpakt in één groter foedraal.
Vervaardigd, gegraveerd en uitgegeven te Leipzig door Johann George Schreiber en diens erven.
Deze kaarten worden veelal op ca. 1750 gedateerd. Johann George Schreiber stierf in 1750; zijn weduwe Maria Dorothea Hunger en zijn neef Johann Christian Schreiber zetten de uitgeverij na zijn dood voort. Op een aantal exemplaren (bladen 2, 10, 11, 17, 20, 22, 24, 25, 26, 36, 43, 51, 52 en 54) is aangegeven dat de uitgave is verzorgd door de weduwe dan wel de erven Schreiber. Vanwege de eenvormigheid van de set moet deze dus na de dood van Schreiber zijn samengesteld.
De volgorde van de beschrijvingen volgt die van de etiketten op de foedralen.

(1) 'Neue Reise Charte durch Sachsen zu bequemen Gebrauch verfertiget'
(2) 'Der Saechsische Chur-Creis'
(3) 'Die Aemter Wittenberg, Beltzig, Graefenhaengen, Seyda und Pretzch zum Chur-Creisse gehörig'
(4) 'Die Aemter Iüterbock Dahme u. die Graffschafft Baruth'
(5) 'Die Aemter Annaburg Schweinitz Schlieben Liebenwerda u. die Herrschafft Sonnewalde'
(6) 'Das Amt Gommern, und Die Graffschafft Barby'
(7) 'Die Aemter Doelitisch Bitterfeld und Zoerbig'
(8) 'Das Amt Weissenfels'
(9) 'Den Meisnische Creys in dem Churfürstenthum Sachsen'
(10) 'Die Aemter Meissen Creys-Procuratur Schul- und Stifft Amt'
(11) 'Das Amt Oschatz, in Meisnischen Creisse'
(12) 'Die Aemter Dresden Radeberg mit Lausnitz Moritzburg u. Groellenburg'
(13) 'Das Amt Senfftenberg in Meisnischen Creisse, und die angraentzende Herrschafft Hoyerswerda in der Ober-Lausitz'
(14) 'Die Aemter Stolpen, Hohenstein mit Lohmen'
(15) 'Das Amt Grossen-Hayn mit Zabeltitz im Meissn. Creisse gelegen'
(16) 'Das Amt Mühlberg'
(17) 'Das Amt Torgau'
(18) 'Der Leipziger Creis'
(19) 'Leipziger Amts Bezirck'
(20) 'Die Aemter Grimma, und Mutschen, zu dem Leipziger Creisse gehörig'
(21) 'Die Aemter Borna, Pegau und Coldiz in dem Leipziger Creisse gelegen'
(22) 'Die Aemter Rochliz und Nossen'
(23) 'Die Aemter Wurtzen Eilenburg und Düben'
(24) 'Der Ertz-Gebürgische Creis in Meissen'
(25) 'Die Aemter Freyberg und Frauenstein, zu dem Ertzgebürgischen Creisse gehörig'
(26) 'Die Aemter Pirna Dippoldiswalda und Altenberg'
(27) 'Das Amt Voigtsberg, in dem Voigtlaendischen Creise gelegen'
(28) 'Die Aemter Plauen und Pausa, in den Voigtlaendischen Creiss'

(29) 'Das Amt Arnshaug und Triptis wie auch das Amt Ziegenrück, beijde in dem Neustaedtischen Creise gelegen'
(30) 'Das Amt Weida, in dem Neustaedtischen Creise gelegen und die daran graentzende Reussische Herrschafft Gera'
(31) 'Die Graefflich. Reussischen Herrschafften Graitz, Schlaitz und Lobenstein wie auch das Voigtlaendische Amt Hof'
(32) 'Charte von Altenburg so Gothaischer Hoheit'
(33) 'Das Stifft Merseburg'
(34) 'Das Stifft Zeitz'
(35) 'Die Chursaechsische Aemter in Thüringen, Freyburg, Eckartsberge, Schul-Pforte, Tautenburg, u. die Grafschafften Heldrungen u. Beichlingen'
(36) 'Die Altenburgischen Aemter Camburg, Elsenberg, u. Orlamünda'
(37) 'Die Grafschafft Mannsfeld, nebst denen Aemtern Sangerhausen, Querfurth, Sittichenbach, Wendelstein, und Allstaedt'
(38) 'Die Chursaechsischen Aemter in Thüringen gelegen, Sachsenburg, Weisensee, Tennstedt, Thamasbruck, Langensaltza, etc.'
(39) 'Das Hertzogthum Weimar, nebst dem Erfurther Gebiethe'
(40) 'Die Herzogthumer Gotha u. Eisnach'
(41) 'Das Südliche Fürstenthum Schwartzburg, nebst dem Hertzogtum Sachsen-Saalfeld'
(42) 'Die Gefürstete Graffschaft Henneberg in Thüringen'
(43) 'Das Ernestinische Fürtsenthum Hildburghausen'
(44) 'Charta, von dem Eichsfeld so Chur-Meinzische Hoheit nebst dem Mühlhaeuser Gebiete'
(45) 'Ober Lausitz'
(46) 'Der Priebussische Creis in den Fürstenthume Sagan nebst der daran graentzenden Herrschafft Muska in der Ober-Lausitz'
(47) 'Das Marggrafthum Nieder-Lausitz'
(48) 'Der Gubensche Bezirck in der Nieder-Lausitz nebst einen Theil der angraentzenden Herrschafften und Aemtern'
(49) 'Die Herrschafften Sorau, Triebel, Forsta, und Pfoerten'
(50) 'Reise Charte durch das Churfürstenthum Brandenburg'
(51) 'Die Mittel-Marck, in dem Churfürstenthum Brandenburg'
(52) 'Die Neue-Marck und die Ucker-Marck in der Marck Brandenburg'
(53) 'Das Hertzogthum Pommern'
(54) 'Das Hertzogthum Magdeburg'
Met bijkaartje voor de zuidelijke aangrenzende gebieden rondom de rivier de Saal.

Beieren

MC085 'Bavariae Pars Superior cum insertis et adjacentibus Regionibus [...]': kaart van Opper-Beieren
ca. 1685-ca.1690 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn

Vervaardigd door Nicolaes II Visscher. Tweede staat, met gradennetwerk.
Met inzet: '[...] Burkhusiensis Ditionis inferiorem Partem [...]': aansluitende kaart voor Burghausen.
De datering is gebaseerd op de vermelding van het privilege; Nicolaes II Visscher kreeg op 7 maart 1682 van de Staten-Generaal voor 15 jaar octrooi op het drukken en verkopen van kaarten en prenten.
Referentie: *AN* vol. III, p. 179, no. 107*.

Bohemen

MC419.1-.25 'Mappa Chorographica novissima et completissima Totius Regni Bohemiae in duodecim circulos divisae [...]': kaart van het koninkrijk Bohemen, gedateerd 1720
1726 25 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:230.000
In het Latijn en het Duits
De volledige kaart is te eniger tijd op linnen gemonteerd geweest.
Tweede, verkleinde, editie van Johann Christoph Müllers wandkaart van Bohemen van 1720, vervaardigd door Johann Wolfgang Wieland en gegraveerd te Augsburg door Michael Kauffer.
Op de bladen 2, 7 en 8 zijn in manuscript kopieerrasters aangebracht.

MC419.1 Blad 1
MC419.2 Blad 2
MC419.3 Blad 3
MC419.4 Blad 4
MC419.5 Blad 5
MC419.6 Blad 6
MC419.7 Blad 7
MC419.8 Blad 8
MC419.9 Blad 9
MC419.10 Blad 10
MC419.11 Blad 11
MC419.12 Blad 12
MC419.13 Blad 13
MC419.14 Blad 14
MC419.15 Blad 15
MC419.16 Blad 16
MC419.17 Blad 17
MC419.18 Blad 18
MC419.19 Blad 19
MC419.20 Blad 20
MC419.21 Blad 21
MC419.22 Blad 22

MC419.23 Blad 23
MC419.24 Blad 24
MC419.25 Blad 25

Franken

MC339A-F 'Das Ampt Herrspruk sampt den Dreij dar in ligunden Empter Reicheneck, Engelthal, und Hohenstain': kaart van het amt Hersbruck in het grondgebied van de rijksstad Neurenberg
1596 6 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Vervaardigd door Paul Pfinzing.
Referentie: E. Gagel & F. Schnelbögl, *Pfinzing. Kartograph der Reichsstadt Nürnberg (1554-1599)*. Hersbruck: Selbstverlag der Altnürnberger Landschaft, 1957, no. 40.
Zie: s.n., *Der Pfinzing-Atlas von 1594*, Nürnberg: Staatsarchiv Nürnberg & Altnürnberger Landschaft E.V., 1994.
MC339A Blad 1
MC339B Blad 2
MC339C Blad 3
MC339D Blad 4
MC339E Blad 5
MC339F Blad 6

MC696 'Nova Franconiae Descriptio': kaart van Midden-Franken, met decoratieve randen, gedateerd 1626
1630-ca. 1635 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Abraham Goos; uitgegeven te Amsterdam door Johannes Janssonius.
Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van de *Appendix* of het *Thearum Imperii Germanici*, tussen 1630 en ca. 1635 uitgegeven door Johannes Janssonius en Henricus Hondius.
Rondom het kaartbeeld veertien afbeeldingen, vanaf de titel tegen de klok in: [1] leeg gelaten wapenschild; [2] 'Nurenbergh': Neurenberg; [3] 'Nobilis Franconiae': Frankische edelmannen; [4] wapenschild van het Duitse keizerrijk; [5] 'Mercator Franconiae': Frankische handelspaar; [6] 'Bamberg': plattegrond van Bamberg met de bebouwing in vogelvluchtperspectief; [7] 'Fulda': aanzicht van Fulda; [8] 'Rotenburgh': aanzicht van Rothenburg ob der Tauber; [9] 'Budingen': aanzicht van Büdingen; [10] 'Rusticus Franconiae': Frankisch boerenpaar; [11] wapenschild van de keurvorst van de Palts; [12] 'Nobilis Uxor Franconiae': Frankische adelijke dames; [13] 'Wurtsburgh': aanzicht van Würzburg en [14] leeg gelaten wapenschild.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 2550:1B [verso: blanco].

Moravië

MC237 'Moraviae nova et post omnes priores accuratissima delineatio. Auctore I.A Comenio': kaart van Moravië door Jan Amos Comenius, met decoratieve rand
ca. 1683-ca.1689 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:500.000
In het Latijn
Gegraveerd door Abraham Goos; uitgegeven door Nicolaes II Visscher. Komt voor in diens *Atlas Minor Sive Geographia Compendosia*. Zesde staat van de kaart van 1627 door Claes Jansz. Visscher.
Boven het kaartbeeld vier topografische afbeeldingen: [1] 'Polna': profiel van Polná ; [2] 'Olmuts': profiel van Olomouc; [3] 'Brin': profiel van Brno en [4] 'Znaim': profiel van Znojmo.
Referenties: *AN* vol. III, Vis 11 & Vis 12; idem p. 189, no. 50* [verso: blanco]; vgl. idem p. 177, no. 50; *MCN* vol. VI, map 48; vgl. idem, pp. 15-16 & map 47.

Palts

MC722 'Palatinatus Rheni Nova, Et Accurata Decriptio': kaart van het paltsgraafschap aan de Rijn, met decoratieve randen, gedateerd 1652
1656-1677 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven door Claes Jansz. Visscher (hier als Nicolaum Joannis Piscatorem). Vijfde staat, zoals die voorkomt in Nicolaes I Visschers *Atlas Contractus Orbis Terrarum [...]*.
Rondom het kaartbeeld zeventien afbeeldingen, vanaf linksboven tegen de klok in: [1] 'Mentz' aanzicht van Mainz; [2] 'Nobilis Palatinus': Paltzer edelmannen; [3] 'Arcis Electoralis Palatinae delineatio': aanzicht van het paleis van de keurvorst van de Palts te Heidelberg; [4] 'Dolium enormae magnitudinis': afbeelding van het Johann-Casimir-Fass, een enorm wijnvat uit 1591 in het kasteel van Heidelberg; [5] 'Neuberg Closter': aanzicht van het klooster te Neuberg; [6] 'Cives Palatini': Paltzer burgers; [7] 'Spier': Speyer; [8] wapenschild van Frederik V van de Palts; [9] 'Heydelberg': aanzicht van Heidelberg; [10] wapenschild van Elisabeth Stuart; [11] 'Wormbs': aanzicht van Worms; [12] 'Rustici Palatini': Paltzer boeren; [13] 'Wolfs Brunnen': afbeelding van de Wolfsbrunnen te Heidelberg; [14] 'Electoris Palatini insignia': wapenschild van de keurvorst van de Palts; [15] 'Heijligenberg': aanzicht van het slot Heiligenberg; [16] 'Domina Palatina': Paltzer adelijke dames en [17] 'Francfurt am Main': aanzicht van Frankfurt am Main.
Referenties: vgl. *AN* vol. III, Vis 8; *MCN* vol. VI, map 49.5; Simon 1958, no. 180a.

Pommeren

MC887 'Nova Ilustrisssimi Ducatus Pomeraniae Tabula antea a Viro Cl. D.D.

Eilhardo Lubino edita, nunc iterum correcta per Frid. Palbitzke [...]': kaart van Pommeren
1633 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Fryderyk Pałubicki naar de kaart van Pommeren door Eilhard Lübben van 1618; uitgegeven te Amsterdam door Johannes Janssonius. Afkomstig uit de eerste Duitse editie van de zgn. Mercator-Hondius-Janssoniusatlas *Atlas* van 1633, uitgegeven door Johannes Janssonius en/of Henricus Hondius.
Met linksboven een portret van Bogislaw XIV, van 1625 tot 1637 hertog van Pommeren.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 2190:1.1 [verso: Duits 4H 305-308].

MC418 'Pomeraniae Ducatus Tabulam': kaart van Pommeren
1656-1688 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Nicolaes I Visscher.
De datering is gebaseerd op de verschijningsdata van de eerste atlassen van de hand van Nicolaes I Visscher en de opdracht op de kaart aan Frederik Willem I, van 1640 tot 1688 keurvorst van Brandenburg.
Referntie: vgl. *AN* vol. III, Vis 6 & p. 183, no. 213.

Pruisen

MC564 'Tabula Prussiae eximiâ curâ conscripta per Casparum Henneberch Erlichensem et denuo edita, per Nicolaum Visscher': kaart van Pruissen
ca. 1683 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal ca. 1:700.000
In het Latijn
Gegraveerd door Abraham Goos; uitgegeven door Nicolaes II Visscher, naar de eerste kaart van Pruisen door Caspar Hennenberger van 1576. Zesde staat.
Met inzet: 'Mons Regius; Prusiae, Sive Borussiae, Urbs Maritima, Elegantissima Principis Sedes': vogelvluchtaanzicht van Königsberg [Kaliningrad].
Referentie: *AN* vol. III, p. 183, no. 57** [verso: blanco].

Silezië

MC682 'Ducatus Silesiae Ligniciensis': kaart van het stadsdistrict Legnica in het hertogdom Silezië
1680-1683 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Duits

Derde staat, afkomstig uit het tweede deel van *The English Atlas*, in 1680-1683 uitgegeven door Moses Pitt, met co-uitgevers Johannes Janssonius van Waesbergen en Steven Swart. Rechtsboven genummerd: XXIX.
Met inzet: 'Fürstliche Stadt Lignitz': profiel van de stad Liegnitz.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 2930:1.3 [verso: blanco].

Thüringen

MC999 'Gefell': lithografische steen voor Messtischblatt 3241 (topografische kaart van Gefell en omgeving) van de Preußische Landesaufnahme
1908 1 lithografische steen
Schaal 1:25.000
In het Duits
Niet raadpleegbaar
Opgemeten in 1906, 'gegraveerd' in 1908 door de Königlich Preußische Landesaufnahme (hier als Kgl. Preuss. Landesaufnahme). Linksboven genummerd: 3241.
Het zuidoostelijke gedeelte (grondgebied van Saksen en Beieren) is leeg gelaten. Het blad werd later hernummerd naar 5537.
Kok verwierf deze steen door tussenkomst van Hans Doller.

Steden in Duitsland

Berlijn

MC937B 'Die Berliner Besatzungszonen': kaart van de naoorlogse verdeling van Berlijn in vier bezettingszones
1946 1 blad
Lithografie, ongekleurd
In het Duits
Uitgegeven te Berlijn door Angermann & Frühauf.
Met legenda voor de stadswijken in elk van de vier bezettingszones.
Zie ook inv.nr. MC937C.

Frankfurt am Main

MC187 'Novam Hanc Territorii Francofurtensis Tabulam': kaart van het grondgebied van de vrije rijksstad Frankfurt
1642 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Duits
Vervaardigd door Joan (hier als Johan) en Cornelis Blaeu. Afkomstig uit de *Appendix* van 1642 op een Duitse editie van Willem Jansz. Blaeus *Theatrum Orbis Terrarum*.
Het kaartbeeld is omringd door de wapenschilden van burgemeesters en andere lokale bestuurders. Boven de kaart allegorische voorstellingen van Justitia (Gerechtigheid), Consilium (Raad), Concordia (Eendracht) en Pax (Vrede).

Vgl. inv.nr. MC832.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 2445:2 [verso: Duits T 20].

MC753 'Abbildung der Keÿse:rl. Freyen-Reichs-Wahl-und-Handelstatt Franckfurt am Mayn mit ihrem Gebiet und Gräntzen': kaart van het grondgebied van de vrije rijksstad Frankfurt
ca. 1713 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Vervaardigd te Neurenberg door Johann Baptist Homann.
Onder het kaartbeeld, geflankeerd door twee allegorische afbeeldingen, [1] een afbeelding van de markt te Frankfurt; [2] een aanzicht van de stad en [3] een afbeelding van een keizerskroning in de Frankfurter Dom.
Referentie: Heinz 2002, ORh 29.

Hamburg

MC832 'Hamburgum / Novam Civitatis Hamburgensis accuratissimam Tabulam': kaart van de vrije rijksstad Hamburg, met de bebouwing in vogelvluchtperspectief.
1644 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn en het Duits
Uitgegeven te Hamburg door de Nederlandse boek- en kunsthandelaar Arent Pietersen (hier als Arnoldus Petersen en Arent Petersen).
Het noorden is linksonder. Met geprojecteerde uitleg aan de zuidkant van de stad op het eiland Grasbrook. Het kaartbeeld is omringd door de wapenschilden van burgemeesters en andere lokale bestuurders. Boven de kaart allegorische voorstellingen van Pax (Vrede), Concordia (Eendracht), Consilium (Raad) en Justitia (Gerechtigheid).
Vgl. inv.nr. MC187.

MC781 'Hambourg, Fameuse Ville Imperiale, Anseatique et marchande [...] situee sur l'Elbe [...] = Hamburg eine Weltberühmte Freye Reichs und Hansee [...] Handels Stadtt an der Elb [...]': plattegrond van de vrije rijksstad Hamburg met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
ca. 1730 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans en het Duits
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes Covens & Cornelis Mortier.
Onder het kaartbeeld, geflankeerd door allegorische voorstellingen, een profiel 'Hamburg': aanzicht van de stad vanaf de rivier de Elbe.
Referentie: van Egmond 2009, appendix XIV, p. 300 & appendix XV, p. 324.

Keulen

MC375 'Colonia Agrippina / Cölln': plattegrond van vrije rijksstad Keulen, met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
1657 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Duits
Uitgegeven door Johannes Janssonius. Eerste staat, afkomstig uit het eerste deel van diens *Theatrum exhibens Illustriores Principesque Germaniae Superioris civitates* van 1657.
Het noorden is rechts.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 2092 [Köln:42.1-2] (1e staat) [verso: Latijn 35].

Münster

MC800 'Munster': aanzicht uit het zuidwesten op de vrijstad Münster
ca. 1650 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Getekend door Johan Alph; mogelijk gegraveerd door Pieter Nolpe; uitgegeven te Amsterdam door Hugo I Allard (hier als Huygh Allart). Eerste staat.
Onder de afbeelding een gedicht, met verwijzing naar de Vrede van Münster, in het Nederlands, het Latijn en het Frans en een legenda.
Referentie: Ch.M. Dozy, "Pieter Nolpe 1613/14 - 1652/53", in: *Oud Holland* vol. 15 (1897) pp. 24-50 & 94-120, aldaar pp. 108-109, no. 130; vgl. Muller 1863-1882 vol. I, no. 1938.

Rheinberg

MC449 'Obsidio Rhinbercae ad vivum expressa cum suis dimensionibus ex mandato Excellentissimi Frederici Henrici Nassovii Principis. Auraici operâ celebris et ingeniosi Artificis Petri Manteau et Iacobi Culen-burgh Anno 1633': historische kaart van het beleg van Rheinberg door Staatse troepen onder Frederik Hendrik van 11 juni tot 2 juli 1633
1652 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Nederlands, het Latijn en het Frans
Vervaardigd door Pieter Manteau van Dalem en Jacob Culenburgh; uitgegeven te Amsterdam door Joan Blaeu. Derde staat van de nieuwskaart van Claes Jansz. Visscher van 1633, afkomstig uit het eerste deel van de derde Latijnse edite van Blaeus *Novam Ac Magnum Theatrum Urbium Belgicae Foederatae [...]* van 1652.
Het noorden is links. Met [1] inzet: 'Perfeckte gelegentheyt tussche Rynberck en Maestricht = Naijve assiette et distance du pays entre Rinberc et Maestricht': kaart van het gebied tussen de Rijn bij Rheinberg en de Maas tussen Maastricht en Bergen, met de Fossa Sanctae Mariae of Nieuwe Grift, en [2] afbeelding 'Profyl der Leger wercken Rontom dese Stadt = Profil des ouvrages de l'Armee autour de ceste Ville': profiel van de rond Rheinberg aangelegde belegeringswerken.

Referenties: vgl. *AN* vol. III, p. 177, no. 60; *KAN* vol. IV, no. 3570 [Rheinberg{S1633}:51.1-3] (3e staat) [verso: Latijn 2d 2]; Muller 1863-1882, vol I no. 1709a; vgl. Simon 1958, no. 275.

Zwitserland

Zie ook de rubriek Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen - Europa - Centraal-Europa - Duitsland - Algemeen en inv.nr. MC867.

MC444 'Chorographica Tabula Lacus Lemanni Locorumque Circumiacentium Autore Iac. G. Genevensi': kaart van het Meer van Genève en directe omgeving
1609 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Jacques Goulart (hier als Iac. G. Genevensi). Afkomstig uit de eerste Franse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, in 1609 uitgegeven door Jodocus Hondius.
Het noorden is rechtsonder. Onder de kaart vijf portretten van protestantse hervormers: [1] 'Ioannes Calvinus': Johannes Calvijn; [2] 'Guillelmus Farellus': Guillaume Farel; [3] 'Petrus Viretus': Pierre Viret; [4] 'Theodorus Beza': Théodore de Bèze en [5] 'Simon Goulartius': Simon Goulart.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 4985:1A [verso: Frans 3Y 167-168].

MC060 'La Suisse divisée en ses Treze Cantons, Ses Alliez & Ses Sujets, Par Le Sr. Sanson [...]': kaart van Zwitserland en onderhorigheden, met kantonale indeling, gedateerd 1693
1692-1693 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Nicolas Sanson; uitgegeven te Parijs door Alexis-Hubert Jaillot. Afkomstig uit Jaillots *Atlas Nouveau [...]* van 1692.
Geflankeerd door wapenschilden van Zwitserse kantons en steden; linksonder wapenschilden van de onderhorigheden. Boven het kaartbeeld een herhaling van de titel.
Referentie: Pastoureau 1984, Jaillot 1 D, p. 248, no. 93.

Oost-Europa

Algemeen

MC439 'Parte Orientale Dell' Europa': kaart van Oost-Europa
1696-1697 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans

Vervaardigd en uitgegeven te Venetië door Vincenzo Coronelli. Afkomstig uit diens *Isolario*, het tweede deel van de *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1696-1697.
Het kaartbeeld strekt zich in het zuiden uit tot voorbij Kreta, Cyprus en Turkije. In het noorden van Nova Zembla een afbeelding van het Behouden Huis ten tijde van de overwintering door Barentsz. en Van Heemskerk. Op de versozijde in de tekst een kaart 'Isola d'Islanda': kaart van IJsland.
Referentie: Shirley 2004, T-CORO-7a, no. 7 & T.CORO-13a, no. 147.

Baltische landen

MC931 'Delineatio Rigae urbis Rigae et Obsidionis qua a Magno Moschorum Czare Alexi Michalowitz [...] arctissime pressa [...]': kaart van het beleg van Riga door Russische troepen, van 22 augustus tot 5 oktober 1656, ten tijde van de Russisch-Zweedse Oorlog van 1656-1658
1696-1697 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Geëtst door Adam Pérelle naar een ontwerp van Erik Dahlberg. Afkomstig uit Samuel von Pufendorfs *De Rebus a Carolo Gustavo Sveciae Rege Gestis*, in 1696 uitgegeven door Christoph Riegel, of de Duitse edite van 1697 daarvan. Rechtsonder genummerd: N. 45.

MC969 'Riga Latvija': vogelvluchtaanzicht van het centrum van Riga
1993 1 blad
Meerkleuren offset
In het Engels
Getekend door Gita Okonova, Martins Kruklis en Aldis Tilens; gedrukt te Aldgate door Pilot Projects International.
Het noorden is onder. Met de handtekening van Andris Teikmanis, de eerste post-Sovjet burgemeester van Riga.

Europees gedeelte van Rusland

Algemeen

MC635 'Russiae, Moscoviae et Tartariae Descriptio. Auctore Antonio Ienkensono Anglo, edita Londini Anno 1562 [...]': kaart van Rusland, Moskovië en westelijk Tartarije
1571-1573 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:12.000.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius naar een kaart door Anthony Jenkins van 1562. Tweede staat, afkomstig uit de eerste of de tweede Nederlandse editie van Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum*, tussen 1571 en 1573 uitgegeven door Gielis Coppens van Diest.

Referenties: van den Broecke 2011, no. 162; van Gestel-van het Schip e.a. 2011, ill. 27; *KAN* vol. III, no. 1800:31 [verso: Nederlands 46 2v blanco]; *MCN* vol. IX, pp. 151-163 & afb. 6.16; Wladimiroff 2013, no. 7.

MC513 'Novissima Russiae Tabula Authore Isaaco Massa': kaart van Noord- en Oost-Europa
1636 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn en het Duits
Vervaardigd door Isaac Massa. Tweede proefstaat, afkomstig uit de Duitse editie van de zgn. Mercator-Hondius-Janssoniusatlas *Appendix Atlantis*, in 1636 uitgegeven door Johannes Janssonius.
Het kaartbeeld toont ook geheel Skandinavië.
Referenties: van Gestel-van het Schip e.a. 2011, ill. 113; *KAN* vol. I, no. 1800:1B.1 [verso: Duits S]; Wladimiroff 2013, no. 15.

MC563 'Taurica Chersonesus. Nostra aetate Przecopsca et Gazara dicitur': kaart van Zuidwest-Rusland, Oekraïne en de Krim
1636 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn en het Engels
Vervaardigd door Gerard Mercator; afkomstig uit het eerste deel van de Engelse editie van de zgn. Mercator-Hondius-Janssoniusatlas *Atlas*, in 1636 uitgegeven door Henricus Hondius en Johannes Janssonius. Op de versozijde is na het signatuur Yy met pen 'et ZZ' toegevoegd.
Referenties: van Gestel-van het Schip e.a. 2011, ill. 101; *KAN* vol. I, no. 1890:1A.2 [verso: Engels 2Y 111-112].

MC707 'Russiae, vulgo Moscovia dictae, Partes Septentrionalis et Orientalis. Auctore Isaaco Massa': kaart van het noordelijk en oostelijk gedeelte van Rusland
1641-1642 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Vervaardigd door Isaac Massa; uitgegeven door Joan en Cornelis Blaeu (hier als Ioannem et Cornelium Blaeu). Afkomstig uit de Duitse editie van hun *Appendix* van 1642 of uit het eerste deel van de Duitse editie van hun *Novus Atlas* van 1641-1642.
Referenties: van Gestel-van het Schip e.a. 2011, ill. 32; *KAN* vol. II, no. 1801:2 [verso: Duits I 10]; Wladimiroff 2013, no. 17.

MC706 'Russiae, vulgo Moscovia, Pars Australis. Auctore Isaaco Massa': kaart van het zuidoostelijke gedeelte van Rusland
1641-1642 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits

Vervaardigd door Isaac Massa; uitgegeven door Joan en Cornelis Blaeu (hier als Johan. et Cornelium Blaeu). Afkomstig uit de Duitse editie van hun *Appendix* van 1642 of uit het eerste deel van de Duitse editie van hun *Novus Atlas* van 1641-1642.
Referenties: van Gestel-van het Schip e.a. 2011, ill. 31; *KAN* vol. II, no. 1802:2 [verso: Duits L 11]; Wladimiroff 2013, no. 16.

MC708 ΠΟΝΤΟΣ ΕΥΞΕΙΝΟΣ
'Pontus Euxinus [...]': historische kaart van het gebied rondom de Zwarte Zee, van 54° tot 42° noorderbreedte
1652-1684 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:3.750.000
In het latijn
Gegraveerd door Pieter van den Keere naar het origineel zoals dat tussen 1590 en 1641 voorkomt in Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum*. Afkomstig uit Georg Horns *Accuratissima Orbis Antiqui Delineatio* (editie van 1652 of van 1684) of uit het vierde deel van de Latijnse editie van Johannes Janssonius' *Atlas Novus* van ca. 1680.
Referenties: vgl. van den Broecke 2011, no. 213; *KAN* vol. I, no. 0350H:1 [verso: blanco]; vgl. *KAN* vol. III, no. 0350H:31.

MC270 'Tabula Russiae ex autographo, quod delineandum curavit Foedor filius Tzaris Boris desumta; et ad fluvios Dwinam, Zuchanam, aliaque loca [...]': kaart van Rusland met de omliggende gebieden, gedateerd MDCIIII (1614)
1662-1665 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Hessel Gerritsz. naar een kaart door tsarevitsj Fyodor Borisovich Godunov; uitgegeven te Amsterdam door Willem Jansz. Blaeu (hier als Guiljelmum Blaeu). Derde staat, afkomstig uit het eerste deel van de Latijnse editie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1662-1665.
Het kaartbeeld toont het Russisch grondgebied tussen de Barentszzee, de Oostzee, de Zwarte Zee, de Kaukasus, de Kaspische Zee en de loop van de rivier de Ob. Met twee inzetten: [1] 'Moscva ad Architypum Foedori Borissowitsi' plattegrond van Moskou met de bebouwing in vogelvluchtperspectief (het noorden is rechts) en [2] 'Archangelsckagoroda': aanzicht van Archangelsk vanaf de Noordelijke Dvina.
Referenties: van Gestel-van het Schip e.a. 2011, ill. 106; *KAN* vol. II, no. 1800:2.2 [verso: Latijn A 1-2]; *MCN* vol. IX, pp. 151-177 (m.n. de paragrafen VI.2.2 en VI.2.3); Wladimiroff 2013, no. 13.

MC326 'Nouvelle Carte Geographique du grand Royaume de Moscovie representant la partie Meridionale &c.': kaart van het grootvorstendom Moskou
ca. 1730 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans

Vervaardigd te Amsterdam door Nicolaes II Visscher; latere staat, uitgegeven door Pieter II Schenk.

MC565A-B Kaart van het oorlogstoneel in het gebied rondom de Zwarte Zee ten tijde van de Vierde Russisch-Turkse Oorlog (1735-1739), in twee bladen
1737-ca. 1740 2 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Guillaume Delisle; uitgegeven te Amsterdam door Johannes Covens en Cornelis Mortier. Waarschijnlijk afkomstig uit hun heruitgave van Delisles *Atlas Nouveau [...]* van ca. 1740.
Referentie: van der Krogt 1985, no. 731; vgl. idem, nos. 733, 737 & 741.

MC565A 'Theatre de la guerre dans la petite Tartarie, la Crimée, la Mer Noire, &c. [...]': noordelijk blad
Referentie: van Egmond 2009, no. 35.

MC565B 'Seconde partie de la Crimée, la Mer Noire &c. [...]': zuidelijk blad

MC594 'Plan von dem Schleussen und Canal-Wercke beij Wischni Wolotschok in dem Novogrodischen Gouvernement': kaart van de kanaalwerken bij Vysjni Volotsjok in het gouvernement Novgorod
ca. 1772 1 blad
Manuscript, gekleurd
In het Duits
Op de versozijde in manuscript in het Cyrillisch aantekeningen over de vervaardiging: Съ подлиннаго копировалъ геодезистъ Леонтей Ивановъ en Сей планъ копировалъ академїй наукъ студентъ Иванъ Тремотъ (Gekopieerd naar het origineel door landmeter Leontei Ivanov. Deze kaart is gekopieerd door Ivan Tremot, student aan de Akademiya nauk); een kwartslag gedraaid de opmerking Изъ немцемовья (vertaald uit het Duits).
Het noorden is rechtsonder.
Behoort waarschijnlijk bij inv.nr. MC592.
Referentie: Guleij 2022, p. 118.

MC592 'Werst Phall wie solche am Moscowischen Wege alle Werst jede zu 500 Faden gesetz werden': afbeelding van een werstpaal (afstandspaal), zoals die langs de weg tussen Moskou en Sint-Petersburg zijn aangebracht, met gedetailleerde weergave van de afmetingen ervan afmetingen en voorbeeld van het opschrift
ca. 1772 1 blad
Manuscript, gekleurd
In het Duits en het Russisch
Op het blad komen twee namen voor: rechtsonder 'Ingenieur Major Ludwig'; onder de schaalstok 'C.C. (of C.L.) v. Kleist'. Vermoedelijk is Von Kleist de tekenaar en Ludwig degene die de tekening authenticeerde.
Behoort waarschijnlijk bij inv.nr. MC594.

Steden in het Europees gedeelte van Rusland

Moskou

MC238 Кремленя градъ
'Kremlenagrad, Castellum Urbis Moskvae': kaart van het Kremlin te Moskou, met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
1659-1672 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Spaans
Gegraveerd door Hessel Gerritsz., uitgegeven door Joan Blaeu. Tweede staat, afkomstig uit het tweede deel van een Spaanse editie van Blaeus *Atlas Maior* (uitgegeven als *Atlas Nuevo* en *Atlas Mayor*).
Het noorden is rechts. De belettering is deels in het Cyrillisch. De kompasroos ook in het Russisch.
Referenties: *KAN* vol. II, no. [Moskva(Kreml):2.2] [verso: Spaans I 23-24]; *MCN* vol. IX, pp. 177-194 & ills. 6.51 en 6.54.

Sint-Petersburg en omgeving

MC648 'Plan de la Ville de Petersbourg comme Elle Etoit en 1716 avec un Plan de son Port de la Riviere de Neva et des Environs': plattegrond van Sint-Petersburg
1725 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Friedrich Christian Weber. Afkomstig uit het tweede deel van diens *Nouveaux Mémoires sur l'Etat Present de la Grande Russie ou Moscovie [...]* van 1725.
Het noorden is rechtsboven. Met inzet: 'La Riviere de Neva avec la Situation de Petersbourg Cronslot et Sleutelbourg': kaart van de omgeving van Sint-Petersburg, van het Kroonslot in de Finse Golf tot de Sleutelburg in het Ladogameer (het noorden is rechtsboven).
Referentie: van Gestel-van het Schip e.a. 2011, no. 14:004.

MC912 'Plan de la Ville & du Fort de St. Petersbourg, Nouvelle Capitale & Residence des Empereurs de Russie [...]': plattegrond van Sint-Petersburg
1725-1730 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes Covens en Cornelis Mortier (hier als Jean Covens et Corneille Mortier). Rechtsboven met pen genummerd: 68.
Het noorden is rechtsboven. Boven het kaartbeeld een alternatieve titel: 'Nova ac verissima urbis St. Petroburgi, ab Imperatore Russico Petro I. Alexii F. conditae [...]'. Met afbeelding van het Kroonslot 'Croonslot Situé a six milles de St. Petersbourg, Bâti

en Hiver l'An 1704 pour defendre le Port' en inzet: 'Carte de la Riviere de Neva, depuis le Lac de Ladoga [...]': kaart van de omgeving van Sint-Petersburg, van het Kroonslot in de Finse Golf tot de Sleutelburg in het Ladogameer (het noorden is rechtsboven).
De Bibliothèque nationale de France (BnF) bewaart een manuscriptversie van deze kaart van de hand van een zekere Schaeffer (zonder afbeelding van het Kroonslot, inzet of illustraties rondom de cartouche: standnummer Ge D 16036). Die – vermoedelijke – kopie dateert de BnF op 1727.

MC533 Ладожское Озеро и Финскїи заливъ съ прилежащими местами 'Lacus Ladoga et sinus Finnicus cum interiacentibus et adiacentibus Regionibus': kaart van de omgeving van Sint-Petersburg, met de Finse Golf en het zuidwestelijke gedeelte van het Ladogameer
1735-1742 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Russisch en het Latijn
Getekend door Johan Elias Grimmel (hier als I.E. Grimel del:).

MC651, MC656
'Grond-Tekening van de Russische Hoofdstadt St. Petersburg, door Czaer Pieter de Eerste In't Jaer 1703 aengelegt': plattegrond van Sint-Petersburg
1744 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
Gegraveerd door Jan Caspar Philips; uitgegeven te Utrecht door Johannes Broedelet.
Afkomstig uit het eerste deel van Johan Friedrich Reitz' *Oude en Nieuwe Staat van't Russische of Moskovische Keizeryk [...]* van 1744.
Het noorden is rechtsboven. Met afbeelding van het Kroonslot en inzet: 'De Rivier Neva met de situatie van Petersburg, Kroon Slot en Sleutelburg': kaart van de omgeving van Sint-Petersburg, van het Kroonslot in de Finse Golf tot de Sleutelburg in het Ladogameer (het noorden is rechtsboven).
Referentie: van Gestel-van het Schip e.a. 2011, no. 14:006.

MC651 Eerste exemplaar
MC656 Tweede exemplaarMet letterzetsel
Met legenda 'Aenwyzing en Verklaring Van den Platten Grond der Stadt Petersburg'.

MC540 Ладожское Озеро и Финскїи заливъ съ прилежащими местами 'Conspectus recens et accuratus magnae partis Lacus Ladogae et Sinus Finnici cum interjacentibus et adiacentibus regionibus ad exemplar Petropolitanum [...]': kaart van de omgeving van Sint-Petersburg, met de Finse Golf en het zuidwestelijke gedeelte van het Ladogameer
ca. 1750 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Russisch en het Latijn
Uitgegeven te Augsburg door Matthäus Seutter.

MC667 Ладожской Каналъ
'Canalis Ladogensis nova Delineatio secundam exemplar Petropolitanum aeri incidit': kaart van het Ladogakanaal tussen de Neva en de Svir
ca. 1750 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Russisch en het Latijn
Vervaardigd te Augsburg door Matthäus Seutter.
Het noorden is rechtsboven. Met inzet: 'Профилъ канала по линїи AB = Orthographia Canalis delineatio Secundum lineam AB': profiel van het kanaal.

MC649 Планъ Императорскаго столичнаго города Санкт Петербурга сочиненной въ 1737 году
'Plan der Kayserl. Residentz Stadt St. Petersburg wie solcher Ao. 1737 aufgenommen worden': plattegrond van Sint-Petersburg, zoals opgenomen in 1737
1753 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Russisch en het Duits
Gegraveerd door G.I. Unvertzagt; afkomstig uit Планъ столичнаго города Санктпетербурга съ изображеніемъ знатнѣйшихъ онаго проспектовъ = *Plan de la Ville de St. Petersbourg avec ses principales vues*, in 1753 uitgegeven door de Russische keizerlijke academie van wetenschappen. Linksboven genummerd: Tab. I.

MC566 'Nova ac verissima urbis St. Petersburg ab Imperatore Russico Petro Alexii F. conditae, item Fl. Nevae Fossae jussu Imp. Russ. factae, ac regionis circumiacentis Delineatio': twee kaarten op één blad
1765-1784 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Nederlands
Gegraveerd door J. Keizer; gedrukt en uitgegeven te Amsterdam door 'de Wed. I. Ottens'.
Johanna de Lindt, weduwe van Josua Ottens, dreef na haar mans overlijden in 1765 tot 1784 de uitgeverij.
Referentie: Wladimiroff 2013, no. 38

(1) 'Nieuwe Afbeelding van de Gelegentheid der Stat St. Petersburg met de Sterktens en Havens van Kroon Slot, en't Eilant Ritzart gelegen in de Oost Zee of Finnischen zee-boezem, en den loop der Rivier Neva [...]': kaart van de omgeving van Sint-Petersburg, met de Finse Golf en het zuidwestelijke gedeelte van het Ladogameer
Het noorden is rechtsboven.

(2) 'Afbeelding van de Nieuwe Russische Hooft-Residentie en Zee Stadt St. Petersburg benevens haare Nieuwe Vesting door zyne Russisch-Keizerlyke Majesteit Ao. 1703 aan 't eind van den Finnische zee-boezem, by den uitvloet van de Rivier Neva, op eenige Eilanden aangelegt': plattegrond van Sint-Petersburg
Het noorden is rechtsboven.

MC954 'St Petersburg': plattegrond van Sint Petersburg
1910 1 blad
Chromolithografie
Schaal 1:44.000
Afkomstig uit het dertiende deel van de derde, geheel om- en bijgewerkte druk van de *Winkler Prins' Geïllustreerde Encyclopaedie*, uitgegeven tussen 1905 en 1912.

Balkan

Zie ook inv.nr. MC991.

MC872 'Iadera, Sicum et Aenona Vulgo Zara, Sebenico et Nona cum Insulis adjacentibus in Parte Dalmatiae Boreali': kaart van de Noord-Dalmatische kust omtrent de Kroatische steden Nin, Zadar en Šibenik en de daarbij liggende eilanden
1650 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes Janssonius. Afkomstig uit het vijfde deel van de Latijnse of de Duitse editie van diens *Atlas Novus* van 1650.
Het noorden is linksboven.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 7645:1 [verso: blanco].

MC772 'Regni Hungariae, et Regionum, quae ei quondam fuêre unitae [...] Novissima Delineatio': kaart van het koninkrijk Hongarije, inclusief Roemenië, Moldavië, Bessarabië en het Balkanschiereiland tot aan Noord-Griekenland en de Bosporus, met de omliggende gebieden, gedateerd 1688
1697 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Uitgegeven te Amsterdam door Frederick de Wit.
Op de kaart zijn diverse veldslagen aangegeven. Op de verzozijde in pen: No. XL. Hungaria.
Referentie: Carhart 2016, no. 98.11

MC537 'Plan tres exact de la Battaille, donnée entre les Turcs, et les Moscovites, pres de la riviere de Prut [...] = Zeer naauwkeurige afbeelding, van de

Bataillie, tussen de Turcken, en de Moscoviters, voorgevallen aen de rivier de Prut [...]': nieuwskaart van de Slag bij Stănileşti (ook wel Slag aan de Proet, 18 t/m 21 juli 1711), ten tijde van de Derde Russisch-Turkse Oorlog
1711 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans en het Nederlands
Vervaardigd naar een ter plaatse door een Zweedse ingenieur gemaakte tekening; uitgegeven door Nicolaes II Visscher.
Het noorden is rechts.

Zuid-Europa

Iberisch Schiereiland
Zie ook inv.nr. MC992.

Algemeen

MC026 'Hispaniae Veteris Descriptio. Ex conatibus Geographicis Abrah. Ortelii': historische kaart van het Iberisch Schiereiland, gedateerd 1586
1592 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1: 3.500.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Eerste staat, afkomstig uit de vierde Latijnse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1592 uitgegeven door de Officina Plantiniana.
Met inzet: kaart van Cádiz en omgeving.
Referenties: van den Broecke e.a. 1998, p. 245; van den Broecke 2011, no. 193 (1592L4); *KAN* vol. III, no. 6000H:31 [verso: Latijn 4].

MC400 'Hispaniae nova et exacta descriptio': kaart van het Iberisch Schiereiland
1605 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Petrus Plancius; gegraveerd door Baptista van Doetecum (hier als Baptisata Doetechomius). Afkomstig uit Paullus Merula's *Cosmographiae Generalis [...]*, in 1605 uitgegeven door de Officina Plantiniana en door Cornelis Claesz.
Referenties: *MCN* vol. I, p. 27; *MCN* vol. VII, pp. 464-469 & ill. 16.13.

MC539 'Hispaniae nova describtio, de integro multis in locis, secundum hydrographicas desc. emendata': kaart van het Iberisch Schiereiland
1606-1608 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn

Gegraveerd door Pieter van den Keere (hier als Petrus Kaerius); uitgegeven door Jodocus Hondius. Eerste staat, afkomstig uit de eerste of tweede Latijnse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, in 1606 en 1607-1608 uitgegeven door Jodocus Hondius en Cornelis Claesz.
Referenties: *KAN* vol. I, no. 6000:1A.1 [verso: Latijn 2S 107-108]; *MCN* vol. VIII, Appendix 3, no. 9.1 & vol. VI, map 99, ill. 7.

MC508A-D Kaart van het Iberisch Schiereiland
ca. 1700 4 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.000.000
In het Latijn, het Frans en het Nederlands
Vervaardigd te Amsterdam door Luggert Roelofsz. van Anse.

MC508A 'Novissima et Accuratissima Tabula, quâ Gallaeciae et Legionis Regna, Asturiarum Principatus, Portugalliae Tractus Septentrionalis, ut et utriusque Castellae, Extremadurae et Biscajae partes [...]': blad 1 (noordwest)

MC508B 'Exactissima et Postomnes Alias nunc demum edita Tabula continens Perfectam descriptionem Regnorum Arragoniae et Navarrae, Principatûs Cataloniae, nec non partium conterminarum, Biscajae utriusque Castellae, ac Valentiae': blad 2 (noordoost)

MC508C 'Perfectissima geographica delineatio Regnorum Vandalitiae, Granatae et Algarbiae; Tractuum, meridionalium Portugalliae Extremadurae ac Castellae Novae [...]': blad 3 (zuidwest)

MC508D 'Accuratissima et Obres Bellicas nunc denuo Revisa Tabula Regnorum, Valentiae et Murciae, Insularum Majorcae, Minorcae et Ivicae; quâ etiam Vicinorum Regnorum finitimae partes': blad 4 (zuidoost)
Met goud gehoogd.

MC227 Onderste blad van de tweebladige kaart 'Portugalliae Meridionales Plagae, Geo-Hydrographicè Descriptae et in lucem editae ab Auctore Carolo Allard'
ca. 1705 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd te Amsterdam door Carel Allard.
Blad met het gedeelte van de kaart dat de Straat van Gibraltar betreft, met tien vestingplans en twee topografische afbeeldingen van plaatsen in Portugal en Spanje : [1] 'Lisboa': vestingplan van Lissabon; [2] 'Torre de Belem': aanzicht van de Torre de Belem te Lissabon; [3] 'Setuval Holl: St. Ubes': vestingplan van Setúbal; [4] 'Evora': vestingplan van Évora; [5] 'Estremoz': vestingplan van Estremoz; [6] 'Portalegre': vestingplan van Portalegre; [7] 'Elvas': vestingplan van Elvas; [8] 'Olivença': vestingplan

van Olivenza; [9] 'Badajos': vestingplan van Badajoz; [10] 'Albuquerque': aanzicht van Alburquerque; [11] 'Castel Branco': vestingplan van Castelo Branco en [12] 'Villa Farina': vestingplan van Villa Fariña.

Portugal

MC391 'Nieuwe ende perfecte Caerte van het Coningryck Portugael ende Algarve ende nabuirige grensen [...]': kaart van Portugal
ca. 1675 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Hugo Allard.
Het noorden is rechts. Boven het kaartbeeld een Latijnse titel: 'Portugallia et Algarbia Quae Olim Lusitania Novissima Descriptio'. Met rechtsboven in manuscript de opmerking 'Este es El Reyno de Israel, Refugio de Judios, La Maledision de Sodoma, Gomora, Stran y abiron sobre El Caya'.

MC446 'Portugalliae et Algarbiae cum finitimis Hispaniae Regnis Castiliae, Legionis, Andalusiae, Extrematurae, Galliciae & Granatae Novissima Tabula qua simul littora Brasiliae Meridional Americae Portugallicae Majestatis dominio subjecta nova methodo exhibentur': kaart van Portugal, met de aangrenzende gedeeltes van Spanje
1710 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.500.000
In het Latijn
Vervaardigd te Neurenberg door Johann Baptist Homann.
Met inzet: 'Regnum Brasiliae in America Australi [...]': kaart van Brazilië, met de verdeling in capitanias. Voor de kust van Portugal staan twee episodes uit de Spaanse Successieoorlog afgebeeld: de Slag bij Vigo (23 oktober 1702) en de Engels-Nederlandse vloot met de Spaanse koning Karel III op weg naar Lissabon (21 februari 1704).
Referentie: Heinz 2002, Ib 3.

MC534 'Lisabona magnificentissima Regia Sedes Portugalliae et florentissimum Emporium ad ostia Tagi situm [...] = Lisabon die prächtigste Königl. Residenz Statt in Portugall u. florisanteste Handels Plaz am Ausfluß des Tagi [...]': kaart van Lissabon met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
ca. 1735 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Duits
Gegraveerd en uitgegeven te Augsburg door Matthäus Seutter.
Met profiel van de stad gezien vanaf de river de Taag.
De datering is gebaseerd op het feit dat Karl VI Seutter in 1731 tot keizerlijk geograaf benoemde.

Spanje

MC013 'Valentiae Regni, olim Contestanorum [...]': kaart van het koninkrijk Valencia, gedateerd 1584
1588 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:700.000
In het Latijn en het Spaans
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Afkomstig uit de eerste Spaanse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1588 uitgegeven door Christoffel Plantijn.
Referenties: van den Broecke e.a. 1998, pp. 250-251; van den Broecke 2011, no. 29 (1588S18); *KAN* vol. III, no. 6155:31A [verso: Spaans 18 2v blanco].

MC490 'Carpetaniae [...] / Vardulorum [...] / Calis Malis': drie kaarten op één blad, gedateerd 1584
1598-1613 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd doorAbraham Ortelius. Afkomstig uit de derde of de vierde Nederlandse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1598 en 1613 uitgegeven door respectievelijk Cornelis Claesz. en de Officina Plantiniana.
Referenties: van den Broecke e.a. 1998, pp. 251-253; van den Broecke 2011, no. 31 (1598/1610/1613D13); *KAN* vol. III, no. 6058+6020+6115:31 [verso: Nederlands 18 2v blanco].

(1) 'Carpetaniae Partis Descr.': kaart van Carpentania
Schaal ca. 1:250.000

(2) 'Vardulorum, sive Guipuscoae Regionis Typus': kaart van Guipúzcoa
Schaal ca. 1:300.000

(3) 'Calis Malis': kaart van de baai van Cádiz
Schaal ca. 1:100.000
Naar een manuscript door Joris Hoefnagel.
De halfcirkelvormige kaart wordt geflankeerd door twee scènes uit het leven van Hercules.
De titel is overgenomen van de versozijde.

MC645 'Tollede': vogelvluchtaanzicht van Toledo
ca. 1680 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn, het Frans en het Spaans
Op perkament.
Vermoedelijk vervaardigd door François Jollain. Rechtsonder genummerd: 63.
Het British Museum heeft een gelijkende afbeelding van Bordeaux (rechtsonder genummerd: 6) en schrijft die – met vraagteken – toe aan Gérard I Jollain († 1683); de Bibliothèque national de France een gelijkende afbeelding van Lissabon (rechtsonder genummerd: 61) en schrijft die toe aan François Jollain (1641-1704); het Belgische Algemeen Rijksarchief een gelijkende afbeelding van Brussel (rechtsonder

genummerd: 65) zonder gespecificeerde toeschrijving. De eenvormigheid wijst in de richting van een door Jollain mogelijk uitgegeven stedenboek, al is daar in de geraadpleegde literatuur geen spoor van terug te vinden. In ieder geval lijkt er een genummerde set afbeeldingen van steden door Jollain te zijn uitgegeven.

MC852 'Gibraltar [...] / [...] Ville de Mahon [...]': twee kaarten op één blad
1756 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door George-Louis le Rouge.

(1) 'Gibraltar Avec les nouveaux ouvrages, faits depuis le dernier Siege. Les lignes Espagnoles Levé nouvellement sur les Lieux': kaart van Gibraltar, met de nieuw aangelegde Spaanse linies ten noorden van het schiereiland
Het noorden is links. Met inzet: overzichtskaartje van het westelijke gedeelte van de Middellandse Zee, van de Straat van Gibraltar tot Sardinië.

(2) 'Plan Du Port Et Ville De Mahon, du Fort St. Philippe et ses fortifications': situatiekaart van de baai van Mahon op Menorca en de bevestiging daarvan
Het noorden is rechtsonder. Met inzet: 'Isle Minorque': kaart van Menorca.

MC752 'Christophe Colomb': afbeelding van de terugkeer in Spanje van Christoffel Columbus na diens derde reis
1760-1801 1 blad
Koperdiepdruk
Gegraveerd door Gérard Vidal naar een afbeelding door Charles Michel-Ange Challe (hier als 'Chaalle pinx.').
Columbus werd samen met zijn broer Bartolomeo in 1500 in opdracht van het Spaanse koningspaar wegens wanbestuur van Hispaniola gevangen gezet door Francisco de Bobadilla en vervolgens geketend naar Spanje gestuurd. De afbeelding geeft de aankomst in Cádiz op 20 november 1500 weer.
Zie ook inv.nr. MC525.

Italië

Delen van Italië

Koninkrijk Napels

MC890 'La Caverne de Sibylla Cumana / Le lacq d'Anian': twee afbeeldingen van het Lago di Agnano nabij Napels op één blad
1583 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Frans

Vervaardigd door Georg Braun & Frans Hogenberg. Afkomstig uit de eerste Franse editie van het derde deel van hun *Civitates Orbis Terrarum*, in 1583 uitgegeven door Johannes Sinniger.
De titels zijn overgenomen van de versozijde.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 46 [Agnano:41] [verso: Frans 57 2v blanco].

(1) Afbeelding van Abraham Ortelius en Joris Hoefnagel voor het Lago di Agnano
Het noorden is rechts.

(2) 'Vera deliniatio lacus Aniani [...]': afbeelding van de ingang van de Grotta del Cane aan de zuidzijde van het Lago di Agnano
Het noorden is links.

MC107 'Ischia, quae olim Aenaria. Ab Aeneae classe hic appulsa sic nominata': kaart van het eiland Ischia
1609-1612 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:100.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius naar gegevens van Giulio Iasolino (hier als Iulius Iasolinus). Eerste staat, afkomstig uit een van de door Jan Baptist Vrients (1609) en de Officina Plantiniana (1612) uitgegeven edities van Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum*.
Het noorden is onder. Het kaartbeeld toont tevens een gedeelte van het Italiaanse vasteland net ten noorden van de baai van Napels.
Referenties: van den Broecke 2011, no. 142 (1609/1612L101); *KAN* vol. III, no. 7550:31 [verso: Latijn 101 2v blanco].

MC939 'Topographia Puteo Lorum': historische kaart van Pozzuoli en omgeving, gedateerd 1616
1625 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd te Rome. Komt voor in de *Splendore Dell' Antica Roma [...]*, in 1625 uitgegeven door Andrea Fei, een heruitgave van Giacomo Lauro's *Antiquae Urbis Splendor [...]* van 1612-1615.
Het noorden is rechtsonder. Puteoli, van origine een Griekse kolonie even ten westen van Napels, was vanaf 194 BCE een Romeinse kolonie.

MC336 'Regno di Napoli': kaart van het koninkrijk Napels
1640-1650 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Joan Blaeu. Afkomstig uit een van de drie Franse edities van diens *Theatrum Orbis Terrarum*.
Geflankeerd door wapenschilden van de Napolitaanse landstreken.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 7400:2 [verso: Frans 4A 90].

MC940 'Novissima & exactissima Totius Regni Neapolis Tabula [...]': kaart van

het koninkrijk Napels
1715-1724 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd te Neurenberg door Johann Baptist Homann. Latere staat van Homanns kaart van ca. 1707, met vermelding van het keizerlijk privilege.
Met rechtsonder een aanzicht van de Vesuvius.

Steden in Italië

MC123-124 'Antiquae urbis Orbis Romae imago accuratiss: ex vetustis monumentis, ex vestigiis videlicet aedificior [...]': plattegrond van het antieke Rome met bebouwing in vogelvluchtperspectief
1599 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Georg Braun & Frans Hogenberg. Tweede staat, afkomstig uit de derde Latijnse editie van het vierde deel van hun *Civitates Orbis Terrarum*, in 1599 uitgegeven door Betram Buchholtz.
Het noorden is links. Met uitgebreide legenda.

MC123 Bovenste blad
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 3633 [Roma{H}:41B.1-2] [verso: Latijn 54].

MC124 Onderste blad
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 3633 [Roma{H}:41B.1-2] [verso: Latijn 55 2v blanco].

MC822 'Venetia': vogelvluchtaanzicht van Venetië
1657-ca. 1695 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Italiaans
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Eerste staat, zoals die voorkomt in het *Theatrum celebriorum urbium Italiae [...]*, in 1657 uitgegeven door Johannes Janssonius en in het tweede deel van het *Tooneel der Vermaarste Koop-Steden [...]*, in 1682 uitgegeven door de erven Janssonius van Waesberge. Mogelijk afkomstig uit een vroege druk van een stedenatlas van Frederick de Wit, die tussen 1694 en 1696 een deel van de koperplaten van Janssonius verkreeg, al draagt dit exemplaar niet diens drukkersmerk.
Het noorden is rechtboven.
Referentie: *KAN* vol. IV, pp. 491-494 & no. 4608 [Venezia:42.1-2] [verso: blanco].

AZIË

Gehele continent

MC324 'Asie': kaart van Azië
1575 1 blad

Houtsnede met letterzetsel, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door André Thevet. Afkomstig uit diens *La Cosmographie universelle d'Andre Thevet Cosmographe du Roy*, in 1575 uitgegeven door Pierre l'Huillier en Guillaume Chaudiere.
Referentie: Kok 2006, no. 55.

MC357 'Asiae Novissima Tabula': kaart van Azië
1578 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Johannes en Lucas van Doetecum. Afkomstig uit Gerard de Jodes *Speculum Orbis Terrarum* van 1578.
Referenties: *KAN* vol. III, no. 8000:32A [verso: Latijn IIII d]; Kok 2006, no. 53.

MC111 'Asia Secunda Pars Terrae In Forma Pegasir': kaart van Azië in de vorm van Pegasus
ca. 1581 1 blad
Houtsnede met letterzetsel, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Heinrich Bünting. Afkomstig uit diens *Itinerarium Sacrae Scripturae* van 1581.
Referenties: Kok 2006, no. 20; Parmentier 2015, cat. 25 (dit exemplaar) [verso: Duits E 15-18].
Zie: Henk van der Heijden, "Heinrich Bünting's Itinerarium Sacrae Scripturae, 1581: a chapter in the geography of the Bible", in: *Quaerendo* vol. 28 no. 1 (1998). pp. 49-71.

MC028C 'Asiae Nova Descriptio': kaart van Azië
1592 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:28.000.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Afkomstig uit de vierde Latijnse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum* van 1592.
Referenties: van den Broecke 2011, no. 7 (1592L3); *KAN* vol. III, no. 8000:31B [verso: Latijn 3]; Kok 2006, no. 49.

MC050D 'Asia ex magna orbis terrae descriptione Gerardi Mercatoris [...]': kaart van Azië
1613-1630 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Gerard Mercator; gegraveerd door Gerard Mercator jr. Afkomstig uit de vierde, vijfde of tiende editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, uitgegeven door Jodocus Hondius jr. en Henricus Hondius.
De inkleuring van dit exemplaar is niet eigentijds.
Referenties: *KAN* vol. I, no. 8000:1A [verso: Latijn L 37-38]; Kok 2006, no. 35.

MC193 'Asiae Nova Descriptio [...]': kaart van Azië
1619 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Jodocus Hondius. Afkomstig uit de Franse versie van de vierde editie van de Mercator-Hondius-atlas *Atlas* van 1619.
Het kaartbeeld toont Korea als een eiland.
Referenties: *KAN* vol. I, no. 8000:1B [verso: Frans 7N 343-344]; Kok 2006, no. 39.

MC048 'Carte de l'Asie Corrigeé, et augmenteé [...]': kaart van Azië
1640 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Petrus Bertius; gegraveerd door Cornelis Danckertz.; gedrukt en uitgegeven door Melchior Tavernier. Derde of latere staat, zoals die voorkomt in Taverniers *Theatre geographique de la France* van 1643.
Referenties: vgl. Burden 1996-2007 vol. I, no. 218; Pastoureau 1984, Tavernier II E, p. 478, no. 3 [verso: blanco].

MC106 'Asia noviter delineata [...]': kaart van Azië, met decoratieve randen
1642-1664 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Willem Jansz. Blaeu. Afkomstig uit het tweede deel van een van de Nederlandse edities van Joan Blaeus *Theatrum Orbis Terrarum* of uit het negende deel van de Nederlandse editie van diens *Atlas Maior*.
Met [boven] vogelvluchtaanzichten en plattegronden van Kandy, Kolkata, Goa, Damascus, Jeruzalem, Hormuz, Bantam, Aden en Macau en afbeeldingen van [links] de klederdracht van Syriërs, Arabieren, Armeniërs, Perzen, Indiërs (hier: 'Balaguatae'), Sumatranen en [rechts] Javanen, inwoners van de Molukken en Banda, Chinezen, Moskovieten en Tataren. Het kaartbeeld toont Korea als een eiland.
Referenties: *KAN* vol. II, no. 8000:2 [verso: Nederlands A 1]; Kok 2006, no. 31; *MCN* vol. IV, no. 35.2-4 & vol. VI, map 21.2.

MC860 'Asiae Descriptio Nova [...]': kaart van Azië
1652 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door John Goddard; vervaardigd en uitgegeven door Henry Seile.
Afkomstig uit de eerste editie van Peter Heylyns *Cosmographie in foure Bookes [...]* van 1652.

MC396 'Nova et Exacta Asiae Geographica Descriptio [...] / Asiae Nova [...]': kaart van Azië
ca. 1660 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
Gegraveerd door Johan van de Velde; uitgegeven door Hugo Allard.

MC420-421 'Asia Divisa nelle sue Parti secondo lo stato presente [...]': kaart van Azië
1690-1691 2 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd en uitgegeven te Venetië door Vincenzo Coronelli. Afkomstig uit het eerste deel van Coronelli's *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1690-1691.
Referentie: Shirley 2004, T.CORO-7a, nos. 8 & 9.

MC420 Westelijk gedeelte
Met pen genummerd: 132-133.

MC421 Oostelijk gedeelte, 1690-1691
Met pen genummerd: 176-177.
Met vermelding van het vergaan van de Batavia voor de westkust van Australië op 4 juni 1629.

MC154, MC206
'Exactissima Asiae Delineatio, in Praecipuas Regiones, Caeteresque Partes divisa [...]': kaart van Azië
ca. 1695-ca. 1700 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
Getekend door Philip Tideman; gegraveerd door Gilliam van der Gouwen; uitgegeven te Amsterdam door Carel Allard, naar een origineel van Nicolaas Witsen. Twee verschillende staten.
Met inzet: 'Tartaria Pars': het noordoosten van Siberië.

MC206 Eerste exemplaar, ca. 1695

MC154 Tweede exemplaar, ca. 1700
Latere staat, met gewijzigde weergave van de Zwarte Zee, de Kaspische Zee en Oost-Afrika. Tevens is in de linker en rechter marges informatie over het maximale aantal uren daglicht voor de geografische breedte opgenomen.
Referentie: Kok 2006, no. 59.

MC523 '[...] Map of Asia According to ye Newest and most Exact Observations [...]': kaart van Azië
1709-1718 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd en uitgegeven door Herman Moll; gedrukt voor Herman Moll, John en Thomas Bowles en Philip Overton. Komt voor in Molls *The World described; or, a New and Correct Set of Maps*.
Op de hoofdkaart staan de lengtegraden ten opzicht van de meridiaan van Ferro [boven] en ten opzichte van de meridiaan van Londen [onder] aangegeven; in de oceanen zijn door middel van pijltjes de overheersende windrichtingen weergegeven.
Met zeven inzetten: [1] 'Hellespont or ye Straits of Constantinople, By Capt. Bamburg':

kaart van de Hellespont; [2] 'The Gulf of Smirna': kaart van de Golf van Izmir; [3] 'Bombay and Sallset Isl.': kaart van Mumbai; [4] 'Hugly R. from Buffalow to Hugly Towne': kaart van rivier de Hoogly, van de stad Hoogly tot de monding; [5] kaart van het gedeelte van Azië ten noorden van de poolcirkel; [6] 'Part of Chusan I. to China': kaart van een gedeelte van de Zhoushan-archipel; [7] kaart van 'Amoy I.' (Xiamen-stad).
De datering is gebaseerd op de opdracht aan William Lord Cowper, de eerste Lord High Chancellor (1707-1710 en 1714-1718) en het feit dat de kaarten voor Molls *The World described [...]*tussen 1709 en 1720 los gedrukt werden.
Referenties: Crowley 2016, appendix no. IV; vgl. *DRHMC*, list no. 9729.000 (IV); Shirley 2004, T.MOLL-4a, no. 3.

MC293 'Asia in praecipuas partes distributa, ad observationes academiae regiae scientiarum, et exquisitissimas tabulas [...] = L'Asie, Selon les nouvelles Observationes de Mess.rs de l'Academie des Sciences, etc. [...]': kaart van Azië

1713-1728 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Leiden door Pieter van der Aa, naar een kaart van François Halma. Afkomstig uit Van der Aas *Le Nouveau Theatre du Monde, ou la Geographie Royale* van 1713 of uit diens *Galérie Agréable du Monde* van 1728. Rechtsonder met pen genummerd: 1a.
Met twee inzetten: [1] het gebied ten noorden van Japan, naar Martino Martini; [2] het noordoosten van China, naar Ferdinand Verbiest.
Referenties: *AN* vol. I, Aa 6 no. 44; *KAN* vol. IV-A, no. 48:03 [verso: blanco]; Kok 2006, no. 44.

MC640D 'L'Asie, Suivant les Nouvelles Observations de Mess.rs de l'Academie Royale des Sciences, etc. [...]': kaart van Azië

1713/1728 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
De trompe-l'oeil sierrand is van een aparte plaat gedrukt.
Uitgegeven te Leiden door Pieter van der Aa. Afkomstig uit diens *Le Nouveau Theatre du Monde, ou la Geographie Royale* van 1713 of uit diens *Galérie Agréable du Monde* van 1728. Rechtsonder met pen genummerd: 16.
Referenties: *AN* vol. I, Aa 7 no. 123; *KAN* vol. IV-A, no. 48:04 [verso: blanco].

MC705A 'Asia Cum omnibus Imperiis, Provinciis, Statibus et Insulis [...]': kaart van Azië

ca. 1725 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd en uitgegeven te Augsburg door Matthäus Seutter. Komt voor in diens *Atlas Novus sive Tabulae Geographica* van 1725.

Delen van Azië

Algemeen

MC679 'Tabula Asiae VIII': Ptolmeïsche kaart van Noord- en Centraal-Azië met delen van India en China
1540 1 blad
Houtsnede, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Sebastian Münster. Eerste staat, afkomstig uit de eerste editie van diens Ptolemaeus-uitgave *Geographia Universalis*, in 1540 uitgegeven door Heinrich Petri.
Links en rechts van de kaart mythische wezens (een sciapode, twee pygmeeën in gevecht met een kraanvogel, twee Blemmiërs en een cynocephalus); in het kaartbeeld een afbeelding van anthropophagi. Op de versozijde in een handgekleurde houtsnede met letterzetsel de met illustraties omlijste titel 'Octava Asiae Tabula continet Scythiam extra Imaum montem & Serricam'.
Vgl. inv.nr. MB101 kaart 52.
Referentie: *DRHMC*, list no. 11623.055.

Noord- en Noordoost-Azië

Zie ook inv.nr. MC512 kaart 2.

MC008 'Tartaria': kaart van Tartarije
1609 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Frans
Vervaardigd door Jodocus Hondius; afkomstig uit de eerste Franse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, uitgegeven door Jodocus Hondius.
Het kaartbeeld toont tevens Europees Rusland, de noordwestkust van Noord-Amerika, het noorden van China met de Chinese muur en Korea als een eiland.
Referenties: van Gestel-van het Schip e.a. 2011, ill. 102; *KAN* vol. I, no. 8050:1A [verso: Frans 7I 335-336].

MC019 'Tartariae Sive Magni Chami Regni typus': kaart van Tartarije
1609-1612 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:20.000.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Vierde staat, afkomstig uit een late Latijnse editie van Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1609 uitgegeven door Jan Baptis Vrients of in 1612 uitgegeven door de Officina Plantiniana.
Het kaartbeeld toont tevens China, Japan en de noordwestkust van Noord-Amerika.
Referenties: van den Broecke 2011, no. 163 (1609/1612L118); Burden 1996-2007 vol. I, no. 41; van Gestel-van het Schip e.a. 2011, ill. 96; *KAN* vol. III, no. 8050:31 [verso: Latijn 118 2v blanco].

MC845 'Tartaria': kaart van Tartarije
1648-1651 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Duits
Gegraveerd door Pieter van den Keere (hier als Petrus Kaerius); afkomstig uit het tweede deel van een Duitse editie van de *Atlas Minor*, tussen 1648 en 1651 uitgegeven door Johannes Janssonius. Rechtsboven genummerd: 327.
Het kaartbeeld toont Korea als een eiland.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 8050:352.1 [(2S4) 327; verso: Duits 328].

MC544 'Carte Nouvelle de Tout l'Empire de la Grande Russie dans l'estat ou il s'est trouvé à la mort de Pierre le Grand [...]': kaart van het Russische Keizerrijk ten tijde van het overlijden van Peter de Grote
1725-1726 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Uitgegeven te Amsterdam door Reinier en Josua Ottens (hier als Chez R. & I. Ottens).
Het kaartbeeld toont tevens Noordwest-Europa, China, Formosa, Korea en het westen van Japan. Boven de cartouche een portret van Peter de Grote.
Vgl. inv.nr. MC532.
De datering is gebaseerd op het overlijden van Peter I Aleksejevitsj Romanov op 8 februari 1725.
Referentie: van Gestel-van het Schip e.a. 2011, ills. 68a & 68b.

MC532 'Spatiosissimum Imperium Russiae Magnae juxta recentissimas Observationes [...]': kaart van het Russische Keizerrijk
ca. 1740 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd en uitgegeven te Augsburg door Matthäus Seutter.
Het kaartbeeld toont tevens een deel van Skandinavië, China, Formosa en het westen van Japan. Boven de cartouche de portretten van keizerin Anna Ivanovna Romanovna, groothertogin Anna Leopoldovna en haar echtgenoot hertog Anton-Ulrich von Braunschweig-Wolfenbüttel.
Vgl. inv.nr. MC544.
De datering is gebaseerd op het feit dat keizerin Anna Ivanovna in 1740 stierf en Anna Leopoldovna, geboren als Elisabeth Catharina Christina van Mecklenburg-Schwerin, van 1740 tot 1741 regentes van het tsaardom Rusland was.

MC970 АЛМАТИНСКАЯ ОБЛАСТЬ
Kaart van de regio Almaty in de republiek Kazachstan
1993 1 blad
Meerkleuren offset
Schaal 1:1.000.000
In het Russisch

Samengesteld in 1991 door Aerocosmogeodesy; gecorrigeerd in 1993; geredigeerd door N.V. Pashchenko en O.A. Shiryaeva; uitgegeven te Alma-Ata door Kazgeodesy (het Departement van Geodesie en Cartografie van de Raad van Ministers van de republiek Kazachstan).
Met inzet: СХЕМА АДМИНИСТРАТИВНОГО ОЕЛЕНИЯ Г. АЛМАТЫ: kaart van de administratieve indeling van Almaty (zonder schaal) en twee foto's door G.N. Gordeeva en A.L. Topuz: [1] het Plein der Republiek en [2] Kolsaimeren. Almaty werd vóór 1994 ook Alma-Ata genoemd.

Oost-Azië

Algemeen

MC039 'China': kaart van Oost-Azië
1639-1644 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Frans
Afkomstig uit het derde deel van de eerste of tweede Franse editie van de *Atlas Novus*, tussen 1639 en 1644 uitgegeven door Henricus Hondius en Johannes Janssonius.
Korea is afgebeeld als een eiland; het kaartbeeld toont tevens de noordwestkust van Noord-Amerika. Met afbeeldingen van een Chinese zeilwagen, van een Japans schip en van de wijze waarop de Japanners Christenen martelen.
Vgl. inv.nr. MC082.
Referenties: Caboara 2022, no. 11; *KAN* vol. I, no. 8410:1A [verso: Frans 4M].

MC067, MC155
'China Veteribus Sinarum Regio nunc Incolis Tame dicta': kaart van Oost-Azië
1643-1650 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Willem Jansz. en Joan Blaeu (hier als Guijelmus et Johannes Blaeu).
Eerste staat.
Het kaartbeeld toont Korea als een eiland.
Referentie: Caboara 2022, no. 23.1.

MC155 Eerste exemplaar, 1643-1650
In het Latijn en het Frans
Afkomstig uit het tweede deel van de tweede of derde Franse editie van Joan Blaeus *Theatrum Orbis Terrarum* van 1643-1645 dan wel 1645-1650.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 8410:2A [verso: Frans F 6].

MC067 Tweede exemplaar, 1644-1645
In het Latijn
Afkomstig uit het tweede deel van de tweede Latijnse editie van Joan Blaeus *Theatrum Orbis Terrarum* van 1644-1645.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 8410:2A [verso: Latijn F 3 (variant)].

MC335 'Imperii Sinarum nova descriptio': kaart van Oost-Azië
1655-1662 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Martino Martini. Tweede staat, afkomstig uit de eerste Latijnse editie van Joan Blaeus *Novus Atlas Sinensis* van 1655, die tevens integraal is opgenomen in diens *Atlas Maior*.
Het kaartbeeld toont Hokkaidō als 'Ieso'.
Referenties: Caboara 2022, no. 43.2; *KAN* vol. II, no. 8410:2B [verso: blanco].
Zie: Mario Cams, "De Novus Atlas Sinensis van Martini en Blaeu en zijn Chinese bronnen", in: *Caert-Thresoor* vol. 38 (2019) no. 4, pp. 3-17.

MC082 'the Kingdome of China newly augmented by I.S.': kaart van Oost-Azië, met decoratieve randen, gedateerd 1626
1676 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Vervaardigd door John Speed. Derde staat, afkomstig uit de vijfde editie van Speeds *A Prospect of The Most Famous Parts of the World* van 1676.
Korea is afgebeeld als een eiland; het kaartbeeld toont tevens de noordwestkust van Noord-Amerika. Boven het kaartbeeld vier afbeeldingen: [1] 'the Manner of their travelling by land': afbeelding van drie zeilwagens; [2] 'Macao' vogelvluchtaanzicht van Macau; [3] 'Quinzay': vogelvluchtaanzicht van Hangzhou en [4] 'the Manner of their Execution': afbeelding van een terechtstelling middels een kruis. Links en rechts van het kaartbeeld acht afbeeldingen: [5] 'a Chinian women': afbeelding van een Chinese vrouw; [6] 'a Souldier of Iapan': afbeelding van een Japanse strijder; [7] 'a Chinian': afbeelding van een Chinese man; [8] 'a Men of Pegu': afbeelding van een Birmaanse man; [9] 'a Chinian men': afbeelding van een Chinese man; [10] 'a Chinian men': afbeelding van een Chinese man; [11] 'a Souldier of Iapan': afbeelding van een Japanse strijder en [12] 'a Women of Pegu': afbeelding van een Birmaanse vrouw.
Vgl. inv.nr. MC039.
Referentie: Caboara 2022, no. 19.3 [verso: Engels T 37-38].

China

MC104 'Chinae, olim Sinarum regionis, nova descriptio. auctore Ludovico Georgio': kaart van China
1608-1612 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:2.800.000
In het Latijn en het Italiaans
Vervaardigd door Abraham Ortelius naar een manuscript van Luiz Jorge de Barbuda. Derde staat, afkomstig uit een van de twee Italiaanse edities van Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1608 en 1612 uitgegeven door Jan Baptist Vrients en de Officina Plantiniana.
Het noorden is rechts. Het kaartbeeld toont tevens het noordelijke gedeelte van Zuidoost-Azië en het uiterste westen van Japan.
Referenties: van den Broecke 2011, no. 164 (1608/1612I118); Caboara 2022, no. 1.3; *KAN* vol. III, no. 8410:31 [verso: Italiaans 118].

MC002 'China': kaart van China
1626 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Engels
Vervaardigd door Jodocus Hondius. Vierde staat, afkomstig uit de editie van 1626 van Samuel Purchas' *Purchas His Pilgrimage, Or Relations of the World [...]*, gedrukt door William Stansby voor Henry Featherstone. Fragment van pagina 437-438, met de lopende titel 'Chap. 18. Asia The fourth Booke'.
Het noorden is recht. Het kaartbeeld toont tevens Korea als een eiland en het westen van Japan. Boven de kaart de tekst 'Hondius his Map of China'.
Referenties: Caboara 2022, no. 12.4 [verso: Engels 438]; vgl. *KAN* vol. III, no. 8410:351.

MC482 'Kiangsi, Imperii Sinarum Provincia Octava': kaart van de Zuid-Chinese provincie Jiangxi
1655-1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Martino Martini. Afkomstig uit de eerste Latijnse editie van Joan Blaeus *Novus Atlas Sinensis* van 1655, die tevens integraal is opgenomen in diens *Atlas Maior*.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 8428:2 [verso: blanco].
Zie: Mario Cams, "De Novus Atlas Sinensis van Martini en Blaeu en zijn Chinese bronnen", in: *Caert-Thresoor* vol. 38 (2019) no. 4, pp. 3-17.

MC371 'Imperii Sinarum nova descriptio. Auctore Joh van Loon': kaart van China
1664-ca. 1680 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Johannes van Loon. Eerste staat, zoals die tussen 1664 en ca. 1680 voorkomt in diverse door Johannes Janssonius en de erven Janssonius uitgegeven atlassen.
Het kaartbeeld toont tevens Korea.
Referenties: Caboara 2022, no. 58.1; *KAN* vol. I, no. 8410:1C [verso: blanco].

MC151 'Tonglingh': aanzicht van Tongling vanaf de Jangtsekiang
1665 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Gegraveerd door Jacob van Meurs. Afkomstig uit Joan Nieuhofs *Het Gezantschap Der Neêrlandtsche Oost-Indische Compagnie, aan den grooten Tartarischen Cham, Den tegenwoordigen Keizer van China [...]*, in 1665 uitgegeven door Jacob van Meurs.

MC156 'Iunnan, Queicheu, Quangsi, et Quantung, Provinciae Regni Sinensis, Praefecturae dictae [...]': kaart van de Zuid-Chinese provincies Yunnan, Guizhou en Guangzhou
ca. 1700 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Amsterdam door Gerard Valk en Pieter Schenk. Latere staat van de kaart van Johannes Janssonius van ca. 1660.
Het kaartbeeld toont tevens Qiongzhou (Hainan).
Referentie: vgl. *KAN* vol. I, no. 8414:1.

MC955 'Kanton und Kantonstrom': kaart van Guangzhou en de Parelrivier
Maart 1899 1 blad
Chromolithografie
Schaal 1:800.000
In het Duits
Vervaardigd en uitgegeven te Leipzig door F.A. Brockhaus' Geographisch-artistische Anstalt. Afkomstig uit de veertiende oplage van diens *Konversations-Lexicon*, die tussen 1892 en 1920 in tenminste vier verschillende edities werd uitgegeven.
Met inzet: 'Kanton': kaart van Guangzhou (schaal 1:135.000).
Zie ook inv.nr. MC994.

MC956 'Peking': plattegrond van Beijing
1910 1 blad
Chromolithografie
Schaal 1:70.000
Afkomstig uit het dertiende deel van de derde, geheel om- en bijgewerkte druk van de *Winkler Prins' Geïllustreerde Encyclopaedie*, uitgegeven tussen 1905 en 1912.
Met twee inzetten: [1] 'Verboden (Roode) Stad': kaart van de Verboden Stad (schaal 1:17.500) en [2] 'Gezantschapswijk': kaart van de gezantschapswijk (schaal 1:17.500).

Korea en Japan

Algemeen

MC025, MC059
'Japoniae Insulae Descriptio Ludoico Teisera auctore': kaart van Korea en de Japanse hoofdeilanden Honshū, Shikoku en Kyūshū
1598-1612 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:4.500.000
Vervaardigd door Luis Teixeira; uitgegeven door Abraham Ortelius. Eerste staat (met het privilege van 1595).
Het kaartbeeld toont Korea als een eiland.
Referenties: Cortazzi 1983, no. 25; Hubbard 2012, no. 6.1; Walter 1994, no. 19.

MC059 Eerste exemplaar, 1598, 1 blad
In het Frans
Afkomstig uit de vijfde Franse editie van Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum* van 1598.
Nadere referenties: van den Broecke 2011, no. 165 (1598F108); *KAN* vol. III, no. 8450:31 [verso: Frans 108].

MC025 Tweede exemplaar, 1608-1612, 1 blad
In het Italiaans
Afkomstig uit de eerste (1608) of de tweede (1612) Italiaanse editie van Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum*.
Nadere referenties: van den Broecke 2011, no. 165 (1608/1612I119); *KAN* vol. III, no. 8450:31 [verso: Italiaans 119].

MC145 'Nova et Accurata Japoniae terrea Esonis ac Insularum adjacentium ex Novissimam detectione descriptio': kaart van Korea en de Japanse hoofdeilanden Hokkaidō, Honshū, Shikoku en Kyūshū
1644-1658 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Johannes Janssonius. Eerste staat, afkomstig uit het derde deel van een Duitse 1644-1658 of een Nederlandse 1645-1658 editie van diens *Atlas Novus*.
Korea is als eiland afgebeeld; Hokkaidō is aangeduid als het 'Land van Eso'; met het zgn. Compagniesland.
Referenties: Cortazzi 1983, no. 70; Hubbard 2012, no. 30.1; *KAN* vol. I, no. 8450:1B [verso: blanco]; Walter 1994, no. 57.

MC021 'Japonia Regnum': kaart van Korea en de Japanse hoofdeilanden Honshū, Shikoku en Kyūshū, verdeeld in prefecturen
1655-1672 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Martino Martini; uitgegeven door Joan Blaeu. Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Blaeus *Novus Atlas Sinensis*, die ook integraal werd opgenomen in de *Atlas Maior*.
Referenties: Cortazzi 1983, no. 63; Hubbard 2012, no. 27.2; *KAN* vol. II, no. 8450:2 [verso: blanco]; Walter 1994, no. 38.

MC767 'Isola del Giapone e Penisola di Corea': kaart van Korea en de Japanse hoofdeilanden Honshū, Shikoku en Kyūshū, verdeeld in prefecturen
1696-1697 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd door Vincenzo Maria Coronelli; uitgegeven te Venetië door Domenico Padoani. Afkomstig uit Coronelli's *Isolario*, het tweede deel van de *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1696-1697.
Met toponiemen in het Frans en het Nederlands. Met afbeelding en beschrijving van een Japans schip; met monogram van de orde der jezuïeten in de cartouche; met windroos.
Referenties: Cortazzi 1983, no. 75; Hubbard 2012, no. 57 [verso: Italiaans 2X 143-146]; Shirley 2004, T.CORO-13a, no. 206; Walter 1994, no. 33.

Korea

MC971 'The Two Koreas / The Forgotten War: Three Long years in Korea': twee kaarten op één blad (aan weerszijden)
2003 1 blad
Meerkleuren offset
In het Engels
Vervaardigd door National Geographic Maps; uitgegeven te Washington DC door National Geographic Magazine. Bijlage bij de *National Geographic* van juli 2003.
Met uitgebreide annotatie, statistieken en enkele foto's.

(1) 'The Two Koreas': geopolitieke kaart van het Koreaans Schiereiland in polyconische projectie
Schaal 1:1.560.000
Rectozijde.
Met twee bijkaarten: [1] 'Military and Nuclear Capacity': kaart van de militaire en nucleaire capaciteit van beide Korea's en [2] 'Population Density': kaart van de bevolkingsdichtheid van het Koreaans Schiereiland.

(2) 'The Forgotten War: Three Long years in Korea': zeven historische kaarten van (een gedeelte van) het Koreaans Schiereiland
Versozijde.
De kaarten: [1] '1894-1945': historische kaart van de Chinees-Japanse oorlog, de Russisch-Japanse oorlog en de Japanse verovering van Mantsjoerije; [2] '1945-48': historische kaart van de Russische en Amerikaanse bezetting van het Koreaans Schiereiland; [3] 'June 25-September 14, 1950': historische kaart van het militair verloop van de eerste fase van de Korea-oorlog; [4] 'September 15-November 24, 1950': historische kaart in polyconische projectie van het militair verloop van de tweede fase van de Korea-Oorlog; [5] 'November 25, 1950-January 24, 1951': historische kaart van het militair verloop van de derde fase van de Korea-Oorlog; [6] 'January 25, 1951-July 27, 1953': historische kaart van het militair verloop van de vierde fase van de Korea-Oorlog en [7] 'July 28, 1953-Present': kaart van de situatie sinds de wapenstilstand van 27 juli 1953.

Japan

Algemeen
Zie ook de Japanse kaarten van Japan.

MC284 'Nieuwe Kaart van het Eyland Japan': kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Shikoku en Kyūshū, verdeeld in prefecturen
1726 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd

Vervaardigd door François Valentijn; uitgegeven door Johannes van Braam en Gerard Onder de Linden. Enige staat, zoals die voorkomt in het vijfde deel, tweede stuk, van Valentijns *Oud ende Nieuw Oost-Indiën [...]* van 1726. Rechtsboven genummerd: No. 30.
Referenties: Hubbard 2012, no. 75; Walter 1994, no. 46.

MC829 'Imperium Japonicum in sexaginta et octo Provincias divisum. Ex ipsorum Japonensium mappis & Observationibus Kaempferianis, qua fieri licuit fide & cura desriptum a Joh: Casparo Scheuchzer': kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Shikoku en Kyūshū, verdeeld in prefecturen
1727-1729 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en deels in het Japans
Vervaardigd door Johann Caspar Scheuchzer naar Japanse kaarten en beschrijvingen van Engelbert Kaempfer. De kaart komt voor in de posthume uitgaven van Kaempfers *The History of Japan [...]* van 1727 en *Histoire naturelle, civile et ecclésiastique de l'Empire du Japon [...]* van 1729. Linksboven genummerd: Tab. VIII.
Met twee inzetten: [1] 'Kamtschatka quae Japonum Oku Jeso [...]': kaart van Kamtsjatka, en [2] 'Niphon, S. Japoniae Insulae Septenrionalia, et Jesogasima adjacentis Insulae Meridionalia Littora [...]': kaart van Straat Tsugaru met de aangrenzende gedeeltes van Honsū en Hokkaidō. Met afbeeldingen van een Aziatisch kompas, Japanse gebedssnoeren en de Japanse goden Tossitoku, Jebis en Daikoku.
Referenties: Cortazzi 1983, no. 76; Hubbard 2012, no. 113; Walter 1994, no. 76A

MC913 'Het Koninkryk Japan, Verdeelt in Acht en Zestig Provintien in alle Naauwkeurigheid en Zorgvuldigheid Beschreven en uytgegeven Volgens de Oorspronkelyke Japansche Kaarten, als mede Volgens de Aanmerkingen van de Heer Kaempfer': kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Shikoku en Kyūshū, verdeeld in prefecturen
1729 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Johann Caspar Scheuchzer naar Japanse kaarten en beschrijvingen van Engelbert Kaempfer. Eerste staat, zoals die werd uitgegeven in Kaempfers *De beschryving van Japan, behelsende een verhaal van den ouden en tegenwoordigen staat en regeering van dat ryk [...]* van 1729. Rechtboven met pen genummerd: VIII. Tab.
Met twee inzetten: [1] 'Kamtschatka. Door de Japonesers Genaamt, Oku Jeso [...]': kaart van Kamtsjatka, en [2] 'Niphon. of Noordelyke Japansche Eilanden, en de nabygelege Eilanden by Jesogasima, benevens de Zuyderlyke Zee Oevers [...]': kaart van Straat Tsugaru met de aangrenzende gedeeltes van Honsū en Hokkaidō. Met afbeeldingen van een Aziatisch kompas, Japanse gebedssnoeren ('Dsjusu of Paternoster der Japonesen') en de Japanse goden Tossitoku, Jebis en Daikoku.
Referenties: Hubbard 2012, no. 79.1; Walter 1994, no. 77.

MC297 'Imperium Japonicum per regiones digestum sex et sexaginta atque ipsorum Japonensium mappis descriptum ab Hadriano Relando': kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Shikoku en Kyūshū, verdeeld in

prefecturen
ca. 1740 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Adriaan Reland; gegraveerd door Balthasar Ruyter. Vierde staat, zoals uitgegeven door Reinier en Josua Ottens.
Met inzet: 'Conspectus urbis Nangasacki, et insulae ante illam sitae, in qua sedes est Batavorum': kaart van de baai van Nagasaki en omgeving.
Referenties: Cortazzi 1983, no. 77; Hubbard 2012, no. 68.5; Walter 1994, no. 69; vgl. Wigen e.a. 2016, p. 39, fig. 7.2.

MC941 'Regni Japoniae Nova Mappa Geographica, ex indigenarum observationibus delineate ab Engelberto Kaempfero': kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, verdeeld in prefecturen
1741-1757 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd in Augsburg door Matthäus Seutter naar Engelbert Kaempfer; gegraveerd door Tobias Conrad Lotter.
Met afbeelding van Japanse gouden en zilveren munten en wapenschilden van het Japanse keizerrijk, adel en prinsen.
De datering is gebaseerd op het feit dat het vermelde privilege in 1741 werd verleend en het gegeven dat Seutter in 1757 overleed.
Referenties: Hubbard 2012, no. 90; Walter 1994, no. 80.

MC736A-G Set kaarten betreffende Europese verkenningen in de Japanse archipel, in zeven bladen
1754 7 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Behoort bij het derde stuk van het tweede deel van de tweedelige atlas bij Philippe Buaches *Considérations Géographiques et Physigues sur les Nouvelles Decouvertes au Nord de la Grand Mer, appellée vulgairement la Mer du Sud* van 1753.
Zie ook inv.nr. MC512.

MC736A 'Carte de l'Isle de Ieso et de ses Environs pour servir à concilier les differents idées que l'on an a eues jusqu'à présent': kaart van Hokkaidō, de Zee van Ochotsk en Kamtsjatka, 1754
Gegraveerd door Delahaye l'Ainé. Rechtsboven genummerd: Xe carte pour la 3e Partie des Considérations &c.
Met twee inzetten en een bijkaart: [1] 'Extrait de la Carte de l'Hist.re de Kaempfer': kaart van Straat Tsugaru naar Kaempfer; [2] 'Extrait donné par Scheuchzer': kaart van Straat Tsugaru naar Scheuchzer en [3] 'Extrat de la Carte Originale Manuscrite de Texeira où l'on voit le Détroit d'Anian qui ne se trouve point sur celle que Thevenot a publiée en 1664': kaart van het noordoosten van de Stille Oceaan naar Teixeira.

MC736B 'Carte du Royaume et des Isles de Lieou-Kieou Réduite d'apres les Cartes Manuscrites que le R.P. Gaubil a dressées en Chine le 6 Novembre 1752': kaart van de Ryūkyū-eilanden en Formosa, 1754

Vervaardigd door Philippe Buache naar manuscriptkaarten door Antoine Gaubil van 1752. Gepubliceerd op 4 september 1754.
Rechtsboven genummerd: XIe carte pour la 3e Partie des Considérations &c.
De manuscriptkaarten door Antoine Gaubil bevinden zich thans bij de Bibliothèque nationale de France (standnummers GE D-16718 en GE D-16717).
Referentie: Walter 1994, no. 107.
Zie: Boleslaw Szcześniak, "The Antoine Gaubil Maps of the Ryukyu Islands and Southern Japan", in: *Imago Mundi* vol. 12 (1955), pp. 141-156.

MC736C-G 'Vues des Cotes de la Terre ou de Isle d'Eso de celle de la Compagnie et des Etats Dessinées sur les Lieux en 1643 par les Hollandois du Vaisseau le Kastrikum lors de leur expedition pour la découverte des Païs au Nord du Japon': kustprofielen van Hokkaidō, het Statenland en het Compagniesland (de zuidelijke Koerilen Kunashir, Iturup en Urup), in vijf bladen, 1754

Uitgegeven te Parijs door Guillaume Delisle en Philippe Buache. De afbeeldingen zijn hergegroepeerde kopieën naar afbeeldingen in Nicolaes Witsens *Noort ooster gedeelte van Asia en Europa [...]* van 1692.
Het in de titel genoemde schip Castricum verkende onder Maarten Hendriksz. de Vries in 1643 de noordelijke Japanse wateren.
De titel en de verantwoordelijkheidsgegevens zijn overgenomen van het eerste blad.
Referenties: vgl. *GAVOC* vol. VII, pp. 310-317; vgl. van Gestel-van het Schip e.a. 2011, nos 16:005/1 t/m 16:007.

MC736C Eerste blad

Rechtsboven genummerd: XIIe Carte ou Vûes les Considerations &c. Planche I.
Bevat een kaart en een kustprofiel in vijf segmenten.

MC736D Tweede blad

Rechtsboven genummerd: Planche 2e.
Bevat zes kustprofielen, waarvan een in twee segmenten.

MC736E Derde blad

Rechtsboven genummerd: Planche 3e.
Bevat zeven kustprofielen.

MC736F Vierde blad

Rechtsboven genummerd: Planche 4e.
Bevat een kaart 'plan de la côte entre le Pic Antoine et l'Isle des Etats': kaart van de wateren tussen Kunashir en iturup (het noorden is onder) en drie kustprofielen, waarvan twee in twee segmenten.

MC736G Vijfde blad
Rechtsboven genummerd: Planche 5e et derniere.
Bevat twee kustprofielen, waarvan een in vier segmenten, en een profiel 'Vue de la Terre de la Compagnie': aanzicht van het Compagniesland (Urup) vanuit zee.
Referentie: vgl. Parker & Ruderman 2022, pp. 124-125.

MC497 'Carte des découvertes au Nord du Japon Faites en 1643 par les Vaisseaux Hollandais le Kastrikum et le Breskens, Comprenant la Terre de Jeso, l'île des Etats et la Terre de la Compagnie, dont partie a été reconnue en 1787 par les Frégates Françaises la Boussole et l'Astrolabe': kaart van de Hokkaidō en het noordoosten van Honshū volgens Nederlandse en Franse verkenningstochten van respectievelijk 1643 en 1787
1787 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Hérault. Afkomstig uit de *Atlas du voyage de La Pérouse*, behorende bij de vier delen van Louis-Antoine Destouff baron de Milet-Mureaus *Voyage de la Pérouse autour du monde pendant les années 1785-88* van 1797. Rechtsboven genummerd: Atlas du Voyage de la Pérouse No. 47.
Het noorden is rechts. Met twee inzetten en een afbeelding: [1] 'Extrait de la Carte publiée par Scheuchzer': kaart van Straat Tsugaru naar Scheuchzer; [2] 'Extrait de la Carte de l'Histoire de Japon de Kampfer': kaart van Straat Tsugaru naar Kaempfer en [3] 'Vue de la Terre de la Compagnie': aanzicht van het Compagniesland (Urup) vanuit zee. De in de titel genoemde schepen Castricum en Breskens verkenden onder Maarten Hendriksz. Vries en Hendrick Cornelisz. Schaep in 1643 de noordelijke Japanse wateren; de Boussole en de Astrolabe verkenden onder Jean François Galaup, comte de la Pérousse in 1785-1788 de Stille Oceaan.
Referentie: Parker & Ruderman 2022, pp. 124-125.

Steden in Japan

Nagasaki
Zie ook de Japanse kaarten van Nagasaki.

MC168 'Urbs Nangasaki Cum Portu & Agro circumjacenti [...]': plattegrond van Nagasaki
1727 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd

In het Latijn
Vervaardigd door Johann Caspar Scheuchzer naar Japanse kaarten en beschrijvingen van Engelbert Kaempfer. De kaart komt voor in de posthume uitgaven van Kaempfers *The History of Japan [...]* van 1727 en *Histoire naturelle, civile et ecclésiastique de l'Empire du Japon [...]* van 1729. Rechtsboven genummerd: Tab. XIX.
Een kompasroos ontbreekt; het noorden is linksonder. Met afbeelding 'Moneta Japonum aureae argentae & cupreae': Japanse gouden, zilveren en koperen munten.
Referenties: vgl. van Delft & Storm 2019, no. 32; vgl. Walter 1994, no. 99.

MC816 'Plan du port et de la ville de Nangasaki': plattegrond van Nagasaki
1736 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
Gegraveerd door Guillaume d'Heulland. Afkomstig uit het tweede deel van Pierre-François-Xavier de Charlevoix' *Histoire et description générale du Japon [...]*, in 1736 uitgegeven door Jacques Nicolas Bellin. Links- en rechtsonder genummerd: 55.
Rechtsboven genummerd: T. 2. 4.o P. 546 et in 12. T. 5. P. 418.
Het noorden is linksonder.
Referentie: vgl. Walter 1994, no. 101.

MC601, MC647
Twee pagina's uit *The Illustrated London News* met afbeeldingen van Nagasaki
1855-1858 2 bladen
Letterzetsel met houtgravures
In het Engels

MC601 'Sketches in Japan': geïllustreerde krantenpagina met verslag van de aankomst in Nagasaki op 7 september 1854 van de Engelse schepen Winchester, Encounter, Barracouta en Styx onder bevel van Sir James Stirling, 13 januari 1855, 1 blad
Pagina 43 en 44 van *The Illustrated London News* van 13 januari 1855. Bevat een kaart en vier topografische afbeeldingen van de baai van Nagasaki, waaronder een van de Nederlandse factorij op Deshima.

MC647 'Sketches in Japan and Corea': geïllustreerde krantenpagina, 24 april 1858, 1 blad
Pagina 407 en 408 van *The Illustrated London News* van 24 april 1858. Pagina 408 bevat drie topografische afbeeldingen van Nagasaki, waaronder een van de Nederlandse factorij op Deshima.

Ōsaka
Zie ook de Japanse kaarten van Ōsaka.

MC299 'De Stadt Osacco': aanzicht in vogelvlucht van Ōsaka
1679 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd

Eerste staat (zonder Franse titel of legenda), zoals die voorkomt in Arnoldus Montanus' *Gedenkwaerdige gesantschappen der Oost-Indische Maetschappy in't Vereenigde Nederland, aen de kaisaren van Japan [...]* van 1669.
Referentie: vgl. Cortazzi 1983, no. 73.

Tōkyō en Yokohama

Zie ook de Japanse kaarten van Edo / Tōkyō en van Yokohama.

MC957A-B Twee edities van een kaart van Yokohama en Tōkyō
1900-1908 2 bladen
Chromolithografie
Schaal 1:440.000
In het Duits en het Nederlands
Met inzet: 'Jokohama': kaart van Yokohama (schaal 1:90.000).

MC957A 'Jokohama und Tokio': kaart van Yokohama en Tōkyō, Januari 1900
In het Duits
Vervaardigd en uitgegeven te Leipzig door F.A. Brockhaus' Geographisch-artistische Anstalt. Afkomstig uit de veertiende oplage van diens *Konversations-Lexicon*, die tussen 1892 en 1920 in tenminste vier verschillende edities werd uitgegeven.

MC957B 'Jokohama en Tokio': kaart van Yokohama en Tōkyō, 1908
Afkomstig uit het tiende deel van de derde, geheel om- en bijgewerkte druk van de *Winkler Prins' Geïllustreerde Encyclopaedie*, uitgegeven tussen 1905 en 1912.

MC958A-B Twee edities van een kaart van Tōkyō
1900-1911 2 bladen
Chromolithografie
Schaal 1:70.000
In het Duits en het Nederlands

MC958A 'Tokio': kaart van Tōkyō, Januari 1900
In het Duits
Vervaardigd en uitgegeven te Leipzig door F.A. Brockhaus' Geographisch-artistische Anstalt. Afkomstig uit de veertiende oplage van diens *Konversations-Lexicon*, die tussen 1892 en 1920 in tenminste vier verschillende edities werd uitgegeven.

MC958B 'Tokio': kaart van Tōkyō, 1911
In het Nederlands
Afkomstig uit het vijftiende deel van de derde, geheel om- en bijgewerkte druk van de *Winkler Prins' Geïllustreerde Encyclopaedie*, uitgegeven tussen 1905 en 1912.

Route van de hofreis van Nagasaki naar Edo

MC325 'De Land Reyse van Osacca tot Iedo / De Water Reyse van Nangasacqui tot Osacca': twee kaarten van de hofreis van Nagasaki naar Edo op één

blad
1669 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Eerste staat, afkomstig uit Arnoldus Montanus' *Gedenkwaerdige gesantschappen der Oost-Indische Maetschappy in't Vereenigde Nederland, aen de kaisaren van Japan [...]*, in 1669 uitgegeven door Jacob van Meurs.
Vgl. inv.nr. MC247.
Referentie: Walter 1994, no. 102.

(1) 'De Land Reyse van Osacca tot Iedo': kaart van de landreis van Ōsaka tot Edo
(2) 'De Water Reyse van Nangasacqui tot Osacca': kaart van de zeereis van Nagasaki tot Ōsaka

MC247 'Route d'Osacca à Iedo / Route de Nangasacqui a Osacca par Eau': twee kaarten van de hofreis van Nagasaki naar Edo op één blad
1680 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Tweede staat, afkomstig uit de Franse uitgave van Montanus, *Ambassades mémorables de la Compagnie des Indes orientales des provinces unies vers les empereurs du Japon [...]*, in 1680 uitgegeven door Jacob van Meurs.
Twee kaarten op één blad: [1] de landreis van Ōsaka tot Edo en [2] de zeereis van Nagasaki tot Ōsaka.
Vgl. inv.nr. MC325.
Referentie: vgl. Walter 1994, no. 102.

(1) 'Route d'Osacca à Iedo': kaart van de landreis van Ōsaka tot Edo
(2) 'Route de Nangasacqui a Osacca par Eau': kaart van de zeereis van Nagasaki tot Ōsaka

MC768A-D Routekaarten van de hofreis van Nagasaki naar Edo
1727 4 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Johann Caspar Scheuchzer naar beschrijvingen van Engelbert Kaempfer. Afkomstig uit Kaempfers *The History of Japan [...]*, in 1727 uitgegeven door Scheuchzer.

MC768A 'Mappa Specialis Itineris Terrestris ab Urbe Nangasaki Kokuram suscepti ab Engelberto Kaempfero descripta': twee routekaarten van de landreis van Nagasaki tot Kokura op één blad
Gegraveerd door C. Moore. Rechtsboven genummerd: Tab. XXIII.

(1) Nagasaki tot Misi Jama
(2) Jamaijo tot Kokura

MC768B 'Mappa Itineris ab Urbe Simonoseki Osaccam usque mari suscepti, ab Engelberto Kaempfero': drie routekaarten van de zeereis van Kokura tot Ōsaka op één blad
Linksboven genummerd: Tab. XXIV.

(1) Zeeroute van Kokura tot Dsino Camiro
(2) Zeeroute van Dsino Camiro tot Usijmano
(3) Zeeroute van Utsijmado tot Ōsaka

MC768C 'Mappa Specialis Itineris Terrestris ab Urbe Osacca, ad Urbem Miaco, Pontificis Japonici Sedem, indeque ad pagum Fammamatz suscepti ab Engelberto Kaempfero': twee routekaarten van Ōsaka tot Hamamatsu op één blad

Gegraveerd door Guillaume Hulett. Rechtsboven genummerd: Tab XXVIII.

(1) Landroute van Ōsaka tot Kyōto
(2) Route van Kyōto tot Hamamatsu

MC768D 'Mappa Specialis Itineris Terrestris a Pago Fammamatz ad Urbem Ied, Summi Japoniae Monarchae Sedem, Suscepti ab Engelberto Kaempfero': twee routekaarten van Hamamatsu tot Edo op één blad

Gegraveerd door Guillaume Hulett. Rechtsboven genummerd: Tab. XXIX.

(1) Landroute van Hamamatsu tot Hara
(2) Landroute van Hara tot Edo

MC248 'Description exacte et fidele des Villes, Bourgs et Villages qui les Ambassadeurs de Hollande ont rentcontrez dans leur Voyage par Terre de la Ville d Osacca jusqu'a Iedo Capitale du Japon / Voyage des Ambassadeurs de Hollande, par Mer, de Nangasacqui à Osacca': twee kaarten van de hofreis van Nagasaki naar Edo op één blad

1728 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd en uitgegeven te Leiden door Pieter van der Aa. Derde (of latere) staat van de kaart uit Montanus'*Gedenkwaerdige gesantschappen der Oost-Indische Maetschappy in't Vereenigde Nederland, aen de kaisaren van Japan [...]* van 1669 (zie inv.nr. MC325).
Afkomstig uit Van der Aas *Galérie agreable du monde*, vol. 59: *Le Japon & Païs d'Eso*.
Twee kaarten op één blad: [1] de landreis van Ōsaka tot Edo en [2] de zeereis van Nagasaki tot Ōsaka.
Referentie: *KAN* vol. IV-A, no. 59:01 [verso: blanco]; vgl. Walter 1994, no. 102.

(1) 'Description exacte et fidele des Villes, Bourgs et Villages qui les Ambassadeurs de Hollande ont rentcontrez dans leur Voyage par Terre de la Ville d Osacca jusqu'a Iedo Capitale du Japon': kaart van de landreis van Ōsaka tot Edo
(2) 'Voyage des Ambassadeurs de Hollande, par Mer, de Nangasacqui à Osacca': kaart van de zeereis van Nagasaki tot Ōsaka

MC296A-D Routekaarten van de landreis van Ōsaka naar Edo, het tweede gedeelte van de hofreis

1733 4 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd

In het Nederlands en het Frans
Afkomstig uit Engelbert Kaempfers *De Beschryving van Japan [...]* van 1733.

MC296A 'Particuliere Reyskaart over Land strekkende van Osaka, tot Miaco, de Zetel van den Geestelyken Keyzer van Japan, en van daar tot Jokaits = Carte De la Route par Terre depuis Osacca jusqu'à Miaco et depuis Miaco jusqu'à Jokaitz': kaart van de landroute van Ōsaka via Miyako (Kyōto) tot Yokkaichi
Rechtsboven genummerd: Tab. VIII. A.
Referentie: Walter 1994, no. 104D.

MC296B 'Particuliere Reis Kaart te Land Strekkende van Jokaitz tot aan het Dorp Fammamatz = Carte De la Route par Terre depuis Jokaitz jusqu'à Fammamatz': kaart van de landroute van Yokkaichi tot Hamamatsu
Rechtsboven genummerd: Tab. VIII. B.
Referentie: Walter 1994, no. 104E.

MC296C 'Particuliere Kaart van de Reys te Land van Fammamatz, tot aan Farra = Carte De la Route par Terre depuis Fammamatz jusqu'à Farra': kaart van de landroute van Hamamatsu tot Hara
Rechtsboven genummerd: Tab. IX. A.
Referentie: Walter 1994, no. 104F.

MC296D 'Particuliere Kaart van de Reys te Land van Farra tot Jedo. Keyzerlyke Hoofdstad = Carte De la Route par Terre depuis Farra jusqu'à Jedo': kaart van de landroute van Hara tot Edo
Rechtsboven genummerd: Tab. IX. B.
Referentie: Walter 1994, no. 104G.

Zuidwest-Azië

Palestina

MC062 'Die ghelegentheit ende die palen des lants van Beloften': religieus-historische kaart van het Beloofde Land
1532-1560 1 blad
Houtsnede, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.100.000
Vervaardigd door Jacob van Liesveldt naar een kaart door Lucas Cranach van ca. 1510; afkomstig uit een tussen 1532 en 1560 door Van Liesveldt of diens weduwe Maria Anxt uitgegeven Bijbel. Vermoedelijk een late druk: de tekstuele aanduiding van het noorden 'middernacht 6. noorden' in de bovenrand is incompleet. Het papier is tijdens het drukken verschoven – zie de rechterbovenhoek.
Het kaartbeeld toont verschillende oudtestamentische taferelen, zoals de verwoesting van Sodom en Gomorra, de uittocht uit Egypte en de omzwervingen van de Israëlieten.

Referentie: Poortman & Augusteijn 1995, pp. 63-66, no. 3 & ill. 25 (hiervan de titel overgenomen).
Het blad is ooit gerestaureerd en mogelijk geretoucheerd; in de rechterbovenhoek is het met pen toegevoegde 'Damascus' nog net leesbaar.

MC018 'Terra Sancta, A Petro Laicstain perlustrata, et ab eius ore et schedis à Christiano Schrot in tabulam redacta': kaart van het Beloofde Land
1603 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:600.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius naar een kaart van Christiaan 's Grooten, op basis van gegevens van Petrus Laicksteen. Tweede staat, afkomstig uit de Latijnse edite van Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum* van 1603, uitgegeven door Jan Baptist Vrients.
het noorden is links. Met afbeelding van Jonah en de walvis.
Referenties: van den Broecke 2011, no. 173 (1603L114); *KAN* vol. III, no. 8150:31D [Latijn 114 2v blanco]; Nebenzahl 1986, no. 31; Poortman & Augusteijn 1995, p. 34, ill. 14.

MC083 'Tabula Geographica in qua regiones Cananaeae, *[sic]* et locorum situs prout ea tempore Christi [...] Auctore Petro Planncio = Geographische beschrijvinge des Lands van beloften, gelijck dat zelvige ten tijden Christi [...] door Petrum Plancium': religieus-historische kaart van het Beloofde Land, met decoratieve randen
1604 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.600.000
In het Latijn
Vervaardigd door Petrus Plancius; gegraveerd door Baptista van Doetecum (hier als Baptista Doetechomius); gedrukt te Amsterdam door Jan Evertsz. Cloppenburch. Eerste staat.
Het noorden is links. Het kaartbeeld is omringd door vijftien scenes uit de Evangeliën.
Referenties: *MCN* vol. VI, ill 3.27 [verso: Nederlands]; Nebenzahl 1986, no. 37; Poortman & Augusteijn 1995, pp. 127-140, no. 5.
Zie: August den Hollander, "De bijbelkaarten van Petrus Plancius", in: *Caert-Thresoor* vol. 41 (2022) no. 4, pp. 16-25.

MC915A-E Geïllustreerde religieus-historische kaart van het Beloofde Land, verdeeld in de twaalf stammen van Israël
1662 5 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Met goud gehoogd.

Vervaardigd door Georgius Hornius en Johannes Jansonius; afkomstig uit het zesde deel (de historische atlas) van Janssonius' *Atlas Novus* van 1662.
Het noorden is linksonder. Incompleet exemplaar: blad 2 'Tribus Ruben, et Gad et partes orientales tribuum Benjamin, Ephraim, et Dimidiae Manasse intra Jordanem' (*KAN* vol. I, no. 8150:1D/1 [verso: Latijn L 23-24]) ontbreekt.
De montagevolgorde wijkt af van de volgorde waarin de bladen ingebonden voorkomen (vgl. de individuele katernsignaturen en paginanummering).

MC915A 'Dimidia Tribus Manasse Ultra Jordanem, Tribus Neptalim et partes orientales tribuum Zabuion *[sic]* et Isachar': blad 1
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Met inzet: 'Peregrenatio Abrahae': religieus-historische kaart van de omzwervingen van Abraham.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 8150:1D/4 [verso: Latijn R 39-40].

MC915B 'Pars maxima Tribus Juda versus orientem': blad 3
Met inzet: 'Itinera et Mansiones desert': religieus-historische kaart van de uittocht uit Egypte en de omzwervingen van de Israëlieten.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 8150:1D/5 [verso: Latijn V 49-50].

MC915C 'Tribus Aser, et partes occidentales tribuum Zabulon et Isachar': blad 4
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 8150:1D/3 [verso: Latijn P 33-34].

MC915D 'Tribuum Ephraim, Benjamin, et Dimidiae Manasse intra Jordanem partes occidentales, et partes septentrionales Dan et Juda': blad 5
Referentie: *KAN* vol. I, no. 8150:1D/2 [verso: Latijn N 29-30].

MC915E 'Tribus Simeon et pars meridionalis Tribus Dan, et orientalis Tribus Juda': blad 6
Referentie: *KAN* vol. I, no. 8150:1D/6 [verso: Latijn X 51-52].

MC672 'Iherusalem [...] / Nazareth / Ramma [...]': blad met drie topografische prenten van plaatsen in Palestina
1696-1728 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Amsterdam door Frederick de Wit. Tweede staat, afkomstig uit diens *Theatrum praecipuarum totius Europae urbium* van na 1695 of uit het negenenveerstigste deel van Pieter van der Aa's *Galérie Agréable du Monde* van 1728.
Referenties: *KAN* vol. IV, no. 1970 [Jerusalem;etc:42.2] (2e staat); *KAN* vol. IVA, no. 49:37 [verso: blanco].

(1) 'Iherusalem Turcis Cusembareich': vogelvluchtaanzicht van Jeruzalem
(2) 'Nazareth': vogelvluchtaanzicht van Nazareth
(3) 'Ramma Antiquitissimum in Palestina oppidum': vogelvluchtaanzicht van Ramla

MC884 מפת ארץ ישראל
'[Kaart van het tegenwoordige land van Eretz Yisrael]': kaart van het

Land van Israël in Palestina
1917 1 blad
Chromolithografie
Schaal 1:600.000
In het Hebreeuws
Vervaardigd door Israel Belkind voor de Federation of American Zionists; gedrukt te New York door J. Keller; uitgegeven te New York door E.C. Bridgeman Maps.
Met inzet: '[Zuid-Israël]': Zuid-Palestina. Land van Israël of Eretz Yisrael betreft het concept van het beloofde land in de Joodse traditie, gebaseerd op teksten in de Tenach.

Perzië

Zie ook de rubriek Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen - Meerdere continenten - Kaspische Zeegebied.

MC031 'Persici Vel Sophorum Regni Typus': kaart van Perzië
1638 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Afkomstig uit het derde deel van de eerste Latijnse editie van de *Atlas Novus*, in 1638 uitgegeven door Johannes Janssonius en Henricus Hondius.
Referenties: Alai 2005, no. E. 78; *KAN* vol. I, no. 8200:1A [verso: Latijn 3X].

MC844 'Persici Vel Sophorum Regni Typus': kaart van Perzië
1648-1651 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Duits
Gegraveerd door Pieter van den Keere (hier als Petrus Kaerius); afkomstig uit het tweede deel van een Duitse editie van de *Atlas Minor*, tussen 1648 en 1651 uitgegeven door Johannes Janssonius. Rechtsboven genummerd: 323.
Referenties: Alai 2005, no. E 81; *KAN* vol. III, no. 8200:352.1 [2S2 323; verso: Duits 324].

MC529 'Nova Delineatio Persiae et Confiniorum Veteri longe accuratior edita. Anno 1655': kaart van Perzië en de omliggende gebieden, gedateerd 1655
1656 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Adam Ölschlegel (hier als Adam Olearius); gegraveerd door Christian Lorentzen (hier als Christian Lorens); afkomstig uit Olearius' *Vermehrte Newe Beschreibung Der Muscowitischen und Persischen Reyse [...]*, in 1656 uitgegeven door Johan Holwein. Het papier is tijdens het drukken verschoven – zie de rechteronderhoek.
Het kaartbeeld toont tevens het oostelijke Middellandse Zeebekken (inclusief Cyprus), het zuidoosten van de Zwarte Zee, de Kaspische Zee, een gedeelte van de Rode Zee, het noorden van het Arabisch Schiereiland, de Perzische Golf en het noorden van de Arabische Zee.

Referentie: Alai 2005, no. E. 156.

Zuid- en Zuidoost-Azië

Algemeen

MC009 'Indiae Orientalis, Insularumque Adiacientium Typus': kaart van Zuid- en Zuidoost-Azië
1570-1571 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:22.000.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Eerste staat, afkomstig uit de eerste of tweede Latijnse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1570 en 1571 uitgegeven door Gielis Coppens van Diest.
Het kaartbeeld toont tevens het oostelijke puntje van het Arabisch Schiereiland, het oosten van Perzië, China, Japan en de noordwestkust van Noord-Amerika.
Referenties: van den Broecke 2011, no. 166 (variant op 1570L(B)48); Caboara 2022, p. 92, ill. 62; *KAN* vol. III, no. 8400:31 [verso: Latijn 48 2v blanco].

MC241 'Tertiae Partis Asiae quae modernis India orientalis dicitur acurata delineatio Auctore Iacobo Castaldo Pedemontano': kaart van Zuid- en Zuidoost-Azië
1593 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Johannes en Lucas van Doetecum (hier als Ioannes à Deutecum en Lucas à Deutecum) naar een kaart van Giacomo Gastaldi van 1561; uitgegeven door Gerard de Jode (hier als Gerardus de Iode); afkomstig uit De Jodes *Speculum Orbis Terrae* van 1593.
Het kaartbeeld toont tevens het zuiden van China.
Referenties: vgl. Caboara 2022, p. 93, ill. 63; *KAN* vol. III, no. 8400:32 [verso: Latijn K 10].

MC020, MC201
'India Orientalis': kaart van Zuid- en Zuidoost-Azië
1607-1619 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Gerard Mercator.
Het kaartbeeld toont tevens het oosten van Perzië en het zuiden van China.

MC020 Eerste exemplaar, 1607-1608
In het Latijn
Afkomstig uit de tweede Latijnse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, in 1607-1608 uitgegeven door Jodocus Hondius en Cornelis Claesz.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 8400:1A [verso: Latijn 7K 337-338].

MC201 Tweede exemplaar, 1619

In het Latijn en het Frans
Afkomstig uit de vierde Franse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, in 1619 uitgegeven door Jodocus Hondius jr.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 8400:1A [verso: Frans 7X 359-360].

MC381, MC510

'India quae Orientalis dicitur, et Insulae Adiacentes': kaart van Zuid- en Zuidoost-Azië
1652-ca. 1680 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Henricus Hondius; uitgegeven te Amsterdam door Johannes Janssonius. Tweede staat.
Het kaartbeeld toont tevens het zuiden van China, het zuiden van Japan en het noorden van Australië.

MC381 Eerste exemplaar, 1652-1658
In het Latijn en het Frans
Afkomstig uit een Franse editie van de *Atlas Novus*, tussen 1652 en 1658 uitgegeven door Johannes Janssonius.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 8400:1B.2 [verso: Frans L].

MC510 Tweede exemplaar, 1666-ca. 1680
In het Latijn
Afkomstig uit een Latijnse editie van de *Atlas Novus*, tussen 1666 en ca. 1680 uitgegeven door de erven Janssonius en Johannes Janssonius.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 8400:1B.2 [verso: Latijn zonder signatuur, zonder paginering].

MC042 'India Orientalis et Insularum Adiacentium Antiqua et Nova Descriptio': kaart van Zuid- en Zuidoost-Azië
1697 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Afkomstig uit de editie van 1697 van Philipp Clüvers *Introductionis in universam geographiam [...]*, uitgegeven door Johannes Wolters. Rechtsboven genummerd: Tab. 38.
Het kaartbeeld toont tevens het oosten van Perzië, het zuiden van China en het zuiden van Japan.

MC403A-B 'A Map of the East Indies and the adjacent Countries; with the Settlements, Factories and territories , explaning *[sic]* what belongs to England, Spain, France, Holland, Denmark, Portugal &c. [...]': kaart van Zuid- en Zuidoost-Azië
1709-1720 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels

Vervaardigd en uitgegeven door Herman Moll; gedrukt voor Herman Moll en John King. Komt voor in Molls *The World described; or, a New and Correct Set of Maps*.
Op de hoofdkaart staan de lengtegraden ten opzicht van de meridiaan van Greenwich aangegeven.
De datering is gebaseerd op het feit dat de kaarten voor Molls *The World described [...]*tussen 1709 en 1720 los gedrukt werden.
Referenties: Crowley 2016, appendix no. V; vgl. *DRHMC*, list no. 9729.000 (V); Shirley 2004, T.MOLL-4b, no. 5.
Zie: Alex Zukas, "Cartography and Narrative in the Maps of Herman Moll's *The World Described*", in: *XVII-XVIII* vol. 78 *Cartes et cartographies dans le monde anglophone aux XVIIe et XVIIIe siècles = Maps and Mapping in the English-Speaking World in the 17th and 18th Centuries* (2021) [online].

MC403A Westelijk blad
Met vijf inzetten: [1] 'A Plan of the City of Bantam': plattegrond van Bantam met de bebouwing in vogelvluchtperspectief; [2] 'A Prospect of the City of Goa': vogelvluchtaanzicht van Goa; [3] 'A Prospect of the City of Surat': Profiel van Surat vanuit zee; [4] 'A Plan of Fort St. George and the City of Madras': plattegrond van Chennai met het fort Saint George en [5] 'A Plan of the City of Batavia': plattegrond van Jakarta.

MC403B Oostelijk blad

MC583 'Indiae Orientalis, nec non Insularum Adiacentium Nova Descriptio, Per Nicolaum Visscher': kaart van Zuid- en Zuidoost-Azië
1711-1775 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:250.000
In het Latijn
Vervaardigd door Nicolaes II Visscher; uitgegeven door Pieter II Schenk (hier als Petrum Schenk Junior).
De datering is afgeleid van de periode dat Pieter II Schenk actief was als uitgever.
Referentie: vgl. *AN* vol. III, p. 182, nos. 183 & 183*.

MC182A 'Vue et Description de Surate et de Batavia': twee afbeeldingen op één blad
1719 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Henri Abraham Chatelain; afkomstig uit het vijfde deel van diens *Atlas Historique ou nouvelle introduction a l'Histoire, à la Chronologie & à la Geographie Ancienne & Moderne* van 1719. Rechtsboven genummerd: Tom: V. No. 46. Pag: 128.
Met beschrijving van beide steden.
(1) 'Vue de la Ville de Surate': aanzicht van Surat
(2) 'Batavia': plattegrond van Batavia
Het noorden is links.
Referentie: Brommer 1992, no. BAT K39.

MC041 'A Map of the Continent of the East-Indies &c. Containing the Territories,

Settlements, and Factories of the Europeans. Explaining what belongs to England, France, Holland, Denmark, Portugal &c.': kaart van Zuid- en Zuidoost-Azië
ca. 1729 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Vervaardigd door Herman Moll.
Het kaartbeeld toont Zuid- en Zuidoost-Azië van Damascus tot het noordwesten van Borneo.
De datering is gebaseerd op een exemplaar met het gegraveerde jaartal 1729 bij de National Library of Australia (standnummer MAP RM 2558).

div.nrs. 'Nouvelle Grande Carte des Indes Orientales': kaart van Zuid- en Zuidoost-Azië
1792 4 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd naar diverse manuscriptkaarten en uitgegeven te Amsterdam door Jan Barend Elwe.
Het kaartbeeld toont tevens het zuiden van China, Korea, Japan en Nieuw-Guinea.
De individuele bladen, die samen een wandkaart vormen, zijn los van elkaar verworven.

MC850 'Partie de la nouvelle grande Carte des Indes Orientales, contenant les Terres du Mogol, Surate, Malabar, Cormandel, Bengale, Aracan, Pegu, Siam, Camboje, Tonquin, & une partie de la Chine': blad 1
Linksboven genummerd: 1.

MC849 'Partie de la nouvelle grande Carte des Indes Orientales, contenant les Empires de la Chine & du Japon, les Isles Philippines, Couchin, & les Isles Marianes': blad 2
Linksboven genummerd: 2.

MC741 'Partie de la nouvelle grande Carte des Indes Orientales, contenant les Isles Maldives, Ceylan, Malacca, Sumatra &c. avec les Terres adjacentes de Couchin, Negombo, Colombo & Sourabaia': blad 3
Linksboven genummerd: 3.
Met drie bijkaarten: [1] 'Carte de Royaume de Couchin de Coilan et de Cranganor': kaart van Cochin, Quilon en Cranganur op de Malabarkust (het noorden is links); [2] 'Carte de Nigombo, Colombo': kaart van de westkust van Ceylon tussen Negombo en Colombo (het noorden is links) en [3] 'Carte de Princepaute de Soerabaye et Terre de Grissik': kaart van de noordoostkust van Java en de zuidwestkust van Madura.

MC477 'Partie de la nouvelle grande Carte des Indes Orientales, contenant les Isles de Borneo, Java, Celebes, Mindanao, Gilolo, Moluques, la Nouvelle Guinée, la Nouvelle Bretagne,

& les Nouvelles Philippines; avec les Isles de Sumbawa, Serbira, Solor, Bouton & Pangesane': blad 4
Linksboven genummerd: 4.
Met drie bijkaarten: [1] 'Isle de Sumbawa': kaart van Sumbawa; [2] 'Isles de Serbira et de Solor': kaart van Adonara en Solor en [3] 'Isles de Bouton et Pangesane': kaart van Buton en Muna (het noorden is rechts).

Zuid-Azië

Algemeen

MC504 'Penisola dell India di qua dal Gange et Isole intorno ad essa adiacenti [...]': kaart van het Indisch subcontinent, Ceylon en de Maldiven
1683 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd door Giacomo Cantelli da Vignola naar informatie van Pietro della Valle, Johann Albrecht von Mandelslo, Jean-Baptiste Tavernier 'en andere moderne auteurs'; uitgegeven te Rome door Giovanni Giacomo Rossi.

MC560 'A Map of Hindoostan or the Mogul Empire: From the latest Authorities': kaart van het Indisch subcontinent en Ceylon
1788 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:3.000.000
In het Engels
In vierentwintig facetten op linnen.
Vervaardigd en op 1 januari 1788 uitgegeven te Londen door James Renell; gegraveerd door J. Phillips, W. Harrison & T. Harmar.
James Renell was Surveyor-General voor de Britse gebieden in Bengalen en oostelijk India. Hij publiceerde, na terugkomst in het Verenigd Koninkrijk, als eerste een complete kaart van Hindustan.
Het bijbehorende Memoir ontbreekt.

India

MC125 'Goae Indiae Orientalis Metropolis & Emporii [...] Auctor Ioannes Hugonius A. linschoten 1595 = Affconterfeijtinge vande principaele Coop ende hooft Stat des Rijcks Goa [...] door Ian Huijgen van Linschoten anno 1595': plattegrond van Goa en omgeving, met de bebouwing in vogelvluchtperspectief, gedateerd 1595
1596-1644 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn, het Portugees en het Nederlands

Vervaardigd door Jan Huygen van Linschoten; gegraveerd door Baptista van Doetecum (hier als Baptista à Doetechum). Afkomstig uit een niet nader te bepalen editie van Jan Huygen van Linschotens *Itinerario*. Rechtsonder genummerd: 42 en 43.
Het noorden is onder. Boven de kaart een alternatieve titel in het Portugees : 'A ilha e cidade de Goa metropolitana da India e partes orientais que esta en 15 graos da banda do norte'.
Referenties: *MCN* vol. VII, hst. X & ill. 10.2; Schilder 2017, hst. VII & ill. 7.2 (reproductie van dit exemplaar); Schilder & Kok 2019, ill. 6.3 (reproductie van dit exemplaar).

MC103 'Asiae X Tab:': Ptolemeïsche kaart van het Indisch subcontinent
1605 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Gerard Mercator. Afkomstig uit Petrus Montanus' Ptolemaeus-uitgave *Claudii Ptolemaei Alexandrini, Geographiae Libri Octo Graeco-Latini [...]*, in 1605 uitgegeven door Jodocus Hondius en Cornelis Claesz.
Vgl. inv.nr. MB101 kaart 54.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 0930:1.1 [verso: 2Z 2v blanco].

MC243 'Carte nouvelle des terres de Cucan, de Canara, de Malabar, de Madura, et de Coromandel: avec des remarques, & une table tant des principales Villes du Pays, que des Comptoirs que les Hollandois y possedent': historische kaart aangaande de Nederlandse aanwezigheid op de kust van het zuidelijke gedeelte van het Indisch subcontinent
1719 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Henri Abraham Chatelain; afkomstig uit het vijfde deel van diens *Atlas Historique ou nouvelle introduction a l'Histoire, à la Chronologie & à la Geographie Ancienne & Moderne* van 1719. Rechtsboven genummerd: Tom: V. No: 49. Pag: 129.

MC089 'De Stadt Dabul': aanzicht van Dabhol
1726 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Afkomstig uit het vijfde deel tweede stuk van François Valentijns *Oud en Nieuw Oost-Indiën [...]* van 1726. Linksboven genummerd: No. 16.A.

MC090 'Cananor': aanzicht van Kannur
1726 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Afkomstig uit het vijfde deel tweede stuk van François Valentijns *Oud en Nieuw Oost-Indiën [...]* van 1726. Linksboven genummerd: No. XVII.

MC959 'Bombay': kaart van Mumbai
Januari 1901 1 blad
Chromolithografie

Schaal 1:91.000
In het Duits
Vervaardigd en uitgegeven te Leipzig door F.A. Brockhaus' Geographisch-artistische Anstalt. Afkomstig uit de veertiende oplage van diens *Konversations-Lexicon*, die tussen 1892 en 1920 in tenminste vier verschillende edities werd uitgegeven.
Met inzet: 'Bai von Bombay': kaart van de baai van Mumbai (schaal 1:700.000).

Ceylon

MC128, MC200
'Ins. Ceilan quae incolis Tenarisin dicitur': kaart van Ceylon
1619-1623 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Portugees
Vervaardigd door Petrus Plancius naar gegevens van Cipriano Sanchez. Eerste staat.
Het noorden is links.

MC200 Eerste exemplaar, 1619
In het Frans
Afkomstig uit de vierde Franse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, in 1619 uitgegeven door Jodocus Hondius jr.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 8380:1A.1 [verso: Frans 8A 365-366].

MC128 Tweede exemplaar, 1623
Afkomstig uit de vijfde Latijnse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, in 1623 uitgegeven door Henricus Hondius.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 8380:1A.1 [verso: Latijn 8D 362-363].

MC501A-C Drie afbeeldingen uit Philippus Baldaeus' *beschryving Van het machtige Eyland Ceylon [...]* van 1672
1672 3 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
Uitgegeven door Johannes Janssonius van Waasbergen en Johannes van Someren.

MC501A 'De Stadt Gale': aanzicht van Galle

MC501B 'Columbo': vestingplan van Colombo
Het noorden is links.

MC501C 'Negumbo': vogelvluchtaanzich van Negombo

MC272 'De Stadt Colombe': vogelvluchtaanzicht van Colombo
1676 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Geëtst door Johannes Kip; afkomstig uit Wouter Schoutens *Oost-Indische Voyagie [...]*, in 1676 uitgegeven door Jacob van Meurs en Johannes van Someren.

MC112 'Nouvelle Carte de l'Ile de Ceylon avec des Remarques Historiques': historische kaart van Ceylon
1719 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd

In het Frans
Vervaardigd door Henri Abraham Chatelain; afkomstig uit het zesde deel van diens *Atlas Historique ou nouvelle introduction a l'Histoire, à la Chronologie & à la Geographie Ancienne & Moderne* van 1719. Rechtsboven genummerd: Tom: VI. No. 38. Pag: 159.
Het noorden is rechts.

MC287 'Nieuwe Kaart van het Eyland Ceylon, opgestelt door Francois Valentyn': kaart van Ceylon
1726 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door François Valentijn; uitgegeven door Johannes van Braam en Gerard Onder de Linden. Afkomstig uit het vijfde deel eerste stuk van François Valentijns *Oud en Nieuw Oost-Indiën [...]* van 1726. Rechtsboven genummerd: No. 12.
Het noorden is links. Het kaartbeeld toont tevens de uiterste zuidwestkust van India.

MC882 'Carte de l'Isle de Ceylan Dressée sur les Observations de M.rs de L'Academie Royale des Sciences par le S.r de l'Isle': kaart van Ceylon
1733-1742 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Guillaume Delisle; uitgegeven te Amsterdam door Johannes Covens en Cornelis Mortier (hier als Ioan Covens et Corneille Mortier).
Het kaartbeeld toont tevens de uiterste zuidwestkust van India. Met alternatieve titel in het Latijn boven het kaartbeeld: 'Insula Ceilon olim Taprobana'.

MC883 'Insula Ceilon et Madura Exactissime delineata et nuperrime edita': kaart van Ceylon
ca. 1735 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Reinier en Josua Ottens (hier als R. & J. Ottens). Latere staat van de kaart van Johannes de Ram van ca. 1685.
Het kaartbeeld toont tevens de uiterste zuidwestkust van India.

MC004 'Kaart van 't Eyland Ceylon': kaart van Ceylon
1775 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Gegraveerd te Almelo door Otto Lindeman. Afkomstig uit de vierde druk van het tweede deel van Wouter Schoutens *Reistogt Naar en Door Oostïndien [...]*, in 1775 uitgegeven door o.a. de de wed. J.J. van Poolsum en M. de Bruyn.
Het kaartbeeld toont tevens de uiterste zuidwestkust van India.

Zuidoost-Azië

Zie ook inv.nrs. MC242 en MC253.

Algemeen

MC881A-B 'Le Royaume de Siam avec les Royaumes qui luy sont Tributaires [...]': kaart van het Thailand en zuidelijk Indochina, met het Maleisisch Schiereiland en het westelijke gedeelte van de Indische Archipel
ca. 1700 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Uitgegeven te Amsterdam door Pieter Mortier (hier als Pierre Mortier).
De twee bladen overlappen elkaar ongeveer anderhalve breedtegraad. Met de zeeroute van Batavia naar Siam en vice versa.

MC881A 'Le Royaume de Siam avec les Royaumes qui luy sont Tributaires &c.': noordelijke blad

MC881B 'Le Royaume de Siam Avec les Royaumes qui luy sont Tributaires et les Isles de Sumatra, Andemoan, etc. et les Isles Voisine': zuidelijke blad

MC043 'Les Isles Philppines, celle, de Formose, le Sud de la Chine, les Royaumes de Tunkin, de Cochinchine, de Camboge, de Siam, des Laos; avec partie de ceux de Pegu et d'Ava': kaart van het noordelijke gedeelte van Zuidoost-Azië
1780 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Rigobert Bonne; afkomstig uit Guillaume-Thomas Raynals *Atlas de toutes les parties connues du globe terrestre dressé pour l'Histoire philosophique & politique des établissemens & du commerce des européens dans les deux Indes*, in 1780 uitgegeven door Jean Léonard Pellet. Linksboven genummerd; Liv V. Rechtsboven genummerd: No. 23.
Boven de kaart de lengte ten opzichte van de meridiaan van Ferro; onder de kaart de lengte ten opzichte van de meridiaan van Parijs. Pijltjes in de Zuid-Chinese Zee geven de moessonwinden aan. Met twee inzetten: [1] 'Isle du Guam': kaart van Guam en [2] kaart van de Marianen.
Zie ook inv.nr. MC070.

Noordelijk Zuidoost-Azië

MC720 'Judia, De Hoofd-Stad van Siam': plattegrond in vogelvluchtperspectief van Ayutthaya
1726 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Afkomstig uit het derde deel tweede stuk van François Valentijns *Oud en Nieuw Oost-Indiën [...]* van 1726. Rechtsboven genummerd: No. 34.

MC283 'De Stad Malacka': aanzicht van Malakka
1726 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Afkomstig uit het vijfde deel eerste stuk van François Valentijns *Oud en Nieuw Oost-Indiën [...]* van 1726. Rechtsboven genummerd: No. 37.

MC045 'Karte von den Königreichen Siam, Tunquin, Pegu, Ava, Aracan, &c. Zur allgemeinen Historie der Reisen': kaart van Thailand, Birma en Indochina
1752 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Vervaardigd door Jacques-Nicolas Bellin. Afkomstig uit het tiende deel van de Duitse editie van Antoine François Prévost d'Exilles' *Histoire générale des voyages, ou nouvelle collection des toutes les relations de voyages par mer et par terre [...]*, in 1752 te Leipzig uitgegeven door Arkstee & Merkus. Rechtsboven genummerd: No. 4. Rechtsonder genummerd: Tom. 10. F.

MC322 'Grundriss der Stadt Siam Hauptstadt des Königreiches dieses Namens, aufgenommen von einem französischen Ingenieur im Jahre 1687': plattegrond van Ayutthaya
1752 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits
Vervaardigd door Jacques-Nicolas Bellin. Afkomstig uit het tiende deel van de Duitse editie van Antoine François Prévost d'Exilles' *Histoire générale des voyages, ou nouvelle collection des toutes les relations de voyages par mer et par terre [...]*, in 1752 te Leipzig uitgegeven door Arkstee & Merkus. Rechtsboven genummerd: No. 11.
Rechtsonder buiten de stadsmuren het 'Hollaendische Insel'.

Indische Archipel

Zie ook de rubriek Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen - Oceanië - Nieuw-Guinea.

Algemeen

MC256 'Insulae India Orientalis Praecipuae, In quibus Moluccae celeberriae sunt': kaart van de Indische Archipel
1613-1619 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Afkomstig uit de vierde Latijnse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, tussen 1613 en 1619 uitgegeven door Jodocus Hondius jr.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 8500:1A [verso: Latijn 7S 348-349].

MC135 'Vue et description de quelques-uns des principaux forts Hollandois dans les Indes': blad met zeven afbeeldingen en beschrijvingen van de belangrijkste vestigingen van de Nederlanders in de Indische Archipel
1719 1 blad

Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Henri Abraham Chatelain; afkomstig uit het vijfde deel van diens *Atlas Historique ou nouvelle introduction a l'Histoire, à la Chronologie & à la Geographie Ancienne & Moderne* van 1719. Rechtsboven genummerd: Tom: V. No: 48. Pag: 128.

(1) 'Vuë de Batavia telle qu'elle étoit autrefois sous le nom de Jacatra': aanzicht van Batavia vanuit het noorden
(2) 'Le Fort d'Amboine tel qu'il étoit l'an 1607': vogelvluchtaanzicht van fort Victoria op Ambon
(3) 'Aspect du Fort d'Amboine du côté de la Mer': profiel vanuit zee van fort Victoria op Ambon
(4) 'Ternate par son Aspect Oriental': aanzicht van fort Oranje op Ternate vanuit het oosten
(5) 'Solor': aanzicht van Solor met fort Henricus
(6) 'La Ville et Fort de Gamma-Lamma dans l'Isle de Ternate lequel Fort apartient aux Hollandois': vestingplan van het fort te Castela op Ternate met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
Met inzet: aanzicht van het fort vanuit zee.
(7) 'Fort de l'Isle de Banda': vogelvluchtaanzicht van fort Nassau op Banda

MC044 'Isole di Sunda Borneo Sumatra Java Grande &c.': kaart van het westelijke gedeelte van de Indische Archipel
1740-1750 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Italiaans
Kopie (mogelijk een roofdruk) naar een kaart afkomstig uit de tweedelige *Atlante Novissimo, che contiene tutte le parti del mondo* (de Italiaanse editie van Guillaume Delisles *Atlas Nouveau [...]*, aangevuld met kaarten van Tirion), in 1740-1750 uitgegeven te Venetië door Giambatista Albrizzi. De tekst in de cartouche wijkt af van die op Albrizzi's uitgave (daar: 'Nuovo Carta delle Isole di Sunda come Borneo Sumatra e Java Grande &c. fatta in Amsterdam per Isaac Tirion').

MC006 'Nouva, et Accurata Carta dell' Isole Filippine, Ladrones, e Moluccos, o Isole delle Speziarie come anco Celebes &c. data in luce da Isaac Tirion in Amsterdam': kaart van het oostelijke gedeelte van de Indische Archipel
1740-1750 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Italiaans

Kopie naar een kaart uitgegeven door Isaak Tirion. Afkomstig uit de tweedelige *Atlante Novissimo, che contiene tutte le parti del mondo* (de Italiaanse editie van Guillaume Delisles *Atlas Nouveau [...]*, aangevuld met kaarten van Tirion), in 1740-1750 uitgegeven te Venetië door Giambatista Albrizzi.

MC070 'Carte des Isles de la Sonde, et des Isles Moluques': kaart van de Indische Archipel

1780 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Rigobert Bonne; afkomstig uit Guillaume-Thomas Raynals *Atlas de toutes les parties connues du globe terrestre dressé pour l'Histoire philosophique & politique des établissemens & du commerce des européens dans les deux Indes*, in 1780 uitgegeven door Jean Léonard Pellet. Linksboven genummerd; Liv. I. II. III. et IV. Rechtsboven genummerd: No. 15.
Het kaartbeeld toont tevens de noordkust van Australië. Boven de kaart de lengte ten opzichte van de meridiaan van Ferro; onder de kaart de lengte ten opzichte van de meridiaan van Parijs. Pijltjes in de Zuid-Chinese Zee en de Indische Oceaan geven de moessonwinden aan. Met inzet: 'Isles Moluques proprement dites': de Molukken.
Zie ook inv.nr. MC043.

MC436 'Algemeene Kaart van Nederlands Oostindie Op de schaal van 1 :5,000,000. Ontworpen Naar de Beste Kaarten en Bronnen': overzichtskaart van de Indische Archipel

1847 1 blad

Lithografie, ongekleurd
Schaal 1:5.000.000
Gredrukt in vier bladen, versneden tot tweeëndertig facetten, gemonteerd op linnen. Getekend door W. Beyerinck, J.M. Bruyn en J.F.W.A. Essers; gelithografeerd aan de Koninklijke Militaire Akademie door F.J. Ensinck.
Het kaartbeeld toont tevens het Maleisisch Schiereiland, het zuiden van Indochina en het noordwesten van Australië. Mat administratieve indeling van Nederlands-Indië.

MC961 'Kleine Soenda-Eilanden, Molukken en Ned. Nieuw-Guinea': twee kaarten op één blad

1910 1 blad

Chromolithografie
Schaal 1:6.750.000
Afkomstig uit het twaalfde deel van de derde, geheel om- en bijgewerkte druk van de *Winkler Prins' Geïllustreerde Encyclopaedie*, uitgegeven tussen 1905 en 1912.

(1) Kaart van de Molukken en Nederlands Nieuw-Guinea
Met inzet: 'Soela-Eilanden': kaart van de Soela-eilanden.

(2) Kaart van de Kleine Soenda-eilanden

MC821 'Visit Java and Sumatra / Map of the Government Railways of the Neth. East Indies': toeristische vouwkaart van Sumatra, Zuid-Borneo, Java, Bali,

Lombok en Sumbawa
ca. 1925 1 blad
Chromolithografie
Schaal 1:6.500.000
In het Engels
Gedrukt te Batavia door G. Kolff & Co; uitgegeven door de Nederlands-Indische Gouvernementsspoorwegen (hier als Dutch East-Indian Government Railways).
In het kaartbeeld zijn ook de scheepsverbindingen aangegeven. De kaart is omkaderd door negen zwart-witfoto's van bezienswaardigheden op Java (hoofdzakelijk van de Borobudur). Onder de kaart een schematisch hoogteprofiel van Java: 'Java in relief, scale 1:1.500.000'. Op de versozijde diverse informatie voor toeristen, met acht zwart-witfoto's van spoorwegmaterieel en enkele bezienswaardigheden.
De datering is ontleend aan de qua lay-out sterk verwante kaart van de spoorwegen op Java *Do Java by rail!* in de collectie van het KITLV bij de Universiteitsbibliotheek Leiden (standnummer KK 041-04-02).

MC606 'Idjen Hoogland en Bali = Idjen Highland and Bali': wegenkaart van het oostelijke gedeelte van Oost-Java met de Gunung Ijen en het eiland Bali
1932 1 blad
Chromolithografie
Schaal 1:250.000
In het Nederlands en het Engels
Gedrukt te Batavia door het Reproductiebedrijf Topogragfische dienst; uitgegeven te Semarang door de Koninklijke Vereeniging Java Motor Club.
Vgl. inv.nrs. MC413A t/m MC413C.
Zie: Paul van den Brink, "'Verbrandt ze!'. De hoogstaande wegenkaarten van de Java Motor Club en de Deli Automobiel Club, 1912-1942", in: *Caert-Thresoor* vol. 41 (2022) no. 1, pp. 27-37.

Sumatra

MC072 'Sumatra': geïllustreerde kaart van Sumatra
1565 1 blad
Houtsnede met letterzetsel, handgekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd door Giacomo Gastaldi. Eerste staat, afkomstig uit de tweede editie van het derde deel van Giovanni Battista Ramusio's *Delle Navigationi et Viaggi* van 1565.
Linksboven genummerd: 433; rechtsboven genummerd: 434.
Het noorden is onder. In het eiland de toponiem Taprobana, die ook voor Ceylon gebruikt werd.

MC562 'Sumatra ein grosse Insel, so von den alten Geographen Taprobana genennet worden': kaart van Sumatra
1588-1628 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits

Vervaardigd door Sebastian Henricpetri. Afkomstig uit een van diens heruitgaven van Sebastian Münsters *Cosmographia [...]* van 1588, 1592, 1598, 1614 of 1628.
Met afbeelding van een olifant en diens mahout. Het kaartbeeld toont tevens het zuidelijke gedeelte van het Maleisisch Schiereiland. Met pen is bij Taprobana 'Ceylon' in manuscript toegevoegd. Op de versozijde de titel 'Taprobane der insel Beschreibung, so in den Indianische Meere ist gelegen' en het signatuur 'xxiiii'.
Vgl. inv.nr. MB101 kaart 58.

MC301 'Nieuwe Kaart van het Eyland Sumatra verbeterd door François Valentyn': kaart van Sumatra
1726 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door François Valentijn; uitgegeven door Johannes van Braam en Gerard Onder de Linden. Afkomstig uit het Vijfde deel eerste stuk van François Valentijns *Oud en Nieuw Oost-Indiën [...]* van 1726. Linksboven genummerd: No. 11.
Het kaartbeeld toont tevens het zuidelijke gedeelte van het Maleisisch Schiereiland.

Java

Algemeen

MC073, MC173
'Insulae Javae [...] Edente Hadriano Relando': kaart van Java door Adriaan Reland
1718 2 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Adriaan Reland; uitgegeven te Amsterdam door Gerard van Keulen. De twee bladen werden met een tussenpauze van vijf jaar los van elkaar verworven.
Referentie: van Delft & Storm 2019, no. 49.

MC173 'Insulae Javae Pars Occidentalis Edente Hadriano Relando': westelijke blad
Eerste staat.
Met inzet: 'De Have of Reede van Batavia': kaart van de rede van Batavia.
Referenties: *AN* vol. IV, Keu 124E, no. 267 & p. 382, no. 267; Brommer 1992, no. K31.

MC073 'Insulae Javae Pars Orientalis Edente Hadriano Relando': oostelijke blad
Gegraveerd door Jacob Keyser. Eerste staat.
Met inzet: 'Afteekening vande Stad en t Kasteel van Batavia vertoonende aldus als men voor t kasteel ter Reede Legt': aanzicht van Batavia vanuit zee
Referenties: *AN* vol. IV, Keu 124E, no. 268 & pp. 382-383, no. 268; Brommer 1992, no. P13.

MC174 'Carte de l'Isle de Java: partie Occidentale, partie Orientale, Dressée tout

nouvellement sur les Mémoires les plus exacts [...]': kaart van Java
1719 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Henri Abraham Chatelain; afkomstig uit het vijfde deel van diens *Atlas Historique ou nouvelle introduction a l'Histoire, à la Chronologie & à la Geographie Ancienne & Moderne* van 1719. Rechtsboven genummerd: Tom: V. No. 47. Pag: 128.
Met inzet: 'Le Port de Batavia': kaart van de rede van Batavia. Met uitgebreide beschrijvingen in twee cartouches.

MC007 'Idée de l'Isle de Java Tirée des manuscrits Hollandais [...]': kaart van Java
1751 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Jean Nicolas Bellin naar Nederlandse manuscriptkaarten. Afkomstig uit het achtste deel van Antoine François Prévost d'Exilles' *Histoire générale des voyages, ou nouvelle collection des toutes les relations de voyages par mer et par terre [...]* van 1751.
Rechtsonder genummerd: Tome VIII. No. I.re.

MC788D 'Manns- Und Frauenspersonen von der Insel Java': etnografische afbeelding van een Javaanse man en een Javaanse vrouw
1751 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits
Gegraveerd door Gottlieb Jacob Marstaller. Afkomstig uit de Duitse editie van het achtste deel van Antoine François Prévost d'Exilles' *Histoire générale des voyages, ou nouvelle collection des toutes les relations de voyages par mer et par terre [...]*, in 1751 te Leipzig uitgegeven door Arkstee & Merkus. Rechtsboven genummerd: No. 4.
Vergeleken met de Franse versie is deze Duitse in spiegelbeeld.
Vgl. inv.nrs. MC130 en MC157.

MC334 'A Map of Java Chiefly from Surveys made during the British Administration Constructed in illustration of an Account of Java by Thomas Stamford Raffles Esq:re': kaart van Java
1817 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Schaal van 15 mijlen op een graad
In het Engels
Gegraveerd door John Walker; uitgegeven te Londen door Black, Parbury & Allen.
Behoort bij Thomas Stamford Raffles' *Account of Java* van 1817.
Met vijf inzetten: [1] 'Mineralogical Sketch of the Island of Java. By Dr. Thomas Horsfield, 1812': mineralogische kaart van Java; [2] 'Plan of Palabuan Ratu or Wyn Coops Bay, Surveyed by Capt. Baane by order of the Dutch Government, February 1801': hydrografische kaart van de Wijnkoopsbaai (Pelabuhan Ratu); [3] en [4]

'Harbours Formed by the Island Nusa Kambang'an' (3: Western Harbour; 4: Eastern Harbour): hydrografische kaarten van de westelijke en oostelijke havens bij Pulau Nusa Kambangan en [5] 'Bay of Pachitan': hydrografische kaart van Teluk Pacitan.

MC413A-C 'Automobielkaart van de Java Motor Club van Java en Madoera': wegenkaart van Java en Madura
1929 3 bladen
Chromolithografie
Schaal 1:500.000
Elk blad is in zestien facetten gesneden en op linnen geplakt. Met bijbehorend foedraal.
Gedrukt te Batavia door Kolff & Co.
Met administratieve indeling. Deze kaart kende ten minste vijf, mogelijk zes, edities (1918, 1921, 1924, 1929, 1941 en mogelijk 1948). Dit exemplaar is vermoedelijk een vierde editie.
Vgl. inv.nr. MC606.
Zie: Paul van den Brink, "'Verbrandt ze!'. De hoogstaande wegenkaarten van de Java Motor Club en de Deli Automobiel Club, 1912-1942", in: *Caert-Thresoor* vol. 41 (2022) no. 1, pp. 27-37.

MC413A Blad I: West-Java
MC413B Blad II: Midden-Java
MC413C Blad III: Oost-Java en Madura
De legenda voor de Residentie Soerabaja is opgeplakt. De op de achterkant van die strook papier getypte tekst slaat door en is deels leesbaar: '[Vierde] opgaaf Sf. Residentie Soerabaja voor nieuwe kaart'.

Steden op Java

Algemeen

MC960 'Batavia en Soerabaja': twee kaarten op één blad
1905 1 blad
Chromolithografie
Schaal 1:75.000
Afkomstig uit het tweede deel van de derde, geheel om- en bijgewerkte druk van de *Winkler Prins' Geïllustreerde Encyclopaedie*, uitgegeven tussen 1905 en 1912.
(1) 'Batavia': plattegrond van Batavia, Tandjung Priok, Weltevreden en Meester Cornelis
(2) 'Soerabaja': kaart van Surabaja en directe omgeving

Bantam

MC603 'Contrafactur der grossen Peffer Handell Statt Bamtam in der Insel Java gelegen dawor die Hollendische Schiffart Komem, Und was innen aldar von dem inwonern Begegenett als duch die Buchstaen in der Historia erkleret wirdt Anno 1597': vogelvluchtaanzicht van Bantam vanaf zee,

met Nederlandse schepen
ca. 1598 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits
Anonieme gravure. Vermoedelijk afkomstig uit Stebastian Bremmers *Continuator temporis quinquennalis. Das ist: Fünffjährige Histori Erzehlung [...]* van 1599.

MC496 'XXXII. Accurata designatio bazar sive fori in Bantam, cum suis mercibus': afbeelding van een markt te Bantam
1601-1629 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Johannes en Baptista van Doetecum. Afkomstig uit de eerste of tweede Latijnse editie van de *Tertia Pars Indiae Orientalis [...]* (De Bry's *Petits Voyages* deel III) van 1601 en 1629. Na de titel genummerd: 26.
De afbeelding hoort bij het verslag van de zgn. Eerste Schipvaart onder Pieter Keyser en Cornelis de Houtman.
Referentie: Crawford 1884, p. 168, no. 7 [Latijn i 2]; van Groesen 2012, p. 518.

Batavia / Jakarta

Zie ook inv.nrs. 719, MC073, MC135 kaart 1, MC173, MC174, MC182A kaart 2, MC249, MC403A en MC960.

MC150 'Batavia': twee afbeeldingen op één blad
1665 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Nederlands en het Frans
Gegraveerd door Jacob van Meurs. Afkomstig uit Joan Nieuhofs *Het Gezantschap Der Neêrlandtsche Oost-Indische Compagnie, aan den grooten Tartarischen Cham, Den tegenwoordigen Keizer van China [...]*, in 1665 uitgegeven door Jacob van Meurs.

(1) 'La ville de Batavie = de Stadt Batavia': aanzicht van Batavia vanuit zee
Referentie: Brommer 1992, no. BAT P21.

(2) 'Château, de Batavia = 't Casteel van Batavia': aanzicht van het kasteel van Batavia vanuit net noordoosten

MC288 'La ville de Batavie = de Stadt Batavia': aanzicht van Batavia vanuit zee
1665 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Nederlandse en het Frans
Helft van een blad met van origine twee afbeeldingen.
Gegraveerd door Jacob van Meurs. Afkomstig uit Joan Nieuhofs *Het Gezantschap Der Neêrlandtsche Oost-Indische Compagnie, aan den grooten Tartarischen Cham, Den tegenwoordigen Keizer van China [...]*, in 1665 uitgegeven door Jacob van Meurs.
Zie inv.nr. MC150 voor een compleet exemplaar.
Referentie: Brommer 1992, no. BAT P21.

MC169, MC425A

'Plan de la Ville et du Chateau de Batavia en l'Isle de Java 1679 = Ware affbeeldinge wegens het Casteel ende Stadt Batavia gelegen opt groot Eylant Java Anno 1679': plattegrond van Batavia, met de bebouwing in vogelvluchtperspectief

1679-180 2 bladen

Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Nederlands en het Frans
Het noorden is links. Met inzet: profiel van Batavia vanuit zee. In de legenda rechts een tweede Franse titel: 'Plan de la Ville et du Chateau de Batavia en l'Isle de Java 1669'.
Referentie: Brommer 1992, nos. BAT K17 & BAT P25.

MC425A Eerste versie, 1679

Latere, niet geheel bijgewerkte staat (met linksonder de Nederlandse legenda 'Aenwysinge van de principale plaetsen des Casteels ende Stadt Batavia'), vermoedelijk afkomstig uit de Nederlandse editie van Arnoldus Montanus' *Gedenkwaerdige gesantschappen der Oost-Indische Maatschappy [...]*, in 1679 uitgegeven door Jacob van Meurs.

MC169 Tweede versie, 1679-1680

Latere, niet geheel bijgewerkte staat (zonder linksonder de Nederlandse legenda 'Aenwysinge van de principale plaetsen des Casteels ende Stadt Batavia'), vermoedelijk afkomstig uit de Franse editie van Arnoldus Montanus' *Gedenkwaardige gesantschappen der Oost-Indische Maatschappy in't Vereenighde Nederland, aan de Kaisaren van Japan [...]*, in 1680 uitgegeven door Jacob van Meurs.

MC394, MC447

'Waere Affbeeldinge wegens het Casteel ende Stadt Batavia gelegen opt groot Eyland Java Anno 1681': plattegrond van Batavia, met de bebouwing in vogelvluchtperspectief

1690-ca. 1695 2 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd
Latere staten van de in 1657 door Johannes Janssonius uitgegeven kaart.
Het noorden is links. Met inzet: profiel van Batavia vanuit zee.
Het kaartbeeld geeft volgens Brommer de toestand van 1655 weer.
Referentie: *KAN* vol. IV, no. 1942 [Jakarta:42.1-3] [verso: blanco].

MC447 Eerste exemplaar, 1690

Tweede staat, afkomstig uit het tweede deel van Gregorio Leti's *Teatro Begico*, in 1690 uitgegeven door Willem de Jonge.
Referentie: vgl. Brommer 1992, nos. BAT K13, BAT K20 & BAT P08.

MC394 Tweede exemplaar, ca. 1695

Derde staat, uitgegeven door Frederick de Wit; mogelijk afkomstig uit diens *Theatrum praecipuarum totius Europae urbium* van na 1695.
Rechtsboven met pen genummerd: 110.
Referenties: Brommer 1992, nos. BAT K21 & BAT P08; Schilder & Kok 2010, ill. 2.5 (reproductie van dit exemplaar).

MC130, MC157

'Der Hollaendisch-Ostindianischen Compagnie Weltberümte Haupt-

Handels und Niederlags-Stadt Batavia, in Asien auf dem grossen Eyland Java [...]': kaart van de handels- en stapelplaats Batavia en omgeving, gedateerd 1733
1733-1751 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Uitgegeven te Neurenberg door de erven Homann.
Onder de kaart een profiel: 'Prospect von Batavia': aanzicht van Batavia vanuit zee, geflankeerd door etnografische afbeeldingen ('Javaner', 'Javanischer Soldat' en 'Ambones'); met drie inzetten: [1] 'Prospect der Stadt Batavia von der Morgen Seite anzusehen': aanzicht van Batavia vanuit het oosten; [2] 'Das Rath-Haus': aanzicht van het raadhuis en [3] 'prospect des Castels von innen, mit des Herrn Goeverneur-Generals Bewohnung': aanzicht van de bebouwing binnen het kasteel, met de kwartieren van de Gouverneur-Generaal.
Vgl. inv.nrs. MC788C en MC788D.
Referenties: Brommer 1992, nos. BAT K33 & BAT P33; Heinz 2002, As 21/1A.

MC130 Eerste exemplaar, 1733
Eerste staat (met privilege).

MC157 Tweede exemplaar, 1750-1751
Tweede staat (zonder privilege).

MC876 'Batavia': aanzicht van Batavia vanuit het noordoosten
ca. 1750 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits
Anonieme gravure; afkomstig uit een niet nader te bepalen boekwerk.

MC244 'Plan de la Ville et du Chateau de Batavia, Pour Servir à l'Histoire Generale des Voyages. Tiré des Hollandois. 1750': plattegrond van Batavia, met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
1751 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
Gegraveerd door Guillaume d'Heulland. Afkomstig uit het achtste deel van Antoine François Prévost d'Exilles' *Histoire générale des voyages, ou nouvelle collection des toutes les relations de voyages par mer et par terre [...]* van 1751. Rechtsonder genummerd: Tome VIII. No. 8.
Het noorden is links.

MC323, MC425C
'Grundriss von der Stadt und dem Schlosse Batavia Zur Allgemeinen Historie der Reisen. Aus dem Hollaendischen': plattegrond van Batavia, met de bebouwing in vogelvluchtperspectief
1751 2 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits

Afkomstig uit de Duitse editie van het achtste deel van Antoine François Prévost d'Exilles' *Histoire générale des voyages, ou nouvelle collection des toutes les relations de voyages par mer et par terre [...]*, in 1751 te Leipzig uitgegeven door Arkstee & Merkus.
Rechtsboven genummerd: No. 15.
Het noorden is links.

MC323 Eerste exemplaar
MC425C Tweede exemplaar

MC425B 'Carte von den Gegenden um Batavia nebst der Aussicht dieser Stadt Zur Allgemeinen Historie der Reisen 1750. Aus dem Hollaendischen': twee afbeeldingen op één blad
1751 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits
Afkomstig uit de Duitse editie van het achtste deel van Antoine François Prévost d'Exilles' *Histoire générale des voyages, ou nouvelle collection des toutes les relations de voyages par mer et par terre [...]*, in 1751 te Leipzig uitgegeven door Arkstee & Merkus.
Rechtsboven genummerd: No. 16; rechtsonder genummerd: T. VIII. F.

(1) Aanzicht van Batavia vanuit zee
(2) Kaart van Batavia en omgeving

MC225 'Batavia': plattegrond van Batavia, met aanduiding van de wijzigigen die plaatsvonden in de periode 1731-1750
1755 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Nederlands en het Frans
Vervaardigd door Jacob van der Schley naar een kaart door Jean Nicolas Bellin.
Afkomstig uit het twaalfde deel van de Nederlandse editie van Antoine François Prévost d'Exilles' *Histoire générale des voyages, ou nouvelle collection des toutes les relations de voyages par mer et par terre [...]* van 1755.
Het noorden is links.
Referentie: Brommer 1992, no. BAT K45.

MC788A 'Aussicht des Schlosses Batavia von der Seite des Zuckermagazins': aanzicht van het kasteel van Batavia vanuit het oosten
1764 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Afkomstig uit het achttiende deel van Johann Joachim Schwabes *Allgemeine Historie der Reisen zu Wasser und zu Lande; oder Sammlung aller Reisebeschreibungen [...]*, 1764 te Leipzig uitgegeven door Arkstee & Merkus. Rechtsboven genummerd: No. 2; linksonder genummerd: Suppl. zum VIII bande No. 2; rechtsonder genummerd: T. XVIII F.

MC788B 'A View of the Dutch Fortifications and Port of Batavia': aanzicht van het

kasteel van Batavia vanuit het oosten
ca. 1778 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Engels
Afkomstig uit Charles Theodore Middleton's *A New and Complete System of Geography [...]* van 1777-1778.

MC369 'Plan der Stad en 't Kasteel Batavia' plattegrond van Batavia
1780 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door Claudius Anthony von Luepken; gegraveerd op 2 februari 1780 te Amsterdam door Abraham van Krevelt; uitgegeven te Amsterdam door Petrus Conradi en te Harlingen door Volkert van der Plaats.
Het noorden is onder. Het opschrift meldt: 'Deze platte grond is vervaardigd in 1770, op hoog bevel, onder de regeering van den Hoog-Edelen Heer P.A. van der Parra'.
Zie voor het origineel in manuscript [van 1764] 4.VEL inv.nr. 1196.
Referenties: Brommer 1992, no. BAT K47; *GAVOC* vol. II, p. 110.

MC947 'Peta Djakarta Map': plattegrond van Jakarta
1969 1 blad
Meerkleuren offset
Schaal 1:20.000
In het Bahassa Indonesia en het Engels
Vervaardigd door Chalid Latif en Turip I. Sudjono; uitgegeven door Pembina.
Geïllustreerde vouwkaart, 'Edisi 1969', met op de voorzijde de noordelijke helft van Jakarta met Tanjung Priok en een bijkaart: 'Route Bus & Pembagian Wilajah': kaart van busroutes met geografische indeling; op de versozijde de zuidelijke helft van Jakarta met bijkaart: 'Kebajoran' : plattegrond van Kebayoran Bar of Zuid-Jakarta (schaal 1:15.000). Ondank het verschil in schaal lopen beide kaarten op de versozijde in elkaar over. Met index.
Copyright © 1969 CV Pembina, Djakarta & Surabaja.

Celebes

MC271 'de verovering van Mackasser': afbeelding van de verovering van Makassar door de Nederlanders in 1667
1676 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Geëtst door Coenraat Decker; afkomstig uit Wouter Schoutens *Oost-Indische Voyagie [...]*, in 1676 uitgegeven door Jacob van Meurs en Johannes van Someren.

Molukken

Zie ook inv.nr. MC961.

Algemeen

MC133 'VI. Wie die Holländer sampt dem König von Ternate mit seinem Volck vor Tidore gerükt': afbeelding van de gezamenlijke expeditie van Nederlandse soldaten en troepen van de koning van Ternate tegen de stad en vesting Tidore op 2 mei 1605
1606 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
In het Duits
Vervaardigd door Georg Keller. Afkomstig uit de Duitse editie van de *Indiae Orientalis Pars Octava [...]* (De Bry's *Petits Voyages* deel VIII) van 1606. Rechtsboven genummerd: 6.
De afbeelding hoort bij het verslag van admiraal Steven van der Hagen.
Referentie: Crawford 1884, p. 86, no. 11; van Groesen 2012, p. 520.

MC023, MC204
'Insularum Moluccarum Nova descriptio': kaart van de Molukken
1638 2 bladen
In het Latijn
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes Janssonius. Afkomstig uit het derde deel van de Latijnse editie van de *Atlas Novus*, in 1638 uitgegeven door Johannes Janssonius en Henricus Hondius.
Het noorden rechts.
Referenties: *KAN* vol. I, no. 8560:1 [verso: Latijn 4D(4E)]; vgl. Storms 2022, no. 32.

MC023 Eerste exemplaar Koperdiepdruk, handgekleurd
Het signatuur Eeee is weggeradeerd en met pen vervangen door Dddd.

MC204 Tweede exemplaar Koperdiepdruk, ongekleurd
Het signatuur is met pen gewijzigd van Eeee naar Dddd.

Ambon

MC788C 'Ein Einwohner Aus Der Insel Amboina, zum Kriege gerüstet': etnografische afbeelding van een Ambonese krijger
1751 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Duits
Gegraveerd door Gottlieb Jacob Marstaller. Afkomstig uit de Duitse editie van het achtste deel van Antoine François Prévost d'Exilles' *Histoire générale des voyages, ou nouvelle collection des toutes les relations de voyages par mer et par terre [...]*, in 1751 te Leipzig uitgegeven door Arkstee & Merkus. Rechtsboven genummerd: No. 11.
Vergeleken met de Franse versie is deze Duitse in spiegelbeeld.
Vgl. inv.nrs. MC130 en MC157.

MC889 'Carte Particuliere de l'Isle d'Amboine': kaart van Ambon
1761 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans

Vervaardigd door Jean Nicolas Bellin. Afkomstig uit het zeventiende deel van Antoine François Prévost d'Exilles' *Histoire générale des voyages, ou nouvelle collection des toutes les relations de voyages par mer et par terre [...]* van 1761 (supplement bij het achtste deel van 1751). Linksonder genummerd: Suppl. au Tome VIII No. 5.
Het noorden is rechtsboven.
Prévost verzorgde tussen 1746 en 1759 de eerste vijftien delen van de *Histoire générale des voyages [...]*, het twintigste en laatste deel verscheen in 1802.
Referentie: vgl. Werner 2013, no. IX:25a.

MC226, MC892

'Plan d'Amboine, tel qu'il étoit en 1718': plattegrond van de stad Ambon weergevende de situatie van 1718
1773 2 bladen

Vervaardigd door Jacob van der Schley naar een kaart door Jean Nicolas Bellin. Afkomstig uit Guillaume-Thomas Raynalls *Atlas portatif pour servir à l'intelligence de l'histoire philosophique et politique des établissemens et du commerce des Européens dans les deux Indes*, in 1773 uitgegeven te Amsterdam door Ernest van Harrevelt en Daniel Jean Changuion.
Het noorden is linksonder. Met Nederlandse titel onder het kaartbeeld: 'Platte-Grond van Amboina, zoo als het was in den Jaare 1718'.

MC226 Eerste exemplaar Koperdiepdruk, ongekleurd
MC892 Tweede exemplaar Koperdiepdruk, handgekleurd

OCEANIË

Nieuw-Guinea

Zie ook de rubriek Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen - Azië - Delen van Azië - Zuid- en Zuidoost-Azië - Zuidoost-Azië - Algemeen en Landkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen - Azië - Delen van Azië - Zuid- en Zuidoost-Azië - Zuidoost-Azië - Indische Archipel.

MC910G 'Ajapo Dutch New Guinea S236 - E14035/5': blad uit de meerbladige geallieerde oorlogskaart van Nederlands-Nieuw-Guinea, van 2°36' tot 2°41' zuiderbreedte
1944 1 blad

Chromolithografie
Schaal ca. 1:20.000
In het Engels
Vervaardigd door het War Department / Corps of Engineers U.S. Army. Preliminary sheet subject to correction. Special map. Prepared under the direction of the Chief Engineer, GHQ, SWPA, by Base Map Plant, U.S. Army, GHQ, SWPA, March 1944.
Op de rectozijde een volledige kaart in kleur, gebaseerd op Amerikaans metingen en luchtfotografie en verschillende Nederlandse kaarten (Hollandia 1:250.000 van 1936; hydrografische kaart 379 van 1933) en informatie van NEFIS (Netherlands Forces Intelligence Service). Met indexkaartje, aanduiding van de magnetische declinatie 1944

en een betrouwbaarheidsdiagram; op de versozijde in zwart-wit een fotokaart van de noordelijke helft (van 2°36' tot ca. 2°38'30" zuiderbreedte) van het op de rectozijde gedrukte kaartbeeld, gebaseerd op Amerikaanse luchtfotografie van februari 1944.

AFRIKA

Gehele continent

MC093 'Africa, Libya, Morenland, mit allen Künigreichen so zu unsern zeiten darin gefunden werden': kaart van Afrika
1572 1 blad
Houtsnede met letterzetsel, ongekleurd
In het Duits
Vervaardigd door Sebastian Münster. Latere staat van diens *Africa XVIII. Nova Tabula* uit 1540, zoals die voorkomt in de Duitse editie van diens *Cosmographia* van 1572.
Met afbeelding van een cycloop.
Referenties: Betz 2007, no. 3 (1572 variant 15 [p. 92]) [verso: Duits xxv 2v blanco]; Bodenstein 2017, no. 8.; vgl. Tooley 1969, p. 85.

MC258 'Table d'Afrique': kaart van Afrika
1575 1 blad
Houtsnede met letterzetsel, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door André Thevet. Afkomstig uit diens *La Cosmographie universelle d'Andre Thevet Cosmographe du Roy*, in 1575 uitgegeven door Pierre l'Huillier en Guillaume Chaudiere.
Referenties: Betz 2007, no. 17; Kok 2006, no. 54.

MC028D 'Africae Tabula Nova': kaart van Afrika
1592 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:23.000.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Vierde staat, afkomstig uit de vierde Latijnse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum* van 1592.
Referenties: Betz 2007, no. 12.4; Bodenstein 2017, no. 10; van den Broecke e.a. 1998, pp. 185-197; van den Broecke 2011, no. 8 (1592L4); *KAN* vol. III, no. 8600:31 [verso: Latijn 4]; Kok 2006, no. 50; Tooley 1969, p. 88.

MC632 'Tabula Aphricae nova sumta ex operibus Ludovici Tercerae cosmographi Regiae majestatis Hispaniarum': kaart van Afrika
ca. 1600 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn

Vervaardigd door Petrus Plancius naar een origineel van Luis Teixeira; gegraveerd door Johannes van Doetecum jr. Eerste staat, uitgegeven door Cornelis Claesz.
Met inzetten: [1] 'Insula D.Helena' [...]: aanzicht van Sint-Helena; [2] 'Insulae et arcis Mocambique deschriptio [...]': kaartje van Ilha de Moçambique.
Referenties: Betz 2007, no. 45.1; *MCN* vol. VII, map 12.4.

MC036, MC050C

'Africa Ex magna orbis terrae descripione Gerardi Mercatoris [...]': kaart van Afrika
1613-1630 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Gerard Mercator; gegraveerd door Gerard Mercator jr. Afkomstig uit de vierde, vijfde of tiende editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, uitgegeven door Jodocus Hondius jr. en Henricus Hondius.
Referenties: Betz 2007, no. 31; Bodenstein 2017, no. 18; *KAN* vol. I, no. 8600:1A [verso: Latijn K 35-36]; Tooley 1969, p. 75.

MC036 Eerste exemplaar
MC050C Tweede exemplaar
De inkleuring van dit exemplaar is niet eigentijds.
Referentie: Kok 2006, no. 34.

MC196 'Nova Africae Tabula [...]': kaart van Afrika
1619 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd en gedrukt te Amsterdam door Jodocus Hondius. Afkomstig uit de vierde Franse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas Atlas van 1619, uitgegeven door Jodocus Hondius jr.
Referenties: Betz 2007, no. 52; Bodenstein 2017, no. 19; *KAN* vol. I, no. 8600:1B [verso: Frans 7H 333 2v blanco]; Kok 2006, no. 38; *MCN* vol. VI, map 10, ill. 5; Tooley 1969, p. 54.

MC076 'Africae nova descriptio [...]': kaart van Afrika, met decoratieve randen
1631-1635 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Willem Jansz. Blaeu. Tweede staat, afkomstig uit de tweede editie van diens *Appendix* van 1631 of uit het eerste deel van de Latijnse editie van Willem Jansz. en Joan Blaeus *Theatrum Orbis Terrarum* van 1635.
Met vogelvluchtaanzichten en plattegronden van Tanger, Ceuta, Algiers, Tunis, Alexandrië, Caïro, Ilha de Moçambique, El Mina en Las Palmas de Gran Canaria [boven] en afbeeldingen van de klederdracht van Marokkanen, Senegalezen, Guinese handelaren, bewoners van Kaap de Lopo Gonsalves, Congolezen [links], Egyptenaren, Abessijnen, Mozambikanen, de koning van Madagaskar en inwoners van Kaap de Goede Hoop [rechts].

Referenties: Betz 2007, no. 57.2; Bodenstein 2017, no. 22.1; *KAN* vol. II, no. 8600:2 [verso: Latijn F]; Kok 2006, no. 30; *MCN* vol. IV, no. 36.2-4 & vol. VI, map 11.2; Tooley 1969, p. 29.

MC057 'Africae nova Tabula [...]': kaart van Afrika, met decoratieve randen, gedateerd 1632
1638-1658 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Jodocus Hondius; uitgegeven te Amsterdam door Johannes Janssonius. Vierde staat, afkomstig uit een Nederlandse editie van diens *Atlas Novus*. Met vogelvluchtaanzichten en plattegronden van Caïro, Alexandrië, Algiers, Tunis, Tanger en Ceuta [boven] en afbeeldingen van de klederdracht van Marokkanen, Senegalezen, Guinese handelaren, inwoners van Kaap de Lopo Gonsalves, Congolezen [links], Egyptenaren, Abessijnen, Mozambikanen, de koning van Madagaskar en bewoners van Kaap de Goede Hoop [rechts].
Referenties: Betz 2007, no. 60.4; *KAN* vol. I, no. 8600:1C.2 [verso: Nederlands a]; *MCN* vol. VI, map 13.4; Tooley 1969, p. 54.

MC861 'Africae Descriptio Nova [...]': kaart van Afrika
1652 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Engels
Gegraveerd door William Trevethen; vervaardigd en uitgegeven door Henry Seile. Eerste staat, afkomstig uit de eerste editie van Peter Heylyns *Cosmographie in foure Bookes [...]* van 1652.
Referentie: Betz 2007, no. 83.1.

MC266 'L'Africa Divisa nelle sue Parti secondo le più moderne relationi colle scoperte dell' origine, e corso del Nilo [...]': kaart van Afrika
1690-1691 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd door Vincenzo Coronelli; gedrukt door Domenico Padoani. Eerste staat, afkomstig uit het eerste deel van Coronelli's *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1690-1691. Het betreft alleen het linker blad (tot 45° oosterlengte ten opzichte van de meridiaan van Ferro).
Referenties: Betz 2007, no. 153.1 (linker helft); Shirley 2004, T.CORO-7a, no. 10; Tooley 1969, p. 38.

MC431 'Novissima et Perfectissima Africae Descriptio [...]': kaart van Afrika
ca. 1696 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn

Getekend door Philip Tideman; gegraveerd door Gilliam van der Gouwen; uitgegeven te Amsterdam door Carel Allard.
In de linker en rechter marges is informatie over het maximale aantal uren daglicht voor de geografische breedte opgenomen.
Referenties: Betz 2007, no. 162; Bodenstein 2017, no. 29; Tooley 1969, p. 3.

MC295 'Africa in praecipuas ipsius partes distributa, ad observationes academiae regiae scientiarum, et exquisitissimas tabulas [...] = L'Afrique Selon les nouvelles observations de Mess.rs de l'Academie des Sciences etc. [...]': kaart van Afrika
1713-1728 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Leiden door Pieter van der Aa. Afkomstig uit diens *Le Nouveau Theatre du Monde, ou la Geographie Royale* van 1713 of uit diens *Galérie Agréable du Monde* van 1728. Rechtsonder met pen genummerd: 1a.
Referentie: *AN* vol. I, Aa 6 no. 48; *KAN* vol. IV-A, no. 60:03 [verso: blanco]; Kok 2006, no. 46; Tooley 1969, p. 1.

MC640F 'L'Afrique, Suivant les Nouvelles Observations de Mess.rs de l'Academie Royale des Sciences, etc. [...]': kaart van Afrika
1713-1728 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
De trompe-l'oeil sierrand is van een aparte plaat gedrukt.
Uitgegeven te Leiden door Pieter van der Aa. Afkomstig uit diens *Le Nouveau Theatre du Monde, ou la Geographie Royale* van 1713 of uit diens *Galérie Agréable du Monde* van 1728. Rechtsonder met pen genummerd: 77.
Referenties: *AN* vol. I, Aa 7 no. 161; *KAN* vol. IV-A, no. 60:04 [verso: blanco]; Tooley 1969, p. 1.

MC705C 'Africa iuxta navigationes et observationes recentissimas aucta [...]': kaart van Afrika
ca. 1725 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Getekend door Gottfried Rogg; uitgegeven te Augsburg door Matthäus Seutter, o.a. in diens *Atlas Novus sive Tabulae Geographica* van ca. 1730.
Referentie: Tooley 1969, p. 110.

MC576 'Kaart van Afrika Door den Heer d'Anville [...]': kaart van Afrika
1763 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door Jean Baptiste Bourgignon d'Anville; uitgegeven te Amsterdam door Isaak Tirion.
Met inzet: 'Vlaamsche Eilanden': kaartje van de Azoren.

Referentie: Tooley 1969, p. 118.

Delen van Afrika

Algemeen

MC095 'Aphricae Tabula IIII': Ptolmeïsche kaart van het noordelijke gedeelte van Afrika
1542 1 blad
Houtsnede met letterzetsel, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Sebastian Münster. Afkomstig uit de tweede Latijnse editie van diens *Geographia universalis vetus et nova complectens Claudii Ptolemaei Alexandrini enarrationis [...]*, in 1542 uitgegeven te Bazel door Henricus Petrus.
Het kaartbeeld toont het aan de antieken bekende gedeelte van Afrika.
Vgl. inv.nr. MB101 kaart 38.
Afkomstig uit hetzelfde boek als inv.nrs. MC094, MC096 en MC097.
[verso: Latijn 19 (met pen gewijzigd in 16) 2v blanco].
Referentie: Nordenskiöld 1889, pp. 23-24 no. 25.

MC275 'Tabulam hanc Aegypti, si aequus ac diligens lector, cum alys, quae hactenus prodicunt conferat [...]': kaart van Afrika
1598-1624 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Johann Theodor en Johann Israel de Bry. Afkomstig uit een Latijnse editie van de *Vera Descriptio Regni Africani [...]* (De Bry's *Petits Voyages* deel I) van 1598 of 1624, naar een origineel gegraveerd door Natale Bonifacio zoals voorkomt in Filippo Pigafetta's *Relatione de reame di Congo* (in 1591 uitgegeven door Bartolomeo Grassi).
Het noordwestelijke gedeelte van het continent (tot 37° oosterlengte ten opzichte van de meridiaan van Tenerife) is niet afgebeeld. De cartouche rechtsboven is – afgezien van een later toegevoegde aantekening in inkt – leeg gelaten.
Referenties: Betz 2007, pp. 34-36 (dit exemplaar is gereproduceerd op p. 36); Bodenstein 2017, nos. 14.1 & 14.2; Crawford 1884, p. 161, no. 10 (2); Kok 2006, no. 25; *MCN* vol. VII, p. 188.

MC842 'Carte du Congo et du Pays des Cafres': kaart van Afrika ten zuiden van de evenaar
1708 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd en uitgegeven te Parijs door Guillaumme Delisle. Rechtsboven met pen genummerd: M.
Referentie: Tooley 1969, p. 72.

MC548 'Carte de l'Afrique Meridionale, ou Pays entre la Ligne & le Cap de Bonne Esperance et l'Isle de Madagascar': kaart van Afrika ten zuiden van de evenaar

1710 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Net boven de steenbokskeerkring is een gegraveerd mannetje opgeplakt.
Vervaardigd door Nicolaes II Visscher; uitgegeven door Elisabeth Versijl (hier als la Veuve de Nicolas Visscher). Op de versozijde met pen genummerd: Tab LXXVIII.
Met drie inzetten: [1] 'Elevation Du Port et Mont Table au Cap De Bonne Esperance': aanzicht van Kaapstad vanuit het noorden; [2] 'Plan Du Port et Mont Table au Cap De Bonne Esperance': kaart van Kaapstad en de Tafelbaai en [3] kaart van de Kaapkolonie, met weergave van de kralen der Khoekhoen en Sān (hier als Kraalen of Hutten der Hottentotten).
Vgl. inv.nr. MC701.
Elisabeth Versijl, weduwe van Nicolaes II Visscher, dreef na haar mans overlijden in 1702 tot 1726 de uitgeverij.
Referenties: *AN* vol. II, p. 184, no. 254; Tooley 1969, p. 120.

MC717 'Africae Pars Meridionalis cum Promontorio Bonae Spei [...]': kaart van Afrika ten zuiden van 13° tot 38° zuiderbreedte

1751-1760 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd en uitgegeven te Augsburg door Tobias Conrad Lotter (hier als Tobiae Conradi Lotter).
Met drie inzetten: [1] 'Castellum Batavorum in Promontoio Bonae Spei, of Het Casteel de Goede Hoop': plattegrond van het Kasteel de Goede Hoop (het noorden is onder); [2] 'Sinus Saldanhae of Saldanha Baay': kaart van de Saldanhabaai en [3] 'Ager Promontorii Bonae Spei': kaart van het Kaaps Schiereiland.
De datering is gebaseerd op de periode dat Wilhelm VIII von Hessen-Kassel, aan wie de kaart is opgedragen, daadwerkelijk landgraaf was.

MC701 'Carte de l'Afrique Meridionale, ou Pays entre la Ligne & le Cap de Bonne Esperance et l'Isle de Madagascar': kaart van Afrika ten zuiden van de evenaar

1792 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Uitgegeven te Amsterdam door Jan Barend Elwe. Latere staat van de in 1710 door Elisabeth Versijl uitgegeven kaart.
Met drie inzetten: [1] 'Elevation Du Port et Mont Table au Cap De Bonne Esperance': aanzicht van Kaapstad vanuit het noorden; [2] 'Plan Du Port et Mont Table au Cap De Bonne Esperance': kaart van Kaapstad en de Tafelbaai en [3] kaart van de Kaapkolonie, met weergave van de kralen der Khoekhoen en Sān (hier als Kraalen of Hutten der Hottentotten).

Vgl. inv.nr. MC548.

Noord-Afrika

MC094, MC096-097

Drie Ptolmeïsche kaarten van Noord-Afrika uit de tweede Latijnse editie van Sebastian Münsters *Geographia universalis vetus et nova complectens Claudii Ptolemaei Alexandrini enarrationis [...]*

1542 3 bladen

Houtsnede met letterzetsel, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Sebastian Münster; uitgegeven te Bazel door Henricus Petrus.
De drie opvolgende afbeeldingen in de Middellandse Zee zijn als stripverhaal te lezen (mogelijk bedoeld als Jonah en de walvis).
Afkomstig uit hetzelfde boek als inv.nr. MC095.
Referentie: Nordenskiöld 1889, pp. 23-24 no. 25.

MC094 'Aphricae Tabula I': Ptolmeïsche kaart van westelijke gedeelte van Noord-Afrika
In de Middellandse Zee een afbeelding van een schip.
Vgl. inv.nr. MB101 kaart 31.
[verso: Latijn 13 2v blanco].

MC096 'Aphricae Tabula II': Ptolmeïsche kaart van het middelste gedeelte van Noord-Afrika
In de Middellandse Zee een afbeelding van een schip dat vergaat en opvarenden die te water raken.
Vgl. inv.nr. MB101 kaart 33.
[Latijn 14 2v blanco].

MC097 'Tabula Aphricae III': Ptolmeïsche kaart van oostelijke gedeelte van Noord-Afrika
In de Middellandse Zee een afbeelding van een zeemonster dat een drenkeling verzwelgt.
Vgl. inv.nr. MB101 kaart 35.
[Latijn 15 2v blanco].
Referentie: van Duzer 2013, p. 38, ill. 4.

MC427 'Aegypti [...] / Carthaginis [...]': twee kaarten op één blad

1570-1587 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Rechter helft van een blad met van origine drie kaarten; de linker helft ('Natoliae, Quae Olim Asia Minor Nova Descriptio') ontbreekt.
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Eerste staat, afkomstig uit een niet nader te identificeren Latijnse, Nederlandse, Duitse of Franse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum*.
Referentie: van den Broecke e.a. 1998, pp. 197-199; van den Broecke 2011, no. 174 (174b & 174c); *KAN* vol. III, no. 8110+8650+8630:31 (8650:31 & 8630:31) [verso: blanco].

(1) 'Aegypti Recentior Descriptio': kaart van Egypte
Schaal ca. 1:2.000.000
(2) 'Carthaginis Celeberrimi Sinus Typus': kaart van de baai van Tunis
Schaal ca. 1:500.000

MC081 'Fessae, et Marocchi Regna Africae Celeberr. describebat Abrah. Ortelius 1595': kaart van de koninkrijken Fez en Marrakesh
1603 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:11.500.000
In het Latijn
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Eerste staat, afkomstig uit een late Latijnse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1603 uitgegeven door Jan Baptist Vrients.
Met inzet: 'Congi Regni Christiani, in Africa, Nova Descriptio. Auctore Philippo Pigafetta': kaart van het koninkrijk Congo naar Filippo Pigafetta.
Vgl. inv.nr. MC740 kaart 11.
Referenties: Betz 2007, p. 63; Bodenstein 2017, no. 12; van den Broecke e.a. 1998, pp. 203-204; van den Broecke 2011, no. 177 (1603L118); *KAN* vol. III, no. 8615:31 [verso: Latijn 118 2v blanco].

MC690 'Aegypti Recentior descriptio: Aegyptis & Turcis Elchibith; Arabibus Masre & Misri, Hebraeis Mitsraim': kaart van Egypte
1666-1675 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Johannes Janssonius. Afkomstig uit het tweede deel van de Latijnse editie van diens *Atlas Novus* van 1666 of uit het achtste deel van de Latijnse editie van 1675.
Het noorden is rechts.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 8650:1 [verso: Latijn zonder signatuur, zonder paginering].

West-Afrika

MC255 Geïllustreerde kaart van Opper-Guinee
1565 1 blad
Houtsnede met letterzetsel, ongekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd door Giacomo Gastaldi. Eerste staat, afkomstig uit de tweede editie van het derde deel van Giovanni Battista Ramusio's *Delle Navigationi et Viaggi* van 1565.
Linksboven genummerd: 430; rechtsboven genummerd: 431.
In de kaart de toponiem 'Parte De Lafrica'.

MC203 'Guineae Nova Descriptio': kaart van Opper-Guinee
1619 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Frans

Afkomstig uit de Franse versie van de vierde editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, in 1619 uitgegeven door Jodocus Hondius jr.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 8700:1A [verso: Frans 7M 341-342].

MC426 'Guinea': kaart van Opper-Guinee
1642-1665 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Nederlands
Vervaardigd door Willem Jansz. Blaeu (hier als Guiljelmus Blaeu). Afkomstig uit het tweede deel van een van de vier Nederlandse edities van Willem Jansz. en Joan Blaeus *Theatrum Orbis Terrarum* van 1642-1661 of uit het achtste deel van de Nederlandse editie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1665.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 8700:2A [verso: Nederlands E 5].

MC389, MC491
'Effigies ampli Regni Auriferi Guineae in Africa siti, extensum inde ab insulis Atlanticis, vulgo dicits, de Cabo Verde: ad flumen Benin usque, ad cujus ripam sita est Regia urbs et magna Benin, atque inde ad promontorium Lopi Gonsalvi, delineata per S. Rovelascum, et politioribus lineamentis figurata per Lodovicum Texeram, protocosmographum Regis Hispaniarum, Eodem anno editus est liber, amplam harum regionum descriptionem continens, per P.D.M.': kaart van 'Goud-Guinea' (Opper-Guinee)
ca. 1650 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Baptista van Doetcum (hier als Batista Doetechomius) naar een manuscript door Giovanni Baptista of Francisco de Rovelasco en Luis Teixeira; uitgegeven door Hugo Allard (hier als Hugo Allardt). Tweede staat.
Rechtsboven twee etnografische afbeeldingen van musicerende en dansende Guineeërs en van de wijze waarop inwoners van Benin paard rijden. Het 'liber [...] per P.D.M.' uit de titel is Pieter de Marees' *Beschryvinghe ende historische verhael, vant gout koninckrijck van Gunea, anders de Gout-custe de Mina genaemt [...]*, in 1602 uitgegeven door Cornelis Claesz.
Volgens Sutton zijn er slechts twee exemplaren van deze tweede staat bekend: een bij de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam (standnummer OTM: HB-KZL O.K. 132) en een bij de British Library (standnummer Maps 64990.(9.). Schilder somt in vol. VII van zijn *MCN* echter zes exemplaren op. Onderhavige twee exemplaren kunnen daar aan toegevoegd worden.
Referenties: *MCN* vol. VII, no. 12.5 & ill. 12.28; vgl. Schilder 2017, ill. 10.79.
Zie: Elizabeth Sutton, *Early modern Dutch prints of Africa*. Farnham: Ashgate, 2012. (Transculturalisms, 1400-1700), p. 178 & plate 3.
MC389 Eerste exemplaar
MC491 Tweede exemplaar

MC414 'Carte de l'Afrique Françoise ou Du Senegal [...]': kaart van Frans-Afrika

of Senegal
ca. 1730 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Anonieme kopie naar de kaart door Guillaume Delisle van 1726-1727; uitgegeven te Amsterdam door Johannes Covens en Cornelis Mortier (hier als Jean Cóvens et Corneille Mortier).
De meridiaan van Ferro is expliciet benoemd als primaire meridiaan, aangewezen door Lodewijk XIII.

Oost-Afrika

MC032 'Presbiteri Iohannis, Sive, Abissinorum Imperii Descriptio': kaart van het land van Pape Jan in Oost-Afrika
1598 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:15.000.000
In het Latijn en het Frans
Vervaardigd door Abraham Ortelius. Tweede staat, afkomstig uit de vijfde Franse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1598 uitgegeven door de Officina Plantiniana.
Pape Jan (priester Johannes, presbyter Joannes, prester John, prêtre Jean, preste João, preste Juan) is het middeleeuwse concept van een mythische patriarch, priester en koning, die een christelijk rijk zou besturen tussen Islamitische en heidense naties. Oorspronkelijk werd zijn koninkrijk in India geprojecteerd; later werd het geassocieerd met Ethiopië.
Referenties: Betz 2007, p. 64; Bodenstein 2017, no. 11; van den Broecke e.a. 1998, pp. 201-203; van den Broecke 2011, no. 175 (1598F114); *KAN* vol. III, no. 8720:31 [verso: Frans 114 2v blanco]; Tooley 1969, p. 89.
Zie: C.R. Boxer, *The Portuguese seaborne empire: 1415 - 1825*. London: Hutchinson & Co, 1969 (reprint 1977), pp. 15-38.

MC153 'Isola di Madagascar, ò di S. Lorenzo scoperta dà Portoghesi nell' Anno 1506': kaart van Madagaskar
1696-1697 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd en uitgegeven te Venetië door Vincenzo Coronelli. Afkomstig uit Coronelli's *Isolario*, het tweede deel van de *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1696-1697.
Het kaartbeeld toont tevens de kust van Mozambique, de Comoren en Réunion.
Referentie: Shirley 2004, T.CORO-13a, no. 189.

Zuidelijk Afrika

Algemeen

MC755A 'Politisch-militärische Karte von Süd-Afrika zur Veranschaulichung der

Kämpfe zwischen Buren und Engländern bis zur Gegenwart': nieuwskaart van het zuiden van Afrika van 17° tot 35° zuiderbreedte ten tijde van het begin van de Tweede Boerenoorlog (11 oktober 1899-31 mei 1902)
1899 1 blad
Chromolithografie
Schaal 1:4.000.000
In het Duits
Vouwkaart in originele papieren omslag.
Vervaardigd door Paul Langhans; uitgegeven te Gotha door Julius Perthes. De kaart is gebaseerd op de *Spezialkart von Afrika* van Hermann Habenicht van 1886 en de *Deutscher Kolonial-Atlas* van Paul Langhans van 1893-1897.
Op de hoofdkaart zijn in rood diverse militaire gegevens en communicatielijnen aangegeven. Met twee inzetten: [1] 'Haupttreks der Buren die zur Gründung ihrer Freistaaten führten': kaart van Oranje-Vrijstaat en de Zuid-Afrikaansche Republiek Republiek, met de verschillende routes van de Grote Trek (schaal 1:8.000.000) en [2] 'Goldfelder in Transvaal': kaart van de goudvelden in de Zuid-Afrikaansche Republiek (schaal 1:4.000.000). Met portret van Paul Krüger, afbeelding van de Engelse oorlogsvlag en de wapens van Oranje-Vrijstaat en de Zuid-Afrikaansche Republiek. Aan de binnenzijde van het papieren omslag een korte verhandeling met de titel 'Südafrika vom politisch-militärischen Standpunkte'.

MC755B 'Zuid-Afrikaansche Republiek, Oranje Vrijstaat, Natal, enz.': vouwkaart van de Zuid-Afrikaansche Republiek, Oranje-Vrijstaat, Natal en enig omliggend gebied
1899 1 blad
Chromolithografie
Schaal 1:2.500.000
Gedrukt te Amsterdam door de Steendrukkerij Senefelder; uitgegeven te Amsterdam door Seyffardts Boekhandel.
Op de versozijde de titel 'Kaart van de Zuid-Afrikaansche Republiek, Oranje-Vrijstaat, Natal, enz. (met de spoorwegen)'.

MC930 'W. & A.K. Johnston's Map of the Transvaal, Orange Free State, &c.': vouwkaart van de Zuid-Afrikaansche Republiek, Oranje-Vrijstaat, Natal en enig omliggend gebied
1900 1 blad
Chromolithografie
In het Engels
Gemonteerd op linnen, in originele kartonnen omslag.
Vervaardigd en uitgegeven te Edinburgh & Londen door de firma W. & A.K. Johnston.
Op het omslag de titel: 'W. & A.K. Johnston's Map of the Transvaal and surrounding countries'.
Op de hoofdkaart een inzet: 'Kimberley and Environs': kaart van Kimberley en omgeving op een kleinere schaal. Met zeven bijkaarten: [1] 'World on Mercator's Projection': wereldkaart in mercatorprojectie, met de Engelse bezittingen in rood

aangegeven; [2] 'Northern Natal': kaart van het noordelijke gedeelte van Natal; [3] 'Cape Town': kaart van Kaapstad; [4] 'Environs of Johannesburg': kaart van Johannesburg en omgeving; [5] 'Africa': kaart van Afrika; [6] 'Cape Town and Environs': kaart van Kaapstad en omgeving en [7] 'South Africa': kaart van Zuid-Afrika (met inzet: 'Durban and Port Natal': kaart van Durban en Port Natal). Op de hoofdkaart een geïllustreerde advertentie voor 'Flags for making the movements of the troops' met afbeeldingen van Engelse vlaggen, vlaggen van Transvaal en vlaggen van Oranje-Vrijstaat.
Van origine ging de kaart vergezeld van elf bladen tekst. Hiervan is alleen bladzijde 19 nog aanwezig.

MC962 'Kaart van den Zuid-Afrikaanschen Oorlog': vier historische kaarten op één blad
1905 1 blad
Chromolithografie
Afkomstig uit het eerste deel van de derde, geheel om- en bijgewerkte druk van de *Winkler Prins' Geïllustreerde Encyclopaedie*, uitgegeven tussen 1905 en 1912.

I 'Overzichtskaart': historische kaart van het zuidoostelijke gedeelte van Zuidelijk Afrika
Schaal 1:15.000.000

II 'Oostel. Oorlogstooneel': historische kaart van het grensgebied van Oranje-Vrijstaat, de Zuid-Afrikaanse Republiek, Basutoland en Natal
Schaal 1:3.000.000

III 'Westel. Oorlogstooneel': historische kaart van het grensgebied van Bechuanaland, de Zuid-Afrikaanse Republiek, Griqualand West, Oranje-Vrijstaat en de Kaapkolonie
Schaal 1:3.000.000

IV 'Noordel. Oorlogstooneel': historische kaart van het grensgebied van de Zuid-Afrikaanse Republiek, Oranje-Vrijstaat en Swaziland
Schaal 1:3.000.000

MC998A-B 'Ethnic Map of Southern Africa': geïllustreerde kaart van Zuidelijk Afrika, met verklarend blad
1990 2 bladen
Vervaardigd door Charlotte Firbank-King (hier als Charlotte F K).
De illustraties op de kaart betreffen inheemse flora, fauna en volkeren en enkele schepen.

MC998A Geïllustreerde kaart van Zuidelijk Afrika, met decoratieve rand Meerkleuren offset

MC998B Verklarend blad Offset
In het Engels

Kaapkolonie

MC545 'Cap de Bonne Esperance Par N. de Fer': een aanzicht en twee kaarten op één blad
1705 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door en uitgegeven te Parijs door Nicolas de Fer. Afkomstig uit het zesde deel van diens *Atlas curieux [...]* van 1705. Rechtsboven genummerd: 120.
Referentie: Bodenstein 2017, no. 33a; Pastoureau 1984, p. 177, no. 183.

(1) Aanzicht van Kaapstad vanuit het noorden, met de Duivelsberg, de Tafelberg en de Leeuwenberg
De namen voor de Duivelsberg en de kop van de Leeuwenberg zijn verwisseld.

(2) 'Baye De La Table': kaart van de Tafelbaai
Het noorden is links.

(3) 'Le Fort du Cap de Bonne Esperance aux Hollandois': plattegrond van het Kasteel de Goede Hoop
Het noorden is onder.

MC088 'Gezicht van Kaap der Goede Hope, als men op de Reede ligt': aanzicht van Kaapstad vanuit het noorden, met de Duivelsberg, de Tafelberg en de Leeuwenberg
1726 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd door François Valentijn. Afkomstig uit het vijfde deel tweede stuk van *François Valentijns Oud en Nieuw Oost-Indiën [...]* van 1726. Rechtsboven genummerd: No. 38. C.

MC286 'Nieuwe Kaart van Caap der Goede Hoop in hare rechte jegenwoordige staat vertoond door François Valentyn': kaart van de Kaapkolonie
1726 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Vervaardigd door François Valentijn; uitgegeven door Johannes van Braam en Gerard Onder de Linden. Afkomstig uit het vijfde deel tweede stuk van *François Valentijns Oud en Nieuw Oost-Indiën [...]* van 1726. Rechtsboven genummerd: No. 43.
Met inzet: 'Kaart van de Caap der Goede Hoop waar in aangetoond werden de Voornaamste Plaatzen, met de Naamen van der zelver besitters': kaart van het Kaaps Schiereiland en het directe achterland.

MC622 'Le Cap De Bonne Esperance, Suivant les Nouvelles Observations de Messr.s de l'Academie Royale des Sciences, etc, Augmentees de Nouveau': kaart van de Kaapkolonie
ca. 1730 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Uitgegeven te Amsterdam door Covens en Mortier. Latere staat van de in 1713 door Pieter van der Aa in diens *Nouveau Theatre du Monde [...]* en diens *Nouvel Atlas [...]* uitgegeven kaart. Rechtsonder genummerd: 94.
Met weergave van de kralen der Khoekhoen en Sān (hier als Kraalen ou Cabanes des Hottentots).
Referentie: vgl. *KAN* vol. IVA, no. 62:15.

MC575 'Nieuwe Kaart van de Kaap der Goede Hoope en der na by gelegen Landen Volgens de Afmeetingen van den Abt de la Caille in 1752': kaart van de Kaapkolonie, gedateerd 1763
1763-1769 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:1.000.000
Vervaardigd naar de metingen verricht door Nicolas-Louis de Lacaille; uitgegeven te Amsterdam door Isaak Tirion. Afkomstig uit Tirions *Hedendaagsche Historie of Tegenwoordige Staat van Afrika* van 1763 of uit diens *Nieuwe en Beknopte Hand-Atlas* van 1769.
Referenties: Tooley 1969, p. 118; Werner 2013, no. IX:32.

div.nrs. 'Das Vorgebirg der Guten Hofnung': kaart van de Kaapkolonie
1789 3 bladen
Koperdiepdruk
In het Duits
Vervaardigd door Louis Stanislas d'Arcy de la Rochette (hier als L.S. de la Rochette); uitgegeven te Wenen door Franz Anton Schraembl als kopie naar de Engelse versie, die in 1782 werduitgegeven te Londen door William Faden. Rechtsboven genummerd: N. 101. A.
Met vermelding van de meridiaan van Kaap de Goede Hoop die in 1752 door Nicolas-Louis de Lacaille (hier als Herr de la Caille) werd gemeten. In de cartouche een afbeelding van jacht op olifanten.
Een manuscriptexemplaar van deze kaart in het Engels ('The Dutch colony of the Cape of Good Hope', gedateerd 1782) bevindt zich in de Bibliothèque nationale de France (standnummer GE SH 18 PF 114 DIV 6 P 47 D). Waarschijnlijk is ook dat een kopie naar de uitgave door Faden.
Referentie: Tooley 1969, pp. 40-41.

MC602 Eerste exemplaar Ongekleurd
MC655 Tweede exemplaar Handgekleurd
MC710 Derde exemplaar Handgekleurd

AMERIKA

Beide continenten

Geheel van beide continenten

MC028E 'Americae Sive Novi Orbis, Nova Descriptio': kaart van Noord- en Zuid-Amerika, gedateerd 1587
1592 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:40.000.000
In het Latijn

Vervaardigd en uitgegeven door Abraham Ortelius. Eerste staat, afkomstig uit de vierde Latijnse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum* van 1592.
Het kaartbeeld toont het volledige westelijk halfrond van 65° noorderbreedte tot 65° zuiderbreedte, met zuidelijk continent ('Terra Australis').
Referenties: van den Broecke e.a. 1998, pp. 209-220; van den Broecke 2011, no. 11 (1592L5); Burden 1996-2007 vol. I, no. 64.1; Elkhadem e.a. 1992, no. 7; *KAN* vol. III, no. 9000:31C [verso: Latijn 5]; Kok 2006, no. 51.

MC729 'America Sive Novus Orbis Respectu Europaeorum Inferior Globi Terrestris Pars': kaart van Noord- en Zuid-Amerika, gedateerd 1596
1596-1619 1 blad

Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd en uitgegeven te Frankfurt am Main door Theodoor de Bry. Afkomstig uit een niet nader te identificeren editie van diens *Americae pars Sexta [...]* (De Bry's *Grands Voyages* deel VI).
Het kaartbeeld toont het volledige westelijk halfrond, met zuidelijk continent ('Terra Australis'). Geflankeerd door portretten ten voeten uit van Christoffel Columbus (1451-1506), Amerigo Vespucci (1454-1512), Ferdinand Magellaan (1480-1521) en Francisco Pizarro (1478-1541).
Referenties: Burden 1996-2007 vol. I, no. 91; Crawford 1884, p. 27, no. 3 & p. 135, no. 3.

MC010, MC050E

'America sive India Nova, ad magnae Gerardi Mercatoris avi Universalis imitationem in compendium redacta [...]': kaart van Noord- en Zuid-Amerika
1613-1633 2 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Gerard Mercator; gegraveerd te Duisburg door Michael Mercator.
Het kaartbeeld toont het volledige westelijk halfrond, met zuidelijk continent ('Terra Australis nondum cognita'). Met drie bijkaartjes: [1] 'Golfo Mexicano': Golf van Mexico; [2] 'Cuba': Cuba met directe omgeving en [3] 'Haiti nunc Hispaniola': Hispaniola met directe omgeving.
Referenties: Burden 1996-2007 vol. I, no. 87; Elkhadem e.a. 1992, no. 9; *KAN* vol. I, no. 9000:1A.

MC050E Eerste exemplaar, 1613-1630

Afkomstig uit de vierde, vijfde of tiende editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, uitgegeven door Jodocus Hondius jr. en Henricus Hondius.
De inkleuring van dit exemplaar is niet eigentijds.
Referentie: Kok 2006, no. 36 [verso: Latijn M 39-40].

MC010 Tweede exemplaar, 1628-1633

Afkomstig uit een Franse editie van hetzij de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas* hetzij de zgn. Mercator-Hondius-Janssoniusatlas *Atlas*, uitgegeven door Henricus Hondius.
[verso: Frans S 69-72].

MC194 'America': kaart van Noord- en Zuid-Amerika
1619 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Amsterdam door Jodocus Hondius, afkomstig uit de vierde Franse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas* van 1619.
Het kaartbeeld toont het volledige westelijk halfrond, met zuidelijk continent ('Terra Australis'). Met inzet: afbeelding van de wijze van bereiden van cassavebier en het nuttigen daarvan door inheemse Brazilianen.
Referenties: Burden 1996-2007 vol. I, no. 150; *KAN* vol. I, no. 9000:1B [verso: Frans 8B 367-368]; Kok 2006, no. 40; *MCN* vol. VI, map 15, ill. 5.

MC127 'Americae nova Tabula [...]': kaart van Noord- en Zuid-Amerika, met decoratieve randen
1640-1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Willem Jansz. Blaeu. Derde of vierde staat, afkomstig uit het tweede deel van een Latijnse editie van Willem Jansz. en/of Joan Blaeus *Theatrum Orbis Terrarum* uitgegeven tussen 1640 en 1655 of uit het elfde deel van de Latijnse editie van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1662.
Met inzet: kaart van Groenland en IJsland. Met vogelvluchtaanzichten en plattegronden van de haven van Havana, Santo Domingo, Cartagena, Mexico-Stad, Cuzco, Potosi, Isla Mocha, Rio de Janeiro en Olinda [boven] en afbeeldingen van de klederdracht van inwoners van Groenland en Virignia, de koning en koningin van Florida, de koning van Nieuw Engeland en Mexicanen [links], Peruvianen, Brazilianen, Braziliaanse strijders en inwoners van Isla Mocha en Vuurland [rechts].
Referenties: Burden 1996-2007 vol. I, no. 189; Elkhadem e.a. 1992, no. 12; *KAN* vol. II, no. 9000:2 [verso: Latijn A 1]; Kok 2006, no. 29; Litalien e.a. 2007, pp. 54-55; *MCN* vol. IV, no. 37.3-5 & vol. VI, map 16.3-4.

MC839 'Americae Descriptio Nova [...]': kaart van Noord- en Zuid-Amerika
1652 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Engels
Gegraveerd door William Trevethen; vervaardigd en uitgegeven door Henry Seile.
Eerste staat, afkomstig uit de eerste editie van Peter Heylyns *Cosmographie in foure Bookes [...]* van 1652.
Met zuidelijk continent ('Terra Australis Incognita').
Referentie: Burden 1996-2007 vol. I, no. 308.

MC294 'America in praecipuas ipsius partes distributa, ad observationes academiae regiae scientiarum, et exquisitissimas tabulas [...] = L'Amerique Selon les nouvelles observations de Mess.rs de l'Academie des Sciences, etc. [...]': kaart van Noord- en Zuid-Amerika

1713-1728 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Jan Goeree; gegraveerd door Jacobus Baptist; uitgegeven te Leiden door Pieter van der Aa. Afkomstig uit diens *Le Nouveau Theatre du Monde, ou la Geographie Royale* van 1713 of uit diens *Galérie Agréable du Monde* van 1728.
Rechtsonder met pen genummerd: 1a.
Referenties: *AN* vol. I, Aa 6 no. 49; *KAN* vol. IV-A, no. 63:03 [verso: blanco]; Kok 2006, no. 45.

MC705D 'Novus Orbis sive America Meridionalis et Septentrionalis [...]': kaart van Noord- en Zuid-Amerika
ca. 1725 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Getekend door Gottfried Rogg; uitgegeven te Augsburg door Matthäus Seutter, o.a. in diens *Atlas Novus sive Tabulae Geographica* van ca. 1730.
Het kaartbeeld toont het volledige westelijk halfrond. Met de trajecten van verschillende reizen ingetekend (Magellaan [1519-1521], Cortéz [1534], Gaetan [1542], Mendaña de Neiro en Gallego [1568], Drake [1577-1580], Sarmiento de Gamboa [1579], Mendaña en De Quirós [1595], Van Noort [1600] en Schouten en Le Maire [1615-1617]).

MC813 'La America Dispuesta segun las ultimas, y nuevas observationes de las Accademias, [...]': kaart van Noord- en Zuid-Amerika
ca. 1760 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Spaans
In negen facetten op linnen.
Vervaardigd door Tomás López, naar de nieuwste gegevens van de wetenschappelijke academies van Parijs en Londen; gedrukt te Londen.
Met delen van Zuidwest-Europa en West-Afrika. Bij de meridiaan op 330° ten opzichte van de meridiaan van Hierro de tekst 'Linea de numeracion segun la Bulla de el Papa Alexandro VI' (i.e. het verdrag van Tordesillas van 1494).

MC029 'The Western Hemisphere': kaart van het westelijk halfrond
ca. 1840 1 blad
Lithografie, handgekleurd
In het Engels
Uitgegeven te Londen door John Betts. Afkomstig uit diens serie *The London Series of Modern Maps*.
Het kaartbeeld toont het volledige westelijk halfrond. Met de trajecten van de drie reizen van Cook (1768-1779) en Gore (1780) en twee stukken van de kust van Antartica (Victorialand en het Antarctisch Schiereiland).
Op 1 november 1988 door Hans Kok ten geschenke ontvangen ter gelegenheid van zijn afscheid van het Flight Crew Training Department van de KLM.

Delen van beide continenten

MC746 'Les Principales Fortresses Ports &c. de L'Amerique Septentrionale': achttien kaarten op één blad

ca. 1745 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans en het Engels
Gegraveerd door Johannes Condet naar een kaart van Henry Popple uit 1733; uitgegeven door Johannes Covens en Cornelis Mortier. Behoort bij hun vierbladige kaart *A Map of the British Empire in America with the French, Spanish and the Hollandish Settlements* van 1741.
Referentie: Renkema 2016, no. C73.
De beschrijving van de individuele kaarten volgt de volgorde per kolom, daarbinnen van boven naar beneden.

(1) 'The Harbour of Placentia': kaart van Placentia Bay (Newfoundland)
(2) 'The Harbour of Anapolis Royal': kaart van de haven van Annapolis Royal (Nova Scotia)
(3) 'Boston Harbour': kaart van Boston Harbour (Massachusetts)
(4) 'New York and Perthamboy Harbour': kaart van de Lower Bay van New York en omgeving (New York en New Jersey)
(5) 'The Town and Harbour of Charles Town in South Carolina': vestingplan van de haven van Charleston (South Carolina)
(6) 'Harbour of St. Augustine': kaart van Saint Augustine Harbor (Florida)
(7) 'The Harbour of Providence': kaart van de haven van Providence (Rhode Island)
(8) 'The Havana': kaart van de baai van Havana (Cuba)
(9) 'Bay of St. Iago in Cuba': kaart van de baai van Santiago de Cuba (Cuba)
(10) 'A Plan of the Harbour of Port Antonio in Jamaica': kaart van de haven van Port Antonio (Jamaica)
Met inzet: vestingplan van Fort George.
(11) 'Fort Royal in Martinica': kaart van de haven van Fort-de-France (Martinique)
(12) 'The Island of Barbadoes': kaart van Barbados
(13) 'Antigua': kaart van Antigua
(14) 'Kingston Harbour in Jamaica': kaart van de haven van Kingston (Jamaica)
(15) 'The Bermuda or Summer Island': kaart van Bermuda
Zie ook inv.nr. MC016.
(16) Kaart van Curaçao
(17) 'Cartagene on the Coast of New Spain': kaart van Cartagena (Colombia)
(18) 'Harbour of Porto Bello': kaart van de haven van Portobelo (Panama)

Noord-Amerika

Gehele continent

MC640C 'L'Amerique Septentrionale, Suivant les Nouvelles Observations de Mess.rs de l'Academie Royale des Sciences, etc. [...]': kaart van Noord- en Midden-Amerika en het Caribisch gebied
1713-1728 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
De trompe-l'oeil sierrand is van een aparte plaat gedrukt.
Uitgegeven te Leiden door Pieter van der Aa. Afkomstig uit diens *Le Nouveau Theatre du Monde, ou la Geographie Royale* van 1713 of uit diens *Galérie Agréable du Monde* van 1728. Rechtsonder met pen genummerd: 94.
Referenties: *AN* vol. I, Aa 7 no. 174; *KAN* vol. IV-A, no. 63:06 [verso: blanco].

Delen van Noord-Amerika

Algemeen

MC901 'Le Canada, ou Nouvelle France, &c. [...]': kaart van het oostelijke gedeelte van Noord-Amerika, gedateerd 1656
1658-1676 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Nicolas Sanson; gegraveerd door Jan Pietersz. Zomer (hier als I. Somer); uitgegeven te Parijs door Pierre Mariette. Afkomstig uit een niet nader te identificeren editie van Sansons *Cartes Générales de toutes les parties du Monde [...]*, uitgegeven tussen 1658 en 1676.
Referenties: Burden 1996-2007 vol. I, no. 318; Pastoureau 1984, Sanson V A-G, p. 406, no. 86 & p. 415, no. 151 [86].

MC765 'Extrema Americae Versus Boream, ubi Terra Nova Nova Francia, Adjacentiaque'; kaart van Labrador en Newfoundland
1662 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Uitgegeven te Amsterdam door Joan Blaeu (hier als Io: Blaeu). Afkomstig uit het elfde deel van de Latijnse editie van diens *Atlas Maior* van 1662.
Referenties: Burden 1996-2007 vol. I, no. 371; *KAN* vol. II, no. 9130:2 [verso: Latijn G 21-22].

MC317, MC785
Kaart van het oostelijke gedeelte van Noord-Amerika in mercatorprojectie, in twee bladen

ca. 1696 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Frans
Gegraveerd door Luggert van Anse (hier als L. van Anse en Luggardus van Anse); uitgegeven te Amsterdam door Nicolaes II Visscher. Tweede staat.
Het kaartbeeld toont het gebied van Carolina tot voorbij Newfoundland.
Referentie: Burden 1996-2007 vol. II, no. 731.

MC785 'Nova Tabula Geographica complectens Borealiorem Americae Partem [...]': westelijke blad
In het Latijn
Referentie: *AN* vol. II, p. 179, no. 93.

MC317 'Carte Nouvelle contenant la Partie d'Amerique la Plus Septentrionale [...]': oostelijke blad
In het Frans
Referentie: *AN* vol. II, p. 179, no. 95.

MC229 'Carte de la Nouvelle France, où se voit le cours des Grandes Rivieres de S. Laurens & de Mississipi *[sic]* Aujour d'hui S. Louis [...] recueillis pour L'Etablissement de la Compagnie Françoise Occident': kaart van het oostelijke gedeelte van Noord-Amerika
ca. 1750 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Anonieme kopie naar de kaart zoals die voorkomt in het zesde deel van Henri Abraham Chatelains *Atlas Historique [...]* van 1719.
Met drie inzetten: [1] 'Les costes de la Louisiane depuis la baye de Ascension jusques a celle des St. Joseph': kaart van een gedeelte van de kust van hedendaags Louisiana, Mississippi en Alabama; [2] 'Les Environs de Quebec': kaart van Quebec en directe omgeving en [3] 'Veue de Quebec': aanzicht van Quebec vanuit het noorden.

MC654 'Nieuwe Kaart van de Grootbrittannische Volkplantingen in Noord America Waar in tevens de Fransche Bezittingen en de Landen, tusschen die beide Volken in geschil staande en de wederzydsche Pretensien duidelyk aangewezen worden. Getrokken uit de beste Kaarten van de Hr. Mitchell en anderen [...]': kaart van het oostelijke gedeelte van Noord-Amerika
1755 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:7.000.000
Vervaardigd en uitgegeven te Amsterdam door Isaak Tirion. Afkomstig uit het tweede deel van diens *Hedendaagsche Historie, of Tegenwoordige Staat van Groot Brittannie [...]* van 1755.

MC437 'Partie Orientale du Canada, avec la Nouvelle Angleterre, l'Acadie et la Terre-Neuve, par le S. d'Anville': kaart van het oostelijke gedeelte van

Noord-Amerika
1776 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd en uitgegeven te Venetië door Paolo en Francesco Santini, naar de kaart door Jean-Baptiste Bourguignon d'Anville van 1746. Afkomstig uit Santini's *Atlas Universel Dressé sur les Meilleures Cartes Modernes* van 1776.

Grondgebied van de huidige Verenigde Staten van Amerika

Zie ook inv.nrs. MC855 en MC996.

MC634 'Virginiae Item et Floridae Americae Provinciarum, nova Descriptio': kaart van delen van Virginia en Florida
1623 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Afkomstig uit de vijfde Latijnse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, in 1623 uitgegeven door Henricus Hondius.
Het kaartbeeld toont de kust van het huidige North Carolina. Links en rechts van de cartouche twee afbeeldingen: [1] 'Civitatem Floridae imitatio': afbeelding van een inheemse nederzetting in Florida en [2] 'Civitatem Virginiae forma': afbeelding van een inheems nederzetting in Virginia.
Referenties: Burden 1996-2007 vol. I, no. 151; *KAN* vol. I, no. 9400:1A [verso: Latijn 8G 367-368].

MC492 'Virginiae partis australis, et Floridae partis orientalis, interjacentiumque regionum Nova Descriptio': kaart van delen van Virginia en Florida
1639-1649 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Frans
Met goud gehoogd.
Vervaardigd door: Janssonius. Eerste staat, afkomstig uit het derde deel van een Franse editie van de *Atlas Novus*, tussen 1639 en 1649 uitgegeven door Henricus Hondius en Johannes Janssonius.
Het kaartbeeld toont de kust van het huidige North Carolina.
Referentie: Burden 1996-2007 vol. I, no. 254; *KAN* vol. I, no. 9400:1B [verso: Frans 5G].

MC188 'Novi Belgii novaeque Angliae nec non partis Virginiae tabula multis in locis emendata per Nicolaum Visscher': kaart van Nieuw-Nederland en Nieuw-Engeland
ca. 1684 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Claes Jansz. Visscher; uitgegeven door Nicolaes II Visscher. Vierde staat.
Met inzet: 'Nieuw Amsterdam op t Eylant Manhattans': aanzicht van Nieuw Amsterdam.

Referenties: *AN* vol. II, p. 179, no. 9*** [verso: blanco]; Burden 1996-2007 vol. I, no. 315; Elkhadem e.a. 1992, no. 23; vgl. Guleij 2022, p. 245; Litalien e.a. 2007, pp. 68-69; vgl. Schilder & Kok 2019, ill. 5.43; Stokes 1915-1928, vol. 1, plates 7a & 8a.

MC220 'Attaque de l'Armee des Provinciaux dans Long Island du 27. Aoust 1776. Dessin de l'Isle de New-York et des Etats': nieuwskaart van de strijd tussen Engelse en Amerikaanse troepen om Long Island, ten tijde van de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog (1775-1783)
1776 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal ca. 1:100.000
In het Frans
Vervaardigd door 'un Officier de l'Armee'; uitgegeven te Londen 'par acte du Parlement du 24 8bre 1776' en te Parijs door Georges-Louis le Rouge.
De tijdsspanne tussen de afgebeelde gebeurtenissen en de publicatie van de kaart op de Europese markt is opvallend kort.

MC366 'Map of America': geïllustreerde kaart van de aaneengesloten staten van de Verenigde Staten
1945 1 blad
Meerkleuren offset
In het Engels
Reproductie van een kaart door Miguel Covarrubias van ca. 1942. Afkomstig uit Reeves Lewenthals *Fine Art Color Prints by Celebrated American Artists*, in 1945 uitgegeven door de Peoples Book Club, Inc.
Op de versozijde de begeleidende tekst voor de navolgende prent ('Tom's farm' door Adolf Dehn) uit de set van in totaal negen.
De kaart werd eerder afgedrukt in het januarinummer van *Esquire Magazine*, 1943.

MC972 'Contemporary United States': kaart van de Verenigde Staten
1995-2005 1 blad
Meerkleuren offset
Schaal 1:3.900.000
In het Engels
Vervaardigd en uitgegeven door Rand McNally & Company. In de cartouche genummerd: A-220500-276-4-5-7-6-5.
Met twee inzetten: [1] kaart van Alaska op een kleinere schaal (met inzet: kaart van de oostelijke Aleoeten) en [2] kaart van Hawai'i.

Centraal-Amerika en Caribisch gebied

MC691 'Culiacanae [...] / Hispaniolae, Cubae, [...]': twee kaarten op één blad
1579 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn

Vervaardigd door Abraham Ortelius. Eerste staat, afkomstig uit de tweede Latijnse editie van diens *Theatrum Orbis Terrarum* van 1579.
Referenties: van den Broecke e.a. 1998, p. 217; van den Broecke 2011, no. 14 (1579L(A)7); *KAN* vol. III, no. 9520+9610:31 [verso: Latijn 7 2v blanco].

(1) 'Culiacanae, Americae Regionis Descriptio': kaart van Nueva Galicia (Sinaloa), het westelijke gedeelte van Mexico
Schaal ca. 1:1.700.000

(2) 'Hispaniolae, Cubae, Aliarumque Insularum Circumiacientium, Delineatio': kaart van het noordelijke Caribisch gebied
Schaal ca. 1:8.000.000
Het kaartbeeld toont het uiterste oosten van Yucatán en het zuiden van Florida tot St. Lucia en Barbados.

MC899 'Hispaniae Novae Sive Magnae, Recens Et Vera Descriptio': kaart van Nieuw-Spanje (Noordwest-Mexico)
1595 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd en uitgegeven te Frankfurt am Main door Theodoor de Bry. Afkomstig uit een niet nader te identificeren editie van diens *Americae pars quinta [...]* (De Bry's Grands Voyages deel V).
Referenties: Crawford 1884, p. 24, no. 3 & p. 133, no. 3; vgl. van Gestel-van het Schip & van der Krogt 2007, p. 361, fig. 2.

MC830 'Teâtre de la Guerre en Amerique telle qu'elle est à presente Possedée par les Espagnols, Anglois, François, et Hollandois, &c: [...] / Archipelague du Mexique ou sont les Isles de Cuba, Espagnole, Jamaïque, &c [...]': kaart van Midden-Amerika en het Caribisch gebied ten tijde van de Spaanse Successieoorlog (1701-1713)
1727 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes Covens en Cornelis Mortier. Derde staat.
Op de kaart zijn de vaste routes van de Spaanse galjoenen aangegeven. Met vier inzetten: [1] 'La Vera Cruz': plattegrond van Veracruz; [2] 'La Havana': plattegrond van Havana; [3] 'Baye de Porto Bello': kaart van de baai van Portobelo; [4] 'Istme de Panama ou de Darien': kaart van de landengte van Panama.
Referentie: van Egmond 2009, no. 22.3.

MC900 'Mappa Geographica, complectens I. Indiae Occidentalis partem mediam circum Isthmum Panamensem II. Ipsumque Isthmum. III. Ichnographiam praecipuorum locorum & portuum [...] / Carte des Isles de l'Amerique et de plusieurs Pays de Terre ferme situés au devant ces Isles & autour du Golfe de Mexique [...]': nieuwskaart van Midden-Amerika en het Caribisch gebied ten tijde van de Oostenrijkse

Successieoorlog (1740-1748)
ca. 1745 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Frans
Uitgegeven door de erven Homann; de hoofdkaart naar een kaart van Jean Baptiste Bourguignon d'Anville uit maart 1731.
Met vijf bijkaarten: [1] landengte van Panama; [2] 'Delineatio munimenti et Portus S. Augustini': kaart van San Agustín in Spaans Florida (in het Engels); [3] 'Delineatio Portus Mexicani Vera-Cruz [...]': vestingplan van Veracruz; [4] 'Urbs capitalis Regni Mexicani dicta Mexico': aanzicht in vogelvlucht van Mexico-Stad; [5] 'Ichnographia Urbis San-Domingo [...]': vestingplan van Santo Domingo.
Referentie: Heinz 2002, Am 15.

Zuid-Amerika

Gehele continent

Zie ook inv.nr. MC167.

MC370 'Brasilia et Peruvia [...]': kaart van Zuid-Amerika en het Caribisch gebied
1593 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Gerard de Jode. Afkomstig uit diens *Speculum Orbis Terrae* van 1593.
Het kaartbeeld toont het westelijk halfrond van 23° noorderbreedte tot 59° zuiderbreedte. Met zuidelijk continent ('Chasdia, seu Australis Terra [...] vulgus Tierra di Fuego').
Referenties: *KAN* vol. III, no. 9800:32B [verso: Latijn C 3]; Kok 2006, no. 52.

MC038 'America Meridionalis': kaart van Zuid-Amerika
1623 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Gerard Mercator. Afkomstig uit de vijfde Latijnse editie van de zgn. Mercator-Hondiusatlas *Atlas*, in 1623 uitgegeven door Henricus Hondius.
Met zuidelijk continent ('Tierra del Fogo'). Met inzet: 'Cusco metropolis Peru': vogelvluchtaanzicht van Cuzco.
Referenties: *KAN* vol. I, no. 9800:1A [verso: Latijn 8I 371-372]; Kok 2006, no. 57.

MC479 'Americae Pars Magis Cognita': kaart van Zuid-Amerika en het Caribisch gebied
1624-1630 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Vervaardigd door Thedoor de Bry. Tweede staat, afkomstig uit de periodiek *Mercurii Gallobelgici succenturiati*, in 1624 uitgegeven door Gotthard Arthusius, of uit de derde Latijnse editie van de *Americae tertia pars [...]* (De Bry's *Grands Voyages* deel III) van

1630.
Met twee inzetten: [1] 'Mexico': plattegrond in vogelvlucht van Mexico-Stad; [2] 'Phernambuco': plattegrond van Pernambuco.
Referenties: Burden 1996-2007 vol. I, no. 80; Crawford 1884, p. 125, no. 7; Kroon 2016, no. 17.

MC105 'Americae pars Meridionalis [...]': kaart van Zuid-Amerika
1647-1649 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Uitgegeven te Amsterdam door Henricus Hondius. Afkomstig uit het derde deel van de vierdelige Franse editie van Johannes Janssonius' *Atlas Novus* van 1647-1649
Referenties: *KAN* vol. I, no. 9800:1B.1 [verso: Frans 5l(4l)]; Kok 2006, no. 58.

MC172 'L'Amerique Meridionale divisée en ses Principales Parties sçavoir La Terre Ferme, Le Perou, Le Chili, Le Bresil, Le Paraguay, La Terre et Les Isles Magellaniques [...] / Amerique Meridionale divisée en ses Principales Parties ou sont distingués les uns des autres Les Etats [...]': kaart van Zuid-Amerika
1685 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Nicolas Sanson; uitgegeven te Parijs door Alexis-Hubert Jaillot.
Referentie: Pastoureau 1984, Jaillot 1C, p. 243, no. 6.

MC148 'America Meridionale [...]': kaart van Zuid-Amerika
1690-1691 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Vincenzo Coronelli. Afkomstig uit het eerste deel van diens *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1690-1691.
Met het traject van de reis van Schouten en Le Maire (1615-1617).
Referenties: Elkhadem e.a. 1992, no. 42; Kok 2006, no. 56; Shirley 2004, T.CORO-7a, nos. 14 & 15.

MC660 '[...] Map of South America, According to the Newest and most Exact Observations [...]': kaart van Zuid-Amerika
1709-1710 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Getekend door Bernard Lens; gegraveerd door George Vertue; uitgegeven door Herman Moll. Gedrukt voor Herman Moll, John en Thomas Bowles, Philip Overton en John King. Komt voor in Molls *The World described; or, a New and Correct Set of Maps*.

Met inzet: 'Potosi': afbeelding van de zilvermijn te Potosi. De meridiaan van Londen is specifiek benoemd; in de oceanen zijn door middel van pijltjes de overheersende windrichtingen weergegeven.
De datering is gebaseerd op de opdracht aan Charles Spencer, Earl of Sunderland, Secretary of State for the Southern Department (1706-1710) onder Queen Anne en het feit dat de kaarten voor Molls *The World described [...]*tussen 1709 en 1720 los verkrijgbaar waren.
Referenties: Crowley 2016, appendix no. XI; vgl. *DRHMC*, list no. 9729.000 (XI); Shirley 2004, T.MOLL-4a, no. 6.

MC640B 'L'Amerique Meridionale, Suivant les Nouvelles Observations de Mess.rs de l'Academie Royale des Sciences, etc. [...]': kaart van Zuid-Amerika
1713-1728 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
De trompe-l'oeil sierrand is van een aparte plaat gedrukt.
Uitgegeven te Leiden door Pieter van der Aa. Afkomstig uit diens *Le Nouveau Theatre du Monde, ou la Geographie Royale* van 1713 of uit diens *Galérie Agréable du Monde* van 1728. Rechtsonder met pen genummerd: 116.
Met in de Stille Oceaan trajecten van verschillende reizen ingetekend (Magellaan [1519-1521], Drake [1577-15808], Mendaña de Neiro [1568 en 1595], Van Noort [1600] en Schouten en Le Maire [1615-1617]).
Referenties: *AN* vol. I, Aa 7 no. 185; *KAN* vol. IV-A, no. 64:12 [verso: blanco].

MC692A-B 'Carte de la Terre Ferme, Du Perou, Du Bresil, et du Pays des Amazones [...] / Carte du Paraguai, du Chili, du Detroit de Magellan &c. [...]': kaart van Zuid-Amerika
1719 2 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Henri Abraham Chatelain voor het zesde deel van diens zevendelige *Atlas Historique* (1705-1720).

MC692A 'Carte de la Terre Ferme, Du Perou, Du Bresil, et du Pays des Amazones, Dressée sur les Mémoires les plus Nouveaux & les observations les plus exactes': kaart van de noordelijke helft van Zuid-Amerika
Rechtsboven genummerd: Tom. VI, No. 31, Pag. 122.

MC692B 'Carte du Paraguai, du Chili, du Detroit de Magellan &c. Dressée sur les Mémoires les plus Nouveaux & les observations les plus exactes': kaart van de zuidelijke helft van Zuid-Amerika
Rechtsboven genummerd: Tom. VI, No. 33, Pag. 135.
Met trajecten van verschillende reizen ingetekend (Vespucci [1502], Magellaan [1519-1521], Sarmiento [1589], De la Roché [1675], Sharp (hier als 'Capit. Charp Anglois') [1679-1681], De Beauchêne [1698-1699] en Halley [1700]).

MC030 'Süd-America': kaart van Zuid-Amerika, gedateerd 1859
1863 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Schaal 1:27.750.000
In het Duits
Ontworpen en getekend in 1848 door Friedrich von Stülpnagel; herzien in 1860 door Hermann Berghaus ('Rev. v. H.m Bgs.'); gravure door Carl Stier; uitgegeven te Gotha door Justus Perthes. Afkomstig uit de achtste editie (1863) van *Stieler's Hand-Atlas*.
Rechtsboven genummerd: Ausg. in 63 Bl. No. LV; Stielers Hand-Atlas (No. 49a).
Op 1 november 1988 door Hans Kok ten geschenke ontvangen ter gelegenheid van zijn afscheid van het Flight Crew Training Department van de KLM.

Delen van Zuid-Amerika

Algemeen

MC011 'Venezuela, cum parte Australi Novae Andalusiae': kaart van de noordkust van Zuid-Amerika, van het oosten van Colombia tot de monding van de Amazone
1633 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn en het Frans
Uitgegeven te Amsterdam door Henricus Hondius. Afkomstig uit het tweede deel van de Franse editie van de zgn. Mercator-Hondius-Janssoniusatlas *Atlas* of uit de *Appendice* daarop, beide in 1633 uitgegeven door Henricus Hondius.
Referentie: *KAN* vol. I, no. 9830:1.1 [verso: Frans 8S 709-712].

MC759 'Kaart van geheel Guajana of de Wilden-Kust en die der Spaansche Westindiën, op het Noord-end van Zuid-Amerika': kaart van de noordkust van Zuid-Amerika, van Cartagena tot de monding van de Amazone
1767 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Vervaardigd te Amsterdam door Isaak Tirion. Afkomstig uit diens *Hedendaagsche Historie of Tegenwoordige Staat van America* van 1767.
Met drie inzetten: [1] 'Het Eiland Kurassau': kaart van Curaçao (het noorden is rechtsboven); [2] 'Kaart van de Volksplanting aan Demerary en Rio d'Essequebo': kaart van de plantages in Essequebo en Demerary (het noorden is links) en [3] 'De Haven en 't Kasteel van Kurassau': kaart van Willemstad en Fort Amsterdam op Curaçao (het noorden is linksonder).
Referenties: Koeman 1973, no. 18; Renkema 2016, no. C91; Werner 2013, no. IX:36.

Curaçao

Zie ook inv.nrs. MC746 kaart 16 en MC756.

MC611 'Curacao Eylandt': kaart van Curaçao
1644 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Anonieme gravure. Afkomstig uit Johannes de Laets *Historie Ofte Jaerlijck Verhael Van de Verrichtinghen der Geoctroyeerde West-Indische Compagnie [...]* van 1644.
Referentie: Renkema 2016, no. C8.

MC745 'Curaçao, From Dutch Originals, of Gerard van Keulen, Regulated by Astronomical Observations': kaart van Curaçao, gedateerd 20 februari 1775
1775 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Engels
Vervaardigd door Thomas Jefferys naar de kaart van 1728 door Gerard van Keulen; gedrukt te Londen voor Robert Sayer. Eerste staat, afkomstig uit Jefferys *The West India Atlas [...]* van 1775. Rechtsboven genummerd: XVI.
Met vier landopdoeningen en een inzet: 'Plan of Fort Amsterdam': kaart van Willemstad met het Fort Amsterdam.
Referentie: Renkema 2016, no. C93; vgl. idem, no. C33.2.

Suriname

MC749 'Algemeene Kaart van de Colonie of Provintie van Suriname, met de Rivieren, Districten, Ontdekkingen, door Militaire Togten, en de Grootte der gemeeten Plantagien [...]': kaart van Suriname
1758 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, handgekleurd
Samengesteld uit zes aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Alexander de Lavaux; gegraveerd en uitgegeven door Hendrik de Leth.
Het noorden is onder. Met twee inzetten: [1] kaart van de noordkust van Zuid-Amerika, van de monding van de Berbice tot de monding van de Mahury River (het noorden is onder) en [2] 'Plan van de Stad Paramaribo': plattegrond van Paramaribo (het noorden is linksboven). Onder de kaart een naamlijst van plantage-eigenaren.
Referentie: vgl. Bubberman e.a. 1973, pl. 13; Koeman 1973, no. 11

MC766 'Carte de la Colonie de Surinam, Situeé dans l'Amerique Meridionale en Terre ferme [...] Par Mr. A, de Lavaux': kaart van Suriname
1769 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans

Anonieme ets naar de kaart van Alexander de Lavaux. Afkomstig uit het eerste deel van Philippe Fermins *Déscription Générale, Historique, Géographique et Physique de la Colonie de Surinam [...]* van 1769.
Het noorden is onder. De bij de kaart horende legenda ('Liste Générale') staat in Fermins boek opgenomen.
Het boek door Fermin is geen deel van de collectie HEK.
Referentie: Koeman 1973, no. 20.

Brazilië

MC267 Geïllustreerde kaart van Brazilië
1606 1 blad
Houtsnede met letterzetsel, ongekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd door Giacomo Gastaldi. Tweede staat, afkomstig uit de derde editie van het derde deel van Giovanni Battista Ramusio's *Delle Navigationi et Viaggi* van 1606.
Linksboven genummerd: 356; rechtsboven genummerd: 357.
In de kaart de toponiem 'Brasil'.

MC415 'Hanc Tabulam continens Laetam Pharnambuci victoriam [...]': nieuwskaart van de inname van Olinda (Recife) door Hendrick Cornelisz. Lonck en Cornelis Corneliszoon Jol (13 februari 1630)
1630 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn, het Frans en het Nederlands
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Claes Jansz. Visscher (hier als Nicolaus Ioannis Piscator).
Met twee inzetten: [1] 'Het Noorder deel van Brasilien [...] = La Partie Septentrionale De Brasil [...]': kaart van het noordwestelijk gedeelte van Brazilië (het noorden is rechts) en [2] 'Suycker Molens': afbeelding van suikerproductie.
Vgl. inv.nr. MC312.
Referenties: *GAWIC* vol. I, p. 157; Muller 1863-1882 vol. IV, no. 1656A; Simon 1958, no. 270.

MC642 'Warhafftige Abbildung von Einnehmung der Statt S. Salvator in der Baya de Todos los Santos': historieprent van de inname van Salvador door Jacob Willekes (10 mei 1624)
1634 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel, ongekleurd
In het Duits
Anonieme kopie naar de nieuwskaart door Claes Jansz. Visscher en Hessel Gerritsz. van 1624. Afkomstig uit de *Meterani Novi, Continuatio [...]* (het tweede deel van de *Meteranus novus , Das ist: Warhafftige Beschreibung aller denckwürdigsten Geschichten, so sonderlich in den Niderlanden [...]*), in 1634 uitgegeven door Willem Jansz. Blaeu. Dit exemplaar heeft de titel niet tussen het kaartbeeld en de legenda, maar boven het kaartbeeld.

Referenties: vgl. *GAWIC* vol. I, p. 19 & p. 156; vgl. *MCN* vol. IX, pp. 482-483; vgl. Muller 1863-1882 vol. IV, nos. 1508D & 1508E; vgl. Schilder & Kok 2019, ill. 5.58; vgl. Simon 1958, no. 256; vgl. Storms 2022, no. 13.

div.nrs. Vier prenten uit Caspar Barlaeus' *Rerum Per Octennium in Brasilia Et alibi nuper gestarum Sub Praefectura Illustrissimi Comitis J. Mauritii, Nassoviae [...]*
1647 4 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Geëtst door Frans Post; uitgegeven door Joan Blaeu.

MC311 'Classis Navium Qua Hinc Discessit Comes Mauritius Praefectus': afbeelding van de vloot onder commando van Johan Maurits van Nassau-Siegen op weg naar Brazilië, gedateerd 1645 Koperdiepdruk, handgekleurd
Rechtsonder genummerd: No. 5.

MC308 'Boa Vista': aanzicht van Antonio Vaz (Recife) met het huis Boa Vista vanuit het noorden Koperdiepdruk, handgekleurd
Rechtsonder genummerd: 41.
Referentie: vgl. *GAWIC* vol. I, p. 253.

MC309 'Loanda S. Pauli': aanzicht van Loanda, gedateerd 1645 Koperdiepdruk, ongekleurd
Rechtsonder genummerd: No. 47.1.
Dit blad is de rechterhelft van een afbeelding in twee bladen; de linkerhelft draagt de verantwoording en is genummerd No. 47.2.
De linkerhelft is geen deel van de collectie HEK.

MC485A 'Classis Quae in Patriam Comitem Revexit': afbeelding van de vloot onder commando van Johan Maurits van Nassau-Siegen op weg naar Patria Koperdiepdruk, handgekleurd
Rechtsonder genummerd: No. 54.

MC312 Twee afbeeldingen betreffende de inname van Olinda (Recife) door Hendrick Cornelisz. Lonck op één blad (13 februari 1630)
1651 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Afkomstig uit het eerste deel van Isaac Commelins *Frederick Hendrick van Nassauw Prince van Orangien [...]*, in 1651 uitgegeven door Jodocus Janssonius. Rechtsboven genummerd: Fig. 10. fol. 100.
Vgl. inv.nr. MC415.
Referentie: Muller 1863-1882 vol. I, no. 1659b.

(1) Aanzicht van Povo en Olinda vanuit zee
(2) Vogelvluchtaanzicht van Olinda en directe omgeving

MC361-364 Geïllustreerde kaart van Nederlands-Brazilië
1663 4 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd

Schaal ca. 1:400.000
In het Latijn en het Frans
Vervaardigd door Georg Marcgraf, Cornelis Goliath en Frans Post; uitgegeven door Joan Blaeu. Tweede staat, afkomstig uit de Franse editie van Blaeus *Atlas Maior* van 1663. De kaart komt in eerste staat voor in Blaeus uitgave van Caspar Barleaus' *Rerum Per Octennium in Brasilia Et alibi nuper gestarum Sub Praefectura Illustrissimi Comitis J. Mauritii, Nassoviae [...]* van 1647 en werd door Blaeu ook – met aanvullingen – als wandkaart uitgegeven.
Het noorden is rechts.
Referenties: Elkhadem e.a. 1992, no. 57; vgl. *GAWIC* vol. I, pp. 278-279; Guleij 2022, pp. 266-267; vgl. Schilder & Kok 2019, ill. 5.75.
Zie: Martijn Storms, "De kaart van Nederlands Brazilië door Georg Marcgraf", in: *Caert-Thresoor* vol. 30 (2011) no. 2, pp. 37-46; Kees Zandvliet, "Johan Maurits and the cartography of Dutch Brazil, the South-West-passage and Chile", in: E. van den Boogaart, H.R. Hoetink & P.J.P. Whitehead (eds.), *Johan Maurits van Nassau-Siegen 1604-1679. A humanist prince in Europe and Brazil*. The Hague: The Johan Maurits van Nassau Stichting, 1979, pp. 494-518 & Kees Zandvliet, *Mapping for money. Maps, plans and topographic paintings and their role in Dutch overseas expansion during the 16th and 17th centuries*. Amsterdam: Batavian Lion international, 2002, pp. 204-207.

MC364 'Praefectura De Cirîîî vel Seregippe del rey cum Itâpuáma': kaart van de capitania Sergipe
Met afbeeldingen van een jaguar, een capibara en een tapir.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 9850/1:2D [verso: Frans 4L 259-260].

MC361 'Praefecturae Paranambucae Pars Meridionalis': kaart van de capitanias Sergipe en Pernambuco
Met afbeelding van een man op de uitkijktoren en vissers.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 9850/2:2D [verso: blanco].

MC362 'Praefecturae Paranambucae Pars Borealis, una cum Praefectura de Itâmaracâ': kaart van de capitanias Pernambuco, Itamaracá en Paraiba
Met afbeelding van een suikermolen. Voor de kust een afbeelding van de zeeslag tussen Nederlandse en Spaanse schepen van 12 januari 1640.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 9850/3:2D [verso: Frans 4M 261-262].

MC363 'Praefecturae de Paraiba, et Rio Grande': kaart van de capitanias Itamaracá, Paraiba en Rio Grande
Met afbeelding van een legerstoet van inheemse soldaten onder Nederlandse vlag. Voor de kust drie afbeeldingen van de zeeslagen tussen Nederlandse en Spaanse schepen van 13, 14 en 17 januari 1640.
Referentie: *KAN* vol. II, no. 9850/4:2D [verso: Frans 4N 263-264].

LUCHTVAARTCARTOGRAFIE EN AAN LUCHTVAART GERELATEERD DRUKWERK

Nog in gebruik bij schenkers.

HERUITGAVEN EN FACSIMILE'S VAN OUDE KAARTEN

Zie ook inv.nrs. MC597A, MC597B, MC597C, MC619, MC750, MC977, MC978, MC979, MC980, MC981, MC982, MC983 en MC984.
Zie ook de rubriek Affiches.

MC487 'Charta Rogeriana Weltkarte des Idrisi vom Jahr 1154 n.Ch.': facsimile van de wereldkaart door Muhammad al-Sharif al-Idrisi van 1154
[1250-1325] 1928 1 blad

Chromolithografie
In het Arabisch
Samengesteld uit zes aaneen gemonteerde vellen papier.
Facsimile van al-Idirisi's *Nuzhat al-mushtaq fi khtiraq al-afaq*, ook bekend als de *Tabula Rogeriana*. Onderhavige reconstructie werd in 1928 te Stuttgart uitgegeven door Konrad Miller.
Het noorden is onder. De inscripties zijn uit het Arabisch overgezet naar westers schrift.
Het origineel waarnaar deze facsimile is vervaardigd, een manuscript uit 1250-1325, bevindt zich thans in de Bibliothèque nationale de France (BnF) te Parijs (Département des Manuscrits. standnummer Arabe 2221).
Zie: S. Maqbul Ahmad, "Cartography of al-Sharif al-Idrisi", in: *HoC* vol. 2.1, pp. 156-174.

MC126A-D 'Tabula Itineraria Ex Illustri Peutingerorum Bibliotheca Quae Augustae Vindel. Est [...]': facsimile van de *Tabula Peutingeriana* van ca. 1265, gedateerd 'Kal. Decemb. M.D.XCVIII.' (1 december 1598)
[ca. 1265] 1624 4 bladen

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Derde tekststaat, afkomstig uit Abraham Ortelius' *Parergon* van 1624.
De originele *Tabula Peutingeriana* of Peutingerkaart is een kopie uit ca. 1265 naar een Romeinse wegenkaart uit het midden van de 4e eeuw. Abraham Ortelius, de eerste die er een uitgave van concipieerde, overleed enige maanden voordat de eerste editie in 1598 te Antwerpen door Jan I Moretus uitgegeven werd. Het kaartbeeld toont Europa, Noord-Afrika en Azië van de Britse Eilanden tot Kaap Comorin, inclusief Ceylon.
Het origineel van de Peutingerkaart (11 bladen manuscript op perkament) bevindt zich thans in de Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB) te Wenen (standnummer Cod. 324 HAN MAG [Codex Vindobonensis 324]).
Referenties: Bracke & Leenders 2015, no. 2; van den Broecke e.a. 1998, pp. 157-158; vgl. van Delft & Storm 2019, no. 3; *HoC* vol. 1, pp. 238-242; De Maeyer e.a. 2021, no. 2; Nebenzahl 1986, no. 4.

MC126A 'Tabulae Itinerariae Antiquae Segmentum Primum / Segmentum Secundum': eerste en tweede segment
Referenties: van den Broecke 2011, no. 227; *KAN* vol. III, no. 0940/1:31 [verso: Latijn xliii].

MC126B 'Tabulae Itinerariae Antiquae Segmentum Tertium / Segmentum Quartum': derde en vierde segment
Referenties: van den Broecke 2011, no. 228; *KAN* vol. III, no. 0940/2:31 [verso: Latijn xliiii].

MC126C 'Tabulae Itinerariae Antiquae Segmentum Quintum / Segmentum Sextum': vijfde en zesde segment
Referenties: van den Broecke 2011, no. 229; *KAN* vol. III, no. 0940/3:31 [verso: Latijn xlv].

MC126D 'Tabulae Itinerariae Antiquae Segmentum Septimum / Segmentum Octavum': zevende en achtste segment
Referenties: van den Broecke 2011, no. 230; *KAN* vol. III, no. 0940/4:31 [verso: Latijn xlvi].

801-802, MC1000-1002

La teca del navigatore collexione di portolani in facsimile: facsimiles van drie portolanen uit de Biblioteca Estense Universitaria di Modena
[ca. 1450-ca. 1472] 2002-2004 3 bladen, 1 deel en 2 stukken
Meerkleurendruk
Uitgegeven te Modena door Il Bulino edizioni d'arte (La biblioteca del viaggiatore).
Nummer 105 van 499.
De bijbehorende handgemaakte walnotenhouten toonkast is, inclusief het presse-papier en het vergrootglas, bij de verzamelaars achtergebleven.
ISBN 88-86251-55-6.

MC1000 Facsimile van een anonieme Spaanse portolaan van Europa, het Middellandse Zeegebied en Noord-Afrika van ca. 1450, [ca. 1450] 2004, 1 blad
Het origineel bevindt zich in de Biblioteca Estense Universitaria te Modena (standnummer C.G.A.5.D).

MC1001 Facsimilie van een aan Petrus Roselli toegeschreven portolaan van Europa, het Middellandse Zeegebied en Noord-Afrika van ca. 1450, [ca. 1450] 2004, 1 blad
Het origineel bevindt zich in de Biblioteca Estense Universitaria te Modena (standnummer C.G.A.5.B).
Referentie: *HOC* vol. 1.

MC1002 Facsimile van een anonieme Portugese portolaan van de Atlantische kusten van Zuidwest-Europa en Noord-Afrika van ca. 1472, [ca. 1472] 2004, 1 blad
Het origineel bevindt zich in de Biblioteca Estense Universitaria te Modena (standnummer C.G.A.5.C).
Referentie: *HOC* vol. 1.

801 *Portolani: antiche carte nautiche della Biblioteca Estense Universitaria* door Mauro Bini: geïllustreerd commentaar bij de drie facsimiles, met het certificaat van authenticiteit van de facsimiles, 2002-2003, 1 deel en 1 stuk
In het Italiaans

802 *Portolani: antiche carte nautiche della Biblioteca Estense Universitaria*: prospectus bij de facsimiles, 2003-2004, 1 stuk
In het Italiaans

div.nrs. Moderne edities van klassieke kaarten uit de geschiedenis van de cartografie, vervaardigd onder leiding van dr. Zsolt Török in het kader van de door hem georganisserde *CartArt Map and Globe Making Workshops*, naar originelen uit de jaren 1477, 1482, 1493, ca. 1500, 1540, 1546, 1593 en 1690-1691
[1477-1691] 1992-2002 9 bladen

Dr. Zsolt Török, professor in de cartografie aan de Eötvös Loránd universiteit te Budapest, Hongarije, maakte tussen 1992 en 2008 met zijn studenten jaarlijks een belangrijke kaart uit de geschiedenis van de cartografie in beperkte oplage na. Hierbij werden traditionele technieken voor het vervaardigen van papier, houtsnedes en kopergravures gevolgd. De inkleuringen zijn van de hand van Töröks zuster. De kaarten werden verkocht in de serie CartArt FacTsimile; Kok kocht ze ter ondersteuning van Töröks project. Omdat ze op de originele wijze zijn vervaardigd, gaat het strikt genomen niet om facsimile's, maar om moderne edities.

MC223 Anonieme wereldkaart uit de uitgave van Claudius Ptolemaeus' *Geographia* van 1477, [1477] 1998 Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Moderne editie (no. 95 van 100) naar de wereldkaart uit de eerste gedrukte editie van Ptolemaeus' *Geographia* met kaarten, die in 1477 werd uitgegeven. Volgens Shirley werden de kaarten waarschijnlijk getekend door Donnus Nicolaus Germanus, gegraveerd door Taddeo Crivelli en gedrukt door Domenico de Lapis.
Op de verzozijde een opdracht: 'Specially made for Hans Kok by the Publisher'.
Referenties: Shirley 1987, no. 3; Wolff 1992, no. 9.

MC129 Wereldkaart door Johann Schnitzer voor de uitgave van Claudius Ptolemaeus' *Geographia* van 1482, [1482] 1993 Houtsnede, handgekleurd
In het Latijn
Het betreft een van de met goud gehoogde 'special copies'.
Moderne editie (no. 95 van 100) naar de kaart, zoals die in 1482 door Lienhart Holle te Ulm werd uitgegeven in Ptolemaeus' *Geographia*.
Op de versozijde een handgekleurde houtsnede van de initiaal N met afbeelding van Nicolaus Germanus die het manuscript van zijn Ptolemaeusbewerking van 1467 aan paus Paulus II overhandigt.
Referenties: Elkhadem e.a. 1992, no. 1; Nordenskiöld 1889, no. XXIX; Parmentier 2015, cat. 20 & p. 38; Shirley 1987, no. 10; Wolff 1992, no. 9.

MC181 Ptolemeïsche wereldkaart van 1493 door Michael Wolgemut en Wilhelm Pleydenwurff, [1493] 1995 Houtsnede met letterzetsel, handgekleurd
In het Latijn
Moderne editie (no. 95 van 100) naar de kaart, zoals die in 1493 door Anton Koberger werd uitgegeven in Hartmann Schedels *Das Buch der Cronicken*.
Rondom de kaart staan twaalf windrichtingen en Sem, Cham en Japheth, de drie zonen van Noach, afgebeeld; aan de linkerzijde zeven

afbeeldingen van mythische wezens (een man met zes armen, een volledig behaarde vrouw, een man met zes vingers en zes tenen, een wezen dat half mens en half paard is, een vrouw met een baard, een man met vier ogen, een man met de nek en snavel van een kraanvogel).
Op de versozijde een handgekleurde houtsnede van de Ptolemeïsche wereldkaart in miniatuur uit Johann Schönspergers *Liber Cronicarum* uit 1496.
Met opdracht: 'Specially made for Johannes Kok (Lisse, Holland)'.
Referenties: Litalien e.a. 2007, p. 24; Parmentier 2015, cat. 14 & p. 21; Shirley 1987, no. 19 en 20 [verso]; Wolff 1992, no. 11C.

MC171 'Das ist der Rom-Weg von meylen zu meylen mit puncten verzeychnet von eyner stat zu der andern durch deutzsche lantt': wegenkaart van Centraal-Europa van ca. 1500 door Erhard Etzlaub, [ca. 1500] 1994 Houtsnede, handgekleurd
In het Duits
Moderne editie (no. 95 van 99) naar de kaart, zoals die rond 1500 door Jörg Glockendon werd uitgegeven.
Het noorden is onder. Het kaartbeeld toont pelgrimsroutes vanuit de Duitse landen naar Rome en is waarschijnlijk vervaardigd voor het jubeljaar 1500. Op de versozijde een afbeelding in houtsnede van een kompasmaker, met het wapenschild van Erhard Etzlaub.

MC102 'Novae Insulae, XVII Nova Tabula': kaart van Noord- en Zuid-Amerika van 1540 door Sebastian Münster, [1540] 1992 Houtsnede met clichés, handgekleurd
In het Latijn
Het betreft een van de met goud gehoogde 'special copies'.
Moderne editie (no. 95 van 100) naar de eerste staat, zoals die in 1540 door Heinrich Petri werd uitgegeven in Sebastian Münsters Ptolemaeus-uitgave *Geographia Universalis*.
Referenties: Burden 1996-2007 vol. I, no. 12; Nordenskiöld 1889, no. XLIV (1); vgl. Litalien e.a. 2007, p. 36; Wolff 1992, no. 108.

MC277 'Universale': wereldkaart van 1546 door Giacomo Gastaldi, [1546] 1999 Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans
Moderne editie (no. 95 van 100) naar de eerste staat.
Speciaal door Zsolt Török voor Hans Kok vervaardigd exemplaar.
Referentie: Shirley 1987, no. 85.

MC315 'China, Regnum': kaart van Noordoost-Azië van 1593 door Cornelis de Jode, [1593] 2002 Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Moderne editie (no. 95 van 100) naar de kaart, zoals die in 1593 door Cornelis de Jode werd uitgegeven in diens *Speculum Orbis Terrae*.
Török heeft met opzet de afbeeldingen in de twee rechter medaillons verwisseld.
Referentie: *KAN* vol. III, no. 8410:32 [verso: blanco].

MC192A-B 'America Settentrionale Colle Nuove Scoperte fin all' Anno 1688 [...]': kaart van Noord- en Midden-Amerika van 1690-1691 door Vincenzo Coronelli, met de ontdekkingen tot eind 1688, [1690-1691] 1997

2 bladen

Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans
Moderne editie (nos. 95 van 100) naar de kaarten zoals die in 1690-1691 door Vincenzo Coronelli werden uitgegeven in het eerste deel van diens *Atlante Veneto*.
Referenties: Burden 2007, no. 643; Shirley 2004, T.CORO-7a, nos. 12 & 13.

MC192A Westelijk blad
MC192B Oostelijk blad

803, MC1003 *Seekarte des Iehuda ben Zara (Borgiano VII) 1497*: facsimile van een portolaan van Europa, het Middellandse Zeegebied en Noord-Afrika van 1497, vervaardigd door Jehuda ben Zara, met beschrijving

[1497] 1983 1 blad in een koker en 1 katern

Uitgeven te Zürich door Belser Verlag (Codices e Vaticanis selecti quam simillime expressi iussu Ioannis Pauli PP II concilio et opera curatorum Bibliothcae Vaticanae no. LV).

MC1003 Facsimile van de portolaan, [1497] 1983, 1 blad in een koker

Meerkleurdendruk
Aan de linkerzijde het opschrift 'Jehuda ben Zara a fata la presente carta in Alixandria 08 de febraro lo Jorno que se sape dil Cayro que se al so [...] chaso chasomja anno MCCCCLXXXXVII 1497'.
De originele kaart bevindt zich in de Biblioteca Apostolica Vaticana (standnummer Borg.Carte.naut.VII).
Referentie: *HOC* vol. 1.

803 *Seekarte des Iehuda ben Zara (Borgiano VII) 1497* door Arthur Dürst: geïllustreerde verklarende bijlage bij de facsimile, 1983, 1 katern

Gedrukt
In het Duits

804, MC1004 *Carta del Cantino: Charta del navicare per le isole novamente trovate in la parte del'India*: facsimile van een anonieme Portugese wereldkaart van 1502, de zgn. *Cantino Planisphere*

[1502] 2003-2004 1 blad in een foedraal en 1 stuk

Meerkleurdendruk
Uitgegeven te Modena door Il Bulino edizioni d'arte (La biblioteca del viaggiatore).
Nummer 74 van 750.
Referentie: *HOC* vol. 3.

MC1004 Facsimile van de zgn. *Cantino Planisphere*, [1502] 2004

Het origineel bevindt zich in de Biblioteca Estense Universitaria te Modena (standnummer C.G.A.2).

804 *Carta del Cantino*: prospectus bij de facsimile, 2003-2004, 1 stuk
In het Italiaans

805, MC1005 Facsimile van twee kaarten op één blad uit de *Atlas Miller* van 1519, met monografie
[1519] 2003-2006 1 blad in een foedraal en 1 deel
Meerkleurendruk
Uitgegeven te Barcelona door M. Moleiro Editor.

MC1005 Facsimile van twee kaarten uit de *Atlas Miller*: twee kaarten op één blad (aan weerszijden), [1519] 2003
De kaarten in de *Atlas Miller* werden vervaardigd door Lopo Homem, Pedro Reinel, Jorge Reinel en António de Holanda
De originele kaarten bevinden zich in de Bibliothèque nationale de France (standnummer GE AA-640 (RES)).
Referentie: *HOC* vol. 3.

(1) Kaart van het noordelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan
Fol. 6r van de *Atlas Miller*.

(2) Portolaan van Europa, het Middellandse Zeegebied en Noord-Afrika
Fol. 6v van de *Atlas Miller*.

805 *Atlas Miller* door Mónica Miró, Maria Algàs & María José Cantón (eds.): monografie over de Atlas Miller, 2006, 1 deel
ISBN 84-88526-90-3.

806, MC1006 *Planisfero Castiglioni: Carta del navegare universalissima et diligentissima*: facsimile van een aan Diego Ribeiro toegeschreven wereldkaart 1525 uit het bezit van Baldassare Castiglione
[1525] 2000-2002 1 blad in een foedraal en 1 stuk
Meerkleurendruk
Uitgegeven te Modena door Il Bulino edizioni d'arte (La biblioteca del viaggiatore).
Het bijbehorende boekje *Planisfero Castiglioni Carta del navegare universalissima et diligentissima - Commentario* ontbreekt.
ISBN 88-86251-46-7.
Referentie: *HOC* vol. 3.

MC1006 Facsimile van de *Planisfero Castiglioni*, [1525] 2000-2001
Op de versozijde het opschrift 'Carta del navegare universalissima et diiligentissima'. No. 123 van 499.
Het origineel bevindt zich in de Biblioteca Estense Universitaria te Modena (standnummer C.G.A.12).
Van origine genummerd MC487.

806 *Castiglioni World Map: Carta del navegare universalissima et diligentissima*: prospectus bij de facsimile, 2001-2002, 1 stuk
In het Engels

MC997 Facsimile van een portolaan van het westelijke gedeelte van de Indische Oceaan van de oostkust van Zuid-Afrika tot en met de Perzische Golf, van 32° noorderbreedte tot 32° zuiderbreedte , vervaardigd ca. 1565 door Diogo Homem
[ca. 1565] 2002 1 blad
Meerkleuren offset
In het Latijn
Facsimile door M. Moleiro Editor te Barcelona van blad 8 uit de manuscript wereldatlas door Diogo Homem van ca. 1565.
De originele atlas bevindt zich in de Russische Nationale Biliotheek te Sint-Petersburg.

MC848 Facsimile van een kaart van de monding van de Elbe, van Geesthacht tot de Noordzee, gedateerd 1 maart 1568, door Melchior Lörich
[1568] 2018 1 blad
Digitale fotoprint
In het Duits
Gelamineerd op doorlopend papier.
Facsimile vervaardigd op basis van door Hans Kok ontvangen digitale opnames van het origineel.
Zie ook inv.nr. MC212.
De originele kaart berust bij het Staatsarchiv der Freien und Hansestadt Hamburg (referentiecode 720-1/1_126-05 = 1568.1).

MC719B '[...] Carta Da Navigare': heruitgave van een kaart van de Atlantische Oceaan en delen van de Indische en Stille Oceanen van 1572 door Girolamo Porro
[1572] 1713 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Hergravure – mogelijk op de originele koperplaat – van Girolamo Porro's kaart voor Thomaso Porcachhi's *L'Isole piu famose del Mondo*, voor het eerst uitgegeven in 1572.
Afkomstig uit het tweede deel van Alphonsus Lasor a Varea's (pseudoniem van Raffaelo Savonarola) *Universus terrarum orbis scriptorum calamo delineatus [...]*, in 1713 uitgegeven door Giovanni Battista Conzatti.
Met zuidelijk continent ('Terra Incognita').
Vgl. inv.nr. MB101 kaart 3.
Referentie: vgl. Shirley 1987, nos. 128 & 155.

MC987 'Nova Francia, alio nomine dicta Terra nova, anno 1504 à Britonibus primum detecta circa sinum S. Laurentii, & anno 1524 à Ioanne Verrazzano Florentino, qui ex portu Diepensi 17 Martii, solvens nomine Francisci Regis Galliarum ibidem appulit ad gradum 34 circiter latitudinis sive altitudinis Polus, plenius recognita usque ad promontorium dictum Cabo de Breton': facsimile van een kaart van het noordelijke gedeelte

van de Atlantische Oceaan, van 27° tot 74° noorderbreedte, door Petrus Plancius, gegraveerd door Baptista van Doetecum en tussen 1592 en 1594 uitgegeven door Cornelis Claesz.
[1592-1594] 2003 1 blad
Offset, ongekleurd
In het Latijn
Facsimile uitgegeven te Alphen aan den Rijn door uitgeverij Canaletto, vermoedelijk ter promotie van het zevende deel van Günter Schilders *Monumenta Cartographica Neerlandica*.
Met twee inzetten: [1] kaart van de kust van Labrador en [2] 'Secundum littora Novae Franciae multae in siccum impingunt Balenae': afbeelding van walvisvangst.
Het origineel bevindt zich in de bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam (standnummer OTM: HB-KZL O.K. 120).
Referentie: *MCN* vol. VII, pp. 121-129, ill. 5.21 & facs. 12.

MC986 'Deliniatio cartae trium navigationum per Batavos, ad Septentrionalem plagam, Norvegiae, Moscoviae, et novae Semblae, et perque fretum Weygatis Nassovicum dictum, ac juxta Groenlandiam, sub altitudine 80 graduum nec non adiacentium partium Tartariae, promontorii Tabin, freti Anian atque regionis Bargi et partis Americae versus orientem, Authore Wilhelmo Bernardo Amstelredamo expertissimo pilota = Beschrijvinghe van de drie seijlagien door de Hollanders gedaen ande Noordt syde van Noorweghen, Moscovia, nova Sembla, ende door de Weygats ofte Strate de Nassou so mede het deel van Groenlandt op de 80 graeden ende de omleggende grensen van Tartarijen, ende de Capo de Tabin ende des landtschaps Bargi, so oock het Oostersche deel van America; door Willem Barents van Amstelredam de vermaerde Piloot': facsimile van een kaart van het Noordpoolgebied met de route van de derde Nederlandse expeditie naar het Noordpoolgebied onder leiding van Willem Barentsz. en Jacob van Heemskerck (1596-1597) door Willem Barentsz., gedateerd 1598, gegraveerd door Baptista van Doetecum (hier als Baptista á Doetechum) en uitgegeven door Cornelis Claesz. (hier als Cornelius Nicolai)
[1598] 1997 1 blad
Meerkleuren offset
In het Latijn, het Nederlands en het Engels
Facsimile uitgegeven te Alphen aan den Rijn door uitgeverij Canaletto/Reproholland voor het symposium ter gelegenheid van het vierde eeuwfeest van de overwintering op Nova Zembla dat van 21 t/m 23 mei 1997 op Terschelling werd gehouden.
Op de versozijde een geïllustreerde toelichting in het Engels door Günter Schilder over de Nederlandse poolreizen van 1594-1596 en over onderhavige kaart.
Het origineel bevindt zich in de bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam (standnummer OTM: HB-KZL O.K. 129.
Referentie: *MCN* vol. VII, hst. VIII (pp. 159-184), ill. 8.27 & facs. 16.

MC995 'Nova tabula, Insularum Iavae, Sumatrae, Borneonis et aliarum Malaccam usque, delineata in insula Iava, ubi ad vivum designantur vada et brevia scopulique interjacentes descripta a G.M.A.L. = Nieuwe caerte op Java gheteeckent, van de eylanden van Java, Sumatra, Borneo tot Malacca toe, daer in dat alle de bij leggende eylanden naer 't leven gestelt, ende op haer plaetse geleyt zyn door G.M.A.L.': facsimile van een kaart van de Javazee, van 7°40' noorderbreedte tot 9°20' zuiderbreedte, door Willem Lodewijcksz. (hier als G.M.A.L.), gegraveerd door Baptista van Doetecum (hier als Baptista á Doetechum) en in 1598 uitgegeven door Cornelis Claesz. (hier als Cornelius Nicolai)
[1598] 2003 1 blad
Offset, ongekleurd
In het Latijn
Facsimile gedrukt te Alphen aan den Rijn door Canaletto en uitgegeven door de onderzoeksgroep Explokart, vermoedelijk ter promotie van het zevende deel van Günter Schilders *Monumenta Cartographica Neerlandica*.
Met linksonder een en rechtsboven zes illustraties betreffende de Eerste Scheepvaart onder commando van Cornelis de Houtman (1596-1597).
Vgl. inv.nr. MC313.
Het origineel bevindt zich in de Universiteitsbibliotheek te Utrecht (standnummer Kaart *VIII*.C.a.1).
Referenties: *MCN* vol. I, pp. 23-24; idem vol. III, pp. 211-214 & ill. 3.126; idem vol. VII, pp. 264-269, ill. 11.57 & facs. 26.

MC607 'Nova Et Accurata Geographica Descriptio Inferioris Germaniae Cum finitimis Regionibus Ex Optimis Quibusque Auctoribus De Integro Aucta Et Emendata Opera Petri Kaerii': facsimile van de wandkaart van de Zeventien Nederlanden door Pieter van den Keere van 1607, met decoratieve randen
[1607] 1993 1 wandkaart
Offset, ongekleurd
Schaal ca. 1:360.000
In het Latijn
Samengesteld uit twaalf bladen, gemonteerd op linnen, met stokken.
Facsimile van het exemplaar in bezit van Tomasz Niewodniczański, in 1993 verzorgd door Günter Schilder.
Het noorden is rechtsboven. Het randwerk bestaat uit aanzichten van steden, kostuumfiguren en wapens van provincies en steden: [boven:] [1] 'Antwerpia'; [2] 'Brabanti'; [3] 'Brabantia Ducatus'; [4] 'Gandavum'; [5] 'Flandri'; [6] 'Flandria Comitatus'; [7] 'Amstelodamum'; [8] 'Hollandi'; [9] 'Hollandia Comitatus'; [10] 'Middelburgum'; [11] 'Seelandi'; [12] 'Seelandia Comitatus'; [13] 'Groeningi'; [14] Groeninga'; [15] 'Groeningia Dominium'; [links:] [16] 'Limburgum'; [17] 'Limburgenses'; [18] 'Limburgum Ducatus'; [19] 'Atrebatum'; [20] 'Artesy'; [21] 'Artesia Comitatus'; [22] 'Montes'; [23] 'Hannonii'; [24] 'Hannonia Comitatus'; [25] 'Valkenburgum'; [26] 'Valkenburgenses'; [27] 'Valkenburgum'; [28] 'Daventria'; [29] 'Transinsulani'; [30] 'Transinsulania Dominicum';

[31] 'Mechlinia'; [32] 'Mechlinienses'; [33] 'Mechlinia Dominium'; [34] 'Brabantiae Curia'; [rechts:] [35] 'Luxenburgum'; [36] 'Luxenburgi'; [37] 'Luxenburgum Ducatus'; [38] 'Namurcum'; [39] 'Namurcenses'; [40] 'Namurcum Dominium'; [41] 'Sutphania'; [42] 'Sutphaneses'; [43] 'Sutphania Comitatus'; [44] 'Traiectum'; [45] 'Traiectini'; [46] 'Traiectum Dominium'; [47] 'Lewardia'; [48] 'Frisii. Occide.'; [49] 'Frisia Dominium'; [50] 'Geldria'; [51] 'Geldri'; [52] 'Geldria Ducatus'; [53] 'Hollandia Curia'. De onderste rand bestaat uit zes historische scenes, naar tekeningen door David Vinckboons (die weer teruggaan op eerdere prenten): [54] 'Praelium Commissum Ad Ticinum an. 1525, et Caroli V Victoria'; [55] ; Expugnatio Urbis Romae Per Borbonium, In Qua Ipse Occubuit, an. 1525'; [56] 'Caesaris Victoria, In Qua I Fredericus Captus Fuit, anno 1529'; [57] 'Arcis Golettae Expugnatio Per Caesarianos, Omnibus Qui Inerant Caesis, an. 1536'; [58] 'Praelium Inter Hispanos Ac Peruanos, In Quo Hispani Victoria Potiti, anno 1546' en [59] 'Christianorum, Ductu Ioannis Austriaci, Navalis De Turcis Victoria, an. 1572'.
De cartografische collectie van Tomasz Niewodniczański (1933-2010) is na diens dood verdeeld. Het gedeelte dat op het Poolse grondgebied betrekking heeft berust thans in het museum Zamek Królewski te Warschau; de overige kaarten zijn in bezit gebleven van de familie Niewodniczański.
Referenties: van der Heijden 1998, vol. I, no. 60; *MCN* vol VI, no. 51, ill. 5; idem, vol. VIII, pp. 345; 433-456 & ill. 25.6; Spikmans 2024, vol. I, no. 54.
Zie: Günter Schilder, *Pieter van den Keere. Nova et accurata Geographica Descriptio Inferioris Germaniae (Amsterdam, 1607)*. Alphen aan den Rijn: Canaletto, 1993 (Cartographica Rarissima. Collection T. Niewodniczański Bitburg, vol. I) en idem, "Obituary Tomasz Niewodniczański (1933–2010)", in: *Imago Mundi* vol. 62 (2010) no. 2, pp. 248-249.

MC989 'Novissima, Et Accuratissima Leonis Belgici, Seu Septemdecim Regionum Descriptio. Auctore N.I. Visschero': facsimile van de tweede staat van de kaart van de Zeventien Provinciën in de vorm van een leeuw door Claes Jansz. Visscher , uitgegeven tussen 1611 en 1621, met decoratieve randen

[1611-1621] 2000 1 blad

Offset, ongekleurd
In het Latijn en het Nederlands
Facsimile gedrukt te Alphen aan den Rijn door Canaletto en uitgegeven door de onderzoeksgroep Explokart, vermoedelijk ter promotie van het zesde deel van Günter Schilders *Monumenta Cartographica Neerlandica*.
Boven de kaart de wapenschilden van de zeventien provincies. Links tien aanzichten van de 'Hooft-Steden onder t'gebiet der H.M. Heren Staten van de Verenichde Provin.': [1] 'Amsterdam'; [2] 'Dordrecht'; [3] 'Middelburch': Middelburg; [4] 'Liewaerden': Leeuwarden; [5] 'Nimmeghen': Nijmegen; [6] 'Utrecht'; [7] 'Deventer'; [8] 'Zutphen'; [9] 'Groeninghen': Groningen; 't'Hof van Hollant': het Hof van Holland te Den Haag. Rechts tien aanzichten van de 'Hooft-Steden onder t'gebiet van den Infante Isabella Clara Eugenia': [11] 'Antwerpen'; [12] 'Bruxel': Brussel; [13] 'Ghendt': Gent; [14] 'Mechelen'; [15] 'Limburch': Limburg; [16] 'Luxenburch': Luxemburg; [17] 'Atrecht': Arras; [18] Berghen in Heneghou': Mons; [19] 'Namen': Namur; [20] 't'Hof van Brabant': het Hof van Brabant te Brussel.
Het origineel bevindt zich in de Niewodniczański Collection te Bitburg.

Referenties: van der Heijden 1989, no. 5.2; *MCN* vol. I, pp. 132-135 & ill. 82; idem vol. V, ill. 1.1; idem vol. VI, pp. 254-256 (map 53) & facs. 45.

MC992 'Nova et accurata Tabula Hispaniae Praecipuis Urbibus, Vestitu, insignibus, et Antiquitatibus exornata per N. Johannis Visscher': facsimile van de eerste staat van de kaart van het Iberisch Schiereiland door Claes Jansz. Visscher, gedateerd 1623, met decoratieve randen

[1623] 2000 1 blad

Offset, ongekleurd

In het Latijn

Facsimile gedrukt werd te Alphen aan den Rijn door Canaletto en uitgegeven door de onderzoeksgroep Explokart, vermoedelijk ter promotie van het zesde deel van Günter Schilders *Monumenta Cartographica Neerlandica*.

Rondom de kaart zeventien wapenschilden; onder en boven dertien aanzichten: [1] 'Pons Segovia'; [2] 'Madrid'; [3] 'Sevilla'; [4] 'Lixbona'; [5] 'Valladolid'; [6] 'Turris Herculis'; [7] 'S. Adriani M.'; [8] 'Granada'; [9] 'Toledo'; [10] 'Monast. S. Laurent. in Escurial'; [11] 'Barcelona'; [12] 'Burgos' en [13] 'Algibe'; aan weerszijden acht afbeeldingen van personen in klederdracht: (links) [14] 'Hispaniae Feminae'; [15] 'Nobilis Faeminae Biscaiae'; [16] 'Faeminae Lusitaniae'; [17] 'Mauri Granadenses'; (rechts) [18] 'Hispani'; [19] 'Biscaiae Indigenae'; [20] 'Lusitani' en [21] 'Maurae Granadenses'.

Het origineel bevindt zich in een Belgische privé-collectie (in de zgn. *Atlas Iprensis*).

Referentie: *MCN* vol. VI, pp. 409-411 (map 103) & facs. 92.

Zie: H.A.M. van der Heijden, "Atlas Iprensis, 1570-1639", in: *Caert-Thresoor* vol. 14 (1995) no. 2, pp. 25-34.

MC993 'Cyprus Insula': facsimile van een kaart van Cyprus door Willem Jansz. Blaeu, afkomstig uit het tiende deel van Joan Blaeus *Atlas Maior* van 1662

[1662] 2003 1 blad

Meerkleuren offset

In het Latijn

Vervaardigd door de Bank of Cyprus Cultural Foundation ter gelegenheid van het 22nd IMCoS International Symposium, gehouden in Nicosia in oktober 2003. Rechtsonder (deels met pen) genummerd: 'copy 29/150'.

Referentie: *KAN* vol. II, no. 8130:2.

MC812B 'The Duke's Plan / A Description of the Towne of Mannados or New Amsterdam as it was in September 1661': facsimile van een anonieme plattegrond van Nieuw Amsterdam van 1664

[1664] 1859 1 blad

Chromolithografie

Schaal ca. 1:2.300

In het Engels

Kopie door George Hayward voor D.T. Valentines *Manual of the Corporation of the City of New York* over het jaar 1861, naar een op 8 november 1858 door Richard Sims (verbonden aan het Manuscript Department van het British Museum) voor George

Henry Moore (verbonden aan het New York Historical Society) geauthentiseerde facsimile naar het anonieme origineel. Moore voegde de extra titel 'The Duke's plan' toe.
Het noorden is linksonder.
De originele kaart berust thans bij de British Library te Londen (standnummer Maps K.Top.121.35).
Referenties: *GAWIC* vol. I, pag. 54; Stokes 1915-1928, vol. 1, plate 10.

MC812A 'Afbeeldinge van de stadt Amsterdam in Nieuw Neederlandt': facsimile van een anonieme plattegrond van Nieuw Amsterdam van 1668-1669
[1668-1669] Eind 20e eeuw 1 blad
Meerkleuren offset
Anonieme facsimile. Het origineel wordt toegeschreven aan Johannes Vingboons en diens atelier, naar een tekening van Jacques Courtelyou van 1660.
Het origineel berust thans in de Bibliotheca Medicea Laurenziana (BML) te Florence (standnummer Carte di Castello no. 18).
Referenties: van Delft & Storm 2019, no. 28; *GAWIC* vol. I, pag. 53; Stokes 1915-1928, vol. 1, plate 10A-b; idem, vol. II, Appendix III.
Zie: Angelo Cattaneo & Sabrina Corbellini (eds.), *The global eye. Dutch, Spanish and Portuguese maps in the collections of the grand duke Cosimo III de' Medici*. Firenze: Mandragora / Lisboa: CHAM, 2019.

MC988 'Leo Belgicus': facsimile van de zevende staat van een kaart van de Zeventien Provinciën in de vorm van een leeuw door Hessel Gerritsz., tussen 1670 en 1699 uitgegeven door Hendrick Doncker
[1670-1699] ca. 1990 1 blad
Meerkleuren offset
In het Latijn
Facsimile gedrukt te Alphen aan den Rijn door Canaletto; uitgegeven door de Universiteitsbibliotheek te Amsterdam.
Op de versozijde een toelichting door Jan Werner, met enkele afbeeldingen.
Het origineel bevindt zich in de bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam (standnummer OTM: HB-KZL O.K. 34).
Referenties: van der Heijden 1989, nos. 15.6 & 15.7; *MCN* vol. IX, pp. 96-97 (7e staat) & Plate 1a.

MC991 'L'Ungaria nuovamente descritta, et accresciuta di Varie Notizie da Giacomo Cantelli da Vignola [...]': verkleinde reproductie van een tweebladige kaart door Giacomo Cantelli di Vignolla van Hongarije, gedateerd 1686, gegraveerd door Vincenzo Mariotti en uitgegeven door Giacomo Giovanni Rossi
[1686-1692] ca. 2000 1 blad
Meerkleuren offset
In het Italiaans

Rechtsonder genummerd: MN Táti 89-120.
Het origineel is afkomstig uit Rossi's *Mercurio Geografico*, uitgegeven te Rome ca. 1684-1692.

MC985 Facsimile van een globegeer van het oostelijke gedeelte van Noord-Amerika, van 20° tot 70° noorderbreedte en van 270° tot 300° oosterlengte ten opzichte van de meridiaan van Tenerife door Vincenzo Coronelli, uitgegeven in 1696-1697
[1696-1697] 1977 1 blad
Meerkleuren offset
In het Italiaans
Facsimile door Black Box Collotype Studios Inc. voor de Newberry Library te Chicago naar een blad uit Coronelli's *Isolario*, het tweede deel van de *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1696-1697.
Zie ook de originele globegeren door Coronelli.
Het origineel bevindt zich in de Hermon Dunlap Smith Collection (Newberry Library te Chicago).

MC990 'Carte des provinces unies des Pays bas = Belgium Foederatum, ad usum serenissimi Burgundiae Ducis. Authore G. de l'Isle, geographus': facsimile van een kaart van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden door Guillaume Delisle, in het tweede kwart 18e eeuw uitgegeven door Johannes Covens en Cornelis Mortier
[1725-1750] 2013 1 blad
Meerkleuren offset
In het Frans en het Latijn
Facsimile vervaardigd door uitgeverij Asia Maior/Atlas Maior. Rechtsonder genummerd: VI:10.
Referenties: van der Heijden & Blonk 2005, no. 62.3; Werner 2013, no. VI:10.

MC855 'Attacks of Fort Washington by His Majesties Forces under the Command of Gen.r Sir Will.m Howe K:B. 16 Nov.r 1776': facsimile van een anonieme historische kaart van de Slag bij Fort Washington op Manhattan, ten tijde van de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog (1775-1783)
[1776] 1860-1861 1 blad
Chromolithografie
Schaal ca. 1:20.500
In het Engels
Gedrukt door George Hayward voor D.T. Valentines *Manual of the Corporation of the City of New York* over het jaar 1861, volgens de Library of Congress naar een origineel in manuscript in het bezit van ene mr. A. Suart.
Het noorden is rechts.
Referentie: vgl. Stokes 1915-1928, vol. 1, plates 45-b & 46.

MC996 'A Plan of the Action at Bunkers Hill, on the 17th of June 1775 between

His Majesty's troops under the command of Major General Howe, and the rebel forces': facsimile van een gedrukte kaart van de slag om Bunker Hill, ten tijde van de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog (1775-1783) door Thomas Hyde Page en John Montrésor, afkomstig uit het eerste deel van Charles Stedmans *The history of the origin, progress, and termination of the American war* van 1793
[1793] ca. 2000 1 blad
Meerkleuren offset
In het Engels
Facsimile vervaardigd door Rand MacNally.
Onder de de kaart is de papillotte met een eerdere situatie afgebeeld.
Het origineel bevindt zich in de Newberry Library te Chicago. Een manuscriptversie uit 1775 bevindt zich bij de Library of Congress (standnummer G3764.B6S3 1775 .P3).

MC994 'This Chart of the different Passages leading to the Macao Roads [...]': verkleinde reproductie van een kaart van de Zuid-Chinese kust bij de monding van de Parelrivier met Macao en Hong Kong door Daniel Ross en Philip Maugham, gedateerd 1810
[1810] 1997 1 blad
Meerkleuren offset
In het Engels en het Chinees
Deze reproductie is uitgegeven door de Hong Kong Map Education Foundation als aandenken aan de overdracht van Hong Kong door het Verenigd Koninkrijk aan China in 1997.

PORTRETTEN EN OVERIGE PRENTEN

Zie ook de Japanse prenten.

PORTRETTEN

Portretten van wiskundigen, geografen en kartografen

Zie ook inv.nr. MC853 plaat 9.

MC727 'Theodorus de Bry Leodiensis, Anno Aetatis Suae LXIX, Ao Chri. 1597': portret van Theodoor de Bry (1528-1598) op negenenzestigjarige leeftijd
1597 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Theodoor de Bry, afkomstig uit het eerste deel van Jean Jacques Boissards *Romanae Urbis Topographiae & Antiquitatum* in 6 delen, uitgegeven tussen 1597 en 1602.

MC946 'Cl. Ptolomaeus Alexandrinus Mathematicus': portret van Claudius Ptolemaeus (87-na 150)

ca. 1600-1669 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Cornelis Galle. Latere staat, zoals die voorkomt in vijfdelige heruitgave (1669) van Jean-Jacques Boissards *Bibliotheca Chalcographica*, uitgegeven door Clemens Ammon. Rechtsonder genummerd: Aaa.
Met Latijns onderschrift. De eerste staat van dit portret, zonder de nummering, wordt door het Rijksprentenkabinet toegeschreven aan Cornelis Galle en gedateerd op ca. 1597-ca. 1599.

MC945 'Petrus Apianus Binuitzius Astrologus': portret van Petrus Apianus (1495-1552)
ca. 1600-1669 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Cornelis Galle. Latere staat, zoals die voorkomt in vijfdelige heruitgave (1669) van Jean-Jacques Boissards *Bibliotheca Chalcographica*, uitgegeven door Clemens Ammon. Rechtsonder genummerd: Aaa2.
Met Latijns onderschrift. De eerste staat van dit portret, zonder de nummering, wordt door het Rijksprentenkabinet toegeschreven aan Cornelis Galle en gedateerd op ca. 1597-ca. 1599.

MC222 Portret van Abraham Ortelius (1527-1598)
1603 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Philip Galle, naar een schilderij door Adriaen Thomasz. Key. Eerste staat, afkomstig uit de Latijnse editie van Ortelius' *Theatrum Orbis Terrarum*, in 1603 uitgegeven door Jan Baptist Vrients.
Referenties: van den Broecke e.a. 1998, pp. 45-52; van den Broecke 2011, no. 0(4) [1603L]; *KAN* vol. III, p. 33 [verso: Latijn]; Shirley 2009, no. 9B.

MC221 Dubbelportret van Gerard Mercator (1512-1594) en Jodocus Hondius (1563-1612), met op de achtergrond een kaart van Europa
1613-1628 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Colette van den Keere. Komt het eerst voor in de Latijnse en Franse edities van de zgn. Mercator-Hondiusatlassen, uitgegeven door Jodocus Hondius jr. in 1613.
Referenties: *KAN* vol. I, atlassen 1:104, 1:105, 1:107 en 1:112 [verso: Latijn zonder signatuur, zonder paginering]; Parmentier 2015, cat. 58 & p. 81; Roegiers & van der Herten 1994, afb. 18.

MC673 'Petrus Plancius, theologus et mathematicus [...]': portret van Petrus Plancius (1552-1622) op zeventigjarige leeftijd

1623 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Willem Jacobz. Delff naar een (waarschijnlijk verloren gegaan) schilderij door Michiel van Mierevelt. Met Latijns vers van Antoine de la Faye.
Referenties: *Hollstein*, dl. 5, no. 71; Kroon 2016, p. 45 (reproductie van dit exemplaar); Muller 1853, no. 4220; Parmentier 2015, cat. 85 & p. 86.

--- 'De wel edele, gestrenge en manhafte heer, de heer Ioan Henric Thim [...]': portret van Jan Hendricksz. Tim (ca. 1636-1696)
1677-1690 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Gravure door Abraham Blooteling naar een schilderij van Andreas Stech uit 1677. Dit portret, dat in de aanschafadministratie nummer MC379 kreeg, werd door het echtpaar Kok geschonken aan het Maritiem Museum te Rotterdam (aldaar standnummer P4784).
Referenties: Schilder & Kok 2010, ill. 6.16 (reproductie van dit exemplaar); Schilder & Kok 2019, ill. 6.19 (reproductie van dit exemplaar).
Zie: Kees Zandvliet, "Jan Hendricksz. Tim", in: Sjoerd de Meer (ed.), *Het Zeekaarten boek*. Zutphen: Walburg Pres, 2007, pp. 84-90.

MC604 'Gerard Mercator': portret van Gerard Mercator (1512-1594), met begeleidende tekst
1682 1 blad
Koperdiepdruk met letterzetsel
In het Frans
Gegeraveerd door Nicolas de Larmessin. Afkomstig uit het tweede deel van Isaac Bulllarts *Academie des Sciences et des Arts*, in 1682 uitgegeven door François Foppens.

MC567 'Vinc: Coronelli Min: Con Cosmografo della Serenis: Repub: di Venetia': portret van Vincenzo Maria Coronelli (1650-1718)
ca. 1695 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Italiaans
Anonieme gravure, zoals die voorkomt in Coronelli's tweedelige *Atlante Veneto*, uitgegeven tussen 1690 en 1697, zijn *Corso geografico universale* uit 1692 en in zijn *Libro dei Globi* uit 1697.
Rechtsonder op een van de afgebeelde bladen staat de *Corso Geografico* afgebeeld met het jaartal MDCXCIII.

MC608 'William Camden Clarenceux [...]': portret van William Camden (1551-1623)
1722 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn

Gegraveerd door Robert White naar een vroeger voorbeeld; het betreft het frontispice van het eerste deel van de tweede editie van Camdens *Britannia: Or a chorographical description of Great Britain and Ireland*, in 1722 uitgegeven door Mary Matthews.
De letters van de titelpagina zijn in doorslag zichtbaar.

MC737 'Wilhelmus Blaeau sive Blaauw alias Janssonius Caesius [...]': portret van Willem Jansz. Blaeu (1571-1638)
ca. 1735 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Anonieme gravure, vermoedelijk naar Jeremias Falck (die zich op zijn beurt weer baseerde op het door Thomas de Keyser geschilderde portret van Blaeu). De sierrand is van een aparte koperplaat gedrukt en komt meermaals voor om andere gegraveerde portretten die een vergelijkbare belettering en hetzelfde onderschrift 'Ex Collectione Friderici Roth-Scholtzii Norimberg.' hebben (bijv: Henningus Koeller [anoniem]; Joh. Christop. Hoeflich [door Michael Rössler]; Joh. Guilielm. Roennagel [door Johann Christoph Dehne]; Iodocus Wilhelmus Kohlesius [door August Christian Fleischmann]; Thomas Fritsch [door Georg Wolfgang Knorr]). Het werkelijke verband met Friedrich Roth-Scholtz (1687-1736), drukker en uitgever te Neurenberg, is echter onduidelijk. Roth-Scholtz gaf tussen 1726 en 1742 het driedelige *Icones bibliopolarum et typographorum de republica literaria bene meritorum* uit, dat 131 gegraveerde portretten met korte biografische aantekeningen bevatte. Mogelijk bestaat er een verband tussen de *Icones* en deze afbeelding.
De prent komt voor op de *Liste Alphabétique d'une collection de Portraits d'Imprimeurs, de Libraires, etc. de tous les temps et de tous les peuples, décrite par J.T. Bodel Nyenhuis [...] à Leide. No. IV 1848*.

Overige portretten

MC674 'Guilelmus a Nassaw D.G. Princeps, Aurangiae, Dom: de Breda, Gubernator Hollan: Zelandiae, etc.': portret van Willem I, prins van Oranje (1533-1584)
1603 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Anonieme gravure naar het origineel in Michael von Aitzingers *Belgici leonis chorographia, das ist ein newe Landt Beschreibung des Belgischen Lewen*, in 1587 uitgegeven door Frans Hogenberg. Linksonder genummerd: 60.
Referenties: vgl. Meurer 1988, ETZ 1; van Someren 1888-1891, vol. 2, no. 153.

MC675 'Mauritius D.G. Natus Aur. Princ. Comes Nassauiae, Marchio Vehrae et Vliss. Guber. Provin. Bel. Un. Maris Praef. etc. Ao. M.DC.III': portret van Maurits van Nassau (1567-1625)
1603 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn

Anonieme gravure uit het atelier van Frans Hogenberg. Linksonder genummerd: 227.
Referentie: Muller 1863-1882 vol. I, no. 413.270.

MC676 'Alexander Farnesius Parmae et Placentiae Princeps, Gubernator et Capitaneus Generalis Belgicarum Regionum sub Philippo II. Hisp: Rege Cathol.': portret van Alexander Farnese, hertog van Parma (1545-1592)
ca. 1603 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Anonieme gravure naar het origineel in Michael von Aitzingers *Belgici leonis chorographia, das ist ein newe Landt Beschreibung des Belgischen Lewen*, in 1587 uitgegeven door Frans Hogenberg. Linksonder genummerd: 157.
Referentie: vgl. Meurer 1988, ETZ 1.

MB183 'Bernardus Schotanus Frisius J.U.D. et L.A.M. in Academia Batavorum, quae Lugduni est Iuris Antecessor primarius. Anno salutis MDCXLVII Aetat. XLIX': gravure voor het portret van Bernardus Schotanus (1598-1652) op 49-jarige leeftijd
1647 1 koperplaat
Gegraveerd door Crispijn II de Passe.
De wiskundige en jurist Bernardus Schotanus werd in 1624 professor aan de Universiteit van Franeker en was vanaf 1632 rector van die universiteit. Van 1636 tot 1641 was hij hoogleraar rechten en wiskunde aan en tevens de eerste rector magnificus van de Universiteit Utrecht. In 1641 werd hij tot professor aan de Universiteit Leiden benoemd.

MC677 'Franciscus Valdesius, Hispani Dux Exercitus': portret van Francisco de Valdez (1522-ca. 1580)
1649 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Gegraveerd door Cornelis II Visscher naar een afbeelding naar het leven in bezit van advocaat-fiscaal mr. Johan Moons; in 1649 uitgegeven te Haarlem door Pieter Claesz. Soutman. Met Latijns vers door Petrus Sciverius.
Francisco de Valdez (ook Valdéz of Valdés) is in Nederland vooral bekend als belegeraar van Leiden (1573-1574).
Zie: Els Kloek, *Kenau & Magdalena. Vrouwen in de tachtigjarige oorlog*. Nijmegen: Van Tilt, 2014.

MC525 'Christofel Colonus': portret van Christoffel Columbus (1451-1506)
1671 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
Afkomstig uit Arnoldus Montanus' *Die Nieuwe en Onbekende Weereld: of Beschryving van America en 't Zuid-land*, in 1671 uitgegeven door Jacob van Meurs.
Zie ook inv.nr. MC752.

MC728A-B 'Marie Reyne de la Grande Bretagne' en 'Guillaume III Roi de la Grande Bretagne': portretten van Mary Stuart II (1662-1694) en Willem III, prins van Oranje (1650-1702)
1697 2 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
Gegraveerd door Étienne Jehandier Desrochers naar ontwerpen van Adriaen van der Werff. Afkomstig uit Isaac de Larreys *Histoire d'Angleterre, d'Ecosse et d'Irlande*, in 1697 uitgegeven door Reinier Leers.
Zie: Egbert Pelinck, "De ontwerpen van Adriaen van der Werff voor De Larrey's 'Histoire d'Angleterre, d'Ecosse et d'Irlande'", in: *Oud Holland* vol. 81 no. 1 (1966), pp. 52-58.
MC728A 'Marie Reyne de la Grande Bretagne'
MC728B 'Guillaume III Roi de la Grande Bretagne'

MB115.1-.57 Verzameling portretten afkomstig uit Jean le Clercs driedelige *Geschiedenissen der Vereenigde Nederlanden, Sedert den aanvang van die Republyk tot op den Vrede van Utrecht in 't Jaar 1713 en het Tractaat van Barriere in 't Jaar 1715 gesloten*
1730 57 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
Uitgegeven door Zacherias Chatelain. Met de frontispices van de drie afzonderlijke delen.
Referentie: *STCN* 167697749.

MB115.1-.39 Deel I

MB115.1 'De Republyk der Vereenigde Nederlanden zittende op haren Throon [...]': frontispice van deel I
Ontworpen en gegraveerd door Bernard Picart.

MB115.2 'Philips de Tweede, koning van Spanje': portret van Filips II van Spanje (1527-1598)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 1.

MB115.3 'Anthonis Perenot, kardinaal van Granvelle': portret van Antoine Perrenot de Granvelle (1517-1586)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 2.
Met vers van G. Brandt.

MB115.4 'Margareta van Oostenrijk, Hartogin van Parma': portret van Margaretha van Parma (1522-1586)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 3.

MB115.5 'Willem de Eerste prins van Oranje': portret van Willem I, prins van Oranje (1533-1584)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 4.

MB115.6 'Henrik, heer van Breederoode': portret van

Hendrik van Brederode (1531-1568)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 5.
Met vers van G. Brandt.

MB115.7 'Lamoraal, graaf van Egmondt': portret van Lamoraal I van Gavere, graaf van Egmont (1522-1568)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 6.
Met vers van G. Brandt.

MB115.8 'Ferdinand Alvarez van Toledo, hartoogh van Alva': portret van Fernando Álvarez de Toledo y Pimentel, hertog van Alva (1507-1582)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 7.

MB115.9 'Lodewyk, graef van Nassau': portret van Lodewijk van Nassau (1538-1574)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 8.

MB115.10 'Philips van Mommorançy, graaf van Hoorne': portret van Filips van Montmorency, graaf van Horne (1524-1568)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 9.
Met vers van G. Brandt.

MB115.11 'Willem van Blois van Treslong, l: admirael van Zeelandt': portret van Willem Bloys van Treslong (1529-1594)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 10.

MB115.12 'Frederik Alvarez van Toledo, veldtoverste in het beleg van Haerlem, etc.': portret van Don Fadrique Álvarez de Toledo (Don Frederik) (1537-1585)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 11.

MB115.13 'Didrik Sonoy, gouverneur van Noordt Hollandt': portret van Diederik Sonoy (1529-1597)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 12.

MB115.14 'Philips van Marnix, heer van Sant Aldegonde, burgermeester der stadt Antwerpen': portret van Filips van Marnix, heer van Sint-Aldegonde (1540-1598)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 13.

MB115.15 Afbeelding van het metalen standbeeld van Fernando Álvarez de Toledo y Pimentel, hertog van Alva, in 1571 door hemzelf opgericht op de binnenplaats van de citadel van Antwerpen

Linksboven genummerd: Tom. I No. 14. Rechtsonder genummerd: 17.
Met twee illustraties van de afbeeldingen op de zijden van het voetstuk. Het beeld werd onder Alva's opvolger Luis de Zúñiga y Requesens verwijderd en in 1577 door de Antwerpse bevolking vernield.

MB115.16 'Don Louis de Requesens, oppercommandeur van Castilie, gouverneor generael der Nederlanden': portret van Luis de Zúñiga y Requesens (1528-1576)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 15.

MB115.17 'Franciscus Baldez, veldtoverste van 't Spensch leger in het beleg van Leyden': portret van Francisco de Valdez (1522-ca. 1580)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 16.

MB115.18 'Don Johan van Oostenryk. gouverneur generael der Nederlanden': portret van Don Juan van Oostenrijk (1547-1578)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 17.

MB115.19 'Elizabeth, koningin van Engelandt en Yrlandt etc.': portret van Elizabeth I van Engeland (1533-1603)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 18.

MB115.20 'Mathias, aerthertogh van Oostenryk, etc.': portret van Matthias van Oostenrijk (1577-1609)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 19.

MB115.21 'Alexander Farnese, hartogh van Parma, en Plaisance, gouverneur generael en veldtoverste in de Spaensche Nederlanden': portret van Alexander Farnese, hertog van Parma (1545-1592)
Linksboven genummerd: Tom. I No.20.

MB115.22 'Francois van Valois, hartogh van Anjou, Brabant en Lotryk, graef van Vlaenderen etc.': portret van François-Hercule van Valois, hertog van Anjou (1555-1584)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 21.

MB115.23 'Philips, graef van Hohenlo, veldtoverste ter dienste van de Vereenigde Nederlanden': portret van Filips Ernst van Hohenlohe-Neuenstein, graaf van Hohenlohe zu Langenburg (1550-1606)

Linksboven genummerd: Tom. I No. 22.

MB115.24 'Maurits, prins van Oranje': portret van Maurits van Oranje (1567-1625)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 23.

MB115.25 'Robbert Dudley, graaf van Leicester': portret van Robert Dudley, graaf van Leicester (1533-1588)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 24.

MB115.26 'Philips Sydney, ridder, overste van Vlissinge en Rammekens': portret van Philip Sidney (1554-1586)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 25.

MB115.27 'Petrus Ernestus, graef van Mansfeldt': portret van Peter Ernst I van Mansfeld, graaf van Mansfeld-Vorderort (1517-1604)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 26.

MB115.28 'Francois Veer, overste van 't Engelsch krygsvolk in dienst van de Vereenigde Nederlanden': portret van Francis Vere (1560-1609)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 27.

MB115.29 'Rudolphus de Twede Roomsch keiser, etc.': portret van keizer Rudolf II (1552-1612)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 28.

MB115.30 'Franciscus Verdugo, gouverneur van Gelderlandt, Vrieslandt en Groeningen, wegens de koning van Spanje': portret van Francisco Verdugo (1536-1595)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 29.

MB115.31 'Petrus Henriquez, graef van Fuentes, etc.': portret van Pedro Enríquez de Acevedo (1535-1610)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 30.

MB115.32 'Ernestus, aertshartog van Oostenryk gouverneur generael der Spaensche Nederlanden': portret van Ernst van Oostenrijk (1553-1595)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 31.

MB115.33 'Henrik de Vierde, koning van Vrankryk en Navarre etc.': portret van Hendrik IV van Frankrijk (1553-1610)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 32.

MB115.34 'Philips Willem, prins van Oranje, graeve van

Nassau en Buuren etc. baron van Breda etc. ridder van d' ordre van 't gulde vlies, etc.': portret van Filips Willem van Oranje (1554-1618)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 33.

MB115.35 'Albertus, aertshartogh van Oostenryk hartogh van Borgonje, vorst der Nederlanden': portret van Albrecht VII, aartshertog van Oostenrijk (1559-1621)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 34.

MB115.36 'Isabelle Clara Eugenia, aertshertoginne van Oostenryk, hartoginne van Borgonje, vorstinne der Nederlanden': portret van Isabella Clara Eugenia (1566-1633)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 35.

MB115.37 'Franciscus de Mendosa, admirant van Aragon, veldtoverste des konings van Spanje in de Nederlanden': portret van Francisco Hurtado de Mendoza (1546-1623)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 36.

MB115.38 'Philips de Derde, koning van Spanje, en d' Indiën etc.': portret van Filips III van Spanje (1578-1621)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 37.

MB115.39 'Adolph, graef van Meurs, Niewenaer en Alpen, gouverneur van Gelderlandt en Uitrecht': portret van Adolf van Nieuwenaar, graaf van Limburg en Meurs (ca. 1545-1589)
Linksboven genummerd: Tom. I No. 38.

MB115.40-.51

Deel II

MB115.40 Frontispice van deel II
Ontworpen door Gérard de Lairesse; gegeraveerd door Jan van Munnickhuysen.

MB115.41 'Lodewyk de Dertiende konink van Vrankryk &c.': portret van Lodewijk XIII van Frankrijk (1601-1643), 1729
Gegraveerd door Bernard Picart. Rechtsboven genummerd: Tom. II Pag. 38.

MB115.42 'Willem Lodewyk, graef van Nassau etc. stadthouder, en kapiteyn generael van Vrieslandt, Groningen, d' Ommelanden en

Drenthe, etc.': portret van Willem Lodewijk, graaf van Nassau-Dillenburg (1560-1620)
Rechtsboven genummerd: Tom. II Pag. 45.

MB115.43 'Jacobus de Eersten, koning van Engeland, &c.': portret van Jacobus I van Engeland (1566-1625), 1728
Gegraveerd door Bernard Picart. Rechtsboven genummerd: Tom. II Pag. 47.

MB115.44 'Johan van Oldenbarnevelt, ridder, heer van den Tempel, Berkel, Rodenrys etc. advocaat van Hollandt en Westvrieslandt, etc.': portret van Johan van Oldenbarnevelt (1547-1619)
Gegraveerd door Andries Vaillant. Rechtsboven genummerd: Tom. II Pag. 106.

MB115.45 'Karel de Eerste koning van Engeland, &c. &c. &c.': portret van Karel I van Engeland (1600-1649), 1729
Gegraveerd door Bernard Picart. Rechtsboven genummerd: Tom. II Pag. 258.

MB115.46 'Frederik Henrik prins van Oranje en Nassau, enz. enz. enz.': portret van Frederik Hendrik van Oranje (1584-1647), 1729
Gegraveerd door Bernard Picart. Rechtsboven genummerd: Tom. II Pag. 261.

MB115.47 'Marten Harpertsz Tromp, ridder, lt. admiraal van Holland en Westvriesland': portret van Maarten Harpertszoon Tromp (1598-1653), 1728
Gegraveerd door Bernard Picart. Rechtsboven genummerd: Tom. II Pag. 355.

MB115.48 'Lodewyk de Veertiende konink van Vrankryk &c.': portret van Lodewijk XIV van Frankrijk (1638-1715), 1728
Gegraveerd door Bernard Picart. Rechtsboven genummerd: Tom. II Pag. 424.

MB115.49 'Joan de Wit, raet pensionaris van Holland, &c.': portret van Johan de Witt (1625-1672), 1727
Gegraveerd door Bernard Picart. Rechtsboven genummerd: Tom. II Pag. 579.

MB115.50 'Jakob van Wassenaer, heere van Obdam &c. lt. admiraal van Holland en Westvriesland': portret van Jacob van Wassenaer Obdam (1610-1665), 1728

Gegraveerd door Bernard Picart. Rechtsboven genummerd: Tom. II Pag. 588.

MB115.51 'Olivier Cromwel protecteur van Engelandt': portret van Oliver Cromwell (1599-1658), 1728
Gegraveerd door Bernard Picart. Rechtsboven genummerd: Tom. II Pag. 680.

MB115.52-.57

Deel III

MB115.52 Frontispice van deel III
Ontworpen door Willem Schellinks; gegeraveerd door Abraham Blooteling.

MB115.53 'Jules Mazarin, kardinaal bischop van Mets, &c. &c.': portret van Jules Raymond Mazarin (1602-1661), 1729
Gegraveerd door Bernard Picart. Rechtsboven genummerd: Tom. III Pag. 23.

MB115.54 'Michiel Adriaensz Ruyter, ridder, lt. admiraal van Holland en Westvriesland': portret van Michiel Adriaenszoon de Ruyter (1607-1676), 1728
Gegraveerd door Bernard Picart. Rechtsboven genummerd: Tom. III Pag. 115.

MB115.55 'Philippus de Vierde, konink van Spanje, &c. &c. &c.': portret van Filips IV van Spanje (1605-1665), 1729
Gegraveerd door Bernard Picart. Rechtsboven genummerd: Tom. III Pag. 140.

MB115.56 'Wilhelmus de Derde koning van Engeland, &c. &c. &c.': portret van Willem III van Oranje (1650-1702), 1729
Gegraveerd door Bernard Picart. Rechtsboven genummerd: Tom. III Pag. 596.

MB115.57 'Godert graaf van Athlone, veldtmarschalk generaal der Vereenigde Nederlanden &c. &c. &c.': portret van Godard van Reede (1644-1703), 1729
Gegraveerd door Bernard Picart. Rechtsboven genummerd: Tom. III Pag. 610.

MC778A-B Reproducties van de portretten van Jan Six (1654) en Agatha Bas (1641) van de hand van Rembrandt van Rijn
1888-1889 2 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd

Vervaardigd door Petrus Johannes Arendzen; beide in potlood ondertekend met 'J.P. Arendzen'; uitgegeven door François Offa & fils te Amsterdam en Obach & Co. te Londen.

MC778A Reproductie van Rembrandts portret van Jan Six van 1654, 1 nov 1888
Het impressum rechtsboven.
Het origineel bevindt zich thans in de Collectie Six te Amsterdam.

MC778B Reproductie van Rembrandts portret van Agatha Bas van 1641, dec 1889
Het impressum rechtsboven.
Het origineel bevindt zich thans in de Royal Collection in het Verenigd Koninkrijk.

OVERIGE PRENTEN

Algemeen

MC338A-D Vier prenten waarop de continenten als personen zijn afgebeeld
ca. 1680 4 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn
Met goud gehoogd.
Uitgegeven door Frederick de Wit. Komen tevens voor als tussentitelbladen in Pieter van der Aas *Galérie Agréable du Monde* van 1728.

MC338A 'Europa': allegorische voorstelling van het continent Europa
Rechtsonder genummerd: 31.
Referenties: Carhart 2016, p. 34 (dit exemplaar is gereproduceerd op p. 37 als Fig. 25d); Kok 2006, no. 16.

MC338B 'Asia': allegorische voorstelling van het continent Azië
Rechtsonder genummerd: 32.
Referenties: Carhart 2016, p. 34 (dit exemplaar is gereproduceerd op p. 36 als Fig. 25b); vgl. *KAN* vol. IV-A, no. 48:01; Kok 2006, no. 17.

MC338C 'Africa': allegorische voorstelling van het continent Afrika
Rechtsonder genummerd: 33.
Referenties: Carhart 2016, p. 34 (dit exemplaar is gereproduceerd op p. 37 als Fig. 25c); vgl. *KAN* vol. IV-A, no. 60:01; Kok 2006, no. 18.

MC338D 'America': allegorische voorstelling van het continent Amerika
Rechtsonder genummerd: 34.
Referenties: Carhart 2016, p. 34 (dit exemplaar is gereproduceerd op p. 36 als Fig. 25a); vgl. *KAN* vol. IV-A, no. 63:01; Kok 2006, no. 19.

MC699 'Tafel in welke vertoont werden alle Werk-tuygen behorende tot de Krygs-kunde Vestingbouw Artillerye als mede tot de Belegeringe van Steden, Velt-Slagen, Legertochten en Leger-plaatzen, alle de gedeeltens van de Zee en 't Land, en eyndelyk allerley slag van schepen': prent ter

verklaring van militaire terminologie
1703 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Nederlands en het Frans
In rode inkt gedrukt.
Vervaardigd te Amsterdam door Pieter I Schenk.
Boven het kaartbeeld een alternatieve titel: 'Carte qui represente toutes les pieces qui sont comprises dans l'architecture militaire, ou l'Art des Fortifications avec tous les morceaux dont on se peut servir dans les Plans des Places, & dans les Cartes Topografiques, description de Siege, de Bataille, marche d'Armee, & Campemens'.
Referentie: vgl. Muller 1863-1882 vol. II, no. 3031c.XXXIII.

MC445A-B 'Batavus': allegorische voorstelling van het Nederlandse volk
1730-1737 2 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
De afbeelding is omlijst met een sierrand waarin de Nederlandse geografische en culturele omstandigheden worden opgesomd.

MC445A Eerste exemplaar, 1730
Getekend door Johann Wolfgang Baumgartner; gegraveerd door Johann Georg Prinz; uitgegeven door Martin Engelbrecht. Afkomstig uit Engelbrechts *Laconicum Europae Speculum: Quo IX. Illius Praecipuae Nationes Et Populi, Absque Omni Praeiudicio, Ludibrio Et Opprobrio, Saltem Curiositatis Et Oblectationis Gratia, Certis Characteribus Et Symbolis Discernuntur, Ob Oculos Positum* van 1730.

MC445B Tweede exemplaar, 1736-1737
Latere kopie naar Engelbrecht. De afbeelding is gespiegeld en enigszins vereenvoudigd.

MC857 'Abbildliche Geschichte der auslaendischen Landthiere Zweytes Blat, worinnen das Nashorn vorgestellet ist. Zufinden in der Homaennischen Officin. Mon. Febr. Ao. 1747': afbeelding van neushoorn Clara, naar het leven getekend
1747 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits
Uitgegeven door de erven Homann.
Met inzet: 'Rhinocerus': reproductie in spiegelbeeld van Albrecht Dürers houtsnede van een neushoorn van 1515. De Indische neushoorn Clara werd in 1738 als kalf van een maand oud in huis genomen door Jan Albert Sichterman, directeur van de VOC-vestiging in Bengalen. Sichterman verkocht of schonk Clara in 1740 aan Douwe Mout van der Meer, die haar meenam naar Nederland. Ze kwam in 1741 in Rotterdam aan. Haar eigenaar stelde haar tot haar dood in 1758 door heel Europa ten toon. In 1747 en 1748 was ze te zien in verschillende Duitse steden, waaronder Neurenberg, waar de uitgeverij van Homann gevestigd was.
Referentie: Heinz 2002, Graph 11.

MC591 'Optogt des Nederlanschen Legers naar Ostende, den 3 July 1600, daags na de overwinning by Nieuwpoort; volgens de gecostumeerde voorstelling, gegeven door HH Studenten, by gelegenheid van het Tweede Eeuwfeest der Utrechtse Hoogeschool': set prenten van een historische gekostumeerde optocht van de studenten van de Hogeschool van Utrecht, gehouden op 16 juni 1836 bij de viering van het tweede eeuwfeest van wat heden ten dage de Universiteit Utrecht is
1837 portefeuille met 10 bladen

Lithografie, handgekleurd
Vervaardigd door Victor Adam; gedrukt te Parijs door Joseph-Rose Lemercier; uitgegeven te Utrecht door Caramelli & Comp. en te Rotterdam door A. Collings & Van den Hout.
De optocht verbeeldt de intocht van het Staatse leger in Oostende op 3 juli 1600, daags na de overwinning in de Slag bij Nieuwpoort.
Referentie: Muller 1863-1882 vol. III, no. 6960.

MC117.1-.22 'Gambar-Gambar akan Peladjaran dan Kasoekaän Anak-anak dan Iboe-bapanja - Nederlandsch-Indische prenten': set prenten tot lering en vermaak van kinderen en ouders, ten behoeve van de wederzijdse taalverwerving door kinderen in Nederlands-Indië
1879-1893 22 bladen

Chromolithografie
In het Maleis en het Nederlands
Getekend door G.J. Bos; gedrukt door G.J. Thieme; uitgegeven door Gualterus Kolff.
Eerste (1879) of tweede druk (1893). Incomplete set: het titelblad en de bladen no. 2 (De inlandse garde en politie) en no. 9 (De sirih-tuin en het sirih-gebruik) ontbreken.
Referentie: Bastin & Brommer 1979, no. 568.
De individuele bladbeschrijvingen zijn overgenomen uit Borms.
Zie: Aernout Borms, "Gambar gambar. De Indische centsprenten uit Leiden", in: *De Boekenwereld*, jrg. 25 (2008-2009) no. 3, pp. 202-214.

MC117.1 No. 1: De Europese woning met omgeving
MC117.2 No. 3: Het boemboe-riet en wat men er van maakt
MC117.3 No. 4: Enige Indische bomen
MC117.4 No. 5: Een inlandse restauratie of waroeng
MC117.5 No. 6: Een dorpswoning
MC117.6 No. 7: De Indische vervoersmiddelen
MC117.7 No. 8: Brand in de kampong
MC117.8 No. 10: De koffiepluk en -bereiding
MC117.9 No. 11: Op de pasar
MC117.10 No. 12: De rijstbouw
MC117.11 No. 13: De inlandse muziekinstrumenten
MC117.12 No. 14: De inlandse diersoorten
MC117.13 No. 15: Verschillende bedrijven

MC117.14 No. 16: Inlands allerlei
MC117.15 No. 17: De buffel en zijn gebruik
MC117.16 No. 18: Dagelijkse bezigheden in Indië
MC117.17 No. 19: De Indische posterij
MC117.18 No. 20: De postloods met haar omgeving
MC117.19 No. 21: Het vissersbedrijf
MC117.20 No. 22: Indische vaar- en rijtuigen
MC117.21 No. 23: De wasman en andere bedrijven
MC117.22 No. 24: Inlandse kooplieden

Navigatiemiddelen

Zie ook inv.nrs. MC146, MC207 prent 3, MC367 en MC572.

MC918D Cirkelvormig schema, waarschijnlijk een armillairsfeer voor onderwijsdoeleinden, mogelijk deel van een volvelle
ca. 1550-ca. 1625 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn
Anoniem, herkomst onbekend.
Binnen de titelloze hoofdcirkel (de ecliptica) komen de volgende cirkels voor, in diameter van klein naar groot: [1] titelloze cirkel; [2] 'Circulus Arcticus'; [3] 'Tropicus Cancri'; [4] titelloze cirkel, verdeeld in twaalf segmenten (genummerd I t/m XII), elk van 30, per vijftal genummerde, eenheden; [5] 'Aequinoctialis'. Alleen cirkels 1 en 4 zijn concentrisch met de hoofdcirkel. Daarnaast zijn er twee segmenten van cirkels met een grotere diameter dan de hoofdcirkel: [6] 'Tropicus Capricorni' en [7] 'Colurus Aequinoct.'. Vanuit het middelpunt vier rechte stroken, van boven met de klok mee: [A] 'Solstitior: Solsti: Aesti:'; [B] 'Aequinoct: Vernum'; [C] 'Solstiti: Hyber: Colurus'; [D] 'Aequinoc: Autum:'.

MC918C 'Calendarium Romanorum': onderste blad voor de eerste volvelle in Johannes Garcaeus' *Astrologiae Methodus*
1570-1576 1 blad
Houtsnede met letterzetsel, ongekleurd
In het Latijn
Komt voor in de tweede editie van de *Astrologiae Methodus* van Johann Gartz, zoals die in 1576 door Heinrich Petri werd uitgegeven; mogelijk afkomstig uit de eerste editie van 1570.

MC687, MC835
Twee prenten uit de serie *Nova Reperta* van Johannes Stradanus
ca. 1590 2 bladen
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Latijn

Ontworpen door Jan van der Straet (hier als Ioan Stradanus); gegraveerd door Jan II Collaert; uitgegeven door Philips Galle.
De *Nova Reperta*, een reeks van twintig prenten, toont de verschillende nieuwe ontdekkingen die volgens Stradanus deel uitmaakten van de renaissancecultuur.

MC687 'Lapis Polaris, Magnes': afbeelding van de vermeende uitvinding van het kompas door Flavio Gioia (Flavius Amalfitanus)
Linksonder genummerd: 2.
Referentie: Schilder & Kok 2019, ill. 3.1a (reproductie van dit exemplaar).

MC835 'Orbis longitudines repertae è magnetis à polo declinatione': afbeelding van de uitvinding van het bepalen van de lengtegraad middels de kompasvariatie
Linksonder genummerd: 16.
Stradanus schreef deze ontdekking toe aan Petrus Plancius.
Referentie: Schilder & Kok 2019, ill. 3.1b (reproductie van dit exemplaar).

MC190-191 'Tabula Anemographica seu Pyxis Nautica Ventorum nomina sex linguis repraesentans': afbeelding van een windroos met de namen van de 32 windrichtingen in zes talen
1652-1684 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Nederlands, Frans, Spaans, Italiaans, Latijn en het Grieks
Uitgegeven te Amsterdam door Johannes Janssonius. Afkomstig uit een van de eerste zeven edities van Georg Horns *Accuratissima Orbis Antiqui Delineatio*, tussen 1652 en 1684 uitgegeven door Johannes Janssonius en Johannes Janssonius van Waesbergen, of uit het eerste deel van de Latijnse editie van de *Atlas Contractus*, in 1666 uitgegeven door de erven Janssonius.
Referentie: *KAN* vol. I, no. P-Rose:1 [verso: blanco].
Zie: Hans Kok, "Quo Vadis? Het verschil tussen de windroos en de kompasroos", in: *Caert-Thresoor* vol. 30 (2011) no. 1, pp 20-25.

MC190 Eerste exemplaar
Dit exemplaar heeft een lichtere inkleuring dan inv.nr. MC191.
Referenties: Schilder & Kok 2010, ill. 11.17 (reproductie van dit exemplaar); Schilder & Kok 2019, ill. 3.22 (reproductie van dit exemplaar).

MC191 Tweede exemplaar
Dit exemplaar heeft een donkerder inkleuring dan inv.nr. MC190.

MC795 Blad met negen afbeeldingen betreffende wind- en kompasrichtingen, constructie van equatoriale stereografische projectie en het afleiden van afstanden daarbij
1690-1691 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans

Vervaardigd en uitgegeven Vincenzo Coronelli; afkomstig uit het eerste deel van diens *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1690-1691.

(1) 'XXXII nomi de venti praticatti da gli Italiani': windroos met tweeëndertig windstreken in het Italiaans
Rechtsonder genummerd: 24.

(2) Wind- en kompasroos met zestien windstreken in het Italiaans en als kompasstreken in het Frans
Rechtsonder genummerd: 25.

(3) 'XXII nomi de venti Greco-Latini': windroos met tweeëndertig windstreken in het Latijn

(4) 'XXXII nomi di venti usitati dagl' Hollandesi': kompasroos met tweeëndertig kompasstreken in het Nederlands

(5) Windroos met twaalf windstreken in het Grieks en het Latijn
Rechtsonder genummerd: 23.

(6) 'XXXII nomi di venti praticati dagl' Inglesi': kompasroos met tweeëndertig kompasstreken in het Engels

(7) 'Misure differenti pratticate nelle Tavole Geografiche del P. Cosmografo Coronelli': tabel met afstanden van verschillende lengtematen op 1 tot 6 graden breedte van de evenaar bij equatoriale stereografische projectie
Rechtsonder genummerd: 162.

(8) Afbeelding van het gradennetwerk van een halfrond in equatoriale stereografische projectie, met in stippellijnen het gradennetwerk van de ecliptica

(9) 'Gradi di Latitudine redotti in Miglia d'Italia, e Passi Geometrici': tabel met de lengte van een lengtegraad in Italiaanse mijlen en geometrische passen op 1 tot 90 graden breedte bij equatoriale stereografische projectie

MC948A-B Illustraties en een tabel uit Philippus Cluverius' *Introductio in Universam Geographiam*

1694 3 bladen

Koperdiepdruk
In het Latijn

Philipp Clüvers *Introductio in Universam Geographiam* (Algemene introductie in de geografie) verscheen voor het eerst in Leiden in 1624 en werd tot 1729 vele malen, onder verschillende titelvarianten, door verscheidene uitgevers opnieuw uitgegeven. Deze drie bladen zijn afkomstig uit de bewerking door Johann Reiske met de titel *Introductio in omnem Geographiam veterum aeque ac novam [...]*, in 1694 uitgegeven door de erven Buno.

MC948A Illustraties van een windroos en een kompasroos, met schematische weergaven van de aarde Handgekleurd
Illustratie bij boek I hoofdstuk VIII: De quator Mundi regionibus, & de Ventis. Rechtsboven genummerd: pag [27].
Bij de kompasroos zijn afkortingen van de acht hoofdwindrichtingen in pen bijgeschreven.

MC948B Twee aaneengebonden bladen

(1) 'Hoc Schema demonstrat terram esse globosam': blad met vier afbeeldingen ten bewijze dat de aarde rond isHandgekleurd
Illustratie bij boek I hoofdstuk XIV: Summa totius Orbis divisio. Rechtsboven genummerd: pag 52.
De vier afbeeldingen tonen achtereenvolgens de vorm van de schaduw van de aarde op de maan bij een maansverduistering in het geval de aarde rond, driehoekig, vierkant of zeshoekig zou zijn. De illustratie gaat terug op een houtsnede op folio 11 in Petrus Apianus' *Cosmographicus liber*, in 1524 uitgegeven door Johann Weissenburger.

(2) 'Typus intervallorum variarum gentium': vergelijkende tabel van negen Europese afstandsmatenOngekleurd
Tabel bij boek I hoofdstuk IX: De locurum Mensuris. Rechtsboven genummerd: Ad pag. 31.
Achtereenvolgens zijn in een verdeling van vier graden aangegeven: Russische mijlen, Italiaans mijlen, Engelse mijlen, Schotse mijlen, Franse mijlen, uren gaans ('Horariae leucae'), Spaanse mijlen, Duitse mijlen en Scandinavische mijlen.

MC739 'Anno 1695 den 19 december Konst der Zeevaart Pieter Dalma': blad met aantekeningen betreffende navigatielessen, met draaibare kompasroos (volvelle)
1695 1 stuk
Manuscript, gekleurd
Vervaardigd door Pieter Dalma.
Referentie: Schilder & Kok 2019, ill. 3.12 (reproductie van dit exemplaar).

MC300 'Pavillons avec l'Explication des Couleurs &c = Vlaggen met Verklaring der Koleuren &c': vlaggenkaart
1700 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans en het Nederlands
Vervaardigd te Amsterdam door Pieter Mortier. Afkomstig uit de Franse of de Nederlandse editie van diens *Vervolg van de Neptunus, of Zee Atlas van de Nieuwe Zee-kaarten [...]* van 1700. Rechtsonder genummerd: 1.
In het midden een afbeelding 'Bousolle des Vents = Compas vande Winden': afbeelding in vogelvlucht van drie zeeschepen en enkele schuiten voor een kust, met tweeëndertig streken van het kompas.
Referentie: *AN* vol. IV, M. Mor 7 & M. Mor 8.

MC944 'Philippi Brietii S.J. Ventorum Tabula, Secundum Veterem & Novam dispositionem et nomenclaturam': afbeelding van 5 windrozen met de oude en nieuwe namen van de windrichtingen, naar Philippe Briet
ca. 1729 1 blad

Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Latijn, Grieks, Frans en Italiaans
Vermoedelijk afkomstig uit de editie van 1729 van Philipp Clüvers *Introductionis in universam geographiam [...]*, uitgegeven door Pieter de Coup, naar de originele afbeelding in Philippe Briets *Parallela geographiae veteris et novae*, in 1648 uitgegevendoor Sébastien Cramoisy. Rechtsboven genummerd: Pag. 28.
De windrozen zijn concentrisch getekend, met respectievelijk vier, acht, twaalf, 24 en 32 windrichtingen: [1] (zonder naam); [2] 'Divisio Andronici Cyrrhestis in octo'; [3] 'Divisio Aristotelis et Plinii in duodecim'; [4] 'Distributio & nomenclatura ventorum apud Vitruvium libro VI in viginti quator' en [5] 'Divisio & nomina ventorum apud nautas recentiores tam Oceani quam Mediterranei Maris in triginta duos'. Onder de windrozen twee schematische weergaven van de wereldglobe.
Referentie: vgl. Pastoureau 1984, Briet I, p. 90, no. 4.

MC952 'Kaartprojecties': blad met twaalf afbeeldingen van projectiemethodes
1908 1 blad

Chromolithografie
Schaal (bij de perspectivische projecties die van de bolstraal) 1: 250.000.000
Afkomstig uit het tiende deel van de derde, geheel om- en bijgewerkte druk van de *Winkler Prins' Geïllustreerde Encyclopaedie*, uitgegeven tussen 1905 en 1912.
Het blad toont achtereenvolgens:
Perspectivische projecties: fig. 1 Poolprojectie (a: ortografische; b: stereografische; c: centrale; d: externe); fig. 2 Equatoriale projecties (a: ortografische; b. stereografische); fig. 3 Horizontale projecties (a: ortografische; b: stereografische)
Echte kegelprojecties: fig. 4 ware; fig. 5 conforme
Cylinderprojecties: fig. 6 Platkaart; fig. 7 mercatorprojectie
Conventionele projecties: fig. 8 Projectie van Bonne; fig 9 Globularprojectie; fig. 10 Sanson-Flamsteedse projectie; fig. 11 Equivalente projectie van Mollweide (Babinet).

Schepen en scheepsbouw

MC304 'Nave Reale D'Inghilterra Nominata Il Gran Carlo': afbeelding van het Engelse vlaggenschip de Royal Charles
1690-1691 1 blad

Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Italiaans
Vervaardigd en uitgegeven Vincenzo Coronelli; afkomstig uit het eerste deel van diens *Atlante Veneto*, uitgegeven in 1690-1691.
De HMS Royal Charles liep in 1655 van stapel, werd in 1667 in de Slag bij de Medway door de Nederlanders veroverd op de Engelsen en naar Nederland gesleept, om daar uiteindelijk in 1673 gesloopt te worden. De achtersteven is bewaard gebleven (Rijksmuseum, objectnr. NG-MC-239). Deze afbeelding is niet naar de werkelijke Royal Charles gemaakt.

MC367 'Nuewe *[sic]* Tafel Voor alle Liefhebbers en Zeevaarende Persoonen Vertoonende een Oorloghs-Schip [...] = Table, de tous les Termes des principales Parties [...] d'un Vaisseau de Guere [...]': prent ter verklaring

van maritieme terminologie
1709 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Nederlands en het Frans
Uitgegeven te Amsterdam door Pieter I Schenk.
Centraal het zijaanzicht van een oorlogsschip. De onderdelen van het schip zijn voorzien van letters en cijfers, die respectievelijk met een legenda corresponderen. Links van het zijaanzicht een afbeelding van het galjoen en rechts een aanzicht van de voorzijde van het schip. Onder het midden een doorsnede van het oorlogsschip. Om de afbeeldingen van de schepen heen staan afbeeldingen van doorsnedes, de achtersteven van een admiraalsschip, een sloep, boot, pijlkompas, zeekompas, equinoctiaal kompas, een nocturlabium, een kompasroos, spiegel- en graadboog, proportiepassers en scheepskamelen.

MC146 'Nouvelle Carte pour conduire à la Connoissance de la Marine et à demontrer la plus part des Instrumens qui Servent à cet Art et à connoitre la Construction des Vaisseau et les agrets pour Servir à aquerir Cette connoissance avec des remarques tendant au meme but': prent ter verklaring van maritieme terminologie
1720 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans
Vervaardigd door Henri Abraham Chatelain; afkomstig uit het zevende deel van diens *Atlas Historique ou nouvelle introduction a l'Histoire, à la Chronologie & à la Geographie Ancienne & Moderne* van 1720. Rechtsboven genummerd: Tom: 7. No: 42.
Centraal het zijaanzicht van een fregat. De onderdelen van het schip zijn voorzien van letters en cijfers, die respectievelijk met een legenda corresponderen. Links van het zijaanzicht een afbeelding van het lanceren van een schip in aanbouw en van een achtersteven; rechts een afbeelding van het galjoen en een afbeelding van de Portugese wijze van scheepsbouw. Boven de afbeeldingen van de schepen staan afbeeldingen van scheepsmodellen, van slagordes, van een zeegevecht, en een geïllustreerde uitleg van maritiem-geografische termen. Boven het schip afbeeldingen van kompassen, proportiepassers, een kompasroos, een graadboog, een equinoctiaal kompas, een verbeterd Daviskwadrant, een nocturlabium en een spiegelboog.
Referenties: Litalien e.a. 2007, p. 70; Schilder & Kok 2010, ill. 12.24 (reproductie van dit exemplaar); Schilder & Kok 2019, ill. 3.4 (reproductie van dit exemplaar).

MC485B 'Marine, Chantier de Construction': vogelvluchtaanzicht van een scheepswerf met daarop diverse scheepsbouwkundige handelingen
1770-1799 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
In het Frans
Gegraveerd door 'AB.', naar een ontwerp door Jean-Nicolas Bellin. Afkomstig uit een niet nader te bepalen latere editie van het zevende deel (eerste editie: 1769) van de elfdelige platenatlas *Recueil de Planches sur les Sciences, les Arts Liberaux et les Arts Méchaniques [...]* (eerste editie: 1762-1772), behorend bij Denis Diderot en Jean le Rond d'Alemberts zeventiendelige *Encyclopédie, ou Dictionnaire Raisonné des Sciences, des Arts*

et des Métiers (eerste editie: 1751-1772); mogelijk afkomstig uit een uitgave van Charles-Joseph Panckoucke. Rechtsboven genummerd: Pl. VIII; linksonder genummerd : 92. 93.
Referentie: Litalien e.a. 2007, p. 233.

MC572, MC847
Twee afbeeldingen uit het vierde deel (*Recueil des Planches*) van Honoré-Sébastien Vial du Clairbois' *Dictionnaire Encyclopédique de Marine*, uitgegeven door Charles-Joseph Panckoucke
1783-1788 2 bladen
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Frans

MC572 'Marine / Quartier de Reduction': afbeeldingen van een reductiekwadrant en een platbodem
Gegraveerd door Robert Bénard. Rechtsboven genummerd: Pl. 107; rechtsonder genummerd : 127.
Blad met de afbeeldingen Fig. 729 (het reductiekwadrant) en 730 t/m 732 (het schip).

MC847 'Marine': dwarsdoorsnede van een driemaster
Gegraveerd door Robert Bénard. Rechtsboven genummerd: Pl. 115; rechtsonder genummerd: 134.
Blad met de afbeeldingen Fig. 971 t/m 973 (gereedschap voor het inlijken van zeilen) en fig. 974 (het schip).

MC142.1-.3 Drie bladen uit Gerrit Groenewegens *Verscheide soorten van Hollandse vaartuigen geteekent en gesneeden door G. Groenewegen* van 1786
1967 3 bladen
Meerkleuren offset
Waarschijnlijk afkomstig uit de facsimile-uitgave van 1967.

MC142.1 'Yslandvaarder vissende met de Kol met zijn zeijl aan de wenk'
Links- en rechtsonder genummerd: D 7.

MC142.2 'Jacht van de Gecommiteerde Raaden zeylende van de wind'
Links- en rechtsonder genummerd: E 2.

MC142.3 'een Poon met een Paviljoen'
Links- en rechtsonder genummerd: F 1.

MC976 'VOC retourschip Batavia Lelystad': opengewerkte tekening van het VOC-retourschip Batavia op volle zee
1996 1 blad
Meerkleuren offset
In het Nederlands, het Engels, het Duits en het Frans
Getekend te Hilversum door Bob Brobbel; gedrukt te Almere door Casparie BV; uitgegeven te Lelystad door de Bataviawerf.
De bemanningsleden zijn in verhouding te klein afgebeeld.

CURIOSITEITEN

CARTOGRAFISCHE CURIOSA

MC131 'Accurata Utopiae Tabula Das ist Der Neu-entdeckten Schalck-Welt, oder des so offt benanten, und doch nie erkanten Schlarraffenlandes Neu erfundene lächerliche Land-tabell [...] durch Author anonymum': topografische kaart van Luilekkerland
ca. 1706 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Duits en het Latijn
Vervaardigd door Pieter Schenk.
De kaart is gebaseerd op Johann Andreas Schnebelins *Erklärung der Wunder-seltzamen Land-Charten Utopiae, so da ist, das neu-entdeckte Schlaraffenland* uit 1694.
Referenties: *AN* vol. III, p. 119; Parmentier 2015, cat. 185.

MC555 Doos met één intacte en elf tot puzzelstukken verzaagde kaarten uit de *Atlas de Géographie Moderne*
1908 1 doos met 11 op hout geplakte, verzaagde kaarten en 1 kaart in het deksel
Chromolithografie
In het Frans
De door F. Schrader, F. Prudent en E. Anthoine samengestelde *Atlas de Géographie Moderne* kende vanaf 1889 verscheidene edities. De uitgave waar deze kaarten uit afkomstig zijn, werd in 1908 te Parijs door de Libraire Hachette et Cie als nieuwe, gecorrigieerde en bijgewerkte editie uitgegeven. De kaarten zijn gelithografeerd en gedrukt door de Imprimerie Erhard Frères te Parijs, die actief was tussen 1881 en 1911. De datering is o.a. gebaseerd op de afwezigheid van de afkorting (R.) vóór 'Russie' in de legenda van carte 51 Océanie. In de editie van 1904 van de atlas is die wel aanwezig, in die van 1908 niet.
Referentie: Seville e.a. 2023, pp. 92-133.

(1) 'Europe Politique': staatkundige kaart van Europa
Schaal 1:15.000.000
Niet verzaagd, in het deksel geplakt.
Rechtsboven genummerd: carte 8.

(2) 'France Politique et Administrative': staatkundige kaart van Frankrijk met administratieve indeling
Schaal 1:3.500.000
Tot legpuzzel verzaagd.
Rechtsboven genummerd: carte 12.
Met inzetkaartje van Corsia en drie bijkaartjes: [1] 'Voies navigables': kaart van de waterwegen; [2] 'Compagnies de Chemin de fer': kaart van de spoorwegen; [3] 'Densité de la Population (d'après V. Turquan)': kaart van de bevolkingsdichtheid (met inzetkaartje van Corsica). De bijkaartjes hebben geen schaalaanduiding.

(3) 'Belgique et Pays-Bas': staatkundige kaart van Nederland, België en Luxemburg
Schaal 1:200.000
Tot legpuzzel verzaagd.
Rechtsboven genummerd: carte 21.

(4) 'Suisse': staatkundige kaart van Zwitserland
Schaal 1:1.000.000
Tot legpuzzel verzaagd.
Rechtsboven genummerd: carte 22.

(5) 'Italie': staatkundige kaart van Italië
Schaal 1:3.500.000
Tot legpuzzel verzaagd.
Rechtsboven genummerd: carte 24.

(6) 'Espagne & Portugal': staatkundige kaart van het Iberisch Schiereiland
Schaal 1:3.500.000
Tot legpuzzel verzaagd.
Rechtsboven genummerd: carte 25.

(7) 'Allemagne': staatkundige kaart van Nederland, België, Luxemburg en Duitsland
Schaal 1:3.500.000
Tot legpuzzel verzaagd.
Rechtsboven genummerd: carte 26.

(8) 'Autriche-Hongrie': staatkundige kaart van Oostenrijk-Hongarije
Schaal 1:3.500.000
Tot legpuzzel verzaagd.
Rechtsboven genummerd: carte 28.

(9) 'Peninsule des Balkans': staatkundige kaart van de Balkan, het Griekse Schiereiland en Klein-Azië
Schaal 1:3.500.000
Tot legpuzzel verzaagd.
Rechtsboven genummerd: carte 29.

(10) 'Suède - Norvege - Danemark': blad met twee kaarten: [1] staatkundige kaart van Denemarken op schaal 1:2.000.000 en [2] staatkundige kaart van Scandinavië op schaal 1:7.000.000
Verschillende schalen
Tot legpuzzel verzaagd.
Rechtsboven genummerd: carte 32.
Met op kaart [1] de inzetkaartjes [1a] 'Bornholm': het eiland Bornholm op schaal 1:1.500.000 en [1b] 'Islande': IJsland op schaal 1:7.000.000 en op kaart [2] het inzetkaartje [2a] 'Faeröer': de Faeröer op schaal 1:2.000.000.

(11) 'Russie d'Europe': staatkundige kaart van het Europees gedeelte van Rusland
Schaal 1:10.000.000
Tot legpuzzel verzaagd.
Rechtsboven genummerd: carte 33.

(12) Océanie': staakundige kaart van de Stille Oceaan en omliggende landen in mercatorprojectie
Schaal op de evenaar: 1:60.000.000

Tot legpuzzel verzaagd.
Rechtsboven genummerd: carte 51.

MC867 'Geographische Zusammensetzspiel "Die Schweiz"': tot puzzel van 117 vierkante stukken van gelijke grootte versneden topografische reliëfkaart van Zwitserland

1909-1924 1 doos met 117 stukken

Chromolithografie
Schaal 1:600.000
In het Frans, het Duits en het Italiaans
De kaart draagt drie paralleltitels: 'Suisse = Schweiz = Svizzera' en is vervaardigd door Kartographia Winterthur A.G., actief tussen 1906 en 1924.
Swisscollections.ch dateert verschillende exemplaren tussen 1909 en 1926. Nauwere datering is misschien mogelijk aan de hand van het al dan niet voorkomen van spoorlijnen en stations op dit exemplaar.
Referentie: Seville e.a. 2023, pp. 92-133.

MC908 Set van negentien lijnclichés in zink, met acht ontwerptekeningen op calqueerpapier en acht afdrukken, waarvan twee in kleur

1954-1991 1 doos

Volgens informatie van Hans Kok afkomstig van de Arbeitskreis für Wehrforschung (AfW), die tussen 1954 en 1991 bestond.

(1) Afbeelding 'Plan of the battle of Nicopolis': kaart van de Slag bij Nicopolis (het huidige Nikopol in Bulgarij) op 25 september 1396
In het Engels
- **a** Cliché
- **b** Afdruk in zwart

(2) Afbeeldingen voor een werk over de Slag bij Midway
In het Duits
- **a** Cliché '2.-3. Jun'
- **b** Cliché zonder titel
- **c** Cliché '3.-4. 6 morgens'
- **d** Cliché zonder titel

(3) Afbeeldingen voor een werk over de Tweede Wereldoorlog in het Balticum
In het Duits
- **a** 'Skizze 1. Allgemeine Lage am 5. 7. 1944 und Angriffsrichtungen der 1. Balt. und 3. Weissr. Front gem. d. Direktive d. Stawka v. 4. 7. 1944'
  - **1** Ontwerp op calqueerpapier
  - **2** Cliché
  - **3** Afdruk in zwart
- **b** 'Skizze 2. Kampfhandlungen der 1. Balt. Front v. 5.-15. 7. 1944'
  - **1** Ontwerp voor de zwarte drukgang op calqueerpapaier
  - **2** Cliché voor de zwarte drukgang

3 Ontwerp voor de blauwe drukgang op calqueerpapier
4 Cliché voor de blauwe drukgang
5 Ontwerp voor de rode drukgang op calqueerpapier
6 Cliché voor de rode drukgang
7 Afdruk in zwart, blauw en rood

c 'Skizze 3. Kampfhandlungen der 1. Balt. Front v. 21.-31. 7. 1944'
1 Ontwerp voor de zwarte drukgang op calqueerpapaier
2 Cliché voor de zwarte drukgang
3 Ontwerp voor de blauwe drukgang op calqueerpapier
4 Cliché voor de blauwe drukgang
5 Ontwerp voor de rode drukgang op calqueerpapier
6 Cliché voor de rode drukgang
7 Afdruk in zwart, blauw en rood

d Cliché voor 'Die Festung Pillau Stand Mitte April 1945': situatieplan van de vesting Pillau (nu: Baltiejsk)

(4) Afbeeldingen voor een werk over nucleaire oorlogsvoering
In het Duits

a Ontwerp voor twee grafieken en een venndiagram
Hierop in potlood aangetekend: 'Druckerei Mössner'.
b Cliche voor het venndiagram
c Afdruk van het venndiagram
d Cliché voor de eerste grafiek
e Afdruk van de eerste grafiek
f Cliché voor de tweede grafiek
g Afdruk van de tweede grafiek
Linksonder: 'Abb. 2'.
h Cliché 'Wahrscheinlichkeit möglicher Kriegsformen und ihr Eskalationswert zum "General nuclear war"'

(5) Cliché 'NATO-Bündnis 15 Partner': schematische weergave van de indeling van NAVO-strijdkrachten in land-, lucht- en zeestrijdkrachten
In het Duits

(6) Afbeelding van een huis en een kerk in Zuid-Duitse stijl met op de voorgrond naaldbomen

a Cliché
Op houten blok gemonteerd; op de bovenkant van het houten blok resteert een gedeelte van de daarop geplakte afbeelding.
b Afdruk in zwart
In rood potlood genummerd: 546.

MC233.1-.29 Verzameling zogenoemde 'Crusader Maps' (kruisvaarderkaarten): voor de toeristische markt vervaardigde moderne Turkse interpretaties van westerse en Ottomaanse kaarten

ca. 1980-1990 29 bladen

Gouache, gekleurd

In het Osmaans

De kaarten zijn geschilderd op veel oudere folio's afkomstig uit handgeschreven boeken; de versozijden zijn nog in originele staat en bevatten oud Ottomaans schrift. De kaartbeelden, die veelal teruggaan op klassieken uit de geschiedenis van de Ottomaanse en westerse cartografie, zijn vergezeld van allerlei illustraties, zoals schepen, zeemonsters, dieren, menselijke figuren en portretten, gebouwen, monumenten en instrumenten voor navigatie en landmeting. Op enkele exemplaren komt een tughra (gekalligrafeerd monogram) voor.

Kok kocht deze kaarten als curiositeiten in de Grand Bazaar te Istanboel.

In de aanschafregistratie werden deze bladen collectief geregistreerd onder de nummers MC233, MC234, MC251 en MC252.

Zie: Hans Kok, "Vervalste oude kaarten uit Istanbul", in: *Caert-Thresoor* vol. 33 (2014) no. 1, pp. 13-15.

MC233.1 Gehistoriseerde kaart van het westelijke halfrond in stereografische projectie, 1 blad

Met aanduiding van het Ottomaanse rijk.

MC233.2 Gehistoriseerde kaart van het westelijk halfrond in cilindrische projectie, 1 blad

MC233.3 Gehistoriseerde wereldkaart in cilindrische projectie, 1 blad

MC233.4 Gehistoriseerde kaart van het oostelijk halfrond in cilindrische projectie, 1 blad

MC233.5 Gehistoriseerde wereldkaart in twee halfronden (oost en west) in stereografische projectie, 1 blad

Met aanduiding van het Ottomaanse rijk.

MC233.6 Gehistoriseerde wereldkaart in twee halfronden (oost en west) in stereografische projectie, 1 blad

Met aanduiding van het Ottomaanse rijk.

MC233.7 Gehistoriseerde kaart van het oostelijk halfrond in stereografische projectie, 1 blad

Met twee bijkaartjes van ongeïdentificeerde gebieden (mogelijk de Straat Magellaan en het Noord-Amerikaanse Grote Merengebied).

MC233.8 Gehistoriseerde kaart van het westelijk halfrond in stereografische projectie, 1 blad

Met twee bijkaartjes: [1] de Straat van Gibraltar en [2] de Zee van Marmara met de Dardanellen en de Bosporus.

MC233.9 Gehistoriseerde hemelkaart in twee halfronden (noord en zuid), 1 blad

MC233.10 Gehistoriseerde kaart van het oostelijk halfrond in stereografische projectie, 1 blad

MC233.11 Gehistoriseerde kaart van het westelijk halfrond in stereografische projectie, 1 blad

MC233.12 Gehistoriseerde kaart van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten, van de Britse eilanden tot de Rode Zee, 1

blad

MC233.13 Gehistoriseerde kaart van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten, van de Britse eilanden tot de Arabische Zee, 1 blad

MC233.14 Gehistoriseerde kaart van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten, van de Britse eilanden tot de Rode Zee, 1 blad
Kopie naar een kaart uit de *Kitab-i Bahriye* van Piri Reis uit 1525.

MC233.15 Gehistoriseerde kaart van het noordelijke gedeelte van Azië, 1 blad

MC233.16 Gehistoriseerde kaart van het zuid-oostelijke gedeelte van Azië, 1 blad

MC233.17 Gehistoriseerde kaart van Zuid-Amerika, 1 blad

MC233.18 Gehistoriseerde kaart van Afrika, 1 blad

MC233.19 Gehistoriseerde kaart van Australië en Nieuw-Guinea, 1 blad

MC233.20 Gehistoriseerde kaart van de Zuidpool, 1 blad
Met bijkaartje van de Zuidpool. Op de kaart zijn naast een keizerspinguïn enkele dieren afgebeeld die alleen in het Noordpoolgebied voorkomen, zoals een poolvos, een beloega en een ijsbeer.

MC233.21 Gehistoriseerde kaart van het Iberisch Schiereiland en het westelijke gedeelte van de Middellandse Zee, 1 blad

MC233.22 Gehistoriseerde kaart van het middelste gedeelte van de Middellandse Zee en de Adriatische Zee, 1 blad

MC233.23 Gehistoriseerde kaart van het middelste gedeelte van de Middellandse Zee en de Adriatische Zee, 1 blad

MC233.24 Gehistoriseerde kaart van het zuidwestelijke gedeelte van de Egeïsche Zee, 1 blad

MC233.25 Gehistoriseerde kaart van het zuidoostelijke gedeelte van de Middellandse Zee met het noordelijke gedeelte van de Rode Zee, 1 blad

MC233.26 Gehistoriseerde kaart van het Arabisch Schiereiland, 1 blad

MC233.27 Gehistoriseerde kaart van het Arabisch Schiereiland, 1 blad

MC233.28 Gehistoriseerd vogelvluchtaanzicht van Venetië, 1 blad
Kopie naar de kaart van Venetië uit de *Kitab-i Bahriye* van Piri Reis uit 1525.

MC233.29 Gehistoriseerde kaart van Istanboel, 1 blad
Met bijkaartje van de Bosporus.

MC975 'Belevingswereld': fantasiekaart van de belevingswereld 'in subjectieve projectie'
1999 1 blad

Meerkleuren offset
Schaal: 'onvoorstelbaar'
Ontworpen te Deventer door Hoofdzaken Grafisch Ontwerp en Advies; uitgegeven te Amsterdam door Dijkgraaf & Van der Veere. Tweede druk.
Met inzet: de Vergeten Eilanden.

MC838A-E Set etsen van de hand van Kees Donkers, met koperplaten
2006-2008 3 bladen en 2 koperplaten
Vervaardigd door Kees Donkers, op de tiende editie van de European Map Fair die op 23 en 24 november 2007 in de Grote Kerk te Breda gehouden werd.
Afkomstig uit de nalatenschap van Cees Oomen.

MC838A 'Brabantia 900 jaar Hertogdom Brabant': kaart van het hertogdom Brabant, 2006, 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Gekopieerd naar de tweede staat van de kaart 'Brabantia' uit het *Caert-Thresoor*, in 1599 uitgegeven door Cornelis Claesz.
Referenties: vgl. Dorigo & Franssen 2018, no. 23.2; vgl. *KAN* vol. III, no. 3100:341 2e staat.

MC838B-C 'De Nederlanden': kaart van Nederland, België en Luxemburg met het traject van de hogesnelheidslijn (HSL), 2007
1 koperplaat en 1 blad

MC838B Gravure, 1 koperplaat
MC838C Afdruk, 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Onderschrift in potlood: 'HSL (made at the 10th European Map Fair, Breda, 2007)'. No. 23 van 75.

MC838D-E 'De Landmeter': afbeelding van diverse oude en moderne methodes van landmeten, 2008
1 koperplaat en 1 blad

MC838D Gravure, 1 koperplaat
MC838E Afdruk, 1 blad
Koperdiepdruk, ongekleurd
Onderschrift in potlood: 'Map Fair 2008 "De Landmeter"'. No. 10 van 75.

NIET-CARTOGRAFISCHE CURIOSA

MC856 Perkamenten blad uit een antifonarium, met muziek in kwadraatnotatie
ca. 1350 1 blad
In het Latijn
Het betreft (gedeelten van) gezangen voor de feestdagen van het martelaarschap van Johannes en Paulus (26 juni) en van het martelaarschap van de apostelen Petrus en Paulus (29 juni).

NIET-GEOGRAFISCHE BOEKWERKEN

De nog niet beschreven MB-nummers zullen in de loop van 2024 beschreven worden.
Zie ook de Japanse niet-geografische boekwerken.

MB232 'Hugo Grotius de Mari Libero et P. Merula de Maribus': vier verhandelingen over het zeerecht, uitgegeven te Leiden door Elzevier 1633 1 deel

In het Latijn en het Grieks
Gebonden in een blindgestempelde perkamenten spitselband.
Op het frontispice een zeilende driemaster. Op het schutblad een aantekening met pen in het Latijn.
Referentie: *STCN* 832736015.
Vier teksten in één band:

(1) 'Hugonis Grotii Mare Liberum Sive De Iure Quod Batavis competit ad Indicana commercia, dissertatio': *Mare Liberum* door Hugo de Groot
De eerste editie van Grotius' *Mare Liberum* werd in 1609 uitgegeven.

(2) 'Pauli Merulae Dissertatio de Maribus': *Dissertatio de Maribus* door Paulus Merula

(3) 'Marci Zuerii Boxhornii Apologia pro Navigationibus Hollandorum, Adversus Pontum Heuterum': *Apologia pro navigationibus Hollandorum adversus Pontum Heuterum* door Marcus Zuerius Boxhorn

(4) 'Tractatus Pacis et Mutui Commercii, Sive Intercursus Mercium, Conclusus Londini Anno 1495, die Februarii XXIV': tekst van het tractaat van vrede en handel, op 24 februari 1495 te Londen gesloten tussen Hendrik VII en Philips de Schone
Uitgegeven naar een tekst 'Ex Bibliotheca Marci Zuerii Boxhornii'.
Het tractaat is ook bekend als het Groot-Commercie-Traktaat.

OOSTERSE KAARTEN, PRENTEN EN BOEKWERKEN

JAPANSE KAARTEN, PRENTEN EN BOEKWERKEN

ATLASSEN EN GEOGRAFISCHE WERKEN

Zie ook de Westerse atlassen en geografische werken.

MB231A-B Twee historische atlassen van Japan 1815-1823 2 leporello's

In het Japans
Vervaardigd door Hiyama Yoshichika (檜山 義慎); uitgegeven te Edo door Suharaya Mohē (須原屋 茂兵衛).

MB231A ¿¿¿¿¿¿¿¿; 'Honcho oko enkaku zusetsu [Historische atlas van ons land]': historische atlas van Japan, gedateerd Bunka 12 (1815), 1815, 1 leporello
Kleurenhoutsnede

Referenties: Beans 1951, no. 1815; Kerlen 1996, no. 563; vgl. *UBCL-BC*, no. G7961.S1 1815 K4.

(1) 元暦元年公武沿革圖
'Genryaku gannen kōbu enkakuzu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, met de gebieden van de hofadel en samurai in 1184
Referentie: Beans 1951, no. 1815.1.

(2) 延元二年兩朝並立圖
'Engen ninen ryōchō heiritsuzu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, ten tijde van de co-existentie van de twee keizerlijke hoven in 1337
Referentie: Beans 1951, no. 1815.2.

(3) 元中九年南北盛衰圖
'Genchū kunen Nanboku seisuizu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, met de invloedssferen van de zuidelijke en noordelijke hoven in 1392
Referentie: Beans 1951, no. 1815.3.

(4) 應仁元年東西干戈圖
'Ōnin gannen Tōzai kankazu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, ten tijde van de veldslagen tussen de oostelijke en westelijke machten in 1467
Referentie: Beans 1951, no. 1815.4.

(5) 永正六年兩榮二川分爭圖
'Eishō rokunen ryōei nisen bunsōzu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, met de gebieden waar beide machten aanspraak op maakten
Referentie: Beans 1951, no. 1815.5.

(6) 弘治二年列國割據圖
'Kōji ninen rekkoku kakkyozu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, ten tijde van de rivaliteit tussen machtige landheren in 1556
Referentie: Beans 1951, no. 1815.6.

(7) 永禄十一年足利更替圖
'Eiroku jūichinen Ashikaga kōtaizu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, ten tijde van de ondergang van de Ashikaga-clan in 1568
Referentie: Beans 1951, no. 1815.7.

(8) 天正五年雄傑爭衡圖
'Tenshō gonen yūketsu sōkōzu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, ten tijde van de machtsstrijd van 1577
Referentie: Beans 1951, no. 1815.8.

(9) 天正十年平氏全盛圖
'Tenshō jūnen Heishi zenseizu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, ten tijde van de hoogtijdagen van de Heishi-clan in 1582
Referentie: Beans 1951, no. 1815.9.

(10) 天正十四年豊臣征遠圖
'Tenshō jūyonen Toyotomi seienzu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, ten tijde van de Toyotomi-expeditie van 1586
Referentie: Beans 1951, no. 1815.10.

(11) 元和元年四海一統萬代肇基圖
'Genna gannen shikai ittō bandai chōkizu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, ten tijde van de vereniging van het gehele land in 1615
Referentie: Beans 1951, no. 1815.11.

MB231B ¿¿¿¿¿¿¿¿¿; 'Honcho kokugun kenchi enkaku zusetsu [Historische atlas van de veranderde provincies en districten van ons land]': historische atlas van Japan, gedateerd Bunsei 6 (1823), 1823, 1 leporello
Kleurenhoutsnede
Referenties: Beans 1951, no. 1823; Kerlen 1996, no. 561; vgl. *UBCL-BC*, no. G7961 .S1 1823 H5.

(1) 神武天皇登極圖
'Jinmu Tennō tōkyoku no zu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, met de administratieve indeling ten tijde van de troonsbestijging door keizer Jinmu
Referentie: Beans 1951, no. 1823.1.

(2) 景行天皇東西征定圖
'Keikō Tennō tōzai seitei no zu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, met de veroveringen van keizer Keiko
Referentie: Beans 1951, no. 1823.2.

(3) 神功皇后摂政元年征韓圖
'Jingū Kōgō sesshō gannen seikan no zu [Keizerin Jingu's verovering van Korea in het eerste jaar van haar regentschap]': historische kaart van Korea en de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, met administratieve indeling ten tijde van keizerin Jingu
Vgl. inv.nr. MC733.
Referenties: Beans 1951, no. 1823.3; Leca 2017, no. 21.

(4) 推古天皇二十六年圖
'Suiko Tennō nijūrokunen no zu': historische kaart van Korea en de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, met de administratieve indeling ten tijde van keizerin Suiko

Referentie: Beans 1951, no. 1823.4.

(5) 齊明天皇六年圖
'Saimei Tennō rokunen no zu': historische kaart van Korea en de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, met de administratieve indeling ten tijde van keizerin Saimei
Referentie: Beans 1951, no. 1823.5.

(6) 元正天皇養老四年圖
'Genshō Tennō yōrō yonen no zu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, met de administratieve indeling ten tijde van keizerin Gensho
Referentie: Beans 1951, no. 1823.6.

(7) 淳和天皇天長元年國名全定圖
'Junna Tennō Tenchō gannen kokumei zentei no zu': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, met de administratieve indeling ten tijde van keizer Junna
Referentie: Beans 1951, no. 1823.7.

MB222 北亜米利加之部 世界旅行 萬國名所圖繪
'Sekai ryokō bankoku meisho zue. 1. Amerikashū no bu = Illustrated guide book for travelers round the world. Vol. I: The United States of America': toeristische gids voor Noord-Amerika
1885 1 deel
In het Japans en het Engels
Samengesteld door Tsunesaburō Aoki (青木恒三郎) & J. Susuka; uitgegeven te Ōsaka door Awoki Szandow. Eerste deel (Amerika) van een zevendelige serie, uitgegeven tussen 1885 en 1887.
Bevat een volvelle voor een universele klok, diverse topografische en historische afbeeldingen en vijf kaarten ([1] wereldkaart in twee halfronden; [2] kaart van de scheepsroute van Japan naar de Amerikaanse westkust; [3] kaart van het spoor door de VS; [4] kaart van San Francisco en [5] kaart van Yellowstone). Op een van de schutbladen een sticker met getypte tekst 'PV.210'.

KAARTEN, PLATTEGRONDEN EN TOPOGRAFISCHE AFBEELDINGEN

Wereld
Zie ook inv.nr. MB222.
Zie ook de Westerse wereldkaarten.

MC929 地球萬國方圖
'Chikyū bankoku hōzu [Rechthoekige kaart van alle landen op de globe]': staatkundige wereldkaart, gedateerd Kaei 6
1853 1 blad
Kleurenhoutsnede

In het Japans
Samengesteld uit zes aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Nakajima Suidō (中島 翠堂).
Gecentreerd op de Stille Oceaan. Met vier inzetkaartjes in stereografische projectie, van rechts naar links): [1] 東半球 'Higashi hankyū': oostelijk halfrond; [2] 西半球 'Nishi hankyū': westelijk halfrond; [3] 以北極為心圖 'Hokkyoku o motte shin to nasu no zu': noordelijk halfrond en [4] 以南極為心圖 'Nankyoku o motte shin to nasu no zu': zuidelijk halfrond.
Referenties: Beans 1951, nos. 1853.1 t/m 1853.5; *JHM*, list no. A7; *UBCL-BC*, no. G3200.1853 N21.

MC863 世界パノラマ大地圖
'Sekai panorama daichizu [Wereld panorama kaart]': geïllustreerde wereldkaart, gedateerd Shōwa 8
1 december 1933 1 blad
Chromolithografie
Schaal 1:38.000.000
In het Japans
Vervaardigd door Shimada Keizō (島田 啓三); uitgegeven te Tōkyō door Sato Yasutarō (佐藤 保太郎) en uitgeverij Dainihon Yūbenkai Kōdansha (大日本雄弁会講談社).
Gratis bijlage bij het decembernummer van 1933 (jaargang 20, no. 12) van het Japanse maandblad 少年クラブ Shōnen Kurabu / Shōnen Club [Jongensclub].
Gecentreerd op Japan en Korea. Met internationale scheepsroutes en een inzetkaartje: staatkundige wereldkaart in mercatorprojectie, met datumgrens. Veel nationale hoofdsteden worden aangegeven met de vlag van het betreffende land; de plaatsen waar Japanse ambassades gevestigd zijn met de Japanse vlag.
Referentie: *DRHMC*, list no. 10043.001.
Zie: Karl Ian Uy Cheng Chua, "Boy meets world: the worldview of Shōnen kurabu in the 1930s", in: *Japan Forum* vol. 28 (2016) no. 1, pp. 74-98.

MC973-974 Twee uitgaven ter gelegenheid van 3 juni, 'Landmeetdag' (6 月 3 日測量日), in de vorm van aardglobes
1999-ca. 2010 2 stukken
Meerkleuren offset
In het Japans
Uitgegeven door het Japanse Wetenschapsmuseum voor Kaarten en Landmeetkunde (地図と測量の科学館) te Tsukuba.
Het museum is onderdeel van de Japanse Topografische Dienst (国土地理院), die weer onder het Ministerie van Land, Infrastructuur, Transport en Tourisme valt.
Landmeetdag wordt in Japan sinds 1989 jaarlijks op 3 juni gevierd.

MC974 Uitvouwbare kubusvormige staatkundige aardglobe, 1999
Uitgegeven ter gelegenheid van de tiende 'Landmeetdag'.

MC973 Bouwplaat voor een spaarpot in de vorm van een twaalfzijdige staatkundige aardglobe, ca. 2010

Vervaardigd door Misaki Shoin (岬 書院).
Bovenaan de mascotte van Landmeetdag, het manga-personage Mappī-kun (マッピーくん).

Japan

Algemeen

Zie ook de Westerse kaarten van Japan.

MC424 改正大日本備圖
'Kaisei dai Nihon bizu [Herziene kaart van Japan]': kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, verdeeld in prefecturen
1688-1704 1 blad

Kleurenhoutsnede
In het Japans
Samengesteld uit zes aaneen gemonteerde vellen papier. In modern foedraal.
Vervaardigd door Mabuchi Jikōan (真淵 自藁庵); calligrafie door Okada Jiseiken (岡田 自省軒).
Het kaartbeeld toont per provincie statistieken betreffende de rijstproductie. Met scheepsroutes.
Sommige bronnen geven 改正大日本圓備圖 *Kaisei dai Nihon enbizu* als alternatieve titel.
Referenties: Beans 1951, no. 1688.2; Cortazzi 1983, no. 40; *JHM*, list no. CA_22_1; vgl. Kerlen 1996, no. 1202; *UBCL-BC*, no. G7961 .1700Z M2.

MC342 改正日本輿地路程全圖
'Kaisei Nihon yochi rotei zenzu [Herziene volledige routekaart van Japan]': kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku
1791-1844 1 blad

Kleurenhoutsnede
Schaal ca. 1:1.296.000
In het Japans
Samengesteld uit vier aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Nagakubo Sekisui (長久 保赤水). Latere editie naar diens 改正日本輿地路程全圖 *Kaisei Nihon yochi rotei zenzu* van An'ei 8 (1779), de eerste Japanse kaart met lengte- en breedtegraden.
Het noorden is rechtsboven. Met scheepsroutes. Met in manuscript een moeilijk leesbare westerse handtekening (Stantham?) en het opschrift 'Simono-Seki sep.r 1864'. Vgl. inv.nr. MC977.
MDC-JM en *UBCL-BC* geven als alternatieve titel 新刻日本輿地路程全図 *Shinkoku Nihon yochi rotei zenzu*.
Referenties: Beans 1951, no. 1791.2; *HoC* vol. 2.2, p. 414; vgl. Kerlen 1996, no. 746; vgl. Leca 2017, no. 7; *MDC-JM*, no. Japanese 123; vgl. Nanba e.a. 1973, no. 29; Pegg 2014, pp. 90-94; *UBCL-BC*, no. G7961 .P2 1800z N3a-c; vgl. Wigen e.a. 2016, pp. 41-43; vgl. Yamashita 1998, pp. 50-51.

MC828 江戸より大阪まで宿付名所旧跡
'Edo yori Ōsaka made yado-tsuki meisho kyūseki [Beroemde en historische bezienswaardigheden met accommodaties van Edo tot Ōsaka]': afbeelding van het gedeelte Ōsaka tot Edo van de Tōkaidō (de Oostelijke Zeeweg tussen Kyoto en Edo)
ca. 1800 1 rol
Manuscript, gekleurd
In het Japans
Geïllustreerde horizontale handrol, samengesteld uit tien aaneen gemonteerde vellen papier en twee op textiel gemonteerde papieren uiteinden. Goudgehoogd. Opgerold geborgen in een houten doosje met een opschrift in Kanbun (Chinese schrijfstijl) op het deksel.
Anoniem. Op het etiket op het doosje de titel 宿付名所圖巻 'Yado-tsuki meisho zumaki [Geïllustreerde rol van bekende plaatsen met accommodaties]'.
Met weergave van de belangrijkste herbergen langs de route.
Zie: Jilly Traganou, *The Tōkaidō Road. Traveling and Representation in Edo and Meiji Japan*. London: Routledge Curzon, 2004.

MC298 日本名所の絵
'Nihon meisho no e [Panorama van de beroemde plaatsen in Japan]': vogelvluchtkaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū, Shikoku en Hokkaidō, gezien vanuit het oosten
1804-1818 1 blad
Kleurenhoutsnede
In het Japans
Vervaardigd door Kitao Masayoshi (北尾 政美), ook bekend als Kuwagata Keisai (鍬形蕙斎); uitgegeven te Edo door Izumiya Ichibei (和泉屋 市兵).
Het noorden is rechtsboven. Henry D. Smith noemt deze vogelvluchtkaart in Wigen e.a 2016 niet zozeer een "bird's eye view" als wel een "sun's eye view". Het voor de kust van Kyūshū afgebeelde schip zou Nederlands zijn.
JHM geeft *Shokoku oshiro ichiran Nihon shamen chizu* als alternatieve titel.
Referenties: vgl. Beans 1958, no. 1818.4; Cortazzi 1983, no. 60 en losse bijlage; *HoC* vol. 2.2, plate 28; *JHM*, list no. MJ09_01; Kerlen 1996, no. 1140 & plate 32; Nanba e.a. 1973, no. 32; Parmentier 2015, cat. 102 (dit exemplaar); vgl. *UBCL-BC*, no. G7961 .E635 1820 K8; Wigen e.a. 2016, p. 95, fig. 21.2.

MC977 改正日本輿地路程全圖
'Kaisei Nihon yochi rotei zenzu [Herziene volledige routekaart van Japan]': verkleinde reproductie van een gedrukte kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, gedateerd Bunka 8 (1811), vervaardigd door Nagakubo Sekisui (長久 保赤水); uitgegeven te Edo door Suharaya Mohē (須原屋 茂兵衛) en Asano Yahei (浅野弥兵衛)
[1811] 1998 1 blad
Meerkleuren offset

In het Engels en het Japans
Vervaardigd door The Antique Map Society of Japan (日本 古地図 学会) ter herinnering aan het 17th IMCoS International Symposium, gehouden van 3 t/m 6 oktober 1998 te Tōkyō.
Het noorden is rechtsboven. Met scheepsroutes.
Vgl. inv.nr. MC342.
Reproductie van het origineel uit de collectie van Yamashita Kazumasa.
Referenties: Beans 1951, no. 1811.1; *HoC* vol. 2.2, p. 414; Kerlen 1996, no. 746 (1811); vgl. Leca 2017, no. 7; *MDC-JM*, no. Japanese 121; vgl. *UBCL-BC*, no. G7961 .P2 1811 N2; *UCBL-JHM*, no. Ca 17.1*; vgl. Wigen e.a. 2016, pp. 41-43; Yamashita 1998, pp. 50-51.

MC978 東海道名所一覽
'Tokaido meisho ichiran [Beroemde plaatsen van de Tōkaidō in één oogopslag]': verkleinde reproductie van een gedrukt vogelvluchtaanzicht van de Tōkaidō (de Oostelijke Zeeweg tussen Kyoto en Edo) vanuit het oosten, gedateerd Bunsei 1 (1818), vervaardigd door Katsushika Hokusai (葛飾 北斎); uitgegeven door Shūseidō (衆星堂)
[1818] 1998 1 blad
Meerkleuren offset
In het Engels en het Japans
Vervaardigd door The Antique Map Society of Japan (日本 古地図 学会) ter herinnering aan het 17th IMCoS International Symposium, gehouden van 3 t/m 6 oktober 1998 te Tōkyō.
Reproductie van het origineel uit de collectie van Yamashita Kazumasa.
Referenties: Beans 1958, no. 1818.6; Kerlen 1966, no. 1746; *UBCL-BC*, no. G7962.T6 E635 1818 K2.

MC769 Kaart van Hokkaidō met de aangrenzende eilanden
1820 1 blad
Manuscript, gekleurd
In het Japans
Kakejiku (hangende rol). Samengesteld uit vier aaneen gemonteerde vellen papier, gedoubleerd op groen papier. Opgerold geborgen. Het betreft een gedeelte van een van origine grotere kaart: het stuk met het noordelijke gedeelte van Sachalin en de Koerilen ontbreekt.
Vervaardigd door Kida, chef-staf van Tsugaru Yasuchika, de negende daimyō van het domein Hirosaki in de provincie Mutsu op Honshū. Op de versozijde in het Engels de opdracht "To Bp. Walsh, from J.N. Kimura" en het opschrift "A map of Hokkaido, drawn by Mr. Kida, the chief staff to Tsugaru Daimyō in 1820 A.D.".
Met scheepsroutes. De 'Bp. Walsh' van het opschrift is vermoedelijk de Amerikaanse katholieke Bishop James E. Walsh, die in november en december 1940 deelnam aan de Amerikaanse diplomatieke missie naar Japan. Walsh had in de Verenigde Staten ook diverse contacten met leden van de Japanese American Citizens League (JACL). J.N. Kimura was een Japanse katholieke priester die in de zomer van 1930 aan de Anglican Theological College te Vancouver studeerde.

Zie: Robert J. C. Butow, *Tōjō and the Coming of the War*. Princeton (NJ): Princeton University Press, 1961 en John H. Boyle, "The Drought-Walsh Mission to Japan", in: *Pacific Historical Review* vol. 34 (1965) no. 2, pp. 141-161.

MC773 神功皇后摂政元年征韓圖

'Jingū Kōgō sesshō gannen seikan no zu [Keizerin Jingu's verovering van Korea in het eerste jaar van haar regentschap]': historische kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, met de administratieve indeling ten tijde van keizerin Jingu

1823 1 blad

Kleurenhoutsnede
In het Japans
De kaart is incompleet: het bijbehorende aanzetstuk waarop Korea is afgebeeld, is niet aanwezig.
Vervaardigd door Hiyama Yoshichika (檜山 義慎). Het betreft de derde kaart uit de historische atlas 本朝國郡建置沿革圖説 *Honchō kokugun kenchi zusetsu [Historische atlas van provincies van ons rijk]*, uitgegeven door Suharaya Mohē (須原屋 茂兵衛).
Het noorden is rechtsboven.
Vgl. inv.nr. MB231B kaart 3.
Referenties: Beans 1951, no. 1823.3; vgl. Kerlen 1996, no. 561; Leca 2017, no. 21; vgl. *UBCL-BC*, no. G7961 .S1 1823 H5.

MC372 嘉永新増大日本国郡輿地全図

'Kaei shinzō dai Nihon kokugun yochi zenzu [Volledige kaart van alle provincies van Groot Japan, uitgebreid in de Kaei-periode]': kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, verdeeld in prefecturen, gedateerd Kaei 2

1849 1 blad

Kleurenhoutsnede
Schaal ca. 1:1.300.000
In het Japans
Samengesteld uit zes aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Takashiba Eisan'yū (高柴 英三雄); uitgegeven te Edo door Tsutaya Kichizō (蔦屋吉蔵).
Het noorden is rechtsboven. Met scheepsroutes.
Referenties: Beans 1951, no. 1849.1, vgl. no. 1779.1; vgl. Cortazzi 1983, no. 41; vgl. *HoC* vol. 2.2, fig. 11.45; Kerlen 1996, no. 179; vgl. Nanba e.a. 1973, no. 29; *UBCL-BC*, no. G7960.1849 T2; vgl. Wigen e.a. 2016, pp. 41-43; vgl. Yamashita 1998, pp. 50-51.

MC980 甲州全図

'Kōshū zenzu [Volledige kaart van Kōshū]': verkleinde reproductie van een anonieme manuscriptkaart van de provincie Kai uit de late Edo-periode

[1850-1864] 1998 1 blad

Meerkleuren offset
In het Engels en het Japans
Vervaardigd door The Antique Map Society of Japan (日本 古地図 学会) ter herinnering aan het 17th IMCoS International Symposium, gehouden van 3 t/m 6 oktober 1998 te Tōkyō.
Het noorden is onder.
Reproductie van het origineel uit de collectie van Yamashita Kazumasa.
Referentie: vgl. *UCBL-JHM*, nos. D 156, D 157 & D 158.

MC493 校正大日本輿地全圖
'Kōsei dai Nihon yochi zenzu [Volledige kaart van het grote Japanse keizerrijk]': kaart van de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, verdeeld in prefecturen, gedateerd Meiji 4
1871 2 bladen
Kleurenhoutsnede
In het Japans
Samengesteld uit tien aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Hashimoto Gyokuransai (橋本 玉蘭齋謙識), ook bekend als Utagawa Sadahide (歌川 貞秀); uitgegeven te Tōkyō door Yamazaki Kiyoshi en Seyama Shōsuke.
Het noorden is rechtsboven. Met scheepsroutes. Met inzet op kleinere schaal: Hokkaidō, Sachalin en de Koerilen. Binnen deze inzet is een gedeelte uitgesneden. Een extra blad is los bij de kaart gevoegd: de Izu-eilanden.
Referentie: vgl. Kerlen 1996, no. 189.

MC509 大日本 新撰道中全圖
'Dainihon shinsen dōchū zenzu [Nieuw samengestelde complete routekaart van groot Japan]': kaart van de hoofdwegen op de Japanse hoofdeilanden Honshū, Kyūshū en Shikoku, met decoratieve randen
1884 1 blad
Koperdiepdruk, handgekleurd
In het Japans
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd en uitgegeven door Inoue Mohē (井上 茂兵衛).
Het noorden is rechtsboven. Met scheepsroutes. Het kaartbeeld is omlijst door 76 topografische afbeeldingen.

Steden in Japan

Edo / Tōkyō
Zie ook de Westerse kaarten van Tōkyō en Yokohama.

MC981 繪入江戸大繪圖
'Eiri Edo ōezu [Volledige plattegrond van Edo]': verkleinde reproductie van een anonieme gedrukte kaart van Edo, gedateerd Tenwa 4 (1684),

uitgegeven door Hyōshiya Ichirōbē (表紙屋市郎兵衛)
[1684] 1998 1 blad
Meerkleuren offset
In het Engels en het Japans
Vervaardigd door The Antique Map Society of Japan (日本 古地図 学会) ter herinnering aan het 17th IMCoS International Symposium, gehouden van 3 t/m 6 oktober 1998 te Tōkyō.
Met inzet: het oostelijk gedeelte van Edo.
Reproductie van het origineel uit de collectie van Yamashita Kazumasa.
Referentie: *UCBL-JHM*, no. Ea 9.

MC218 安政改正 府郷御江戸絵図
'Ansei kaisei fugō Oedo ezu [Kaart van Edo en buitenwijken, herzien in Ansei]': stadsplattegrond van Edo
1854-1855 1 blad
Kleurenhoutsnede
In het Japans
Samengesteld uit zes aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Takashiba Sanyū (高柴 三雄); uitgegeven te Edo door Suharaya Mohē (須原屋 茂兵衛). Op het omslag met pen een aantekening in het Frans: 'Baie de Yocohame & Yedo'.
Het noorden is rechts. Het Edokasteel is blanco gelaten. Op de kaart staan als alternatieve uitgevers vermeld: Yamashiroya Sabei (山城屋佐兵衛), Kobayashi Shinbei (小林新兵衛), Izumoji Manjirō (出雲寺萬次郎), Yamazakiya Seishichi (山崎屋清七), Okadaya Kashichi (岡田屋嘉七), Yamashiroya Heisuke (山城屋平助) en Tsutaya Yoshizō (蔦屋吉蔵).
Referentie: *DRHMC*, list no. Ea_161_3_01; *UBCL-BC*, nos. G7964.E3 1854 T2 & G7964.E3 1850z S8.

MC619 安政二卯十月二日大地震附類焼場所
'Ansei ni u jūgatsu futsuka ōjishin zuke ruishō basho [Locaties van de branden van de grote aardbeving op de tweede dag van de tiende maand van Ansei 2]': facsimile van een plattegrond van het centrum van Edo, gedateerd Ansei 2 (1855), met daarop in rood aangegeven de gebieden die ten gevolge van de aardbeving van 11 november 1855 door brand beschadigd werden
[1855] tweede helft 20e eeuw 1 blad
Chromolithografie
In het Japans
Anonieme en ongedateerde uitgave.
Het noorden is rechtsboven. Het Edokasteel is blanco gelaten. Volgens de destijds vigerende Japanse kalender vond de Edo-aardbeving plaats op 2 oktober 1855.
Referentie: Yamashita 1998, p. 127.

MC598 新作江戸方角かんがへ物
'Shinsaku Edo hōgaku kangae mono [Nieuwe Edo hōgaku puzzel]': geografische puzzel van Edo
ca. 1864-1868 1 blad
Kleurenhoutsnede
In het Japans
Anonieme en ongedateerde uitgave.
Het noorden is rechtsboven. Het centrum verbeeldt het Edokasteel, daaromheen staan de namen van bezienswaardigheden en historische plaatsen als rebussen in 12 richtingen, ingedeeld naar de Chinese kalender, aangegeven. Hōgaku is het Japanse concept voor de richtingen op een kompas waarbij gebruik gemaakt wordt van sterrenbeelden.
De Tokyo Metropolitan Library noemt dit soort document een hanjimono.
Referentie: vgl. Yamashita 1998, p. 138.

Kōbe

MC597B 兵庫縣御免許開港神戸之圖
'Hyōgo-ken gomenkyo kaikō Kōbe no zu [Kaart van de haven van Kōbe, toegestaan door de prefectuur Hyōgo]': facsimile van een stadsplattegrond van Kōbe, vervaardigd door Wakabayashi Ryō (若林 良) en uitgegeven te Ōsaka door Kashiwaraya Heibē (柏原屋 平兵衛), gedateerd Keiō 4 (1868)
[1868] ca. 1967 1 blad
Chromolithografie
In het Japans
Vermoedelijk uitgegeven door Nakao Shōsendō Shoten (中尾松泉堂書店).
Het noorden is rechtsboven. De kaart toont de tweede locatie van het Nederlandse consulaat in Kobe met de tekst 'Nederlandse consul' (ヲランダコンシュル).
Referenties: Beans 1958, no. 1868.2; Nanba e.a. 1973, no. 63; *UBCL-BC*, no. G7964 .K6 1868 W2.
Zie: Kjeld Duits, *From Dejima to Tokyo. Dutch diplomatic locations in Japan since the 1850s*. Tokyo: Embassy of the Kingdom of the Netherlands in Tokyo, 2022, pp. 38-41.

Kyōto

MC979 元治新撰皇都細見圖
'Genji shinsen Kōto saikenzu [Volledige kaart van Kyōto]': verkleinde reproductie van een anonieme gedrukte kaart van Kyōto van 1864-1865, uitgegeven te Kyōto door Nishiyotsutsuji (西四辻)
[1864-1865] 1998 1 blad
Meerkleuren offset
In het Engels en het Japans

Vervaardigd door The Antique Map Society of Japan (日本 古地図 学会) ter herinnering aan het 17th IMCoS International Symposium, gehouden van 3 t/m 6 oktober 1998 te Tōkyō.
Het noorden is links.
Reproductie van het origineel uit de collectie van Yamashita Kazumasa.
Referentie: *UCBL-JHM*, no. F 54.

Nagasaki

Zie ook de Westerse kaarten van Nagasaki.

MC618 肥前長崎圖
'Hizen Nagasaki zu [Kaart van Nagasaki in Hizen]': stadsplattegrond van Nagasaki, gedateerd Kyowa 2
1802 1 blad
Kleurenhoutsnede
In het Japans
Uitgegeven te Nagasaki door Bunkindō (文錦堂).
Het noorden is rechtsboven.
Referenties: Beans 1951, no. 1821.2 & vgl. no. 1802.8; vgl. Leca 2017, no. 20; Kerlen 1996, no. 525; *MDC-JM*, no. Japanese 105; Nanba e.a. 1973, no. 60; Parmentier 2015, cat. 106 (dit exemplaar); *UBCL-BC*, no. G7964 .N26 1802; vgl. Yamashita 1998, p. 154.

MC217 新鐫 肥前長崎圖
'Shinsen Hizen Nagasaki zu [Nieuwe kaart van Nagasaki in Hizen]': stadsplattegrond van Nagasaki
eerste helft 19e eeuw 1 blad
Kleurenhoutsnede
In het Japans
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier. In twintigste-eeuws omslag met zegel van boekhandel Isseido en vier losse aantekeningen van eerdere eigenaars.
Uitgegeven te Nagasaki door Kōjudō (耕寿堂).
Het noorden is rechtsboven. De kaart is niet gedateerd.
Referenties: *Dawn of Japan* 1991, no. B19; vgl. van Delft & Storm 2019, no. 32; vgl. Kerlen 1996, no. 532; *MDC-JM*, no. Japanese 106; Mody 1979, plate 41.

Ōsaka

Zie ook de Westerse kaarten van Ōsaka.

MC754 改正増補國寶大阪全圖
'Kaisei zōho Kokuhō Ōsaka zenzu [Herziene en vergrote kaart van de nationale schat Ōsaka]': stadsplattegrond van Ōsaka, gedateerd Bunkyū 3
1863-1865 1 blad
Kleurenhoutsnede
In het Japans

Samengesteld uit vijf aaneen gemonteerde vellen papier.
Dit is een latere editie van de kaart die in 1863 te Ōsaka werd uitgegeven door Kawachiya Tasuke (河内屋 太助) en Itamiya Zenbē (伊丹屋 善兵衛); op dit exemplaar zijn enkele percelen ten westen van het kasteel van Ōsaka uitgezwart. Alternatieve titel: 國寶大阪全圖 *Kokuhō Ōsaka zenzu*.
Het noorden is links.
Referenties: vgl. Kerlen 1996, no. 929; vgl. Nanba e.a. 1973, no. 91; vgl. *UBCL-BC*, no. G7964 .O8 1863 K2; vgl. Yamashita 1998, p. 150.

MC620 Fragment van een Japanse afbeelding van een ongeïdentificeerde daimyō-processie die door Ōsaka trekt
1868 1 blad
Kleurenhoutsnede
In het Japans
Samengesteld uit drie aaneen gemonteerde vellen papier, die samen het rechter uiteinde vormen van een groter geheel. De bladen zijn vermoedelijk ten dele in de verkeerde volgorde gemonteerd of later gehergroepeerd.

Yokohama

Zie ook de Westerse kaarten van Tōkyō en Yokohama.

MC814 御開港横濱之全圖
'Gokaikō Yokohama no zenzu [Panorama van de open haven van Yokohama]': vogelvluchtaanzicht van de in 1859 geopende haven van Yokohama, gedateerd Ansei 6
1859 1 blad
Kleurenhoutsnede
In het Japans
Samengesteld uit acht aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Utagawa Sadahide (歌川 貞秀); uitgegeven te Edo door Hōzendō Maruya Tokuzō (寶善堂 丸屋 徳造). Eerste staat.
Het noorden is rechtsonder (hoewel de kompasroos linksonder aangeeft). Met op de voorgrond en rechts het laatste gedeelte van de Tōkaidō tussen Kanagawa en Edo, met op de achtergond de berg Fuji.
Vgl. 4.AANW inv.nr. 48 (eerste staat, met aanpassingen aan het tweede blad) en inv.nr. MC373 (derde staat).
Referenties: Beans 1951, no. 1859.1; Kerlen 1996, no. 456; vgl. Leca 2017, no. 38; *MDC-JM*, no. Japanese 107; Pegg 2014, pp. 109-117; *UBCL-BC*, no. G7964.Y6 A35 1859 H2; Yonemaru 1990, no. 1.

MC373 御開港横濱之全圖　増補再刻
'Gokaikō Yokohama no zenzu. Zōho saikoku [Panorama van de open haven van Yokohama. Uitgebreide herdruk]': vogelvluchtaanzicht van de haven van Yokohama
1865-1866 1 blad

Kleurenhoutsnede
In het Japans
Samengesteld uit acht aaneen gemonteerde vellen papier. Gedoubleerd op strobord. Vervaardigd door Gyokuransai Hashimoto (玉蘭斎 橋本謙), ook bekend als Utagawa Sadahide (歌川 貞秀); uitgegeven door Hōzendō Maruya Tokuzō (寶善堂 丸屋 徳造). Derde staat. Naast de originele titel is een tweede aangebracht, in tensho-tai (gestileerde kanji voor zegelstempels): 増補再刻 'Zōho saikoku [Uitgebreide herdruk]'. Het noorden is rechtsonder (hoewel de kompasroos linksonder aangeeft). Met op de voorgrond en rechts het laatste gedeelte van de Tōkaidō tussen Kanagawa en Edo, met op de achtergond de berg Fuji. Op blad drie zijn in Benten de Franse, Pruisische en Nederlandse consulaten afgebeeld.
Vgl. inv.nr. MC814 (eerste staat, 1859) en 4.AANW inv.nr. 48 (tweede staat, met aanpassingen aan het tweede blad, 1860).
Ondanks de datering Ansei 6 (1859) staat op blad twee de ijzerfabriek, die in 1865 werd geopend, afgebeeld; op bladen 3 en 4 een brug bij Benten.
Referenties: vgl. Kerlen 1996, no. 456; vgl. Pegg 2014, pp. 109-117; *UBCL-BC*, no. G7964 .Y6 1865 H2.

MC597A 横濱明細全圖
'Yokohama meisai zenzu [Gedetailleerde kaart van Yokohama]': facsimile van een stadsplattegrond van Yokohama vervaardigd door Utagawa Yoshikazu (歌川 芳員), ook bekend als Ichikawa Yoshikazu (一川 芳員), die werd uitgegeven te Yokohama door Moro'okaya Ihē (師岡屋 伊兵衛), gedateerd Keiō 4 (1868)
[1868] ca. 1967 1 blad
Chromolithografie
In het Japans
Anonieme en ongedateerde uitgave.
Het noorden is rechtsonder.
Referenties: vgl. Kerlen 1996, nos. 1881 & 1881a; Nanba e.a. 1973, no. 78.

MC597C 横浜真景一覧図絵
'Yokohama shinkei ichiran zue [Ware afbeelding van Yokohama]': facsimile van een stadsplattegrond van Yokohama uitgegeven door Ozaki Tomigorō (尾崎 冨五郎), gedateerd Meiji 25 (1892)
[1892] ca. 1967 1 blad
Chromolithografie
In het Japans
Anonieme en ongedateerde uitgave.
Het noorden is linksboven. Met inzet: 横須賀一覧圖絵 'Yokosuka ichiran zue': kaart van Yokosuka met de in jaren '60 en '70 van de negentiende eeuw aangelegde moderne marinebasis en scheepswerf (het noorden is links).

Nederlanden

MC306 新訳和蘭國全圖
'Shin'yaku Orandakoku zenzu [Nieuwe vertaalde kaart van Holland]': kaart van Nederland, België en Luxemburg, gedateerd Kaei 2
1849 1 blad
Houtsnede
Schaal ca. 1:600.000
In het Japans
Vervaardigd door Takami Senseki (鷹見 泉石) – die zichzelf ook Jan Hendrik Dapper noemde – naar de *Nieuwe Kaart van het Koningrijk der Nederlanden en het Groot-Hertogdom Luxemburg [...]* van 1816 door F.J. Weygand of een latere editie daarvan; uitgegeven te Edo door Yamashiroya Sabei.
Het noorden is rechts.
Zie 4.AANW inv.nr. 624 voor de kaart door Weygand en 1.11.01.01 inv.nr. 1542 voor een tweede exemplaar van deze Japanse kaart.
Referenties: *HoC* vol. 2.2, p. 442; vgl. Kerlen 1996, no. 1278; Leca 2017, no. 5; Nanba e.a. 1973, p. 165, fig. 20; Yamashita 1998, p. 37.

PRENTEN
Zie ook de Westerse portretten en prenten.

MC789 阿蘭陀人読書圖
'Orandajin dokusho-zu = Hollander [Lezende Nederlanders]': afbeelding van een Nederlander met een pijp en een bediende met een boek
1790-1850 1 blad
Houtsnede
In het Japans
Referentie: Mody 1979, plate 115 (fig. 1).

MC685 五ヶ國異人酒宴の圖
'Gokakoku ijin shuen no zu [Buitenlanders van de Vijf Naties aan een banket]': afbeelding van een diner te Yokohama van zestien westerlingen, met twee Chinese bedienden
1861 1 blad
Kleurenhoutsnede
In het Japans
Samengesteld uit twee aaneen gemonteerde vellen papier.
Vervaardigd door Ichikawa Yoshikazu (一川 芳員), ook bekend als Utagawa Yoshikazu (歌川 芳員); uitgegeven door Aritaya Seiemon.
Na de openstelling van Japan door de Amerikanen in 1853-1854 sloot het land verdragen met de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Rusland, Nederland en Frankrijk. Deze landen staan in Japan bekend als de 'Vijf Naties'.

MC920 五ヶ国之内阿蘭陀人
'Gokakoku no e uchi Orandajin [Uit de Vijf Naties de Hollander]': afbeelding van een Nederlander in uniform met Indische bediende
1861 1 blad
Kleurenhoutsnede
In het Japans
Vervaardigd door Utagawa Kunihisa (歌川 国久); uitgegeven te Tōkyō door Tsujiokaya Bunsuke (辻岡屋 文助).
De afbeelding wordt geflankeerd door Japanse karakters met daaronder de uitspraak van de Nederlandse vertaling ervan fonetisch weergegeven in het hiragana.

MC837 阿蘭陀船図説
'Orandasen zusetzu [Afbeelding van een Nederlands schip]': afbeelding van een VOC-schip
19e eeuw 1 rol
Kleurenhoutsnede
In het Japans
Kakejiku (hangende rol). Gedoubleerd op zijde en papier, met porceleinen stok. Opgerold geborgen.
Anonieme heruitgave naar Shihei Ayashi's afbeelding van 1782.
Op een van de vlaggen staat de tekst 'MUYDER PO POORT.LA', op drie vlaggen het monogram van de VOC. Op de achtersteven de tekst 'SCHL LAAK' (volgens Boxer het VOC-schip Schellag, dat in 1748 in Japan was).
Referenties: *DAS*, no. 3405.5; vgl. Mody 1979, plates 57 en 58.
Zie: Charles Boxer, *Jan Compagnie in Japan, 1600-1850. An Essay on the cultural, artistic and scientific influence exercised by the Hollanders in Japan from the seventeenth to the nineteenth centuries* (2e herziene ed.). Den Haag: Nijhoff, 1950.

NIET-GEOGRAFISCHE BOEKWERKEN

De nog niet beschreven MB-nummers zullen in de komende maanden beschreven worden.
Zie ook de Westerse niet-geografische boekwerken.

KOREAANSE KAARTEN

MC984 혼일강리역대국도지도 모사 축쇄본
'Copy of Honilgangni yeokdae gukdo jido [Vereenvoudigde kopie van de *Kangnido* (kaart van geïntegreerde landen en regio's van historische landen en hoofdsteden)]': vereenvoudigde verkleining van een Koreaanse wereldkaart van 1402
[ca. 1470] 2014 1 blad
Meerkleuren offset
In het Koreaans en het Engels

Getekend door Oh Gill-sun naar het oudst bewaard gebleven exemplaar van ca. 1470.
Bijlage bij *The Old Map Quarterly* Autumn 2014 No. 1, uitgegeven door antiquariaat Tmecca Inc.
Het origineel van deze wereldkaart is in de literatuur veelal bekend als 'Honil kangni yŏktae kukto chi to', verkort als 'Kangnido'.
Het origineel bevindt zich in de Omiya Library van de Ryūkoku University te Kyōto.
Referentie: *HoC* vol. 2.2, pp. 243-249.

MC982 大東輿地圖
대동여지도 (대동도) | 大東輿地圖 (大東圖)
'Daedongyeojido (Daedongdo) [Kaart van het Grote Oosten]: verkleinde fotomozaïek van de gedrukte kaart van het Koreaans Schiereiland door Kim Jeong-ho (김정호) van 1861
[1861] 2011 1 blad
Meerkleuren offset
In het Japans en het Koreaans
Uitgegeven door de Pusan National University Library (부산대학교 도서관) naar aanleiding van het 150-jarige bestaan van de kaart.
Het origineel bestaat uit 22 segmenten (samen 70 houtsnedes) en is op schaal 1:162.000. In het Engels worden de titel van de kaart en de naam van de vervaardiger veelal als 'Taedong Yŏjido' en 'Kim Chŏngho' getranslitereerd.
Referentie: *HoC* vol. 2.2, pp. 313-329.

MC750 釜山鎭地圖
'Busan-jin Chido (Map of Busan Fort)': verkleinde reproductie van een Koreaanse districtkaart met het fort te Busan van 1872
[1872] ca. 2010 1 blad
Meerkleuren offset
In het Japans en het Engels
Vervaardigd door Ecorea.
De originele kaart bevindt zich in de Kyujanggak Archives te Seoel.
Referentie: Kim Ki-Hyuk, *Old Maps of Busan*. Busan: Busan Metropolitan City, 2008, plate 3-57.

MC983 金井山城鎭地圖
'Kŭmjŏngsansŏng-jin Chido (Map of Kŭmjŏng Castled Fort)': verkleinde reproductie van een Koreaans districtkaart met het bergfort Geumjeongsanseong te Busan van ca. 1872
[ca. 1872] ca. 2010 1 blad
Meerkleuren offset
In het Japans en het Engels
Vervaardigd door Ecorea.
Het fort werd gebouwd in 1703.
De originele kaart bevindt zich in de Kyujanggak Archives te Seoel.

VERZAMELAARSARCHIEF

STUKKEN BETREFFENDE HET AANLEGGEN EN HET GEBRUIK VAN DE VERZAMELING

AANSCHAF- EN VERKOOPADMINISTRATIE

1 Register van aanschaf en verkoop
1987-2020 1 omslag
Ontbreekt
Losbladig.
Nog in gebruik bij schenkers.

VEILINGCATALOGI

Veelal met aantekeningen van de hand van Hans Kok.

2-87 Catalogi van veilinghuis Reiss & Sohn te Königstein im Taunus
1993-2023 86 delen
In het Duits
Tot 1995 heette het veilinghuis Reiss & Auvermann.

2 Catalogus van veiling 52, gehouden van 12 t/m 16 oktober 1993: *Wertvolle Bücher - Dekorative Graphik*, 1993

3 Catalogus van veiling 56, gehouden van 10 t/m 13 oktober 1994: *Wertvolle Bücher - Dekorative Graphik*, 1994

4 Catalogus van veiling 59, gehouden van 4 t/m 7 april 1995: *Wertvolle Bücher - Dekorative Graphik*, 1995

5 Catalogus van veiling 60, gehouden van 17 t/m 20 oktober 1995: *Wertvolle Bücher - Dekorative Graphik*, 1995

6 Catalogus van veiling 61, gehouden van 16 t/m 19 april 1996: *Wertvolle Bücher - Dekorative Graphik*, 1996

7 Catalogus van veiling 62, gehouden van 15 t/m 18 oktober 1996: *Wertvolle Bücher - Dekorative Graphik*, 1996

8 Catalogus van veiling 63, gehouden van 22 t/m 24 april 1997: *Wertvolle Bücher - Dekorative Graphik*, 1997

9 Catalogus van veiling 64/II, gehouden op 24 oktober 1997: *Alte Landkarten - Städteansichten - Dekorative Graphik*, 1997

10 Catalogus van veiling 65, gehouden van 22 t/m 25 april 1998: *Wertvolle Bücher - Dekorative Graphik*, 1998

11 Catalogus van veiling 66/I, gehouden van 27 t/m 30 oktober 1998: *Wertvolle Bücher - Dekorative Graphik*, 1998

12 Catalogus van veiling 67, gehouden van 21 t/m 23 april 1999: *Wertvolle Bücher - Dekorative Graphik*, 1999

13 Catalogus van veiling 68/I, gehouden op 20 oktober 1999: *Aus einer Süddeutschen Fürstenbibliothek Teil 1*, 1999

14 Catalogus van veiling 69, gehouden van 21 t/m 23 oktober 1999: *Wertvolle Bücher - Dekorative Graphik*, 1999

15 Catalogus van veiling 71, gehouden van 4 t/m 6 mei 2000: *Wertvolle Bücher - Dekorative Graphik*, 2000

16 Catalogus van veiling 74, gehouden van 25 t/m 27 oktober 2000: *Wertvolle Bücher - Dekorative Graphik*, 2000

17-18 Catalogi van veiling 77, gehouden van 25 t/m 28 april 2001, 2001

- **17** Catalogus van veiling 77/I, gehouden van 25 t/m 28 april 2001: *Wertvolle Bücher*, 2001
- **18** Catalogus van veiling 77/II, gehouden van 26 t/m 28 april 2001: *Landkarten - Stadtansichten - Dekorative Graphik*, 2001

19 Catalogus van veiling 80, gehouden van 23 t/m 26 oktober 2001: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Graphik*, 2001

20 Catalogus van veiling 83, gehouden van 24 t/m 27 april 2002: *Wertvolle Bücher - Landkarten - Ansichten*, 2002

21 Catalogus van veiling 86, gehouden van 15 t/m 18 oktober 2002: *Wertvolle Bücher - Landkarten - Ansichten*, 2002

22 Catalogus van veiling 89, gehouden van 6 t/m 10 mei 2003: *Wertvolle Bücher - Landkarten - Ansichten*, 2003

23-24 Catalogi van veiling 91, gehouden van 21 t/m 24 oktober 2003, 2003

- **23** Catalogus van veiling 91/II, gehouden van 21 t/m 24 oktober 2003: *Wertvolle Bücher - Landkarten - Ansichten*, 2003
- **24** Catalogus van veiling 91/III, gehouden op 22 oktober 2003: *Levante. Griechenland - Kreta - Osmanisches Reich*, 2003

25 Catalogus van veiling 93, gehouden van 20 t/m 24 april 2004: *Wertvolle Bücher - Landkarten - Ansichten*, 2004

26 Catalogus van veiling 103, gehouden van 27 t/m 29 oktober 2005: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2005

27 Catalogus van veiling 105/II, gehouden van 26 t/m 28 april 2006: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2006

28 Catalogus van veiling 110, gehouden op 26 en 27 oktober

2006: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2006

29 Catalogus van veiling 113, gehouden op 25 en 26 april 2007: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2007

30 Catalogus van veiling 116, gehouden van 24 t/m 26 oktober 2007: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2007

31 Catalogus van veiling 120, gehouden op 23 en 24 april 2008: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2008

32 Catalogus van veiling 124, gehouden van 29 t/m 31 oktober 2008: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2008

33 Catalogus van veiling 128, gehouden op 22 en 23 april 2009: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2009

34 Catalogus van veiling 131, gehouden op 28 oktober 2009: *Brasilien. Bücher - Landkarten*, 2009

35 Catalogus van veiling 132, gehouden op 28 oktober 2009: *Das Bild der Welt vor 1600. Atlanten - Bücher - Weltkarten*, 2009

36 Catalogus van veiling 133, gehouden van 28 t/m 30 oktober 2009: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2009

37 Catalogus van veiling 135, gehouden op 27 en 28 april 2010: *Wertvolle Bücher - Handschriften*, 2010

38 Catalogus van veiling 136, gehouden op 28 en 29 april 2010: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2010

39 Catalogus van veiling 139, gehouden van 27 t/m 29 oktober 2010: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2010

40 Catalogus van veiling 143, gehouden op 11 mei 2011: *Ausgewählte Reisewerke, Atlanten und Landkarten*, 2011

41 Catalogus van veiling 144, gehouden op 11 en 12 mei 2011: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2011

42 Catalogus van veiling 148, gehouden op 2 en 3 november 2011: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2011

43 Catalogus van veiling 151, gehouden op 2 mei 2012: *Ausgewählte Bücher, abschließend Benefizauktion: Graphiksammlung DWS*, 2012

44 Catalogus van veiling 152, gehouden op 3 en 4 mei 2012: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2012

45 Catalogus van veiling 155, gehouden op 30 oktober 2012: *Teil I: Ausgewählte Bücher aus vielen Gebieten Teil II: Papierne memorabilien aus dem Königshaus Hannover*, 2012

46 Catalogus van veiling 156, gehouden van 31 oktober t/m 2 november 2012: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2012

47 Catalogus van veiling 157, gehouden op 31 oktober 2012: *China und Japan aus einer Europäischen Privatsammlung und anderem Besitz*, 2012

48 Catalogus van veiling 160, gehouden op 23 april 2013: *100 ausgewählte Bücher*, 2013

49 Catalogus van veiling 161, gehouden op 24 en 25 april 2013: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2013

50 Catalogus van veiling 165, gehouden op 30 oktober 2013: *James Cook und die Entdeckung des Pazifik*, 2013

51 Catalogus van veiling 166, gehouden op 30 en 31 oktober 2013: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Ansichten - Dekoratives*, 2013

52 Catalogus van veiling 169, gehouden op 14 en 15 mei 2014: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Fotoalben - Graphik*, 2014

53 Catalogus van veiling 171, gehouden op 12 en 13 november 2014: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Fotoalben - Graphik*, 2014

54 Catalogus van veiling 172, gehouden op 28 april 2015: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Vom Mittelalter bis zur Moderne*, 2015

55 Catalogus van veiling 173, gehouden op 29 april 2015: *Geographie - Reisen - Atlanten - Landkarten - Photographie - Graphik*, 2015

56 Catalogus van veiling 175, gehouden op 10 en 11 november 2015: *Wertvolle Bücher - Handschriften*, 2015

57 Catalogus van veiling 176, gehouden op 11 en 12 november 2015: *Geographie - Reisen - Atlanten -*

Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik, 2015

58 Catalogus van veiling 178, gehouden op 18 en 19 mei 2016: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Vom Mittelalter bis zur Moderne*, 2016

59 Catalogus van veiling 179, gehouden van 19 t/m 20 mei 2016: *Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik*, 2016

60 Catalogus van veiling 180, gehouden op 15 en 16 november 2016: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Vom Mittelalter bis zur Moderne*, 2016

61 Catalogus van veiling 181, gehouden op 16 en 17 november 2016: *Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik*, 2016

62 Catalogus van veiling 183, gehouden op 16 en 17 mei 2017: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Vom Mittelalter bis zur Moderne*, 2017

63 Catalogus van veiling 184, gehouden op 17 en 18 mei 2017: *Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik*, 2017

64 Catalogus van veiling 185, gehouden op 14 en 15 november 2017: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Vom Mittelalter bis zur Moderne*, 2017

65 Catalogus van veiling 186, gehouden op 15 en 16 november 2017: *Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik*, 2017

66 Catalogus van veiling 187, gehouden op 15 en 16 mei 2018: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Vom Mittelalter bis zur Moderne*, 2018

67 Catalogus van veiling 189, gehouden op 16 en 17 mei 2018: *Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik*, 2018

68 Catalogus van veiling 190, gehouden op 30 en 31 oktober 2018: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Vom Mittelalter bis zur Moderne*, 2018

69 Catalogus van veiling 192, gehouden op 31 oktober en 1 november 2018: *Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik*, 2018

70 Catalogus van veiling 194, gehouden op 7 en 8 mei 2019: *Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik*, 2019

71 Catalogus van veiling 197, gehouden op 30 en 31 oktober

2019: *Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik*, 2019

72 Catalogus van veiling 198, gehouden op 28 en 29 april 2020: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Vom Mittelalter bis zur Moderne*, 2020

73 Catalogus van veiling 199, gehouden op 29 en 30 april 2020: *Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik*, 2020

74 Catalogus van veiling 200, gehouden op 27 en 28 oktober 2020: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Vom Mittelalter bis zur Moderne*, 2020

75 Catalogus van veiling 201, gehouden van 28 t/m 30 oktober 2020: *Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik*, 2020

76 Catalogus van veiling 203, gehouden op 27 en 28 april 2021: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Vom Mittelalter bis zur Moderne*, 2021

77 Catalogus van veiling 204, gehouden op 29 en 30 april 2021: *Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik*, 2021

78 Catalogus van veiling 205, gehouden op 26 oktober 2021: *Ausgewählte Werke vom 13. bis 19. Jahrhundert*, 2021

79 Catalogus van veiling 206, gehouden van 26 t/m 28 oktober 2021: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Vom Mittelalter bis zur Moderne*, 2021

80 Catalogus van veiling 207, gehouden op 28 en 29 oktober 2021: *Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik*, 2021

81 Catalogus van veiling 209, gehouden van 26 t/m 24 april 2022: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Vom Mittelalter bis zur Moderne*, 2022

82 Catalogus van veiling 210, gehouden op 28 en 29 april 2022: *Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik*, 2022

83 Catalogus van veiling 213, gehouden op 26 en 27 oktober 2022: *Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative - Graphik*, 2022

84 Catalogus van veiling 215, gehouden op 3 en 4 mei 2023: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Vom Mittelalter bis zur Moderne*, 2023

85 Catalogus van veiling 216, gehouden op 5 en 6 mei 2023:

Geographie - Reisen - Atlanten - Photographie - Landkarten - Dekorative Graphik, 2023

86 Catalogus van veiling 217, gehouden op 31 oktober en 1 november 2023: *Wertvolle Bücher - Handschriften - Vom Mittelalter bis zur Moderne. Darunter bedeutende Bibliothek Wirtschaftsliteratur*, 2023

87 Catalogus van veiling 218, gehouden op 1 en 2 november 2023: *Geographie - Reisen - Photographie - Bedeutende Atlanten - Landkarten - Dekorative Graphik*, 2023

88-174, 714 Catalogi van veilinghuis Bubb Kuyper te Haarlem
2001-2023 84 delen en 3 katernen
In het Engels
Met kroniek van de eerste 56 veilingen.

88 Catalogus van veiling 34, gehouden van 30 mei t/m 1 juni 2001, 2001

89 Catalogus van veiling 35, gehouden van 28 t/m 30 november 2001, 2001

90-91 Catalogi van veiling 36, gehouden van 28 t/m 31 mei 2002, 2002

90 *Books, prints and manuscripts*

91 *Graphic art*

92-93 Catalogi van veiling 37, gehouden van 26 t/m 29 november 2002, 2002

92 *Books, prints and manuscripts*

93 *Graphic art*

94-95 Catalogi van veiling 38, gehouden van 3 t/m 6 juni 2003, 2003

94 *Books, prints and manuscripts*

95 *Graphic art*

96-97 Catalogi van veiling 39, gehouden van 9 t/m 12 december 2003, 2003

96 *Books, prints and manuscripts*

97 *Graphic art*

98-99 Catalogi van veiling 40, gehouden van 26 t/m 28 mei 2004, 2004

98 *Books, prints and manuscripts*

99 *Graphic art*

100-101 Catalogi van veiling 41, gehouden van 23 t/m 26 november 2004, 2004
100 *Books, prints and manuscripts*
101 *Graphic art*

102-103 Catalogi van veiling 42, gehouden van 31 mei t/m 3 juni 2005, 2005
102 *Books, prints and manuscripts*
103 *Graphic art*

104-105 Catalogi van veiling 43, gehouden van 29 november t/m 2 december 2005, 2005
104 *Books, prints and manuscripts*
105 *Graphic art*

106-107 Catalogi van veiling 44, gehouden van 30 mei t/m 2 juni 2006, 2006
106 *Books, prints and manuscripts*
107 *Graphic art*

108-109 Catalogi van veiling 45, gehouden van 21 t/m 24 november 2006, 2006
108 *Books, prints and manuscripts*
109 *Graphic art*

110-111 Catalogi van veiling 46, gehouden van 22 t/m 25 mei 2007, 2007
110 *Books, prints and manuscripts*
111 *Graphic art*

112-113 Catalogi van veiling 47, gehouden van 20 t/m 23 november 2007, 2007
112 *Books, prints and manuscripts*
113 *Graphic art*

114-115 Catalogi van veiling 48, gehouden van 20 t/m 23 mei 2008, 2008
114 *Books, prints and manuscripts*
115 *Graphic art*

116-117 Catalogi van veiling 49, gehouden van 25 t/m 28 november 2008, 2008
116 *Books, prints and manuscripts*

117 *Graphic art*

118-119 Catalogi van veiling 50, gehouden van 26 t/m 29 mei 2009, 2009
118 *Books, prints and manuscripts*
119 *Graphic art*

120-122 Catalogi van veiling 51, gehouden van 24 t/m 27 november 2009, 2009
120 *Books, prints and manuscripts*
121 *M.C. Escher prints*, 1 katern
122 *Graphic art*

123-124 Catalogi van veiling 52, gehouden van 18 t/m 21 mei 2010, 2010
123 *Books, prints and manuscripts*
124 *Graphic art*

125-126 Catalogi van veiling 53, gehouden van 23 t/m 26 november 2010, 2010
125 *Books, prints and manuscripts*
126 *Graphic art*

127-128 Catalogi van veiling 54, gehouden van 24 t/m 27 mei 2011, 2011
127 *Books, prints and manuscripts*
128 *Graphic art*

129-130 Catalogi van veiling 55, gehouden van 29 november t/m 2 december 2011, 2011
129 *Books, prints and manuscripts*
130 *Graphic art*

131-132 Catalogi van veiling 56, gehouden van 22 t/m 25 mei 2012, 2012
131 *Books, prints and manuscripts*
132 *Graphic art*

133-134 Catalogi van veiling 57, gehouden van 27 t/m 30 november 2012, 2012
133 *Books, prints and manuscripts*
134 *Graphic art*

135-136 Catalogi van veiling 58, gehouden van 28 t/m 31 mei 2013,

2013
135 *Books, prints and manuscripts*
136 *Graphic art*

137-138 Catalogi van veiling 59, gehouden van 26 t/m 29 november 2013, 2013
137 *Books, prints and manuscripts*
138 *Graphic art*

139-140 Catalogi van veiling 60, gehouden van 20 t/m 23 mei 2014, 2014
139 *Books, prints and manuscripts*
140 *Graphic art*

141-142 Catalogi van veiling 61, gehouden van 25 t/m 28 november 2014, 2014
141 *Books, prints and manuscripts*
142 *Graphic art*

143 Catalogus *Graphic art* van veiling 62, gehouden op 21 en 22 mei 2015, 2015

144 Catalogus *Graphic art* van veiling 63, gehouden op 26 en 27 november 2015, 2015

145-147 Catalogi van veiling 64, gehouden van 24 t/m 27 mei 2016, 2016
145 *Books, prints and manuscripts*
146 *Fine printing - The collection M.B.B. & K.J. Nijkerk (part 1)*, 1 katern
147 *Graphic art*

148-150 Catalogi van veiling 65, gehouden van 22 t/m 25 november 2016, 2016
148 *Books, prints and manuscripts*
149 *Fine printing - The collection M.B.B. & K.J. Nijkerk (part 2)*, 1 katern
150 *Graphic art*

151-152 Catalogi van veiling 66, gehouden van 30 mei t/m 2 juni 2017, 2017
151 *Books, prints and manuscripts*
152 *Graphic art*

153-154 Catalogi van veiling 67, gehouden van 21 t/m 24 november

2017, 2017
153 *Books, prints and manuscripts*
154 *Graphic art*

155-156 Catalogi van veiling 68, gehouden van 28 mei t/m 1 juni 2018, 2018
155 *Books, prints and manuscripts*
156 *Graphic art*

157-158 Catalogi van veiling 69, gehouden van 27 t/m 30 november 2018, 2018
157 *Books, prints and manuscripts*
158 *Graphic art*

159-160 Catalogi van veiling 70, gehouden van 21 t/m 24 mei 2019, 2019
159 *Books, prints and manuscripts*
160 *Graphic art*

161-162 Catalogi van veiling 71, gehouden van 26 t/m 29 november 2019, 2019
161 *Books, prints and manuscripts*
162 *Graphic art*

163-164 Catalogi van veiling 72, gehouden van 26 t/m 29 mei 2020, 2020
163 *Books, prints and manuscripts*
164 *Graphic art*

165-166 Catalogi van veiling 73, gehouden van 24 t/m 27 november 2020, 2020
165 *Books, prints and manuscripts*
166 *Graphic art*

167-168 Catalogi van veiling 74, gehouden van 18 t/m 21 mei 2021, 2021
167 *Books, manuscripts and fine arts*
168 *Fine arts*

169-170 Catalogi van veiling 76, gehouden van 17 t/m 20 mei 2022, 2022
169 *Books, manuscripts and fine arts*
170 *Fine arts*

171-172 Catalogi van veiling 78, gehouden van 23 t/m 26 mei 2023, 2023
- **171** *Books, manuscripts and fine arts*
- **172** *Fine arts*

173-174 Catalogi van veiling 79, gehouden van 21 t/m 24 november 2023, 2023
- **173** *Books, manuscripts and fine arts*
- **174** *Fine arts*

714 *Het Hofje van Boeken, Manuscripten en Grafiek. Kroniek van 56 veilingen tussen 1986 tot 2012 gehouden aan de Jansweg te Haarlem* door Bubb Kuyper, 2012, 1 deel
Verschenen als relatiegeschenk ter gelegenheid van de verhuizing van het veilinghuis naar de Kenauweg te Haarlem.

175-209 Catalogi van veilinghuis Ketterer Kunst te Hamburg, Berlijn en München 2004-2023 35 delen
In het Duits
- **175** Catalogus van veiling 289, gehouden op 22 en 23 november 2004 te Hamburg: *Wertvolle Bücher - Manuskripte - Autographen - Dekorative Graphik*, 2004
- **176** Catalogus van veiling 294, gehouden op 23 en 24 mei 2005 te Hamburg: *Wertvolle Bücher - Manuskripte - Autographen - Dekorative Graphik*, 2005
- **177** Catalogus van veiling 353, gehouden op 18 en 19 mei 2009 te Hamburg: *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*, 2009

178-179 Catalogi van veiling 373, gehouden op 22 en 23 november 2010 te Hamburg, 2010
- **178** *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*
- **179** *Wertvolle Bücher - Abendauktion*

180-182 Catalogi van veiling 385, gehouden op 21 en 22 november 2011 te Hamburg, 2011
- **180** *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*
- **181** *Wertvolle Bücher - Abendauktion*
- **182** *Wertvolle Bücher - Kinderbücher*

183-185 Catalogi van veiling 391, gehouden op 21 en 22 mei 2012 te Hamburg, 2012
- **183** *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*
- **184** *Wertvolle Bücher - Abendauktion*
- **185** *Wertvolle Bücher - De Gros-Carondelet-*

Stundenbuch

186-187 Catalogi van veiling 397, gehouden op 19 en 20 november 2012 te Hamburg, 2012
186 *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*
187 *Wertvolle Bücher - Abendauktion*

188-189 Catalogi van veiling 405, gehouden op 27 en 28 mei 2013 te Hamburg, 2013
188 *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*
189 *Wertvolle Bücher - Abendauktion*

190-191 Catalogi van veiling 411, gehouden op 18 en 19 november 2013 te Hamburg, 2013
190 *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*
191 *Wertvolle Bücher - Abendauktion*

192-193 Catalogi van veiling 414, gehouden op 19 en 20 mei 2014 te Hamburg, 2014
192 *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*
193 *Wertvolle Bücher - Abendauktion*

194-195 Catalogi van veiling 418, gehouden op 17 en 18 november 2014 te Hamburg, 2014
194 *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*
195 *Wertvolle Bücher - Abendauktion*

196 Catalogus van veiling 421, gehouden op 18 en 19 mei 2015 te Hamburg: *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*, 2015

197-199 Catalogi van veiling 426, gehouden op 23 en 24 november 2015 te Hamburg, 2015
197 *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*
198 *Wertvolle Bücher - Abendauktion*
199 *Wertvolle Bücher - Zwei Pariser Stundenbücher*

200-201 Catalogi van veiling 430, gehouden op 23 en 24 mei 2016 te Hamburg, 2016
200 *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*
201 *Wertvolle Bücher - Abendauktion*

202 Catalogus van veiling 434, gehouden op 21 en 22 november 2016 te Hamburg: *Wertvolle Bücher - Abendauktion*, 2016

203 Catalogus van veiling 445, gehouden op 22 mei 2017 te

Hamburg: *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*, 2017

204-205 Catalogi van veiling 509, gehouden op 30 november 2020 te Hamburg, 2020

204 *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*

205 *Wertvolle Bücher - Abendauktion*

206 Catalogus van veiling 521, gehouden op 29 november 2021 te Hamburg: *Wertvolle Bücher - Abendauktion*, 2021

207-209 Catalogi van veiling 549, gehouden op 27 november 2023 te Hamburg, 2023

207 *Wertvolle Bücher - Hauptkatalog*

208 *Wertvolle Bücher - Abendauktion*

209 *Wertvolle Bücher - Abendauktion Sammlung Herbert Blank*

210-219 Catalogi van veilinghuis Holger Christoph te Bonn
2006-2018 10 delen
In het Duits

210 Catalogus van veiling 29, gehouden op 27 mei 2006: *Guckkastenblätter - Alte Ansichten und Landkarten - Alte Bücher - Varia*, 2006

211 Catalogus van veiling 30, gehouden op 9 december 2006: *Wertvolle Bücher - Einblattdrucke - Alte Ansichten und Landkarten - Alte Zeichnungen und Druckgraphik*, 2006

212 Catalogus van veiling 31, gehouden op 5 april 2008: *Wertvolle Bücher - Einblattdrucke - Alte Ansichten und Landkarten - Alte Zeichnungen und Druckgraphik*, 2008

213 Catalogus van veiling 32, gehouden op 13 december 2008: *Wertvolle Bücher - Alte Ansichten und Landkarten - Alte Zeichnungen und Druckgraphik*, 2008

214 Catalogus van veiling 33, gehouden op 14 november 2009: *Wertvolle Bücher - Alte Ansichten und Landkarten - Alte Zeichnungen und Druckgraphik*, 2009

215 Catalogus van veiling 35, gehouden op 9 juni 2012: *Wertvolle Bücher - Alte Ansichten und Landkarten - Dekorative & Alte Graphik*, 2012

216 Catalogus van veiling 36, gehouden op 4 mei 2013: *Wertvolle Bücher - Alte Ansichten und Landkarten - Dekorative & Alte Graphik*, 2013

217 Catalogus van veiling 37, gehouden op 11 oktober 2014: *Wertvolle Bücher - Alte Ansichten und Landkarten - Dekorative*

& Alte Graphik, 2014

218 Catalogus van veiling 38, gehouden op 21 november 2015: *Topographie - Geschichte - Ansichten & Landkarten - Bücher - Dekorative & Alte Graphik*, 2015

219 Catalogus van veiling 40, gehouden op 24 februari 2018: *Ephemera - Einblattdrucke - Wertvolle Bücher - Dekorative & Alte Graphik*, 2018

246, 696-704

Catalogi van veilinghuis Sotheby's te Londen
2007-2020 10 delen
In het Engels

696 Catalogus van veiling L07407 *Natural history, travel, atlases and maps* gehouden op 15 november 2007, 2007

697 Catalogus van veiling L14401 *Travel, atlases, maps and natural history* gehouden op 29 april 2014, 2014

698 Catalogus van veiling L15405 *Travel, atlases, maps and natural history* gehouden op 17 november 2015, 2015

699 Catalogus van veiling L16417 *The library of Mohamed and Margaret Makiya* gehouden op 19 april 2016, 2016

700 Catalogus van veiling L16401 *Travel, atlases, maps and natural history* gehouden op 28 april 2016, 2016

701 Catalogus van veiling L16409 *China in print and on paper including the library of Bernhard Hanotiau & the Floyd Sully collection* gehouden op 7 november 2016

702 Catalogus van veiling L17401 *Travel, atlases, maps and natural history including two important wall maps by Blaeu* gehouden op 9 mei 2017, 2017

246 Catalogus van veiling L17415 gehouden op 26 september 2017, 2017

703 Catalogus van veiling L19401 *Travel, atlases, maps and natural history* gehouden op 14 mei 2019, 2019

704 Catalogus van veiling L20401 *Travel, atlases, maps and natural history* gehouden op 28 juli 2020, 2020

220-223 Catalogi van veilinghuis Van Stockum te Den Haag
2008-2017 4 delen

220 Catalogus van de veiling gehouden van 4 t/m 6 juni 2008, 2008

221 Catalogus van de veiling gehouden op 3 en 4 juni 2015, 2015

222 Catalogus van de veiling gehouden op 30 november en 1

december 2016, 2016

223 Catalogus van de veiling gehouden op 29 en 30 november 2017, 2017

224-244 Catalogi van veilinghuis Burgersdijk & Niermans te Leiden
2009-2020 21 delen

224 Catalogus van veiling 329, gehouden op 19 en 20 mei 2009, 2009

225 Catalogus van veiling 330, gehouden op 17 en 18 november 2009, 2009

226 Catalogus van veiling 335, gehouden op 15 en 16 mei 2012, 2012

227 Catalogus van veiling 336, gehouden op 13 en 14 november 2012, 2012

228 Catalogus van veiling 337, gehouden op 7 en 8 mei 2013, 2013

229 Catalogus van veiling 338, gehouden op 12 en 13 november 2013, 2013

230 Catalogus van veiling 339, gehouden op 13 en 14 mei 2014, 2014

231 Catalogus van veiling 341, gehouden op 12 en 13 mei 2015, 2015

232 Catalogus van veiling 344, gehouden op 15 en 16 november 2016, 2016

233 Catalogus van veiling 345, gehouden op 9 en 10 mei 2017, 2017

234 Catalogus van veiling 347, gehouden op 8 en 9 mei 2018, 20108

235 Catalogus van veiling 349, gehouden op 7 en 8 mei 2019, 2019

236 Catalogus van veiling 350, gehouden op 12 en 13 november 2019, 2019

237 Catalogus van veiling 351, gehouden op 16 en 17 juni 2020, 2020

238 Catalogus van veiling 352, gehouden op 17 en 18 november 2020, 2020

239 Catalogus van veiling 353, gehouden op 11 en 12 mei 2021, 2021

240 Catalogus van veiling 354, gehouden op 16 en 17 november 2021, 2021

241 Catalogus van veiling 355, gehouden op 10 en 11 mei 2022,

2022

242 Catalogus van veiling 356, gehouden op 15 en 16 november 2022, 2022

243 Catalogus van veiling 357, gehouden op 9 en 10 mei 2023, 2023

244 Catalogus van veiling 358, gehouden op 14 en 15 november 2023, 2023

663 Catalogus van veiling 3476 *Rare Maps from Kenneth Nebenzahl, Inc.* gehouden op 1 april 2014 bij veilinghuis Christie's te New York
2013 1 deel
In het Engels

245 Catalogus van een veiling gehouden op 6 november 2015 bij veilinghuis Binoch et Giquello te Parijs
2015 1 deel
In het Frans

677-678 Catalogi van venduhuis De Eland | De Zon te Amsterdam
2018-2021 2 delen

677 Catalogus *De zeven zeeën bevaren*, april 2018

678 Catalogus van de lenteveiling 2021, 2021

712 Catalogus van veiling 2527 *Maps & Atlases, Natural History & Color Plate Books* gehouden op 17 december 2019 bij veilinghuis Swann Auction Galleries te New York
2019 1 deel
In het Engels

247 Catalogus van veiling 119 gehouden van 8 t/m 10 juli 2021 bij veilinghuis Kiefer te Pforzheim
2021 1 deel
In het Duits

249 Catalogus van de veiling *Prints, manuscripts & rare books* gehouden van 7 t/m 9 oktober 2021 bij veilinghuis Arenberg Auctions te Brussel
2021 1 deel
In het Engels

248 Catalogus van de veiling *Indonesian Art Sale* gehouden op 8 en 9 september 2021 bij het Venduehuis der Notarissen te Den Haag
2021 1 deel

In het Engels

250 Catalogus van de veiling *Tour du monde par l'affiche* gehouden op 10 februari 2022 bij veilinghuis Millon Riviera te Nice
2022 1 deel
In het Frans

251-252 Catalogi van veilingen georganiseerd door Poster Auctions International, Inc., gehouden bij Rennert's Gallery te New York
2023 2 delen
In het Engels

251 Catalogus van veiling LXXXIX, gehouden op 19 maart 2023: *PAI Winter 2023 Rare Posters*, 2023

252 Catalogus van veiling XC, gehouden op 18 juli 2023: *PAI Summer 2023 Rare Posters*, 2023

CATALOGI VAN ANTIQUARIATEN

308-324 Catalogi van antiquariaat Weinreb + Douwma Ltd, later Robert Douwma Ltd te Londen
1970-1984 17 delen
In het Engels
Samengesteld door Tony Campbell, Arthur Corfe, John Cumming, John Marrin, Clive Maltby, Mark Teale en Richard Fisher.
Kok kreeg deze catalogi van Günter Schilder.

308 Catalogue 6: *Maps. Outline of the British Isles: printed maps 1482-1887*, 1970

309 Catalogue 7: *Maps*, 1971

310 Catalogue 10: *Maps*, 1973

311 Catalogue 12: *Foreign maps and atlases*, 1974

312 Catalogue 14: *Maps and atlases*, 1974-1975

313 Catalogue 15: *Celestial charts*, 1975

314 Catalogue 16: *Foreign maps*, 1976

315 Catalogue 17: *The British Isles part 1*, 1977

316 Catalogue 18: *Foreign maps and prints*, 1978

317 Catalogue 19: *The British Isles part 2*, 1978

318 Catalogue 20: *Manuscript maps and charts*, 1978

319 Catalogue 21: *Foreign maps & prints*, 1979

320 Catalogue 23: *The British Isles part 3*, 1980

321 Catalogue 24: *Caricatures*, 1980-1981

322 Catalogue 25: *Foreign maps & prints*, 1981

323 Catalogue 27: *Fine books, maps and prints*, 1983

324 Catalogue 28: *Admiralty charts and selected maps*, 1984

682-683 Catalogi van antiquariaat Nico Israel te Amsterdam
1989 1 deel en 1 katern
In het Engels

682 *Catalogue twenty-five: 250 fine and interesting old books in many fields maps and atlases*, Spring 1989

683 Catalogus *A list of seperately published maps and charts including A journey to the East Indies*, June 1989, katern
Bevat het artikel "*A journey to the East Indies. An important set of five manuscript charts of the Dutch East India Company. An introduction*" door Günter Schilder.

708-711 Catalogi van antiquariaat Paulus Swaen Old Maps and Prints te Geldrop
ca. 1989-1992 4 katernen
In het Engels

708 Catalogus *Selection of decorative and rare maps of all parts of the world*, ca. 1989

709 Catalogus *Selection of decorative and rare maps with an accent on world maps, Asia and Japan*, ca. 1989

710 Catalogus *Zipangu. The making of Japan*, 1992

711 Catalogus *VOC. A collection of 216 articles and artefacts relating to the Dutch East India Company*, 1992

253-254 Catalogi van Antiquariat Reiss & Sohn te Königstein im Taunus
1998-2008
In het Duits

253 *Seltene Bücher*, 1998

254 *Schöne und seltene Bücher*, 2008

684-693 Catalogi van antiquariaat Martayan Lan te New York
ca. 2005-ca. 2022 10 delen
In het Engels

684 Catalogue 33 *Fine Antique Maps & Atlases*

685 Catalogue 39 *Fine Maps of America & Atlases*

686 Catalogue 40 *Fine Antique Maps & Atlases*

687 Catalogue 41 *Fine Antique Maps Atlases & Globes*

688 Catalogue 43 *Fine Antique Maps & Atlases*

689 Catalogue 44 *Fine Antique Maps & Atlases with a Special Selection of Wall Maps*

690 Catalogue 45 *Early & Rare World Maps, Atlases & Rare Books Mainly from a Private Collection*

691 Catalogue 46 *Fine Antique Maps, Globes, City Plans & Views*

692 Catalogue 49 *Select Maps, Globes & Atlases*

693 Catalogue 51 *Important & Interesting Atlases*

658-660 Catalogi van antiquariaat Barron's Antique Maps te Sevenoaks
ca. 2004-2006 3 katernen
In het Engels

658 Catalogus *Braun & Hogenberg*, ca. 2004
659 Catalogus 2005/1: *Cartographica Curiosa*, 2005
660 Catalogus 2006/2: *Cartographica Rara*, 2006
Met addendum.

255-267, 705-707
Catalogi van Antiquariat Nikolaus Struck, later Antiquariat Clemens Paulusch / Antiquariat Nikolaus Struck te Berlijn
2006-2023 16 delen
In het Duits en het Engels

255 Katalog CXIX: *Antique Maps and Views from Europe*, 2006
705 Katalog CXLII: *Stadtansichten, Karten, Dekorative Graphik. Eine Auswahl*, 2007
706 Katalog CLVII: *Landkarten aus aller Welt, Nagschlagewerke*, 2009
256 Katalog CLXXXI: *Weltkarten und Titelblätter = World Maps and Title Pages*, 2012
707 Katalog CLXXXIV: *Stadtansichten, Landkarten, Nachschlagewerke*, 2012
257 Katalog CCXVI: *Neuzugänge Teil 2*, 2018
258 Katalog CCXX: *Interessante Neuzugänge für die Stuttgarter Antiquariatsmesse*, 2019
259 Katalog CCXXI: *Interessante Neuzugänge für die Leipziger Antiquariatsmesse*, 2019
260 Katalog CCXXII: *665 Karten und ein Atlas = 665 Maps and one Atlas London Map Fair*, 2019
261 Katalog CCXXIII: *Neuzugänge Sommer / Herbst*, 2019
262 Katalog CCXXVII: *Jenseits von Balkonien*, 2020
263 Katalog CCXXX: *Neuzugänge zur (virtuellen) Stuttgarter Antiquariatsmesse*, 2021
264 Katalog CCXXXIII: *Weinachtsangebote*, 2021
265 Katalog CCXXXVI: *Farbfrisch*, 2022
266 Katalog CCXXXIX: *Neuzugänge zur die Leipziger Antiquariatsmesse*, 2023
267 Katalog CCXL: *Neuzugänge zur Stuttgarter Antiquariatsmesse*, 2023

268 Antiquariaat Ashley Baynton-Williams te Londen: catalogus *British Broadsheet Maps and Battle Plans*

2008 1 deel
In het Engels

657 Antiquariaat Richard B. Arkway, Inc. / Cohen & Taliaferro LLC te New York: *Catalog 68*
2010 1 deel
In het Engels

661 Antiquariaat Clive A. Burden Ltd te Rickmansworth: *Catalogue VI Rare Cartography*
2010 1 katern
In het Engels

680 Antiquariaat Leen Helmink Antique Maps & Atlases te Amersfoort: brochure *Een zeldzame VOC manuscript zeekaart van Nederland op perkament, ca. 1700*
ca. 2010 1 katern

666-676 Catalogi van antiquariaat Daniel Crouch Rare Books LLP te Oxford, later te Londen en New York
2010-2021 11 delen
In het Engels

666 Catalogue I: *The Gestetner Collection of Maritime Atlases & Voyages*, 2010

667 Catalogue IV, 2012
ISBN 978-0-9567421-3-1.

668 Catalogue V, 2013
ISBN 978-0-9567421-4-8.

669 Catalogue VI, 2014
ISBN 978-0-9567421-5-5.

670 Catalogue VII, 2015
ISBN 978-0-9567421-6-2.

671 Catalogue IX, 2016
ISBN 978-0-9567421-8-6.

672 Catalogue XI: *The Myth of the European Nation State*, 2017
ISBN 978-0-9957558-0-2.

673 Catalogue XII: *The John W. Galiardo Collection of World Maps*, 2017
ISBN 978-0-9957558-1-9.

674 Catalogue XVIII: *X Marks the Spot*, 2018
ISBN 978-0-9957558-7-1.

675 Catalogue XX: *Globalization*, 2020
ISBN 978-0-9957558-9-5.

676 *Catalogue XXIII: Journey to the East*, 2021

ISBN 978-1-9196418-0-5.

664-665 Catalogi van antiquariaat Cohen & Taliaferro Fine Antique Maps & Atlases te New York
2011-2013 2 delen
In het Engels
664 *Cataloge One*, 2011
665 *Catalog 3*, 2013

654-656 Catalogi van antiquariaat Altea Gallery te Londen
2012-2017 3 delen
In het Engels
654 *Catalogue No 1*, Summer 2012
655 *Catalogue No 2*, Summer 2015
656 *Catalogue No 4*, Summer 2017

170-272 Catalogi van Barry Lawrence Ruderman Antique Maps, Inc. te La Jolla (CA)
2012-2014 3 delen
In het Engels
270 *Catalogue 3*, 2012-2013
Met losbladige prijslijst.
271 *Catalogue 4*, 2013-2014
Met losbladige prijslijst.
272 Catalogus *Mare clausum: the final chapter. The commodore Joseph de la Somaglie Collection of Manuscript Sea Charts of The Pacific and South America, Showcasing the Spanish Expeditions to Colonize Tahiti & Easter Island*, door Alexander Johnson, 2014

269 Antiquariaat Shapero Rare Books te Londen: catalogus *50 fine books*
2012 1 deel
In het Engels

662 Antiquaritaat Galleri Bygdøy Allé / Kunstantikvariat Pama te Oslo: catalogus *The Mirror of the World including the spectacular collection 'Itineraria Norvegica'*
2015 1 deel
In het Engels

273-274, 679
Catalogi van antiquariaat Dr. Götze Land & Karte GmbH te Hamburg
2015-2016 2 delen en 1 stuk
In het Engels en het Duits

679 Catalogus *Old maps from around the world* vol. 1, 2015
In het Engels

273 Catalogus *Selected Atlases*, 2016
In het Duits

274 Folder *Dr. Götze Land & Karte präsentiert Antike Landkarten*, stuk
In het Duits

276, 694 Catalogi van Inter-Antiquariaat Mefferdt & De Jonge te Amsterdam
2016-2021 1 deel en 1 katern

694 Catalogus i.h.k.v. ART Breda, 10-17 april 2016, 2016, katern

276 Catalogus i.h.k.v. PAN Amsterdam, 14-21 november 2021, 2021

695 Antiquariaat Frederik Muller Rare Books te Bergen op Zoom: catalogus *Discovery and dominance: the role of the Dutch, 1585-1725*
2017 1 deel
In het Engels

275 Antiquariaat Forum & Asher Rare Books te 't Goy: catalogus *Cartography & Maps*
2019 1 deel
In het Engels

DOCUMENTATIE BIJ DE VERZAMELING

277-278 Verzamelde documentatie bij de MB- en MC-nummers
ca. 1990-2020 1 omslag en 2 pakken
Hoofdzakelijk inktjetprints van op internet gevonden artikelen en kaartbeschrijvingen. Bevat enkele aankoopbewijzen. Kok schreef op elke print het nummer van het betreffende object in zijn verzameling. Wanneer de documentatie betrekking heeft op een ander exemplaar dan hetgeen deel is van de collectie, wordt het MB- of MC-nummer voorafgegaan door 're'. Ontbreekt dit, dan heeft de documentatie betrekking op exact het exemplaar dat deel is van de collectie.

277 Documentatie over de MB-nummers, 1 omslag

278-279 Documentatie over de MC-nummers
2 pakken

278 Meervoudig
Elk document heeft betrekking op twee of meer MC-nummers.

279 Enkelvoudig
Elk document heeft betrekking op één MC-nummer.

CATALOGI VAN TENTOONSTELLINGEN WAARAAN OBJECTEN WERDEN UITGELEEND

307 *Van hier tot Tokyo. Kaarten uit de tijd van de Verenigde Oostindische Compagnie*, door J.D.A. Kok: tentoonstellingscatalogus bij en affiche van de gelijknamige tentoonstelling, gehouden van 27 september t/m 3 november 2002 in het Westfries Museum te Hoorn
2002 2 stukken

281 *The world & its continents*, door J.D.A. Kok: tentoonstellingscatalogus bij de 9th European Map Fair, gehouden op 24 en 25 november 2006 in de Grote Kerk te Breda
2006 1 katern
In het Nederlands en het Engels
De tentoonstelling bestond uit zestig stukken uit de collectie HEK. Bij no. 37 is abusievelijk een afbeelding van inv.nr. MC037 in plaats van inv.nr. MC195 opgenomen.

335 *De wereld gespiegeld. Wereldkaarten van de middeleeuwen tot nu*: bezoekersgids bij de gelijknamige tentoonstelling, gehouden van 24 april t/m 16 augustus 2015 in het Museum aan de Stroom (MAS) te Antwerpen
2015 1 katern
Op deze tentoonstelling werden veertien stukken uit de collectie HEK tentoongesteld.
Zie: Parmentier 2015.

336 *Noble living. The castle at Heverlee from Croÿ to Arenberg*, door Krista de Jonge en Sanne Maekelberg: tentoonstellingscatalogus bij de tentoonstelling 'Adelijk wonen. Het kasteel in Heverlee van Croÿ naar Arenberg', gehouden van 26 oktober 2018 t/m 20 januari 2019 in de Universiteitsbibliotheek te Leuven
2018 1 katern
In het Engels
Op deze tentoonstelling werd inv.nr. MC709 tentoongesteld.

AFFICHES

Zie ook inv.nr. 307.

326-330 Set affiches van enkele van de *Kenneth Nebenzahl, Jr. Lectures*, met daarop reproducties van oude kaarten
1980-2016 5 bladen
Meerkleuren offset
In het Engels

De *Kenneth Nebenzahl, Jr. Lectures in the History of Cartography* worden sinds 1966 jaarlijks gehouden door de Newberry Library te Chicago.

326 'Art & Cartography': affiche van de zesde serie Kenneth Nebenzahl, Jr. Lectures, gehouden op 31 oktober en 1 november 1980, 1980
Ontworpen door Lynn Martin; gedrukt te Chicago door Black Box Collotype.
Op het affiche een reproductie van een uitsnede van een aan Sebastião Lopes toegeschreven portolaan van de Middellandse Zee, afkomstig uit een Portugese manuscriptatlas van ca. 1565 uit de Edward E. Ayr Collection (Newberry Library te Chicago).

327 'Profiling the City; six studies in urban cartography': affiche van de tiende serie Kenneth Nebenzahl, Jr. Lectures, gehouden van 7 t/m 9 november 1991, 1991
Op het affiche een detailfoto van het plan-relief van Maastricht (Musée des Beaux-Arts te Lille).

328 'Cartographic Treasures of the Newberry Library': affiche bij de gelijknamige tentoonstelling, gehouden van 10 oktober 2001 t/m 19 januari 2002; de veertiende serie Kenneth Nebenzahl, Jr. Lectures 'A Taste For Maps', gehouden van 11 t/m 13 oktober 2001 en het twintigste symposium van de International Map Collectors Society (IMCoS), gehouden van 11 t/m 10 oktober 2001, 2001
Op het affiche een reproductie van de twaalfbladige wereldkaart 'Nova Totius Terrarum Orbis Tabula' door Guiseppe Longhi naar Frederick de Wit van ca. 1680 uit de Novacco Collection (Newberry Library te Chicago).

329 'The Imperial Map. Cartography and the Mastery of Empire': affiche van de vijftiende serie Kenneth Nebenzahl, Jr. Lectures, gehouden van 7 t/m 9 oktober 2004, 2004
Op het affiche een reproductie van de kaart 'A.D. 1551. At the Death of Charles V' uit Edward Quins *An Historical Atlas* van 1830.

330 'Maps, Their Collecting and Study: A Fifty Year Retrospective': affiche van de negentiende serie Kenneth Nebenzahl, Jr. Lectures, gehouden van 27 t/m 29 oktober 2016, 2016
Op het affiche een reproductie van een uitsnede van een aan Sebastião Lopes toegeschreven portolaan van het zuidwestelijke gedeelte van de Indische Oceaan (met afbeelding van Pape Jan - hier als Preste Iohao), afkomstig uit een Portugese manuscriptatlas van ca. 1565 uit de Edward E. Ayr Collection (Newberry Library te Chicago).

331 Affiche van de tentoonstelling *Gardens of Delight. Maps and Travel Accounts of Illinois and the Great Lakes from the Collection of Hermon Dunlap Smith*, gehouden van 1 november 1984 t/m 31 januari 1985 door

de Newberry Library te Chicago
1984 1 blad
Meerkleuren offset
In het Engels
Op het affiche een reproductie van de kaart 'Le Canada, ou Nouvelle France, &c. [...]' door Nicolas Sanson d'Abbeville van 1656 uit de Hermon Dunlap Smith Collection (Newberry Library te Chicago).

332 'San Francisco Bay': affiche voor het veertiende jaarlijks symposium van de International Map Collectors' Society (IMCoS), gehouden te San Francisco van 8 t/m 12 oktober 1995
1995 1 blad
Meerkleuren offset
In het Engels
Ontworpen door Marianne Hinckle; gedrukt door Photon Press; uitgegeven door Año Nuevo Island Press.
Op het affiche een reproductie van de kaart 'Carta Reducida Del Oceano Asiático, Ó Mar Del Súr [...]' door Tomás López en Hipólito Ricarte van 1771.

333 '20 jaar Caert-Thresoor / 20 jaar spiegel van de geschiedenis van de kartografie [1982-2002]': affiche naar aanleiding van het twintigjarige bestaan van het historisch-cartografische tijdschrift *Caert-Thresoor*
2002 1 blad
Meerkleuren offset
Ontworpen te Rijnsburg door Mond, gedrukt door te Alphen aan de Rijn Drukkerij Vis Offset.

334 'The God of Great Wealth & 5 Blessed Generals': vergrote reproductie van een Chinese houtsnede uit het midden van de Qing-dynastie van Guan Gong en vijf generaals
ca. 2015 1 blad
Meerkleuren offset
In het Chinees
Onder de afbeelding staat in viltstift 'Map Pilgrim Hong Kong', de Engelse titel en 'Professor Marco Polo Tam'.

VERZAMELAARSVERENIGINGEN

BRUSSELS INTERNATIONAL MAP COLLECTORS' SOCIETY (BIMCC) / BRUSSELS MAP CIRCLE

Zie ook de Newsletters van de BIMCC.

563 *Ten years of the BIMCC*: historisch overzicht van de activiteiten van de Brussels International Map Collectors' Society in de periode 1998-2008
April 2008 1 katern

596 *A 20 years retrospective of the Brussels Map Circle*: historisch overzicht van de activiteiten van de Brussels International Map Collectors' Society in de periode 1998-2018
December 2018 1 katern

INTERNATIONAL MAP COLLECTORS' SOCIETY (IMCOS)
Zie ook de Journals van de IMCoS.

751 'IMCoS International Map Collector's Society Constitution': statuten van de IMCoS
Maart 1982 1 blad
Gestencild
In het Engels

497 *IMCoS 1980-2000 A History*: historisch overzicht van de activiteiten van de International Map Collectors' Society in de periode 1980-2000
2000 1 deel
Samengesteld door Susan Gole.

498 *IMCoS History Update 2000-2005*: bondig historisch overzicht van de activiteiten van de International Map Collectors' Society in de periode 2000-2005
2005 1 stuk

WASHINGTON MAP SOCIETY (WMS)
Zie ook de Journals van de WMS.

553 Washington Map Society Membership Directory 2009-2010
2009 1 katern

LITERATUUR OVER DE GESCHIEDENIS VAN DE CARTOGRAFIE EN HET VERZAMELEN VAN KAARTEN

CATALOGI VAN UITGEVERIJEN

713 Catalogus *Il Bulino edizione d'arte catalogo generale = general catalog* aangaande de facsimile-uitgaven van uitgeverij Il Bulino Edizioni d'Arte s.r.l. te Modena
2003 1 katern
In het Italiaans en het Engels

681 Catalogus *The History of Cartography* aangaande de historisch-

cartografische publicaties van uitgeverij HES & De Graaf te 't Goy-Houten
2007 1 katern
In het Engels

799 Prospectus van uitgeverij M. Moleiro te Barcelona voor diens facsimile-uitgaven van de *Atlas Miller*, de *Atlas universel de Fernão Vaz Dourado* en de *Atlas Vallard*
ca. 2015 1 katern
In het Frans

REFERENTIEWERKEN
Bijna volledig nog in gebruik bij schenkers.

716 *The mapping of California as an island. An illustrated checklist* door Glen McLaughlin en Nancy H. Mayo: cartobibliografie van kaarten waarop Californië als eiland afgebeeld is
1995 1 deel
In het Engels
Uitgegeven te Saratoga (CA) door de California Map Society als Occasional Paper no. 5.
ISBN 0-1-888126-00-0.

718 *Kartografie en territorium: I. Strijd om de ruimte in kaart; II. De Franse kaarten van Drenthe en de noordelijke kust; III. VOC en kartografie* (NVK publikatiereeks nummer 33)
2002 1 deel
Samengesteld door Marco van Egmond in opdracht van de Werkgroep voor de Geschiedenis van de Kartografie; uitgegeven te Amersfoort door de Nederlandse Vereniging voor Kartografie.
Bevat naast verslagen van de drie in de titel genoemde studiedagen de tekst van acht daar gehouden voordrachten. Deze studiedagen vonden plaats in de Universiteitsbibliotheek te Amsterdam (15 december 2000), in het ICO-gebouw te Assen (17 november 2001) en in het Scheepvaartmuseum te Amsterdam (31 mei 2002).

800 *Mappemondo di Giovanni Leardo / Lettera di Prete Gianni* door Daniele & Roberto Bini: geïllustreerde bijlage bij een CD-Rom met dezelfde titel
2004 1 deel
In het Italiaans
Uitgegeven door Il Bulino edizioni d'arte te Modena en Y.Press te Milaan (I Tresori delle Biblioteche Italiane no. 5).
Het boekje heeft betrekking een kaart en een handschrift uit de Biblioteca Civica te Verona, ms. 3119 (Mappa mundi door Giovanni Leardo van 1442) en ms. 398 (brief van Pape Jan aan de Byzantijnse keizer Manuel I Komnenos van ca. 1165).
De bijbehorende CD-Rom is geen onderdeel van de colectie HEK.

798 *"Mein lieber Freund und Kupferstecher": Dokumentation eines alten Kunsthandwerkes am Beispiel Seekartenstiches, den es so nicht mehr gibt* door Rainer Kalnbach: uitgave ter documentatie van het ambacht van kopergraveur
2007 1 deel
In het Duits
Uitgegeven te Hitzacker door de auteur, in eigen beheer.
Rijk geïllustreerde documentaire uitgave over het ambacht van zeekaartengraveur Rainer Kalnbach. Met cv.

722 *Scheepsbouw en rederij in de overgang van zeil naar stoom. De Meursings en de bark Baarn* door Petra Vermeulen
2012 1 deel
Uitgegeven te Hoorn door de Stichting Nederlandse Kaap Hoorn-vaarders
ISBN 978-90-71940-06-4.

715 海野文庫目錄
'Unno Bunko mokuroku = Catalogue of the Unno Collection' door Hirohisa Mori (洋久 森)
2013 1 deel
In het Japans
Uitgegeven door het International Research Center for Japanese Studies (国際日本文化研究センター of Nichibunken).
Het betreft een catalogus van de collectie kaarten en boeken aangaande China, Korea en Japan, in 2006 door Kazutaka Unno aan het International Research Center for Japanese Studies geschonken.
ISBN 978-4-901558-59-4.

TIJDSCHRIFTEN EN ARTIKELEN

340-419 *The Map Collector*
1977-1996 74 delen, 1 stuk en 5 katernen
In het Engels
Met indices.
ISSN 0140-427X.

340 Issue no. 1, December 1977
341 Issue no. 2, March 1978
342 Issue no. 3, June 1978
343 Issue no. 4, September 1978
344 Issue no. 5, December 1978
345 Issue no. 6, March 1979
346 Issue no. 7, June 1979
347 Issue no. 8, September 1979

348 Issue no. 9, December 1979
349 Issue no. 10, March 1980
350 Issue no. 11, June 1980
351 Issue no. 12, September 1980
352 Issue no. 13, December 1980
353 Issue no. 14, March 1981
354 Issue no. 15, June 1981
355 Issue no. 16, September 1981
356 Issue no. 17, December 1981
357 Issue no. 18, March 1982
358 Issue no. 19, June 1982
359 Issue no. 20, September 1982
360 Issue no. 21, December 1982
361 Issue no. 22, March 1983
362 Issue no. 23, June 1983
363 Issue no. 24, September 1983
364 Issue no. 25, December 1983
365 Issue no. 26, March 1984
366 Issue no. 27, June 1984
367 Issue no. 28, September 1984
Special: British Library map collection.
368 Issue no. 29, December 1984
369 Issue no. 30, March 1985
370 Issue no. 31, June 1985
Special: National Maritime Museum issue.
371 Issue no. 32, September 1985
372 Issue no. 33, December 1985
373 Issue no. 34, March 1986
374 Issue no. 35, June 1986
375 Issue no. 36, September 1986
376 Issue no. 37, December 1986
377 Issue no. 38, March 1987
378 Issue no. 39, June 1987
379 Issue no. 40, Autumn 1987
380 Issue no. 41, Winter 1987
381 Issue no. 42, Spring 1988
382 Issue no. 43, Summer 1988
383 Issue no. 44, Autumn 1988
384 Issue no. 45, Winter 1988
385 Issue no. 46, Spring 1989
386 Issue no. 47, Summer 1989
387 Issue no. 48, Autumn 1989

388 Issue no. 49, Winter 1989
389 Issue no. 50, Spring 1990
390 Issue no. 51, Summer 1990
391 Issue no. 52, Autumn 1990
392 Issue no. 53, Winter 1990
393 Issue no. 54, Spring 1991
394 Issue no. 55, Summer 1991
395 Issue no. 56, Autumn 1991
396 Issue no. 57, Winter 1991
397 Issue no. 58, Spring 1992
398 Issue no. 59, Summer 1992
399 Issue no. 60, Autumn 1992
400 Issue no. 61, Winter 1992
401 Issue no. 62, Spring 1993
402 Issue no. 63, Summer 1993
403 Issue no. 64, Autumn 1993
404 Issue no. 65, Winter 1993
405 Issue no. 66, Spring 1994
406 Issue no. 67, Summer 1994
407 Issue no. 68, Autumn 1994
408 Issue no. 69, Winter 1994
409 Issue no. 70, Spring 1995
410 Issue no. 71, Summer 1995
411 Issue no. 72, Autumn 1995
412 Issue no. 73, Winter 1995
413 Issue no. 74, Spring 1996

414-419 Indices op *The Map Collector*

1 stuk en 5 katernen

414 Index to issues 6 to 9 (March 1979 to December 1979), 1980, 1 stuk
Samengesteld door J.J.S. Goss.

415 Indexes to the First Five Years – Issues 1-20 (1977-1982), 1983
Samengesteld door Tessa en Tony Campbell.

416 Indexes to Issues 21-30 (1982-1985), 1985
Samengesteld door Tessa en Tony Campbell.

417 Indexes to Issues 31-40 (1985-1987), ca. 1988
Samengesteld door Tessa Campbell.

418 Indexes to Issues 41-50 (1988-1990) together with a summarized index to the articles in Issues 1-50, ca. 1991

Samengesteld door Tessa Campbell.

419 Indexes to Issues 51-60 (1990-1992) with a summarized index to the articles in Issues 1-60, ca. 1993

Samengesteld door Mary Alice Lowenthal.

611-653 *Caert-Thresoor - Tijdschrift voor de Historische Kartografie*

1982-2021 43 omslagen

Vanaf de tweede jaargang is de ondertitiel gewijzigd in *Tijdschrift voor de Geschiedenis van de Kartografie in Nederland*; vanaf de twintigste jaargang in *Tijdschrift voor de Geschiedenis van de Kartografie*. In de jaargangen 25 en 26 wordt in de ondertitel Cartografie met een c gespeld.

Zie ook inv.nr. 333.

Zie ook de digitale versies op de website van Caert-Thresoor.

ISSN 0167-4994. Elk omslag bevat een complete jaargang van vier nummers.

611 Jaargang 1, 1982
612 Jaargang 2, 1983
613 Jaargang 3, 1984
614 Jaargang 4, 1985
615 Jaargang 5, 1986
616 Jaargang 6, 1987
617 Jaargang 7, 1988
618 Jaargang 8, 1989
619 Jaargang 9, 1990
620 Jaargang 10, 1991
621 Jaargang 11, 1992
622 Jaargang 12, 1993
623 Jaargang 13, 1994
624 Jaargang 14, 1995
625 Jaargang 15, 1996
626 Jaargang 16, 1997
627 Jaargang 17, 1998
628 Jaargang 18, 1999
629 Jaargang 19, 2000
630 Jaargang 20, 2001
631 Jaargang 21, 2002
632 Jaargang 22, 2003
633 Jaargang 23, 2004
634 Jaargang 24, 2005
635 Jaargang 25, 2006
636 Jaargang 26, 2007
637 Jaargang 27, 2008
638 Jaargang 28, 2009

639 Jaargang 29, 2010
640 Jaargang 30, 2011
641 Jaargang 31, 2012
642 Jaargang 32, 2013
643 Jaargang 33, 2014
644 Jaargang 34, 2015
645 Jaargang 35, 2016
646 Jaargang 36, 2017
647 Jaargang 37, 2018
648 Jaargang 38, 2019
649 Jaargang 39, 2020
650 Jaargang 40, 2021
651 Jaargang 41, 2022
652 Jaargang 42, 2023
653 Jaargang 43, 2024
(Vooralsnog) alleen het eerste nummer.

div.nrs. *IMCoS Journal – Journal of the International Map Collectors' Society*
1980-2023 149 delen
In het Engels
In de eerste jaargang is de titel *Newsletter*.
Met index over de jaren 1980-1994.
Zie ook de digitale inhoudsopgaven op de website van de IMCoS.
De serie is niet compleet. De nummers 1 (Volume 1 No. 1), 7 (Volume 2 No. 1 [CN7]), 8 (Volume 2 No. 2 [CN8]), 8A (Map fair & exhibition 1982), 9 (Volume 2 No. 3 [CN9]), 12A (Map fair & exhibition 1983), 14 (Volume 3 No. 4 [CN14]), 15 (Volume 4 No. 1 [CN15]), 17 (Map fair & exhibition 1984), 18 (Volume 4 No. 3 [CN17]), 22 (Volume 5 No. 3 [CN21]), 23 (Volume 5 No. 4 [CN21]), 25 (Map fair & exhibition 1986), 28 (Volume 7 No. 1), 33 (Volume 8 Issue No. 2 [CN33]), 172, 173 en vanaf 175 ontbreken.
ISSN 0956 5728.
Bij de beschrijving van de issues uit de jaren 1980-1987 is de herziene nummering gevolgd. De originele issuenummering van deze eerste acht jaargangen was op zijn zachtst gezegd 'confused'. Eerst werd een jaargangnummering (Volume) gevolgd door een deelnummer (Issue No.) gehanteerd; vanaf de tweede jaargang werd dit aangevuld met een CN-nummer (wat waarschijnlijk voor 'Continuous Numbering' staat). De thema-issues die voor de verschillende Map fairs werden uitgegeven vielen buiten die nummeringen. In 1988 werd in retrospectief een 'revised numbering' doorgevoerd, waarbij bijna alle Map fair-issues (maar die van 1982 en 1983 niet) in de serie werden geïncorporeerd: zie de concordantie op het schutblad van inv.nr. 496 – die overigens op zijn beurt ook weer niet foutloos is. Vanaf issue 42 (Autumn 1990) bestaat de nummering enkel uit een issue-nummer.
Zie ook het artikel *Numbering System for the Journal* in issue 34 (inv.nr. 745).

725 Issue no. 2, November 1980
Oud nummer: Volume 1 No. 2.

726 Issue no. 3, February 1981
Oud nummer: Volume 1 No. 3.

727 Issue no. 4, May 1981
Oud nummer: Volume 1 No. 4.

728 Issue no. 5, September 1981
Oud nummer: Volume 1 No. 5.

729 Issue no. 6, December 1981
Oud nummer: Volume 1 No. 6.

730 Issue no. 10, November 1982
Oud nummer: Volume 2 No. 4 (CN10).

731 Issue no. 11, February 1983
Oud nummer: Volume 3 No. 1 (CN11).

732 Issue no. 12, May 1983
Oud nummer: Volume 3 No. 2 (CN12).

733 Issue no. 13, August 1983
Oud nummer: Volume 3 No. 3 (CN13).

734 Issue no. 16, May 1984
Oud nummer: Volume 4 No. 2 (CN16).

735 Issue no. 19, November 1984
Oud nummer: Volume 4 no. 4 (CN18).

736 Issue no. 20, February 1985
Oud nummer: Volume 5 No. 1 (CN19).

737 Issue no. 21, June 1985
Oud nummer: Map fair & exhibition 1985.

738 Issue no. 24, Spring 1986
Oud nummer: Volume 6 No. 1 (CN22).

739 Issue no. 26, Autumn 1986
Oud nummer: Volume 6 No. 1 (CN22).

740 Issue no. 27, Winter 1986
Oud nummer: Volume 6 No. 4.

741 Issue no. 29, Summer 1987
Oud nummer: Map fair & exhibition 1987.

742 Issue no. 30, Autumn 1987
Oud nummer: No. 27.

743 Issue no. 31, Winter 1987-1988
Oud nummer: No. 28.

744 Issue no. 32, Spring 1988
Oud nummer: Volume 8 Issue No. 1 (CN32).

745 Issue no. 34, Autumn 1988
Oud nummer: Volume 8 Issue No. 3 (CN34).

746 Issue no. 35, Winter 1988
Oud nummer: Volume 8 Issue No. 5 (CN35).

747 Issue no. 36, Spring 1989
Oud nummer: Volume 8 Issue No. 6 (CN36).

748 Issue no. 37, Summer 1989
Oud nummer: Volume 8 Issue No. 7 (CN37).

749 Issue no. 38, Autumn 1989

Oud nummer: Volume 8 Issue No. 8 (CN38).

750 Issue no. 39, Winter 1989

Oud nummer: Volume 8 Issue No. 9 (CN39).

420 Issue no. 40, Spring 1990

Oud nummer: Volume 9 (CN40)

421 Issue no. 41, Summer 1990

Oud nummer: Volume 9 Issue No. 2 (CN38).

422 Issue no. 42, Autumn 1990
423 Issue no. 43, Winter 1990
424 Issue no. 44, Spring 1991
425 Issue no. 45, Summer 1991
426 Issue no. 46, Autumn 1991
427 Issue no. 47, Winter 1991
428 Issue no. 48, Spring 1992
429 Issue no. 49, Summer 1992
430 Issue no. 50, Autumn 1992
431 Issue no. 51, Winter 1992
432 Issue no. 52, Spring 1993
433 Issue no. 53, Summer 1993
434 Issue no. 54, Autumn 1993
435 Issue no. 55, Winter 1993
436 Issue no. 56, Spring 1994
437 Issue no. 57, Summer 1994
438 Issue no. 58, Autumn 1994
439 Issue no. 59, Winter 1994
440 Issue no. 60, Spring 1995
441 Issue no. 61, Summer 1995
442 Issue no. 62, Autumn 1995
443 Issue no. 63, Winter 1995
444 Issue no. 64, Spring 1996
445 Issue no. 65, Summer 1996
446 Issue no. 66, Autumn 1996
447 Issue no. 67, Winter 1996
448 Issue no. 68, Spring 1997
449 Issue no. 69, Summer 1996
450 Issue no. 70, Autumn 1997
451 Issue no. 71, Winter 1997
452 Issue no. 72, Spring 1998
453 Issue no. 73, Summer 1998
454 Issue no. 74, Autumn 1998
455 Issue no. 75, Winter 1998
456 Issue no. 76, Spring 1999

457 Issue no. 77, Summer 1999
458 Issue no. 78, Autumn 1999
459 Issue no. 79, Winter 1999
460 Issue no. 80, Spring 2000
461 Issue no. 81, Summer 2000
462 Issue no. 82, Autumn 2000
463 Issue no. 83, Winter 2000
464 Issue no. 84, Spring 2001
465 Issue no. 85, Summer 2001
466 Issue no. 86, Autumn 2001
467 Issue no. 87, Winter 2001
468 Issue no. 88, Spring 2002
469 Issue no. 89, Summer 2002
470 Issue no. 90, Autumn 2002
471 Issue no. 91, Winter 2002
472 Issue no. 92, Spring 2003
473 Issue no. 93, Summer 2003
474 Issue no. 94, Autumn 2003
475 Issue no. 95, Winter 2003
476 Issue no. 96, Spring 2004
477 Issue no. 97, Summer 2004
478 Issue no. 98, Autumn 2004
479 Issue no. 99, Winter 2004
480 Issue no. 100, Spring 2005
481 Issue no. 101, Summer 2005
482 Issue no. 102, Autumn 2005
483 Issue no. 103, Winter 2005
484 Issue no. 104, Spring 2006
485 Issue no. 105, Summer 2006
486 Issue no. 106, Autumn 2006
487 Issue no. 107, Winter 2006
488 Issue no. 108, Spring 2007
489 Issue no. 109, Summer 2007
490 Issue no. 110, Autumn 2007
491 Issue no. 111, Winter 2007
492 Issue no. 112, Spring 2008
493 Issue no. 113, Summer 2008
494 Issue no. 114, Autumn 2008
495 Issue no. 115, Winter 2008
752 Issue no. 116, Spring 2009
753 Issue no. 117, Summer 2009

754 Issue no. 118, Autumn 2009
755 Issue no. 119, Winter 2009
756 Issue no. 120, Spring 2010
807 Issue no. 121, Summer 2010
757 Issue no. 122, Autumn 2010
758 Issue no. 123, Winter 2010
759 Issue no. 124, Spring 2011
760 Issue no. 125, Summer 2011
761 Issue no. 126, Autumn 2011
762 Issue no. 127, Winter 2011
763 Issue no. 128, Spring 2012
764 Issue no. 129, Summer 2012
808 Issue no. 130, Autumn 2012
809 Issue no. 131, Winter 2012
765 Issue no. 132, Spring 2013
766 Issue no. 133, Summer 2013
767 Issue no. 134, Autumn 2013
768 Issue no. 135, Winter 2013
769 Issue no. 136, Spring 2014
770 Issue no. 137, Summer 2014
771 Issue no. 138, Autumn 2014
772 Issue no. 139, Winter 2014
773 Issue no. 140, Spring 2015
774 Issue no. 141, Summer 2015
775 Issue no. 142, Autumn 2015
776 Issue no. 143, Winter 2015
777 Issue no. 144, Spring 2016
778 Issue no. 145, Summer 2016
779 Issue no. 146, Autumn 2016
780 Issue no. 147, Winter 2016
781 Issue no. 148, Spring 2017
782 Issue no. 149, Summer 2017
783 Issue no. 150, Autumn 2017
784 Issue no. 151, Winter 2017
810 Issue no. 152, March 2018
785 Issue no. 153, June 2018
786 Issue no. 154, September 2018
787 Issue no. 155, December 2018
788 Issue no. 156, March 2019
789 Issue no. 157, June 2019
790 Issue no. 158, September 2019

791 Issue no. 159, December 2019
792 Issue no. 160, March 2020
793 Issue no. 161, June 2020
794 Issue no. 162, September 2020
795 Issue no. 163, December 2020
811 Issue no. 164, March 2021
796 Issue no. 165, June 2021
812 Issue no. 166, September 2021
813 Issue no. 167, December 2021
814 Issue no. 168, March 2022
815 Issue no. 169, June 2022
816 Issue no. 170, September 2022
817 Issue no. 171, December 2022
797 Issue no. 174, September 2023
496 Journal Index 1980-1994, 1995
Index op de issues 1 t/m 59. Met in de omslag een concordantie van de hernummering van de issues uitgegeven tussen 1980 en 1987.

286-290 *Mercator's World*
1996-2003 44 delen in 5 cassettes
In het Engels
ISSN 1086 6728.
286 Cassette 1, 1996-1997
Bevat: vol. 1 (1996) nos. 1 t/m 6; vol. 2 (1997) nos. 1 t/m 3.
287 Cassette 2, 1997-1998
Bevat: vol. 2 (1997) nos. 4 t/m 6; vol. 3 (1998) nos. 1 t/m 6.
288 Cassette 3, 1999-2000
Bevat: vol. 4 (1999) nos. 1 t/m 6; vol. 5 (2000) nos. 1 en 2.
289 Cassette 4, 2000-2001
Bevat: vol. 5 (2000) nos. 3 t/m 6; vol. 6 (2001) nos. 1 t/m 5.
290 Cassette 5, 2001-2003
Bevat: vol. 6 (2001) no. 6; vol. 7 (2002) nos. 1 t/m 6; vol. 8 (2003) nos. 1 en 2.

div.nrs. *BIMCC Newsletter - Maps In History*
2005-2024 56 katernen
In het Engels
De ondertitel *Maps In History* komt vanaf no. 42 voor.
Met overzicht van de eerste 20 jaar.
Zie ook de digitale versies op de website van de BIMCC.
Newsletters nos. 63 (January 2019) en 68 (September 2020) ontbreken.
ISSN 1379-3306.
554 No. 22, May 2005
555 No. 23, September 2005

556 No. 24, January 2006
557 No. 25, May 2006
558 No. 26, September 2006
559 No. 27, January 2007
560 No. 28, May 2007
561 No. 29, September 2007
562 No. 30, January 2008
564 No. 31, May 2008
565 No. 32, September 2008
566 No. 33, January 2009
567 No. 34, May 2009
568 No. 35, September 2009
569 No. 36, January 2010
570 No. 37, May 2010
571 No. 38, September 2010
572 No. 39, January 2011
573 No. 40, April 2011
574 No. 41, September 2011
575 No. 42, January 2012
576 No. 43, May 2012
577 No. 44, September 2012
578 No. 45, January 2013
579 No. 46, May 2013
580 No. 47, September 2013
581 No. 48, January 2014
582 No. 49, May 2014
583 No. 50, September 2014
584 No. 51, January 2015
585 No. 52, May 2015
586 No. 53, September 2015
587 No. 54, January 2016
588 No. 55, May 2016
589 No. 56, September 2016
590 No. 57, January 2017
591 No. 58, May 2017
592 No. 59, September 2017
593 No. 60, January 2018
594 No. 61, May 2018
595 No. 62, September 2018
598 No. 64, May 2019
599 No. 65, September 2019

600 No. 66, January 2020
601 No. 67, May 2020
602 No. 69, January 2021
603 No. 70, May 2021
604 No. 71, September 2021
605 No. 72, January 2022
606 No. 73, May 2022
607 No. 74, September 2022
723 No. 75, January 2023
608 No. 76, May 2023
609 No. 77, September 2023
610 No. 78, January 2024
724 No. 79, May 2024
597 *20 years Maps In History overview*: overzicht van 20 jaar *Maps in History*, December 2018

499-552 *The Portolan – Journal of the Washington Map Society*
2005-2023 16 katernen en 38 delen
In het Engels
Zie ook de digitale inhoudsopgaven op de website van de Washington Map Society.
ISSN 1096-1925.

499 Number 64, Winter 2005-2006, katern
500 Number 66, Fall 2006, katern
501 Number 67, Winter 2006, katern
502 Number 68, Spring 2007, katern
503 Number 69, Fall 2007, katern
504 Number 70, Winter 2007, katern
505 Number 71, Spring 2008, katern
506 Number 72, Fall 2008, katern
507 Number 73, Winter 2008, katern
508 Number 74, Spring 2009, katern
509 Number 75, Fall 2009, katern
510 Number 76, Winter 2009, katern
511 Number 77, Spring 2010, katern
512 Number 78, Fall 2010, katern
513 Number 79, Winter 2010, katern
514 Number 80, Spring 2011, katern
515 Issue 81, Fall 2011
516 Issue 82, Winter 2011
517 Issue 83, Spring 2012
518 Issue 84, Fall 2012
519 Issue 85, Winter 2012

520 Issue 86, Spring 2013
521 Issue 87, Fall 2013
522 Issue 88, Winter 2013
523 Issue 89, Spring 2014
524 Issue 90, Fall 2014
525 Issue 91, Winter 2014
526 Issue 92, Spring 2015
527 Issue 93, Fall 2015
528 Issue 94, Winter 2015
529 Issue 95, Spring 2016
530 Issue 96, Fall 2016
531 Issue 97, Winter 2016
532 Issue 98, Spring 2017
533 Issue 99, Fall 2017
534 Issue 100, Winter 217
535 Issue 101, Spring 2018
536 Issue 102, Fall 2018
537 Issue 103, Winter 2018
538 Issue 104, Spring 2019
539 Issue 105, Fall 2019
540 Issue 106, Winter 2019
541 Issue 107, Spring 2020
542 Issue 108, Fall 2020
543 Issue 109, Winter 2020
544 Issue 110, Spring 2021
545 Issue 111, Fall 2021
546 Issue 112, Winter 2021
547 Issue 113, Spring 2022
548 Issue 114, Fall 2022
549 Issue 115, Winter 2022/23
550 Issue 116, Spring 2023
551 Issue 117, Fall 2023
552 Issue 118, Winter 2023

291 *Kartografija i Geoinformacije. Časopis Hrvatskoga kartografskog društva = Journal of the Croation Cartographic Society* vol. 4
2005 1 deel
In het Kroatisch en het Engels
ISSN 1333-896X.

292 Artikel "De kaart van Vlaanderen G. Mercator – J. van Deventer" door Eric Leenders

2005 1 brochure
Overdruk uit *Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas*, deel 108 (2005), pp. 85-116. Met begeleidend schrijven van de auteur en kleurenfoto van de kaart van Vlaanderen van Gerard Mercator.

293-295 *Mapforum*
2005-2007 3 delen
In het Engels
ISSN 1742 4615.
293 Issue no. 7, 2005
294 Issue no. 9, 2006
295 Issue no. 10, 2007

719 *Letterhoek* jaargang 3 nr. 2
2007 1 katern
Deels in het Fries
Uitgegeven te Leeuwarden door Tresoar.
Special over de kaartencollectie van Tresoar.

296-302 *De Hollandse Cirkel*
2007-2018 7 delen
Het betreft slechts een kleine selectie uit de verschenen nummers.
Zie ook het online archief van de Hollandse Cirkel.
ISSN1566-3442.
296 Jaargang 9, no. 2, juni 2007
297 Jaargang 9, no. 4, december 2007
298 Jaargang 11, no. 3, september 2009
299 Jaargang 15, no. 4, december 2013
300 Jaargang 18, no. 2, juni 2016
301 Jaargang 20, no. 2, juli 2018
302 Jaargang 20, no. 3, december 2018

303 *Malta Map Society Newsletter*, volume 1 issue 3 – special edition september 2011 1 brochure
In het Engels

304 Artikel "Das Paradies in der mittelalterlichen Kartographie" door Thomas Horst
2012 1 brochure
In het Duits
Overdruk uit *Münchener Theologische Zeitschrift*, 63. Jahrgang (2012), Heft 2, pp. 145-167. Met begeleidend schrijven van de auteur.

720 *Gerard Mercator. Een wereld in kaart gebracht*: speciale uitgave van het

kunst- en erfgoedtijdschrift *Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen*
2012 1 deel
Uitgegeven naar aanleiding van de viering van de 500ste geboortedag van Mercator.

721 *Oud Hoorn* 37e jaargang nr. 2
2015 1 katern
Uitgegeven door de Vereniging Oud Hoorn.
Themanummer naar aanleiding van '400 jaar Kaap Hoorn', het vierde eeuwfeest van de expeditie van Isaac Le Maire en Willem Cornelisz. Schouten.

305-306 *The Murillo Bulletin. Journal of PHIMCOS The Phillipine Map Collectors Society*
2017-2018 2 delen
In het Engels
305 Issue no. 4, June 2017
306 Issue no. 6, August 2018

CONFERENTIEBUNDELS EN PROGRAMMA'S VAN STUDIEDAGEN

337 *Formatting Europe. Mapping a Continent*: conferentiebundel van de 6th International BIMCC Conference, gehouden op 16 november 2007 bij de Koninklijke Bibliotheek te Brussel
2007 1 katern
In het Engels

338 Programma van de 6th BIMCC Study Session on ancient Cartography, gehouden op 13 december 2008 te Brussel
2008 1 katern
In het Engels
BIMCC Newsletter Special Number (December 2008).

339 *ICHC 2015 Antwerp*: conferentiebundel van de 26th International Conference on the History of Cartography, gehouden van 12 t/m 17 juli 2015 te Antwerpen
2015 1 deel
In het Engels

TENTOONSTELLINGSCATALOGI

325 Tentoonstellingscatalogus bij een tentoonstelling van oude kaarten van Korea, gehouden van 13 mei t/m 8 juni 1998 in het National Folk Museum of Korea te Seoul
1998 1 deel

In het Koreaans

280 *Verloren eenheid. De Nederlanden der XVII Provinciën in kaart*, door H.A.M. van de Heijden: tentoonstellingscatalogus bij de 8th European Map Fair, gehouden op 25 en 26 november 2005 in de Grote Kerk te Breda
2005 1 deel
Met een bibliografie van Henk van der Heijden door Mathieu Franssen.

282 *Magna Regio. Luxembourg et Grande Région cartes, atlas, vues = Luxemburg und die Grossregion Landkarten, Atlanten, Ansichten*, door Gast Manne & Kazimierz Kozica: tentoonstellingscatalogus bij de gelijknamige tentoonstelling, gehouden van 27 maart tot 11 mei 2007
2007 1 deel
In het Frans en het Duits
De tentoongestelde kaarten waren alle afkomstig uit de collectie Niewodniczański (Bitburg). Met opdracht door de auteurs.

283 *'101 selected entries' Anniversary Exhibition 15 years – 15 catalogues*, door Kunstantikvariat Pama As te Oslo: tentoonstellingscatalogus bij de gelijkname tentoonstelling, gehouden van 15 tot 30 november 2007 te Oslo
2007 1 deel
In het Noors

284 *Europa în oglinda cartografiei = Europe reflected in early cartography*, door Măriuca Radu: tentoonstellingscatalogus bij de gelijknamige tentoonstelling, gehouden van 9 tot 30 mei 2009 in het Muzeul National Cotroceni te Boekarest
2009 1 deel
In het Roemeens en het Engels

285 *Vlaamse en Hollandse atlascartografie 1500 - 1700 Deel I: De Glorieuze Nederlanden*, door Stanislas De Peuter: tentoonstellingscatalogus bij de gelijknamige tentoonstelling, gehouden van 7 oktober 2016 tot 7 januari 2017 in de Warandepoort te Tervuren
2016 1 deel
Met opdracht door de auteur.

BIJLAGEN

REFERENTIES EN GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Bij het opstellen van deze inventaris en het beschrijven van de stukken is gebruik gemaakt van een grote hoeveelheid referentiewerken en literatuur van algemene aard. Specifieke literatuur, waar slechts één keer naar verwezen wordt, staat alleen bij de desbetreffende beschrijving zelf vermeld. Werken waar meermaals naar verwezen wordt, staan bij de beschrijvingen middels een verkorte referentie opgevoerd. Onderstaande lijst geeft de volledige titelbeschrijvingen van die referenties. Daarnaast komen in deze lijst werken voor die werden gebruikt bij het opstellen van de inleiding, de beschrijvingssystematiek en de indeling van de inventaris-in-enge-zin.

Aparte vermelding verdienen de websites Google Books, Gallica, de Atlas of Mutual Heritage en de IKAR Altkartendatenbank – uitvoerige raadpleging daarvan moge als vanzelfsprekend worden beschouwd.

Overzicht van geraadpleegde referentiewerken en literatuur

Verkort	Volledig
Alai 2005	C. Alai, *General maps of Persia 1477-1925*. Leiden/Boston: Brill, 2005.
Alai 2010	C. Alai, *Special maps of Persia 1477-1925*. Leiden/Boston: Brill, 2010.
AN	C. Koeman, *Atlantes Neerlandici*, 6 vols. Amsterdam: Theatrum Orbis Terrarum, 1967-1985.
Andrew & Larsgaard 1999	P.G. Andrew & M.L. Larsgaard (eds.), *Maps and Related Cartographic Materials. Cataloging, Classification, and Bibliographic Control*. New York/London/Oxford: Haworth Press, 1999.
Bastin & Brommer 1979	J. Bastin & A.B. Brommer, *Nineteenth century prints and illustrated books of Indonesia, with particular reference to the print collection of the Tropenmuseum, Amsterdam. A descriptive bibliography*. Utrecht: Het Spectrum, 1979.
Beans 1951-1963	G.H. Beans, *A List of Japanese maps of the Tokugawa era*. Jenkintown: Tall Tree Library, 1951. Met supplementen A (Jenkintown: Tall Tree Library, 1955), B (Jenkintown: Tall Tree Library, 1958) en C (Jenkintown: Tall Tree Library,

Verkort	Volledig
	1963).
Betz 2007	R.L. Betz, *The mapping of Africa. A cartobibliography of printed maps of the African continent*. 't Goy-Houten: HES & De Graaf, 2007 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 7).
Blonk & Blonk 2000	D.I. Blonk & J. Blonk-van der Wijst, *Hollandia comitatus. Een kartobibliografie van Holland*. 't Goy-Houten: HES & De Graaf, 2000 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 1).
Blonk & Blonk 2010	D.I. Blonk & J. Blonk-van der Wijst, *Zelandia comitatus. Geschiedenis en cartobibliografie van de provincie Zeeland tot 1860*. Houten: HES & De Graaf, 2010 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 11).
Blonk & van der Krogt 2021	D.I. Blonk & P.C.J. van der Krogt, *Geldria ducatus. Geschiedenis en cartobibliografie van het hertogdom Gelderland tot 1860*. Leiden; Brill, 2021 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 20).
Bodenstein 2017	W. Bodenstein, *Kaarten van Afrika*. Tervuren: Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, 2017.
Bos e.a. 1991	E.S. Bos, P.W. Geudeke, F.J. Ormeling, A.H. Sijmons & G.F. Willems, *Kartografisch woordenboek*, s.l.: Nederlandse Vereniging voor Kartografie, 1991.
Bracke & Leenders 2015	W. Bracke & E. Leenders (red.), *Vlaanderen in 100 kaarten*. Leuven: Davidsfonds, 2015.
van den Broecke e.a. 1998	M.P.R. van den Broecke, P.C.J. van der Krogt & P.H. Meurer (eds.), *Abraham Ortelius and the first atlas. Essays commemorating the quadricentennial of his death 1598-1998*. 't Goy-Houten: HES & De Graaf, 1998.
van den Broecke 2011	M.P.R. van den Broecke, *Ortelius atlas maps. An illustrated guide*, 2nd revised edition. Houten: HES & De Graaf, 2011.
Brommer 1992	A.B. Brommer, *Batavia*. Alphen aan den Rijn: Canaletto, 1992 (Historisch plattegronden van Nederlandse steden dl. 4).
Bubberman e.a. 1973	F.C. Bubberman, A.H. Loor, B. Nelemans, G. Schilder, J.B.Ch. Wekker & C. Koeman (ed.), *Schakels met het verleden. De geschiedenis van de kartografie van Suriname 1500-1971 =*

Verkort	Volledig
	Links with the past. The history of the cartography of Suriname 1500-1971 = Eslabones con el pasado. La historia de la cartografía de Suriname 1500-1971. Amsterdam: Theatrum Orbis Terrarum, 1973.
Burden 1996-2007	P.D. Burden, *The Mapping of North America. A list of printed maps*, 2 vols. (I: 1511-1670; II: 1671-1700). Rickmansworth: Raleigh Publications, 1996 & 2007.
Burden 2023	P.D. Burden, *Update to The Mapping of North America vols. I and II (Update April 2023)*. [meest recente versie hier beschikbaar]
Caboara 2022	M. Caboara, *Regnum Chinae. The printed western maps of China to 1735*. Leiden: Brill, 2022 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 21).
Carhart 2016	G. Carhart, *Frederick de Wit and the first concise reference atlas*. Leiden: Brill, 2016 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 16).
Cortazzi 1983	H. Cortazzi, *Isles of gold. Antique Maps of Japan*. New York & Tokyo: Weatherhill, 1983.
Crawford 1884	J.L. Lindsay, earl of Crawford and Balcarres, *Grands et Petits Voyages of De Bry*. London: Bernard Quaritch, 1884 (Bibliotheca Lindesiana collations and notes no. 3).
Crowley 2016	J.E. Crowley, "Herman Moll's *The World Described* (1720): Mapping Britain's Global and Imperial Interests", in: *Imago Mundi* vol. 68:1 (2016), pp. 16-34.
DAS	*Dutch-Asiatic Shipping in the 17th and 18th centuries*. (Huygens ING, Amsterdam). [link]
Dawn of Japan 1991	s.n., *The dawn of Japan*. Oshino-mura: FANUC Ltd., 1991.
Delano-Smith & Kain 1999	C. Delano-Smith & R.J.P. Kain, *English maps. A history*. Toronto/Buffalo: University of Toronto Press, 1999.
van Delft & Storm 2019	M. van Delft & R. Storm, *De geschiedenis van Nederland in 100 oude kaarten*. Tielt: Lannoo, 2019.
Deys e.a. 2001	H.P. Deys, M.J.P.W. Franssen. V. van Hezik, F. te Raa, & E.H. Walsmit, *Guicciardini Illustratus. De kaarten en prenten in Lodovico Guicciardini's Beschrijving van de Nederlanden*. 't Goy-Houten: HES & De Graaf, 2001 (Explokart Studies in

Verkort	Volledig
	the History of Cartography vol. 2).
Donkersloot-de Vrij 1981	Y.M. Donkersloot-de Vrij, *Topografische kaarten van Nederland vóór 1750. Handgetekende en gedrukte kaarten, aanwezig in de Nederlandse rijksarchieven*. Groningen: Wolters-Noordhoff / Bouwma's Boekhuis, 1981.
Donkersloot-de Vrij 1995	Y.M. Donkersloot-de Vrij, *Topografische kaarten van Nederland uit de 16e tot en met de 19e eeuw. Een typologische toelichting ten behoeve van het gebruik van oude kaarten bij landschapsonderzoek*. Alphen aan de Rijn: Canaletto, 1995.
Donkersloot-de Vrij & van der Krogt 2003	Y.M. Donkersloot-de Vrij & P.C.J. van der Krogt (bew.), *Repertorium van Nederlandse kaartmakers 1500-1900*. Online publicatie, 2003-2023. [meest recente versie hier beschikbaar]
Dorigo & Franssen 2018	M. Dorigo & M.J.P.W. Franssen, *Brabantia ducatus. Geschiedenis en cartobibliografie van het hertogdom Brabant tot 1795*. Leiden: Brill, 2018 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 18).
DRHMC	*David Rumsey Historical Map Collection* (Stanford Library, Stanford University, Stanford, California). [link]
van Duzer 2013	C. van Duzer, *Sea monsters on medieval and Renaissance maps*. London: The British Library, 2013.
Edney 2019	M.H. Edney, *Cartography. The ideal and its history*. Chicago/London: University of Chicago Press, 2019.
van Egmond 2009	M. van Egmond, *Covens & Mortier. A map publishing house in Amsterdam, 1685-1866*. 't Goy-Houten: HES & De Graaf, 2009 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 8).
Elkhadem e.a. 1992	H. Elkhadem, J.-P. Heerbrant, L. Wellens-De Donder & R. Calcoen, *Kaarten van Amerika in de verzamelingen van de Koninklijke Bibliotheek Albert I*. Brussel: Koninklijke Bibliotheek Albert I, 1992 (tentoonstellingscatalogus).
GANOI	*Grote atlas van Nederlands Oost-Indië = Comprehensive atlas of the Netherlands East Indies*, (2e editie). Zierikzee: Atlas Maior/Asia Maior, 2004. [link]
Gascoigne 1988	B. Gascoigne, *Prentkunst en drukwerk. Een complete*

Verkort	Volledig
	handleiding voor het herkennen van manuele en mechanische drukprocédés van houtsnede tot inkt jet printing. s.l.: Meulenhoff/Landshoff, 1988.
GAVOC	*Grote Atlas van de Verenigde Oost-Indische Compagnie = Comprehensive atlas of the Dutch East India Company*, vols. I-VII. Voorburg: Atlas Maior/Asia Maior, 2006-2010. [link]
GAWIC	*Grote Atlas van de West-Indische Compagnie = Comprehensive atlas of the Dutch West India Company*, vols. I-II. Voorburg: Atlas Maior/Asia Maior, 2011-2012. [link]
van Gent 2006	R.H. van Gent, *Andreas Cellarius. Harmonia Macrocosmica of 1660: the Finest Atlas of the Heavens*. Köln: Taschen, 2006.
van Gestel-van het Schip e.a. 2011	P. van Gestel-van het Schip, J. Kaashoek, J. Molenaar, R. Poelijoe, H. Schipper & H. van der Zwan, *Maps in books on Russia and Poland. Published in the Netherlands to 1800*. Houten: HES & De Graaf, 2011 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 13).
van Gestel-van het Schip & van der Krogt 2007	P. van Gestel-van het Schip & P.C.J. van der Krogt (eds.), *Mappae Antiquae. Liber amicorum Günter Schilder*. 't Goy-Houten: HES & De Graaf, 2007 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 6)
Ginsberg 2006	W.B. Ginsberg, *Printed maps of Scandinavia and the Arctic 1482-1601*. New York: Septentrionalium Press, 2006.
Ginsberg 2009	W.B. Ginsberg, *Maps and mapping of Norway 1602-1855*. New York: Septentrionalium Press, 2009.
Ginsberg 2012	W.B. Ginsberg, *Sea charts of Norway 1585-1812*. New York: Septentrionalium Press, 2012.
Gordijn 1990	A. Gordijn (samenst.), *650 jaar Rotterdam: kaart in kleur*. Dordrecht: Van den Berg & Versluijs, 1990.
Griffiths 2016	A. Griffiths, *The Print Before Photography. An introduction to European Printmaking 1550-1820*. London: The British Museum Press, 2016.
van Groessen 2012	M. van Groesen, *The Representation of the Overseas World in the De Bry Collection of Voyages (1590-1634)*. Leiden/Boston: Brill, 2012.
Guleij 2022	R.T.M. Guleij, *Het grote kaartenboek. Vijf eeuwen cartografie*.

Verkort	Volledig
	Zwolle: WBooks, 2022.
Hameleers 2013	M. Hameleers, *Kaarten van Amsterdam*, 2 vols. (I: 1538-1865; II: 1866-2012). Bussum: Thoth / Amsterdam: Stadsarchief Amsterdam, 2013.
Heinz 2002	M. Heinz, *Modell eines Werkskataloges des kartographischen Verlages Homann, Homanns Erben und Fembo in Nürnberg (1702-1848)*. Wenen, 2002 (dissertatie Universität Wien).
van der Heijden 1990	H.A.M. van der Heijden, *Leo Belgicus. An illustrated and annotated carto-bibliography*. Alphen aan den Rijn: Canaletto, 1990.
van der Heijden 1992	H.A.M. van der Heijden, *De oudste gedrukte kaarten van Europa*. Alphen aan den Rijn: Canaletto, 1992.
van der Heijden 1998	H.A.M. van der Heijden, *Oude kaarten der Nederlanden 1548-1794*, 2 vols. (I: 1548-1672; II: 1672-1794). Alphen aan den Rijn: Canaletto, 1998.
van der Heijden 2000	H.A.M. van der Heijden, *De kaart van Nederland in de Franse Tijd 1795-1814*. Alphen aan den Rijn/Leuven: Canaletto/Repro Holland/Universitaire Pers Leuven, 2000.
van der Heijden & Blonk 2005	H.A.M. van der Heijden & D.I. Blonk, *De kaart van de Republiek der VII Provinciën 1615-1797*. Alphen aan den Rijn: Canaletto/Repro Holland, 2005.
HoC	*The history of cartography*, 6 vols. Chicago/London: University of Chicago Press, 1987-... (vol. 5 in prep.). [link]
Hollstein	F.W.H. Hollstein e.a., *Dutch & flemish etchings, engravings and woodcuts ca. 1450-1700*, 72 vols. Amsterdam [etc.]: Hertzberger [etc.], 1949-2010.
Hubbard 2012	J. Hubbard, *Japoniae insulae. The mapping of Japan. A historical introduction and cartobibliography of European Printed Maps of Japan before 1800*. Houten: HES & De Graaf, 2012 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 14).
Hydrografie 1951	Ministerie van Marine, Afdeling Hydrografie, *Kaartprojecties beschouwd uit een hydrografisch oogpunt*. 's-Gravenhage: Staatsdrukkerij, 1951.
Hydrografie 1952	Ministerie van Marine, Afdeling Hydrografie, *Hydrografisch*

Verkort	Volledig
	opnemen. 's-Gravenhage: Staatsdrukkerij, 1952.
IHO 2022	International Hydrographic Organization (IHO) *Names and Limits of Oceans and Seas*, 4th edition, final draft. Monaco: International Hydrographic Bureau, 2022 (Special publication no. 23).
Janes 2009	A.C. Janes, *Map Cataloguing from an Archival Perspective*. Aberystwyth, 2009 (dissertatie Aberystwyth University, 2009).
JHM	*Japanese Historical Maps* (East Asia Library, University of California, Berkeley). [link]
KAN	P.C.J. van der Krogt (ed.), *Koeman's Atlantes Neerlandici*, vols. I-VIII. 't Goy-Houten: HES & De Graaf / Leiden: Brill, 1997-... (vols. V-VIII in prep.).
Kerlen 1996	H. Kerlen, *Catalogue of Pre-Meiji Japanese books and maps in public collections in the Netherlands = Oranda kokunai shozō Meiji izen Nihon kankei korekushon mokuroku*. Amsterdam: Gieben, 1996 (Japonica Neerlandica vol. VI).
van Keulen e.a. 1989	E.O. van Keulen, W.F.J. Mörzer Bruyns & E.K. Spits (red.), *'In de Gekroonde Lootsman'. Het kaarten-, boekuitgevers en instrumentenmakershuis Van Keulen te Amsterdam 1680-1885*. Utrecht: HES Uitgevers, 1989.
Koeman 1973	C. Koeman (ed.), *Bibliography of printed maps of Suriname 1671-1971*. Amsterdam: Theatrum Orbis Terrarum, 1973.
Koeman 1983	C. Koeman, *Geschiedenis van de kartografie van Nederland. Zes eeuwen land- en zeekaarten en stadsplattegronden*. Alphen aan den Rijn: Canaletto, 1983.
Kok 1983	M. Kok, "Beschrijving en ordening van kaarten in het archief", in: J. Smits & G. Staal (red.), *Titelbeschrijven kartografische documenten. Verslag Zomercursus NVK 1982*. Doorn: Nederlandse Vereniging voor Kartografie, 1983, pp. 31-76.
Kok 2006	J.D.A. Kok, *The world & its continents 9th European Map Fair 24 & 25 November 2006 Grote Kerk Breda the Netherlands Catalogus bij de tentoonstelling = Exhibition Catalogue*. s.l: Stichting Historische Cartografie van de Nederlanden, 2006. [zie inv.nr. 281]

Verkort	Volledig
van der Krogt 1985	P.C.J. van der Krogt, *Advertenties voor kaarten, atlassen, globes e.d. in Amsterdams kranten 1621-1811*. Utrecht: HES Uitgevers, 1985.
van der Krogt 1993	P.C.J. van der Krogt, *Globi Neerlandici. The production of globes in the Low Countries*. Utrecht: HES, 1993.
van der Krogt e.a. 1993	P.C.J. van der Krogt, M. Hameleers & P. van den Brink, *Bibliografie van de Geschiedenis van de Kartografie van de Nederlanden = Bibliography of the History of Cartography of the Netherlands*. Utrecht: HES Publishers, 1993 (als online publicatie na 1993 aangevuld door P.C.J. van der Krogt en M. Storms). [meest recente versie hier beschikbaar]
Kroon 2016	P. Kroon (red.), M. Klein, H. den Heijer, O. Ortiz Troncoso, D. Wildeman, J.D.A. Kok & S. de Meer, *Atlas van Kaap Hoorn. Kaartbeeld van zuidelijk Zuid-Amerika 1500-1725*. Bussum: Thoth / Hoorn: Stichting 400 jaar Kaap Hoorn, 2016.
Larsgaard 1998	M.L. Larsgaard, *Map Librarianship. An Introduction*, 3ird edition. Westport (CT)/London: Libraries Unlimited, 1998.
Leca 2017	R. Leca, *Japan in kaart = Mapping Japan*. Leiden: Japanmuseum Sieboldhuis, 2017.
Leisering 1991	W. Leisering (herausg.), *Putzger Historischer Weltatlas*, 101. Auflage – 2. Druck. Berlin: Cornelsen, 1991.
Litalien e.a. 2007	R. Litalien, J.-F. Palomino & D. Vaugeaois, *Mapping a Continent. Historical Atlas of North America 1492-1814*. Québec: Bibliothèque et Archives nationales du Québec, 2007.
De Maeyer e.a. 2021	P. De Maeyer, M. Galand, B. Vannieuwenhuyze & G. Vanthemsche , *De geschiedenis van België in 100 oude kaarten*. Tielt: Lannoo, 2021.
MCN	G. Schilder, *Monumenta Cartographica Neerlandica*, vols. I-IX + General Index. Alphen aan den Rijn: Canaletto/Repro Holland / 't Goy-Houten: HES & De Graaf, 1986-2013.
MDC-JM	*Manchester Digital Collections – Japanese Maps* (University of Manchester, UK). [link]
de Meer 2007	S. de Meer (red.), *Het zeekaartenboek. Vroege zeekaarten uit de collectie van het Maritiem Museum Rotterdam*. Zutphen: Walburg Pers, 2007.

Verkort	Volledig
Meurer 1988	P.H. Meurer, *Atlantes Colonienses. Die Kölner Schule der Atlaskartographie 1570-1610*. Bad Neustadt a.d. Saale: Dietrich Pfaehler, 1988.
Mody 1979	N.H.N. Mody, *A collection of Nagasaki colour prints and paintings showing the influence of Chinese and European art on that of Japan*, 2nd edition. Rutland (VT)/Tokyo: C.E. Tuttle Co., 1979.
Muller 1853	F. Muller, *Beschrijvende catalogus van 7000 portretten van Nederlanders, en van buitenlanders, tot Nederland in betrekking staande, afkomstig uit de collectiën: De Burlett, Verstolk van Soelen, Lamberts, enz.* Amsterdam: Frederik Muller, 1853.
Muller 1863-1882	F. Muller, *De Nederlandsche geschiedenis in platen. Beredeneerde beschrijving van Nederlandsche historieplaten, zinneprenten en historische kaarten*, 4 vols. Amsterdam: F. Muller, 1863-1882.
Muller e.a. 1920	S. Muller Fz., J.A. Feith & R. Fruin Th.Az., *Handleiding voor het ordenen en beschrijven van archieven. Ontworpen in opdracht van de Vereeniging van Archivarissen in Nederland*, (tweede druk). Groningen: Erven B. van der Kamp, 1920.
Muris & Saarmann 1961	O. Muris & G. Saarmann, *Der Globus im Wandel der Zeiten. Eine Geschichte der Globen*. Berlin/Beutelsbach bei Stuttgart: Columbus Verlag, 1961.
Nanba e.a. 1973	M. Nanba, N. Muroga & K. Unno (eds.), *Old maps in Japan*. Osaka: Sogensha Inc., 1973.
Nebenzahl 1986	K. Nebenzahl, *Maps of the Bible Lands*. London: Time Books, 1986.
Nordenskiöld 1889	A.E. Nordenskiöld, *Facsimile-atlas to the early history of cartography*, translated from the Swedish original by J.A. Ekelöf and C.R. Markham. Stockholm, 1889 (heruitgave: New York: Dover Publications, 1973).
Parker & Ruderman 2022	K. Parker & B.L. Ruderman, *Historische zeekaarten. Verbeelding en precisie door de eeuwen heen*. Noordwijkerhout: Rebo Productions, 2022.
Parmentier 2015	J. Parmentier (red.), *De wereld gespiegeld. Wereldkaarten van de middeleeuwen tot nu*. Kontich: Bai, 2015

Verkort	Volledig
	(tentoonstellingscatalogus).
Pastoureau 1984	M. Pastoureau, *Les atlas Français XVIe-XVIIe siècles. Répertoire bibliographique et étude*. Paris: Bibliothèque nationale, 1984.
Pegg 2014	R.A. Pegg, *Cartographic Traditions in East Asian Maps*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2014.
Poortman & Augusteijn 1995	W.C. Poortman & J. Augusteijn, *Kaarten in Bijbels (16e - 18e eeuw)*. Zoetermeer: Boekencentrum, 1995.
Ratsma & Wilmer 1988	P. Ratsma & C.S.S. Wilmer (red.), *Handleiding voor het beheer van een topografisch-historische atlas*. Hilversum: Verloren, 1988 (Archiefpublicaties deel 1).
Renkema 2016	W.E. Renkema, *Kaarten van de Nederlandse Antillen Curaçao, Aruba, Bonaire, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten tot 1900*. Leiden: Brill, 2016 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 15).
Renkema e.a. 2023	W.E. Renkema, M. Hameleers & P.C.J. van der Krogt, *Polderkaarten. De gedrukte kaarten van waterschappen en polders tot 1870*. Leiden: Brill, 2023 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 22).
Roegiers & van der Herten 1994	J. Roegiers & B. van der Herten, *Eenheid op papier. De Nederlanden in kaart van Keizer Karel tot Willem I*. Leuven: Davidsfonds, 1994 (Historische Reeks/Davidsfonds nr. 11).
Ruland 1962	H.L. Ruland, "A survey of the double-page maps in thirty-five editions of the Cosmographia Universalis 1544-1628 of Sebastian Münster and in his editions of Ptolemy's Geographia 1540-1552", in: *Imago Mundi* vol. XVI (1962), pp. 84-97.
de Rijke 2006	P.J. de Rijke, *Frisia dominium. Kaarten van de provincie Friesland tot 1850, geschiedenis en cartobibliografie*. 't Goy-Houten: HES & De Graaf, 2006 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 4).
SAP 2003	Stichting Archiefpublicaties, *Archiefterminologie voor Nederland en Vlaanderen*. 's-Gravenhage: Stichting Archiefpublicaties, 2003.
Schilder 1976	G. Schilder, *Australia unveiled. The share of the Dutch navigators in the discovery of Australia*. Amsterdam:

Verkort	Volledig
	Theatrum Orbis Terrarum, 1976.
Schilder 2017	G. Schilder, *Early Dutch maritime cartography. The North Holland school of cartography (c. 1580-c. 1620)*. Leiden: Brill, 2017 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 17).
Schilder & Kok 2010	G. Schilder & J.D.A. Kok, *Sailing for the East. History and catalogue of manuscript charts on vellum of the Dutch East India Company (VOC) 1602-1799*. Houten: HES & De Graaf, 2010 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 10).
Schilder & Kok 2019	G. Schilder & J.D.A. Kok, *Sailing across the world's oceans. History & catalogue of Dutch charts printed on vellum 1580-1725*. Leiden: Brill, 2019 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 19).
Seville e.a. 2023	A. Seville, T. Depaulis & G.H. Bekkering, *Playing with maps: cartographic games in Western culture*. Leiden/Boston: Brill, 2023 (Map History).
Shirley 1987	R.W. Shirley *The mapping of the world. Early printed world maps 1472-1700*, 2nd edition. London: Holland Press, 1987 (Holland Press Cartographica Series vol. 9).
Shirley 2004	R.W. Shirley, *Maps in the atlases of the British Library. A descriptive catalogue c. AD 850-1800*, 2 vols. London: The British Library, 2004.
Shirley 2009	R.W. Shirley, *Courtiers and cannibals, angels and amazons. The art of the decorative cartographic titlepage*. Houten: HES & De Graaf, 2009.
Simon 1958	M. Simon, *Claes Jansz. Visscher*. Freiburg, 1958 (dissertatie Albert-Ludwig-Universität Freiburg).
Snyder 1993	J.P. Snyder, *Flattening the earth. Two thousand years of map projections*. Chicago/London: University of Chicago Press, 1993.
van Someren 1888-1891	J.F. van Someren, *Beschrijvende catalogus van gegraveerde portretten van Nederlanders: vervolg op Frederik Mullers catalogus van 7000 portretten van Nederlanders*, 3 vols. Amsterdam, 1888-1891.
Spikmans 2024	Hans Spikmans, *Germania Inferior. Cartobibliografie van de*

Verkort	Volledig
	Zeventien Provincies der Nederlanden 1548-1831, 2 vols. Rijnsaterwoude: Hans Spikmans, 2024.
STCN	*Short-Title Catalogue Netherlands. The Dutch National Bibliography up to 1801*. (Koninklijke Bibliotheek Den Haag). [link]
Stokes 1915-1928	I.N. Phelps Stokes, *The iconography of Manhattan Island, 1498-1909*, vols 1-6. New York; Robert H. Dodd, 1915-1928.
Storms 2022	M. Storms, *Kaarten die geschiedenis schreven. 1000 jaar wereldgeschiedenis in 100 oude kaarten*. Tielt: Lannoo/Universiteit Leiden, 2022.
Stijnman 2012	A. Stijnman, *Engraving and Etching 1400-2000. A history of the development of manual intaglio printmaking processes*. London/Houten: Archetype/HES & De Graaf, 2012.
Sumira 2014	S. Sumira, *The art and history of globes*. London: The British Library, 2014.
Times Atlas 2006	*The Times Concise Atlas of the World*, 10th edition. London: Times Books, 2006.
Tooley 1969	R.V. Tooley, *Collector's guide to maps of the African continent and Southern Africa*. London: Carta Press, 1969.
Tooley 1990	R.V. Tooley, *Maps and map-makers*, 7th edition. New York: Dorset Press, 1990.
UBCL-BC	*Japanese Maps of the Tokugawa Era* (University of British Columbia Library – Beans Collection). [link]
UCBL-JHM	*Japanese Historical Maps Collection from the C. V. Starr East Asian Library* (University of California Berkeley Library). [link]
Vannieuwenhuyze e.a. 2023	B. Vannieuwenhuyze, M. Griffioen & A.-R. van Schaik, *Oude kaarten lezen. Handboek voor historische cartografie*. Zwolle: WBooks, 2023.
Vredenberg-Alink 1974	J.J. Vredenberg-Alink, *De kaarten van Groningerland. De ontwikkeling van het kaartbeeld van de tegenwoordige provincie Groningen met een lijst van gedrukte kaarten vervaardigd tussen 1545 en 1864*. Uithuizen: Bakker's Drukkerij, 1974.
de Vries e.a. 2005	D. de Vries, G. Schilder, W.F.J. Mörzer Bruyns, P. van Iterson

Verkort	Volledig
	& I. Jacobs, *The Van Keulen Cartography Amsterdam 1680-1885*. Alphen aan den Rijn: Canaletto, 2005.
Walsmit e.a. 2009	E.H. Walsmit, J.G. Kloosterboer, N. Persson & R.F. Ostermann, *Spiegel van de Zuiderzee. Geschiedenis en Cartobibliografie van de Zuiderzee en het Hollands Waddengebied*. Houten: HES & De Graaf, 2009 (Explokart Studies in the History of Cartography vol. 9).
Walter 1994	L. Walter (ed.), *Japan: a cartographic vision*. München/New York: Prestel-verlag, 1994.
Watelet 1994	M. Watelet (red.), *Gerardus Mercator Rupelmundanus*. Antwerpen: Mercatorfonds, 1994.
Werner 2013	J.W.H. Werner, *Atlas der Neederlanden*. Voorburg: Asia Maior/Atlas Maior, 2013.
Whitfield 2018	P. Whitfield, *Mapping the heavens. New edition*. London: British Library, 2018 (first published 1995).
Wigen e.a. 2016	K. Wigen, F. Sugimoto & C. Karacas (eds.), *Cartographic Japan. A history in maps*. Chicago/London: University of Chicago Press, 2016.
Wladimiroff 2013	I. Wladimiroff, Нидерландская картография России в XVI-XVIII веках = *Nederlandse kaarten van Rusland 16e - 18e eeuw*. Groningen: Netherlands Russia Centre, 2013.
Wolff 1992	H. Wolff, (herausg.) *America. Das frühe Bild der Neuen Welt*. München: Prestel-Verlag, 1992.
Yamashita 1998	K. Yamashita, 地図で読む江戸時代 = *Japanese maps from the Edo period*. Tokyo: Kashiwashobo, 1998.
Yonemura 1990	A. Yonemura, *Yokohama. Prints form nineteenth-century Japan*. Washington (DC): Smithsonian Institution, 1990.

CONCORDANTIE

De stuknummering in deze toegang volgt zoveel mogelijk de originele nummering zoals die door de verzamelaars werd toegekend (zie inv.nr. 1). In de praktijk vonden voorafgaand aan de schenking al hernummeringen plaats. Ten behoeve van de interne logica is na de schenking op enkele plaatsen van deze originele nummering afgeweken. Voor aangetroffen ongenummerde stukken zijn vacante nummers hergebruikt. Vacante nummers ontstonden door verkoop, het wegschenken van stukken of het afketsen van geplande aankopen.

Voor zover bekend werden MC316 (fragment van een perkamenten overzeiler van de Indische Oceaan door Joan II Blaeu; zie Schilder & Kok 2010, no. 2.10; nu State Library of New South Wales, call no. SAFE/M3 990/1677/1) en MC526 (perkamenten portulaan door Giovanni Monno; zie Parmentier 2015, cat. 42) verkocht aan respectievelijk antiquaar Leen Helmink en aan het National Maritime Museum of Korea te Busan. MC245 (*Carte des environs de Batavia* door Antoine François Prévost d'Exille), MC318 (ongekleurde dubbel van MC138) en MC379 (portret van Jan Hendricksz. Tim door Abraham Blooteling) werden weggeschonken; MC750 (*Carte des Indes et de la Chine* door Johannes Covens en Cornelis Mortier) werd wegens te slechte materiële staat geretourneerd aan de verkopende partij.

Daarnaast werden enkele als MB en MC genummerde stukken omgenummerd naar FC-nummering; deze zijn bij de schenkers achtergebleven.

Overzicht van wijzigingen in de stuknummering

Was	Ingreep / Is geworden	Wanneer hernummerd
MB115	MB115.1 - MB115.57	na overdracht
MB116	[vacant]	
MB126	[vacant]	
MB127	MC384	vóór overdracht
MB128	MB203	vóór overdracht
MB131	MB202	vóór overdracht
MB134A	MB134	na overdracht
MB135	MB135A - MB135B	na overdracht
MB136	MC505A - MC505C	vóór overdracht
MB137	MB137 - MB137A	na overdracht
MB141	[vacant]	
MB162	MC646	vóór overdracht
MB184	MC760	vóór overdracht
MB192	MB176	vóór overdracht
MB200	naar FC	vóór overdracht
MB204	MB129	vóór overdracht
MB226	naar FC	vóór overdracht

Was	Ingreep / Is geworden	Wanneer hernummerd
MB234	[vacant]	
MB237	naar FC	vóór overdracht
MB239	naar FC	vóór overdracht
MB242	naar FC	vóór overdracht
MC117	MC117.1 - MC117.22	na overdracht
MC120	MC117	vóór overdracht
MC126A-D	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC142	MC142.1 - MC142.3	na overdracht
MC198.26-.27	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC209A-H	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC233	MC233.1 - MC233.29	na overdracht
MC234	MC233.1 - MC233.29	na overdracht
MC245	MC245A-B	vóór overdracht
MC251	MC233.1 - MC233.29	na overdracht
MC252	MC233.1 - MC233.29	na overdracht
MC260	MC260 en MC260A-F	na overdracht
MC316	[vacant]	
MC318	[vacant]	
MC339A-C	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC347A	naar FC	vóór overdracht
MC347B	naar FC	vóór overdracht
MC350A	[vacant]	
MC350B	[vacant]	
MC350C	[vacant]	
MC350D	MC339C	na overdracht
MC350E	MC339B	na overdracht
MC350F	MC339A	na overdracht
MC377A-D	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC379	geschonken aan Maritiem Museum	

Was	Ingreep / Is geworden	Wanneer hernummerd
	Rotterdam	
MC384A	MC384	vóór overdracht
MC384B	MC384	vóór overdracht
MC385	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC402A-E	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC419	MC419.1 - MC419.25	na overdracht
MC432	[vacant]	
MC433	[vacant]	
MC441A-F	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC445A-B	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC483A-B	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC484A-B	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC487	MC1006	na overdracht
MC495	MB131 en vervolgens MB202	vóór overdracht
MC501A-C	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC508A-D	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC511B	MC511	vóór overdracht
MC582A	MC582.1 - MC582.11	na overdracht
MC590A-D	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC599	[vacant]	
MC630	naar FC	vóór overdracht
MC631	naar FC	vóór overdracht
MC636A-C	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC698A-C	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC702A-F	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC712A-B	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC736A-G	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC740B	MC740	na overdracht
MC760	MC760.1-.41	na overdracht

Was	Ingreep / Is geworden	Wanneer hernummerd
MC787	MB183	vóór overdracht
MC791	MC791A - MC791B	na overdracht
MC791C	[vacant]	
MC791D	[vacant]	
MC794A	naar FC	vóór overdracht
MC794B	naar FC	vóór overdracht
MC838A - MC838C	MC838A - MC838E	na overdracht
MC843B	[vacant]	
MC898	naar FC	vóór overdracht
MC902A-D	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC915A-E	volgorde subnummering aangepast	na overdracht
MC923	naar FC	vóór overdracht
MC928	naar FC	vóór overdracht
MC933	naar FC	vóór overdracht
MC942	naar FC	vóór overdracht
ongenummerd aangetroffen bij MB122A-C	MB122D	na overdracht
ongenummerd aangetroffen bij MB122A-C	MB122E	na overdracht
ongenummerd aangetroffen bij MB122A-C	MB122F	na overdracht
Ongenummerd	MC000	vóór overdracht
Ongenummerd	MC487 (was vacant verondersteld)	na overdracht
Ongenummerd	MC521 (was vacant)	na overdracht
Ongenummerd	MC526 (was vacant)	na overdracht
Ongenummerd	MC600 (was vacant)	na overdracht
Ongenummerd	MC601 (was vacant)	na overdracht

Was	Ingreep / Is geworden	Wanneer hernummerd
Ongenummerd	MC647 (was vacant)	na overdracht
Ongenummerd	MC750 (was vacant)	na overdracht
Ongenummerd	MC950 en hoger (waren vacant)	na overdracht